Dănuț-Radu SĂGEATĂ

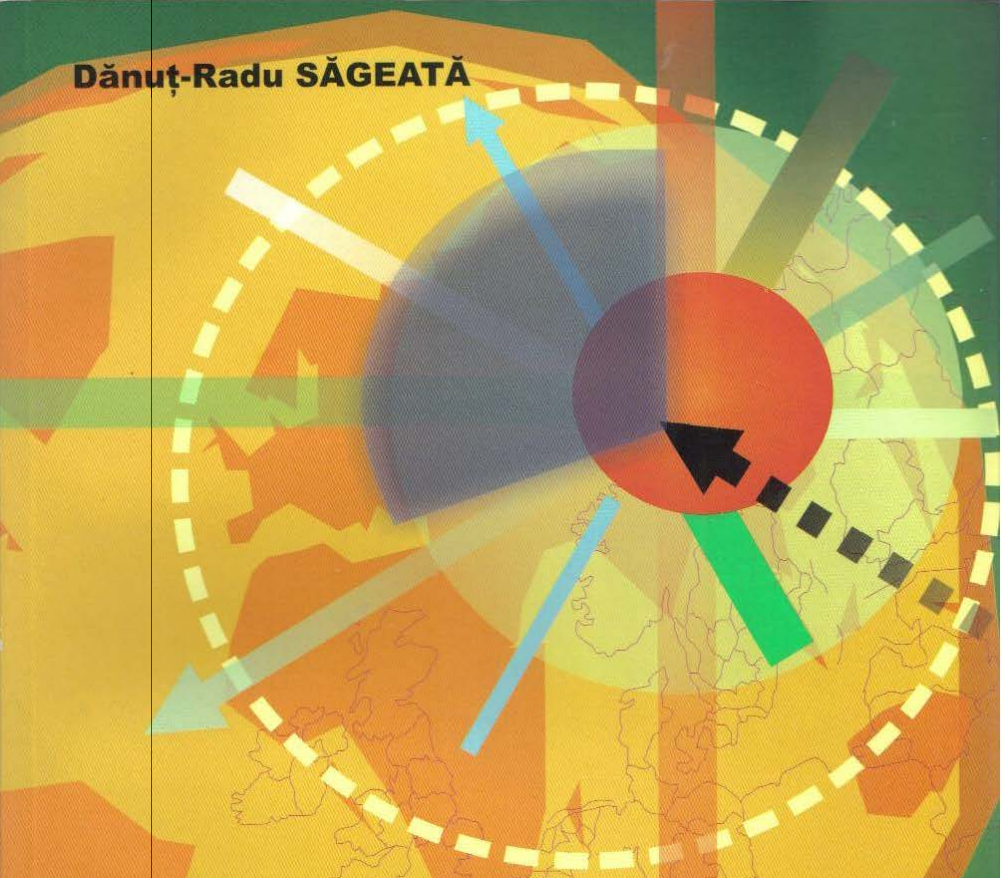

DECIZIILE POLITICO-ADMINISTRATIVE ŞI ORGANIZAREA TERITORIULUI

Geografie Politică

DECIZIILE POLITICO-ADMINISTRATIVE SI ORGANIZAREA TERITORIULUI
Studiu geografic cu aplicare la teritoriul României

ISBN (10): 973-7854-31-4 ISBN (13): 978-973-7854-31-5
ISBN (10): 973-87404-7-9 ISBN (13): 978-973-87404-7-1

Dănuţ-Radu Săgeată

DECIZIILE POLITICO-ADMINISTRATIVE ŞI ORGANIZAREA TERITORIULUI

- studiu geografic cu aplicare la teritoriul României -

Editura Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I”
Editura Top Form
Bucureşti
2006

Sincere mulţumiri domnului
Prof. univ. dr. **Ioan Ianoş,**
pentru tot sprijinul acordat

CUPRINS

Prefaţă *(Prof. univ. dr. Ioan Ianoş)*..... **11**

Introducere. Relaţia dintre măsurile politico-administrative, funcţia politico-administrativă, organizarea administrativ-teritorială şi organizarea spaţiului geografic.……..... **15**

Cadru conceptual. Definirea principalilor termeni utilizaţi şi a interacţiunilor dintre aceştia…….... **17**

Istoricul cercetărilor…… **21**

Partea I – Funcţia politico-administrativă şi valenţele sale de structurare a spaţiului la nivel macroteritorial. Organizarea politico-administrativă, formă de exercitare a funcţiei politico-administrative în teritoriu…… **23**

Capitolul I – Evoluţia istorică a funcţiei politico-administrative şi impactul acesteia asupra dinamicii aşezărilor umane. Importanţa măsurilor politico-administrative în procesul de antropizare a spaţiului geografic…….. **25**
1. Organizări administrativ-teritoriale cu caracter spontan şi semi-spontan pe teritoriul actual al României…… **27**
1.1. Perioada antică……..... **27**
1.1.1. Oraşele greceşti de pe ţărmul Mării Negre…….. **27**
1.1.2. „Davae-le" dacice…… **27**
1.1.3. Dacia Romană…… **27**
1.2. Perioada medievală……..... **28**
1.2.1. Ţările, cnezatele şi voievodatele……... **29**
1.2.2. Statele feudale româneşti şi organizarea lor administrativă…… **29**
1.3. Capitalele statelor feudale româneşti……... **43**
1.3.1. Capitala în Ţara Românească……... **44**
1.3.2. Capitala în Moldova…… **44**
1.3.3. Capitala în Transilvania…….. **44**
2. Cadrul legislativ, suport al organizării administrativ-teritoriale a ţării…… **44**
2.1. Primele încercări de organizare administrativ-teritorială prin lege (1860-1918)…….. **44**
2.2. Sistemul administrativ românesc după Marea Unire…… **46**
2.3. Organizarea administrativ-teritorială a României interbelice. Centralism versus regionalism…….. **50**
2.3.1. Triumful centralismului. Legea de organizare administrativ-teritorială din 14 iunie 1925 şi consecinţele acesteia asupra sistemului de aşezări umane din România……..... **50**
2.3.2. Triumful de scurtă durată al regionalismului. Asocierea judeţelor prin legile administrative din 1929 şi 1938. Directoratele ministeriale şi ţinuturile……... **53**
2.3.3. Pierderile teritoriale din 1940 şi consecinţele acestora asupra organizării administrativ-teritoriale a României…….. **60**

2.4. Rolul factorului politic în organizarea administrativ-teritorială. Modelul sovietic…….. **63**
2.4.1. Organizarea administrativ-teritorială din 1950 şi reflectarea acesteia la nivelul sistemului de aşezări umane……... **63**
2.4.2. Evoluţia structurii regiunilor de la fragmentare la integrare……. **66**
2.5. Revenirea la organizarea administrativ-teritorială tradiţională, între necesitate şi conjunctură politică…….. **72**
2.5.1. Organizarea administrativ-teritorială din 1968, factor determinant în reajustarea relaţiilor dintre aşezările umane……... **73**
2.5.2. Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a României în perioada 1968-1989. Continuitate şi tensiuni…… **75**
2.5.3. Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a României în perioada postcomunistă (1990-2002)…….. **76**
3. Concluzii. Etape caracteristice în organizarea administrativ-teritorială a României……..... **77**

Capitolul II – Măsurile politico-administrative şi impactul acestora asupra sistemului de aşezări umane în contextul actualei organizări administrativ-teritoriale a României……..... **80**
1. Principalele disfuncţionalităţi în organizarea administrativ-teritorială a României şi reflectarea acestora la nivelul relaţiilor dintre aşezări. Importanţa funcţiei politico-administrative în dinamica sistemului urban românesc……. **80**
2. Analiza SWOT a principalelor elemente ce caracterizează decupajul administrativ-teritorial actual……. **83**
3. Funcţiile regionale ale unor aşezări umane şi constituirea ansamblurilor teritoriale macroregionale prin agregarea unităţilor administrative de rang superior. Regiunile de dezvoltare şi euroregiunile…… **85**
3.1. Structuri de cooperare supradepartamentală. Regiunile de dezvoltare **85**
3.2. Structuri de cooperare transfrontalieră. Zonele transfrontaliere şi euroregiunile……... **89**
3.2.1. Zonele transfrontaliere. Tipuri de zone transfrontaliere…… **89**
3.2.2. Zonele transfrontaliere şi rolul acestora în formarea euroregiunilor. Tipuri de euroregiuni……... **90**
3.2.3. Aşezările dublete şi rolul acestora în structurarea vectorilor de cooperare transfrontalieră…….. **94**
3.2.4. Studiu de caz: Euroregiunea Giurgiu-Ruse. Propunere pentru o posibilă delimitare……... **96**
4. Evaluarea impactului generat de posibila revenire la organizarea administrativ-teritorială interbelică asupra sistemului urban actual din România……..... **99**
5. Raportul stat-capitală. Centralitatea funcţiei politico-administrative……. **104**
6. Dinamica zonelor de influenţă urbană sub presiunea funcţiei politico-administrative…….. **107**

Capitolul III – Structurile politico-administrative în spaţiul vest-european şi viabilitatea unui model european pentru România……... **112**
1. Modele teoretice de regionare politico-administrativă…….. **112**
1.1. Modelul autonomist-etnocratic…….. **112**

1.2. Modelul liberal-democratic…… **113**
1.3. Modelul autonomiilor regionale…… **114**
2. Standardizarea regională în Europa. Nomenclatorul unităţilor teritorial-statistice (NUTS)…… **117**
3. Câteva exemple de regionare (politico)-administrativă la vest de fosta Cortină de Fier…… **127**
3.1. Regionare politico-administrativă: Franţa…….... **127**
3.2. Regionare istorică şi politico-militară: Germania……..... **134**
3.3. Regionare istorică şi etnico-minoritară: Italia, Spania…….... **137**
3.4. Regionare lingvistică: Belgia……..... **144**
3.5. Regionare confederativă. Elveţia…….. **146**
3.6. Regionare economico-statistică: Danemarca, Grecia……... **149**
3.7. Regionare prin cooperare voluntară: Marea Britanie…… **150**
4. Structurile administrativ-teritoriale din spaţiul central şi est-european şi particularităţile acestora…… **154**
4.1. Regionare politică şi etnico-minoritară. Modelul sovietic…….. **155**
4.2. Sistemele politice comuniste şi reformele administrativ-teritoriale. Unitate prin diversitatate……..... **163**
4.3. Reformele administrative post-comuniste. Spre Uniunea Europeană... **165**
4.3.1. Reforma administrativă din Ungaria (1990)…… **166**
4.3.2. Reforma administrativă din Slovacia (1996)……... **167**
4.3.3. Reforma administrativă din Polonia (1999)…… **167**

Capitolul IV – Optimizarea organizării administrativ-teritoriale a României şi reflectarea acesteia la nivelul deciziilor politice (1990-2006)…….. **170**
1. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale ca o reparaţie istorică. Reînfiinţarea judeţelor „abuziv desfiinţate”…… **170**
2. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale ca o necesitate a aderării României la Uniunea Europeană…….. **174**
3. Identitatea etnică şi culturală – un criteriu de regionare administrativă a spaţiului românesc ?…….. **175**

Capitolul V – Optimizarea organizării administrativ-teritoriale a României între tradiţie şi actualitate. Un punct de vedere geografic…….. **178**
1. Criteriile ce fundamentează decupajul administrativ şi metodologia de regionare…… **179**
2. Analiza regională a modelului de optimizare propus…….. **185**
3. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale la mezo- şi microscară. Studii de caz…..... **190**
4. Evidenţierea principalelor elemente de favorabilitate şi restrictivitate pentru decupajul administrativ propus…… **193**
4.1. Elemente de favorabilitate…… **193**
4.2. Elemente de restrictivitate…….. **193**

Partea a II-a – Tipuri şi domenii de impact la mezoscară a deciziilor politico-administrative. Impactul deciziilor politico-administrative asupra colectivităţilor teritoriale de rang inferior (oraşe şi comune)…… **195**

Preambul..... **197**

Capitolul VI – Structura teritoriului administrativ urban şi rural……. **199**
1. Dimensiunea cantitativă şi calitativă a urbanizării. Structura teritoriului administrativ urban……. **199**
2. Structura teritoriului administrativ al comunelor. Numărul de sate componente……..... **202**
3. Înfiinţarea şi desfiinţarea unor comune. Cauze şi efecte……... **203**

Capitolul VII – Asocierea colectivităţilor teritoriale locale de bază. Viabilitatea constituirii structurilor de cooperare intercomunală……. **206**
1. Evoluţia structurilor de cooperare intercomunală în România…..…….. **206**
2. Modelul francez de cooperare intercomunală şi oportunitatea inserţiei sale în spaţiul românesc……... **208**
3. Structuri intercomunale polarizate de tip periurban. Zonele metropolitane…….. **213**
3.1. Conceptul de „zonă metropolitană" – între modelul american, cel vest-european şi cel românesc…… **213**
3.2. Zone metropolitane frontaliere în România…… **214**
3.2.1. Zona metropolitană Oradea……... **215**
3.2.2. Zona metropolitană Iaşi……... **216**
3.2.3. Zona metropolitană Galaţi - Brăila (propunere)……. **217**
3.2.4. Zona metropolitană Constanţa (propunere)…… **218**
3.3. Zona metropolitană Bucureşti……... **220**

Capitolul VIII – Deciziile politice induse de factorul economic şi impactul lor în teritoriu. Zonele defavorizate şi particularităţile acestora. Aşezările umane din zonele defavorizate…… **228**
1. Caracteristicile zonelor defavorizate din România…….. **228**
2. Structura administrativ-teritorială a zonelor defavorizate……... **231**
3. Posibilităţi de revitalizare a zonelor defavorizate…… **232**

Partea a III-a – Tipuri şi domenii de impact la microscară a deciziilor politico-administrative. Impactul deciziilor politico-administrative asupra structurării spaţiului urban şi rural…… **235**

Capitolul IX – Urbanizarea coordonată politic. Structurile urbane de tip socialist şi particularităţile acestora…… **237**
1. Contextul social-politic al urbanizării în perioada socialistă…….. **237**
2. Industria şi urbanizarea socialistă…….. **238**
3. Particularităţile urbanizării socialiste…… **240**

Capitolul X – Capitala şi poziţia sa în sistemul urban românesc. Necesitatea organizării intravilanului său……... **242**
1. Organizarea administrativ-teritorială a Municipiului Bucureşti în prima jumătate a secolului XX……. **243**
2. Organizarea administrativ-teritorială a Municipiului Bucureşti în perioada evoluţiei centralizate (1950-1989)…….. **246**
3. Disfuncţionalităţile perioadei de tranziţie şi propuneri de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a Capitalei…….. **249**

Capitolul XI – Impactul deciziilor politico-administrative asupra structurii şi dinamicii spaţiului urban din România…… **257**
1. Statutul de „municipiu" – o modă a perioadei de tranziţie, o necesitate obiectivă, sau o încercare de reabilitate a unor aşezări urbane fără perspective de dezvoltare ?……..... **257**
2. Decretarea de oraşe. Oraşele monoindustriale şi oraşele agroindustriale…… **265**
3. Industrializarea, consecinţă a funcţiei politico-administrative. Impactul localizării marilor obiective industriale asupra structurării şi dinamicii spaţiului intravilan. Studiu de caz: Combinatul siderurgic „Ispat-Sidex S.A." Galaţi……..... **275**

Capitolul XII – Impactul deciziilor politico-administrative asupra structurării şi dinamicii spaţiului rural…….. **282**
1. Centrele de polarizare locală şi rolul acestora în teritoriu. Fostele reşedinţe de plase în contextul economico-social actual…… **282**
2. Sate desfiinţate sau înfiinţate ca urmare a deciziilor politico-administrative; sate propuse spre dezafectare, sate cu restricţii. Impactul asupra colectivităţilor teritoriale locale…… **291**

Concluzii generale…….. **296**

Bibliografie…… **302**

Anexe…….. **315**
I. Organizarea administrativ-teritorială a României. Model de optimizare propus…….. **315**
II. Schimbări în statutul administrativ al unor localităţi (1 ianuarie 1990 – 1 iulie 2005)..... **332**

Lista reprezentărilor grafice şi cartografice..... **341**

Abstract **344**

Résumé..... **364**

PREFAŢĂ

Domnul Dănuţ-Radu Săgeată a urmat Facultatea de Geografie la Universitatea din Bucureşti, pe care a absolvit-o în anul 1995. După absolvire, prin concurs, a devenit cercetător ştiinţific la Institutul de Geografie al Academiei Române, unde activează şi în prezent. De remarcat perioada extrem de redusă pentru acomodarea cu activitatea de cercetare, perseverenţa şi ambiţia deosebită ce îl caracterizează în a elabora lucrările care i-au fost repartizate la termen şi de o calitate cât mai bună. De altfel, activitatea depusă în cercetare de-a lungul celor peste 10 ani, am putea spune că la consacrat ca pe unul dintre tinerii cei mai activi, cu un palmares important de contribuţii ştiinţifice, cu o activitate caracterizată ca extrem de promiţătoare pentru perioada următoare. Condiţiile mai mult sau mai puţin vitrege pe care le-a avut de înfruntat l-au făcut mai ambiţios, suplinind prin propriile forţe ceea ce alţii nu au putut să-i ofere.

Ca urmare a acestui efort constant ascendent şi a muncii asidue depuse, d-l. Radu Săgeată a publicat până în prezent circa 50 de articole ştiinţifice, în diferite reviste, începând cu cele ale Academiei Române, Institutului de Geografie, Analele universităţilor din Iaşi, Timişoara, Bucureşti, Revista Română de Geografie Politică sau în diverse volume consacrate unor manifestări ştiinţifice internaţionale. Prezent la numeroase manifestări ştiinţifice interne, s-a remarcat prin originalitatea materialelor prezentate şi prin demonstraţia de rigoare în abordarea unor probleme controversate ale geografiei actuale. În acelaşi timp, a fost în comitetul de organizare al Comisiei de Dezvoltare Urbană a U.I.G. care a organizat în anul 1998, la Bucureşti, o reuniune la nivel mondial asupra sistemelor urbane integrate.

S-a înscris la doctorat în anul 1997, parcurgând întreg traseul pregătirii individuale cu calificative maxime. Atât la examene cât şi prin referatele prezentate a făcut dovada unei seriozităţi deosebite, a unei capacităţi de muncă remarcabile, semne ale concretizării ulterioare în această lucrare prezentată ca teză de doctorat. În cadrul pregătirii la doctorat a beneficiat de o bursă de trei luni, efectuând un stagiu de documentare la Universitatea din Angers, Franţa, stagiu pe care l-a valorificat din plin.

Preocupările sale acoperă o problematică actuală şi relativ complexă fiind axate pe analiza structurii şi funcţiilor oraşelor, pe organizarea spaţiului geografic şi a sistemelor de aşezări, pe geografie politică, pe consecinţele globalizării asupra sistemelor de aşezări, pe analiză şi dezvoltare regională.

Studiul prezent nu este simplu! Am putea spune că reprezintă un unicat în literatura geografică şi nu numai naţională. A stabili raportul dintre o funcţie extrem de labilă ca cea politico-administrativă şi organizarea spaţiului geografic înseamnă a avea curajul unei abordări singulare, fără precedente şi experienţe acumulate. Dificultatea unei astfel de întreprinderi are la bază în primul rând caracterul peremptoriu al funcţiei politico-administrative, dinamica acesteia şi dependenţa sa de factorii subiectivi, care sunt guvernanţii. Funcţia politico-administrativă are la bază activităţi de un anumit profil care presupun construcţii instituţionale, ce servesc prin serviciile oferite un spaţiu mult mai vast decât alte tipuri de activităţi. Avantajul funcţiei politico-administrative este acela că se cunoaşte spaţiul pe care îl serveşte, fiind reprezentat de limitele unităţii administrative respective, dezavantajul este că o funcţie administrativă poate să atragă un regres imediat al aşezării, în cazul deciziei de relocalizare a unor instituţii administrative. Istoria chiar mai recentă a României este încărcată de exemple legate de evoluţia sau involuţia unor aşezări urbane sau rurale, ca urmare a deciziilor luate în procesul de reorganizare administrativ-teritorială.

Organizarea spaţiului geografic reprezintă totdeauna finalitatea relaţiilor dintre componentele

geografice, care se ordonează în raport cu anumite variabile centrale. În cazul spaţiilor antropizate rolul comunităţilor umane este hotărâtor. Acestea acţionează direct şi indirect, având o forţă de structurare variabilă în raport cu ţintele şi capacitatea pe care o au în a transforma componentele şi relaţiile tipice lor. Faţă de o evoluţie normală a oricărui spaţiu, prezenţa unor activităţi politico-administrative induce o anumită subiectivitate în organizarea acestuia, fiind favorizate aşezările ce deţin astfel de atribute teritoriale. Aceasta explică evoluţiile explozive ale unor aşezări, care după ce au devenit centre coordonatoare au atras resurse depăşindu-le capacitatea de prelucrare şi consum. Ca urmare, dinamica unui spaţiu geografic este bulversată sau accentuată de atribuirea şi ierarhizarea funcţiilor administrativ-teritoriale.

Cu un spirit pătrunzător, dar şi cu o putere analitică autorul reuşeşte să finalizeze un demers, care oricum este destul de dificil. În această reuşită au conlucrat pregătirea teoretică, de bază, documentarea şi mai ales interpretarea prospectivă a evoluţiei spaţiului românesc. Consecinţa a fost elaborarea unui studiu care se detaşează prin următoarele caracteristici:

- *constituie prima abordare corelativă a funcţiei politico-administrative şi organizării spaţiului geografic;*
- *stabileşte un cadru conceptual unitar asupra raportului aşezare umană – organizare a spaţiului geografic, prin funcţia administrativ-teritorială;*
- *relevă succesiunea de organizări politico-administrative pe teritoriul României, explicând creşterea gradului de complexitate a acestora;*
- *oferă o bază de date şi informaţii pe unităţi administrative extrem de utilă unor abordări complexe;*
- *definirea implicită a triadei funcţie politico-administrativă - organizarea spaţiului - sisteme de aşezări şi analiza acesteia din perspectivă istorică;*
- *definirea principalelor disfuncţionalităţi actuale în organizarea administrativ-teritorială, prin utilizarea analizei SWOT;*
- *inserarea conceptelor noi privind dezvoltarea în complexitatea relaţiei funcţie-organizarea spaţiului;*
- *prezentarea analitică şi critică a organizării administrative în mai multe state europene;*
- *impactul multiplu al funcţiei administrativ-teritoriale asupra intravilanului;*
- *elaborarea unui model de optimizare a relaţiei funcţie politico-administrativă - organizarea spaţiului geografic.*

Evident că atuurile acestui studiu sunt multiple, multe certe, altele discutabile, dar ceea ce este remarcabil, trebuie subliniat: angrenarea întregului potenţial intelectual al autorului pentru a pune pe rol o logică a dependenţelor spaţiale având ca motor opţiunea pentru un anumit tip de organizare teritorial-administrativă. Această coerenţă în abordare nu putea să nu conducă la o analiză pertinentă, o analiză care poate constitui începutul unei abordări mai riguroase a elementelor de dinamică teritorială.

Lucrarea este structurată în două mari părţi: prima în care este relevată relaţia biunivocă funcţie politico-administrativă şi organizarea spaţiului la nivel de macro-scară, iar cea de-a doua în care se identifică tipurile şi domeniile de impact la nivel de mezo- şi micro-scară. Logica studierii acestor relaţii în raport de scările geografice se impune de la sine, datorită tendinţelor relativ diferite constatate la aceste scări. Este vorba de faptul că la nivel de macro-scară deciziile politico-administrative fixează un cadru de acţiune, iar la nivelele inferioare se măsoară mult mai bine efectele acestor decizii.

Cunoaşterea corectă a evoluţiei modului de organizare administrativ-teritorială, dihotomia dintre caracterul spontan şi semi-spontan al structurării spaţiului de către puterile locale sau supra-locale, oferă autorului posibilitatea inserării ideilor proprii într-un mediu foarte bine evaluat şi a definirii în consecinţă a subcapitolelor. Pentru autor relaţia dintre cele două mărimi este proiectată sub lumina raportului centralism / regionalism, în etapa interbelică şi a eficienţei economico-sociale în perioada comunistă. Nu sunt omise nici efectele pe care le-au avut pierderile teritoriale din anul 1940 asupra organizării administrativ-teritoriale şi nici rolul factorului politic în dinamica formelor de organizare în etapa de după 1950.

Întreaga evoluţie a organizării administrativ-teritoriale de-a lungul secolului XX este prezentată ca o succesiune de perioade de evoluţie normală, relativ stabilă, cu perioade în care schimbările au introdus elemente perturbatoare evidente la nivelul sistemelor de aşezări în special urbane, şi implicit asupra modului de organizare a spaţiului geografic. Analogia făcută cu dinamica hidraulică are sens pentru că într-adevăr putem distinge perioade de evoluţie aproape laminară a unităţilor administrative şi perioade de tranziţie, mergând chiar până la turbulenţă, cum a fost perioada 1950-1968, când structuri neviabile impuse de către alţii şi-au dovedit incapacitatea unei bune gestionări a spaţiului.

O atenţie deosebită este acordată impactului pe care îl au măsurile politico-administrative asupra sistemului de aşezări, cu elemente tipice unui studiu de caz, axat pe sistemul urban românesc. Este decupajul administrativ-teritorial actual adecvat unei dezvoltări de perspectivă? Este acesta rezultatul unor funcţii politico-administrative relevante ale oraşelor? Care ar putea fi marile discontinuităţi, ţinând cont de importanţa complexă a unor oraşe şi funcţia politico-administrativă a acestora? Cum s-ar putea ajunge la o armonizare a ierarhiilor urbane prin ajustarea organizării administrativ-teritoriale sau invers? Ţinta evident că este una şi anume optimizarea modului de organizare actuală a spaţiului, de gestionare adecvată a resurselor pe care le posedă acesta.

Gradul actual de fragmentare administrativă este considerat prea ridicat în raport cu obiectivele unei dezvoltări regionale autentice. Analiza critică pe care o efectuează autorul scoate în evidenţă trei tipuri de arii cu probleme în cadrul fiecărei regiuni: arii tradiţional subdezvoltate; arii în declin industrial şi arii fragile structural. Într-un context european comparativ sunt analizate şi zonele transfrontaliere, remarcându-se concluziile desprinse în cazul euroregiunii Giurgiu - Ruse. Se conchide că „spaţiile transfrontaliere reprezintă arii extrem de sensibile şi vulnerabile la schimbările geografice", dar cu toate acestea pe măsura intensificării fluxurilor transfrontaliere, euroregiunile devin tot mai mult structuri teritoriale cu o personalitate proprie.

Evident că autorul nu putea să nu plece şi de la ipoteza revenirii la organizarea administrativ-teritorială din perioada interbelică, încercând să arate marile inconveniente ale acesteia: apariţia unor judeţe fără sisteme urbane proprii, indici de hipertrofiere extrem de mari, poziţia excentrică în raport cu forma spaţială a judeţului respectiv etc. O altă interesantă analiză este efectuată asupra centralităţii funcţiilor politico-administrative plecând de la cea de capitală. Ce a însemnat o astfel de funcţie asupra raportului dintre două oraşe foste capitale? Este vorba de Iaşi şi Bucureşti, care la începutul secolului XIX aveau cam aceeaşi populaţie, iar la mijlocul aceluiaşi secol Bucureştiul se detaşa modest cu o populaţie de 1,8 ori mai mare. După ce a devenit capitală creşterile sunt spectaculoase, încât la sfârşitul aceluiaşi secol era de circa 4 ori mai mare pentru ca astăzi să fie de peste 11 ori mai populat.

Subcapitolul referitor la dinamica zonelor de influenţă sub presiunea funcţiei politico-administrative se impune prin unele idei legate de raportul dintre zona de influenţă a oraşului capitală de judeţ şi extinderea acestei unităţi administrative. Concluzia este că unele zone de influenţă de acest tip sunt supradimensionate în raport cu forţa propriu-zisă a oraşului respectiv, iar altele subdimensionate. Această ultimă categorie explică de ce unele dintre aceste oraşe au o influenţă interjudeţeană, impunându-se ca adevărate metropole regionale.

Pe o extindere aparent exagerată se face o incursiune necesară în sistemele de organizare teritorială la nivel european, oferind câteva exemple analitice. Toate acestea contribuie la susţinerea ideii de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a României. Problema este cum să întreprindem o astfel de acţiune? Poate fi înţeleasă optimizarea ca o reparaţie istorică, respectiv prin redarea funcţiilor politico-administrative unor oraşe care au fost reşedinţe de judeţ în perioada interbelică? Argumentele prezentate sunt edificatoare! În opoziţie cu această modalitate de optimizare se prezintă un alt demers care porneşte de la necesitatea aderării României la UE şi necesitatea construirii unor unităţi administrative comparabile. Criteriul regăsit în alte părţi ale Europei, bazat pe identitatea culturală şi etnică nu îşi demonstrează viabilitatea în cazul României.

Modelul de optimizare propus se bazează pe un compromis făcut între tradiţie şi necesitatea organizării adecvate a spaţiului şi are la bază stabilirea unor nivele ierarhice clare şi susţinerea unor procese reale de descentralizare şi desconcentrare. Modelul are un

cadru de pornire format din regiunile istorice, dar ulterior construcţia unităţilor administrative se axează pe sistemele urbane şi pe relaţiile dintre principalele oraşe cu funcţii de loc central, capabile a exercita funcţii regionale.

Partea a II-a a lucrării încearcă să individualizeze impactul deciziilor politico-administrative asupra comunităţilor locale de rang inferior, subliniind dimensiunea cantitativă şi calitativă a urbanizării, cauzele şi efectele procesului de înfiinţare şi desfiinţare a unor comune, procesul de cooperare intercomunală şi măsura în care modelul francez ar putea fi inserat la nivelul spaţiului românesc. O atenţie specială este acordată structurilor intercomunale de tip periurban, respectiv zonelor metropolitane, o bună parte din studiile de caz fiind bazate pe observaţiile şi interpretările proprii.

Ultima parte a studiului se referă la impactul pe care îl au deciziile politico-administrative la micro-scară, respectiv la nivelul structurii spaţiului intraurban. După o succintă prezentare a contextului în care s-a derulat procesul de urbanizare, puternic influenţat de industrializarea de tip socialist, accentul se pune pe impactul ce l-a avut decretarea de noi municipii şi oraşe asupra centrelor urbane respective. Se demonstrează temeinicia unor asemenea măsuri sau formalismul existent în astfel de decizii. Concluzia este clară că noţiunea de municipiu a devenit una desuetă ca urmare a lipsei unor criterii funcţionale bine definite. Ca urmare nici noua calitate de municipiu nu se reflectă prin componente noi sau atribute de care să beneficieze centrele urbane care au căpătat acest statut. Studiile analitice întreprinse asupra capitalei şi asupra oraşului Galaţi conferă studiului valenţe ştiinţifice şi chiar practice, conţinând idei de restructurare a intravilanului şi de optimizare a relaţiilor dintre componentele urbane de la acest nivel.

Spaţiul rural cunoaşte efectul indirect al noilor funcţii politico-administrative pe care le înregistrează oraşele, dar şi pe cel direct, aparţinând noilor funcţii sau măsurilor care au influenţat evoluţia satelor. Pertinenta analiză efectuată asupra aşezărilor rurale cu funcţii de loc central oferă posibilitatea decidenţilor în domeniu de a reflecta în plus atunci când se decide declararea unui nou oraş, mai ales în perspectiva completării segmentului inferior al ierarhiei urbane pentru optimizarea sistemului urban românesc. În acelaşi timp, autorul nu pierde din vedere efectul pe care l-au avut asupra spaţiului rural măsurile de desfiinţare a unora dintre satele româneşti sau de înfiinţare a altora.

Prof. univ. dr. Ioan IANOŞ

INTRODUCERE

RELAŢIA DINTRE MĂSURILE POLITICO-ADMINISTRATIVE, FUNCŢIA POLITICO-ADMINISTRATIVĂ, ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ ŞI ORGANIZAREA SPAŢIULUI GEOGRAFIC

Între specializările care determină tipologia funcţională a unei aşezări umane, funcţia politico-administrativă ocupă un loc distinct. Fie că este vorba de o aşezare cu funcţie industrială, comercială, turistică sau militară, aceasta este un produs al *cadrului natural*, care printr-un complex de factori stimulatori sau restrictivi (poziţia geografică, resursele de materii prime şi de forţă de muncă etc.) a condiţionat dezvoltarea sa. Din contră, în cazul aşezărilor cu funcţie politico-administrativă, determinant este *factorul subiectiv,* reprezentat prin organele de decizie (politico-administrativă) care au modificat „destinul" unor aşezări în favoarea sau împotriva cursului lor firesc, natural. Dar care este impactul deciziilor politico-administrative asupra aşezărilor umane şi, prin intermediul acestora, asupra spaţiului geografic pe care-l coordonează? Care sunt formele şi în ce se concretizează acest impact? Sunt întrebările la care vom încerca să găsim potenţiale răspunsuri în această lucrare.

La nivel macroteritorial, deciziile administrative au ca rezultat *organizarea administrativ-teritorială*, organizare care poate fi concordantă cu realităţile din teren sau, dimpotrivă, poate fi rezultatul unor factori subiectivi, arbitrari. Cum şi în ce măsură aceşti factori perturbă dezvoltarea firească a unor colectivităţi teritoriale locale? Care este preţul acestor disfuncţionalităţi?

Implantarea unor obiective industriale, asociată cu exploatarea industrială a unor spaţii reprezintă principalul vector care însoţeşte deciziile politico-administrative. Unităţile administrative devin, din colectivităţi locale constituite pe baza unor afinităţi istorice, datorate complementarităţii potenţialului natural şi al tipului de economie tradiţională, a moştenirilor culturale şi spirituale comune, unităţi de dezvoltare industrială sau de exploatare a unor resurse naturale. Centrele administrative se dezvoltă hipertrofic ca urmare a soldului migratoriu; apar disfuncţionalităţi în inserţia noilor veniţi concretizate în fenomene sociale marginale, se dezvoltă oraşele industriale (în particular, cele de tip socialist), cu arhitectura şi particularităţile lor, iar în mediul rural, colectivizarea şi sistematizarea subminează sistemul social şi productiv tradiţional, accentuând migraţia spre marile oraşe. Sunt fenomene ce au marcat profund spaţiul românesc şi a căror consecinţe, atât la nivel spaţial, cât şi la nivel psihologic, sunt foarte greu de îndepărtat. S-au creat noi dependenţe macrospaţiale între aşezările umane, noi arii de influenţă şi polarizare, amplificate în multe cazuri artificial, prin schimbarea statutului administrativ al unor aşezări.

Studiul pe care îl propunem va încerca să ofere o soluţie alternativă, un punct de vedere geografic bazat pe configuraţia zonelor de influenţă a potenţialelor centre administrative, ierarhizate pe nivele (regional, departamental şi subdepartamental), rezultate la rândul lor pe baza elementelor induse de infrastructură şi potenţial, ce

conturează orientarea şi dinamica fluxurilor materiale şi umane. Totodată, acesta îşi propune o analiză complexă a metodelor de regionare politico-administrativă folosite atât în spaţiul Uniunii Europene, cât şi a criteriilor pe baza cărora s-au realizat noile decupaje administrative în unele ţări candidate, aflate în stadii mai avansate de aderare.

La nivel mezo- şi microteritorial, va oferi o metodologie de regionare politico-administrativă bazată pe relaţiile funcţionale dintre colectivităţile locale care au contribuit la individualizarea unor structuri regionale omogene funcţional, a căror viabilitate a fost demonstrată de-a lungul timpului, găsindu-şi corespondent în mentalul locuitorilor. Vor fi analizate posibilităţile de constituire a unor structuri teritoriale polarizate de tipul zonelor metropolitane, bazate pe complementaritatea de potenţial dintre diferite spaţii omogene, precum şi posibilitatea inserţiei în spaţiul românesc a experinţelor europene în acest domeniu.

Pentru intravilanul Capitalei va fi oferită o nouă soluţie de organizare administrativă, bazată pe sectoare omogene structural şi funcţional, în concordanţă cu noile direcţii şi intensităţi ale fluxurilor materiale şi umane.

Actualizarea datelor statistice privind reţeaua de aşezări umane a fost realizată la data de 1 ianuarie 2006. Pentru aspectele demografice s-au folosit, pe cât posibil, rezultatele recensământului din 18 martie 2002.

Citările s-au făcut în concordanţă cu normele revistelor Academiei Române, numărul paginii trecându-se doar pentru lucrările publicate sub formă de volum.

Autorul speră că această lucrare va constitui o modestă contribuţie adusă dezvoltării geografiei umane româneşti, iar prin soluţiile practice, aplicative, propuse va sprijini procesul de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a României în concordanţă cu sistemul administrativ din Uniunea Europeană.

CADRU CONCEPTUAL

DEFINIREA PRINCIPALILOR TERMENI UTILIZAŢI ŞI A INTERACŢIUNILOR DINTRE ACEŞTIA

Cu excepţia celor mai mici state, constituite dintr-o singură aşezare umană, al căror teritoriu nu depăşeşte câţiva kilometri pătraţi (Vatican, Monaco), fiecare stat cuprinde mai multe aşezări omeneşti care constituie nuclee de polarizare pentru zonele rurale limitrofe. Se conturează astfel centre de convergenţă a fluxurilor, corespunzătoare aşezărilor umane şi zone de divergenţă (periferice), ce corespund arealelor de discontinuitate. Acestea fac ca teritoriul statului, mai mult sau mai puţin omogen din punct de vedere al resurselor naturale şi umane să fie străbătut de tot felul de frontiere, care separă diversele subdiviziuni din interiorul său. Se conturează astfel o *organizare funcţională* a teritoriului, corespunzătoare omogenităţii funcţionale a spaţiilor sociale[1], ce are un caracter dinamic, tranzitoriu, determinat de evoluţia aşezărilor umane. Pe de altă parte, necesitatea exercitării puterii centrale pe întregul teritoriu al statului, impune o *organizare politico-administrativă*, astfel încât, în interiorul statului să nu existe zone privilegiate, cu atribuţii extra-constituţionale **(Fig. 1).**

Prin urmare, organizarea spaţiului este rezultatul a două categorii de procese: cele cu caracter *voluntarist*, rezultate din impactul deciziilor politico-administrative şi *auto-organizarea* derivată din permanenta tendinţă de reechilibrare a sistemelor teritoriale în raport de disfuncţionalităţile induse de factorii exogeni. În acest complex de interacţiuni, aşezările umane joacă un rol privilegiat, constituindu-se în nuclee structurante pentru spaţiile limitrofe.

Organizarea funcţională a teritoriului are la bază procesele complexe de geneză şi evoluţie a spaţiilor sociale ce constau mai întâi din apariţia unor noi tipuri de relaţii între aşezările umane preexistente, după care se manifestă un proces de generalizare a acestora într-o arie dată. Cu timpul, are loc un proces de teritorializare a relaţiilor sociale, culturale şi economice, prin asocierea la acestea a unui întreg aparat de instituţii, forme, simboluri, expresii, limbaje etc. Se creează astfel *regiunile monoetnice* şi / sau *monoculturale*, ai căror locuitori se caracterizează prin puternice sentimente de apartenenţă la respectivele regiuni (sentimente cunoscute sub termenul de „patriotism local") şi printr-un puternic spirit de rezistenţă la schimbare. Sunt structurile regionale cele mai coerente, care şi-au demonstrat cel mai bine unitatea şi viabilitatea de-a lungul timpului. Prin contrast, regiunile delimitate exclusiv pe baza argumentelor economice sau politice, sau a omogenităţii potenţialului natural sau uman, prezintă un conţinut afectiv mult mai scăzut.

Intervenţia factorului politic se circumscrie acestor modele de organizare. Guvernele autoritare şi dictatoriale vor încerca să creeze structuri administrative orientate politic, care să nu poată deveni puncte puternice de regrupare a opoziţiei, manipulând în

[1] Prin *spaţiu social* se înţelege spaţiul aşa cum este perceput şi folosit de membrii unui grup social (Erdeli *et al.*, 1999, p. 297).

schimb regiunile care le sprijină. Acestea vor evita agregarea unor teritorii care să posede puternice tradiţii istorice sau care să conţină grupuri sociale legate între ele prin sentimentul apartenenţei la o anumită comunitate, căutând să despartă aceste entităţi prin limite administrative (Helin, 1967). Din contră, sistemele politice democratice îşi modelează unităţile administrative în funcţie de grupările culturale cristalizate printr-un lung proces de evoluţie istorică. De aceea, schimbările politice majore, alternanţa guvernelor democratice cu cele autoritare determină în multe cazuri şi schimbări în organizarea administrativ-teritorială, după cum unităţile administrative modelate după criterii economice sunt tributare schimbărilor economice. Experienţa istorică a demonstrat şi în cazul României, efemeritatea acestor tipuri de structuri: ţinuturile interbelice au rezistat cât a rezistat şi dictatura lui Carol al II-lea, în vreme ce organizarea pe regiuni şi raioane ce a purtat o dublă amprentă (economică şi politică), a dispărut odată cu influenţa sovietică. Pentru guvernele birocratice, ideală este o organizare în structuri administrative cât mai asemănătoare între ele ca suprafaţă, populaţie şi ca mod de organizare a administraţiei şi competenţei lor. Un sistem administrativ bine organizat alcătuit din diviziuni uniforme, creează cadrul cel mai adecvat pentru aplicarea la nivel local a deciziilor puterii centrale (Helin, 1967).

Organizarea administrativ-teritorială, ca formă de regionare politico-socială este o consecinţă şi totodată o premisă importantă a dezvoltării social-economice a unei ţări. Teritorializarea, transformarea spaţiului geografic în teritoriu, prin luarea sa în posesie de către membrii unei colectivităţi, reprezintă baza oricărei organizări administrativ-teritoriale.

Prin *organizare administrativ-teritorială* se înţelege deci, delimitarea teritoriului în unităţi administrative pentru stabilirea la nivel teritorial a organelor puterii centrale, cu scopul realizării sarcinilor locale şi a celor generale, în mod eficient şi unitar pe întregul stat. La rândul lor, *unităţile administrativ-teritoriale* sunt porţiuni din teritoriul unui stat delimitate prin acte normative, în care autoritatea asupra desfăşurării activităţii economico-sociale este exercitată de către o instituţie administrativă subordonată puterii centrale. Gradul de subordonare este reglementat prin Constituţie fiind exprimat prin *tutela administrativă.* Aceasta vizează protejarea intereselor publice ale statului şi respectarea legilor, prezenţa sa constituind o deosebire esenţială între statul unitar care recunoaşte autonomia locală şi statul federal, unde instituţia tutelei este de neconceput în raporturile dintre federaţie şi componentele sale (Popescu, 1999, p. 55).

Organizarea administrativ-teritorială reprezintă deci, modalitatea de reflectare în teritoriu a deciziilor politico-administrative, fiind o expresie a politicii promovate la nivel central.

Noţiunea de *unitate administrativ-teritorială*, are două sensuri distincte, anume:

- **Teritorial**, de *circumscripţie administrativă a teritoriului de stat*, exprimând sfera de competenţă teritorială a organelor puterii locale. Acest sens are în vedere regimul de desconcentrare administrativă, unitatea administrativ-teritorială fiind concepută doar ca simplă porţiune a teritoriului unui stat;
- **Uman**, de *colectivitate teritorială locală*, respectiv totalitatea populaţiei ce locuieşte pe o anumită porţiune a teritoriului statului, cu interese publice locale proprii, distincte, exprimate printr-o organizare juridică şi administrativă proprie.

Spre deosebire de noţiunile prezentate anterior, *funcţia politico-administrativă* se raportează la aşezările umane, caracterizând acele aşezări care găzduiesc instituţiile de administraţie centrală sau locală (primării, prefecturi, filiale ale unor partide politice, sedii ale agenţiilor de dezvoltare etc.), prin intermediul cărora puterea centrală sau locală îşi exercită atribuţiile în teritoriu. Raportul dintre politic şi administrativ este evidenţiat de însuşi structura statului: rolul factorului politic este determinant în

cadrul statelor cu structură federală, a căror autoritate este transferată la nivel local, în vreme ce în statele cu structură centralizată, bazate pe delegarea autorităţii, funcţia centrelor coordonatoare de nivel local este preponderent administrativă.

Prin urmare, unităţile *politico-administrative* sunt formaţiunile statale din interiorul statelor federale (state, provincii, teritorii etc.) spre deosebire de cele *administrative*, corespunzătoare statelor unitare, a căror teritoriu este declarat prin constituţie ca fiind indivizibil. Este şi situaţia României.

Caracteristica esenţială a funcţiei politico-administrative este dată de existenţa şi particularităţile sistemului politic. În sistemele politice autoritare, bazate pe decizii centralizate şi arbitrare, dinamica aşezărilor investite cu această funcţie şi indirect a spaţiilor aflate sub influenţa lor este dictată de factorul politic; în sistemele democratice, în care deciziile politice sunt argumentate de funcţionalitatea teritoriului, rolul comunităţilor locale fiind preponderent, aceste aşezări au o dinamică naturală, condiţionată de mediul fizic şi economico-social.

Structurarea pe două paliere a sistemului administrativ românesc a determinat individualizarea a două tipuri de aşezări cu funcţie administrativă:

a. municipii reşedinţă de judeţ;
b. sate reşedinţă de comună şi oraşe / municipii de care depind administrativ unele aşezări[2].

La acestea se adaugă rolul Capitalei ca centru coordonator de prim rang, în a cărei subordonare se află întregul sistem administrativ naţional.

Tipurile şi intensitatea impactului elementelor structurante induse de funcţia politico-administrativă asupra spaţiului geografic diferă în funcţie de mărimea şi caracteristicile sistemelor teritoriale. De aceea, am considerat utilă structurarea analizei în raport de cele trei nivele de organizare spaţială:

- *macroteritorial* (la nivelul structurilor administrative de tip regional şi departamental);
- *mezoteritorial* (prin analiza impactului asupra structurilor administrative de tip comunal);
- *microteritorial* (la nivelul ecosistemelor urbane şi rurale).

[2] Acestea sunt integrate mediului urban şi figurează in nomenclatorul administrativ sub formă de localităţi componente sau sate aparţinătoare.

ISTORICUL CERCETĂRILOR

Fiind puternic subordonate factorului politic, sistemul de relaţii stabilite între deciziile cu caracter politico-administrativ, funcţia politico-administrativă a aşezărilor umane şi organizarea spaţiului geografic din România a făcut timp de aproape 50 de ani, obiectul unor abordări sporadice şi cu un pronunţat caracter subiectiv.

Primele lucrări care fac referire la aceste relaţii, axându-se pe descrierea evoluţiei vechilor judeţe româneşti, sunt studii regionale de geografie istorică, având ca autori atât geografi (Vasile Meruţiu, 1929), cât şi specialişti din ştiinţe apropiate geografiei (Alexandru Ştefulescu, 1907; Ecaterina Zaharescu, 1923; Nicolae Negulescu, 1928). Acestora li se adaugă capitolele referitoare la organizarea administrativ-teritorială din lucrările cu caracter monografic, deschise de Armand Călinescu (1938) printr-o radiografie a structurilor administrative interbelice şi a raţiunilor care au stat la baza ultimei reforme administrative interbelice şi continuate, după un sfert de secol, de Nicolae Stern în prefaţa ultimului volum al *Monografiei geografice a R. P. Române* (1963). Ambele sunt însă puternic subordonate raţiunilor politice ale momentului, fiind axate pe analize descriptive şi cantitative. Reprezentativ pentru această perioadă rămâne studiul „Nestatornica hartă administrativă a României" (*The Volatile Administrative Map of Romania*) elaborat de Ronald A. Helin, profesor la Universitatea de Stat din Fullerton, California (S.U.A.), care pe baza unor surse extrem de documentate reuşeşte o analiză a cauzelor politice şi economice care au stat la baza repetatelor reforme administrative şi a impactului acestora asupra sistemului de aşezări şi a structurilor teritoriale în ansamblu. Această lucrare, interzisă în România până în 1990, marchează trecerea de la etapa abordărilor istorice şi subiectiviste, orientate politic, la analizele obiective, bazate pe criterii funcţionale. Acestea sunt continuate de Victor Tufescu, care printr-o serie de articole publicate cu prilejul organizării administrativ-teritoriale din 1968 realizează o analiză amănunţită a noilor judeţe, atât din perspectiva tradiţiei istorice, cât şi prin prisma indicatorilor economico-sociali ai momentului, evidenţiind disfuncţionalităţile care au condus la o nouă reformă administrativă majoră şi principiile care au stat la baza noilor decupaje teritoriale.

Relativa stabilitate a acestora s-a reflectat printr-o frecvenţă mult diminuată a studiilor de geografie administrativă în anii „70-'80. Totuşi, în această perioadă apare prima monografie cu caracter interdisciplinar asupra evoluţiei organizării administrative şi a sistematizării teritoriului în România (Oroveanu, 1986), evidenţiindu-se principiile şi raţiunile care au stat la baza fiecărui decupaj administrativ. La rândul său, cel de-al doilea volum al tratatului de *Geografia României* (1984) consacră un spaţiu distinct evidenţierii evoluţiei formelor de organizare teritorial-administrativă (Ion Iordan, Dragoş Bugă, pp. 26-30).

Îndepărtarea constrângerilor politice după 1990, a creat premisele unei abordări critice, obiective a raportului dintre sistemele de aşezări şi organizarea administrativ-teritorială a României. Începutul anilor '90 a fost marcat de curentul „restitutio in integrum" care a pus în discuţie reorganizarea administrativ-teritorială a ţării pornind de la structurile administrative interbelice şi extrapolându-le la situaţia actuală (Ion Iordan, 1992,

2003; Ion Iordan, Violette Rey, 1993; Ion Iordan, Valeria Alexandrescu, 1996). Acestora li s-au alăturat studii centrate pe analiza funcţională a fostelor reşedinţe de judeţ (Ioan Ianoş, Cristian Tălângă, Alexandru Ugron, 1992), sau pe evoluţia şi particularităţile formelor de organizare administrativ-teritorială ale spaţiului românesc (Ion Filipescu, 1992; George Erdeli, 1997; Ioan Silviu Nistor, 2000 etc.).

Preocupări care să evidenţieze relaţiile dintre aşezări şi organizarea administrativ-teritorială a României, sau încercări de realizare a unei baze teoretico-metodologice şi a unui model de optimizare a organizării administrative care să ţină seama atât de tradiţii, cât şi de actualele arii de polarizare urbană şi relaţiile stabilite la nivelul sistemului de aşezări sunt însă puţin prezente în literatura geografică românească, începuturile fiind de dată recentă (Ioan Ianoş, 2000, Octavian Groza, 1999-2000, 2002).

Rezultă necesitatea unei abordări multicriteriale, sistemice a acestor probleme, care să evidenţieze o alternativă viabilă pentru actuala organizare administrativ-teritorială în contextul asigurării unei dezvoltări durabile şi echilibrate.

Consecinţele în plan aplicativ a lipsei unor studii de anvergură care să cuantifice relaţiile existente între structurile administrativ-teritoriale de nivel departamental s-au regăsit şi în implementarea unui decupaj regional de nivel superior (regiunile de dezvoltare) cu un grad mare de artificializare, în fapt o aplicare forţată a modelelor de regionare teritorial-statistică britanic şi danez la teritoriul românesc, fără se a ţine suficient seamă de fluxurile tradiţionale statornicite de-a lungul timpului între unităţile administrativ-teritoriale separate prin limitele regionale. De aceea, considerăm că o eventuală transformare a acestora în structuri administrative, fapt ce ar impune o nouă modificare a Constituţiei, nu ar fi oportună, ele constituind doar unităţi teritorial-statistice şi de implementare a politicilor de dezvoltare regională.

PARTEA I

FUNCŢIA POLITICO - ADMINISTRATIVĂ ŞI VALENŢELE SALE DE STRUCTURARE A SPAŢIULUI LA NIVEL MACROTERITORIAL

ORGANIZAREA POLITICO-ADMINISTRATIVĂ, FORMĂ DE EXERCITARE A FUNCŢIEI POLITICO-ADMINISTRATIVE ÎN TERITORIU

Capitolul I

EVOLUŢIA ISTORICĂ A FUNCŢIEI POLITICO-ADMINISTRATIVE ŞI IMPACTUL ACESTEIA ASUPRA DINAMICII AŞEZĂRILOR UMANE

IMPORTANŢA MĂSURILOR POLITICO-ADMINISTRATIVE ÎN PROCESUL DE ANTROPIZARE A SPAŢIULUI GEOGRAFIC

Organele de decizie politico-administrativă au urmărit, de-a lungul vremii, o mai bună conducere a statului şi a vieţii sociale printr-o organizare teritorială cât mai adecvată. Iată de ce istoria înregistrează organizări şi reorganizări administrative ce reflectă gradul de dezvoltare socială la un moment dat. Intr-o primă fază a evoluţiei sale, organizarea politico-administrativă a avut un caracter militar, centrele administrative fiind şi importante baze militare, puncte de plecare în campaniile ce vizau cucerirea şi explorarea spaţiilor limitrofe. Cu timpul însă, odată cu înfiinţarea statelor, caracterul militar al acesteia a fost dublat de cel administrativ, mai întâi de exploatare (instituirea de dări, biruri, taxe, impozite, delimitarea proprietăţilor etc.), ulterior de administrare cât mai eficientă a teritoriului. La acestea s-a adăugat caracterul politic odată cu apariţia, după Unirea Principatelor, a cadrului legislativ şi a celui economic, ca urmare a dezvoltării economico-sociale de ansamblu a societăţii **(Fig. 2).**

Din cercetarea geografică şi istorică, cu caracter diferenţiat de la o etapă la alta, a normelor în baza cărora s-au realizat organizările administrativ-teritoriale (spontane, semi-spontane şi planificate) se pot formula unele concluzii şi principii de care urmează a ţine seama factorii legiuitori. Astfel de teorii, alcătuind sisteme de norme desprinse din studiul istoriei politico-administrative a spaţiului românesc sunt indispensabile în alegerea soluţiilor optime atunci când se realizează organizări administrativ-teritoriale. Cunoscând istoricul organizărilor administrativ-teritoriale se poate înţelege stadiul pe care-l parcurgem, putându-se realiza totodată şi o continuă optimizare a structurilor administrative pe baza potenţialului şi a particularităţilor economice şi sociale actuale. Astfel, decupajul administrativ contemporan capătă semnificaţie doar în măsura în care se încadrează în perspectiva largă a istoriei, făcând apoi posibilă proiectarea sa în viitor. In acest fel este înlăturat pe de o parte riscul de a rămâne la forme învechite, neconcordante în raport de starea socială actuală şi de fluxurile materiale şi umane existente la nivelul sistemului de aşezări umane, iar pe de altă parte acela al înlocuirilor nejustificate, doar din dorinţa de a se inova cu orice preţ.

Tot din cercetarea evoluţiei istorice a formelor de organizare administrativ-teritorială se poate realiza şi o evaluare obiectivă a rolului pe care l-au avut în evoluţia şi dinamica acestuia o serie de factori obiectivi, între care: condiţiile geografice, potenţialul demografic şi de forţă de muncă, formele de viaţă socială ale colectivităţilor umane locale, relaţiile dintre oameni, modurile de utilizare a solului şi a resurselor locale, tehnologia, normele juridice, psihologia socială, etc.

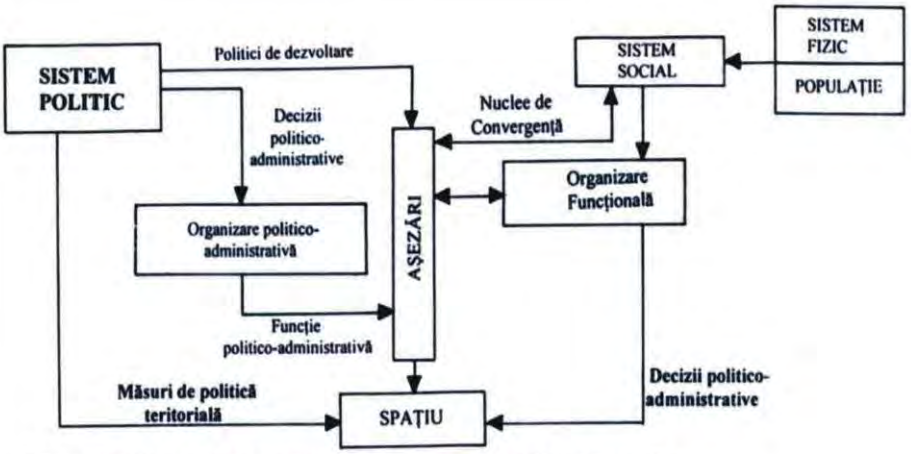

Fig. 1 - **Rolul aşezărilor umane în organizarea spațiului geografic**

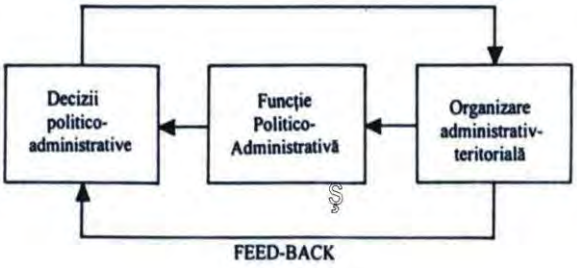

Fig. 2 - **Evoluția istorică a conceptului de *organizare administrativ-teritorială***

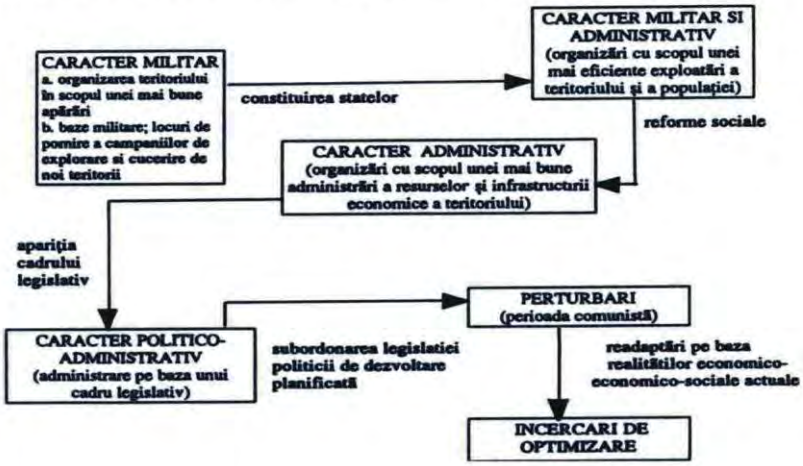
CARACTER MILITAR
a. organizarea teritoriului în scopul unei mai bune apărări
b. baze militare; locuri de pornire a campaniilor de explorare si cucerire de noi teritorii
constituirea statelor
CARACTER MILITAR SI ADMINISTRATIV
(organizări cu scopul unei mai eficiente exploatări a teritoriului şi a populaţiei)
reforme sociale
CARACTER ADMINISTRATIV
(organizări cu scopul unei mai bune administrări a resurselor şi infrastructurii economice a teritoriului)
apariţia cadrului legislativ
PERTURBARI
(perioada comunistă)
CARACTER POLITICO-ADMINISTRATIV
(administrare pe baza unui cadru legislativ)
subordonarea legislatiei politicii de dezvoltare planificată
readaptări pe baza realităţilor economico-economico-sociale actuale
INCERCARI DE OPTIMIZARE

1. Organizări administrativ-teritoriale cu caracter spontan şi semi-spontan pe teritoriul actual al României

1.1. Perioada antică

1.1.1. Oraşele-cetăţi greceşti de pe ţărmul Mării Negre

Procesul de colonizare grecească a Bazinului Mediteraneean ce a început din secolul al VII-lea î.Chr. s-a datorat pe de o parte unor necesităţi de ordin **economic** (crearea unor pieţe de desfacere pentru produsele originare din oraşele Greciei sau Asiei Mici, sau procurarea de materii prime), iar pe de altă parte unor cerinţe de ordin **politic** (luptele politice din interiorul acestor oraşe, care au dus la izgonirea celor înfrânţi). El s-a concretizat, pe ţărmul apusean al Mării Negre, prin construirea oraşelor cetăţi *Tyras* (Cetatea Albă), la vărsarea Nistrului; *Istros* (Histria); *Tomis* (Constanţa) şi *Callatis* (Mangalia), pe litoralul dobrogean; *Dionysopolis* (Balcik) şi *Odessos* (Varna), pe litoralul Bulgariei de astăzi[3]. Aceste oraşe-cetăţi, cu organizare specifică, care iniţial au avut caracter de state, au constituit primele formaţiuni cu caracter administrativ-teritorial de pe actualul teritoriu al României. Ele erau conduse de un senat şi de organe proprii. Teritoriul rural limitrof se afla sub conducerea şi administrarea acestora.

1.1.2. „Davae-le" dacice

În perioada cuprinsă între secolele 6 î. Chr. şi 1 d. Chr., cea mai mare parte a continentului european, din Peninsula Iberică până la ţărmurile Baltice, Peninsula Balcanică şi Asia Mică era populată de triburile trace. Cele de la nord de Balcani au fost numite de romani *daci* iar de greci *geţi*, acestea formând o populaţie compactă din punct de vedere etnic, cultural şi lingvistic. Acest fapt, asociat cu creşterea puterii economice şi militare, a contribuit la închegarea lor statală concretizată prin crearea primului stat dac centralizat şi independent condus de Burebista (cca 70 d. Chr.), care reunea teritorii de la Munţii Balcani la Carpaţii Nordici şi din bazinul mijlociu al Dunării, până la litoralul Mării Negre cuprins între gurile Bugului, până la sud de Burgas. Teritoriul său era coordonat printr-o densă reţea de aşezări, atât cu caracter civil, cât şi militar (davae), între care *Ziridava* (Pecica) şi *Câmpuri-Surduc*, pe Valea Mureşului; *Petrodava* (Piatra Neamţ) şi *Piatra Şoimului*, pe Valea Bistriţei; *Zargidava* (Brad), *Tamasidava* (Răcătău de Jos) şi *Piroboridava* (Poiana) pe Siret; *Barboşi* şi *Dinogeţia-Garvăn* în zona de confluenţă hidrografică a Dunării cu Siretul şi Prutul; *Cumidava* (Râşnov) şi *Arpaşu de Sus* în sudul Transilvaniei; *Piscu Crăsanilor*, *Argedava* (Popeşti) şi *Tinosu* în Muntenia; *Pelendava*, *Buridava* şi *Polovragi*, în Oltenia. Nucleul acestora îl formau aşezările întărite din Munţii Orăştiei, unde se afla şi capitala statului dac: *Sarmizegetusa Regia*.

Legăturile statornicite prin intermediul acestor aşezări, fluxurile materiale şi umane, schimburile culturale, toate au contribuit la cristalizarea, pentru prima dată în istorie, pe întreg acest spaţiu, a unei culturi materiale şi spirituale unitare, care a dăinuit peste un secol şi jumătate opunând o rezistenţă înverşunată cuceririi romane (101-102; 105-106 d. Chr.).

1.1.3. Dacia Romană

După transformarea Daciei în provincie romană s-a trecut la organizarea teritoriului său, după modelul celorlalte provincii ale Imperiului. Această organizare teritorială poate fi considerată „politico-administrativă" deoarece motivele care au stat la baza sa au fost de ordin politic şi militar; prin poziţia la periferia nord-estică a

[3] La acestea se adaugă, cu o importanţă secundară, aşezările de la *Argamvm* (la sud de Enisala) şi *Parthenopolis* (Costineşti) (Enciclopedia geografică a României, 1982, p. 89)

Imperiului, Dacia constituind un avanpost în calea năvălirilor barbare.

La început, în timpul împăratului Traian, Dacia a format o singură provincie imperială, cu graniţe pe Dunăre, Tisa, Carpaţii Nordici şi Prut, administrată de împărat printr-un împuternicit. Prima delimitare administrativă a fost cea făcută de Impăratul Hadrian (118-119 d. Chr.), aceasta incluzând doar teritoriile Transilvaniei, Banatului şi Olteniei. Banatul şi cea mai mare parte a Transilvaniei formau *Dacia Superior*, iar Oltenia şi sudul Transilvaniei, *Dacia Inferior*. Necesitatea unei mai bune apărări a graniţei nordice a provinciei a impus, în anul 123 d. Chr., desprinderea din Dacia Superior, a regiunilor de la nord de Arieş şi din cursul superior al Mureşului care au format *Dacia Porolissensis*, cu capitala la Napoca. In anii 167-168, Dacia Inferior a fost înglobată în Dacia Superior formând *Dacia Apulensis*, după numele oraşului reşedinţă (Apulum, azi Alba Iulia), iar un an mai târziu, în 169, s-au desprins Oltenia şi partea sudică şi vestică a Banatului, care împreună cu partea de vest a Muntenei au format *Dacia Malvensis*, cu capitala la Malva. Cea mai mare parte a Munteniei împreună cu sudul Moldovei alcătuiau *Moesia Inferioară* (Ad Moesiam), iar Dobrogea şi Sciţia Mică, provincia *Scytia Minor.*

Deşi fragmentată administrativ, Dacia avea o structură şi o conducere unitară, capitala fiind stabilită la *Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, pe drumul strategic ce lega sudul Transilvaniei de castrul de la Tibiscum (aflat la Jupa, lângă Caransebeş) şi cu podul peste Dunăre (lângă Dierna).

Oraşele erau organizate în trei categorii: *municipii*, *colonii* şi *castre*. Coloniile aveau o situaţie juridică superioară municipiilor, acestea putând fi ridicate la rangul de colonii[4] după cum, la pragul inferior, satele puteau fi transformate în municipii. Insă şi în cadrul municipiilor exista o ierarhie, locuitorii unora dintre ele bucurându-se de mai multe drepturi (dreptul de a vota şi de a fi aleşi, dreptul de a-şi păstra organizarea lor autonomă sau dreptul de a avea magistraţi numiţi de împărat). Coloniile erau aşezări de colonişti romani ce formau unităţi administrativ-teritoriale organizate după modelul Romei, întemeiate ca urmare a unor legi sau decrete imperiale (formula coloniae). Castrele erau aşezări de tip urban fortificate, ce adăposteau garnizoane militare.

Reţeaua de aşezări rurale forma, de asemenea, un ansamblu ierarhizat din punct de vedere administrativ, alcătuit atât din mici cătune cu funcţie de loc central pentru spaţiul rural limitrof (denumite *pagus*), din sate (*vicus*), cât şi din mici aşezări de comercianţi situate în vecinătatea unităţilor militare (*canabae*) sau din aşezări fortificate (*castellum* şi *castre*). Mai multe asemenea localităţi formau o unitate administrativă (*territorium*), aflată în subordonarea coloniei, municipiului sau castrului militar cel mai apropiat.

In concluzie, se poate afirma că organizarea administrativ-teritorială a Daciei Romane a fost deosebit de dinamică, dinamism rezultat dintr-un permanent efort de îmbunătăţire a sa, dintr-o permanentă evoluţie a localităţilor prin transformarea a numeroase sate în oraşe şi reorganizarea acestora pe o treaptă superioară de dezvoltare, precum şi printr-o continuă acţiune de întemeiere de noi aşezări umane.

1.2. Perioada medievală

După retragerea romană din Dacia (271 d. Chr.) începe o lungă perioadă de instabilitate determinată de frecventele incursiuni ale populaţiilor migratoare care au adus mari prejudicii organizării aşezărilor (îndeosebi a celor cu caracter urban), dar şi dezvoltării economice în ansamblu. Forma specifică ce a stat la baza organizării

[4] Municipii transformate în colonii au fost *Apulum* (Alba Iulia), *Drobeta* (Turnu Severin), *Napoca* (Cluj), *Potaissa* (Turda) sau *Romula* (identificată pe vatra satului Reşca, com. Dobrosloveni, jud. Olt).

populaţiei autohtone în acea perioadă a fost *obştea sătească*, comunitate teritorială liberă, de veche tradiţie dacică (Erdeli, 1997).

1.2.1. Ţările, cnezatele şi voievodatele

Cadrul natural a avut un rol hotărâtor în configurarea primelor formaţiuni politico-administrative româneşti. Adăpostul oferit de ariile depresionare sau căile de circulaţie reprezentate de principalele artere hidrografice, în condiţiile unei reţele de drumuri deficitare şi nesigure, a favorizat concentrări de populaţie, organizate în *obşti săteşti*. Prin unificarea acestora au luat naştere, într-o primă fază *uniunile de obşti*, apoi formaţiuni teritoriale mai mari: *cnezate, voievodate, ducate* şi *ţări*, unele ajungând să cuprindă peste 100 de sate cu suprafeţe ce ajungeau la 8000-10.000 kmp (Ţara Bârsei, Ţara Maramureşului, Ţara Făgăraşului, Ţara Haţegului, Ţara Vrancei etc).

Prin diploma regelui Ungariei, Bela al IV-lea (1247) este atestată existenţa, la sud de Carpaţi, a cinci formaţiuni politico-administrative suprapuse unor regiuni naturale relativ omogene: *Ţara Severinului* (Banatul de Severin) în zona montană cuprinsă între Dunăre şi Jiu; cnezatele lui *Ioan* (pe cursul inferior al Oltului) şi *Farcaş* (în Subcarpaţii Olteniei) şi voievodatele lui *Litovoi* (în bazinul mijlociu şi inferior al Jiului) şi *Seneslau* (în stânga Oltului), cuprinzând teritoriile montane şi deluroase ale Munteniei vestice). Aceste structuri administrative aveau o organizare autohtonă, românească, raporturile de vasalitate ce existau între voievozii români şi regele ungar neinfluenţând dreptul deplin de organizare internă a statelor româneşti. In documentele româneşti, „cnejii" sau „chinejii" (cum erau denumiţi mai ales în Transilvania), purtau şi numele de „jude" sau „judeţ", nume atribuit ulterior şi unităţii administrativ-teritoriale supusă sub jurisdicţia acestora. Totodată, dat fiind faptul că populaţia românească era concentrată în cea mai mare parte pe văile râurilor, s-a obişnuit să se dea numele apelor întregii regiuni care gravita spre acestea. Astfel a existat o „ţară" a Oltului, a Argeşului, a Prahovei sau a Ialomiţei, nume transferate ulterior judeţelor, după cum, peste Milcov a existat o „ţară" a Moldovei. Românii din Ardeal au fost organizaţi, înainte de cucerirea maghiară, tot în cnezate şi voievodate, această accepţiune având-o şi „ducatele" pe care le-a semnalat notarul anonim al regelui Bela: Ducatul (Voievodatul) lui *Menumorut* (în Crişana, care cuprindea teritoriul dintre Someş şi Mureş, având capitala în cetatea Biharea), Ducatul (Voievodatul) lui *Glad* (în Banat, între Mureş şi Dunăre, cu capitala în cetatea Cuvin) şi Ducatul (Voievodatul) lui *Gelu* (în Transilvania propriu-zisă, ocupând teritoriul cuprins între Defileul Mureşului şi izvoarele Someşelor, cu capitala la Dăbâca). Astfel de voievodate au existat şi în zonele unde până târziu s-au păstrat puternice urme de autohtonie românească, acele „ţări" menţionate în documentele secolelor XIII şi XIV: *Ţara Bârsei, Ţara Făgăraşului, Ţara Chioarului, Ţara Amlaşului* etc. Ţinutul Făgăraşului şi cel al Amlaşului au constituit, din raţiuni politice, în secolele XIV şi XV, feude ale domnilor Ţării Româneşti, iar spre sfârşitul secoluluial XV-lea, Ciceul şi Cetatea de Baltă au fost feude ale domnilor Moldovei. Existenţa acestor feude a contribuit şi mai mult la strângerea legăturilor multilaterale şi neîntrerupte dintre cele trei ţări româneşti.

1.2.2. Statele feudale româneşti şi organizarea lor administrativă

Ţara Românească a luat fiinţă către sfârşitul secolului al XIII-lea şi începutul secolului al XIV-lea prin unirea şi organizarea sub conducerea voievozilor de Argeş a tuturor formaţiunilor prestatale de la sud de Carpaţi într-o singură unitate politico-administrativă. Incă de la începutul existenţei sale, în Ţara Românească s-au configurat două regiuni istorice, delimitate de axa transversală a Oltului: **Muntenia**, la est şi **Oltenia**, la vest, condusă la rândul ei de un „ban", cel mai înalt dregător al

statului după domnitor. Acestea erau organizate în **„judeţe”**, documentele istorice menţionând, încă de la întemeierea sa, judeţele *Argeş, Prahova, Dâmboviţa, Buzău, Râmnicu Sărat* iar ulterior, în secolul al XIV-lea, judeţul *Ialomiţa*, judeţe ce şi-au luat numele după cel al râurilor care le străbat **(Fig. 3)**. Un secol mai târziu sunt menţionate documentar judeţele *Ilfov* şi *Olt*, extins până la raiaua turcească Turnu. După redobândirea acesteia, prin Tratatul de la Adrianopol (1829), o parte din suprafaţa sa a fost alipită judeţului *Teleorman* (Oroveanu, 1986, p. 163).

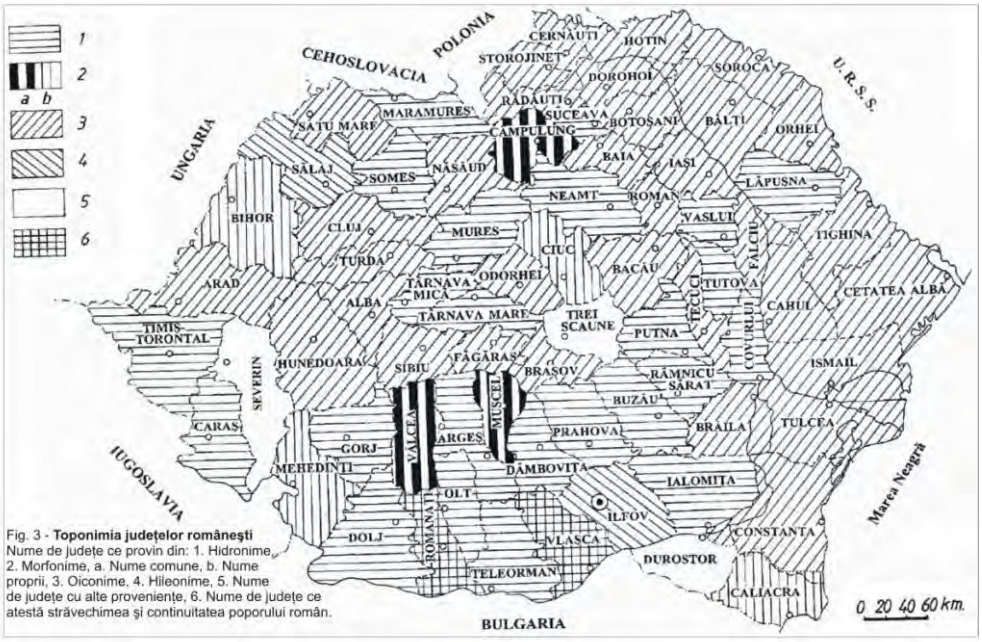

Fig. 3 - **Toponimia judeţelor româneşti**
Nume de judeţe ce provin din: 1. Hidronime, 2. Morfonime, a. Nume comune, b. Nume proprii, 3. Oiconime, 4. Hileonime, 5. Nume de judeţe cu alte provenienţe, 6. Nume de judeţe ce atestă străvechimea şi continuitatea poporului român.

Intre judeţele Prahova şi Buzău exista judeţul *Săcuieni* **(Fig. 4)**, desfiinţat la 1 ianuarie 1845. Denumirea sa aminteşte de colonizările cu populaţie orginară din Ardeal (români şi secui), începute încă de pe vremea Cavalerilor Teutoni (1211) (Zaharescu, 1923). Evoluţia judeţului a fost strâns legată de cea a căii naturale de acces de pe valea Teleajenului: cât timp aceasta a reprezentat o importantă axă de legătură între Muntenia şi sudul Transilvaniei, judeţul a avut o dinamică pozitivă. Descoperirea şi intrarea pe scară largă în exploatare a resurselor de hidrocarburi din Subcarpaţii Prahovei la sfârşitul secolului al XVIII-lea, a determinat mutarea fluxurilor comerciale spre Braşov de pe valea Teleajenului pe valea Prahovei. Importanţa târgurilor de pe vechiul drum comercial s-a diminuat astfel considerabil, fapt ce a perturbat economia judeţului, conducând în final la desfiinţarea sa. Iată cum trecerea de la economia tradiţională, bazată pe agricultură şi meşteşuguri, la cea capitalistă, industrială, a determinat desfiinţarea unei unităţi administrativ-teritoriale ce nu şi-a mai justificat existenţa.

La rândul său, judeţul *Pădureţ*, denumit astfel după situarea sa într-o zonă păduroasă, la est de Argeş, s-a desfiinţat la începutul secolului al XVII-lea, prin contopirea cu judeţul vecin Muscel. Accesibilitatea redusă, datorată gradului mare de împădurire a constituit un factor restrictiv în dezvoltarea spaţială a acestui judeţ, în pofida situării sale într-o zonă intens populată. O mărturie a existenţei sale este şi numele actualului sat Pădureţi din judeţul Argeş (în comuna Lunca Corbului).

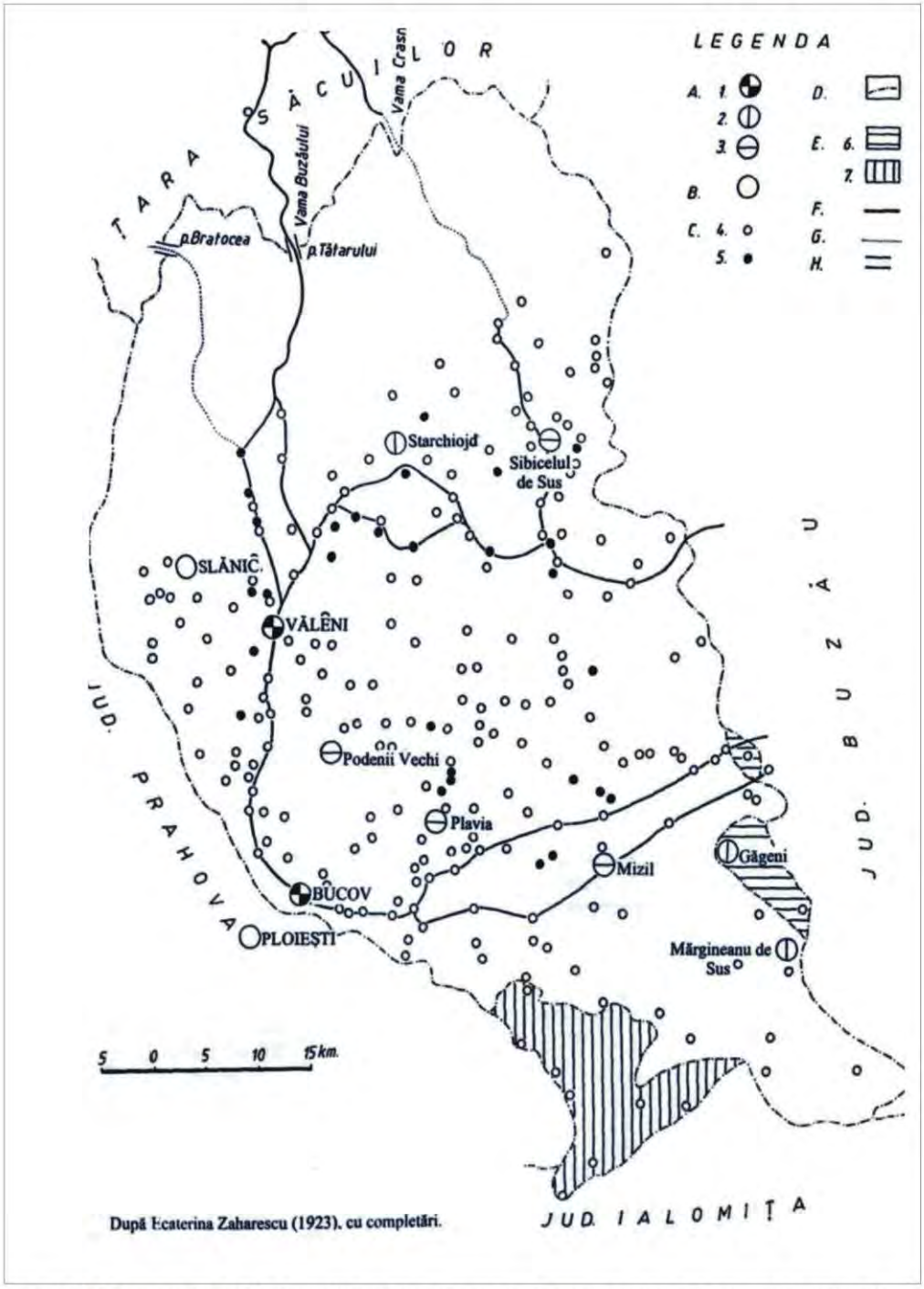

Fig. 4 - **Județul Săcuieni (1645-1845)**. A. Localități cu funcție administrativ: 1. Reședințe de județ, 2. Căpitănii, 3. Reședințe de plasă, B. Orașe, C. Sate: 4. Sate de munteni, 5. Sate de ardeleni, înființate prin colonizare, D. Limita județului, E. Teritorii intrate în componența județelor limitrofe: 6. Teritorii intrate în componența Județului Buzău în 1815, 7. Teritoriu intrat în componența Județului Prahova în 1810, F. Drumuri principale, G. Poteci peste granița cu Ardealul, H. Pasuri și trecători.

Spre deosebire de acestea, judeţul *Brăila* ce şi-a luat numele de la principalul oraş, existent încă înainte de întemeierea Ţării Româneşti, a fost înlocuit la mijlocul secolului al XVI-lea, cu o raia turcească cu acelaşi nume **(Fig. 5)**. In acest caz, desfiinţarea temporară a judeţului a fost determinată de factori politici externi. Cea mai mare parte a teritoriului său a fost integrată judeţului Râmnicu Sărat, denumit ulterior (6 mai 1646) „judeţul Râmnicu Sărat şi Brăila" (Oroveanu, 1986, p. 163). Judeţul a fost reînfiinţat ca structură administrativă în timpul administraţiei ruseşti (1806-1812) (Giurescu, 1942, III, p. 488; Oroveanu, 1986, p. 163).

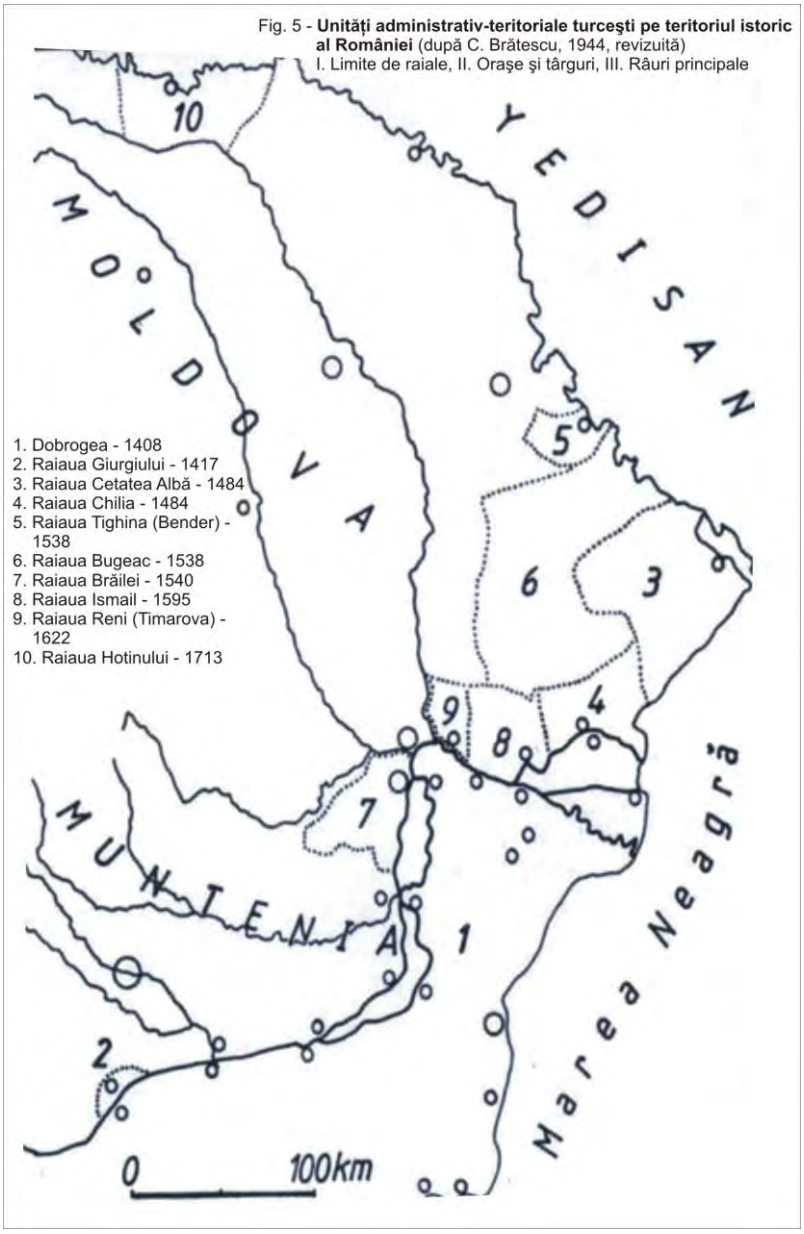

Fig. 5 - **Unităţi administrativ-teritoriale turceşti pe teritoriul istoric al României** (după C. Brătescu, 1944, revizuită)
I. Limite de raiale, II. Oraşe şi târguri, III. Râuri principale

Pe teritoriul actualului judeţ Giurgiu a existat în perioada medievală, până în 1950, judeţul *Vlaşca*, a cărui denumire, ce înseamnă în slavonă „Ţara Vlahilor", prezintă o importanţă istorică deosebită, constituind un adevărat document toponimic ce atestă în această regiune de câmpie din nordul Dunării o veche locuire românească, anterioară venirii slavilor. De aceea, considerăm bine venită schimbarea denumirii judeţului Giurgiu în judeţul Vlaşca, sau în Giurgiu-Vlaşca, dată fiind şi poziţia periferică a reşedinţei de judeţ.

Iniţial, judeţele nu erau delimitate precis, între ele existând largi fâşii de tranziţie; cu timpul însă, acestea au căpătat contururi tot mai precise, suprapunându-se liniilor de divergenţă ale fluxurilor demografice şi economice **(Fig. 6)**. Cel care dispunea sau valida configuraţia judeţelor era domnitorul ţării, considerat ca fiind stăpânul său absolut.

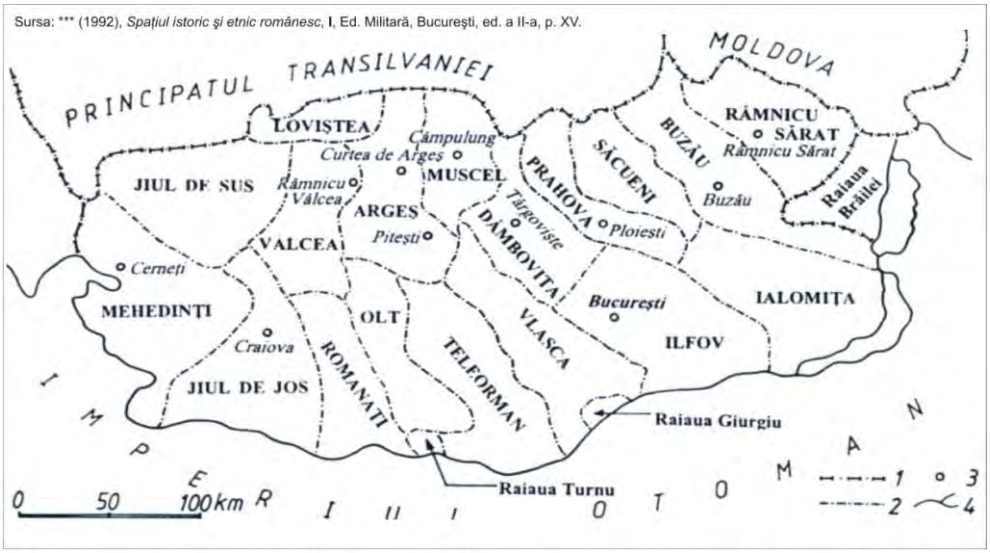

Fig. 6 - **Organizarea administrativ-teritorială a Ţării Româneşti (1601 - 1718).** 1. Graniţa Ţării Româneşti, 2. Limite de judeţe, 3. Oraşe şi târguri, 4. Dunărea.

Dobrogea forma în timpul administraţiei otomane *Sandgiacul Tulcei*, fiind constituită din 13 districte (cazas): *Chilia (Kilia), Mahmudia, Isaccea, Tulcea, Măcin, Sulina, Hârşova, Babadag, Küstendge, Medgidia, Cernavodă, Mangalia* şi *Silistra*. Capitala Dobrogei era la Tulcea (Negulescu, 1928).

După trecerea în administraţia românească, prin „Regulamentul pentru împărţirea şi organizarea administrativă" din 13 noiembrie 1878, Dobrogea a fost organizată în 3 judeţe:

- *Tulcea,* cu reşedinţa la Tulcea, ce cuprindea plasele *Măcin, Sulina, Tulcea* şi *Babadag*;
- *Constanţa*, cu reşedinţa la Constanţa, cuprindea plasele *Constanţa, Hârşova* şi *Mangalia*;
- *Silistra Nouă,* cu reşedinţa la Rasova, cuprindea plasele *Medgidia* şi *Silistra Nouă*.

După numai doi ani, prin legea administrativă din 9 mai 1880, Dobrogea a fost reorganizată în numai două judeţe: *Tulcea* (divizată în 4 ocoale) şi *Constanţa* (cu 5 ocoale).

In **Oltenia**, documentele istorice atestă existenţa, în secolele XIV-XV, a judeţelor *Jaleş* (1385), situat pe cursul pârâului Jaleş, în partea nordică a actualului judeţ Gorj, *Motru* (1415), pe cursul râului cu acelaşi nume şi a unui *judeţ de Baltă*, situat pe actualul teritoriu al judeţelor Dolj şi Mehedinţi, al cărui nume provenea de la bălţile întinse din lunca Dunării care se aflau în cuprinsul său. In locul acestor trei judeţe dispărute, apar către sfârşitul secolului al XV-lea, alte trei: *Gorj* (Jiul de Sus), *Dolj* (Jiul de Jos) şi *Mehedinţi*. La începutul secolului al XVI-lea, este consemnat

documentar judeţul Gilort, pe cursul Gilortului, judeţ dispărut ulterior. Cel mai vechi judeţ oltean menţinut ca structură administrativă până astăzi este *Vâlcea*, atestat la 8 ianuarie 1394, în vreme ce judeţul *Romanaţi*, înfiinţat în aceeaşi perioadă, a fost desfiinţat prin reforma administrativ-teritorială din 1950. Numele acestuia, cu o adâncă rezonanţă istorică, înseamnă „născuţi la Roma" (Roma-nati) şi a fost dat datorită numeroaselor vestigii romane descoperite pe teritoriul său (Oroveanu, 1986, p. 162). Este un alt document toponimic ce atestă o intensă locuire a câmpiei din nordul Dunării, înainte de colonizările cu elemente slave, sud-dunărene, din Evul Mediu timpuriu. De aceea, suntem de acord cu opinia potrivit căreia revenirea acestui toponim pe harta administrativ-teritorială a ţării este absolut necesară.

Pe treapta administrativă inferioară judeţelor se situau „plasele", conduse de „zapcii" ce erau alcătuite din mai multe sate. Acest tip de structură administrativă a apărut iniţial în Oltenia[5] generalizându-se ulterior pe întreg teritoriul de la sud de Carpaţi. În spaţiul montan, cu relief accidentat şi sate risipite, plasele au fost înlocuite cu „plaiuri", conduse de vătafi.

Moldova a fost întemeiată la mijlocul secolului al XIV-lea, prin cucerirea succesivă de către voievozii români din Maramureş (Dragoş, Bogdan şi voievozii Muşatini), a formaţiunilor politice româneşti cuprinse între Carpaţi, Nistru şi Marea Neagră. La fel ca în cazul Ţării Româneşti, raţiunile de ordin politic şi militar au condus la individualizarea în cadrul teritoriului său a două regiuni, conduse de doi domnitori fraţi[6]: **Ţara de Sus**, ce cuprindea teritoriile de la nord de Vaslui, dintre Carpaţi şi Nistru, inclusiv Bucovina şi **Ţara de Jos***,* la sud de această paralelă. Deoarece partea de sud a Moldovei limitrofă Dunării, cuprinsă între Prut şi Nistru fusese anterior stăpânită de domnitorii din Ţara Românească din familia Basarabilor, a primit numele de **Basarabia***.* Acestea erau împărţite în „ţinuturi"; cel mai vechi fiind ţinutul *Putna*, din Ţara Vrancei, atestat într-un document latin din 2 iulie 1431. Vecin cu acesta, la nord, exista în secolele XV-XVI ţinutul *Agiudului,* care s-a unit cu ţinutul *Putna*. Astfel, într-un document din 12 mai 1591 este menţionat *Ţinutul Putna şi Agiudul*, însă spre sfârşitul secolului al XVII-lea Agiudul dispare fiind înglobat în ţinutul Putna (Ibidem, p. 165). La fel, ţinuturile *Trotuş* şi *Bacău*, menţionate separat în secolele XV şi XVII s-au unit, figurând la începutul secolului al XVIII-lea sub forma *Ţinutul Trotuş şi Bacău*, pentru ca la sfârşitul aceluiaşi secol ţinutul Trotuş să fie desfiinţat. Tot la începutul secolului al XV-lea a fost consemnată documentar existenţa ţinuturilor *Covurlui, Tecuci, Horincea, Bârlad, Fălciu* şi *Hârlău*. Ţinutul *Horincea* s-a contopit la sfârşitul secolului al XVI-lea cu ţinutul *Covurlui*, devenind subdiviziune (plasă) în cadrul acestuia, iar ţinutul *Bârlad* s-a contopit, un secol mai târziu, cu ţinutul vecin *Tutova*. De asemenea, tot în acea perioadă este desfiinţat şi ţinutul *Chigheciului*, astfel încât sfârşitul secolului al XVII-lea consemnează pentru „Ţara de Jos" dispariţia a patru ţinuturi: *Agiud, Trotuş, Bârlad* şi *Chigheciu* (Ibid., p. 166).

In „Ţara de Sus" mai existau ţinuturile *Suceava, Neamţ, Roman, Vaslui, Dorohoi, Iaşi* şi *Cârligăturii* (cu o suprafaţă mică, însă intens populat, având reşedinţa la Târgu Frumos) **(Fig. 7)**. In lucrarea „Descriptio Moldaviae" a lui Dimitrie Cantemir (1716) este redată întreaga structură administrativă a Moldovei la începutul secolului XVIII.

[5] In perioada dominaţiei austriece asupra Olteniei (1718-1739), fiecare judeţ al acesteia era organizat în patru plase: de sus, de jos, de mijloc şi de margine, conduse de ispravnici (Oroveanu, 1986, p. 173).

[6] Astfel, cei doi fii ai lui Alexandru cel Bun au domnit după cum urmează: Iliaş în nord, având reşedinţe la Suceava şi Iaşi, iar Ştefan în sud, cu reşedinţe domneşti la Chilia, Cetatea Albă şi Vaslui (1431). Ulterior, Roman, fiul lui Iliaş a domnit în Ţara de Jos, iar Petru, fratele lui Ştefan, ce fusese asociat la domnie cu acesta, a stăpânit Ţara de Sus, având reşedinţa la Suceava.

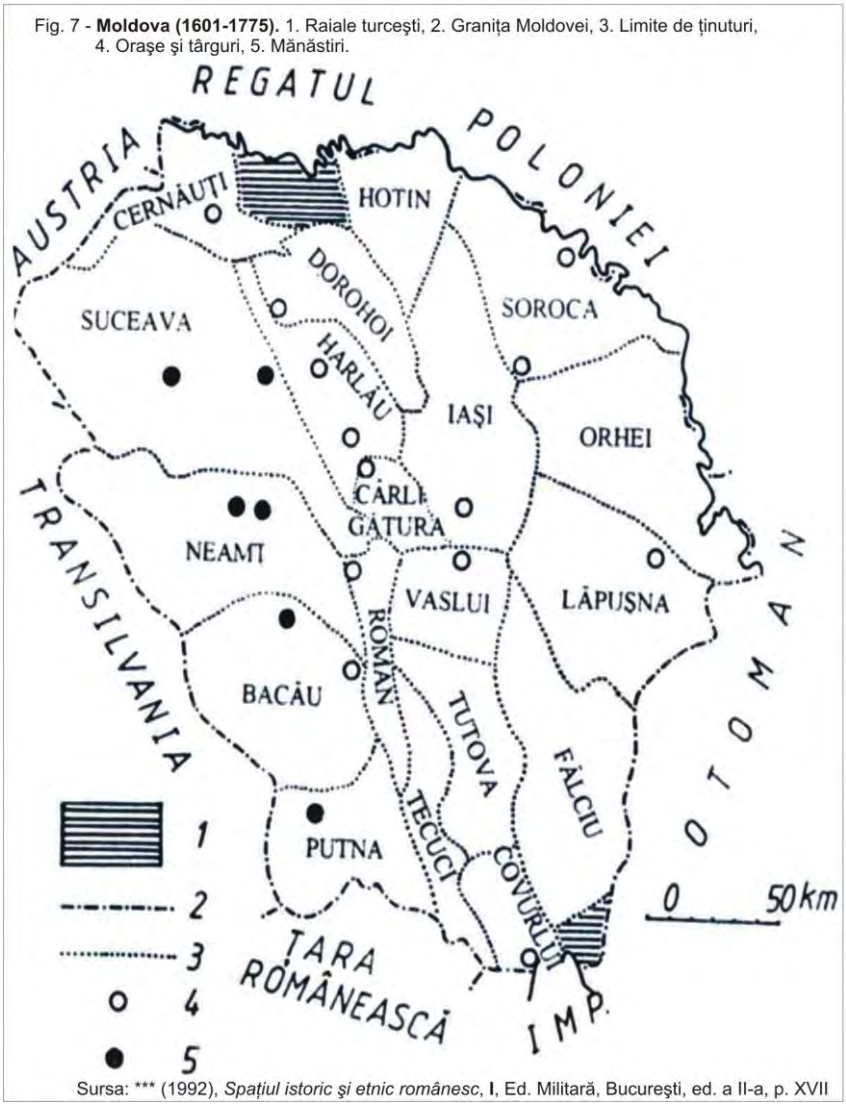

Fig. 7 - **Moldova (1601-1775).** 1. Raiale turceşti, 2. Granița Moldovei, 3. Limite de ținuturi, 4. Oraşe şi târguri, 5. Mănăstiri.

Sursa: *** (1992), *Spațiul istoric şi etnic românesc*, I, Ed. Militară, Bucureşti, ed. a II-a, p. XVII

Astfel, Moldova era împărţită în 23 de ţinuturi, organizate în 3 regiuni: Moldova inferioară (Ţara de Jos), cu 12 ţinuturi, Moldova superioară (Ţara de Sus), cu 7 ţinuturi şi Bugeacul, cu 4 ţinuturi. In secolul al XVIII-lea au mai fost înfiinţate ţinuturile *Botoşani*, prin desprinderea sa din ţinutul Hârlăului şi ţinutul *Herţei*, prin desprinderea unei părţi din ţinutul Dorohoi **(Fig. 8, Fig. 9)**.

Ţinutul *Hârlău,* cu o suprafaţă foarte mică a fost desfiinţat în secolul al XIX-lea (Regulamentul Organic), iar ţinutul *Herţei* a fost cedat U.R.S.S. în urma Pactului Ribbentrop-Molotov, în 1940.

Fig. 8 - **Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei în 1772-1774.** 1. Limite de ocoale, 2. Limite de ținuturi, 3. Granița Moldovei, 4. Principalele râuri, 5. Raia, 6. Orașe, 7. Capitala Moldovei.

Sursa: Catagrafia din 1803, publicată de T. Codrescu în

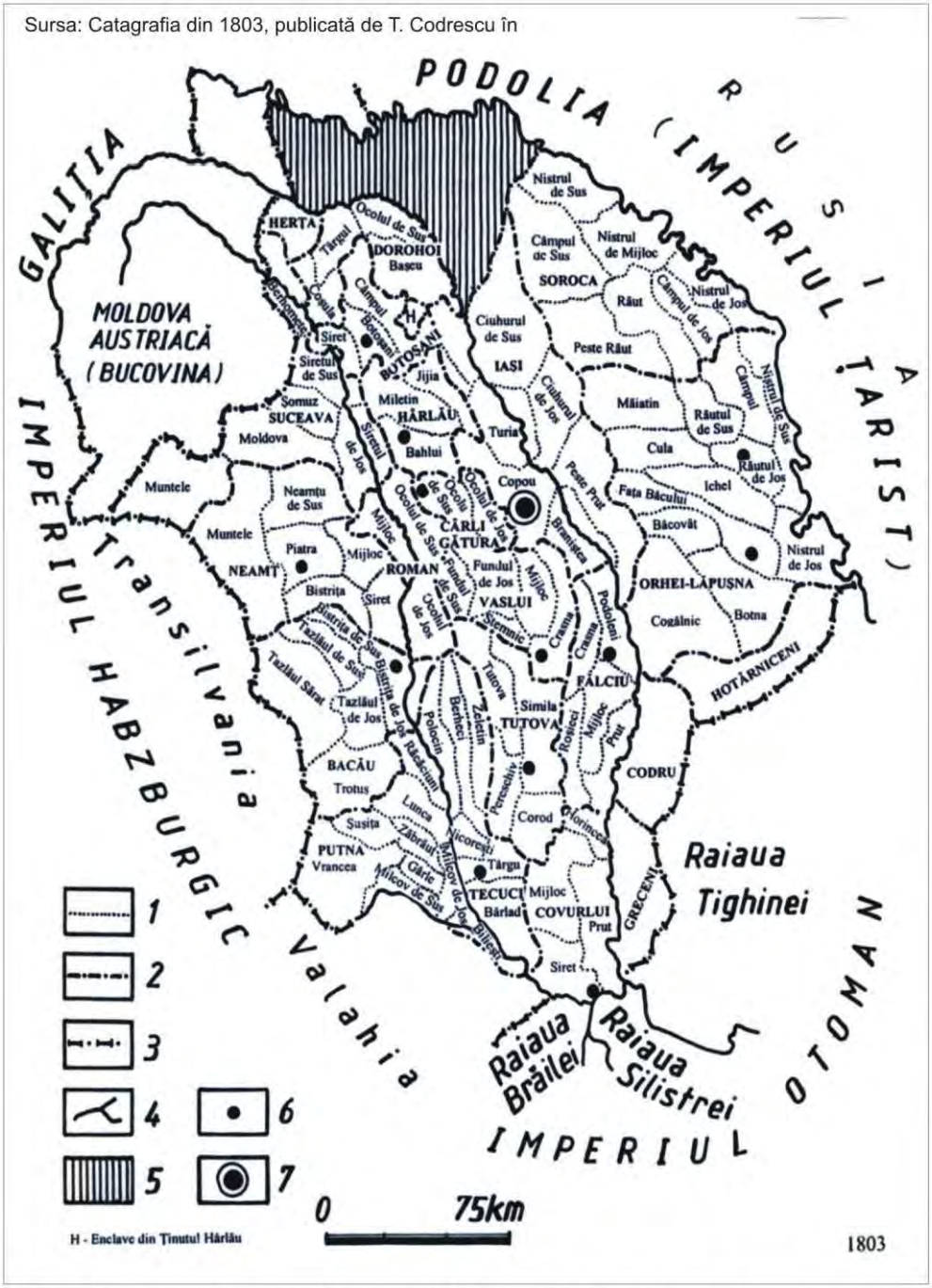

Fig. 9 - **Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei în 1803**. 1. Limite de ocoale, 2. Limite de ținuturi, 3. Granița Moldovei, 4. Principalele râuri, 5. Raia, 6. Orașe, 7. Capitala Moldovei.

Ţinuturile erau alcătuite, atât în regiunile joase, cât şi în cele de munte, din „ocoale”. In total, existau în Moldova 16 ţinuturi şi 76 de ocoale (1835)[7] **(Fig. 10)**. Ulterior, termenul de „ocol” a fost înlocuit cu cel de „plasă”, utilizat în Ţara Românească.

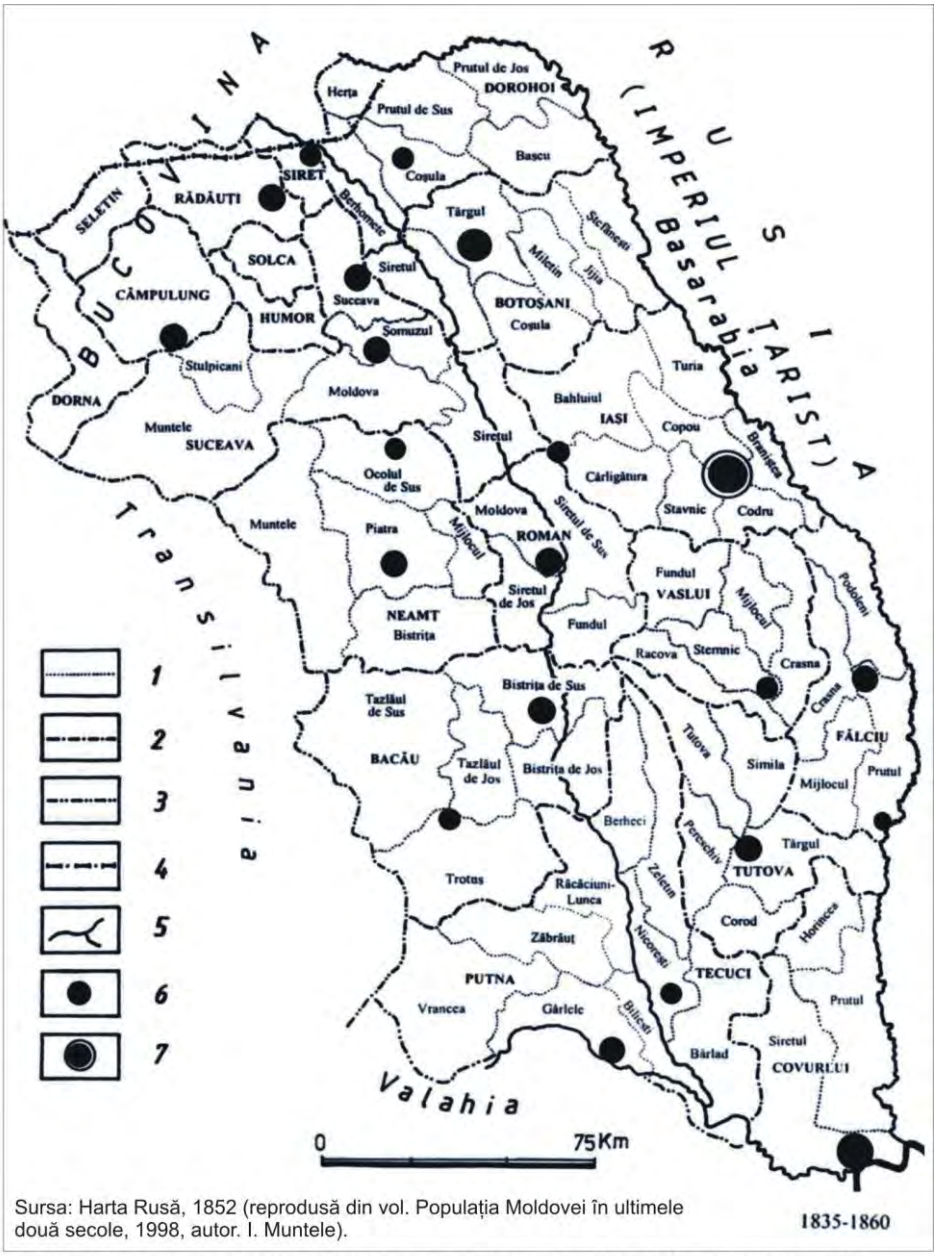

Sursa: Harta Rusă, 1852 (reprodusă din vol. Populația Moldovei în ultimele două secole, 1998, autor. I. Muntele).

1835-1860

Fig. 10 - **Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei în 1835-1860**. 1. Limite de ocoale, 2. Limite de ținuturi, 3. Granița Moldovei (1835-1860), 4. Granița actuală a Moldovei, 5. Principalele râuri, 6. Orașe, 7. Capitala Moldovei.

[7] *Karta teatra voinî v Europe (1828-1829) godov*, 1 : 420 000, Sankt Petersburg.

Desfiinţarea ţinuturilor din Moldova s-a făcut deci prin contopire, urmată de înglobarea ţinutului mai mic, cu posibilităţi mai reduse de dezvoltare economico-socială, iar înfiinţarea lor s-a realizat prin desprinderea unor părţi din ţinuturile deja existente. Acest procedeu s-a dovedit însă a fi neviabil, cea mai mare parte a ţinuturilor care au participat cu teritorii la înfiinţarea unor noi structuri administrative fiind ulterior desfiinţate.

Bucovina, separată de Moldova[8] prin Convenţia de la Constantinopol din 7 mai 1775, a intrat sub ocupaţia militară a Imperiului Habzburgic, fiind organizată conform hărţii lui Iacob Adam (1781)[9] în 10 ocoale: *Berhomete, Câmpulung Moldovenesc, Câmpulung Rusesc, Ceremuş, Cernăuţi, Nistru, Prut, Suceava, Şomuz* şi *Vâlcov* **(Fig. 11)** (Băican, 1996, p. 90-91). În 1786 a fost încorporată în Galiţia, devenind al 19-lea ei cerc administrativ, pentru ca în 1849, în urma puternicelor mişcări revoluţionare din anul precedent, să devină mare ducat, organizat în 11 districte (căpitanii)[10] de mărimi comparabile cu cele ale plaselor din Vechiul Regat. Acestea aveau să devină primele judeţe ale Bucovinei după integrarea sa în hotarele României Mari (1918-1925).

Sursa: Băican, V. (1996), p. 90.

Fig. 11 - **Organizarea administrativ-teritorială a Bucovinei (1781).**
1. Limite de ocoale, 2. Limita dintre Moldova şi Bucovina, 3. Graniţă,
4. Râuri principale, 5. Oraşe.

Vechea organizare administrativ-teritorială a **Basarabiei** în 12 ţinuturi[11] a fost menţinută şi după trecerea sa sub administraţia ţaristă în urma Păcii de la Bucureşti din 1812, când provinciei i-a fost recunoscută autonomia. Aceasta avea să fie desfiinţată însă în 1828, dată după care numărul unităţilor administrative s-a redus iar structura şi configuraţia lor a fost modificată, astfel că la începutul secolului al XX-lea, Basarabia era

[8] In hotarele Moldovei, teritoriul Bucovinei era alcătuit din ţinuturile *Cernăuţi* şi *Suceava*.
[9] Adam Iacob (1781), *Mappa von der Buckowiner–District,* Wien.
[10] Cele 11 căpităniі ale Bucovinei erau: *Câmpulung, Cernăuţi, Coţmani, Gura Humorului, Rădăuţi, Siret, Storojineţ, Suceava, Văşcăuţi, Vijniţa* şi *Zastavna.*
[11] *Cetatea Albă, Chilia, Codru, Iaşi, Ismail, Greceni, Hotărniceni, Hotin, Lăpuşna, Orhei, Soroca* şi *Tighina*.

organizată în 8 judeţe: *Bălţi, Cahul, Cetatea Albă, Chişinău, Hotin, Orhei, Soroca* şi *Tighina*, la care se adăuga ţinutul urban *Ismail* (Arbore, 1904, p. 32-33).

Transilvania alcătuia la venirea ungurilor, în secolul al IX-lea, un bloc etnic românesc compact, constituit din formaţiuni politico-administrative de tipul cnezatelor şi voievodatelor. Această tradiţie a continuat, prin individualizarea, treptat, în cadrul Transilvaniei a mai multor regiuni: **Transilvania propriu-zisă (Ardealul)**, **Banatul**, **Crişana** şi **Maramureşul**. Acestea au fost organizate până în a doua jumătate a secolului al XII-lea în *judeţe*; ulterior, cu prilejul organizării administrativ-teritoriale făcută de administraţia maghiară, judeţele au fost înlocuite cu *comitate* şi *districte*, iar în teritoriile locuite de saşi şi secui, cu *scaune*[12]. Ca şi în Ţara Românească şi Moldova, organizarea teritorială nu era statică ci varia în funcţie de cerinţele politice şi sociale. Astfel, în secolul al XV-lea din comitatul *Solnoc*, care se întindea de la Tisa până în centrul Transilvaniei, au fost organizate patru comitate: *Dăbâca, Solnocul de Mijloc, Solnocul din Afară şi Solnocul Interior,* iar din comitatul *Bihor* s-au desprins comitatele *Satu Mare* şi *Crasna,* în locul căruia a luat fiinţă judeţul Sălaj (Nistor, 2000, p. 89). Pe teritoriul actualului judeţ Bistriţa-Năsăud, era menţionat în secolul al XIII-lea un district al *Rodnei*, care în 1475 a fost alipit Bistriţei (Oroveanu, 1986, p. 168). In partea centrală a Transilvaniei, pe văile Târnavelor, exista comitatul *Târnavei* (menţionat documentar în 1217), iar în sud-vest, districtul *Haţegului* (care până în secolul al XIII-lea aparţinuse de Oltenia) şi comitatul *Hunedoara*.

Banatul, care îşi păstrase o largă autnomie faţă de Regatul Ungariei era organizat, în secolul al XIV-lea, în districte, numite în documente „districte româneşti" (oláh kerületek): *Almaş, Comiat, Bârzava, Caransebeş, Caraşova, Iladia, Lugoj, Mehadia, Bujor, Fârdia, Jupani, Marginea, Mănăştur* şi *Sudriaş* (Nistor, 2000, p. 90-91). Cu timpul, pe măsura creşterii influenţei politice a statului feudal maghiar, acestea au fost înlocuite de comitate: *Cuvin* (Keve), *Haran*, *Caraş, Cenad, Arad* şi *Banatul de Severin*. Acesta din urmă, care a dat numele întregii provincii, se întindea şi pe versantul estic al Carpaţilor, în Oltenia. La vest de Banatul Severinului sunt menţionate documentar comitatele *Timişului* (1212), *Lugojului* (1391), *Torontal* (la începutul secolui al XIV-lea), comitatele *Caraşului* şi *Cuvinului* (la sfârşitul secolului al XV-lea). In urma cuceririi turceşti, (1526) cetatea Keve a fost distrusă, iar comitatele Caraşului şi Cuvinului au fost desfiinţate (Oroveanu, 1986, p. 168-169). Astfel, cauze politice externe au condus direct la modificarea organizării administrativ-teritoriale.

Odată cu încorporarea sa în Austria, prin Tratatul de la Passarowitz (1718), Banatul a fost organizat în 11 districte: *Timişoara, Cenad, Ciacova, Becicherec, Panciova, Vârşeţ, Palanca Nouă, Lipova, Lugoj-Făget, Caransebeş* şi *Orşova-Almăj*, iar după trecerea sub administraţie ungurească, teritoriul său a fost reorganizat mai întâi în trei comitate: *Caraş*, *Timiş* şi *Torontal* (1779), ulterior în 5 districte: *Timişoara*, *Lugoj*, *Becicherec, Neoplanta* şi *Zombor* (1849) (Nistor, 2000, p. 92).

Prin poziţia sa geografică, în aria de interferenţă dintre Ardeal şi Ungaria, istoria politică a **Crişanei,** a fost marcată de contradicţia dintre aspiraţiile expansioniste ale Ungariei şi demersurile autorităţilor din Transilvania de a-şi menţine jurisdicţia asupra întregului său teritoriu. Astfel, în urma repetatelor încercări ale Ungariei de a le încorpora, cele 4 comitate din Crişana (*Chioar, Crasna, Solnocul de Mijloc* şi *Zărand*) au format, în urma rescriptului împărătesc din 31 decembrie 1732, prin care se garanta deplina lor independenţă faţă de Ungaria, „Partes reapplicae" („Partium"),

[12] Termenul derivă de la cel de *scaun de judecată* (sedes iudiciaria), instituţie tradiţională românească pe care saşii şi secuii au găsit-o la venirea lor pe aceste teritorii (Nistor, 2000, p. 92).

adică părţi realipite, reîncorporate Ardealului. Acestea aveau să fie răpite în cele din urmă de Ungaria în 1861 şi desfiinţate cinci ani mai târziu (Păcăţianu, 1930).

Pe teritoriile locuite de saşi, documentele istorice atestă pe rând, între 1302 şi 1349 scaunele *Cincu, Mediaş, Miercurea, Nocrich, Sebeş, Sibiu, Sighişoara, Şeica, Orăştie* şi *Rupea* (Nistor, 2000, p. 92).

La rândul lor, ţinuturile secuieşti erau organizate, la mijlocul secolului al XIV-lea în şapte scaune: *Sepsi, Orbai, Kysdi, Czjk, Girgio, Marcuszeek*, şi *Aranyoszeek*[13]. În 1562 numărul acestora a fost redus la cinci: *Arieş, Ciuc, Odordeiu Secuiesc, Târgu Mureş* şi *Trei Scaune* (Ibidem, p. 93).

In nord, voievodatul **Maramureşului** constituie una dintre cele mai vechi formaţiuni statale româneşti, fiind atestat în documente la sfârşitul secolului al XII-lea (1199) şi s-a bucurat în primele patru secole de o largă autonomie. In secolul al XIV-lea a căpătat statut de comitat.

Această organizare teritorială a fost desfiinţată de împăratul Iosif al II-lea la 13 iulie 1784. Până la acea dată existau în Transilvania 23 de unităţi administrativ-teritoriale mici, delimitate după criterii etnice, astfel: 7 comitate: *Alba, Cluj, Dăbâca, Hunedoara, Solnocul Interior, Târnava* şi *Turda*; 7 scaune săseşti: *Biertan, Mediaş, Orăştie, Sebeşul Săsesc, Sibiu, Sighişoara* şi *Vinţu*; 5 scaune secuieşti: *Arieş, Ciuc, Mureş-Oşorhei, Odorhei* şi *Trei Scaune* şi 4 districte: *Bistriţa, Braşov, Chioar* şi *Făgăraş* (Meruţiu, 1929, p. 15-17).

In locul acestora au fost organizate 11 comitate puternice cu alte limite, unele dintre ele cu alte denumiri şi reşedinţe[14]. Insă cum spiritul în care a fost concepută această reorganizare administrativă a nemulţumit reprezentanţii naţiunilor privilegiate, Iosif al II-lea a fost nevoit să revină la regimul administrativ anterior (1790). Amplificarea continuă a tensiunilor etnice şi sociale ce au condus la amplele mişcări revoluţionare din 1848 s-a reflectat şi printr-o mare instabilitate a organizării administrativ-teritoriale. Teritoriul Transilvaniei a fost organizat mai întâi în 6 districte (1849)[15], înlocuite ulterior succesiv prin 5 districte împărţite în 36 de căpităname (1851)[16], prin 5 districte, 28 cercuri şi 109 subcercuri (1852)[17], prin 10 prefecturi cu 78 preturi (1854)[18], înlocuite în 1864 cu 12 comitate[19].

Această perioadă, caracterizată printr-o politică relativ liberală în domeniul relaţiilor interetnice a luat sfârşit brusc, odată cu încheierea, la 5 / 17 februarie 1867 a acordului dualist austro-ungar, în urma căruia a fost constituit Imperiul Austro-Ungar. Consecinţa asupra structurilor administrative ale Transilvaniei a fost evidentă şi nu s-a lăsat aşteptată: desfiinţatea prin Legea administrativă din 1870 a comitatelor cu majoritate etnică românească (Năsăud, Caraş şi Solnocul Interior), prin includerea în Ungaria a celor 4 comitate româneşti din Crişana ce formau „Partium", dar mai ales prin reorganizarea administrativ-teritorială a Transilvaniei din 1876 / 1877 care a instituit 26 de comitate[20],

---

[13] După G.A. Reichersdorff, *Chorographia Transilvaniae*, Viennae, 1550, apud. V. Meruţiu, 1929, p. 16.

[14] Acestea erau: *Alba Inferioară*, cu reşedinţa la Aiud, *Cluj*, cu reşedinţa la Cluj, *Făgăraş* cu reşedinţa la Cincu Mare, *Hunedoara* cu reşedinţa la Deva, *Odorhei* cu reşedinţa la Odorheiu Secuiesc, *Sibiu* cu reşedinţa la Sibiu, *Solnocul Interior* cu reşedinţa la Dej, *Solnocul Mijlociu* cu reşedinţa la Cehu Silvaniei, *Târnave* cu reşedinţa la Târnăveni, mutată ulterior la Târgu Mureş, *Trei Scaune*, cu reşedinţa la Sfântu Gheorghe şi *Turda* cu reşedinţa la Reghin (Nistor, 2000, p. 94).

[15] *Alba, Cluj, Făgăraş, Odorhei, Reteag* şi *Sibiu* (Ibidem, p. 96).

[16] *Alba Iulia* cu 10 căpităname, *Cluj* cu 6 căpităname, *Odorhei* cu 7 căpităname, *Reteag* cu 7 căpităname şi *Sibiu* cu 6 căpităname (Ibid.).

[17] *Alba Iulia, Bistriţa, Cluj, Odorhei* şi *Sibiu* (Ibid.)..

[18] *Alba, Bistriţa, Braşov, Cluj, Dej, Odorhei, Orăştie, Sălaj, Sibiu* şi *Târgu Mureş* (Ibid., p. 97).

[19] *Alba, Ciuc, Cluj, Făgăraş, Hunedoara, Năsăud, Odorhei, Reghin, Sibiu, Solnoc, Târgu Mureş* şi *Trei Scaune* (Ibid., p. 99).

[20] *Alba Inferioară, Arad, Bichiş, Bihor, Bistriţa-Năsăud, Braşov, Caraş-Severin, Cenad, Ciuc, Cojocna, Făgăraş, Hunedoara, Maramureş, Mureş-Turda, Odorhei, Sălaj, Sătmar, Sibiu, Solnoc-Dăbâca, Timiş, Târnava Mare, Târnava Mică, Torontal, Trei Scaune, Turda-Arieş* şi *Ugocea* (Ibid., p. 105).

desfiinţând astfel orice urmă de autonomie locală pentru români şi saşi (Nistor, 2000, p. 105). Cu această organizare teritorială, Transilvania s-a alăturat celorlaltor provincii româneşti, vechile comitate constituind nucleul viitoarelor judeţe (1918-1925).

Prin urmare, principala particularitate a organizărilor administrativ-teritoriale din Transilvania anterioare Marii Uniri, a constat în existenţa mai multor tipuri de structuri administrative diferenţiate după criterii etnice. Prin acest mijloc, clasele stăpânitoare şi-au asigurat dominaţia, comitatele depăşind cu mult ca mărime şi importanţă districtele româneşti sau scaunele săseşti şi secuieşti. Această situaţie s-a oglindit şi în structura şi configuraţia lor: comitate supradimensionate precum Caraş-Severin, Bihor sau Hunedoara, ce ajungeau până la 11.115 kmp şi 468.184 locuitori[21], coexistau alături de scaune săseşti foarte mici, cu statut administrativ similar, dar a căror populaţie nu depăşea 15.000 locuitori. La aceasta se adăuga forma şi structura unor comitate, precum Turda, Dăbâca şi Cluj extrem de alungite **(Fig. 12)**, sau Alba Superioară, format din 13 enclave, risipite pe un vast teritoriu, între comitatele Alba Inferioară şi Târnava sau între scaunele secuieşti, toate cu profunde rădăcini în istorie, constituind instrumente pentru asigurarea supremaţiei nobilimii celor trei naţiuni privilegiate (maghiarii, secuii şi saşii).

Fig. 12 - **Comitate, districte şi scaune în Transilvania**. 1. Limitele unităţilor administrative (comitate, districte şi scaune), 2. Graniţă de stat (anterioară anului 1940), 3. Centre administrative, 4. Comitate, 5. Districte, 6. Scaune.

[21] După datele recensământului din 1910, comitatul Hunedoara avea o populaţie de 336.206 loc, Bihorul - 462.650 loc. iar Caraş-Severin - 468.184 loc.; suprafeţele celor trei unităţi administrative erau de 7695 kmp, 7467 kmp, respectiv 11.115 kmp.

În total, au existat în Transilvania până la 186 de jurisdicţii administrative de prim rang (comitate, districte, scaune săseşti şi secuieşti, cetăţi libere regeşti, opide privilegiate şi oraşe nobiliare) (Retegan, 1979, pp. 78-82, 242-244).

1.3. Capitalele statelor feudale româneşti

Centrul politic şi administrativ (capitala) statelor feudale româneşti l-a constituit, încă de la întemeierea acestora, *curtea domnească*. Modificările intervenite în starea economică şi socială a teritoriului administrat, cât şi raţiuni politico-administrative şi militare au determinat schimbarea acesteia de mai multe ori în decursul timpului **(Fig. 13)**.

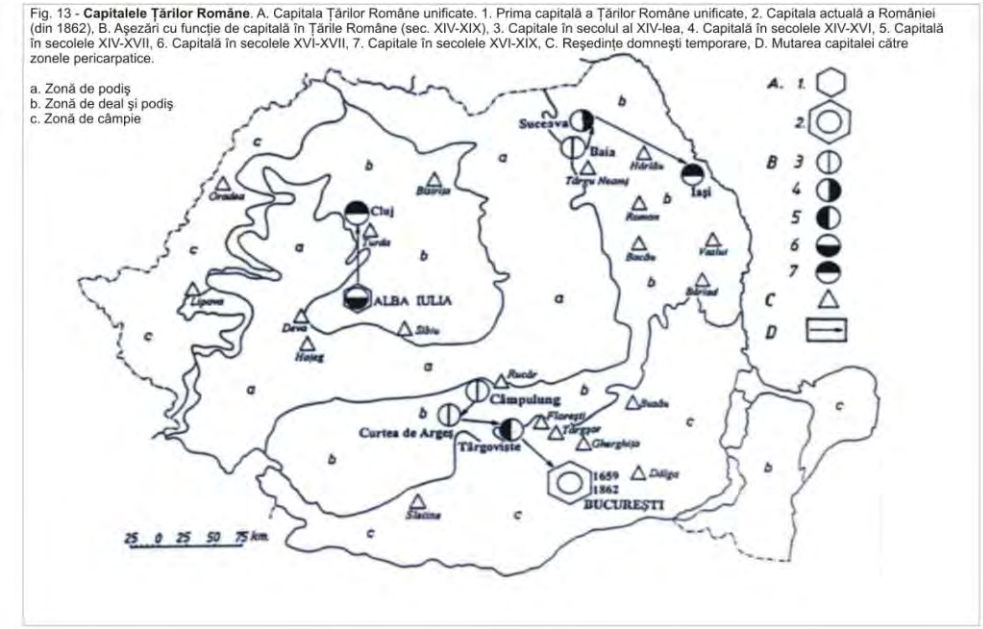

Fig. 13 - **Capitalele Ţărilor Române**. A. Capitala Ţărilor Române unificate. 1. Prima capitală a Ţărilor Române unificate, 2. Capitala actuală a României (din 1862), B. Aşezări cu funcţie de capitală în Ţările Române (sec. XIV-XIX), 3. Capitale în secolul al XIV-lea, 4. Capitală în secolele XIV-XVI, 5. Capitală în secolele XIV-XVII, 6. Capitală în secolele XVI-XVII, 7. Capitale în secolele XVI-XIX, C. Reşedinţe domneşti temporare, D. Mutarea capitalei către zonele pericarpatice.

1.3.1. Capitala în Ţara Românească

Prima reşedinţă domnească a Ţării Româneşti, atestată documentar, a fost *Câmpulung* (1330). Datorită poziţiei sale marginale şi a presiunilor continui ale armatelor ungureşti ce veneau dinspre nord, reşedinţa domnească a fost mutată, în secolul al XIV-lea, mai în interiorul ţării, la *Curtea de Argeş*[22]. Cum sarcinile conducerii şi administrării teritoriului nu-i permiteau voievodului să rămână într-un singur loc, comunicaţiile neputându-se face rapid şi într-un timp scurt, acesta era nevoit să aibă numeroase alte reşedinţe temporare sau „secundare" (Giurgiu, Târgşor, Gherghiţa, Buzău, Rucăr, Slatina, Floreşti, Dâlga etc) (Oroveanu, 1986, p. 176). Consolidarea continuă a autorităţii voievodale către sud şi est, în zona de şes, a determinat în scurt timp ca şi Curtea de Argeş să aibă o poziţie necorespunzătoare, fiind prea departe de Dunăre şi de Marea Neagră, care trebuiau apărate fiind supuse permanent primejdiei otomane. Prin urmare,

[22] Curtea de Argeş a fost capitala Ţării Româneşti începând din ultimii ani de domnie a lui Basarab I (1310-1352). La cancelaria domnească de aici, Vladislav I (Vlaicu I), domn al Ţării Româneşti (1364-1377), a emis primele acte domneşti din câte se cunosc până în prezent la noi (primul datat la 25 noiembrie 1369), care purtau menţiunea „din Argeş" (Ghinea, 1996, I, p. 499).

reşedinţa domnească a fost deplasată din nou către sud-est, mai întâi la *Târgovişte*[23], apoi la *Bucureşti*[24].

1.3.2. Capitala în Moldova

Documentele istorice atestă *Baia*, ca fiind prima capitală a Moldovei, în secolul al XIV-lea[25]. În 1387, aceasta s-a mutat la *Suceava*[26], iar din secolul al XVI-lea, la *Iaşi*[27]. La fel ca în Ţara Românească, şi în Moldova mai existau şi alte reşedinţe domneşti temporare la Hârlău, Vaslui, Bârlad, Roman, Bacău, Târgu Neamţ etc (Ibidem). Cu timpul însă, Iaşii devin reşedinţa domnească permanentă, sistemul peregrinării administraţiei dispărând. Astfel, după 1564 domnii Moldovei nu au mai dat nici un act din Bârlad şi tot mai puţine din Vaslui şi Huşi, deşi încercări de revenire la reşedinţele domneşti anterioare s-au mai făcut: Iancu Sasul (1581-1582) şi Ieremia Movilă (1595-1600 şi 1605) au condus din nou de la Suceava, iar Radu Mihnea (1616-1619, 1623-1626) a preferat curtea din Hârlău[28].

1.3.3. Capitala în Transilvania

Spre deosebire de celelalte două state feudale româneşti, unde s-a încetăţenit doar un singur oraş cu funcţie de capitală (curte domnească) voievozii Transilvaniei conduceau de obicei de la curţile situate pe moşiile lor. Totuşi, de-a lungul timpului (până la sfârşitul secolului al XV-lea), s-a impus *Alba Iulia* ca loc preferat pentru conducerea voievodatului Transilvaniei[29], ulterior funcţia de capitală fiind transferată la *Cluj* (1790-1848; 1861-1867) (Ghinea, 1996, I, p. 440). Au existat, de asemenea, şi alte reşedinte voievodale, secundare (Sibiu, Oradea, Bistriţa, Haţeg, Lipova, Deva, Turda etc) (Oroveanu, 1986, p. 177).

Hazardele naturale şi antropice au reprezentat, încă din cele mai vechi timpuri, principalii factori restrictivi în apariţia şi dezvoltarea aşezărilor umane. În cazul centrelor administrative, distrugerile provocate de fenomenele naturale catastrofale sau de războaie şi invazii au atras, în multe cazuri, pierderea funcţiei administrative. Astfel, în urma distrugerilor provocate de turci şi tătari (1595-1596), capitala Ţării Româneşti a fost mutată de la Bucureşti din nou la Târgovişte, revenind la Bucureşti la începutul secolului al XVII-lea, în timpul domniei lui Radu Mihnea. Oraşul a avut de suferit în numeroase rânduri, fie în urma jafurilor şi incendiilor (1658, 1719, 1738, 1768-1774, 1787-91, 1804, 1806-1812, 1945), fie din cauza epidemiilor (1718, 1738, 1792, 1812-1813), sau a cutremurelor (1802, 1940, 1977) (Ghinea, 1996, I, pp. 230-231).

2. Cadrul legislativ, suport al organizării administrativ-teritoriale a ţării

2.1. Primele încercări de organizare administrativ-teritorială prin lege în Principatele Unite (1860-1918)

Crearea unei administraţii unice atât pentru Moldova cât şi pentru Ţara Românească, în decembrie 1860, ca urmare a unirii din 24 ianuarie 1859, a condus

[23] Capitala Ţării Româneşti a fost mutată de la Curtea de Argeş la Târgovişte în anul 1396, în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân.

[24] Bucureştii au fost pentru prima dată reşedinţă domnească între anii 1458-1462, în timpul domniei lui Vlad Ţepeş, însă au devenit capitala permanentă a Ţării Româneşti sub Grigore Ghica, în anul 1659.

[25] Baia a fost capitală a Moldovei în timpul domniei lui Bogdan I (1359-1365).

[26] O primă menţiune a curţii de la Suceava ar putea fi considerată vizita palatinului Ungariei, Spytek de Melsztyn, de la 3 februarie 1387 (Emandi E. I., 1996, *Suceava. Habitatul urban şi cultura spaţiului*, Ed. Glasul Bucovinei, Iaşi).

[27] Capitala Moldovei s-a mutat de la Suceava la Iaşi, în timpul celei de-a doua domnii a lui Alexandru Lăpuşneanu (1564-1568) (Neamţu V., 1968, *Stabilirea capitalei Moldovei la Iaşi*, Analele Ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, III, XIV, Iaşi).

[28] După *Geografia Municipiului Iaşi*, coord. N. Barbu, Al. Ungureanu, Univ. „Al. I. Cuza", Iaşi, 1987, p. 129.

[29] Alba Iulia a fost capitală a principatului autonom al Transilvaniei între anii 1542 şi 1690 (Ghinea, 1996, I, p. 38).

la iniţierea primului proiect de organizare administrativă a teritoriului României[30]. Acesta a fost prezentat în faţa Adunării Legiuitoare, la 19 martie 1862, de către Barbu Catargiu, preşedintele primului guvern comun al ţării. Izvorât din necesitatea unei administrări eficiente, pe bază unitară, a unui teritoriu cu o suprafaţă considerabilă însă cu o infrastructură deficitară a căilor de comunicaţii, acest proiect de lege şi-a propus să realizeze o descentralizare parţială a administraţiei, concomitent cu o recentralizare la nivelul ministerelor numai a acelor activităţi care prezentau o mare importanţă pentru viaţa social-economică a ţării. Prin intermediul acestora se urmărea realizarea unei mai bune legături între diferitele regiuni ale ţării, între puterea centrală şi administraţiile locale, cu scopul unei mai bune corelări a deciziilor centrale în raport de potenţialul şi necesităţile colectivităţilor locale.

Proiectul de lege prevedea organizarea teritoriului ţării în *4 regiuni* (prefecturi generale), ce coincideau în general cu regiunile istorice (Oroveanu, 1986, p. 156):

- *Regiunea de Nord*, cu 9 judeţe urma să aibă reşedinţa la Iaşi şi să se suprapună peste jumătatea de nord a Moldovei;
- *Regiunea Maritimă*, cu 8 judeţe urma să aibă reşedinţa la Galaţi şi să cuprindă Dobrogea şi partea sudică a Moldovei;
- *Regiunea Centrală*, cu 9 judeţe şi reşedinţa la Bucureşti, cuprindea Muntenia;
- *Regiunea Occidentală* (Olteană), cu 6 judeţe avea reşedinţa la Craiova.

In urma unor lungi discuţii, s-a considerat că o asemenea lege nu ar fi fost oportună în acel moment, deoarece o divizare a ţării pornind de la provinciile istorice ar fi exacerbat sentimentele regionale, îngrădind considerabil posibilităţile deplinei unificări. Prin urmare s-a adoptat, la 2 aprilie 1894, *Legea pentru consiliile judeţene*, ce acorda judeţelor personalitate juridică, prin recunoaşterea dreptului de a avea patrimoniu propriu, acestea având putere publică[31], dar şi anumite drepturi şi obligaţii (Ibidem, p. 170). Această lege a rămas în vigoare 61 de ani, până la legea administrativă din 14 iunie 1925, aducându-i-se modificări de 9 ori, în anii 1866, 1872, 1883, 1886, 1894, 1903, 1905, 1912 şi 1913.

Principalul eveniment ce a marcat istoria României între „Mica" şi „Marea" Unire l-a constituit obţinerea independenţei în urma războiului ruso-româno-turc (1877). României i-a fost redat nordul Dobrogei şi prin acesta accesul la Marea Neagră, însă a pierdut cele trei judeţe din sudul Basarabiei (Ismail, Chilia şi Bolgrad)[32]. În 1912 a izbucnit războiul balcanic ce a opus Turcia, statelor creştine din Peninsula Balcanică (Bulgaria, Serbia, Grecia şi Muntenegru). În timpul tratativelor de pace, armata bulgară i-a atacat prin surprindere pe foştii săi aliaţi sârbi şi greci. România a intervenit de partea acestora şi, înaintând până la porţile Sofiei, l-a silit pe ţarul Bulgariei, Ferdinand, să încheie pace. Negocierile au avut loc la Bucureşti, România obţinând Cadrilaterul, astfel că în preajma primului război mondial, cele patru provincii istorice ce alcătuiau Vechiul Regat aveau următoarea structură administrativă **(Fig. 14)**:

- *Dobrogea* (inclusiv *Cadrilaterul*) - 4 judeţe: Constanţa, Tulcea, Caliacra şi Durostor;
- *Moldova* - 13 judeţe: Bacău, Baia (Fălticeni), Botoşani, Covurlui, Dorohoi, Fălciu, Iaşi, Neamţ, Putna, Roman, Tecuci, Tutova şi Vaslui;
- *Muntenia* - 11 judeţe: Argeş, Brăila, Buzău, Dâmboviţa, Ialomiţa, Ilfov, Muscel,

[30] Acesta este considerat ca fiind cel mai vechi proiect de descentralizare administrativă a teritoriului României (Filitti, 1929, apud. Oroveanu, 1986, p. 156).

[31] Puterea publică rezulta din dreptul pe care îl avea consiliul judeţean de a face regulamente pentru administrarea interioară a judeţului, cât şi din dreptul acestuia de a impune contribuţii suplimentare pe lângă cele directe către stat.

[32] Acestea au fost smulse Moldovei în 1812 şi redate în urma războiului Crimeii (1856).

Prahova, Râmnicu Sărat, Teleorman şi Vlaşca.
- *Oltenia* - 6 judeţe: Dolj, Gorj, Mehedinţi, Olt, Romanaţi şi Vâlcea.

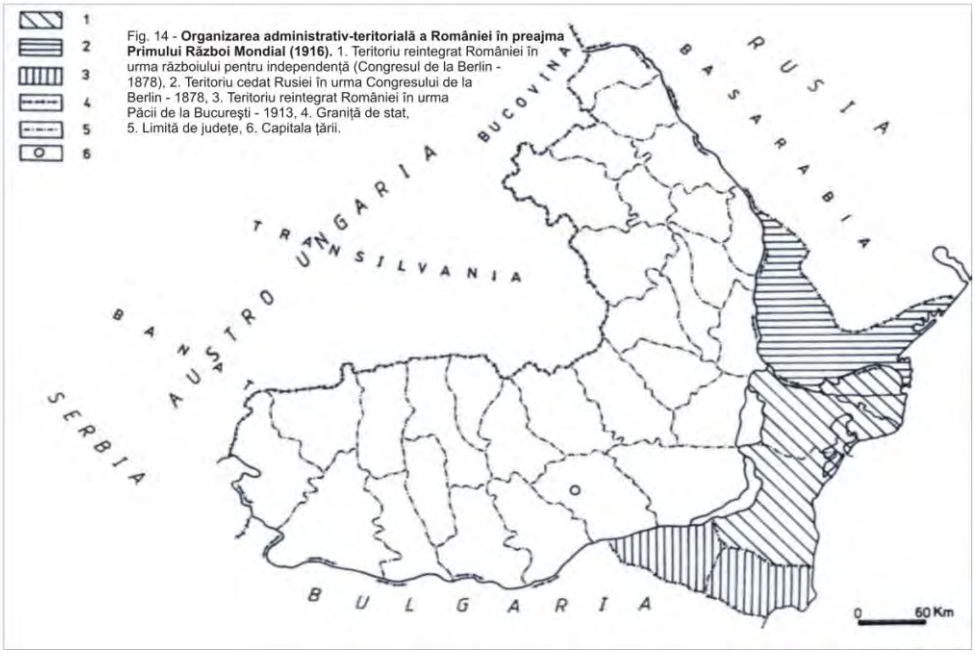

Fig. 14 - **Organizarea administrativ-teritorială a României în preajma Primului Război Mondial (1916).** 1. Teritoriu reintegrat României în urma războiului pentru independență (Congresul de la Berlin - 1878), 2. Teritoriu cedat Rusiei în urma Congresului de la Berlin - 1878, 3. Teritoriu reintegrat României în urma Păcii de la București - 1913, 4. Graniță de stat, 5. Limită de județe, 6. Capitala țării.

2.2. Sistemul administrativ românesc după Marea Unire

În perioada cuprinsă între Marea Unire (1 decembrie 1918) până la votarea *Legii pentru unificarea administrativă* (14 iunie 1925), pe teritoriul României au funcţionat 4 regimuri administrative cuprinse într-un sistem global unic, care s-au apropiat tot mai mult ca urmare a măsurilor legislative luate:
- Regimul administrativ al **Vechiului Regat al României** (reglementat prin *Legea pentru Consiliile judeţene* din 2 aprilie 1894);
- Regimul administrativ al **Transilvaniei** (reglementat prin *Decretul privind instituirea conducerii serviciilor publice în Transilvania* nr. 3632 din 11 decembrie 1918);
- Regimul administrativ al **Basarabiei** (reglementat prin *Decretul privind instituirea conducerii serviciilor publice în Basarabia* nr. 852 din 9 aprilie 1918);
- Regimul administrativ al **Bucovinei** (reglementat prin *Decretul pentru administraţia Bucovinei* nr. 3715 din 18 decembrie 1918).

Realizate sub imperativul unor sisteme şi conjuncturi politice şi economice diferite, cele 4 decupaje administrative prezentau caracteristici proprii, inducând la nivelul întregului dezechilibre pronunţate, atât ca mărime teritorială şi demografică, cât şi în ceea ce priveşte forma, poziţia reşedinţei în cadrul judeţului sau gradul de accesibilitate. Astfel, în privinţa suprafeţei, judeţele din Bucovina erau de 7–10 ori mai mici decât judeţele vecine din Basarabia sau decât unele judeţe din Transilvania şi Banat (Caraş-Severin, Hunedoara, Bihor, Arad, Timiş - Torontal); chiar şi în Vechiul Regat se înregistrau diferenţieri semnificative între fostele ţinuturi ale Moldovei şi unele

judeţe din Muntenia, Oltenia sau Dobrogea[33], după cum decupajul administrativ al Transilvaniei, constituit pe criterii etnice se caracteriza el însuşi prin mari disproporţii[34]. Sarcinile prefecţilor şi a celorlalte organe ale administraţiei locale erau astfel foarte diferite: dacă prefecţii din Bihor sau Caraş-Severin trebuiau să administreze o populaţie de peste 450.000 locuitori, cei ai judeţelor din Bucovina aveau în administraţie o populaţie de peste 10 ori mai mică (Văşcăuţi - 25.000 locuitori), adică de mărimea unui orăşel mijlociu, condus de un primar *(Tab. 1)*. La aceasta se adăugau diferenţe mari în ceea ce priveşte infrastructura de comunicaţie, fapt ce limita gradul de accesibilitate în zonele periferice ale unor judeţe. Dacă în mod normal judeţele mai mari ar fi trebuit să corespundă unor zone cu densităţi mari de căi de comunicaţie, care să asigure o circulaţie fluentă şi deci o bună administrare, iar acolo unde reţelele feroviare sau rutiere lipseau sau aveau densităţi foarte reduse judeţele trebuiau să fie mai mici, situaţia din teren era inversă: Basarabia care se caracteriza printr-o infrastructură de comunicaţii foarte deficitară avea judeţe foarte mari, în vreme ce în Bucovina, unde reţeaua rutieră şi feroviară era bine dezvoltată, judeţele erau foarte mici (Meruţiu, 1929, pp. 192-193). Dacă şi Basarabia ar fi fost organizată după mărimea judeţelor din Bucovina, ar fi trebuit să aibă nu 9, ci 49 de judeţe ! La aceasta se adaugă şi faptul că unele judeţe (Cojocna, Turda - Arieş, Suceava, Tecuci) aveau o formă foarte alungită, ce nu corespundea unei axe majore de circulaţie, fapt ce diminua considerabil eficienţa organismelor administrative în exercitarea atribuţiilor acestora în zonele marginale, cu un grad redus de accesibilitate. Unele reşedinţe de judeţ (Râmnicu Vâlcea, Piteşti etc.) erau situate foarte aproape de limita structurilor administrative din care făceau parte. Se creau astfel, în extremităţile opuse reşedinţelor de judeţ, zone rurale nepolarizate sau foarte slab polarizate de acestea, ce gravitau spre reşedinţele judeţelor limitrofe. Configuraţia căilor de comunicaţie amplifica aceste disfuncţionalităţi, astfel că deplasările din arealele marginale judeţelor către reşedinţele acestora deveneau foarte anevoioase.

Tabelul 1 - Judeţele României pe provincii istorice după Marea Unire (1918–1925)

Provincia istorică	**Suprafaţa** (kmp)	**Populaţia** (loc.)*	**Număr Judeţe**	**Suprafaţa medie / judeţ** (kmp)	**Populaţia medie / judeţ** (loc)
BANAT	18.715	968.948	2	9357,5	484.474
BASARABIA	44.422	1.935.412	9	4935,8	215.046
BUCOVINA	10.442	807.262	11	949,3	73.387
CRIŞANA	23.148	1.485.835	4	5787	371.459
DOBROGEA	23.262	662.000	4	5815,5	165.500
MARAMUREŞ	3381	145.436	1	3381	145.436
MOLDOVA	38.058	2.131.527	13	2927,5	163.964
MUNTENIA	52.505	3.297.139	11	4773,2	299.740
OLTENIA	24.078	1.414.737	6	4013	235.790
TRANSILVANIA	57.038	2.660.746	15	3802,5	177.383
ROMÂNIA	**295.049**	**15.509.042****	**76**	**3882,2**	**204.066**

[33] Judeţele Roman, Vaslui, Tutova, Fălciu sau Covurlui erau de 3 - 4 ori mai mici decât judeţe ca Ialomiţa, Tulcea, Constanta sau Dolj.

[34] Judeţul Braşov era, de exemplu, de 6 ori mai mic decât judeţul Hunedoara, judeţe precum Caraş-Severin, Arad, sau Bihor întreceau de 2–9 ori pe majoritatea judeţelor Transilvaniei.

* Populaţia la recensămintele din 1897 (pentru Basarabia), din 1910 (pentru Bucovina, Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş) şi 1912 (pentru teritoriul Vechiului Regat);
** Populaţie estimativă.

Din punct de vedere a structurii etnice, cu excepţia Banatului de apus, România Mare a cuprins toate teritoriile central-europene locuite în majoritate de români *(Tab. 2).*

Tabelul 2 - Structura etnică a ţinuturilor istorice româneşti (%) (1930)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ROMÂNIA	**71,9**	**7,9**	**4,1**	**2,3**	**3,2**	**0,3**	**2,0**	**4,0**	**0,9**	**0,1**	**0,6**	**1,5**
Oltenia	**97,5**	0,2	0,2	-	-	-	-	0,2	-	-	-	1,5
Muntenia	**93,4**	0,8	0,5	0,2	-	-	-	2,1	-	-	-	1,8
Dobrogea*	**44,2**	0,3	1,5	3,4	-	0,1	22,7	0,5	18,5	2,7	0,9	1,4
Moldova	**89,8**	0,9	0,3	0,3	-	-	-	6,5	-	-	-	1,3
Basarabia	**56,2**	-	2,8	12,3	11,0	-	5,7	7,2	-	-	3,4	0,5
Bucovina*	**44,5**	1,4	8,9	0,9	27,7	-	-	10,8	-	-	-	0,3
Transilvania	**57,6**	29,0	7,9	0,1	-	-	-	2,4	-	-	-	2,3
Banat	**54,4**	10,4	23,7	0,2	0,4	4,3	1,1	1,2	-	-	-	1,9
Crişana-Maramureş	**60,7**	23,1	4,8	0,2	1,7	0,2	-	6,4	-	-	-	1,1

1. Români; **2.** Unguri; **3.** Germani; **4.** Ruşi; **5.** Ruteni, Ucraineni; **6.** Sârbi, Croaţi, Sloveni; **7.** Bulgari; **8.** Evrei; **9.** Turci; **10.** Tătari; **11.** Găgăuzi; **12.** Ţigani.
Restul până la 100% o formează alte naţionalităţi (cehi, slovaci, polonezi, greci, albanezi, armeni etc).
- Ponderi sub 0,1%.
* Provincii istorice în care românii formau majoritate relativă.
Sursa: *** *Recensământul general al populaţiei din 29 decembrie 1930*, **IX**, Institutul Central de Statistică, p. 400

Cu toate acestea însă, lunga coabitare a românilor împreună cu populaţii de alte naţionalităţi, în teritorii administrate de diferite capitale imperiale, a făcut ca populaţiile din aceste teritorii să aibă, în ceea ce priveşte administraţia, concepţii total diferite faţă de curentele centraliste promovate în Vechiul Regat. În consecinţă, oamenii politici, reprezentanţi ai minorităţilor naţionale şi ai românilor din Transilvania, din Basarabia, Bucovina şi din Cadrilater[35] susţineau că cel mai optim cadru pentru realizarea coeziunii naţionale şi a unui climat de înţelegere şi toleranţă între populaţia majoritară şi cea minoritară ar fi o structură administrativă descentralizată, care să permită oamenilor din diferitele părţi ale ţării să-şi păstreze vechile instituţii care deosebeau cultura şi tradiţiile lor de cele ale regiunilor vecine. Ei considerau că nu se putea ajunge la o veritabilă unitate prin ignorarea deosebirilor dintre diferitele părţi ale teritoriului naţional care au evoluat sub sisteme politice diferite, sau depunând eforturi pentru a reduce totul la un sistem comun, scopul principal al guvernului fiind acela de a asigura unitatea prin diversitate. Această moştenire diferenţiată s-a reflectat şi în prima hartă administrativă a României Mari **(Fig. 15)** prin care au fost asociate structuri administrativ-teritoriale eterogene, ce au fost constituite şi au evoluat în sisteme politico-administrative diferite.

[35] Cadrilaterul s-a unit cu România în urma celui de-al doilea război balcanic (28 iunie – 10 august 1913), încheiat prin Pacea de la Bucureşti (13 august 1913); a urmat unirea Basarabiei cu România la 14 / 27 martie 1918; a Bucovinei, la 15 / 28 noiembrie 1918 şi a Transilvaniei la 1 decembrie 1918. Constituirea statului naţional unitar român a fost recunoscută de marile puteri ale vremii (Marea Britanie, Franţa, Italia şi Japonia) prin tratatele de la Saint Germain (Sevres) din 10 august 1920 şi de la Paris (28 octombrie 1920).

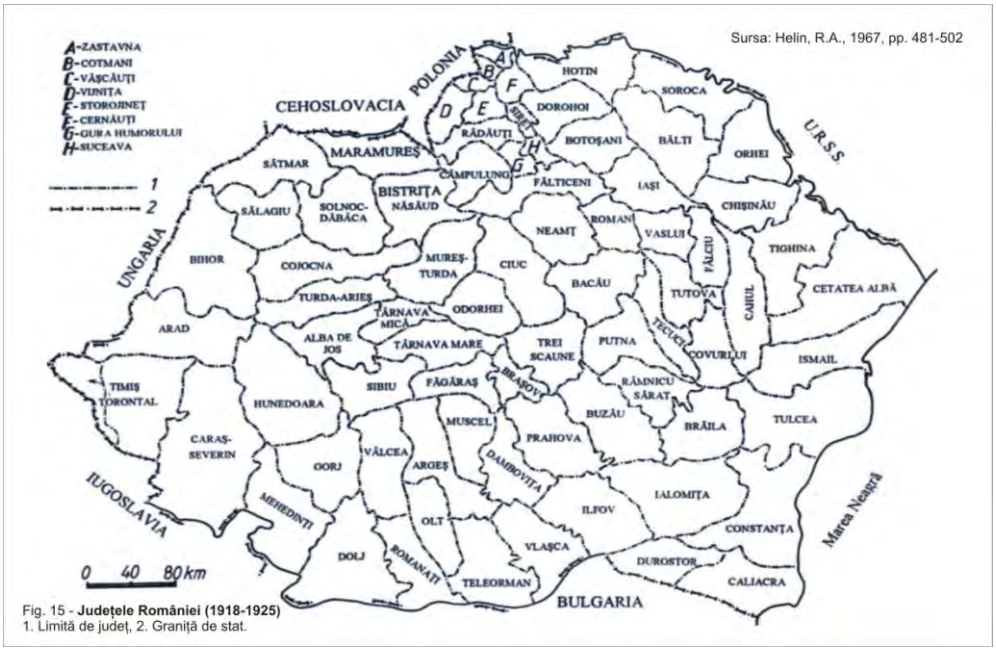

Fig. 15 - **Județele României (1918-1925)**
1. Limită de județ, 2. Graniță de stat.

Iată de ce, în perioada interbelică, aproape toate partidele politice mai importante şi elitele ştiinţifice au întocmit proiecte de unificare administrativă, unele orientate în direcţia centralizării, altele bazate pe un regionalism administrativ fundamentat pe descentralizare şi autonomie locală.

Fig. 16 - **Județele României (1925-1940).**

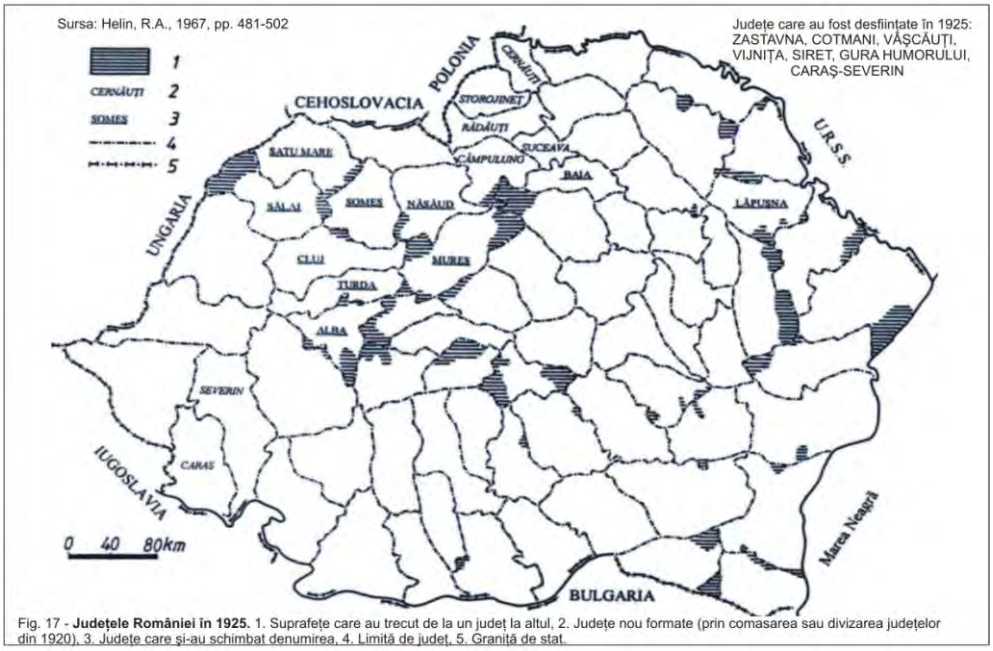

Fig. 17 - **Județele României în 1925.** 1. Suprafețe care au trecut de la un județ la altul, 2. Județe nou formate (prin comasarea sau divizarea județelor din 1920), 3. Județe care și-au schimbat denumirea, 4. Limită de județ, 5. Graniță de stat.

2.3. Organizarea administrativ-teritorială a României interbelice. Centralism versus regionalism

2.3.1. Triumful centralismului. Legea de organizare administrativ-teritorială din 14 iunie 1925 şi consecinţele acesteia asupra sistemului de aşezări umane din România

În vederea realizării decupajului administrativ ce avea să fie oficializat prin Legea pentru unificarea administrativă din 1925[36] a fost constituită o comisie alcătuită din 7 personalităţi ale vremii, oameni de ştiinţă şi reprezentanţi ai armatei[37], trei dintre aceştia fiind geografi: Simion Mehedinţi, Vintilă Mihăilescu şi Vasile Meruţiu. S-a optat pentru constituirea unor judeţe mari, care să cuprindă în medie între 300.000 şi 400.000 locuitori, cu suficiente resurse financiare, care să le permită implementarea unei veritabile autonomii locale. Pe această bază, comisia a propus mai întâi un decupaj administrativ în 48 de judeţe, urmând deci să fie desfiinţate prin contopire 28 de judeţe, fapt ce a atras ample proteste din partea reprezentanţilor acestora. Prin urmare, a fost elaborată o a doua propunere de organizare administrativ-teritorială, numărul judeţelor desfiinţate fiind în acest caz redus la jumătate. Şi de această dată, sub presiunea autorităţilor locale s-a renunţat la desfiinţarea unor judeţe, consfinţindu-se în final organizarea administrativă a teritoriului României în 71 de judeţe[38] **(Fig. 16)**, ca urmare a desfiinţării prin contopire a 6 judeţe din Bucovina (Cotmani, Gura Humorului, Siret, Văşcăuţi, Vijniţa şi Zastavna) şi a divizării judeţului Caraş-Severin în judeţele Caraş şi Severin.

Cu acest prilej, au fost reajustate şi unele limite dintre judeţe, cu precădere a celor

[36] Legea a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1926.

[37] Comisia constituită pentru elaborarea primului decupaj administrativ-teritorial unitar al României era constituită din: *Simion Mehedinţi* – preşedinte, *Vintilă Mihăilescu* – secretar general, *Al. Crăsnaru, Vasile Meruţiu*, colonelul *Linteş*, colonelul *A. Vasilescu* şi *Al. Grigorescu* – membri (Nistor, 2000, p. 116).

[38] Cele 71 de judeţe erau organizate în 429 plase, care cuprindeau 8751 comune, 179 oraşe şi 15.981 sate.

din Transilvania, Basarabia şi Cadrilater, iar partea estică a judeţului Torontal, cu populaţie majoritar românească a fost inclusă în judeţul Timiş **(Fig. 17)**.

Deşi atenuate, contrastele se menţineau încă profunde, atât sub raport *demografic* (în vreme ce judeţul Ilfov, datorită Capitalei se apropia de 1 milion de locuitori, iar judeţe precum Timiş, Bihor, Prahova sau Dolj se apropiau sau chiar depăşeau 500.000 locuitori, altele se situau chiar sub plafonul a 100.000 locuitori: Făgăraş - 86.461 locuitori, Câmpulung - 95.174 locuitori), cât şi *teritorial* (între 1309 kmp - judeţul Suceava şi 8626 kmp - judeţul Timiş). Totodată, disfuncţionalităţile induse de poziţia excentrică a reşedinţei unor judeţe (Râmnicu Vâlcea, Slatina, Piteşti, Miercurea Ciuc sau Turnu Măgurele) au fost menţinute prin păstrarea configuraţiei judeţelor, iar în cadrul noului judeţ Severin s-a optat pentru fixarea reşedinţei la Lugoj, foarte aproape de limita sa nord-vestică, fapt ce a determinat gravitarea comunelor din extremitatea sa sudică (clisura Dunării) către Drobeta - Turnu Severin. Considerăm că, în acest caz, centralitatea ar fi impus ca o reşedinţă mult mai viabilă oraşul Caransebeş, opţiunea pentru Lugoj făcându-se însă datorită diferenţei mari de populaţie dintre cele două oraşe: 23.593 locuitori (Lugoj), faţă de numai 8704 locuitori ai Caransebeşului (1930).

Judeţul constituia unitatea administrativă de bază, care coordona activitatea din teritoriu, consiliile judeţene fiind supuse direct autorităţilor centrale. Acestea dispuneau de personalitate juridică, fiind concepute ca relee de transmitere a puterii centrale către autorităţile locale. Se legifera astfel, în planul organizării administrativ-teritoriale, programul politic sprijinit de politicienii din Vechiul Regat[39] bazat pe o *centralizare excesivă*, garanţie a unităţii şi securităţii naţionale. La rândul său, Constituţia din 1923 declara România, stat naţional unitar şi indivizibil (Art. 1), iar prin articolul 137 unifica diversele sisteme juridice moştenite de diferitele regiuni ale statului.

Pentru eficientizarea activităţii de administraţie şi pentru o aplicare cât mai riguroasă şi uniformă a tutelei administrative, judeţele au fost grupate în circumscripţii administrative, cu rol executiv, fără personalitate juridică, conduse de inspectori generali administrativi *(Tab. 3)*.

Tabelul 3 - Circumscripţiile administrative (1926–1929)

Actul normativ de organizare	Circumscripţii şi reşedinţa acestora	Judeţele componente
Decizia Consiliului de Miniştri nr. 577 / P din 6 februarie 1926	Cluj	Cluj, Maramureş, Mureş, Năsăud, Satu Mare, Sălaj, Someş
	Timişoara	Arad, Bihor, Caraş, Hunedoara, Mehedinţi, Severin, Timiş - Torontal
	Sibiu	Alba, Făgăraş, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Turda
	Craiova	Argeş, Dolj, Gorj, Olt, Romanaţi, Teleorman, Vâlcea
	Ploieşti	Braşov, Buzău, Ciuc, Dâmboviţa, Ilfov, Muscel, Prahova, Trei Scaune, Vlaşca
	Galaţi	Brăila, Caliacra, Constanţa, Covurlui, Durostor, Ialomiţa, Ismail, Râmnicu Sărat, Tulcea
	Cernăuţi	Botoşani, Cernăuţi, Câmpulung, Dorohoi, Fălticeni, Hotin, Neamţ, Rădăuţi, Storojineţ, Suceava
	Iaşi	Bacău, Bălţi, Iaşi, Putna, Roman, Tecuci, Tutova, Vaslui
	Chişinău	Cahul, Cetatea Albă, Fălciu, Lăpuşna, Orhei, Soroca, Tighina

[39] Exponenţii acestui program politic au fost politicienii din guvernele conduse de Mareşalul Alexandru Averescu, precum şi cei din guvernele liberale conduse de Ion I. C. Brătianu (19 ianuarie 1922 - 30 martie 1926 şi 21 - 24 noiembrie 1927) şi Vintilă I. C. Brătianu (24 noiembrie 1927 - 10 noiembrie 1928).

Decizia Ministrului de Interne nr. 25. 134 / P din 18 noiembrie 1927	Piteşti	Argeş, Dâmboviţa, Dolj, Gorj, Mehedinţi, Muscel, Olt, Romanaţi, Teleorman, Vâlcea, Vlaşca
	Ploieşti	Brăila, Buzău, Caliacra, Constanţa, Durostor, Ialomiţa, Ilfov, Prahova, Râmnicu Sărat, Tulcea
	Iaşi	Bacău, Covurlui, Fălciu, Fălticeni, Iaşi, Neamţ, Putna, Roman, Tecuci, Tutova, Vaslui
	Botoşani	Botoşani, Cernăuţi, Câmpulung, Dorohoi, Rădăuţi, Storojineţ, Suceava
	Chişinău	Bălti, Hotin, Lăpuşna, Orhei, Soroca
	Cetatea Albă	Cahul, Cetatea Albă, Ismail, Tighina
	Sibiu	Alba, Făgaraş, Hunedoara, Sibiu, Târnava Mare, Târnava Mică
	Târgu Mureş	Braşov, Ciuc, Mureş, Odorhei, Trei Scaune, Turda
	Oradea	Arad, Bihor, Carei, Severin, Timiş - Torontal
	Cluj	Cluj, Maramureş, Năsăud, Satu Mare, Sălaj, Someş
Decizia Ministrului de Interne nr. 4640 / P din 11 aprilie 1928	Piteşti	Argeş, Dolj, Gorj, Mehedinţi, Muscel, Olt, Romanaţi, Teleorman, Vâlcea
	Ploieşti	Brăila, Buzău, Dâmboviţa, Ialomiţa, Ilfov, Prahova, Râmnicu Sărat, Vlaşca
	Iaşi	Bacău, Covurlui, Fălciu, Fălticeni, Iaşi, Neamţ, Putna, Roman, Tecuci, Tutova, Vaslui
	Botoşani	Botoşani, Cernăuţi, Câmpulung, Dorohoi, Rădăuţi, Storojineţ, Suceava
	Chişinău	Bălţi, Cahul, Hotin, Lăpuşna, Orhei, Soroca, Tighina
	Constanţa	Caliacra, Cetatea Albă, Constanţa, Durostor, Ismail, Tulcea
	Braşov	Alba, Braşov, Făgăraş, Hunedoara, Odorhei, Sibiu, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune
	Oradea	Arad, Bihor, Caraş, Sălaj, Severin, Timiş - Torontal
	Cluj	Ciuc, Cluj, Maramureş, Mureş, Năsăud, Satu Mare, Someş, Turda

Sursa: Nistor I. S. (2000), *Comuna şi judeţul. Evoluţia istorică*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, pp. 169-173.

Aşezările umane erau clasificate în 3 categorii: comune rurale, comune urbane (declarate ca atare prin lege şi înţelese ca aşezări rurale evoluate, având un stadiu tranzitoriu între sat şi oraş) şi oraşe (distingându-se şi în cadrul acestora, 2 categorii: reşedinţe şi nereşedinţe de judeţ). Cele mai mari reşedinţe de judeţ (atât ca populaţie cât şi ca importanţă economico-socială), ce constituiau centre polarizatoare de nivel macroteritorial, au fost declarate municipii.

In aceste condiţii, în cadrul celor 71 de judeţe se înregistrau contraste substanţiale atât ca suprafaţă (raportul dintre suprafaţa celui mai mare judeţ - Tulcea, şi celui mai mic - Suceava, fiind de 6,6), cât şi în ceea ce priveşte gradul de dotare tehnico-edilitară[40], numărul de locuitori[41], structura şi configuraţia sistemelor de aşezări, gradul de urbanizare etc. Astfel, judeţe precum Prahova, Constanţa, Hunedoara, Putna, Dorohoi, Vâlcea sau Tulcea dispuneau de sisteme urbane bine conturate, alcătuite din 5-7 oraşe, în vreme ce alte 25 de judeţe[42] nu dispuneau practic de un sistem

[40] Din cele 175 de oraşe care alcătuiau sistemul urban românesc în 1938, 114 nu dispuneau de canalizare; 108 nu aveau reţele de alimentare cu apă potabilă, iar un sfert nu dispuneau de energie electrică (Enciclopedia României, **II**, 1938, p. 3).

[41] De exemplu, la 1 iulie 1937 judeţul Făgăraş avea o populaţie de 89.428 loc, Câmpulung de 103.731 loc, Fălciu de 125.640 loc, în vreme ce Bihorul avea 536.653 loc, Prahova 533.547 loc, iar Doljul avea 524.332 loc.

[42] Aceste judeţe erau: Arad, Bălţi, Brăila, Braşov, Covurlui, Făgăraş, Fălciu, Gorj, Hotin, Iaşi, Ilfov, Maramureş, Muscel, Odorhei, Olt, Orhei, Râmnicu Sărat, Roman, Sibiu, Soroca, Tecuci, Turda, Tutova, Vaslui şi Vlaşca.

urban propriu, reşedinţa de judeţ fiind practic singurul lor oraş.

Majoritatea acestora înregistrau o pondere a populaţiei urbane extrem de scăzută, evidenţiindu-se judeţele basarabene Hotin (3,9%), Soroca (4,7%), Orhei (5,5%) şi Bălţi (7,9%). Gradul mare de ruralizare, asociat cu lipsa unor centre polarizatoare puternice în jumătatea estică a ţării (Moldova şi Basarabia) este şi motivul pentru care din cele 5 oraşe declarate municipii, dar care nu atingeau plafonul demografic limită, de 50.000 locuitori, 4 se aflau aici - 2 în Moldova: Botoşani şi Bacău, şi 2 în Basarabia: Bălţi şi Cetatea Albă. Pe de altă parte, mărimea demografică a unor oraşe reşedinţă de judeţ (Făgăraş-7841 locuitori, Odorheiu Secuiesc-8518 locuitori sau Slatina–11243 locuitori) (1930), le făcea incapabile să preia funcţia de centre polarizatoare de prim rang pentru o unitate administrativă de dimensiunea unui judeţ, mai ales în condiţiile în care acesta era şi singura aşezare urbană din unităţile administrative respective. Acest inconvenient a fost remediat într-o oarecare măsură prin preluarea unor funcţii administrative de către aşezările rurale cu funcţie de loc central, care şi-au găsit o confirmare a acestui rol prin alegerea lor ca reşedinţe de plase. La polul opus se situau judeţe precum Ilfov sau Covurlui care deşi dispuneau de un singur oraş, aveau o populaţie urbană care se apropia sau chiar depăşea 50% din total, sau judeţe cu sisteme urbane bine dezvoltate atât numeric, cât şi calitativ[43].

2.3.2. Triumful de scurtă durată al regionalismului. Asocierea judeţelor prin legile administrative din 1929 şi 1938

Existenţa unui număr foarte mare de judeţe diferite între ele ca suprafaţă şi potenţial economic şi demografic ca unităţi administrativ-teritoriale de prim rang, a impus necesitatea asocierii acestora în vederea creerii cadrului optim pentru o mai bună colaborare în ceea ce priveşte executarea, constituirea sau întreţinerea de lucrări şi instituţii cu caracter social, economic sau cultural. Prin urmare, asocierea nu presupunea o comasare teritorială, ci crearea unui cadru juridic şi instituţional adecvat pentru realizarea unor scopuri bine determinate. Aceasta s-a concretizat în perioada interbelică prin constituirea succesivă a unor structuri administrative de nivel macroregional, rezultate prin agregarea judeţelor: directoratele ministeriale şi ţinuturile.

Directoratele ministeriale (1929-1931)

Acest deziderat şi-a găsit concretizarea prin venirea la putere a Partidului Naţional Ţărănesc, principalul exponent al sentimentelor anti-liberale din România interbelică.

Orientându-şi atenţia asupra reformării structurilor administrative, noul guvern condus de Iuliu Maniu (10 noiembrie 1928 - 7 iunie 1930), a promulgat la 3 august 1929 *Legea pentru organizarea administraţiunii locale* care se dorea un important pas în direcţia democratizării şi descentralizării administraţiei locale. Legea reînnoia ideea regiunilor istorice organizând teritoriul ţării în 7 *directorate ministeriale*[44] (Art. 292) denumite după oraşele alese centre administrative: Bucureşti, Cernăuţi, Chişinău, Cluj, Craiova, Iaşi şi Timişoara **(Fig. 18)**.

[43] Astfel, 20 de judeţe dispuneau de reţele urbane alcătuite din 2 oraşe, 15 judeţe din sisteme urbane cu 3 oraşe, 5 judeţe cu 4 oraşe, 6 cu 5 oraşe, iar 2 judeţe (Constanţa şi Prahova) aveau 7 oraşe. In cea mai mare parte, oraşele aveau o distribuţie armonioasă în teritoriu.

[44] Însuşi evitarea folosirii termenului de „regiune" pentru a desemna structurile administrative nou create este o expresie a compromisului datorat presiunii liberalilor, care vedeau în regionalizare o atingere a unităţii statului (Oroveanu, 1986, p. 157).

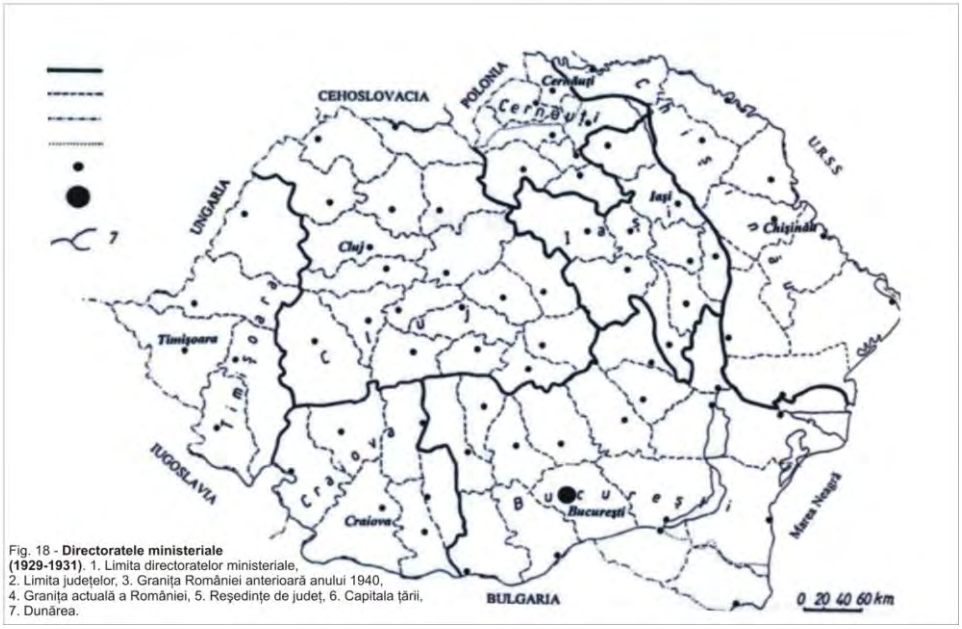

Fig. 18 - **Directoratele ministeriale (1929-1931)**. 1. Limita directoratelor ministeriale, 2. Limita judeţelor, 3. Graniţa României anterioară anului 1940, 4. Graniţa actuală a României, 5. Reşedinţe de judeţ, 6. Capitala ţării, 7. Dunărea.

Delimitarea, parţial suprapusă provinciilor istorice, ţinea seamă atât de criteriul etnic[45], cât şi de relaţiile tradiţionale stabilite la nivelul sistemului urban (includerea judeţului Covurlui alături de judeţele din Muntenia se baza pe nucleul de polarizare Galaţi - Brăila; a judeţelor din Crişana împreună cu cele din Banat, pe legăturile istorice statornicite între oraşele din vestul ţării etc.) *(Tab. 4)*.

Acest decupaj administrativ a avut un caracter efemer, rămânând neschimbat mai puţin de doi ani. Dezorganizat ca urmare a demisiei conducătorului său şi lovit de o puternică criză internă, Partidul Naţional Ţărănesc a pierdut controlul asupra guvernului în 1931, iar guvernul liberal care l-a succedat la putere a desfiinţat structurile administrative create cu puţin timp înainte, considerând că acestea ar fi fost contrare idealurilor naţionale şi ar fi ameninţat unitatea statului.

Tabelul 4 - Alcătuirea directoratelor ministeriale (1929)

Directoratul	**Suprafaţa** (kmp)	**JUDEŢE COMPONENTE**	**Plase**	**Oraşe**	**Sate**
BUCUREŞTI	78.906	Argeş, Brăila, Buzău, Caliacra, Constanţa, Covurlui, Dâmboviţa, Durostor, Ialomiţa, Ilfov, Muscel, Prahova, Putna, Râmnicu Sărat, Teleorman, Tulcea, Vlaşca	108	54	4464
CERNĂUŢI	16.641	Baia, Câmpulung, Cernăuţi, Dorohoi, Rădăuţi, Storojineţ, Suceava	25	22	747
CHIŞINĂU	44.422	Bălţi, Cahul, Cetatea Albă, Hotin, Ismail, Lăpuşna, Orhei, Soroca, Tighina	52	19	1837

[45] Asocierea Bucovinei în care ponderea românilor era de numai 44,5% din totalul populaţiei cu judeţele Dorohoi şi Baia din Moldova, a condus la o structură administrativă cu o largă majoritate românească, structură reflectată şi la nivelul consiliului regional; la fel în cazul Dobrogei, prin alăturarea ei judeţelor din Muntenia şi din sudul Moldovei.

CLUJ	69.852	Alba, Braşov, Ciuc, Cluj, Făgăraş, Hunedoara, Maramureş, Mureş, Năsăud, Odorhei, Sălaj, Satu Mare, Sibiu, Someş, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune, Turda	118	38	2859
CRAIOVA	26.941	Dolj, Gorj, Mehedinţi, Olt, Romanaţi, Vâlcea	37	17	2421
IAŞI	25.857	Bacău, Botoşani, Fălciu, Iaşi, Neamţ, Roman, Tecuci, Tutova, Vaslui	40	18	2411
TIMIŞOARA	32.430	Arad, Bihor, Caraş, Severin, Timiş-Torontal	49	11	1242

Prelucrare după *Enciclopedia României*, **II**, 1938, Bucureşti

Legea a avut o deosebită importanţă şi în ceea ce priveşte organizarea şi administrarea comunelor rurale. Astfel, ea stabilea un plafon minim de populaţie de 10.000 locuitori pentru constituirea acestora ca unităţi administrativ-teritoriale formate din unul sau mai multe sate. Erau exceptate satele de munte, unde din cauza depărtării nu era posibilă formarea unei comune cu acest număr de locuitori, dar şi sate cu o infrastructură tehnico-edilitară dezvoltată, care dispuneau de suficiente mijloace pentru a se administra independent. Satele erau definite din punct de vedere administrativ ca sectoare ale unei comune rurale, fiind împărţite în două categorii: sate mici, cu o populaţie de până la 600 locuitori şi sate mari, cu peste 600 de locuitori. Legea a atribuit personalitate juridică şi sectoarelor comunale, reglementând totodată subdivizarea tuturor comunelor urbane în sectoare administrative (Oroveanu, 1986, p. 195).

Ţinuturile (1938-1940)

Ultima reformă administrativă a României interbelice a avut loc după instaurarea dictaturii regale de către Carol al II-lea, prin adoptarea unei noi constituţii la 24 februarie 1938. Aceasta a avut ca principal efect asocierea judeţelor în cadrul unor noi structuri macroteritoriale: ţinuturile *(Tab. 5)*, fapt consfinţit prin legea administrativă din 14 august 1938.

De această dată, delimitarea ţinuturilor nu mai ţinea cont de configuraţia provinciilor istorice, ci pornea de la premisa că acestea trebuiau să constituie „entităţi geografice şi economice bine definite, punând laolaltă pe locuitorii înfrăţiţi ai României noi, după nevoile reale ale lor, după aşezarea geografică firească, după căile de comunicaţie, după caracterul comun al vieţii economice, după resursele de care dispun”[46]. Delimitarea unora dintre acestea este discutabilă chiar şi în condiţiile economico-sociale de atunci, sugerând mai curând un caracter arbitrar, circumscris logicii *divide et impera*, decât o reală complementaritate a potenţialului economic şi o omogenitate a gradului de accesibilitate. Limitele se suprapuneau în unele cazuri peste zone de maximă concentrare demografică, perturbând sistemele de aşezări constituite de-a lungul timpului, ca răspuns la factorii obiectivi, de mediu (limita dintre ţinuturile Mureş şi Someş, cea dintre ţinuturile Prut şi Dunărea de Jos; Prut şi Nistru; sau cea care diviza Dobrogea, între judeţele Tulcea şi Constanţa) **(Fig.19)**.

Scopurile declarate ale constituirii ţinuturilor se refereau la o mai bună gospodărire a colectivităţilor locale şi la desconcentrarea serviciului de stat prin preluarea acestora de către un guvernator local, numit de organele puterii centrale.

[46] Armand Călinescu (1938), *Spiritul noului regim administrativ*, în Enciclopedia României, **II**, p. 4.

Tabelul 5 - Alcătuirea ţinuturilor (1938)

ŢINUTUL	Supr. (kmp)	JUDEŢELE COMPONENTE	Plase	Oraşe	Sate
OLT	26941	Dolj, Gorj, Mehedinţi, Olt, Romanaţi, Vâlcea	37	17	2421
ARGEŞ	40879	Argeş, Braşov, Buzău, Dâmboviţa, Ilfov, Muscel, Prahova, Teleorman, Trei Scaune, Vlaşca	67	26	2957
MĂRII	21731	Caliacra, Constanţa, Durostor, Ialomiţa	24	18	779
DUNĂREA	37958	Brăila, Cahul, Covurlui, Fălciu, Ismail, Putna, Râmnicu Sărat, Tecuci, Tutova	46	24	1842
NISTRU	22355	Cetatea Albă, Lăpuşna, Orhei, Tighina	23	7	795
PRUT	31775	Bacău, Bălţi, Botoşani, Fălticeni (Baia), Iaşi, Neamţ, Roman, Soroca, Vaslui	46	19	2456
SUCEAVA	17070	Câmpulung, Cernăuţi, Dorohoi, Hotin, Rădăuţi, Storojineţ, Suceava	27	22	784
ALBA-IULIA	30297	Alba, Ciuc, Făgăraş, Mureş, Odorhei, Sibiu, Târnava Mare, Târnava Mică, Turda	54	17	1135
CRIŞURI	33385	Bihor, Cluj, Maramureş, Năsăud, Sălaj, Satu Mare, Someş	56	16	1575
TIMIŞ	32658	Arad, Caraş, Hunedoara, Severin, Timiş - Torontal	49	13	1237

Sursa: ***(1938), *Enciclopedia României*, **II**, Bucureşti, pp. 6-18

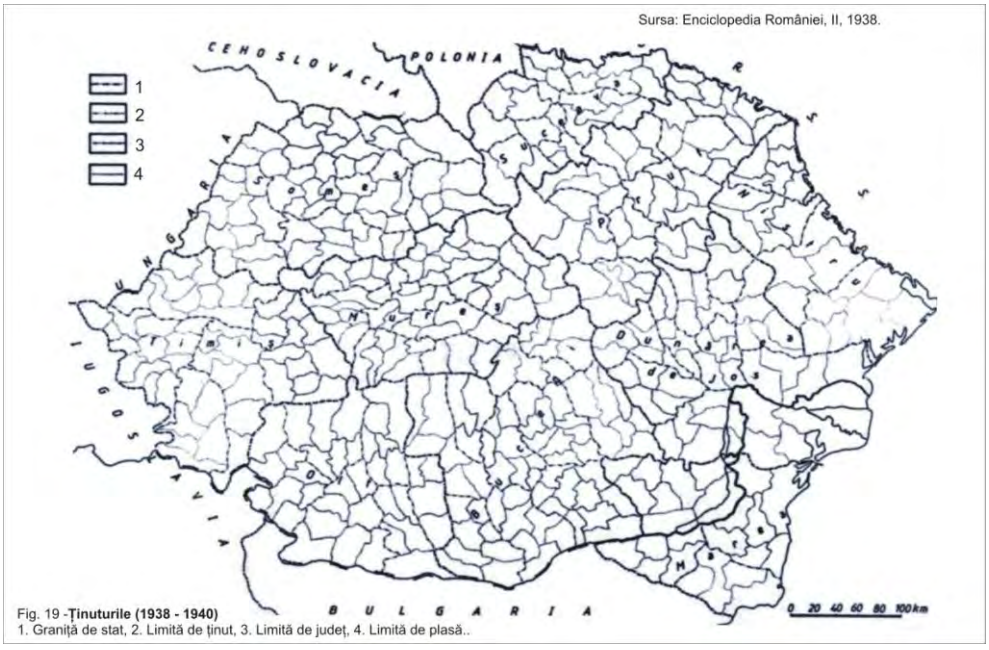

Fig. 19 -Ţinuturile (1938 - 1940)
1. Graniţă de stat, 2. Limită de ţinut, 3. Limită de judeţ, 4. Limită de plasă..

Ţinutul era conceput ca o „circumscripţiune teritorială”, cu personalitate juridică, care reprezenta interesele locale şi exercita în acelaşi timp şi atribuţiile de administraţie generală. Judeţele îşi pierdeau personalitatea juridică pe care au avut-o între 1864 şi 1938, devenind „circumscripţiuni de control şi de desconcentrare a administraţiei generale”. Ele şi-au recăpătat personalitatea juridică prin Legea 577 din 22 septembrie 1940 (Oroveanu, 1986, p. 158, 171).

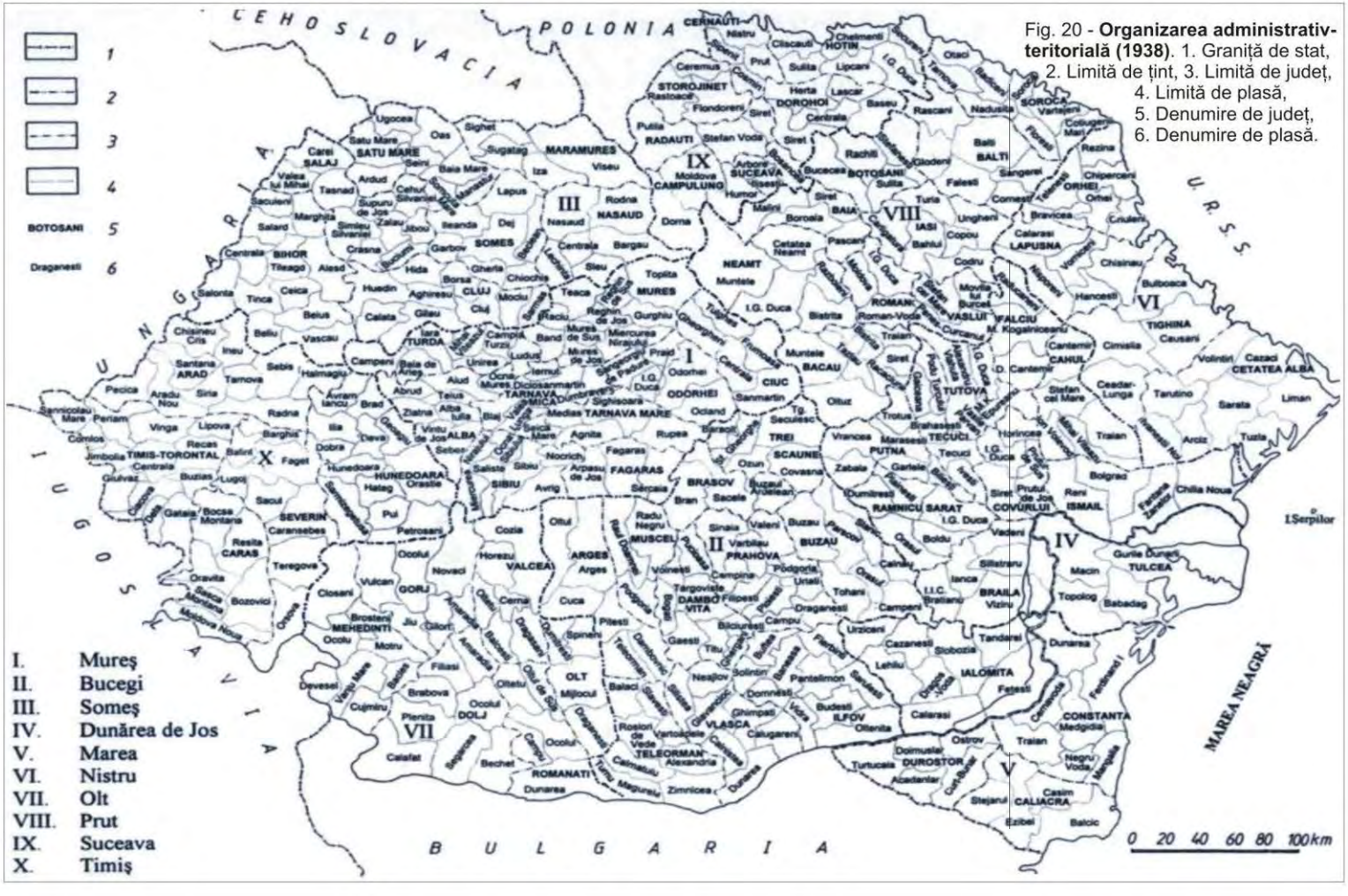

Fig. 20 - **Organizarea administrativ-teritorială (1938)**. 1. Graniță de stat, 2. Limită de țint, 3. Limită de județ, 4. Limită de plasă, 5. Denumire de județ, 6. Denumire de plasă.

* * *

În concluzie, se poate afirma că evoluţia organizării administrativ-teritoriale a României interbelice este o reflectare a două tendinţe contradictorii, corespunzătoare celor două curente politice promovate de partidele care s-au succedat la guvernare: unul centralist, promovat de liberali, bazat pe suprimarea autonomiei locale şi pe negarea provinciilor istorice; altul regionalist, susţinut de ţărănişti, adepţi ai unităţii în diversitate prin macroregiuni care să se suprapună provinciilor istorice şi care să dispună de o largă autonomie locală. Însă nici adepţii centralismului, nici cei ai regionalismului nu au reuşit să creeze unităţi administrative complet noi, limitându-se la a închega decupaje regionale prin agregarea vechilor judeţe.

Instabilitatea s-a concretizat şi la nivel intradepartamental, printr-o tendinţă evidentă de fragmentare a judeţelor: în locul celor 36 de plase desfiinţate între 1930-1937 au fost create 138 astfel de unităţi administrative *(Tab. 6)*. La acestea s-a adăugat şi adoptarea legii din 27 martie 1936, prin care a fost reglementat statutul administrativ al staţiunilor balneoclimaterice **(Fig. 20)**.

Tabelul 6 - Evoluţia componenţei judeţelor (1930-1937)

JUDEŢUL	**Plase** (1937)	**Oraşe** (1937)	**Sate** (1937)	**Plase desfiinţate** (1930-1937)	**Plase înfiinţate** (1930-1937)
ALBA	8	4	151	Ighiu	Alba Iulia, Zlatna
ARAD	10	1	226	-	Târnova
ARGEŞ	6	2	538	Uda	Cuca, Piteşti
BACĂU	7	4	440	-	Răcăciuni, Traian
BAIA	4	2	178	Moldova	Boroaia, Mălini
BIHOR	12	3	419	-	-
BOTOŞANI	4	3	251	Botoşani, Jijia, Siret	Bucecea, Răchiţi, Suliţa, Ştefăneşti
BRAŞOV	3	1	47	-	-
BRĂILA	5	1	132	Călmăţui	I.I.C. Brătianu, Vădeni
BUZĂU	7	2	578	Câmpul	Câlnău, Câmpeni, Oraşul, Pârscov
CARAŞ	6	2	126	-	-
CÂMPULUNG	3	4	39	-	-
CIUC	5	2	59	-	Tulgheş
CLUJ	9	2	230	-	Aghireşu, Călata
CONSTANŢA	7	8	202	Ovidiu	Cernavodă, Ferdinand I, Medgidia, Negru Vodă
COVURLUI	5	1	98	-	I.G. Duca, Prutul de Sus
DÂMBOVIŢA	8	3	181	Finta	Bilciureşti, Bogaţi, Ghergani
DOLJ	8	4	393	Barca, Calafat, Gângiova	Bechet, Brabova, Calafat, Filiaşi, Şegarcea
DOROHOI	5	5	236	-	Centrală, Lascăr
FĂGĂRAŞ	3	1	85	-	-
FĂLCIU	3	2	153	-	Răducăneni

GORJ	6	1	453	-	Amaradia, Ocolul
HUNEDOARA	12	5	414	-	Dobra, Sarmizegetusa
IALOMIŢA	8	4	149	-	Căzăneşti, Dragoş Vodă
IAŞI	5	2	333	Bahlui-Cârligătura	Bahlui, Cârligătura, Copou, Ungheni
ILFOV	10	2	419	-	Bolintin, Buftea, Pantelimon
MARAMUREŞ	4	1	58	-	Şugatag
MEHEDINŢI	8	5	428	Câmpul	Bâcleş, Broşteni, Cujmiru, Devesel, Vânju Mare
MUREŞ	10	2	246	Mureş, Reghin	Mureş de Jos, Mureş de Sus, Reghin de Jos, Reghin de Sus
MUSCEL	3	1	208	-	Râul Doamnei
NĂSĂUD	6	2	109	-	Centrală, Lechinţa
NEAMŢ	5	3	256	Plasa de Mijloc, Neamţ	I.G. Duca, Războieni, Cetatea Neamţ
ODORHEI	5	1	140	Cristur	I.G. Duca, Sângeorgiu de Pădure
OLT	4	1	332	-	Mijlocul
PRAHOVA	10	8	417	-	Câmpul, Podgoria, Vărbilău
PUTNA	6	5	265	-	Bilieşti, Gârlele, Zăbala
RĂDĂUŢI	3	2	69	-	-
RÂMNICU SĂRAT	5	1	232	Câmpul, Dealul, Muntele	Boldu, Dumitreşti, I.G. Duca, Oraşul, Plăineşti
ROMAN	3	1	216	Miron Costin	I.G. Duca, Moldova
ROMANAŢI	5	3	252	-	Câmpul, Olteţul
SĂLAJ	10	3	286	-	Buciumi, Supuru de Jos
SATU MARE	8	3	212	-	-
SEVERIN	8	3	228	-	Balint, Sacul
SIBIU	6	1	89	-	Avrig, Nocrich
SOMEŞ	7	2	261	-	Chiochiş
SUCEAVA	3	2	68	Dragomirna	Bosancea
TÂRNAVA MARE	5	2	109	-	Şeica Mare
TÂRNAVA MICĂ	5	3	132	-	Valea Lungă
TECUCI	5	1	266	Homocea	Brăhăşeşti, Găiceana, Tecuci
TELEORMAN	8	4	225	-	Călmăţui, Slăveşti, Vârtoapele
TIMIŞ-TORONTAL	13	2	243	-	Comloş, Gătaia, Giulvăz
TREI SCAUNE	5	2	107	-	Ozun
TULCEA	4	5	155	-	-
TURDA	7	1	124	-	Unirea
TUTOVA	4	1	257	-	I.G. Duca
VASLUI	3	1	239	-	Peneş-Curcanul

VÂLCEA	6	5	563	Zătreni	Bălceşti, Olteţul
VLAŞCA	7	1	237	-	Ghimpaţi, Siliştea
BĂLŢI	6	2	288	Slobozia-Bălţi	Bălti, Corneşti, Glodeni, Sângerei
CAHUL	5	2	208	-	Mihai Viteazul
CALIACRA	4	3	233	-	Stejarul
CERNĂUŢI	4	4	95	-	-
CETATEA ALBĂ	8	1	213	Taşalâc, Tatar-Bunar	Arciz, Ivăneştii Noi, Liman, Sărata
DUROSTOR	5	3	195	Silistra	Doimuşlar, Ostrov
HOTIN	6	2	215	Briceni, Hotin	Chelmenţi, Clişcăuţi, I.G. Duca, Suliţa
ISMAIL	4	5	76	-	-
LĂPUŞNA	5	2	237	-	Vorniceni
ORHEI	5	2	236	Ciocâlteni, Măşcăuţi	Chiperceni, Criuleni, Orhei, Teleneşti
SOROCA	8	1	255	Climăuţi	Năduşiţa, Otaci, Soroca, Târnova
STOROJINEŢ	3	3	62	-	-
TIGHINA	4	2	109	-	-

2.3.3. Pierderile teritoriale din 1940 şi consecinţele acestora asupra organizării administrativ-teritoriale a României

Ignorarea de către rege a propriilor sale atribuţii şi a obligaţiilor pe care le avea faţă de ţară, la care s-a adăugat amestecul vieţii sale personale în viaţa politică, setea sa de putere şi, nu în ultimul rând, corupţia generalizată la toate nivelurile, i-au subminat puterea făcând ca ţara să se găsească nepregătită în faţa ameninţărilor celui de-al doilea război mondial. Consecinţa a fost abdicarea sa în 1940, dar şi pierderea unor mari suprafeţe din teritoriul ţării: Ardealul de Nord, Basarabia, Bucovina de Nord şi Cadrilaterul. Dacă Arbitrajul de la Viena din 30 august 1940 a fost declarat nul prin Convenţia de Armistiţiu din 12 septembrie 1944 şi prin Tratatul de pace din 10 februarie 1947, Ardealul de Nord revenind în graniţele României[47], celelalte trei provincii româneşti continuă şi astăzi să se afle sub ocupaţie străină, compoziţia etnică a acestora fiind substanţial modificată. Au rămas în afara ţării 13 judeţe[48], cuprinzând un teritoriu de 58.488 kmp: 11 în Basarabia şi Bucovina de Nord (Bălţi, Cahul, Cernăuţi, Cetatea Albă, Hotin, Ismail, Lăpuşna, Orhei, Soroca, Storojineţ şi Tighina), consecinţă a răspunsului guvernului român la cea de-a doua notă ultimativă sovietică din 27 iunie 1940[49] şi 2 în Cadrilater (Caliacra şi Durostor), urmare a

[47] Pierderea Ardealului de Nord a determinat, în cei 4 ani de ocupaţie străină, ample disfuncţionalităţi în economia naţională prin dezorganizarea transporturilor datorită cedării unor părţi importante din infrastructura căilor de comunicaţie (Popa-Vereş, M., 1941, *Cedările noastre teritoriale: dezorganizarea economiei transporturilor*, în „Geopolitica şi Geoistoria", I, pp. 50-58).

[48] La acestea se adaugă plasa Herţa, judeţul Dorohoi şi plasa Ungheni, judeţul Iaşi, datorită faptului că sovieticii au depăşit cu 11 km linia de demarcaţie stabilită iniţial.

[49] Nota ultimativă este o consecinţă directă a Tratatului secret de neagresiune germano-sovietic (Ribbentrop-Molotov), din 23 august 1939, prin care cele două puteri militare îşi împărţeau sferele de influenţă şi în care la punctul trei se prevedea ca Basarabia să intre în sfera de influenţă a U.R.S.S. În plus, prin nota trimisă de Molotov ministrului de externe german Ribbentrop la 23 iunie 1940, acesta extindea pretenţiile U.R.S.S. şi asupra Bucovinei, care după sovietici ar fi fost populată de ucraineni. Ribbentrop a acceptat doar includerea Basarabiei în U.R.S.S., opunându-se clar pretenţiilor asupra Bucovinei; în consecinţă, Molotov a limitat revendicările U.R.S.S. numai asupra Basarabiei şi Bucovinei de Nord. Prin răspunsul guvernului român

Acordului de frontieră de la Craiova de la 7 septembrie 1940[50]. Sistemul de aşezări omeneşti al României a fost astfel lipsit de aportul a 32 oraşe şi a 2422 sate.

La 22 august 1940 este proclamată R.S.S. Moldovenească (care includea şi Transnistria) ca stat component al U.R.S.S. Printr-o hotărâre a lui I.V. Stalin, la 24 noiembrie 1940, judeţele Hotin, Ismail şi Cetatea Albă sunt despărţite de Basarabia istorică şi incluse, alături de judeţele din Bucovina de Nord (Cernăuţi şi Storojineţ) în R.S.S. Ucraina, formând Regiunea Odessa, cu 12 raioane *(Tab. 7).*

Timp de aproape jumătate de secol partea centrală şi sudică a Basarabiei istorice, unită, cu scopul de a i se diminua ponderea populatiei româneşti, cu o fâşie de teritoriu din stânga Nistrului, a format R.S.S. Moldovenească, organizată, după modelul sovietic, în raioane. Prăbuşirea imperiului sovietic şi declararea, la 27 august 1991, a independenţei de stat a Republicii Moldova, a menţinut organizarea moştenită din perioada sovietică. Reforma administrativă din 1998 a reînfiinţat, în noi limite, 6 din vechile judeţe ale Basarabiei interbelice **(Fig. 21)**.

Fig. 21 - **Judeţele Republicii Moldova (1 ianuarie 2001)**. A. Regiuni afectate de mişcări separatiste: 1. Unitatea Teritorială din stânga Nistrului, 2. Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuză.

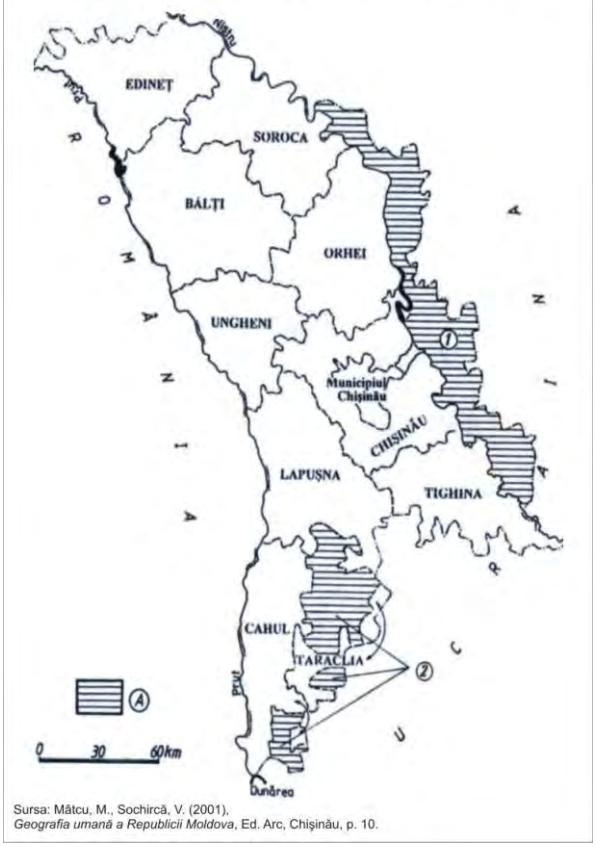

Sursa: Mătcu, M., Sochircă, V. (2001), *Geografia umană a Republicii Moldova*, Ed. Arc, Chişinău, p. 10.

la acest act de agresiune se afirma că „pentru a evita recurgerea la forţa şi la deschiderea ostilităţilor este nevoit să accepte condiţiile de evacuare", *fără să se specifice însă vreo cedare de teritorii.*

[50] Acest acord a fost precedat, la 30 august 1940 de semnarea actelor de cedare a Cadrilaterului de către ministrul de externe a României, M. Manoilescu, primind în schimb din partea Germaniei şi Italiei scrisorile de garanţie privind inviolabilitatea şi integritatea teritoriului care a mai rămas României.

Nu s-au mai regăsit vechile judeţe *Hotin*, *Ungheni* şi *Cetatea Albă*, teritorii rămase în Ucraina, însă au fost create 5 judeţe complet noi: *Edineţ*, în extremitatea nordică, parţial pe locul fostului judeţ Hotin; *Ungheni* şi *Chişinău*, în partea centrală, *Dubăsari* şi *Taraclia* suprapuse teritoriilor locuite de populaţia rusofonă din Transnistria şi respectiv de minoritatea găgăuză din sud-est, afectate de mişcări separatiste. Accederea la guvernare a unui nou guvern de orientare comunistă a creat premisele revenirii la vechea organizare administrativ-teritorială, pe raioane.

Tabelul 7 - Organizarea administrativ-teritorială actuală a teritoriilor româneşti cedate U.R.S.S. în 1940

Republica Moldova		**Ucraina**	
Judeţe	**Reşedinţe judeţene**	**Raioane**	**Centre raionale**
BĂLŢI	Bălţi	CERNĂUŢI	Cernăuţi
CAHUL	Cahul	CHELMENŢI	Chelmenţi
CHIŞINĂU	Chişinău	CHITIMANI	Chitimani
DUBĂSARI	Dubăsari	HERŢA	Herţa
EDINEŢ	Edineţ	HLIBOCA	Hliboca
LĂPUŞNA	Hânceşti	HOTIN	Hotin
ORHEI	Orhei	NOUA SULIŢĂ	Noua Suliţa
SOROCA	Soroca	PUTILA	Putila
TARACLIA	Comrat	SECURENI	Secureni
TIGHINA	Căuşeni	STOROJINEŢ	Storojineţ
UNGHENI	Ungheni	VIŞNIŢA	Vişniţa
Municipiul Chişinău	Chişinău	ZASTAVNA	Zastavna

Fixarea graniţei de stat pe Prut a determinat ruperea legăturilor fireşti existente între sistemul de aşezări din *Basarabia* şi cel al Moldovei rămase în România. Datorită indicelui mare de hipertrofiere al Chişinăului în raport cu oraşul de rang II - Cetatea Albă, principalele perturbări s-au resimţit la nivelul superior al ierarhiei urbane, prin ruperea relaţiilor tradiţionale existente între Chişinău şi celelalte două oraşe mari, cu funcţii polarizatoare din spaţiul moldovenesc: Iaşi şi Galaţi. Totodată, sistemele de aşezări coordonate de acestea şi-au restrâns mult suprafeţele prin trecerea unor oraşe mici şi aşezări rurale (unele cu rol polarizator) situate în apropierea graniţei, în aria de atracţie (difuză) a Chişinăului.

Pierderea jumătăţii nordice a *Bucovinei*[51] a determinat dezorganizarea sistemului său de aşezări umane. Acest fapt s-a concretizat prin „ruperea" sa în două părţi distincte: una ucraineană, centrată în continuare pe Cernăuţi, a cărei zonă de influenţă a fost mult diminuată, şi alta românească, caracterizată printr-o mare fragmentare, deoarece oraşele Suceava, Rădăuţi, Câmpulung Moldovenesc se aflau la acea dată în competiţie, având potenţiale demografice şi social-economice relativ similare. Prin includerea acestora în 1950 în regiunea Suceava şi ulterior, în 1968, în judeţul Suceava, rolul polarizator al întregii zone a fost preluat de Suceava, devenit singurul centru administrativ al Bucovinei rămasă între graniţele ţării.

La recensământul din 1930, principalul oraş al *Cadrilaterului* era Bazargic (30.106 loc.), reşedinţa judeţului Caliacra, polarizând prin poziţia sa, întregul sistem departamental de aşezări, dar şi un areal difuz, limitrof, din judeţul vecin, Durostor. Centrul administrativ al acestuia, Silistra, cu mult mai mic (17.339 loc.) şi oraşul Turtucaia (11.175 loc.) constituiau centre de polarizare secundare. Pierderea acestor două judeţe,

[51] Din cei 10.442 kmp ai Bucovinei istorice, partea nordică cedată U.R.S.S. însuma 5242 kmp (Rus D., 1997, *Teritorii locuite de români în afara graniţelor ţării*, Ed. Sigma Plus, Deva, p. 129).

cu o suprafaţă totală de 7726 kmp[52], a contribuit, la macroscară, la micşorarea sistemului de aşezări centrat pe Constanţa.

Perturbările produse în economie şi administraţie ca urmare a acestor pierderi teritoriale a determinat, la 22 septembrie 1940, adoptarea unei legi ce desfiinţa ţinuturile şi repartiza bunurile acestora judeţelor.

2.4. Rolul factorului politic în organizarea administrativ-teritorială. Modelul sovietic

Ajungerea la putere, la 6 martie 1945, a primului guvern politic condus de comunişti de orientare pro-sovietică, a atras ample mutaţii şi în domeniul organizării administrativ-teritoriale a ţării. Acestea nu au constituit însă o prioritate imediată, constituţia din 1948 menţinând vechile delimitări în comune, plase şi judeţe.

Această organizare, extrem de centralizată, se dovedea utilă pentru înăbuşirea oricărei forme de rezistenţă politică venită din partea reprezentanţilor vechilor partide, dar şi pentru impunerea la nivelul populaţiei a unor măsuri politice nepopulare (Helin, 1967).

În constituţie era prevăzută însă, posibilitatea unei noi reorganizări administrativ-teritoriale a ţării (Art. 75). Primul pas pe această cale a fost făcut la 15 ianuarie 1949, prin adoptarea legii 17, destinată să reglementeze statutul unităţilor administrative existente şi să pregătească o nouă organizare administrativ-teritorială. Scopul declarat al acestui demers viza îmbunătăţirea bazei economice a unităţilor administrativ-teritoriale pentru transpunerea în practică, la nivel local, a regimului economiei planificate (Oroveanu, 1986, p. 211).

2.4.1. Organizarea administrativ-teritorială din 1950 şi reflectarea acesteia la nivelul sistemului de aşezări umane.

In directivele cuprinse în Hotărârea comună a Comitetului Central al P.C.R. şi a Consiliului de Miniştri din 23 iulie 1950 au fost enunţate „principiile călăuzitoare privind efectuarea organizării teritoriale" pentru a corespunde „cerinţelor locale şi sarcinilor pe care puterea de stat locală era chemată să le îndeplinească". Era astfel consfinţită, la nivel guvernamental, subordonarea politică a structurilor administrativ-teritoriale.

Aceste principii generale aveau să-şi găsească concretizarea la nivel teritorial, prin adoptarea Legii 5 din 8 septembrie 1950, prin care teritoriul ţării era organizat în 28 *regiuni* **(Fig. 22)**, împărţite, după modelul organizării administrativ-teritoriale sovietice, în *raioane* (177) şi *comune* (4052). Acestea nu mai erau delimitate după criteriul specificităţii geografice şi istorice, ca în 1929, ci pe criteriul „complexităţii social-economice", fiind considerate „unităţi administrative pe care se sprijineau direct organele centrale de stat în înfăptuirea politicii partidului şi statului" (Ibidem, p. 214). Configuraţia lor nu amintea nimic din cea a fostelor judeţe, sprijinindu-se în mare parte pe barierele naturale, reprezentate de arcul Carpatic şi Dunăre. În plus, crearea unor unităţi administrative cu suprafeţe duble faţă de vechile judeţe se sprijinea pe raţiunea subordonării regiunilor agricole marilor centre urbane, prin realizarea unui complex agro-industrial integrat, întărindu-se astfel influenţa proletariatului asupra ţărănimii, mai reticentă la „reformele" impuse de clasa politică comunistă.

Denumirile lor erau depersonalizate, reluându-le, cel mai adesea, pe cele ale oraşelor alese reşedinţe.

[52] In prezent, aceste teritorii sunt incluse în regiunile *Razgrad* - comunele Turtucaia (Tutrakan), Glaviniţa, Sitovo şi Silistra şi *Varna* – comunele Kainardja, Alfatar, Dulovo, Tervel, Kruşari, Dobrin, Dobringrad, General Toşevo, Balcik, Kavarna şi Şabla.

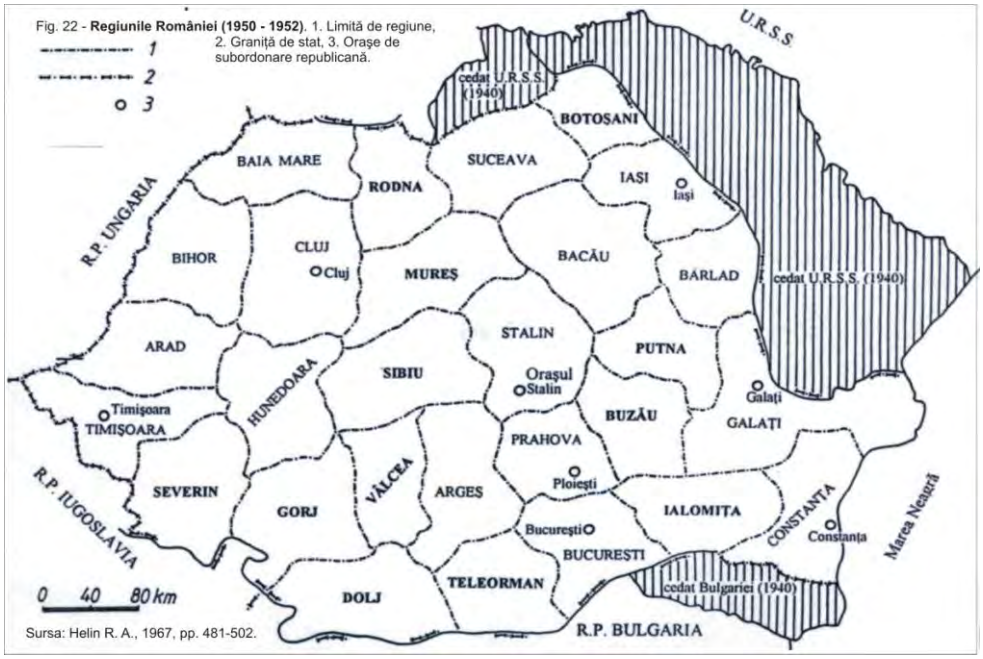

Dacă România mai cunoscuse organizarea pe regiuni şi în sistemele administrative interbelice, fie sub forma directoratelor ministeriale, fie sub cea a ţinuturilor, *raioanele* constituiau structuri administrativ-teritoriale în întregime noi, rezultat al „importului" sovietic. Acestea erau definite ca fiind „unităţi teritoriale operative din punct de vedere economic, politic şi administrativ, alcătuite din oraşe de subordonare raională şi comune"[53], având în medie o suprafaţă dublă faţă de cea a plaselor, în locul cărora au fost create. Evoluţia numărului şi deci a suprafeţei acestora s-a situat pe două coordonate: într-o primă etapă (1950-1956) a crescut la 192, evidenţiind o tendinţă de fragmentare; a doua etapă (1956-1960) s-a caracterizat prin comasări, fiind desfiinţate 50 de raioane **(Fig. 23)**.

Cele 148 oraşe care alcătuiau sistemul urban românesc în 1950 au fost grupate în 3 categorii:

- *Oraşe republicane*, de importanţă naţională, cu rol de polarizare şi de structurare a fluxurilor economice şi demografice la nivel macroteritorial. Prin legea 5 / 1950 în această categorie au fost incluse 8 dintre cele mai mari oraşe ale ţării: Bucureşti, Braşov, Cluj, Constanţa, Galaţi, Iaşi, Ploieşti şi Timişoara; ulterior, prin Decretul 331 / 1952 s-a acţionat în direcţia centralizării administrative a sistemului urban prin trecerea acestora în categoria oraşelor regionale, Capitala rămânând singurul oraş de importanţă republicană;
- *Oraşe regionale*, centre urbane din categoria oraşelor mari şi mijlocii, subordonate autorităţilor regionale. Ele înregistrau diferenţieri substanţiale atât ca mărime demografică, cât şi ca potenţial economic şi structură funcţională. Numărul acestora a crescut continuu (14 în 1950, 27 în 1952, 46 în 1961), fapt ce a condus la amplificarea acestor decalaje **(Fig. 24)**.
- *Oraşe raionale,* de importanţă locală, ce alcătuiau baza sistemului urban.

[53] În articolul 7 din Legea 5 / 1950.

Industrializarea supradimensionată şi diversificarea funcţiilor terţiare, a făcut ca numărul acestor oraşe să crească cu 50 în intervalul 1950-1968, prin investirea unor comune cu statut urban[54].

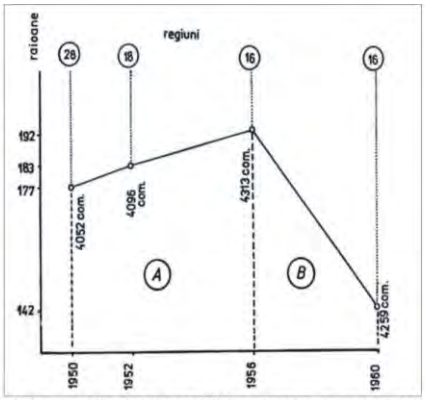

Fig. 23 - **Evoluția numărului de unități administrativ-teritoriale (1950 - 1960).**

Fig. 24 - **Oraşe de subordonare republicană şi oraşe de subordonare regională (1950-1966)**

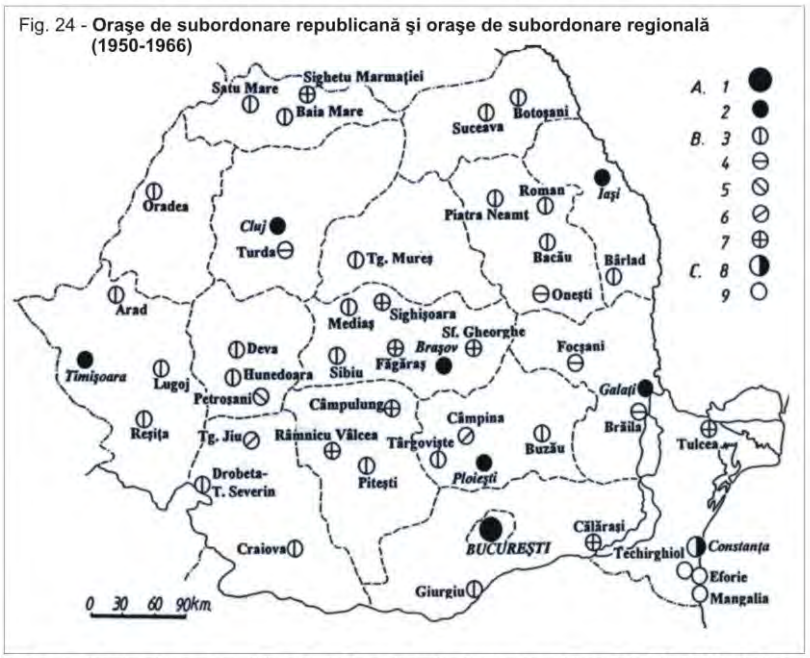

A. Oraşe de subordonare republicană: 1. Oraş de subordonare republicană (1950-1968), 2. Oraşe de subordonare republicană declarate prin Legea 5/1950 devenite prin Decretul 331/1952 oraşe de subordonare regională. B. Oraşe de subordonare regională declarate: 3. anterior recensământului din 21 feb. 1956, 4. între 21 feb. 1956 şi 1 ian. 1959, 5. între 1 ian. 1959 şi 1 ian. 1960, 6. între 1 ian. 1960 şi 1 ian. 1961, 7. Între 1 ian. 1961 şi 15 mar. 1966, C. Oraşe de subordonare regională cu statut special, declarate prin Decretul 570/1958, 8. Oraşul Constanța, 9. Oraşe de subordonare regională din teritoriul administrativ al Oraşului Constanța.

[54] Agnita, Anina, Băile Herculane, Băile Olăneşti, Bălan, Bicaz, Bocşa, Borsec, Breaza, Buşteni, Buziaş, Călan, Câmpeni, Câmpia Turzii, Codlea, Comăneşti, Copşa Mică, Covasna, Cristuru Secuiesc, Cugir, Huedin, Ineu, Jimbolia, Luduş, Lupeni, Marghita, Moldova Nouă, Motru, Negreşti-Oaş, Nucet, Ocna Mureş, Oneşti, Oţelu Roşu, Petrila, Râşnov, Rupea, Săcele, Sângeorz-Băi, Sânnicolau Mare, Simeria, Slănic Moldova, Sovata, Ştei, Topliţa, Uricani, Vaşcău, Victoria, Vişeu de Sus, Vulcan şi Zărneşti.

Crearea unor diviziuni administrative de mari dimensiuni[55] în locul celor 58 de judeţe, a condus la diminuarea considerabilă a numărului centrelor administrative, fapt ce a determinat orientarea investiţiilor cu precădere către acestea. In consecinţă, exceptând oraşele reşedinţă de regiune care s-au caracterizat prin creşteri medii superioare valorii de 50% (cu excepţia oraşului Bucureşti), celelalte categorii de oraşe au fost situate în majoritate sub aceste creşteri. Dintre fostele reşedinţe de judeţ se constată câteva abateri pozitive de la această regulă, chiar mai evidente decât grupa celor care au devenit reşedinţe de judeţ în anul 1968. Acestea au fost provocate de înfiinţarea unor mari combinate industriale care au atras într-un timp record un număr mare de persoane (Blaj-168%, ca urmare a intrării în funcţiune a Combinatului de prelucrare a lemnului, Făgăraş-146% şi Turnu Măgurele-123,8%, prin construirea combinatelor de îngrăşăminte chimice în oraşele respective). Cele mai reduse creşteri au fost semnalate în cazul oraşelor Dorohoi şi Râmnicu Sărat, ambele cu funcţie agricolă în perioada respectivă (Ianoş, Tălângă, 1994, p. 88).

În domeniul rural, Legea 5 / 1950 a organizat 4052 comune, faţă de cele peste 6000 existente până atunci. Criteriul stabilit pentru constituirea comunelor se referea în primul rând la mărimea demografică, plafonul minim ales fiind de 3000 locuitori. Se adăuga cel al distanţei faţă de centrul comunal, acesta trebuind să îndeplinească rolul de centru polarizator pentru satele subordonate. Evoluţia numărului de comune între 1950 şi 1960 a fost similară cu cea înregistrată de raioane *(Tab. 8)*.

Tabelul 8 - Evoluţia numărului unităţilor administrativ-teritoriale între 1950 şi 1960

	L5 / 1950	D331 / 1952		D 12 / 1956		L 3 / 1960	
REGIUNI	28	18	**C**	16	**C**	16	**-**
RAIOANE	177	183	**F**	192	**F**	142	**C**
COMUNE	4052	4096	**F**	4313	**F**	4259	**C**

Tendinţa: C – Centralizare; F – Fragmentare

2.4.2. Evoluţia structurii regiunilor de la fragmentare la integrare (1952-1960)

Delimitate pe criterii economice, după oblast-urile sovietice, cele 28 regiuni s-au dovedit curând a forma o structură mult prea fragmentată, incapabilă să răspundă cerinţelor politice ale momentului. Ele nu au putut să supravieţuiască constituţiei din 24 septembrie 1952, ce copia într-o măsură şi mai mare decât predecesoarea sa din 1948, modelul sovietic. Dispoziţiile constituţionale au fost amplificate prin decretul 331 din 29 septembrie 1952, prin care se impunea o nouă organizare administrativ-teritorială **(Fig. 25)**. Dispăreau prin contopire 12 regiuni: Botoşani, Buzău, Dolj, Gorj, Ialomiţa, Mureş, Putna, Rodna, Severin, Sibiu, Teleorman şi Vâlcea, înfiinţându-se în schimb, alte două: regiunea Craiova, prin comasarea regiunilor Dolj şi Gorj şi Regiunea Autonomă Maghiară, după modelul oblast-urilor autonome ale U.R.S.S., prin unificarea teritoriilor locuite de secuii din Covasna, Harghita şi Mureş. Unificarea regiunii Argeş cu regiunea Vâlcea, a dat naştere regiunii Piteşti; din regiunea Prahova şi regiunea Buzău s-a format regiunea Ploieşti; regiunea Severin a dispărut prin înglobarea sa în regiunea Timişoara; regiunea Putna a fost înglobată în regiunea Bârlad etc. Consecinţele au fost mărirea considerabilă a suprafeţei regiunilor şi dispariţia de pe harta administrativă a ţării a unor vechi denumiri româneşti, intrate de secole în conştiinţa populaţiei şi depersonalizarea sa prin înlocuirea acestora cu numele

[55] Suprafaţa regiunilor era, în medie, dublă faţă de cea a judeţelor desfiinţate.

oraşelor reşedinţă sau cu nume de „import” (Stalin).

Fig. 25 - **Regiunile României (1952 - 1956)**. 1. Regiuni nou formate (prin comasarea regiunilor din 1950), 2. Regiuni care şi-au schimbat denumirea, 3. Limită de regiune, 4. Graniţă de stat, 5. Oraş de subordonare republicană.

Motivele invocate pentru acest demers erau pe de o parte de natură economică (constituirea unor regiuni mai mari şi mai puternice, capabile să atingă mai uşor un grad avansat de specializare economică), iar pe de altă parte de natură administrativă (regiuni mai mari şi mai uşor de administrat în raport cu autorităţile puterii centrale).

Însă nici aceste regiuni nu s-au dovedit suficient de mari; patru ani mai târziu, în 1956 fiind desfiinţate alte două regiuni: Arad şi Bârlad **(Fig. 26)**[56] Totodată, au fost aduse şi unele modificări vechilor configuraţii prin trecerea unor raioane de la o regiune la alta *(Tab. 9).*

Tabelul 9 - Evoluţia componenţei regiunilor (1952-1956).

RAIONUL	REGIUNE – 1952	REGIUNE – 1956
Drăgăneşti-Olt	Craiova	Piteşti
Urziceni	Ploieşti	Bucureşti
Roman	Iaşi	Bacău
Măcin	Galaţi	Constanţa
Tulcea	Galaţi	Constanţa

După retragerea trupelor sovietice din România în 1958, ca urmare a politicii duse de Gheorghe Gheorghiu-Dej de reorientare către valorile naţionale, vechile

[56] Desfiinţarea Regiunii Arad s-a făcut prin trecerea raioanelor Chişineu-Criş, Ineu şi Gurahonţ la Regiunea Oradea şi a raioanelor Sânnicolau Mare, Arad şi Lipova la Regiunea Timişoara; Regiunea Bârlad s-a desfiinţat prin trecerea raioanelor Bârlad şi Murgeni la regiunea Iaşi; a raioanelor Răchitoasa şi Adjud la regiunea Bacău şi a raioanelor Năruja, Panciu, Focşani şi Tecuci, la regiunea Galaţi.

denumiri româneşti au reapărut pe harta administrativă a ţării[57]. Se trecea astfel de la *etapa comunismului sovietic*, caracterizat prin uniformitate stalinistă şi respingerea trecutului datorită caracterului său „burghez", la *etapa comunismului naţionalist*, în care trecutul era respectat datorită încărcăturii sale naţionale, respingându-se modelul cultural ruso-sovietic, de inspiraţie stalinistă.

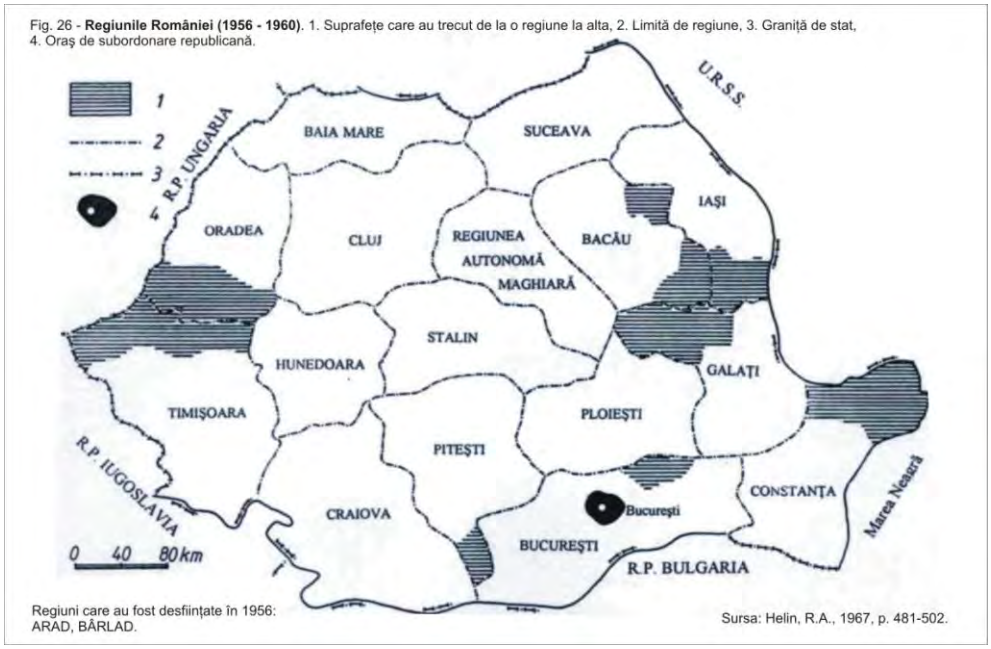

Fig. 26 - **Regiunile României (1956 - 1960)**. 1. Suprafețe care au trecut de la o regiune la alta, 2. Limită de regiune, 3. Graniță de stat, 4. Oraș de subordonare republicană.

Tot în 1958 a fost organizat litoralul de interes balnear al Mării Negre într-o singură unitate administrativ-teritorială cu rang de regiune. Aceasta era coordonată de Constanţa şi avea în componenţă oraşele Eforie Sud, Techirghiol şi Mangalia şi comunele Agigea, Ovidiu şi Năvodari.

După alţi doi ani, la sfârşitul anului 1960[58], a avut loc o nouă reformă administrativă prin care a fost modificată structura şi configuraţia celor 16 regiuni, ca urmare a desfiinţării sau trecerii unor raioane de la o regiune la alta **(Fig. 27)**. Astfel, configuraţia Regiunii Autonome Maghiare a fost substanţial modificată prin trecerea raioanelor sudice (Sfântu Gheorghe şi Târgu Secuiesc), locuite în majoritate de populaţie maghiară la regiunea Braşov, primind în schimb raioanele Luduş (de la regiunea Cluj) şi Târnăveni (de la regiunea Braşov) în care majoritatea populaţiei o formau românii. A doua zonă în care s-au produs modificări substanţiale este cea din estul Munteniei, prin trecerea raionului Feteşti de la regiunea Dobrogea la regiunea Bucureşti şi a raionului Măcin de la regiunea Galaţi la regiunea Dobrogea, Dunărea devenind astfel limita vestică a Dobrogei şi din punct de vedere administrativ.

[57] Regiunea Baia Mare a capătat numele de *Maramureş*, regiunea Oradea a devenit regiunea *Crişana*; regiunea Craiova s-a „transformat" în regiunea *Oltenia*; regiunea Piteşti în regiunea *Argeş*; regiunea Stalin în regiunea *Braşov*, regiunea Constanţa în regiunea *Dobrogea*, iar Regiunii Autonome Maghiare i s-a alăturat şi numele de *„Mureş"*.

[58] Prin Legea 3 din 27 decembrie 1960.

Fig. 27 - **Regiunile României (1960 - 1968)**. 1. Suprafeţe care au trecut de la o regiune la alta, 2. Regiuni care şi-au schimbat denumirea, 3. Limită de regiune, 4. Graniţă de stat, 5. Oraşe de subordonare republicană.

Ca urmare a retrasării limitelor unor regiuni, suprafeţele acestora s-au modificat după cum urmează:

- Suprafaţa regiunii Braşov a crescut de la 12.450 kmp la 15.090 kmp.;
- Suprafaţa regiunii Bucureşti a crescut de la 18.700 kmp la 20.480 kmp;
- Suprafaţa regiunii Cluj a scăzut de la 18.000 kmp la 16.820 kmp;
- Suprafaţa regiunii Crişana a suferit mici modificări, scăzând de la 12.450 kmp la 12.240 kmp;
- Suprafaţa regiunii Dobrogea a scăzut de la 16.270 kmp la 15.460 kmp;
- Suprafaţa regiunii Galaţi a scăzut de la 13.150 kmp la 12.910 kmp;
- Suprafaţa Regiunii Autonome Maghiare a scăzut de la 13.500 kmp la 12.250 kmp.

Modificări substanţiale au fost aduse şi în structura a 14 din cele 16 regiuni, ca urmare a desfiinţării prin contopire (înglobare) a unor raioane **(Fig. 28, Fig. 29)**:

- In regiunea Argeş au fost desfiinţate raioanele *Băbeni-Bistriţa* (prin înglobarea în raionul Râmnicu Vâlcea) şi *Potcoava* (în raioanele Costeşti şi Găeşti);
- Raionul *Zeletin* din regiunea Bacău a fost desfiinţat prin înglobarea în raionul Adjud;
- Raionul *Tăşnad* din regiunea Maramureş a fost desfiinţat prin înglobarea în raioanele Carei şi Cehu Silvaniei;
- Între regiunea Braşov şi Regiunea Autonomă Maghiară au fost făcute următoarele schimburi teritoriale: raionul *Târnăveni* a trecut de la regiunea Braşov la Regiunea Autonomă Maghiară, iar raioanele *Sfântu Gheorghe* şi *Târgu Secuiesc* au trecut de la Regiunea Autonomă Maghiară la regiunea Braşov;
- In regiunea Banat au fost desfiinţate 4 raioane: *Ciacova* (prin înlocuirea sa cu raionul Deta, care a cuprins şi o parte din raionul Gătaia); *Gătaia* (prin înglobarea în raioanele Deta, Lugoj şi în perimetrul administrativ al Reşiţei); *Jimbolia* (în raionul Timişoara) şi *Pecica* (în raionul Arad);

Sursa: Monografia geografică a R. P. Române,
Ed. Academiei R.P.R., Bucureşti, 1960.

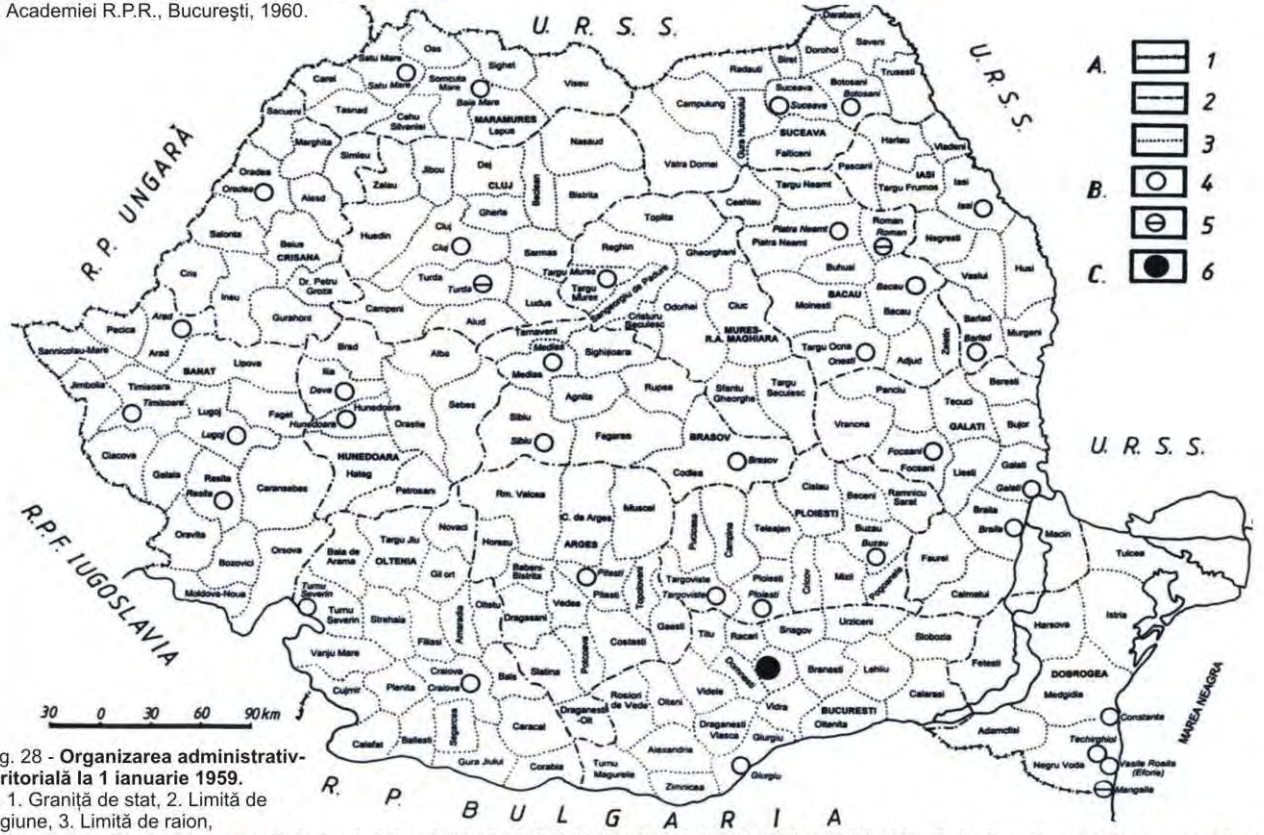

Fig. 28 - **Organizarea administrativ-teritorială la 1 ianuarie 1959.**
A. 1. Graniță de stat, 2. Limită de regiune, 3. Limită de raion,
B. Oraşe de subordonare regională declarate între: 4. 08.09.1950 şi 21.02.1956, 5. 21.02.1956 şi 01.01.1959, C. 6., Oraş de subordonare republicană.

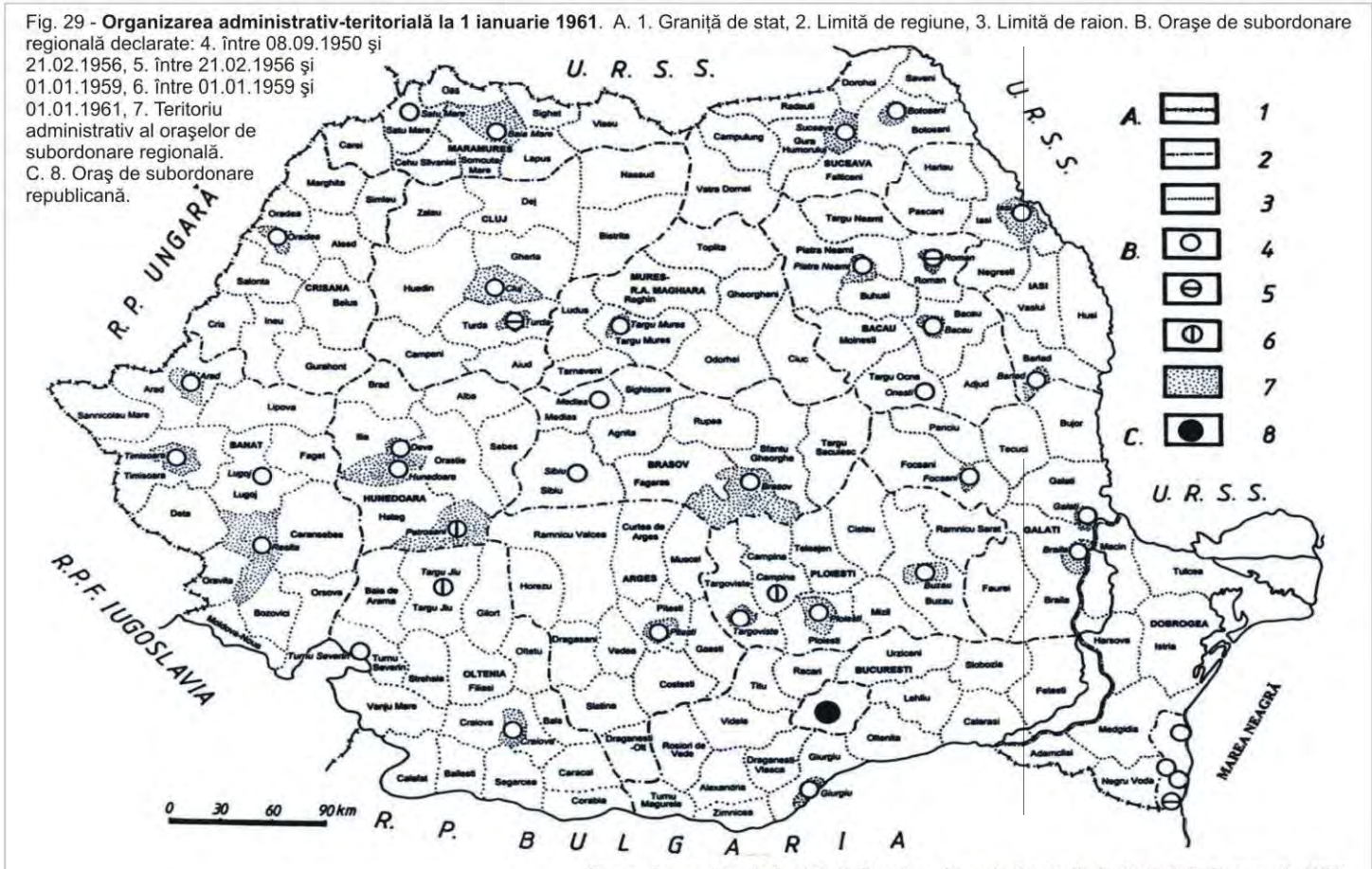

Fig. 29 - **Organizarea administrativ-teritorială la 1 ianuarie 1961**. A. 1. Graniță de stat, 2. Limită de regiune, 3. Limită de raion. B. Orașe de subordonare regională declarate: 4. între 08.09.1950 și 21.02.1956, 5. între 21.02.1956 și 01.01.1959, 6. între 01.01.1959 și 01.01.1961, 7. Teritoriu administrativ al orașelor de subordonare regională. C. 8. Oraș de subordonare republicană.

Sursa: Anuarul Statistic al R. P. Române, Direcția Centrală de Statistică, București, 1962.

- În regiunea Bucureşti au fost desfiinţate prin contopire 5 raioane: *Brăneşti* (prin înglobarea în raioanele Lehliu şi Oltenița); *Domneşti* (în raioanele Videle şi Titu); *Olteni* (în raioanele Videle şi Alexandria); *Snagov* (în raioanele Răcari şi Urziceni) şi *Vidra* (în raionul Giurgiu);
- Raionul *Feteşti* a trecut de la regiunea Dobrogea la regiunea Bucureşti;
- Raionul *Luduş* a trecut de la regiunea Cluj la Regiunea Autonomă Maghiară;
- În regiunea Crişana au fost desfiinţate raioanele *Lunca Vaşcăului* (prin înglobarea în raionul Beiuş) şi *Săcuieni* (în raionul Marghita);
- În regiunea Galaţi au fost desfiinţate prin contopire 4 raioane: *Bereşti* (prin înglobarea în raionul Bujor); *Călmăţui* (în raioanele Brăila şi Făurei); *Lieşti* (în raioanele Galaţi, Brăila şi Tecuci) şi *Vrancea* (în raionul Focşani);
- In regiunea Iaşi au fost desfiinţate raioanele *Murgeni* (prin înglobarea în raioanele Bârlad şi Huşi) şi *Târgu Frumos* (în raioanele Iaşi şi Paşcani);
- În Regiunea Mureş-Autonomă Maghiară, au fost desfiinţate raioanele *Cristur* (prin înglobarea în raionul Odorhei) şi *Sângeorgiu de Pădure* (în raionul Târgu Mureş);
- În regiunea Oltenia au fost desfiinţate 5 raioane: *Amaradia* (prin înglobarea în raioanele Filiaşi şi Olteţ); *Cujmir* (în raioanele Calafat şi Vânju Mare); *Gura Jiului* (în raioanele Segarcea şi Corabia), *Novaci* (în raionul Gilort) şi *Pleniţa* (în raioanele Craiova, Băileşti şi Vânju Mare);
- În regiunea Ploieşti au fost desfiinţate ca urmare a contopirii, raioanele *Beceni* (înglobat în raioanele Buzău, Cislău şi Râmnicu Sărat); *Cricov* (în raioanele Mizil şi Ploieşti); *Pogoanele* (în raioanele Buzău şi Mizil) şi *Pucioasa* (în raionul Târgovişte);
- În regiunea Suceava au fost desfiinţate următoarele raioane: *Darabani* (prin înglobarea în raioanele Dorohoi şi Săveni); *Siret* (în raionul Rădăuţi); *Suceava* (în raioanele Botoşani, Gura Humorului şi Fălticeni şi în teritoriul administrativ al oraşului Suceava) şi *Truşeşti* (ca urmare a înglobării în raionul Botoşani).

În ultima sa perioadă (1961-1968), organizarea administrativă pe regiuni şi raioane s-a caracterizat printr-o relativă stabilitate, acumulându-se probabil tensiunile care au condus la înlocuirea sa prin Legea 2 / 1968. Tendinţa contopirii raioanelor s-a menţinut, fiind desfiinţate cinci: *Vedea*, în regiunea Argeş, *Buhuşi* în regiunea Bacău, *Baia de Aramă*, *Segarcea* şi *Târgu Jiu* în regiunea Oltenia, ultimele trei fiind înlocuite prin înfiinţarea raionului *Gorj*. La nivelul reţelei urbane, 7 oraşe au trecut în subordinea regiunilor: Câmpulung, Călăraşi, Făgăraş, Râmnicu Vâlcea, Sighetu Marmaţiei, Sighişoara şi Tulcea.

2.5. Revenirea la organizarea administrativ-teritorială tradiţională, între necesitate şi conjunctură politică.

Instituirea arbitrară a unui model de organizare administrativă împrumutat din exterior, fără a se ţine seama de particularităţile concrete ale spaţiului românesc, de legăturile tradiţionale dintre părţile sale componente, ci doar de subordonarea cât mai eficientă a acestora autorităţilor politice centrale a condus la repetate „reajustări administrative", în fapt „peticiri" pe o structură hibridă, neviabilă. Aceasta a fost menţinută însă artificial, ca urmare a sovietizării întregii vieţi culturale, economice şi sociale a ţării, în condiţiile prezenţei pe teritoriul României a trupelor Armatei Roşii. Evenimentele politice ce au marcat fostul Bloc Comunist în deceniile VI-VII, concretizate în special prin tulburările sociale din Ungaria şi Revoluţia din Cehoslovacia („Primăvara de la Praga"), corelate cu retragerea armatei sovietice din România, au contribuit la distanţarea politicii Bucureştiului faţă de Moscova şi la orientarea sa către valorile naţionale. In acest context au fost create premisele unei noi

organizări administrativ-teritoriale a ţării care a devenit efectivă prin adoptarea, la 17 februarie 1968 a legii privind organizarea administrativă a teritoriului R.S. România.

2.5.1. Organizarea administrativ-teritorială din 1968, factor determinant în reajustarea relaţiilor dintre aşezările umane.

Prima modificare a constituţiei adoptate la 21 august 1965[59] a vizat articolul 15 care prevedea, în noua formă, că „teritoriul României este organizat în judeţe, comune şi oraşe, oraşele mai importante pot fi declarate municipii, iar capitala este divizată în sectoare."

În consecinţă, a fost adoptată legea nr. 2 din 17 februarie 1968, care reglementa organizarea teritoriului României pe baza a două verigi: judeţul la nivelul superior, respectiv oraşul şi comuna la cel inferior. Judeţele (39, faţă de cele 58 desfiinţate în 1950)[60] au fost constituite pe fundamentul judeţelor interbelice, inspirate la rândul lor după modelul departamentelor franceze **(Fig. 30)**.

Era astfel reintrodus sistemul departamental de administraţie publică, caracterizat prin două paliere administrative şi printr-o intensă fragmentare atât la nivelul superior (39 judeţe, faţă de 16 regiuni), cât şi la cel inferior (125 comune, faţă de 15 raioane)[61]. Scopul acestui demers viza o subordonare mai eficientă a autorităţilor locale faţă de cele centrale, prin eliminarea verigilor intermediare care generau paralelisme de atribuţii şi competenţe.

Dacă regiunile create în 1950 se bazau pe *criteriul omogenităţii* potenţialului economic, noile judeţe se doreau a fi *structuri funcţionale*, înglobând în teritoriul lor unităţi de relief diferite, cu resurse şi potenţial variat care generau o *complementaritate economică* (Argeş, Dâmboviţa, Buzău, Prahova, Vrancea, Gorj, Bihor, Timiş, Maramureş, Satu Mare etc.). Chiar şi judeţele cu un relief aparent uniform, cum sunt cele din câmpie, prin varietatea microformelor, prin asocierea luncilor şi a celor două bălţi ale Dunării induceau, cel puţin teoretic, o structură şi un potenţial diferenţiat de utilizare (Stahl, 1969, p. 17).

Ca suprafaţă, acestea nu mai variau atât de mult (raportul dintre extreme – Timiş şi Covasna fiind de numai 2,37, faţă de 6,6 la organizarea administrativă din 1925), însă în privinţa numărului de comune aflate în componenţa lor diferenţa dintre extreme era semnificativă: 33 comune în jud. Covasna faţă de 125 în Ilfov. Supradimensionarea judeţului Ilfov, gândită în funcţie de aria de polarizare a Capitalei s-a dovedit în final neviabilă, fiind înlăturată prin reorganizarea sa din 1981.

Centralitatea a stat la baza raţiunii investirii cu funcţie administrativă a unor oraşe mici, puţin dezvoltate economic, în care ulterior s-a investit mult pentru a le justifica rolul de centre coordonatoare şi nuclee polarizatoare pentru sistemele de aşezări constituite la nivel judeţean. Este cazul Vasluiului, ales centru administrativ în locul municipiului Bârlad, al Sloboziei, în locul municipiului Călăraşi sau al Alexandriei în locul municipiului Turnu Măgurele. Deşi alese reşedinţe de judeţ, ele şi-au recăpătat statutul de municipiu abia în anul 1979. Aceste măsuri au generat însă alte dezechilibre:

---

[59] Modificarea constituţiei s-a făcut prin Legea nr. 1 din 16 februarie 1968.

[60] Nu s-au mai regăsit pe harta administrativă din 1968, vechile judeţe Câmpulung, Rădăuţi şi Baia (înglobate în judeţul Suceava); Ciuc şi Odorhei (au fost desfiinţate prin crearea judeţului Harghita), Caraş şi Severin (s-au unit într-un singur judeţ), Turda, Târnava Mare, Târnava Mică şi Făgăraş (au fost incluse în judeţele Alba, Mureş, Sibiu şi Braşov), Someş (inclus în judeţele Cluj şi Maramureş), Dorohoi (inclus în judeţul Botoşani), Roman (inclus în judeţul Neamţ), Tutova şi Fălciu (incluse în judeţul Vaslui), Tecuci (împărţit între judeţele Galaţi şi Bacău), Râmnicu Sărat (inclus în Vrancea şi Bacău), Muscel (inclus în judeţul Argeş), Romanaţi (în Olt) şi Vlaşca (inclus în Ilfov).

[61] Dacă în 1961 cele mai fragmentate regiuni (Bucureşti şi Oltenia) aveau fiecare câte 15 raioane, după reorganizarea administrativă din 1968, prin desfiinţarea nivelului intermediar, judeţul cel mai fragmentat era Ilfov, cu 125 comune (dintre care 121 rurale şi 4 suburbane).

Fig. 30 - **Organizarea administrativ-teritorială (1968 - 1981)**

pe lângă o dinamică stagnantă, adesea chiar regresivă a centrelor urbane care nu şi-au mai recăpătat funcţia administrativă, s-au produs şi unele disfuncţionalităţi la nivel macroteritorial. De exemplu, prin plasarea reşedinţei de judeţ la Vaslui, aria de polarizare a Bârladului s-a diminuat considerabil, aşezările din nordul judeţului Galaţi gravitând artificial către municipiul Galaţi, aflat la o distanţă mai mare.

Legea nu prevedea criterii precise de investire a unei comune cu statut de centru urban, oraşul fiind definit doar ca „centrul de populaţie mai dezvoltat din punct de vedere economic, social-cultural şi edilitar-gospodăresc" (Art. 4). În locul celor 4257 comune au fost create, prin contopirea unui mare număr de sate, 2706, dintre care 145 comune suburbane, populaţia acestora fiind inclusă, în multe cazuri arbitrar, în categoria urbană. Considerate ca unităţi administrativ-teritoriale constituite pe baza unităţii de tradiţii şi interese a populaţiei rurale, comunele grupează administrativ între 1 şi 40 de sate (Cornereva, jud. Caraş-Severin). Mărimea demografică medie a unei comune era la 1 iulie 1968 de 4649 locuitori, superioară cu 1622 locuitori mediei existente înainte de 17 februarie 1968. Comunele cele mai dens populate erau caracteristice pentru judeţele din Moldova (îndeosebi Botoşani, Bacău, Galaţi şi Suceava), zonă de veche şi intensă presiune demografică şi pentru cele din sudul ţării, judeţe de câmpie, cu aşezări umane mari, cu structură compactă (Ilfov, Ialomiţa, Dolj, Dâmboviţa). Gruparea în funcţie de mărimea demografică era următoarea (1 iulie 1968):

- 0 – 2000 locuitori – 95 comune (3,5% din total);
- 2001 – 4000 locuitori – 1055 comune (39% din total);
- 4001 – 7000 locuitori – 1266 comune (46,8% din total);

- 7001 – 10.000 locuitori – 252 comune (9,3% din total);
- peste 10.000 locuitori – 38 comune (1,4% din total).

2.5.2. Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a României în perioada 1968-1989. Continuitate şi tensiuni.

Anul 1968 a marcat nu numai un prag în evoluţia hărţii administrativ-teritoriale a României, dar şi apogeul politicii de „dezgheţ", de deschidere către valorile occidentale, pe fondul unui comunism însufleţit de idei naţionaliste. Pe de altă parte, politica internă s-a sprijinit pe trei vectori: industrializare, urbanizare şi dezvoltarea infrastructurii, toate pe fondul unei stabilităţi fără precedent la nivelul structurilor administrative de bază. Cu timpul însă, deciziile politice s-au depărtat tot mai mult de realitatea socială; disfuncţionalităţile şi tensiunile s-au acumulat la toate nivelurile, prevestind schimbările de la sfârşitul anului 1989.

La nivel macroteritorial, singura modificare a organizării administrativ-teritoriale a fost cea care a afectat judeţele limitrofe Capitalei, reorganizându-se două dintre cele mai mari judeţe ale ţării: *Ilfov* şi *Ialomiţa*, cu profil economic predominant agricol şi cu o producţie orientată în cea mai mare parte către pieţele bucureştene. Rezultatul a fost micşorarea considerabilă a suprafeţei acestora prin crearea a două noi judeţe (*Călăraşi* şi *Giurgiu*) şi transformarea judeţului Ilfov în Sectorul Agricol Ilfov, cu o suprafaţă mult mai redusă, subordonat administrativ Municipiului Bucureşti. Zona periurbană a Capitalei a fost astfel divizată administrativ într-o zonă apropiată, omogenă dar cu o dispunere asimetrică, corespunzătoare Sectorului Agricol Ilfov şi într-una mai depărtată dar puternic polarizată datorită gradului mare de ruralizare şi absenţei unor centre urbane puternice. Aceasta era împărţită între 4 judeţe: Ialomiţa, Călăraşi, Giurgiu şi Dâmboviţa. Structura şi configuraţia Sectorului Agricol Ilfov a fost ulterior modificată succesiv prin adăugarea unor comune de la judeţele vecine, ajungându-se în final la o structură administrativă de talia unui judeţ, fapt confirmat prin transformarea sa în judeţ (1997) **(Fig. 31)**.

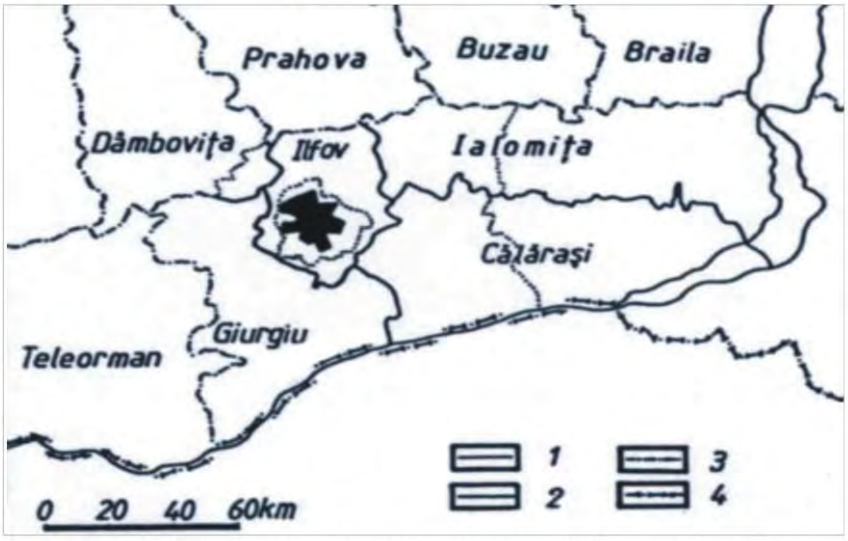

Fig. 31 - **Reorganizarea administrativ-teritorială a judeţelor Giurgiu, Ialomiţa şi Ilfov** (Decretul 15 / 23 ian. 1981)
1. Limite de judeţ desfiinţate, 2. Noi limite de judeţ, 3. Limite de judeţ rămase nemodificate, 4. Graniţă de stat.

Pe de altă parte, factori naturali şi economico-sociali obiectivi ce şi-au pus amprenta de-a lungul timpului asupra colectivităţilor teritoriale locale, au impus o permanentă ajustare a organizării administrativ-teritoriale la nivel microteritorial. Astfel, ca urmare a inundaţiilor asociate cu alunecări de teren, prăbuşiri şi eroziuni puternice ce au afectat unele zone de deal şi de munte în primăvara anului 1970, reşedinţa comunei Lacul lui Baban din judeţul Vrancea a fost mutată din satul cu acelaşi nume, unde fusese afectat sediul primăriei, în satul Gura Caliţei, noua denumire a comunei devenind Gura Caliţei (prin Decretul 377 / 1970). Tot ca urmare a unor calamităţi naturale, a fost schimbată şi reşedinţa comunei Drânceni din judeţul Vaslui, din satul Drânceni în satul Ghermăneşti, denumirea comunei rămânând neschimbată (fapt confirmat prin Decretul 42 / 1971).

În bazinul carbonifer al Olteniei, intensificarea activităţilor miniere a condus la desprinderea satului Rovinari din comuna Bâlteni, judeţul Gorj şi investirea sa, prin decret prezidenţial[62] cu statut de oraş (1981).

Lipsa unor decizii importante cu caracter administrativ ce a caracterizat această perioadă, a condus la acumularea unor tensiuni la nivelul relaţiilor dintre aşezări concretizate prin mărirea reţelei urbane, la începutul anului 1989, cu 23 de oraşe[63], majoritatea cu funcţie agroindustrială, situate în zone slab polarizate, cu un grad accentuat de ruralizare şi în judeţe care nu dispuneau practic de o reţea urbană proprie. Tot prin aceasta lege, comunele suburbane, arbitrar incluse în mediul urban, au redevenit comune rurale, iar în judeţul Constanţa au fost înfiinţate 6 comune noi (Agigea, Amzacea, Dumbrăveni, Lumina, Tortoman şi Vulturu).

2.5.3. Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a României în perioada postcomunistă (1990-2002).

Discontinuitatea politică de la sfârşitul anului 1989 a atras o evidentă discontinuitate economică şi socială; nu însă şi una a structurilor administrativ-teritoriale. Contestările hărţii administrative structurată în perioada „ceauşistă" nu au întârziat să apară: mai întâi din perspectiva reparaţiilor morale şi istorice (reînfiinţarea judeţelor „abuziv desfiinţate"), ulterior din necesitatea armonizării structurilor administrative româneşti cu cele ale ţărilor din Uniunea Europeană. Indecizia politică, asociată cu perpetua austeritate bugetară şi cu lipsa unor studii aprofundate privind adaptarea unităţilor administrativ-teritoriale la noile realităţi economico-sociale au blocat implementarea unei noi reforme administrative.

Caracteristică pentru această perioadă a fost tendinţa de investire a cât mai multe oraşe cu statutul de „municipiu", ca o încercare de revitalizare a acestora prin atragerea de investiţii. Efectele nu au fost însă cele aşteptate, multe dintre ele continuându-şi evoluţia oscilantă sau descendentă. Reţeaua urbană a fost mărită cu 54 oraşe mici, centre de polarizare locală, fapt ce a corespuns aspiraţiei locuitorilor şi autorităţilor locale.

În domeniul rural, s-a confirmat tendinţa de fragmentare, prin desprinderea unor sate, adesea situate periferic şi formarea unor noi comune. Alte sate, deşi s-au autodesfiinţat prin depopulare, continuă totuşi să figureze în evidenţele administrative. Astfel de cazuri sunt specifice pentru unele aşezări din Banat, ca urmare a emigrării

[62] Decretul nr. 367 din 9 decembrie 1981.

[63] Prin legea nr. 2 din 25 aprilie 1989, publicată în Buletinul Oficial XXV, nr. 15, au fost declarate oraşe următoarele centre agroindustriale: Aninoasa, jud. Hunedoara; Avrig şi Tălmaciu, jud. Sibiu; Basarabi, Negru Vodă şi Ovidiu, jud. Constanţa; Bolintin Vale şi Mihăileşti, jud. Giurgiu; Budeşti, Fundulea şi Lehliu-Gară, jud. Călăraşi; Bumbeşti-Jiu, jud. Gorj; Dărmăneşti, jud. Bacău; Ianca şi Însurăţei, jud. Brăila; Iernut, jud. Mureş; Mioveni, jud. Argeş; Nehoiu şi Pogoanele, jud. Buzău; Piatra Olt şi Scorniceşti, jud. Olt; Seini, jud. Maramureş şi Valea lui Mihai, jud. Bihor.

etnicilor germani, dar şi în Delta Dunării, datorită izolării geografice şi lipsei unor perspective viabile de revitalizare.

Aceste evoluţii contradictorii la nivelul reţelei de aşezări umane au impus o reglementare legislativă unitară, concretizată prin adoptarea, în iulie 2001, a secţiunii a IV-a din Planul de amenajare a teritoriului naţional, referitoare la reţeaua de localităţi (Legea 351).

3. Concluzii. Etape caracteristice în evoluţia organizării administrativ - teritoriale a ţării.

In urma analizei evolutive a structurilor administrativ-teritoriale care s-au succedat pe parcursul timpului pe actualul teritoriu al ţării, se poate afirma că organizarea administrativ-teritorială actuală **(Fig. 32)** reprezintă rezultatul unui îndelungat proces istoric, judeţele, oraşele şi comunele declarate unităţi administrative prin legea din 1968 având puternice rădăcini în trecut. Totodată, un mare număr de unităţi administrativ-teritoriale au dispărut, atât în perioadele vechi, cât şi prin organizările administrative din secolul XX; fie că acestea s-au dovedit neviabile ca urmare a dispariţiei oportunităţilor politice şi social-istorice care au stat la baza creării lor, fie că au dispărut datorită unor factori subiectivi. Multe din vechile judeţe, desfiinţate în 1950, care nu s-au mai regăsit pe harta administrativă din 1968 îşi reclamă în aceste condiţii, prin vocea reprezentanţilor locali, dreptul la reînfiinţare.

Organizările administrativ-teritoriale repetate, la intervale scurte de timp, au perturbat continuu viaţa unor oraşe şi a sistemului de aşezări în general, determinând modificări permanente în ierarhia acestuia şi în configuraţia ariilor de polarizare a aşezărilor. Iată de ce, în multe cazuri revenirea la vechile judeţe interbelice nu ar mai fi viabilă. In alte situaţii însă, unele reorganizări administrativ-teritoriale se impun.

Printr-o analiză cantitativă şi calitativă a procesului de evoluţie a structurilor administrativ-teritoriale în care a fost organizată ţara noastră în ultimul secol, se pot distinge cinci etape caracteristice **(Fig. 33)**:

I. O etapă de *evoluţie relativ liniştită*, între 1918 şi 1940, având la bază organizarea ţării în cele 71 de judeţe (1925). Cu toate acestea însă, în 56 de judeţe au avut loc schimbări administrative la nivel local, prin înfiinţarea sau desfiinţarea unor plase sau prin trecerea unor sate de la o plasă la alta. Principala caracteristică a acestei perioade rămâne însă tendinţa de asociere a judeţelor (concretizată prin legile din 1929 şi 1938), necesitate impusă de marea fragmentare administrativă a teritoriului ţării;

II. Etapa cuprinsă între 1940 - 1950 poate fi caracterizată ca o *fază de tranziţie*, fiind marcată pe de o parte de pierderile teritoriale suferite de România în 1940, ce au impus reorganizarea bazei administrative prin desfiinţarea ţinuturilor, iar pe de altă parte de consecinţele războiului şi începutul unor ample reforme sociale şi economice determinate de ajungerea la putere a Partidului Comunist şi de aservire a ţării către U.R.S.S.;

III. Intre 1950 şi 1968 se distinge o *etapă de turbulenţă* a sistemului administrativ românesc, ca urmare a unei permanente încercări de adaptare a unui model de organizare impus din exterior, având la bază factorul politic, la realităţile concrete ale spaţiului românesc. Aceasta s-a concretizat prin desfiinţarea unor regiuni şi modificarea repetată a structurii şi a configuraţiei lor, prin repetatele înfiinţări, apoi desfiinţări de raioane, prin comasarea acestora, prin trecerea unor raioane de la o regiune la alta, sau prin schimbarea statutului unor centre urbane.

Fig. 32 - **Organizarea administrativ - teritorială a României (2002)**. 1. Graniță de stat, 2. Limită de județ, 3. Limită de comună, 4. Municipiul București, 5. Municipii, 6. Orașe.

IV. Etapa 1968 - 1989 poate fi caracterizată ca o *etapă liniştită*, în care judeţul a fost reaşezat la baza organizării administrative a ţării. Schimbările administrative au fost puţine şi au afectat nivelul local, însă caracteristica esenţială rămâne politica promovată de autorităţile centrale de dezvoltare forţată cu precădere a unor reşedinţe de judeţ rămase în urmă din punct de vedere al infrastructurii economico-sociale. Aceasta s-a realizat prin orientarea preferenţială a investiţiilor către acestea, fără să se ţină cont de posibilităţile lor reale de dezvoltare, fapt ce a condus la perturbări majore la nivelul sistemului urban. Supradimensionarea judeţelor din zona periurbană a Capitalei a generat principala reformă administrativă din această perioadă, ce a avut ca efect reorganizarea judeţelor Ialomiţa şi Ilfov şi constituirea a două noi judeţe: Giurgiu şi Călăraşi. Tensiunile survenite la nivelul reţelei urbane pe fondul industrializării rapide şi a inerţiei măsurilor cu caracter administrativ au condus la declararea, in primăvara anului 1989, a 23 oraşe noi, centre de polarizare locală şi la reintroducerea comunelor suburbane în domeniul rural;

V. În perioada 1989-2006, tensiunile conturate în etapa precedentă s-au accentuat, pe fondul declinului economico-social de ansamblu, generat de prăbuşirea sistemului comunist. Noile reforme politice, economice şi sociale nu au fost însoţite şi de o reformă administrativă, fiind tot mai evidentă incapacitatea vechilor structuri administrativ-teritoriale de a se adapta la acestea. Ideea unei remodelări a actualelor judeţe a fost adusă în discuţie din perspective diferite, însă dificultăţile financiare asociate cu indecizia politică şi cu lipsa unor studii aprofundate au amânat acest demers.

În această fază ne aflăm în prezent, când realităţile economico-sociale ale începutului de mileniu impun o regândire multicriterială a organizării administrativ-teritoriale, în vederea eficientizării structurilor administrative, una dintre condiţiile esenţiale pentru aderarea României la Uniunea Europeană.

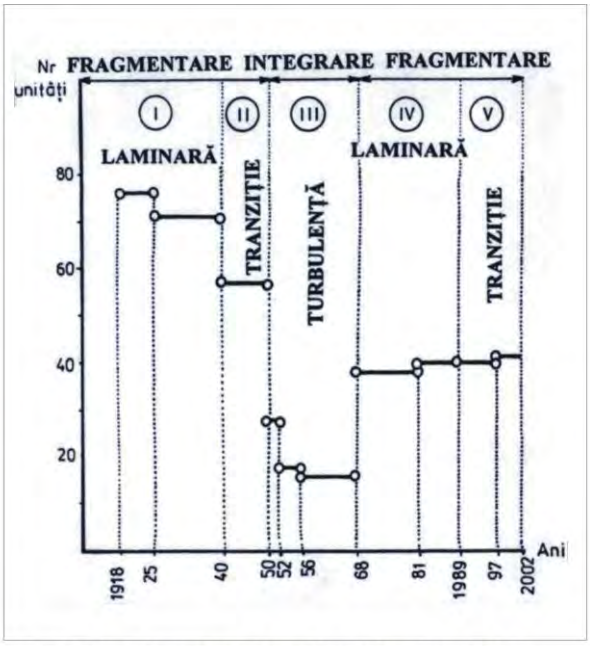

Fig. 33 - **Evoluţia numărului de unităţi administrativ - teritoriale de nivel superior (1918 - 2002).**

Capitolul II

MĂSURILE POLITICO-ADMINISTRATIVE ŞI IMPACTUL ACESTORA ASUPRA SISTEMULUI DE AŞEZĂRI UMANE ÎN CONTEXTUL ACTUALEI ORGANIZĂRI ADMINISTRATIV-TERITORIALE A ROMÂNIEI

IMPORTANŢA FUNCŢIEI POLITICO-ADMINISTRATIVE ÎN DINAMICA SISTEMULUI URBAN ROMÂNESC

1. Principalele disfuncţionalităţi în organizarea administrativ-teritorială actuală a României şi reflectarea acestora la nivelul relaţiilor dintre aşezările umane.

Prin Legea nr. 2 din 1968, organizarea administrativă a teritoriului României este reglementată după sistem departamental, pe baza a două verigi[64]: judeţul la nivelul superior, respectiv oraşul şi comuna la cel inferior. Faţă de situaţia din perioada interbelică, nu s-au mai regăsit pe harta administrativă din 1968 vechile judeţe Câmpulung, Rădăuţi şi Baia (înglobate în judeţul Suceava), Ciuc şi Odorhei (care au fost desfiinţate prin crearea judeţului Harghita), Caraş şi Severin (s-au unit într-un singur judeţ); Turda, Târnava Mare, Târnava Mică şi Făgăraş (au fost incluse în judeţele Alba, Mureş, Sibiu şi Braşov), Someş (inclus în judeţele Cluj şi Maramureş); Dorohoi (inclus în judeţul Botoşani); Roman (inclus în judeţul Neamţ); Tutova şi Fălciu (incluse în judeţul Vaslui); Tecuci (împărţit între judeţele Galaţi şi Bacău); Râmnicu Sărat (inclus în Vrancea şi Bacău); Muscel (inclus în judeţul Argeş); Romanaţi (în Olt) şi Vlaşca (inclus în Ilfov). Deşi noile judeţe nu mai variau atât de mult ca suprafaţă[65], totuşi la nivelul sistemelor urbane judeţene contrastele se menţineau deosebit de profunde atât numeric, între 2 oraşe (Brăila şi Buzău) şi 14 oraşe în judeţul Prahova, cât şi calitativ, în ceea ce priveşte repartizarea acestora în teritoriu, mărimea demografică, puterea economică şi gradul de dotare tehnico-edilitară. Semnificativă în acest sens este comparaţia dintre judeţul Brăila unde populaţia municipiului reşedinţă de judeţ deţinea în anul 1969 - 42% din totalul populaţiei judeţului (cel de-al doilea oraş, Făurei, având practic o pondere nesemnificativă) şi judeţe precum Prahova şi Hunedoara cu sisteme urbane bine dezvoltate, armonios ierarhizate şi repartizate în teritoriu. Rezultau astfel diferenţieri considerabile şi în ceea ce priveşte ariile şi intensităţile de polarizare a spaţiilor rurale limitrofe; în vreme ce unele comune

[64] La organizarea administrativă din 1926, teritoriul ţării era organizat pe baza a trei verigi: judeţul - la nivelul superior; plasa la nivelul intermediar şi comuna sau oraşul, la nivelul inferior. Legea din 1950 reglementa organizarea administrativă ţării tot pe baza a trei verigi: regiunea, raionul şi comuna (oraşul).

[65] In 1926 suprafaţa cea mai mare o avea judeţul Tulcea - 8626 kmp, iar cea mai mică judeţul Suceava - 1309 kmp, iar în 1968 suprafaţa judeţelor varia între 8499 kmp (Tulcea) şi 3710 kmp (Covasna). In prezent, prin conferirea statutului de judeţ Sectorului Agricol Ilfov (în 1997), suprafaţa judeţelor variază între 8499 kmp. şi 1593 kmp.

gravitau sub influenţa a două sau mai multe aşezări urbane, vaste areale rurale rămâneau nepolarizate sau slab polarizate de un nucleu urban. Această discrepanţă este şi motivul pentru care în 1968 au fost declarate oraşe 49 dintre aşezările rurale mari, centre polarizatoare pentru zonele rurale adiacente.

Pentru a cuantifica mai bine gradul de hipertrofie al reşedinţei de judeţ, am definit un indice de concentrare al populaţiei în reşedinţa de judeţ, ca fiind raportul procentual dintre populaţia totală a judeţului şi populaţia reşedinţei de judeţ:

$$I_C = P_J \ / \ P_{RJ} \times 100$$

Acesta variază în limite foarte largi, evidenţiind diversitatea tipurilor de sisteme urbane la nivel departamental. Dacă în cazul judeţului Ilfov, cu un sistem urban alcătuit din 8 oraşe mici, puternic polarizat de Capitală, valoarea sa abia depăşeşte 7, unele aşezări rurale depăşind chiar, din punct de vedere demografic cel mai mare oraş, în judeţul Brăila, cu un sistem urban puternic hipertrofiat de reşedinţa de judeţ, acest indice se apropie de 60. Situaţia era net diferită la nivelul anului 1938, când includerea municipiului Bucureşti în sistemul urban judeţean făcea ca valoarea maximă indicelui să fie în judeţul Ilfov, iar cele mai mici în judeţe cu un grad mare de ruralizare, cu sisteme urbane slab dezvoltate, alcătuite din oraşe mici (Sălaj, Teleorman, Târnava Mică, Hunedoara, Ciuc, Caraş) etc. **(Fig. 34)**.

Centrele urbane mari, cu funcţii de metropole regionale, induc la nivelul sistemelor urbane departamentale cele mai mari valori ale gradului de hipertrofie al centrului administrativ, exprimat sub raport demografic, componenta demografică fiind cea care sintetizează cel mai bine dinamismul economico-social al unei aşezări umane: Galaţi - 50,8; Braşov - 49,3; Timiş - 47,9; Cluj - 45,7 Constanţa - 45,2; Dolj - 42,0; Iaşi - 41,3. La polul opus se află judeţe ca Hunedoara sau Vaslui, în care dezvoltarea hipertrofică a reşedinţei de judeţ este frânată de competiţia cu oraşul situat pe poziţia secundă a ierarhiei urbane departamentale, sau judeţe situate în arii predominant rurale, în care reşedinţa de judeţ, deşi se află la vârful ierarhiei urbane departamentale, fac parte din categoria oraşelor de mărime mijlocie (Teleorman, Harghita, Olt, Dâmboviţa, Suceava, Ialomiţa, Alba etc.) **(Fig. 35)**.

Oraşele investite cu funcţie administrativă sau cele care mai fuseseră reşedinţe de judeţ între 1926 şi 1950, dar care ulterior au fost subordonate centrelor regionale, au înregistrat în perioada 1968-1990 creşteri demografice explozive, ca urmare a fluxurilor migratorii convergente către acestea. Astfel, oraşe ca Alexandria, Bistriţa, Botoşani, Râmnicu Vâlcea, Târgovişte sau Miercurea Ciuc şi-au triplat numărul de locuitori, sau chiar şi l-au cvadublat (Slatina, Zalău, Vaslui, Slobozia), fapt ce a determinat o creştere considerabilă a suprafeţei construite şi a densităţii în intravilan. Noile construcţii, realizate la repezeală şi cât mai ieftin posibil, nu corespund, în cele mai multe cazuri, normelor de confort şi de siguranţă admise. Totodată, ritmul de creştere al producţiei industriale din ramurile nou create (construcţii de maşini, chimie, metalurgie, textile şi confecţii) a înregistrat valori extrem de mari. De exemplu, în industria chimică, creşterea producţiei a fost pe ansamblul judeţului Sălaj de 7932 ori, în judeţul Vaslui de 2000 de ori, în Botoşani de 1150 ori, iar în Covasna de 797 ori (Carta Verde, 1997, p. 7), capacităţile de producţie fiind amplasate, aproape în totalitatea lor, în noile reşedinţe de judeţ. Având în vedere însă nivelul foarte scăzut de la care au pornit toate judeţele sărace, imaginea oferită de datele statistice este denaturată.

Fig. 34 - 35 - **Indicele de concentrare al populației în reşedința de județ: 1938 şi 2002**.

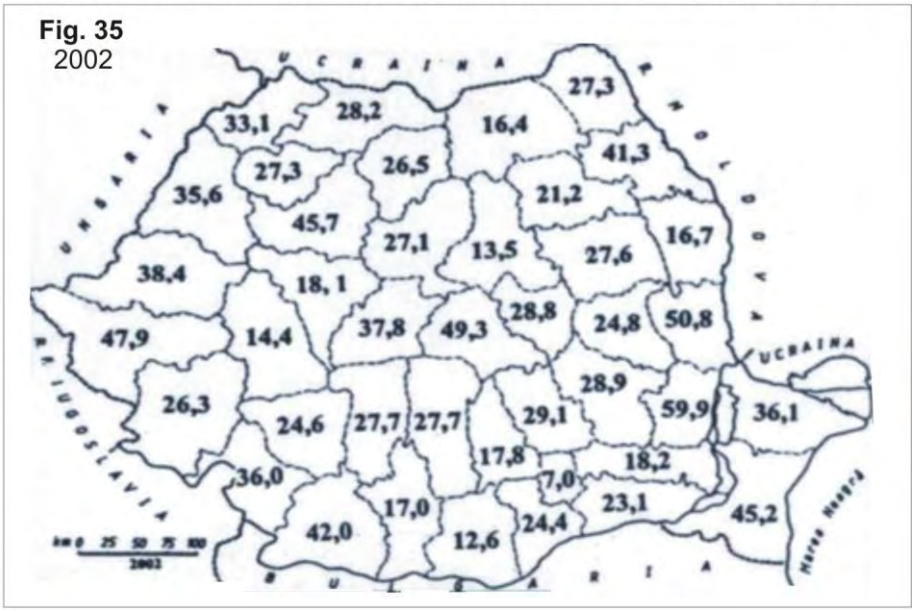

In paralel cu „explozia” demografică şi industrială a acestor oraşe, fluxurile migratorii au determinat o scădere accentuată a populaţiei din spaţiile rurale adiacente, concomitent cu o creştere semnificativă a mediei de vârstă a acesteia, un adevărat fenomen de „îmbătrânire demografică”, caracteristic pentru majoritatea satelor româneşti.

Organizarea administrativ-teritorială din 1968 a avut un efect perturbator asupra sistemului urban naţional mai ales prin orientarea investiţiilor spre noile centre administrative, indiferent dacă acestea erau sau nu justificate din punct de vedere economic. Efectul acestei politici de dezvoltare egalitaristă a constat într-o

industrializare şi o creştere demografică rapidă a unor centre urbane mijlocii şi chiar mici, slab dezvoltate sub raportul infrastructurii economico-sociale, în detrimentul unora mai dezvoltate. Consecinţa s-a regăsit în fluxurile migratorii, care au determinat o scădere accentuată a populaţiei din spaţiile rurale adiacente, concomitent cu îmbătrânirea acesteia, fapt ce a contribuit esenţial la consolidarea „dependenţei" ruralului faţă de urban. Cel mai mult au avut însă de suferit oraşele care şi-au pierdut funcţia administrativă[66], înregistrând o scădere accentuată în ierarhia urbană (Oraviţa, Huşi, Rădăuţi, Sighetu Marmaţiei etc.). Acest fapt a condus la modificarea relaţiilor dintre oraşul ales reşedinţă de judeţ şi fostele reşedinţe de judeţ, fie în sensul transformării relaţiilor de subordonare în relaţii de competiţie (în cazul în care la data înfiinţării judeţului reşedinţa acestuia se plasa pe locul secund în ierarhia urbană judeţeană), fie prin accentuarea relaţiei de subordonare, în cazul în care foste reşedinţe de judeţ mai slab plasate în ierarhia naţională au fost incluse în judeţe coordonate de un centru urban mare, cu funcţii macroteritoriale. Din prima categorie fac parte perechile de oraşe Vaslui-Bârlad (în actualul judeţ Vaslui); Miercurea Ciuc - Odorheiu Secuiesc (în judeţul Harghita); Slatina - Caracal (în judeţul Olt) şi Alexandria - Turnu Măgurele (în judeţul Teleorman), iar din a doua Suceava - Câmpulung Moldovenesc - Fălticeni - Rădăuţi, Galaţi - Tecuci, Vaslui - Huşi, Botoşani - Dorohoi, Alba Iulia - Blaj, Timişoara - Lugoj şi Cluj - Dej - Turda. In 1968, 3 oraşe au cunoscut pentru prima dată în istoria lor statutul de centru administrativ: *Reşiţa* (în jud. Caraş - Severin, în locul oraşelor Oraviţa, jud. Caraş şi Lugoj, jud. Severin), *Baia Mare* (jud. Maramureş, în locul oraşului Sighetu Marmaţiei) şi *Alexandria* (jud. Teleorman, în locul oraşului Turnu Măgurele) iar oraşul Slobozia a fost investit cu funcţia de centru administrativ în urma reorganizării administrative din 1981.

Dezvoltarea economico-socială îndeosebi ca urmare a amplasării unor mari obiective industriale, asociată cu existenţa în unele zone ale ţării a unor vaste spaţii rurale, nepolarizate de un centru urban, a determinat trecerea în categoria aşezărilor urbane, între 1981 şi 1998, a 27 de sate, centre polarizatoare cu funcţie agroindustrială.

2. Analiza SWOT a principalelor elemente ce caracterizează decupajul administrativ-teritorial actual

Analiza structurilor administrative actuale, realizată în raport de cele două nivele de dezvoltare spaţială (judeţean şi comunal) permite o sintetizare, prin departajarea elementelor de favorabilitate de cele restrictive, a arealelor omogene funcţional, care trebuie consolidate, de punctele critice ce se impun a fi atenuate. Pentru acest demers metodologic, cea mai adecvată şi mai des utilizată este analiza SWOT[67] ce descompune întregul în elementele sale componente separându-le în *pozitive* şi *negative*, permiţând elaborarea de scenarii pentru o evoluţie viitoare. Analiza SWOT implică evaluarea mediului intern şi a celui extern al decupajului administrativ-teritorial actual, pentru a evalua punctele tari, punctele slabe şi preconizatele şanse sau ameninţări, pentru a consolida elementele de favorabilitate şi a diminua riscul şi efectele ameninţărilor.

- *Analiza mediului intern* (a factorilor endogeni) cuprinde identificarea *punctelor forte* (determinarea avantajelor şi a activităţilor care se îndeplinesc cu succes) şi a *punctelor slabe*, respectiv a disfuncţionalităţilor şi a activităţilor care trebuie ocolite.

[66] Şi-au pierdut funcţia administrativă 22 de oraşe: Câmpulung Moldovenesc, Rădăuţi, Fălticeni, Odorheiu Secuiesc, Oraviţa, Lugoj, Turda, Sighişoara, Blaj, Dorohoi, Roman, Bârlad, Huşi, Tecuci, Făgăraş, Dej, Râmnicu Sărat, Câmpulung, Caracal, Sighetu Marmaţiei şi Turnu Măgurele (ultimele două prin schimbarea reşedinţei de judeţ).

[67] **SWOT** = Strengths - Weaknesses - Opportunities - Threats (Puncte Forte - Puncte Slabe - Oportunităţi - Ameninţări).

- *Analiza mediului extern* (a factorilor exogeni) presupune determinarea *şanselor*, respectiv a tendinţelor favorabile de evoluţie şi a direcţiei din care acestea pot veni şi a *ameninţărilor*, reprezentate de pericolele potenţiale ce pot face vulnerabile structurile administrativ-teritoriale existente.

În demersul nostru relaţional, situat în aria de interacţiune dintre funcţia politico-administrativă a aşezărilor umane şi organizarea spaţiului geografic, am selectat şi analizat doar principalele elemente pe care le-am considerat relevante în raport de scopul urmărit.

I. Analiza mediului intern

A. Puncte forte

A.1. În condiţiile situaţiei economico-politice existentă la vremea respectivă, organizarea administrativ-teritorială din 1968 corecta unele disfuncţionalităţi survenite la nivelul relaţiilor dintre aşezări, preconizând conturarea unor sisteme de aşezări de nivel departamental mai reduse ca extindere, bazate pe rolul de centru coordonator al reşedinţei de judeţ;

A.2. Prin multiplicarea numărului de unităţi administrative de nivel superior, decupajul administrativ implementat în 1968 consimţea revenirea, în limite modificate, la unele judeţe interbelice, considerate viabile, în acord cu tradiţiile şi cu specificul sistemului administrativ românesc;

A.3. Reducerea numărului palierelor administrative prin trecerea de la sistemul regional la cel departamental era argumentată prin reducerea birocraţiei, fapt justificat în condiţiile unei autonomii locale pur formale, în care organele administraţiei locale erau subordonate total comandamentelor politicii centrale;

A.4. Configuraţia judeţelor din 1968 a corectat unele dintre neajunsurile vechilor judeţe interbelice, acestea fiind mai echilibrate atât în ceea ce priveşte forma, cât şi suprafaţa şi populaţia. La constituirea actualelor judeţe s-a avut în vedere totodată şi complementaritatea indusă de potenţialul diferenţiat al diferitelor tipuri de forme de relief.

B. Puncte slabe.

B.1. Reducerea numărului de judeţe în raport de sistemul administrativ interbelic a determinat un recul economico-social al oraşelor foste reşedinţe de judeţ, care nu au mai fost reinvestite cu acest statut. Aceasta s-a concretizat prin diminuarea ariei lor de polarizare în favoarea reşedinţelor de judeţ, dezvoltate adesea hipertrofic. Din punct de vedere administrativ, situaţia s-a dorit a fi corectată prin investirea cu statut de „municipiu" a unor oraşe nereşedinţă de judeţ: Călăraşi în judeţul Ialomiţa; Odorheiu Secuiesc în judeţul Harghita; Sighişoara în judeţul Mureş; Mediaş în judeţul Sibiu; Sighetu Marmaţiei în judeţul Maramureş; Dej şi Turda în judeţul Cluj; Tecuci în judeţul Galaţi; Roman în judeţul Neamţ etc.;

B.2. Dinamica diferenţiată a acestora impusă de schimbarea statutului administrativ a determinat schimbări la nivelul relaţiilor inter-urbane fie prin transformarea relaţiilor de subordonare în relaţii de competiţie (în cazul în care reşedinţa de judeţ era mai bine plasată în ierarhia urbană în raport de un alt centru polarizator de nivel departamental), fie prin accentuarea relaţiilor de subordonare (în situaţia în care fosta reşedinţă de judeţ era plasată pe un nivel ierarhic inferior);

B.3. Dezvoltarea hipertrofică a noilor reşedinţe prin atragerea de investiţii masive în industrie a generat puternice fluxuri migratorii din mediul rural, cu consecinţe negative atât asupra patrimoniului rural (depopulare, îmbătrânire demografică) cât şi asupra inserţiei acestora în mediul urban (creşterea incidenţei fenomenelor sociale marginale, scăderea calităţii fondului construit etc.);

II. Analiza mediului extern

C. Oportunităţi.

C.1. Organizarea administrativă din 1968, prin noile structuri teritoriale constituite, a creat premisele dezvoltării sistemului de aşezări prin trecerea în categoria oraşelor a 49 de comune mari, centre polarizatoare de nivel local. Decizia a avut în esenţă un caracter politic, creşterea ponderii populaţiei urbane fiind privită ca un indicator al creşterii nivelului de trai. Prin această măsură, s-au conturat însă sisteme urbane proprii la nivelul fiecărui judeţ;

C.2. Trecerea de la sistemul administrativ regional la cel departamental, argumentată prin necesitatea descentralizării şi a reducerii birocraţiei s-a circumscris sistemelor administrative din majoritatea statelor CAER, asigurând o interoperabilitate a acestora.

D. Ameninţări.

D.1. Trecerea de la sistemul economic centralizat la cel bazat pe libera concurenţă a creat premisele reorientării şi redimensionării fluxurilor dintre aşezările umane, fapt ce s-a repercutat şi la nivelul relaţiilor dintre acestea, în special a celor dintre nucleele de polarizare regională şi locală. În aceste condiţii, menţinerea unui decupaj administrativ realizat pe baza situaţiei economico-sociale din 1968 ar fi neviabilă, fiind necesară corectarea sa în raport de evoluţiile actuale.

D.2. Organizarea administrativ-teritorială actuală se caracterizează printr-o mare fragmentare atât la nivel departamental (39 judeţe în 1968, 41 în prezent) cât şi la nivel comunal (2846 comune la 1 ianuarie 2006), tendinţa fiind de accentuare a acesteia prin revenirea la unele structuri administrative interbelice în dezacord cu tendinţa generală manifestată pe plan european, de constituire a unor unităţi administrative puternice, de nivel regional, capabile de a fi investite cu o veritabilă autonomie locală. Rezultă necesitatea trecerii la un sistem administrativ de tip regional, prin constituirea la nivelul superior al ierarhiei administrative, a unor structuri macroteritoriale, de nivel regional (NUTS 2), constituite pe baza centrelor de polarizare cu funcţii regionale (metropole regionale). Constituirea celor opt regiuni de dezvoltare pe baza asocierii dintre judeţe reprezintă o încercare de rezolvare a acestei situaţii.

3. Funcţiile regionale ale unor aşezări şi constituirea ansamblurilor macroregionale prin agregarea unităţilor administrative de rang superior

3.1. Structuri de cooperare supradepartamentală. Regiunile de dezvoltare

Dacă din punct de vedere geopolitic şi geostrategic, avantajele României în procesul de integrare europeană şi euroatlantică sunt incontestabile, lipsa unor performanţe economice substanţiale asociată cu nivelul ridicat de sărăcie constituie principalele piedici în calea acestui proces. Aceste discrepanţe, exprimate prin indicatori economici şi sociali *(Tab.10)* contribuie la particularizarea României ca macroregiune în cadrul continentului. Prin urmare, principalul obiectiv al politicilor de dezvoltare regională în România îl constituie atenuarea dezechilibrelor care separă România de ţările Uniunii Europene pe de o parte şi a celor din interiorul spaţiului românesc, pe de altă parte.

Tabelul 10 - Principalii indicatori economico-sociali în România şi U.E.

INDICATORI	Anul de referinţă	România	Uniunea Europeană
Populaţie rurală (%)	1999	45,1	17,5
PIB / loc ($ / loc)	1997	3964	18.075

Structura populaţiei ocupate (%)*	AS	1997	37,5	5,0
	IC	1997	32,0	29,4
	S	1997	30,5	65,6
Rata şomajului (%)		2000	12,2	10,7
Rata mortalităţii infantile (‰)		1999	18,6	5,5
Speranţa de viaţă la naştere (ani)	M	1995-1997	65,1	74,0
	F	1995-1997	73,0	80,5
Nivelul consumului final ($ / loc)		1996	2.982	11200

* AS – agricultură şi silvicultură; IC – industrie şi construcţii; S - servicii
Sursa: *** (2000), *România. Planul Naţional de Dezvoltare (2000-2002),* Agenţia Naţională pentru Dezvoltare Regională, Bucureşti.

Implementarea politicilor de dezvoltare regională este însă dificilă datorită gradului mare de fragmentare administrativă ce determină o divizare a resurselor şi a fondurilor alocate pentru dezvoltare care, asociată cu lipsa unor economii locale bine dezvoltate, ar crea condiţiile unei utilizări ineficiente a resurselor. Este motivul pentru care, odată cu intrarea în vigoare a legii pentru dezvoltarea regională în România (Legea 151 / 1998) au fost puse bazele unei cooperări voluntare a judeţelor, concretizată în asocierea lor sub forma a 8 regiuni de dezvoltare **(Fig. 36)**.

Fig. 36 - **Regiunile de dezvoltare**. 1. Limite de judeţe, 2. Limite de subregiuni, 3. Limite de regiuni de dezvoltare, 4. Graniţă de stat.

Aceste regiuni constituie suportul teritorial de implementare a politicilor de dezvoltare regională fără a fi însă structuri administrativ-teritoriale cu personalitate juridică. Ele corespund nivelului statistic de tip NUTS II[68] fiind formate prin asocierea a

[68] Nomenclatorul unităţilor teritorial-statistice (NUTS) a fost stabilit pentru a se crea un decupaj regional unic pe întreg spaţiul Uniunii Europene pe baza corespondenţei dintre nivelurile administrative şi teritorial-statistice din ţările membre.

4–7 judeţe, cu excepţia regiunii Bucureşti - Ilfov, care în pofida suprafeţei reduse are o mărime demografică comparabilă cu celelalte regiuni. Structura acestora se bazează pe complementaritatea funcţională a judeţelor şi nu pe omogenitatea lor, discrepanţele intraregionale fiind superioare celor interregionale. Configuraţia lor se suprapune doar în parte regiunilor istorice (Oltenia, Banat), limitele unor regiuni separând judeţe între care există fluxuri tradiţionale (judeţele din sudul Moldovei sunt mai legate de restul Moldovei decât de Dobrogea, după cum limitele ce separă Transilvania în două regiuni sau judeţele Brăila şi Buzău de restul Munteniei, corespund unor zone de maximă concentrare a fluxurilor economice şi demografice. Prin urmare, caracterul artificial al configuraţiei regiunilor de dezvoltare le limitează considerabil gradul de viabilitate ca potenţiale structuri administrative, rolul acestora fiind doar de unităţi teritorial-statistice şi de implementare a politicilor de dezvoltare regională.

Relativa uniformitate a mărimii şi a potenţialului demografic le conferă însă viabilitate pentru o bună raportare statistică, condiţie esenţială pentru alocarea de resurse la nivel local. *(Tab. 11).* La aceasta se adaugă faptul că în toate regiunile ţării există zone urbane cu industrie destructurată şi zone rurale subdezvoltate, ambele generatoare de şomaj şi sărăcie. Pentru unele dintre acestea, au fost create facilităţi fiscale în domeniul investiţiilor prin acordarea regimului de zone defavorizate.

Tabelul 11 - Principalele caracteristici ale regiunilor de dezvoltare

REGIUNEA	INDICATORI				SUBREGIUNI
	Suprafaţa (kmp)	Populaţia (mii pers)	PIB/loc ($ / loc)	Rata şomajului	
NORD-EST	36850	3808,3	3011	14,5%	• Botoşani, Vaslui, Iaşi • Suceava, Neamţ, Bacău
SUD-EST	35762	2940,5	4142	11,8%	• Brăila, Galaţi, Constanţa, Tulcea • Vrancea, Buzău
SUD	34453	3481,7	3680	11,6%	• Argeş, Dâmboviţa, Prahova • Teleorman, Giurgiu, Ialomiţa, Călăraşi
SUD-VEST	29212	2410,9	3875	11,6%	• Dolj, Olt, Mehedinţi • Gorj, Vâcea
VEST	32034	2051,6	4556	12,1%	• Timiş, Arad • Caraş-Severin, Hunedoara
NORD-VEST	34159	2854,1	3563	10,1%	• Cluj, Bihor • Satu Mare, Maramureş, Bistriţa Năsăud, Sălaj
CENTRU	34100	2651,8	4089	10,8%	• Braşov, Sibiu • Covasna, Harghita, Mureş, Alba
BUCUREŞTI	1821	2289,7	5648	5,9%	• Bucureşti, Ilfov

Surse: *** (1997), C*arta Verde. Politica de dezvoltare regională în România,* Guvernul României şi Comisia Europeană, Programul PHARE, Bucureşti;
*** (2000), *România. Planul Naţional de Dezvoltare: 2000 - 2002*, Comisia Europeană, Agenţia Naţională pentru Dezvoltare Regională, Bucureşti

Potenţialul diferit al fiecărei regiuni, asociat cu gradul de dezvoltare al infrastructurii şi cu tipul de economie predominant, determină atât evidenţierea unor particularităţi la nivelul fiecărei regiuni, cât şi identificarea unor structuri subregionale, formate de regulă din 2-3 judeţe cu profiluri economice şi sociale similare. O altă categorie de subregiuni o formează cele cu probleme specifice de dezvoltare (arii de mare sărăcie, arii miniere, arii cu industrie în declin, arii intens poluate sau degradate etc.). Acestea au fost grupate de către experţii Agenţiei Naţionale pentru Dezvoltare Regională în trei categorii *(Tab. 12)*:

A. Zone tradiţional subdezvoltate - caracterizate prin rate ridicate ale şomajului asociate cu ponderi mari ale populaţiei ocupate în agricultură. Utilizarea agricolă neraţională, distrugerea sistemelor de irigaţii şi unele calamităţi naturale (secetă excesivă, inundaţii, invazii de dăunători ai culturilor etc.) au contribuit la o degradare intensă a solului, în zone în care posibilităţile de reconversie socio-profesională sunt reduse. Aceasta a determinat migrări ale populaţiei active către alte zone, un nivel ridicat al mortalităţii infantile, totul pe fondul unei infrastructuri social-culturale şi tehnico-edilitare deficitare.

B. Zone în declin industrial - consecinţă a politicii de hiperindustrializare dusă de autorităţile comuniste, care nu a fost bazată pe resurse locale corespunzătoare. În condiţiile abandonării sistemului economic centralizat, lanţurile trofice aprovizionare-desfacere s-au rupt, blocajele financiare conducând la disponibilizări masive şi la tensiuni sociale. Spre deosebire de zonele tradiţional subdezvoltate, acestea dispun de o infrastructură relativ dezvoltată, iar mecanismele economiei de piaţă au început să funcţioneze. Zonele miniere, cele monoindustriale sau cele cu industrie intens poluantă constituie exemple caracteristice de zone aflate în declin industrial.

C. Zone fragile structural - sunt zone în care problemele sociale existente tind să se agraveze pe măsura accelerării procesului de restructurare industrială şi a retragerii subvenţiilor guvernamentale, transformându-se în zone în declin industrial. Particularităţile lor sunt similare cu ale acestora, fiind caracterizate printr-o structură monoindustrială sau dominată de o singură mare unitate a industriei grele (metalurgie, minerit, chimie), generatoare de pierderi economice.

Tabelul 12 - Zone cu probleme specifice de dezvoltare

REGIUNEA	Zone tradiţional subdezvoltate	Zone în declin industrial	Zone fragile structural
Nord-Est	Botoşani, Vaslui	Suceava	Neamţ
Sud-Est	-	Brăila, Buzău	Galaţi
Sud	Teleorman, Giurgiu, Călăraşi	Dâmboviţa, Prahova	Călăraşi
Sud-Vest	Dolj, Olt	Gorj, Dolj, Olt	Gorj
Vest	-	Hunedoara	-
Nord-Vest	Maramureş, Bistriţa-Năsăud	-	Satu Mare
Centru	-	Braşov	-
Bucureşti-Ilfov	-	-	-

Sursa: *** (2000), *România. Planul Naţional de Dezvoltare: 2000 - 2002*, Comisia Europeană, Agenţia Naţională pentru Dezvoltare Regională, Bucureşti

Ca structură, suprafaţă şi mărime demografică, regiunile de dezvoltare sunt comparabile cu regiunile franceze şi italiene, cu landurile germane sau cu comunităţile autonome spaniole, însă se deosebesc de acestea prin faptul că nu au funcţie administrativă. Viabilitatea lor derivă în primul rând din tipul de asociere: facultativă, în măsura în care judeţele interesate doresc. Legea nu prevede nici o durată de timp pentru funcţionarea lor, putând funcţiona pe o durată determinată sau nedeterminată. De asemenea, nu este reglementat nici numărul de judeţe ce pot alcătui o regiune, acelaşi judeţ putând face parte în acelaşi timp din două sau din mai multe regiuni de dezvoltare.

3.2. Structuri de cooperare transfrontalieră. Zonele transfrontaliere şi euroregiunile

Contradicţia dintre fragmentarea instituţională a teritoriului şi existenţa unor probleme transnaţionale care au impus un sistem unitar de abordare şi deci o colaborare transfrontalieră, a creat premisele apariţiei unor noi tipuri de structuri de cooperare regională, suprapuse frontierelor statale: *zonele transfrontaliere* şi *euroregiunile*. Acest tip de cooperare trebuie să ţină seama că între cele două zone frontaliere se interpune o fâşie de graniţă şi de cele mai multe ori, între ele există legislaţii diferite care impun exigenţe diferite ale cadrului de cooperare. Prin urmare, principalul pericol ce poate afecta regiunile transfrontaliere, este reprezentat de *procesul de fragmentare*; dacă acesta nu este bine coordonat la nivel central, există riscul pierderii autorităţii, zona transfrontalieră gravitând către unul dintre statele coparticipante.

Problemele care stau la baza dinamicii zonelor transfrontaliere derivă din gradul de armonizare al politicilor de dezvoltare a celor două zone frontaliere ce vin în contact. Spaţiile situate de o parte şi de alta a unei graniţe au sau nu tendinţa de a evolua în acelaşi sens, tendinţă dată de politicile centrale şi locale faţă de acestea, dar şi de situaţiile particulare din teren, care determină tipul de zonă transfrontalieră.

3.2.1. Zonele transfrontaliere. Tipuri de zone transfrontaliere

Într-o accepţiune largă, *zona transfrontalieră* reprezintă spaţiul situat de o parte şi de alta a frontierei, cu lăţimi ce variază între 30 şi 60 km, caracterizat printr-o variaţie tranşantă a fluxurilor umane şi materiale. Elementele determinante ce stau la baza definirii spaţiului transfrontalier sunt date de structura şi configuraţia graniţelor de stat, ce imprimă fluxurilor transfrontaliere anumite particularităţi legate de intensitate şi structură, cât şi de dispunerea nucleelor de convergenţă locală care determină orientarea acestor fluxuri. Identitatea spaţiului transfrontalier este prin urmare determinată de elementele de complementaritate şi omogenitate dintre cele două spaţii frontaliere, iar polarizarea vectorilor de cooperare transfrontalieră este condiţionată de dispunerea aşezărilor umane, îndeosebi a celor cu rol de polarizare locală şi regională.

Caracterul omogen sau eterogen al populaţiei, prezenţa sau nu a minorităţilor naţionale, gradul de dezvoltare al infrastructurii şi, nu în ultimul rând, antecedentele istorice, care au favorizat sau limitat în timp fluxurile transfrontaliere, au făcut ca zonele transfrontaliere să prezinte particularităţi diferite. Intensitatea şi variaţia fluxurilor transversale cu caracter local au condus la individualizarea a două modele teoretice de zone transfrontaliere:

- Zone transfrontaliere caracterizate printr-o variaţie bruscă a fluxurilor, determinate de caracterul omogen al populaţiilor celor două zone frontaliere ce vin în contact, graniţe relativ închise, care se suprapun unor regiuni de inaccesibilitate naturală, cu un potenţial redus de locuire şi cu o infrastructură slab dezvoltată. Acestea se suprapun zonelor montane şi deşertice sau unor mari cursuri de apă, care au funcţionat de-a lungul timpului ca bariere în schimburile de

populaţie şi în funcţie de care s-au conturat marile decupaje culturale ale lumii. Este cazul sistemului montan himalayan, dispus între Tibetul budhist şi subcontinentul indian, sau al Saharei care a acţionat ca barieră în răspândirea către sudul Africii a civilizaţiei arabe. La rândul lor, Anzii, Pirineii sau Pamirul au funcţionat ca areale de separare, constituind domenii ideale de trasare a graniţelor.

- Zone transfrontaliere în care fluxurile transversale variază lent, datorită unui amestec progresiv al populaţiei, a prezenţei minorităţilor de o parte şi de alta a graniţei, rezultat al unor vechi raporturi de interacţiune stabilite în timp, în condiţiile unui cadru natural favorabil, a unor sisteme de aşezări bine individualizate şi a unor economii complementare. Frontierele interioare ale Uniunii Europene constituie un exemplu caracteristic în acest sens, identitatea zonelor transfrontaliere fiind dată de modul în care frontierele au transgresat şi regresat de-a lungul istoriei. Acestea devin din elemente de ruptură între două entităţi politice cu caracteristici diferite, spaţii de sudură, de armonizare între acestea, cu particularităţi economice şi culturale specifice.

3.2.2. Zonele transfrontaliere şi rolul acestora în formarea euroregiunilor. Tipuri de euroregiuni

Analizând din această perspectivă zonele transfrontaliere cu participare românească, se poate afirma că în vreme ce zonele transfrontaliere din sud (româno-bulgară şi româno-sârbă) prezintă caracteristici mai apropiate de prima categorie, cele cu Republica Moldova şi Ucraina, datorită extinderii blocului etnic românesc de o parte şi de alta a graniţei, se încadrează mai curând în cea de-a doua. Tot din a doua categorie se poate considera că face parte şi zona transfrontalieră româno-ungară, aceasta fiind privită de România ca pe o poartă de deschidere către Vest, către structurile europene şi euro-atlantice, în vreme ce autorităţile de la Budapesta o privesc ca pe o punte de legătură cu comunităţile maghiare din Transilvania. Este şi motivul pentru care această zonă transfrontalieră a fost extinsă prin constituirea primelor euroregiuni cu participare românească: Euroregiunea Carpatică, Euroregiunea Dunăre-Mureş-Tisa şi, mai recent, Euroregiunea Bihor-Hajdú Bihar, axată pe colaborarea dintre Oradea şi Debrecen *(Tab. 13)*.

La graniţa estică a României au fost constituite au fost constituite trei euroregiuni: Prutul Superior, Dunărea de Jos şi Siret-Prut-Nistru, cu participarea României, Republicii Moldova şi, doar în primele două situaţii, a Ucrainei.

Coeziunea acestora se bazează în primul rând pe elementul etnic, reunind teritorii cu populaţie compact sau majoritar românească, intrate în componenţa U.R.S.S. în urma celei de-a doua note ultimative sovietice din 28 iunie 1940, consecinţă directă a tratatului secret de neagresiune germano-sovietic (Ribbentrop-Molotov). La aceasta se adaugă intensa locuire pe ambele maluri ale Prutului, aşezările dublete funcţionând ca relee de interconectare a celor două sisteme de aşezări, cristalizate pe un fundament istoric comun.

Dacă unitatea etnică constituie principalul liant al teritoriilor din stânga şi din dreapta Prutului ce alcătuiesc cele trei euroregiuni, demersurile României de integrare în structurile de cooperare europeană şi euro-atlantică impun necesitatea securizării graniţei sale estice şi controlul fluxurilor migratorii pe această relaţie. Prutul se conturează astfel pe de o parte ca o axă de *integrare*, dată de continuitatea elementului etnic şi lingvistic la care se adaugă densitatea şi continuitatea locuirii pe ambele sale maluri, iar pe de altă parte ca una de *fragmentare*, indusă de perspectiva de a deveni o frontieră, relativ stabilă, a NATO şi Uniunii Europene, fapt ce impune un cadru specific

cooperării transfrontaliere. La aceasta se adaugă linia politică dură, antiromânească, promovată de autorităţile comuniste de la Chişinău, ce accentuează segregarea de o parte şi de alta a Prutului.

Tabelul 13 – Euroregiuni de cooperare transfrontalieră cu participare românească

Euroregiunea, anul constituirii, suprafaţa	Ţări participante	Unităţi administrative	Centre polarizatoare
CARPATICĂ 1993 161 277 kmp	România	Satu Mare, Maramureş, Bihor, Sălaj, Botoşani, Suceava, Harghita	Satu Mare, Baia Mare, Oradea, Zalău, Botoşani, Suceava, Miercurea Ciuc
	Ungaria	Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihàr, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok	Debrecen, Miskolc, Eger, Szolnok, Békéscsaba, Nyiregyháza
	Polonia	Dolno-Ślaskie	Krosno, Przemysl, Rzeszow, Tarnow
	Slovacia	Košice, Prešov	Bardejov, Kosice, Presov
	Ucraina	Ujgorod, Ivano-Francovsk, Lvov, Cernăuţi	Ujgorod, Lvov, Ivano-Francovsk, Cernăuţi
DUNĂRE - CRIŞ - MUREŞ - TISA 1997 77 459 kmp	România	Timiş, Arad, Caraş-Severin, Hunedoara	Timişoara, Arad, Deva, Reşiţa, Hunedoara, Caransebeş
	Ungaria	Békés, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád, Bács-Kiskun	Békéscsaba, Szolnok, Kecsemét, Szegéd
	Iugoslavia	Vojvodina	Novi Sad, Subotica
DUNĂREA DE JOS 1997 - 1998 53 496 kmp	România	Galaţi, Brăila, Tulcea	Galaţi, Brăila, Tulcea
	R. Moldova	Cahul	Cahul
	Ucraina	Odessa	Odessa
PRUTUL SUPERIOR 2000 42 809 kmp	România	Botoşani, Suceava	Botoşani, Suceava
	R. Moldova	Edineţ, Bălţi	Edineţ, Bălţi
	Ucraina	Cernăuţi, Ivano-Francovsk	Cernăuţi, Ivano-Francovsk
GIURGIU-RUSE 2001 2 784 kmp	România	1 oraş şi 14 comune	Giurgiu
	Bulgaria	7 municipalităţi	Ruse
DUNĂREA 21 2002 9 500 kmp	România	1 oraş şi 4 comune	Calafat
	Bulgaria	8 municipalităţi	Vidin
	Serbia-Muntenegru	8 municipalităţi	Zajecar
DANUBIUS 2002 6 310 kmp	România	Giurgiu	Giurgiu
	Bulgaria	8 municipalităţi	Ruse
SIRET-PRUT-NISTRU 2002 31 434 kmp	România	Iaşi, Neamţ, Vaslui	Iaşi, Piatra Neamţ, Vaslui, Bârlad
	R. Moldova	Chişinău, Lăpuşna, Orhei, Soroca, Ungheni	Chişinău, Orhei, Soroca, Ungheni, Hânceşti

DUNĂREA DE SUD 2002 1 646 km	România	4 oraşe (Alexandria, Roşiori de Vede, Turnu Măgurele şi Zimnicea)	Alexandria, Roşiori de Vede, Turnu Măgurele, Zimnicea
	Bulgaria	3 municipalităţi (Belene, Sviştov şi Nikopol)	Belene, Sviştov, Nikopol
BIHOR - HAJDU-BIHÁR 2002 13 755 kmp	România	Bihor	Oradea
	Ungaria	Hajdu-Bihàr	Debrecen
DUNĂRE – DOBROGEA 2002 24 177 kmp	România	Călăraşi, Constanţa, Ialomiţa	Constanţa, Călăraşi, Slobozia, Mangalia
	Bulgaria	Dobrich, Varna	Varna, Dobrich, Silistra

Euroregiunile constituie deci, structuri teritoriale create în scopul intensificării cooperării interregionale şi transfrontaliere, pentru realizarea unui spaţiu coerent de dezvoltare economică, ştiinţifică, socială şi culturală **(Fig. 37)**.

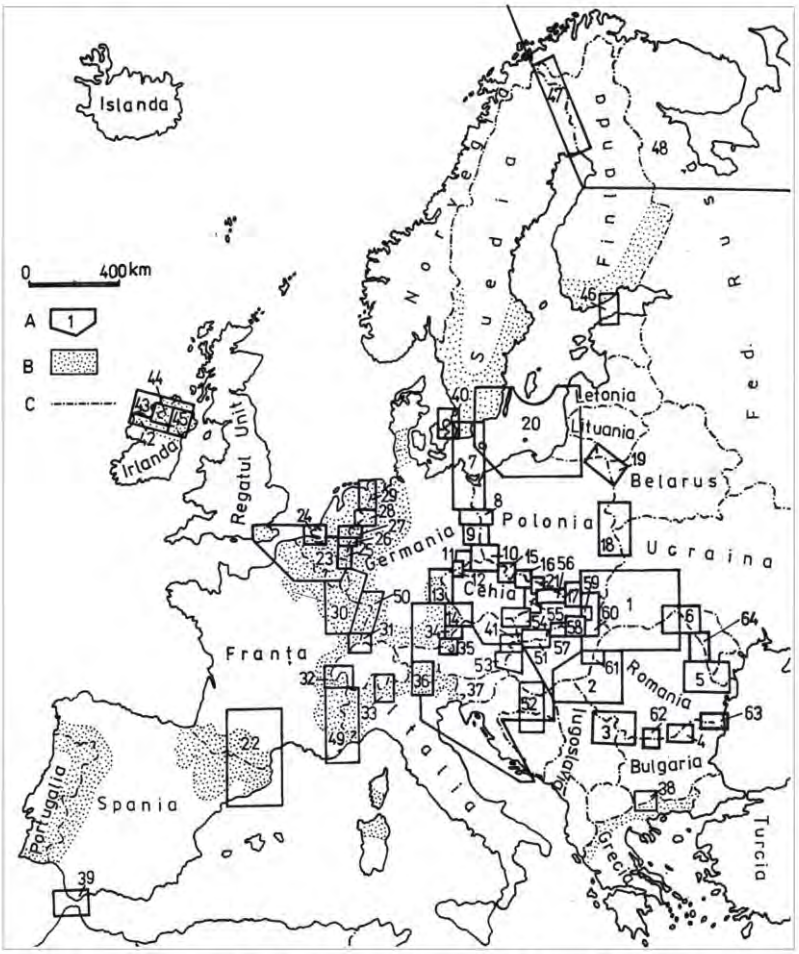

Fig. 37 - **Principalele structuri de cooperare transfrontalieră din Europa**. A. Principalele euroregiuni şi zone transfrontaliere, B. Zone transfrontaliere eligibile (care beneficiază de Programul Interreg), C. Granițe de stat.

Principalele structuri de cooperare transfrontalieră în Europa

1. Euroregiunea Carpatică (România, Ungaria, Slovacia, Polonia, Ucraina), **2**. Euroregiunea Dunăre-Criş-Mureş-Tisa (România, Ungaria, Serbia), **3**. Asociaţia de colaborare transfrontalieră Dunărea 21 (Serbia, România, Ungaria), **4**. Euroregiunea Giurgiu-Ruse (România, Bulgaria), **5**. Euroregiunea Dunărea de Jos (România, Rep. Moldova, Ucraina), **6**. Euroregiunea Prutul Superior (România, Rep. Moldova, Ucraina), **7**. Euroregiunea Pomerania (Germania, Polonia, Suedia), **8**. Euroregiunea Pro Europa-Viadrina (Germania, Polonia), **9**. Euroregiunea Spree-Neisse-Bober (Germania, Polonia), **10**. Euroregiunea Neisse/Nisa/Nysa (Germania, Cehia, Polonia), **11**. Euroregiunea Elba (Germania, Cehia), **12**. Euroregiunea Erzgebirge-Krusne Hory (Germania, Cehia), **13**. Euroregiunea Egrensis (Germania, Cehia), **14**. Euroregiunea Bayerischer Wald / Sumava (Germania, Austria, Cehia), **15**. Euroregiunea Glaciensis (Polonia, Cehia), **16**. Euroregiunea Pradziad (Polonia, Cehia), **17**. Euroregiunea Tatra (Polonia, Slovacia), **18**. Euroregiunea Bug (Polonia, Ucraina, Belarus), **19**. Euroregiunea Niemen (Polonia, Lituania, Belarus, Fed. Rusă), **20**. Euroregiunea Baltică (Polonia, Fed. Rusă, Lituania, Letonia, Suedia, Danemarca), **21**. Euroregiunea Silezia Ciezynski (Polonia, Cehia), **22**. Euroregiunea Mediterana Transpireniana (Spania, Franţa), **23**. Euroregiunea Nord (Franţa, Belgia, Regatul Unit), **24**. Euroregiunea Scheldemond (Belgia, Olanda), **25**. Euroregiunea Maas-Rhin (Belgia, Germania, Olanda), **26**. Euroregiunea Rhin-Maas Nord (Olanda, Germania), **27**. Euroregiunea Rhin-Waal (Olanda, Germania), **28**. EUREGIO (Germania, Olanda), **29**. Euroregiunea Ems-Dollart (Olanda, Germania), **30**. Euroregiunea Saar-Lor-Lux (Germania, Franţa, Luxemburg), **31**. Regio Basilensis (Elveţia, Germania, Franţa), **32**. Regio Genevensis (Elveţia, Franţa), **33**. Regio Insubrica (Elveţia, Italia), **34**. Euroregiunea Inn-Salzach (Austria, Germania), **35**. Euroregiunea Salzburg-Berchtesgadener Land-Traunstein (Austria, Germania), **36**. Euregio Tyrolensis (Austria, Italia), **37**. Comunitatea Alpi-Adria (Ungaria, Germania, Italia, Austria, Croaţia, Slovenia), **38**. Euroregiunea Nestos-Mesta (Grecia, Bulgaria), **39**. Gibraltar (Spania, Gibraltar, Maroc), **40**. Öresundkomiteen (Danemarca, Suedia), **41**. Euroregiunea Viena-Bratislava-Gyor (Austria, Slovacia, Ungaria), **42**. Cooperation North (Irlanda, Irlanda de Nord), **43**. North West Region Cross Border Group (Irlanda, Irlanda de Nord), **44**. Irish Central Border Area Network (Irlanda, Irlanda de Nord), **45**. East Border Region (Irlanda, Irlanda de Nord), **46**. Helsinki-Talinn (Finlanda, Estonia), **47**. Tornedalsrådet (Finlanda, Suedia), **48**. Regiunea Euro-Arctic-Barents (Norvegia, Finlanda, Rusia), **49**. Zona transfrontalieră a Alpilor Maritimi (Italia, Franţa), **50**. Zona Transfrontalieră a Rhinului Superior (Franţa, Germania), **51**. Euroregiunea Vah-Dunăre-Ipel (Slovacia, Ungaria), **52**. Euroregiunea Dunăre-Drava-Sava (Croaţia, Ungaria, Bosnia-Herţegovina), **53**. Euroregiunea Pannonia Occidentală (Ungaria, Austria), **54**. Euroregiunea Záhorie-Weinviertel-Morava Inferioară (Cehia, Slovacia, Austria), **55**. Euroregiunea Carpaţii Albi (Cehia, Slovacia), **56**. Euroregiunea Beskizilor (Polonia, Cehia, Slovacia), **57**. Euroregiunea Ipel (Slovacia, Ungaria), **58**. Euroregiunea Neogradiensis (Slovacia, Ungaria), **59**. Euroregiunea Slaná- Rimava (Slovacia, Ungaria), **60**. Euroregiunea Košice-Miskolc (Slovacia, Ungaria), **61**. Euroregiunea Bihor-Hajdu Bihàr (România, Ungaria), **62**. Euroregiunea Dunărea de Sud, **63**. Euroregiunea Dunăre-Dobrogea, **64**. Siret-Prut-Nistru, **65**. Euroregiunea Danubius.

Apariţia lor este legată de intensa cooperare transfrontalieră din spaţiul vest-european, nucleele urbane de polarizare transfrontalieră şi configuraţia graniţelor de stat constituind principalii factori generatori ai acestora. Dezvoltarea rapidă a industriei în perioada postbelică şi liberalizarea regimului vamal au contribuit la dezvoltarea unor aglomerări urbane care s-au extins peste limitele teritoriului naţional. Primele euroregiuni au apărut la graniţele Elveţiei, pe baza ariilor de polarizare a oraşelor Basel (Regio Basiliensis), Geneva (Regio Genevensis) şi Milano

(Regio Insubrica), complementaritatea fluxurilor şi unitatea lingvistică constituind principalii lor factori de coeziune.

O altă categorie de euroregiuni, constituite în general după 1990, reprezintă structuri macroteritoriale, rezultate prin agregarea unităţilor administrativ-teritoriale de prim rang, structurate în general în lungul marilor coridoare de trafic paneuropean. Exemple tipice în acest sens sunt Euroregiunea Nord, constituită pe baza cooperării dintre Belgia, regiunea franceză Nord-Pas de Calais şi comitatul englez Kent; Euroregiunea Mediterana Transpirineeană, ce grupează regiunile Catalonia, Languedoc - Rousillon şi Midi Pyrénées, sau Euroregiunea Saar - Lor - Lux (Saar - Lorena - Luxemburg).

3.2.3. Aşezările dublete şi rolul acestora în structurarea vectorilor de cooperare transfrontalieră

Separarea generată de arterele hidrografice a permis individualizarea unor nuclee de concentrare a fluxurilor transversale, ca urmare a favorabilităţii induse de condiţiile topografice locale. Astfel, existenţa vadurilor de trecere a determinat concentrări de populaţie pe ambele maluri, conducând la apariţia *aşezărilor dublete*, cu rol de polarizare locală sau chiar regională. Exemplele sunt numeroase, însă caracteristice sunt cele de pe Rio Grande, la graniţa texano-mexicană (El Paso - Ciudad Juárez, Presidio - Ojinaga, Eagle Pass - Piedras Negras, Laredo - Nuevo Laredo, Rio Grande City - Ciudad Camargo, Brownsville - Matamoros), de pe fluviul Congo (Bangui - Zongo şi Brazzaville - Kinshasa), sau cele de pe linia Oder - Neisse, la graniţa germano-poloneză.

Germania, prin poziţia sa geografică în interiorul continentului şi prin numărul mare de state învecinate – 9, a atras în lungul frontierelor sale cea mai mare concentrare a euroregiunilor, atât în perimetrul zonei transfrontaliere vestice, cu Olanda, Belgia, Luxemburg şi Franţa, cât şi în lungul fostei „Cortine de Fier”, la graniţa cu Polonia şi Cehia *(Tab. 14)*.

Constituite la începutul anilor '90, pe baza vectorilor de cooperare transfrontalieră induşi de oraşele dublete, acest tip de euroregiuni se caracterizează printr-o structură, organizare şi o funcţionalitate proprie. Din perspectivă germană, acestea sunt văzute ca un cadru instituţionalizat pentru protecţia comunităţilor germane din Polonia şi Cehia şi pentru controlul fluxurilor migratorii din aceste ţări, iar de cealaltă parte, sunt privite ca entităţi-tampon create cu scopul atenuării discrepanţelor teritoriale dintre Estul şi Vestul continentului, constituind elemente importante ale integrării statelor central-europene în Uniunea Europeană.

Nucleele de concentrare demografică transfrontalieră funcţionează în timp ca embrioni de constituire a euroregiunilor, prin extinderea micului trafic de frontieră la nivel macroteritorial, pe baza relaţiilor existente în cadrul sistemelor de aşezări din unităţile administrativ-teritoriale limitrofe **(Fig. 38)**.

Este şi cazul zonei transfrontaliere aferente sectorului românesc al Dunării, fluviu care a constituit de-a lungul timpului atât o importantă axă de structurare a fluxurilor transversale, cât şi principala arteră de navigaţie fluvială, care a favorizat fluxurile cu caracter longitudinal dintre Europa Centrală şi Bazinul Mării Negre. Prezenţa sa a generat apariţia unei adevărate „centuri urbane” în partea sudică a ţării, contribuind la conturarea unei activităţi economice specifice şi conducând la creşterea puterii de polarizare a unor oraşe-porturi. Acest ultim aspect se corelează şi cu procesul de conectare a porturilor la sistemele de transport pe uscat, precum şi cu rolul unor oraşe ca puncte vamale (Tălângă, Braghină, 2000). Funcţia de canalizare a fluxurilor transfrontaliere în sectorul dunărean al graniţei româno-bulgare se realizează prin intermediul aşezărilor dublete ce au un rol

determinant pentru realizarea conexiunii dintre Europa Centrală, Peninsula Balcanică şi Asia Mică **(Fig. 39)**.

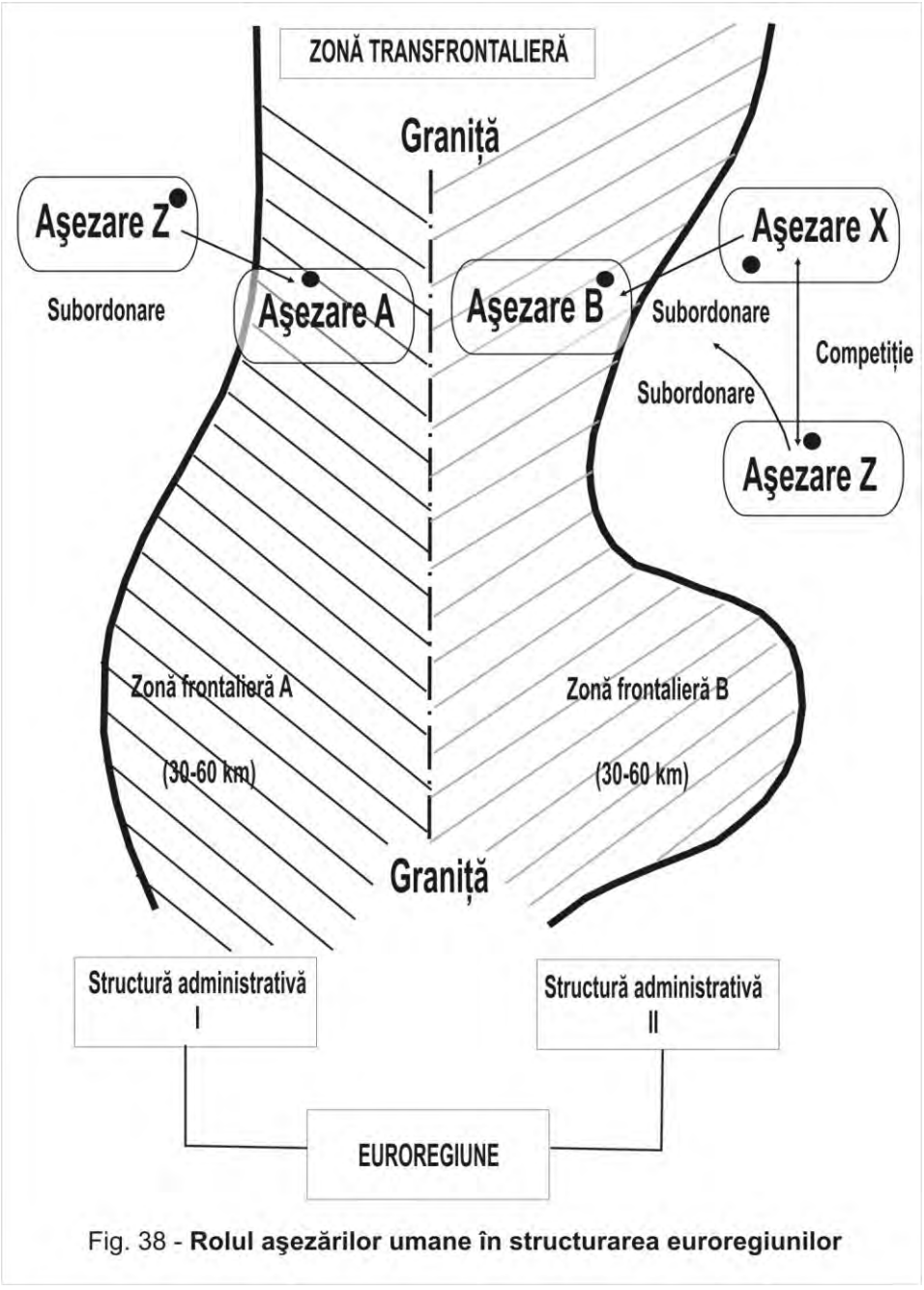

Fig. 38 - **Rolul aşezărilor umane în structurarea euroregiunilor**

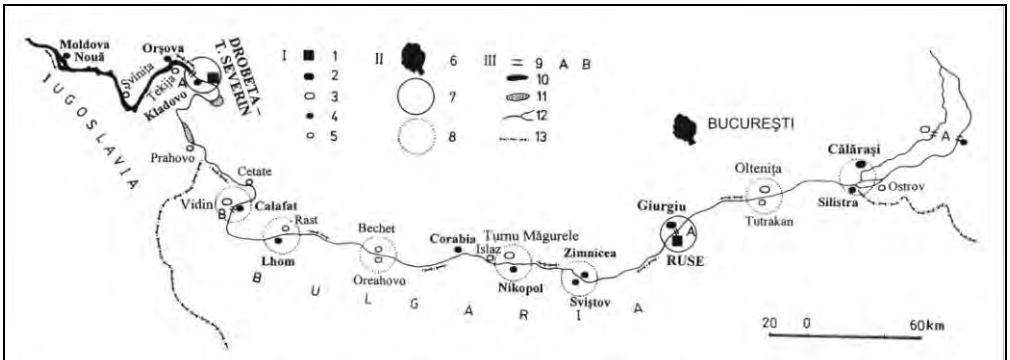

Fig. 39 - **Aşezările umane dublete din sectorul frontalier dunărean românesc şi categoriile de conexiuni realizate prin intermediul acestora.**
I. Aşezări umane: 1. între 100 000 - 500 000 loc., 2. între 50 000 - 100 000 loc., 3. între 25 000 - 50 000 loc., 4. între 10 000 - 25 000 loc., 5. sub 10 000 loc., II. Tipuri de conexiuni realizate: 6. capitală, 7. trafic internaţional, 8. mic trafic de frontieră, III. Alte semne: 9. pod (A - existent, B - proiectat), 10. lac, 11. Insulă, 12. Dunărea, 13. frontieră.

Tabelul 14 - Euroregiunile de la graniţa estică a Germaniei

Euroregiunea	Data constituirii *	Oraşe dublete (centre de polarizare a fluxurilor transfrontaliere)	Centre de polarizare regională
POMERANIA (Polonia – Germania - Suedia)	10.12.1991	Ahlbeck - Swinoujscie Pomellen - Szczecin Angermünde - Chojna	Szczecin, Schwedt, Prenzlau, Greifswald, Stralsund, Malmö
FRANKFURT– SLUBICE (VIADRINA) (Germania - Polonia)	15.11.1992	Küstrin-Kietz - Kostrzyn Frankfurt pe Oder - Slubice	Frankfurt pe Oder, Gorzów
SPREE- NEISSE-BODER (Germania - Polonia)	26.10.1992	Guben - Gubin Forst - Olszyna	Cottbus, Zielona Góra
NEISSE / NISA / NYSA (Germania – Polonia - Cehia)	09.11.1992	Bad Muskau - Leknica Görlitz - Zgorzelec Zittau - Sieniawka	Jelenia Góra, Bautzen, Liberec
ELBA (Germania-Cehia)	21.05.1992	Dresda - Děčin - Usti	Dresda
ZENTRALES ERZGEBIRGE (Germania-Cehia)	26.08.1992	Chemniz - Most	Chemniz, Most
EGRENSIS (Germania-Cehia)	18.03.1992	Plauen - Karlovy Vary Hof - Cheb	Leipzig, Chemniz

***Sursa:** Gabriel Wackermann, Violette Rey, Christine Aquatias (1997), *Mutations en Europe Médiane*, SEDES, CNED, Paris, pp. 181-211, cu completări.

3.2.4. Studiu de caz: Euroregiunea Giurgiu-Ruse. Propunere pentru o posibilă delimitare

Dacă în cursul său mijlociu şi superior, Dunărea străbate ţări şi oraşe, unele capitale, constituind un element unificator, în unele cazuri chiar cu valoare de simbol (Viena, Bratislava, Budapesta, Novi Sad, Belgrad), sectorul său inferior a avut, încă de la constituirea Ţării Româneşti şi a Statului Bulgar, rolul unui hotar natural. Un hotar natural bine individualizat, explicat prin mulţimea afluenţilor pe care Dunărea îi primeşte în zona de convergenţă hidrografică din apropiere de Belgrad (Drava,

Tisa, Sava, Morava) care practic îi dublează debitul şi care în decursul istoriei s-a dorit a fi greu penetrabil, având funcţii de apărare. S-a individualizat astfel, în pofida schimburilor fireşti de populaţii, o zonă transfrontalieră de variaţie relativ bruscă a fluxurilor transversale, poate cea mai caracteristică de acest tip de la graniţele României. Excepţie au făcut câteva vaduri, individualizate ca urmare a unor favorabilităţi induse de relief şi care s-au transformat cu timpul în coridoare de circulaţie transversală. Între acestea, Giurgiu - Ruse s-a impus de-a lungul timpului ca fiind cel mai important punct de legătură din sectorul dunărean al graniţei româno-bulgare. Importanţa acestui nucleu urban bipolar şi poziţia sa distinctă în cadrul axelor transfrontaliere româno-bulgare rezultă pe de o parte din mărimea şi importanţa celor două oraşe în sistemele urbane naţionale, iar pe de altă parte din unirea acestora prin singurul pod transdunărean existent până în prezent în sectorul graniţei româno-bulgare. Astfel se explică faptul că înainte de 1989, fluxurile comerciale dintre ţările balcanice şi restul continentului erau direcţionate aproape în totalitate pe relaţia Giurgiu-Ruse (Bathvarov, 1998).

Potenţialul de poziţie este determinat de situarea celor două oraşe pe axa de legătură dintre Bucureşti şi Peninsula Balcanică, componentă a coridorului de trafic ce leagă ţările europene de Asia Mică şi Orientul Apropiat, fapt ce îi conferă, din perspectivă românească, o importanţă de prim ordin pentru colaborarea transfrontalieră româno-bulgară. La aceasta se adaugă Programul *Noul drum al mătăsii* (Traceca - coridor de transport Europa-Caucaz-Asia), elaborat de Uniunea Europeană şi sprijinit de S.U.A., ce are ca principal obiectiv exploatarea şi transportul imenselor zăcăminte de hidrocarburi din Marea Caspică, Asia Centrală şi Caucaz, zonă în care Rusia avea, până nu demult, un cvasimonopol şi unde, în afară de Georgia, nici unul dintre celelalte state nu are ieşire directă spre Occident. Traseele alese tind să ocolească Federaţia Rusă şi Republica Belarus, prin Turcia, Bulgaria şi România, cu ramificaţii spre vestul continentului (Ungaria - Italia) şi spre nordul său (prin Polonia şi Ţările Baltice).

În acest context geopolitic internaţional şi regional, printr-un proiect de parteneriat la nivelul autorităţilor locale din cele două oraşe, a fost iniţiată constituirea Euroregiunii Giurgiu - Ruse **(Fig. 40)**.

Delimitarea acesteia a fost realizată pe baza ariilor de polarizare urbană, reunind, pe baza distanţelor pe căile rutiere de acces, unităţile administrativ-teritoriale de rang comunal care gravitează către cele două oraşe. Au fost selectate astfel în total 20 de comune, dintre care 14 româneşti şi 6 bulgăreşti, discrepanţa fiind datorată structurii diferite a unităţilor administrative de nivel local din cele două ţări: dacă suprafaţa medie a unei comune româneşti este de 80,27 kmp, cele bulgăreşti *(obstina)* sunt de circa 6 ori mai mari, având în medie 466 kmp *(Tab.15)*.

Tabelul 15 – Unităţile administrativ-teritoriale ce alcătuiesc Euroregiunea Giurgiu-Ruse şi distanţele faţă de nucleele polarizatoare

GIURGIU (km)				**RUSE** (km)	
Prundu	36	Izvoarele	23	Slivo-Pole	19
Gostinu	21	Stăneşti	12	Vetovo	35
Băneasa	19	Slobozia	6	Pârgovo	10
Mihai Bravu	35	Putineiu	20	Ţap Kaloian	36
Daia	12	Vedea	20	Dve Moghili	31
Oinacu	11	Gogoşari	24	Borovo	45
Frăteşti	9	Găujani	28		

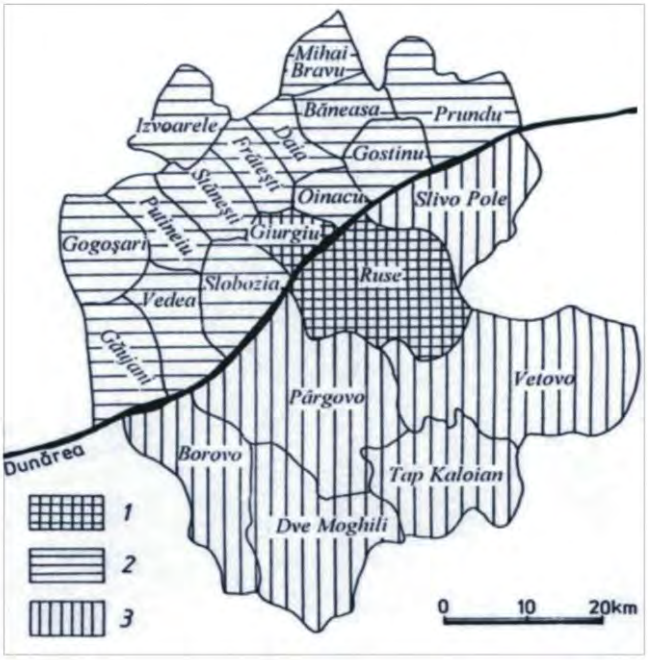

Fig. 40 - **Euroregiunea Giurgiu - Ruse (propunere)**. 1. Teritoriu administrativ urban - nucleul de formare al euroregiunii, 2. Teritoriu administrativ rural românesc, 3. Teritoriu administrativ rural bulgăresc.

Avantajele acestei delimitări constau în funcţionalitatea structurii teritoriale rezultate, cele 14 comune româneşti şi 6 bulgăreşti aflându-se la distanţe relativ mici faţă de cele două nuclee urbane putând forma cu timpul *o zonă metropolitană funcţională*. In plus situarea în apropiere de Bucureşti, dar într-o zonă profund rurală, caracterizată printr-o rată ridicată a sărăciei, posibilităţi reduse de reconversie profesională şi cu o infrastructură slab dezvoltată ar putea atrage cu timpul investiţii, contribuind la revitalizarea zonei şi transformând-o într-un hinterland al Capitalei, extins până la Dunăre.

Dezavantajele constau în resursele financiare limitate ale comunităţilor locale implicate, nefiind vorba de structuri administrative de nivel departamental. Ele pot fi însă corectate prin implementarea unei autonomii locale viabile şi funcţionale la nivel comunal, succesul euroregiunilor din centrul continentului delimitate după raţiuni similare, fiind incontestabil.

Ca o concluzie generală, se poate afirma că spaţiile transfrontaliere reprezintă domenii extrem de sensibile şi vulnerabile la schimbările geografice, identitatea lor fiind rezultatul asocierii unor factori etnici, culturali, geografici, istorici, economici, demografici şi politici specifici. Intensificarea fluxurilor transfrontaliere ca urmare a urbanizării şi industrializării unifică spaţii altădată divizate politic şi economic; euroregiunile devin din ce în ce mai mult structuri teritoriale cu o personalitate proprie, generate de fluxuri transfrontaliere şi promotoare, la rândul lor, de fluxuri globalizante.

4. Evaluarea impactului generat de posibila revenire la organizarea administrativ-teritorială interbelică asupra sistemului urban actual din România

Analizând harta administrativ-teritorială interbelică folosită ca element de reper pentru majoritatea cererilor şi proiectelor de reînfiinţare a judeţelor abuziv desfiinţate şi extrapolând-o la condiţiile actuale **(Fig. 41)**, se observă că la nivelul celor 58 de judeţe existente atunci pe actualul teritoriu al României, sistemele urbane erau puternic contrastante, variind între 7 oraşe în judeţele Prahova şi Constanţa şi numai câte 1 oraş în cazul a 19 judeţe. Creşterea semnificativă a numărului de oraşe în perioada 1946-1966 a condus la accentuarea acestui decalaj, în prezent sistemele urbane din fostele judeţe fiind foarte bine dezvoltate în Prahova şi Hunedoara (ambele cu câte 14 oraşe) şi Constanţa (11 oraşe), în vreme ce judeţe ca Fălciu, Râmnicu Sărat, Roman, Tutova sau Tecuci, dacă ar fi reînfiinţate în vechile limite administrative, practic nu ar dispune de sisteme urbane proprii, cu excepţia oraşului reşedinţă de judeţ **(Fig. 42)**.

Deosebit de edificatoare este şi evoluţia ponderii centrului administrativ în ierarhia urbană judeţeană: dacă în 1930 existau 7 judeţe în care acesta era plasat pe poziţia a II-a, în celelalte 51 de cazuri deţinea locul de frunte **(Fig. 43)**; în 2002, la nivelul celor 58 de unităţi administrative luate în studiu situaţia se prezenta diferenţiat, existând judeţe în care fostul centru administrativ se plasa pe poziţia a III-a (Teleorman) şi chiar a IV-a (Caraş) **(Fig. 44)**. Semnificativ este însă şi faptul că în unele judeţe în care acesta ocupa poziţia a doua (Târnava Mare sau Baia), primul oraş era cu mult mai dezvoltat sub raportul potenţialului demografic şi social-economic (Mediaş faţă de Sighişoara în primul caz, respectiv Paşcani faţă de Fălticeni în al doilea caz). Situaţia se prezenta diferenţiat şi la nivelul judeţelor în care centrul administrativ deţinea primul loc în ierarhia urbană, pe lângă cele 5 judeţe lipsite practic de o reţea urbană proprie, existând judeţe precum Suceava, Rădăuţi sau Cluj în care reţeaua urbană era alcătuită din numai 2 oraşe, cel de-al doilea făcând parte din categoria oraşelor mici, cu funcţie predominant agricolă.

Gradul de hipertrofiere al centrului administrativ faţă de al doilea oraş din sistem, prezenta în unele judeţe valori foarte mari **(Fig. 45)**. Dacă în cazul judeţului Ilfov situaţia se explica prin prezenţa Capitalei, în judeţele Covurlui, Iaşi, Arad şi Timiş-Torontal, sistemele urbane erau practic lipsite de categoria oraşelor mijlocii.

Toate aceste consideraţii, la care se adaugă şi poziţia total excentrică a centrului administrativ în unele judeţe (Râmnicu Vâlcea în judeţul Vâlcea; Slatina în judeţul Olt; Piteşti în judeţul Argeş, Lugoj în judeţul Severin etc.), precum şi relaţiile intense de cooperare existente între oraşe aflate în judeţe diferite, unele chiar foste reşedinţe de judeţ (Galaţi - Tecuci; Suceava - Câmpulung Moldovenesc - Rădăuţi - Fălticeni; Cluj - Dej - Turda; Timişoara - Lugoj; Piteşti - Mioveni; Reşiţa - Oraviţa; Alba Iulia - Blaj; Abrud - Câmpeni; Drăgăneşti Olt - Caracal; Arad - Lipova; Vaslui - Huşi; Paşcani - Târgu Frumos, etc.) impun o amplă reconsiderare a viabilităţii vechilor judeţe, reînfiinţarea acestora doar pe baza argumentului istoric şi de tradiţie, făcându-se abstracţie de multitudinea de mutaţii intervenite în planul vieţii economico-sociale din ultimii 50 de ani, fiind practic imposibilă.

Pentru a exemplifica posibilele efecte ale revenirii la organizarea administrativ-teritorială interbelică asupra sistemelor urbane regionale au fost analizate patru studii de caz, reprezentând situaţii relativ diferite.

Fig. 41 - **Raportul dintre rețelele urbane județene din 2002 şi 1926**. 1. Municipii reşedințe de județ (2002), 2. Municipii (2002), 3. Orașe (2002), 4. Limita județelor actuale, 5. Limita județelor din 1926, 6. Căi ferate.

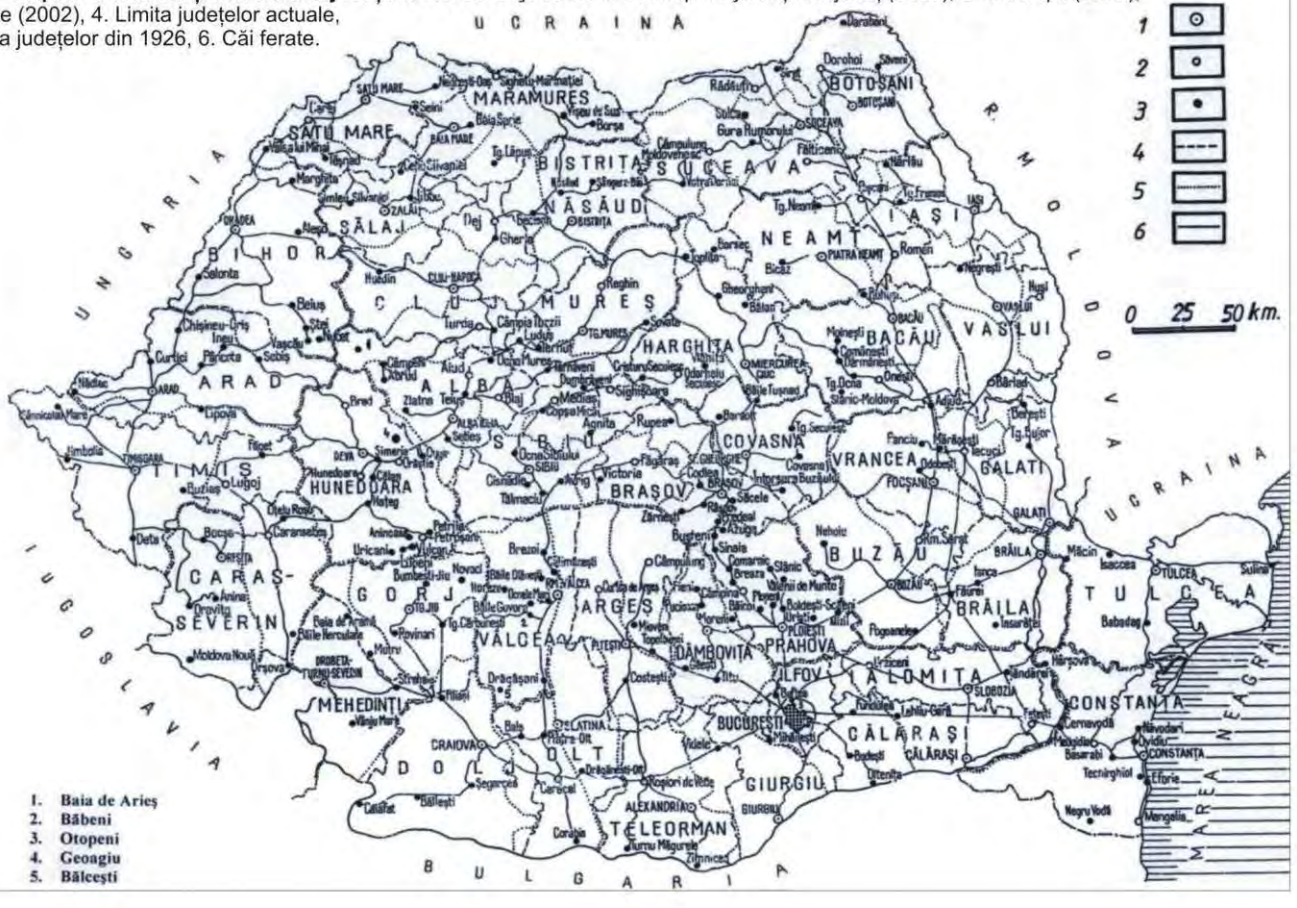

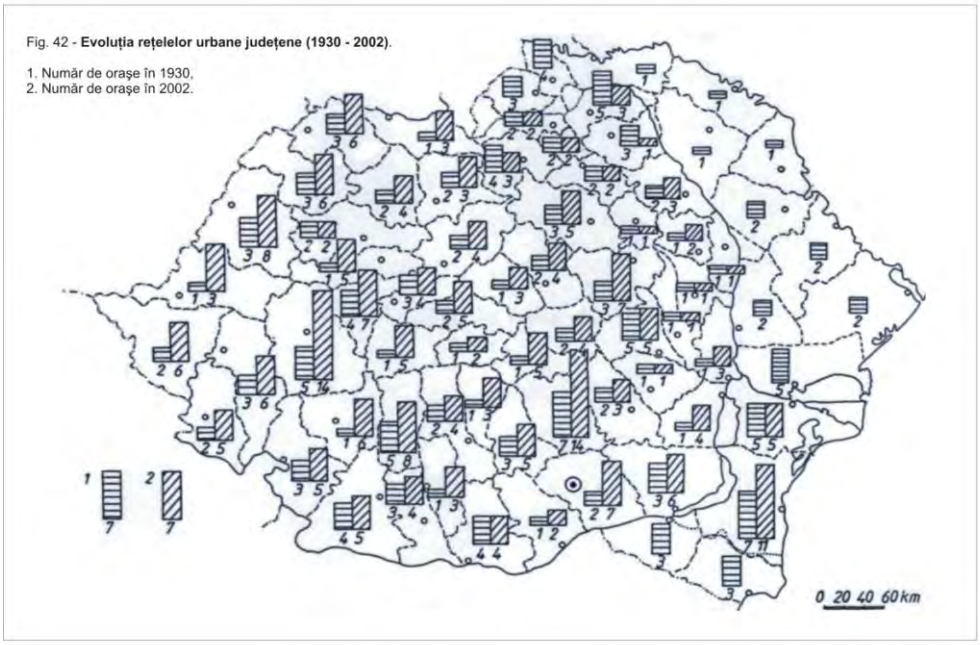

Moldova de Nord. Revenirea la vechile structuri administrative ar însemna pentru spaţiul nord-moldovenesc reinvestirea cu funcţie de centru administrativ a 4 oraşe: Câmpulung Moldovenesc, Rădăuţi, Fălticeni şi Dorohoi. Aceasta ar conduce la divizarea actualelor judeţe Suceava şi Botoşani în 6 unităţi administrativ-teritoriale distincte: Rădăuţi, Suceava, Câmpulung, Baia, Dorohoi şi Botoşani, primele două cu suprafeţe foarte mici. Astfel, pe un teritoriu relativ redus ar lua naştere un număr mult prea mare de unităţi administrativ-teritoriale, ceea ce ar conduce la o intensă fragmentare a unui spaţiu geografic relativ omogen sub raportul potenţialului natural şi uman. In plus, dacă la începutul secolului, cele şase oraşe cu funcţie de centru administrativ din această parte a ţării puteau exista oarecum independent, putând susţine unităţi administrative de nivel departamental, prin intermediul reşedinţelor de plasă (centre de polarizare locală, cu funcţie de „releu" în preluarea unor funcţii administrative ale centrului judeţean şi în redistribuirea acestora în teritoriu), în prezent situaţia se prezintă mult schimbată. Investiţiile masive făcute în oraşele Suceava şi Botoşani, ca urmare a investirii lor cu funcţie administrativă în 1968 au determinat o creştere substanţială a potenţialului demografic şi social-economic al acestora, ceea ce a condus la accentuarea relaţiilor de subordonare a oraşelor Câmpulung Moldovenesc, Rădăuţi şi Fălticeni faţă de Suceava şi a oraşului Dorohoi faţă de Botoşani.

Moldova de Sud-Est. In spaţiul geografic al Moldovei de Sud-Est, respectiv a judeţelor Galaţi şi Vaslui, organizarea administrativ-teritorială din 1926 consemna 5 judeţe: Covurlui, Tecuci, Tutova, Vaslui şi Fălciu.

Comasarea judeţului Covurlui cu părţile sudice ale judeţelor Tecuci şi Tutova într-o unică unitate administrativ-teritorială, a avut ca efect pierderea funcţiei administrative a 3 oraşe: Tecuci, Bârlad şi Huşi, prin includerea acestora în noile judeţe formate - Galaţi şi Vaslui. In cazul oraşelor Tecuci şi Huşi, relaţiile de subordonare faţă de Galaţi, respectiv faţă de Vaslui s-au accentuat, în vreme ce Bârladul, care anterior

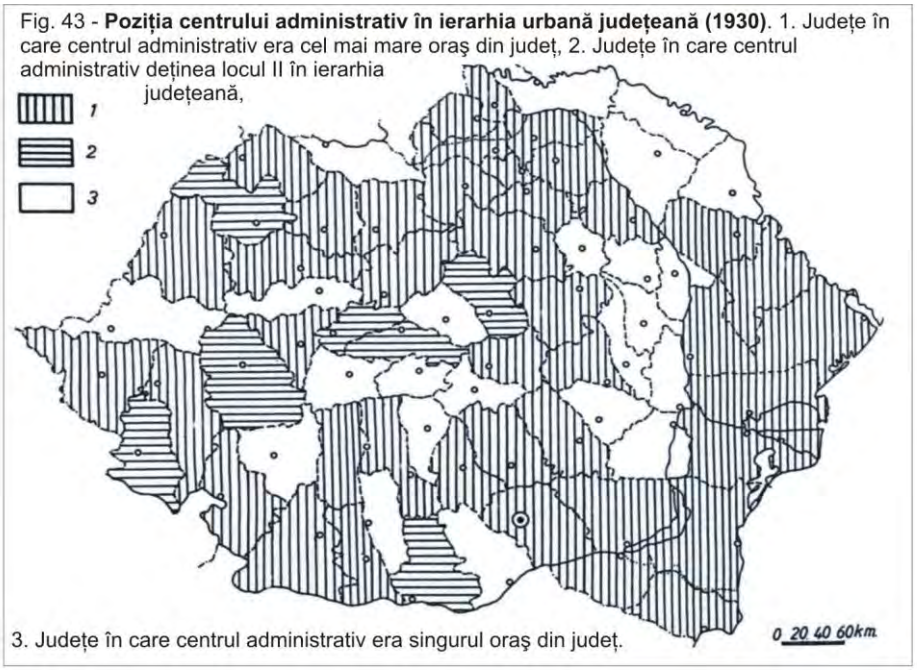

Fig. 43 - **Poziția centrului administrativ în ierarhia urbană județeană (1930)**. 1. Județe în care centrul administrativ era cel mai mare oraş din județ, 2. Județe în care centrul administrativ deținea locul II în ierarhia județeană,

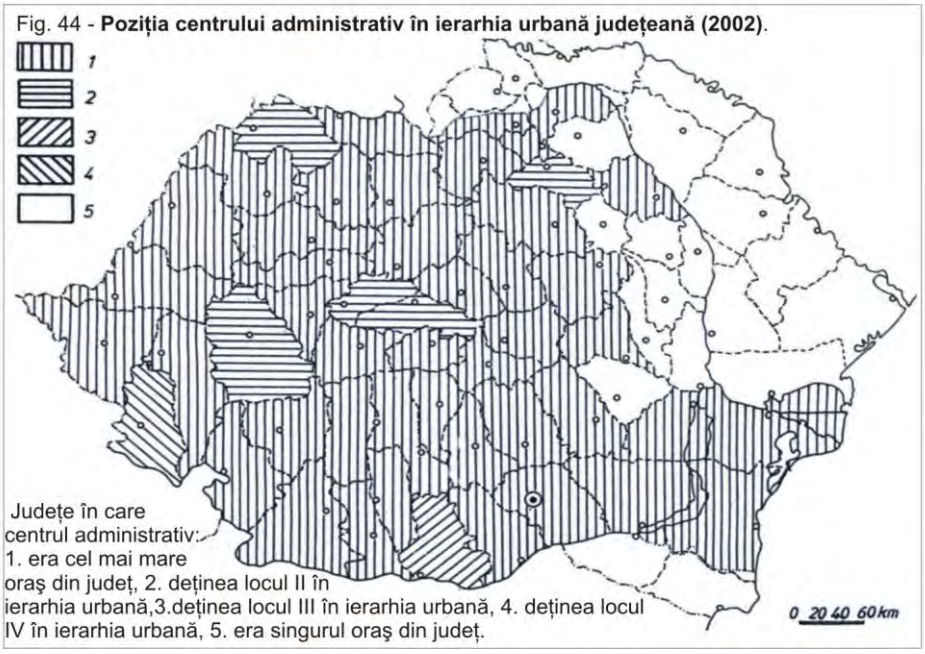
1
2
3
4
5
Județe în care centrul administrativ: 1. era cel mai mare oraş din județ, 2. deținea locul II în ierarhia urbană,3.deținea locul III în ierarhia urbană, 4. deținea locul IV în ierarhia urbană, 5. era singurul oraş din județ.
0 20 40 60km

Fig. 44 - **Poziția centrului administrativ în ierarhia urbană județeană (2002)**.

era mai bine plasat în ierarhia urbană decât oraşul Vaslui, a intrat în competiţie cu acesta. Sumele transferate de la bugetul local al Galaţiului la cel al municipiului Tecuci sunt în prezent cu mult peste optimul stabilit în raport de populaţia celor două oraşe (328.000 locuitori, faţă de numai 47.000 locuitori ai Tecuciului). Dacă judeţul Galaţi se situează constant pe locuri de frunte în ceea ce priveşte contribuţia la

bugetul naţional, aceasta se datorează municipiului Galaţi, Tecuciul înregistrând cea mai mare rată a şomajului din judeţ şi întreprinderile cu cele mai mari dificultăţi financiare. Prin urmare, o eventuală reînfiinţare a judeţului Tecuci ar conduce la o evidentă accentuare a decalajelor; Tecuciul ar avea mari greutăţi în a susţine o structură administrativă de nivel departamental cu un program coerent de dezvoltare. Galaţiul ar scăpa de peste 40% din şomerii judeţului, de o serie de dificultăţi economice, în vreme ce noua structură administrativă nu ar dispune practic de suficiente resurse pentru alimentarea bugetului local, recurgând masiv la fonduri de la bugetul central.

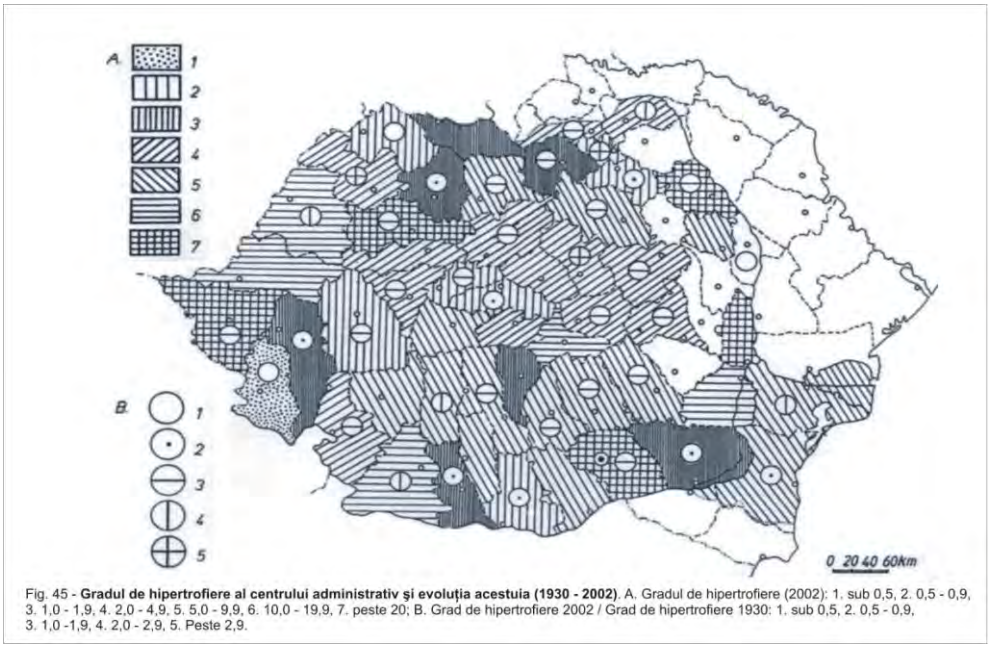

Fig. 45 - **Gradul de hipertrofiere al centrului administrativ şi evoluţia acestuia (1930 - 2002)**. A. Gradul de hipertrofiere (2002): 1. sub 0,5, 2. 0,5 - 0,9, 3. 1,0 - 1,9, 4. 2,0 - 4,9, 5. 5,0 - 9,9, 6. 10,0 - 19,9, 7. peste 20; B. Grad de hipertrofiere 2002 / Grad de hipertrofiere 1930: 1. sub 0,5, 2. 0,5 - 0,9, 3. 1,0 -1,9, 4. 2,0 - 2,9, 5. Peste 2,9.

Reinvestirea cu funcţie administrativă a municipiului Tecuci ar putea avea efecte benefice asupra spaţiului geografic limitrof doar într-un cadru limitat, prin preluarea unora din activităţile care generează funcţia administrativă a Galaţiului şi redistribuirea acestora în teritoriu, dată fiind poziţia excentrică a centrului administrativ în cadrul judeţului şi relaţiile de subordonare ale Tecuciului faţă de Galaţi. Această acţiune poate avea loc într-un context mai larg, la nivelul întregii ţări, printr-o reinvestire parţială cu funcţie administrativă a unor centre de convergenţă locală, intrajudeţeană, foste reşedinţe de judeţ, spre care gravitează spaţii rurale marginale, depărtate de actualele reşedinţe de judeţ.

Centrul Transilvaniei. La fel ca şi nordul Moldovei, Centrul Transilvaniei ar fi extrem de divizat prin reapariţia judeţelor Târnava Mică, Târnava Mare, Turda, Făgăraş şi Odorhei şi reinvestirea cu funcţie administrativă a oraşelor Blaj (subordonat în prezent oraşului Alba Iulia), Turda (subordonat Clujului), Sighişoara, Odorheiu Secuiesc şi Făgăraş. In cazul oraşului Odorheiu Secuiesc, o structură administrativă centrată pe acesta şi-ar dovedi viabilitatea, dată fiind relaţia de competiţie existentă între acesta şi actualul centru administrativ, Miercurea Ciuc.

Oltenia şi sud-vestul Munteniei. In acest perimetru considerăm că s-ar dovedi viabilă reînfiinţarea fostului judeţ Romanaţi, ceea ce ar contribui la descongestionarea

oraşului Slatina, prin creşterea arealului de polarizare al oraşului Caracal. Aceasta şi ca urmare a relaţiei de competiţie existentă în prezent între Slatina şi Caracal, care era plasat, în 1930, pe un rang superior Slatinei în ierarhia urbană judeţeană. Însă poziţia total excentrică a Slatinei în teritoriul administrativ al judeţului Olt din 1926, impune o reconsiderare a perimetrului administrativ al acestui judeţ în cazul unei viitoare reînfiinţări.

Pe de altă parte, în actualul judeţ Teleorman, pe lângă Alexandria, atât Turnu Măgurele, fostă reşedinţă administrativă în 1926, cât şi Roşiori de Vede şi-ar putea revendica funcţia administrativă, între aceste trei oraşe existând o netă relaţie de competiţie.

5. Raportul stat - capitală. Centralitatea funcţiei politico - administrative. Schimbări în organizarea internă a statului

Cu cât teritoriul unui stat are o suprafaţă mai mare, cu atât eterogenitatea sa este mai evidentă. Din acest punct de vedere, cu cei 238.391 kmp şi aproape 21,7 milioane locuitori, România se poate înscrie în categoria statelor relativ mari ale Europei, ocupând locul al 11-lea ca suprafaţă şi al 8-lea ca potenţial demografic[69]; în partea centrală şi răsăriteană a continentului fiind depăşită doar de Ucraina şi Polonia. Deşi formată prin unificarea unor teritorii aflate de-a lungul timpului sub diferite stăpâniri străine, România se numără printre statele europene omogene etnic, ponderea populaţiei de naţionalitate română fiind la recensământul din 18 martie 2002 de 89,5%.

Capitala reflectă particularităţile ţării: situată într-o zonă cu o populaţie compact românească în partea sudică a ţării, a determinat o organizare specifică a teritoriului, reflectată mai ales prin configuraţia căilor de comunicaţie şi prin dispunerea celorlaltor oraşe cu funcţii de metropole regionale. Poziţia sa distinctă în cadrul sistemului urban, caracterizată printr-un mare decalaj în raport cu oraşul situat pe locul secund, a determinat o mare extindere a zonei sale de influenţă, împiedicând dezvoltarea în apropierea sa a unor metropole regionale puternice cu rol de redistribuire a fluxurilor demografice şi economice. S-a conturat astfel în jurul Capitalei şi mai ales la sud de aceasta, o arie profund rurală, caracterizată prin externalităţi negative reflectate printr-un grad avansat de sărăcie, îndeosebi culturală (nivel educaţional scăzut, rată înaltă a mortalităţii infantile, infrastructură tehnico-edilitară deficitară). În pofida investirii cu statut urban a unor centre de polarizare locală apropiate de Bucureşti (Buftea - 1968; Budeşti, Mihăileşti, Bolintin-Vale, Fundulea, Lehliu-Gară - în 1989; Otopeni – 2000, Popeşti-Leordeni şi Voluntari – 2004, Bragadiru, Chitila, Măgurele şi Pantelimon – 2005), aria sa reală de polarizare[70] depăşeşte cu mult limitele administrative ale judeţului Ilfov, incluzând în întregime jumătăţile vestice ale judeţelor Ialomiţa şi Călăraşi, comunele din sudul judeţelor Prahova şi Dâmboviţa (până la nord de Titu), în sud apropiindu-se mult de Dunăre.

La nivel macroteritorial, vârful ierarhiei urbane din România se caracterizează printr-o evidentă disproporţie între Capitală şi alte 4 oraşe (Iaşi, Cluj-Napoca, Braşov şi Constanţa) cu funcţii de metropole regionale care au deţinut, după 1950, a doua poziţie în ierarhia urbană. Deşi Bucureştii devin capitală a Principatelor Române abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea (1862), funcţia sa este similară cu cea a unor vechi capitale europene, în jurul cărora s-au constituit puternice state centralizate, capitala devenind un simbol pentru acestea şi având o întâietate incontestabilă în faţa altor centre urbane mari.

[69] Exceptând Federaţia Rusă şi Turcia.
[70] Aria de polarizare a fost determinată astfel pe baza fluxurilor migratorii induse de prezenţa Capitalei.

Raţiunile politice au fost determinante în alegerea Bucureştilor capitală a Principatelor Române, centralitatea faţă de Iaşi în raport de noul teritoriu al statului constituind un prim criteriu. În plus, din Bucureşti se putea realiza un mai bun control al liniei Dunării, percepută la acea dată ca principala zonă de unde s-ar fi putut declanşa un potenţial conflict care să ameninţe unitatea statală de curând instituită. Din punct de vedere demografic, dacă în prima jumătate a secolului al XIX-lea, cele două capitale aveau o populaţie sensibil egală, în perioada 1831-1859, ritmul de creştere al Bucureştilor a înregistrat o rată net superioară, nu atât datorită sporului natural sau migratoriu, cât mai curând datorită executării unor lucrări edilitar-urbanistice[71] care au avut ca efect o relativă creştere a nivelului de trai şi o diminuare a ratei mortalităţii infantile. Aceasta a făcut ca decalajul faţă de Iaşi să crească de la 1,21 în 1831 la 1,85 în 1859, încă un argument pentru stabilirea capitalei la Bucureşti, în acea perioadă Bucureştii concentrând peste 35% din populaţia totală a Ţării Româneşti. Acest act politic a avut un impact major asupra dinamicii oraşului: în mai puţin de un secol (1859-1948) populaţia sa a crescut de 8,5 ori, iar decalajul faţă de Iaşi s-a mărit de la 1,85 la 11,07 *(Tab. 16).*

Tabelul 16 - Evoluţia demografică comparativă a celor două capitale ale Principatelor Române în perioada 1831-1948

Anul	BUCUREŞTI	IAŞI	Indicele de hipertrofiere	OBSERVAŢII
1831	58.794	48.514	1,21	Creştere pe baza sporului natural
1859	121.734	65.745	1,85	Lucrări tehnico-edilitare
1899	282.078	77.598	3,63	CAPITALĂ – 1862
1912	341.321	75.875	4,5	Fluxuri migratorii
1930	639.040	102.872	6,21	Idem
1948	1.014.807	94.075	11,07	Idem

Aceasta a fost perioada care a marcat desprinderea netă a Bucureştilor faţă de oricare alt centru urban românesc, poziţie menţinută constant până astăzi. La nivel macroteritorial, vechile capitale ale provinciilor istorice româneşti (Iaşi, Cluj, Craiova, Timişoara) la care s-au adăugat Braşovul, Galaţii şi Constanţa, datorită funcţiei industriale şi industrial-portuare acţionează ca centre de polarizare regională, toate însă fiind situate pe aceeaşi prag demografic, de circa 6-7 ori mai mic decât al Capitalei, competiţia dintre acestea împiedicând afirmarea unei metropole regionale puternice, cu rol de echilibru între Capitală şi restul sistemului urban.

Evoluţia viitoare tinde însă să corecteze această situaţie. Situarea relativ apropiată a două mari reşedinţe de judeţ din estul ţării - Galaţi şi Brăila - asociată cu direcţiile de dezvoltare urbană preconizate, va conduce în viitor la individualizarea în aria de subsidenţă dintre Dunăre, gurile Siretului şi cele ale Prutului, a primei conurbaţii bipolare din România, care cu circa 600.000 - 700.000 locuitori preconizaţi, va constitui a doua mare aglomeraţie urbană a ţării, capabilă că se situeze pe o poziţie echilibrată între Capitală şi celelalte metropole cu funcţii regionale.

O altă soluţie pusă în discuţie pentru reechilibrarea sistemului urban la nivelul său superior, o constituie *mutarea capitalei*, principalele argumente invocate fiind

[71] La sfârşitul secolului al XVII-lea sunt construite primele cişmele; între 1828-1830 este introdus iluminatul public cu felinare; în timpul domniei lui Grigore Ghica (1822-1828) are loc pavarea oraşului cu piatră, pentru ca ulterior, în 1844 să fie introdus sistemul modern de alimentare cu apă a oraşului prin ţevi metalice etc. (Ghinea, 1996, I, p. 231).

supraconcentrarea şi poziţia sa periferică la nivelul ţării. Astfel, dacă distanţa rutieră dintre Oradea şi Bucureşti este de 592 km, de la Oradea la Budapesta sunt numai 259 km; chiar Clujul este mai aproape de Budapesta (410 km) decât faţă de Bucureşti (440 km); între Timişoara şi Bucureşti sunt 562 km, în vreme ce până la Belgrad sunt doar 180 km, iar între Reşiţa şi Bucureşti sunt 500 km, aproape dublu faţă de Belgrad (268 km). Similare sunt şi cazurile oraşelor Arad, Satu Mare, Baia Mare, Carei etc. care tind să graviteze către capitalele statelor vecine, situate mai aproape.

Propuneri de schimbare a Capitalei au existat, soluţiile vehiculate fiind fie Târgovişte, vechea curte domnească a Ţării Româneşti, fie oraşe din Transilvania - Alba Iulia, Cluj-Napoca sau Braşov. Dacă în primele două cazuri argumentul istoric şi de tradiţie a prevalat, în cazul Clujului şi în cel al Braşovului, centralitatea a constituit argumentul principal. De altfel, Târgovişte, situat destul de aproape de Bucureşti (78 km) şi pe o cale de acces secundară, nu corectează cu mult dezavantajele poziţiei periferice a Bucureştilor. Soluţii mai viabile ar părea ultimele trei, însă discrepanţa dintre potenţialul economic şi demografic al acestora şi cel al actualei capitale, este evidentă. În plus, experienţa statelor europene, fie că este vorba de state unitare, puternic centralizate, cum este cazul Franţei, fie cu structură federală (Germania, Austria, Belgia), toate au preferat capitală cel mai mare oraş, adevărat simbol pentru întreaga naţiune *(Tab. 17)*.

Tabelul 17 - Indicele de hipertrofie şi particularităţile câtorva capitale europene

CAPITALA	Indicele de hipertrofie	Ponderea din populaţia totală (%)	OBSERVAŢII
PARIS	7,38	16,3	Capitală veche, simbol al unui stat centralizat
ROMA	2,63	5	Capitala Italiei (1871) aleasă printr-o decizie politică
LONDRA	2,58	14,3*	Capitală veche, simbol al unui stat centralizat (Anglia)
BERLIN	1,93	4,1	Capitala Germaniei (1871, 1990) aleasă prin decizie politică
MOSCOVA	1,79	6	Capitală veche a cărei funcţie a fost întreruptă (St. Petersburg)
VIENA	6,61	19,5	Veche capitală imperială, devenită capitală federală (1918)
BERNA	0,36**	4,35	Capitală federală, aleasă prin compromis la limita dintre Elveţia francofonă şi Elveţia germanofonă (1848)
MADRID	1,83	7,8	Capitală din perioada medievală (1561); stat regional
HELSINKI	5,72	19,7	Capitală nouă (1821; 1919)
AMSTERDAM	1	6,9	Capitală descentralizată, alături de Haga
ATENA	4,29	29,5	Capitală veche, simbol al unui stat centralizat
BUDAPESTA	9,43	19,45	Capitală nouă (1872) simbol al unui stat centralizat
COPENHAGA	5,06	25,9	Capitală din perioada medievală (1445), stat centralizat
VARŞOVIA	1,95	4,3	Capitală din perioada medievală (1596), stat centralizat
BUCUREŞTI	5,9	9,1	Capitală nouă (1862) simbol al unui stat centralizat

*Ponderea din populaţia Angliei ** Capitala este al 4-lea oraş ca mărime

Excepţie este cazul Elveţiei care deşi este unul dintre cele mai vechi state europene (1291) şi-a stabilit capitala abia la mijlocul secolului al XIX-lea în capitala singurului canton bilingv (Berna) simbol al unităţii principalelor două comunităţi lingvistice ale ţării. Acest model este caracteristic însă continentului nord-american

(Washington, Ottawa)[72], de aici fiind „exportat" în întreaga lume, mai puţin în Europa. Implementarea acestuia în România acum, după 140 de ani de funcţionare a capitalei la Bucureşti, ar putea atrage pe lângă costurile ridicate pe care le-ar presupune, puternice disfuncţionalităţi la nivelul căilor de comunicaţii şi al infrastructurii în general care s-ar reflecta asupra tuturor componentelor vieţii economico-sociale.

Situarea Capitalei la periferia unuia dintre cele două „buzunare ale sărăciei" ar putea avea efecte benefice asupra structurării spaţiului rural din sudul ţării, conducând la atenuarea dezechilibrelor regionale; mutarea sa ar putea agrava aceste dezechilibre.

Însă dacă mutarea capitalei în actualele condiţii economico-sociale este o măsură pe cât de costisitoare, pe atât de nerealistă, descentralizarea funcţiilor sale prin transferarea de filiale ale unor instituţii de interes naţional către unele metropole regionale (Cluj-Napoca, Iaşi, Galaţi-Brăila), considerăm că este o decizie nu numai utilă, dar şi necesară. Astfel s-ar putea crea premisele acoperirii decalajului dintre capitală şi al doilea nivel urban, cu consecinţe benefice asupra structurării spaţiului la nivel macroteritorial.

6. Dinamica zonelor de influenţă urbană sub presiunea funcţiei politico-administrative

Dinamica zonelor de influenţă urbană este condiţionată pe de o parte de poziţionarea geografică a centrelor polarizatoare, iar pe de altă parte de forţa lor de polarizare. Deciziile cu caracter politico-administrativ au o dublă implicaţie:

- *directă*, determinând aria de polarizare administrativă[73], chiar dacă aceasta este diferită de aria de polarizare a oraşului investit cu statutul de centru administrativ. Astfel sunt induse disfuncţionalităţi la nivel rural, aşezări care gravitează în mod firesc spre anumite centre urbane trebuind să depindă administrativ de reşedinţa de judeţ;
- *indirectă*, prin modificarea dinamicii oraşului care este investit sau căruia i se retrage statutul de centru administrativ, dinamică care la rândul ei modifică configuraţia zonei de influenţă urbană.

Cu excepţia a două judeţe (Vaslui şi Hunedoara), reşedinţa de judeţ domină sistemele urbane judeţene, în unele cazuri cu autoritate (Brăila, Bihor, Arad), zona de influenţă a sistemului urban judeţean fiind comparabilă cu zona de competenţă administrativă a reşedinţei, respectiv cu suprafaţa judeţului.

Cele două tipuri de zone de influenţă sunt însă departe de a fi identice, suprapunerea lor evidenţiind trei cazuri:

a) zone de influenţă ale sistemelor urbane judeţene situate în interiorul limitelor administrative - caz în care judeţele sunt *supradimensionate* (cazul judeţelor Vrancea, Galaţi, Gorj, Arad, Bistriţa-Năsăud etc). În aceste judeţe sistemul urban judeţean nu reuşeşte să cuprindă în aria sa de influenţă întreaga suprafaţă administrativă, unele comune situate periferic gravitând către centre urbane situate în judeţele limitrofe. Astfel, nordul judeţului Galaţi gravitează, cel puţin teoretic[74], către Bârlad; sudul judeţului Dâmboviţa se află în aria de

[72] Investirea acestor oraşe cu statutul de capitală s-a făcut ca un simbol al reconcilierii dintre două spaţii cu caracteristici diferite: alegerea sitului pentru construirea noii capitale americane s-a făcut printr-o lege dată de Congres la 16 iulie 1760, într-o zonă situată la contactul dintre Nord-Estul S.U.A., dominat de micii proprietari, cu vederi liberale şi Sud, dominat de marile plantaţii sclavagiste. În cazul capitalei canadiene, alegerea s-a făcut la contactul dintre Quebec-ul francofon şi Canada anglofonă, capitala simbolizând astfel unitatea dintre cele două mari comunităţi lingvistice ale ţării (1858).

[73] Termenul de arie de polarizare l-am considerat simonim cu cel de zonă de influenţă.

[74] În analiză s-a ţinut seama de distanţele pe căile rutiere.

influenţă a Capitalei; vestul judeţului Bistriţa-Năsăud gravitează către Dej şi Cluj; sudul judeţului Gorj, către Craiova etc.

b) sisteme urbane judeţene ale căror zone de influenţă depăşesc suprafaţa unităţilor administrative, judeţele fiind în acest caz *subdimensionate* (Cluj, Mureş, Buzău, Alba etc.).
c) sisteme urbane judeţene ale căror limite se intersectează cu limita judeţelor, cele mai frecvente cazuri, în care suprafaţa unităţilor administrative este *aproximativ egală* cu cea polarizată (teoretic) de sistemele urbane judeţene, însă trasarea limitelor judeţelor ar trebui să comporte unele modificări.

Totuşi, relativitatea regionării teritoriului în funcţie de zonele de influenţă ale sistemelor urbane judeţene, rezultă din faptul că au fost luate în analiză zonele de influenţă teoretică ale acestora. În realitate însă, acestea nu acoperă întreg teritoriul ţării, existând întinse zone nepolarizate sau slab polarizate urban, zone delimitate prin legea 351 / 2001 **(Fig. 46)** şi care sunt considerate prioritare pentru dezvoltarea de localităţi cu rol de servire intercomunală[75]. Faptul că unele centre urbane mici au o forţă de polarizare extrem de redusă, limitată chiar, în unele cazuri, la perimetrul administrativ propriu, pune sub semnul îndoielii delimitarea pe criteriul distanţei faţă de orice centru urban, făcându-se abstracţie de particularităţile acestuia.

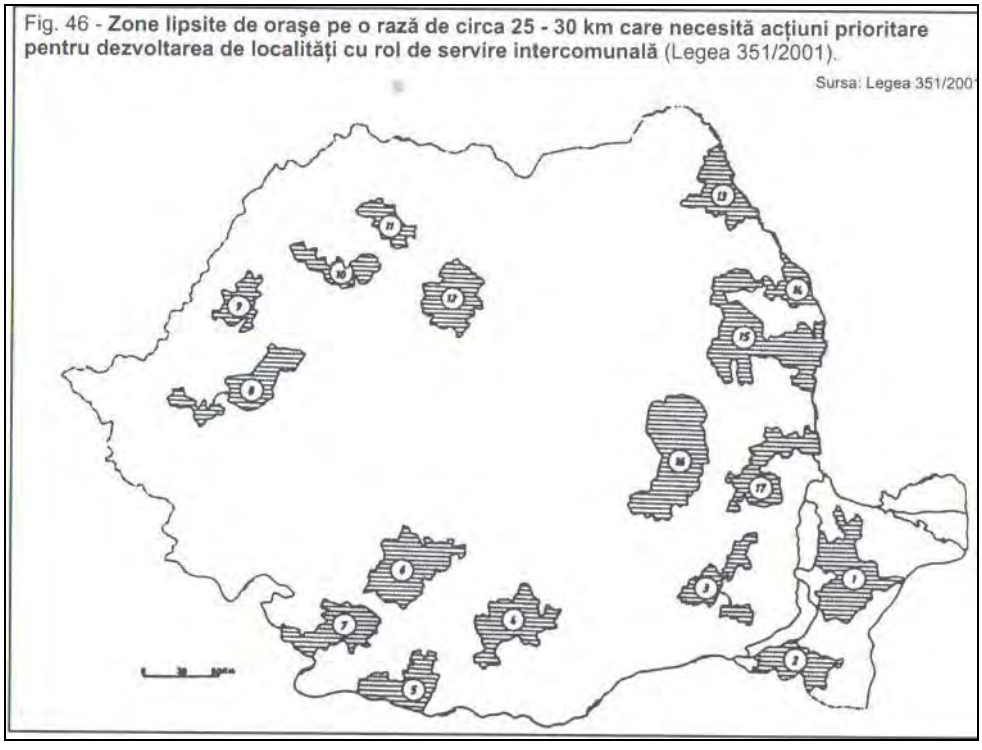

Fig. 46 - **Zone lipsite de oraşe pe o rază de circa 25 - 30 km care necesită acţiuni prioritare pentru dezvoltarea de localităţi cu rol de servire intercomunală** (Legea 351/2001).

Sursa: Legea 351/200

Este motivul pentru care am preferat să extindem aceste arii, delimitându-le în raport de zonele de influenţă a centrelor de polarizare judeţeană - oraşe în general cu

[75] Lista comunelor ce alcătuiesc zonele lipsite de oraşe pe o rază de 25-30 km care necesită acţiuni prioritare pentru dezvoltarea de localităţi cu rol de servire intercomunală este cuprinsă în anexa II - 6.1. a Legii 351 / 2001 privind Planul de amenajare a teritoriului naţional - Secţiunea a IV-a - Reţeaua de localităţi.

peste 30.000 locuitori care au, au avut sau ar putea fi investite cu funcţie administrativă. Au rezultat astfel 14 areale compacte cu suprafeţe mult mai extinse faţă de cele delimitate în conformitate cu prevederile actului normativ, ce cuprind zone întinse din Oltenia, cea mai mare parte a Dobrogei, Bărăganul, Munţii Apuseni, sudul Crişanei, jumătatea nordică a Carpaţilor Orientali, partea centrală şi nord-estică a Moldovei, Carpaţii şi Subcarpaţii de Curbură, vestul şi sudul Banatului, Câmpia Română.

Din cele 2694 comune existente la 1 septembrie 2002, 470 (17,5%) se aflau în arii profund rurale, la peste 50 km distanţă de principalele nuclee de polarizare urbană. Dintre acestea, 112 se aflau la peste 75 km, iar 21 la mai mult de 100 km distanţă de un centru urban important. Judeţele cele mai defavorizate din acest punct de vedere par a fi cele din vestul ţării (Bihor, Arad şi Caraş-Severin), urmate de judeţul Dolj, datorită gradului mare de hipertrofiere a reţelelor urbane judeţene. La polul opus, numai 237 comune (8,8% din total) se aflau în imediata polarizare a unui oraş cu peste 30.000 locuitori (sub 10 km), cu tendinţă de integrare în mediul urban.

Vulnerabilitatea zonelor de influenţă ale oraşelor mici rezultă şi din potenţialul de poziţie al acestora. Cele situate în arii profund rurale, care s-au evidenţiat ca nuclee de polarizare locală îşi pot demonstra viabilitatea prin măsuri de stimulare corespunzătoare. Recenta declarare a unor oraşe în astfel de zone (Bălceşti şi Băbeni în Piemontul Getic; Geoagiu şi Baia de Arieş în Munţii Apuseni, Dăbuleni şi Bechet în Câmpia Olteniei, etc.) se înscrie pe coordonatele acestei politici. În cazul celor situate în zona de influenţă a unor oraşe mari, cu funcţie administrativă, se produce un fenomen de „absorbţie" a zonei de influenţă a acestora; ele însele intrând în zona de influenţă urbană, fapt care în unele cazuri le poate frâna dezvoltarea (cazul oraşelor mici din jurul Capitalei). Acolo unde ele îşi configurează totuşi o zonă de influenţă urbană, aceasta se caracterizează printr-o evidentă asimetrie rezultat al presiunii exercitate de zonele de influenţă ale centrelor urbane limitrofe. Exemple în acest sens sunt date de ariile de polarizare ale oraşelor din apropierea Ploieştilor sau ale celor ce alcătuiesc centurile urbane ale Braşovului sau Sibiului. Însuşi oraşul Ploieşti, prin situarea sa în apropierea Capitalei prezintă o distorsiune evidentă a ariei de polarizare prin împingerea sa până la câţiva kilometri de limita sudică a intravilanului. Acest fapt se reflectă şi în suprafaţa zonelor de influenţă: dacă aria de polarizare a unor oraşe situate în zone cu o densitate redusă a centrelor urbane mari se apropie sau chiar depăşeşte 5000 kmp (Iaşi - 5200 kmp; Cluj Napoca - 5000 kmp; Timişoara - 4300 kmp; Craiova şi Buzău - 4000 kmp) probând rolul lor de nuclee de polarizare macroregională, în cazul Braşovului sau a Ploieştilor, oraşe cu potenţial demografic şi economico-social comparabil, dar situate în arii intens urbanizate, zonele de influenţă nu depăşesc 1300 kmp, respectiv 800 kmp (Ianoş, 1987, p. 83). Dacă la prima vedere acesta ar putea constitui un handicap, blocarea extinderii zonei de influenţă împiedicându-le afirmarea rolului de metropole regionale, dezvoltarea unor *aglomerări urbane* (în cazul Braşovului, Sibiului, Ploieştilor sau a Craiovei) sau *conurbaţii* (în cazul Galaţi - Brăila) viabile, ar determina individualizarea unor zone de influenţă unitare, cu funcţii macroregionale.

Pe de altă parte, traiectoria imprimată unor centre urbane prin investirea lor cu funcţie administrativă, şi-a găsit o reflectare directă în dinamica zonelor de influenţă a acestora. Oraşe ca Slobozia, Reşiţa, Baia Mare sau Alexandria care nu mai cunoscuseră anterior statutul de reşedinţă de judeţ s-au transformat într-un timp scurt, prin investiţii masive, din oraşe mici, centre de polarizare locală, în centre coordonatoare de nivel judeţean. Funcţia administrativă a fost factorul determinant

în atragerea funcţiei industriale, raţiunea constând doar în justificarea economică a unei decizii politice. Rezultatul a fost o creştere considerabilă a zonelor de influenţă, pe baza migraţiei populaţiei active din mediul rural, ocupată în ramuri industriale noi, fără vreo legătură cu resursele de materii prime sau cu tipul de economie locală. În aceste condiţii, colapsul sistemului politic a determinat haosul structurilor economice pe care le-a generat, reflectarea acestora la nivel teritorial având drept consecinţă zonele cu probleme specifice de dezvoltare.

Zone lipsite de oraşe pe o rază de circa 25-30 km, care necesită acţiuni prioritare pentru dezvoltarea de localităţi cu rol de servire intercomunală (Legea 351/2001)

- Zona **1** (22 unităţi administrative) :
  - jud. Constanţa: Cogealac, Crucea, Mihai Viteazu, Nicolae Bălcescu, Pantelimon, Siliştea, Târguşor, Vulturu.
  - jud. Tulcea: Baia, Beidaud, Casimcea, Cerna, Ciucurova, Dăeni, Dorobanţu, Hamcearca, Horia, Izvoarele, Ostrov, Peceneaga, Stejaru, Topolog.
- Zona **2** (11 unităţi administrative):
  - jud. Constanţa: Adamclisi, Aliman, Băneasa[1], Cobadin, Deleni, Dobromir, Dumbrăveni, Independenţa, Ion Corvin, Lipniţa, Oltina.
- Zona **3** (16 unităţi administrative):
  - jud. Brăila: Ciocile, Cireşu, Roşiori, Ulmu.
  - jud. Călăraşi: Dragalina, Dragoş Vodă.
  - jud. Ialomiţa: Axintele, Balaciu, Căzăneşti[2], Ciochina, Cocora, Grindu, Munteni-Buzău, Reviga, Sălcioara, Sfântu Gheorghe.
- Zona **4** (37 unităţi administrative):
  - jud. Argeş: Bârla, Căldăraru, Hârseşti, Izvoru, Miroşi, Mozăceni, Negraşi, Popeşti, Recea, Slobozia, Ştefan cel Mare, Teiu, Ungheni.
  - jud. Olt: Crâmpoia, Icoana, Mihăeşti, Movileni, Nicolae Titulescu, Radomireşti, Seaca, Şerbăneşti, Tufeni, Văleni.
  - jud. Teleorman: Balaci, Ciolăneşti, Dobroteşti, Gratia, Necşeşti, Poeni, Sărbeni, Scurtu Mare, Siliştea, Siliştea-Gumeşti, Tătărăştii de Jos, Tătărăştii de Sus, Trivalea-Moşteni, Zâmbreasca.
- Zona **5** (21 unităţi administrative):
  - jud. Dolj: Amărăştii de Jos, Amărăştii de Sus, Apele Vii, Bârca, Bechet[3], Bistreţ, Castranova, Călăraşi, Celaru, Daneţi, Dăbuleni[4], Dioşti, Dobreşti, Gângiova, Gighera, Goicea, Măceşu de Sus, Măceşu de Jos, Mârşani, Ostroveni, Sadova.
- Zona **6** (50 unităţi administrative):
  - jud. Dolj: Bulzeşti, Fărcaş, Melineşti, Murgaşi.
  - jud. Gorj: Berleşti, Bustuchin, Căpreni, Cruşeţ, Dănciuleşti, Hurezani, Logreşti, Stejari, Stoina, Turburea, Ţânţăreni.
  - jud. Vâlcea: Alunu, Amărăşti, Băbeni[5], Bălceşti[6], Berbeşti[7], Copăceni, Dănicei, Drăgoeşti, Făureşti, Fârţăneşti, Galicea, Ghioroiu, Glăvile, Grădiştea, Guşoeni, Ioneşti, Lădeşti, Lăpuşata, Livezi, Mateeşti, Măciuca, Olanu, Orleşti, Pesceana, Popeşti, Roeşti, Roşiile, Scundu, Sineşti, Stăneşti, Stoileşti, Şirineasa, Tetoiu, Valea Mare, Zătreni.
- Zona **7** (28 unităţi administrative):
  - jud. Dolj: Botoşeşti-Paia, Brabova, Carpen, Cernăteşti, Gogoşu, Grecesti, Orodel, Pleniţa, Predeşti, Sălcuţa, Seaca de Pădure, Secu, Sopot, Terpezita, Vârtop, Vela, Verbiţa.
  - jud. Mehedinţi: Bălăciţa, Bâcleş, Cujmir, Dârvari, Gârla Mare, Gruia, Obârşia de Câmp, Oprişor, Pristol, Salcia, Vânători.
- Zona **8** (18 unităţi administrative):
  - jud. Arad: Bata, Birchiş, Bârzava, Brazii, Gurahonţ, Hălmagiu, Hălmăgel, Petriş, Pleşcuţa, Săvârşin, Vărădia de Mureş, Vârfurile.
  - jud. Bara, Bogda, Brestovăţ, Ghizela, Maşloc, Secaş.
- Zona **9** (13 unităţi administrative):
  - jud. Arad: Apateu, Craiva, Hăşmaş.
  - jud. Bihor: Căpâlna, Ceica, Cociuba Mare, Drăgeşti, Holod, Lăzăreni, Olcea, Sâmbăta, Şoimi, Tinca.
- Zona **10** (13 unităţi administrative):
  - jud. Sălaj: Almaşu, Buciumi, Cizer, Cuzăplac, Dragu, Fildu de Jos, Halmăşd, Hida, Plopiş, Săg, Sânmihaiu Almaşului, Valcău de Jos, Zimbor.
- Zona **11** (12 unităţi administrative):
  - jud. Maramureş: Boiu Mare, Mireşu Mare, Şomcuta Mare[8], Ulmeni[9], Valea Chioarului.

---

[1] Declarat oraş, Legea 83 / 2004.
[2] Declarat oraş, Legea 134 / 2004.
[3] Declarat oraş, Legea 83 / 2004.
[4] Declarat oraş, Legea 83 / 2004.
[5] Declarat oraş, Legea 429 / 2002.
[6] Declarat oraş, Legea 353 / 2002.
[7] Declarat oraş, Legea 410 / 2003.
[8] Declarat oraş, Legea 83 / 2004.

- jud. Sălaj: Gâlgău, Ileanda, Letca, Lozna, Poiana Blenchii, Rus, Zalha.

- Zona **12** (33 unități administrative):
  - jud. Bistrița-Năsăud: Budești, Chiochiș, Galații Bistriței, Lechința, Matei, Miceștii de Câmpie, Milaș, Silivașu de Câmpie, Sânmihaiu de Câmpie, Teaca, Urmeniș.
  - jud. Cluj: Buza, Cămărașu, Cătina, Frata, Geaca, Mociu, Pălatca, Suatu.
  - jud. Mureș: Band, Cozma, Crăiești, Fărăgău, Grebenișu de Câmpie, Miheșu de Câmpie, Pogăceaua, Râciu, Sărmașu, Sânpetru de Câmpie, Șăulia, Șincai, Valea Largă, Zău de Câmpie.
- Zona **13** (24 unități administrative):
  - jud. Botoșani: Albești, Călărași, Dobăceni, Durnești, Flămânzi[10], Frumușica, Hlipiceni, Lunca, Mihălășeni, Prăjeni, Răuseni, Ripiceni, Românești, Santa Mare, Ștefănești[11], Todireni, Trușești.
  - jud. Iași: Andrieșeni, Bivolari, Gropnița, Probota, Șipote, Trifești, Vlădeni.
- Zona **14** (17 unități administrative):
  - jud. Iași: Ciorteşti, Costuleni, Cozmeşti, Dolheşti, Gorban, Grozeşti, Moşna, Prisăcani, Răducăneni.
  - jud. Vaslui: Arsura, Boțești, Bunești-Averești, Codăești, Dănești, Drânceni, Micleşti, Tăcuta.
- Zona **15** (60 unități administrative):
  - jud. Iași: Dagâța, Ipatele, Mironeasa, Scânteia, Șcheia, Tansa, Țibana, Țibănești.
  - jud. Neamț: Bozieni, Oniceni, Poienari, Valea Ursului.
  - jud. Bacău: Colonești, Corbasca, Dealu Morii, Filipeni, Găiceana, Glăvănești, Horgești, Huruiești, Izvoru Berheciului, Lipova, Motoșeni, Onceşti, Parincea, Păncești, Plopana, Podu Turcului, Răchitoasa, Stănișești, Tătărăşti, Vultureni.
  - jud. Vaslui: Albești, Alexandru Vlahuță, Banca, Berezeni, Blăgești, Bogdănești, Bogdănița, Costești, Dimitrie Cantemir, Dragomirești, Fălciu, Găgești, Ghergheşti, Hoceni, Iana, Ivănești, Lunca Banului, Măluşteni, Murgeni[12], Poienești, Puiești, Pungești, Roșiești, Șuletea, Vetrișoaia, Viișoara, Voinești, Vutcani.
- Zona **16** (51 unități administrative):
  - jud. Buzău: Beceni, Berca, Bisoca, Bozioru, Brăești, Buda, Calvini, Cănești, Cătina, Cernătești, Chiliile, Cislău, Cozieni, Lopătari, Măgura, Mărgăriteşti, Mânzălești, Murgești, Odăile, Pardoși, Pănătău, Pătârlagele[13], Pârscov, Sărulești, Scorțoasa, Tisău, Valea Salciei, Vintilă Vodă, Vipereşti.
  - jud. Vrancea: Andreiașu de Jos, Bârsești, Chiojdeni, Câmpuri, Dumitești, Gura Caliței, Jitia, Mera, Năruja, Nereju, Nistorești, Paltin, Poiana Cristei, Răcoasa, Reghiu, Soveja, Tulnici, Valea Sării, Vidra, Vintileasca, Vizantea Livezi, Vrâncioaia.
- Zona **17** (26 unități administrative):
  - jud. Brăila: Gemenele, Măxineni, Racovița, Râmnicelu, Romanu, Salcia Tudor, Scorțaru Nou.
  - jud. Buzău: Balta Albă, Vâlcelele.
  - jud. Galați: Costache Negri, Cuca, Cudalbi, Folteşti, Frumușița, Fundeni, Grivița, Ivești, Liești, Măstăcani, Pechea, Rediu, Scânteiești.
  - jud. Vrancea: Bălești, Ciorăşti, Măicănești, Nănești.

[9] Declarat oraș, Legea 83 / 2004.
[10] Declarat oraș, Legea 80 / 2004.
[11] Declarat oraș, Legea 79 / 2004.
[12] Declarat oraș, Legea 582 / 2003.
[13] Declarat oraș, Legea 203 / 2004.

Numerotarea zonelor corespunde celei din Figura 46.

Capitolul III

STRUCTURILE POLITICO-ADMINISTRATIVE DIN SPAŢIUL VEST-EUROPEAN ŞI VIABILITATEA UNUI MODEL EUROPEAN PENTRU SPAŢIUL ROMÂNESC

1. Modele teoretice de regionare politico-administrativă

Argumentul identităţii etnice şi culturale ca factor de diferenţiere regională a condus la cristalizarea a trei modele privind regionarea politico-administrativă, care stau la baza fundamentării teoretice a celor trei tipuri de structură statală: federală, unitară şi regională.

1.1. Modelul autonomist-etnocratic

A fost fundamentat de Jean Fouéré (1968) şi are la bază criteriile etnice şi culturale ca factori de diferenţiere regională. Raţiunea autorului porneşte de la un presupus fenomen de „erodare" a statului naţional, în faţa afirmării statului-regiune. Scopul întregului demers vizează organizarea teritoriului pe baza arealelor omogene etnic şi cultural, prin garantarea constituţională a autonomiei.

Sistemul federal presupune existenţa unei comunităţi de entităţi politico-administrative[76] caracterizate printr-o largă autonomie, reprezentate printr-un singur subiect de drept internaţional, printr-un guvern central şi câte un guvern local pentru fiecare stat membru. Principiul de bază este cel al dizolvării autorităţii centrale prin transferarea sa la nivel local, cele două tipuri de guverne având personalităţi şi competenţe distincte. La nivel central sunt soluţionate problemele comune, funcţiile statului federal fiind împărţite între statul federal şi statele componente, acestea contribuind în mod egal la elaborarea legilor federale. Astfel, federalismul încearcă să rezolve problema unităţii statale prin realizarea unui echilibru între forţele centripete şi cele centrifuge. Acest sistem funcţionează eficient acolo unde comunităţile regionale doresc uniunea pentru a beneficia de anumite avantaje politice sau economice, dar fără să-şi piardă identitatea.

Experienţa internaţională a ultimelor decenii a demonstrat însă ineficienţa federalismului pe criterii etnice (colapsul U.R.S.S. şi a fostei Iugoslavii, dezmembrarea Cehoslovaciei, fragilitatea Bosniei şi Herţegovina sau a actualei federaţii Serbia şi Muntenegru), modelele cele mai viabile de structuri federale fiind cele bazate pe argumentele mai curând de natură istorică şi culturală (cazul Germaniei şi Austriei); lingvistică (Belgia, Elveţia), sau colonială - în situaţia statelor federale constituite prin unificarea unor foste colonii - S.U.A., Canada, Australia, Republica Sud Africană, Malaysia, Tanzania etc.).

Fie că au la bază unitatea culturală, lingvistică, etnică sau sunt relicte ale unor vechi state medievale sau coloniale, acestea se caracterizează prin disproporţii evidente atât sub raport teritorial *(Tab. 18)*, cât şi al potenţialului economic şi demografic de care

[76] Acestea poartă diferite denumiri: *state* în S.U.A., Australia, India, Malaysia, Mexic sau Venezuela; *provincii* - în Canada, Republica Africa de Sud sau Argentina; *cantoane* în Elveţia; regiuni în Belgia; *landuri* în Germania şi Austria; *emirate* (Emiratele Arabe Unite); *republici autonome, regiuni autonome, districte* - în Rusia etc.

dispun, rezultat al menţinerii identităţii regionale de-a lungul timpului. La acestea se adaugă prezenţa mai multor tipuri de unităţi politico-administrative de prim rang - state şi teritorii (în Australia, India, Brazilia); republici, regiuni, teritorii (în Rusia), ca şi poziţia distinctă a capitalei în cadrul structurilor politico-administrative interne, ca un simbol al armonizării unor teritorii cu caracteristici diferite (District of Columbia în S.U.A., Capital Federal în Argentina, Districto Federal în Brazilia, Australian Capital Territory în Australia etc.).

Tabelul 18 – Mărimea şi structura unităţilor administrative din unele state federale

Statul	Nr. unităţi administrative de prim rang	Nr. tipuri de unităţi administrative de prim rang	Raportul dintre supr. maximă şi supr. Minimă	Supr. medie a unităţilor administrative (kmp)	Supr. medie (%) din supr. totală a ţării
ARGENTINA	23	2	1.546	154.001,5	5,5
AUSTRIA	9	1	46,2	9.793,5	11,67
AUSTRALIA	8	2	1.038,4	1.265.022	16,4
BRAZILIA	27	3	60.171	782.235,5	9,2
CANADA	12	2	275,1	773.150	7,75
E.A.U.	7	1	260	32.625	39
GERMANIA	16	1	174,6	35.475	14,3
INDIA	31	2	13.857,7	221.739	6,7
RUSIA	89	4	1.034,4	51.085,5	50
S.U.A.	50	2	8.485	1.553.100	9,1

Principala problemă care se ridică în cazul regionării pe criterii etnice o constituie marea diversitate a grupurilor etnice - acestea variind de la comunităţi izolate, de câteva zeci sau sute de persoane, până la grupuri etnice foarte mari de sute de mii, milioane şi chiar miliarde de oameni, fapt ce impune o mare diversitate a mărimii şi structurii unităţilor regionale. Lucrurile se complică şi mai mult în cazul grupurilor etnice amestecate şi intercalate - cazul fostei lugoslavii sau a unor regiuni din spaţiul ex-sovietic, unde constituirea unor structuri regionale exclusiv după apartenenţa etnică ar fi neviabilă, dacă nu chiar imposibilă (s-ar ajunge la structuri extrem de fragmentate, de tipul fostelor bantustane sud-africane). La aceasta se adaugă şi efectul psihologic indus de segregarea pe criterii etnice.

Absenţa unor legături directe între compoziţia etnică, structura statului şi mărimea teritoriului acestuia este demonstrată de însăşi harta politică a lumii contemporane. State imense atât ca potenţial demografic, cât şi ca teritoriu au o structură unitară (China - 9,59 mil. kmp; 1,16 mld. loc); în vreme ce state reduse ca suprafaţă şi populaţie sunt organizate pe baze federale (Elveţia, Belgia, Austria, Malaysia, Emiratele Arabe Unite); state cu populaţie relativ eterogenă etnic au o organizare unitară (îndeosebi cele desprinse din fosta U.R.S.S sau state vest-europene devenite multinaţionale ca urmare a imigrărilor masive), în vreme ce state omogene etnic sunt organizate după sistem federal (Germania şi Austria fiind cazuri reprezentative).

1.2. Modelul liberal-democratic

L-a avut ca principal promotor pe Georges Pompidou, preşedinte al Franţei între 1969 şi 1974, şi a apărut ca o replică a modelului autonomist-etnocratic, fundamentând teoretic organizarea regională după criterii unitare. Regiunea este plasată ca o autoritate delegată în raport cu statul; statul nu deleagă regiunii atributele sale, ci *autoritatea* necesară exerciţiului regional al acestor atribute (Bădescu, Dungaciu, 1995, II, p. 8)

autoritate exprimată prin *tutela administrativă*. Regiunea nu este o instituţie etnică, ci una administrativă, garanţie a statalităţii pe suport naţional. Ea se doreşte a fi un instrument de implementare a politicilor publice unitare ale statului, configuraţia sa grefându-se pe unităţile administrativ-teritoriale de rang inferior (regionalismul francez).

Din punct de vedere teoretic, statul unitar se caracterizează printr-un înalt grad de omogenitate şi coeziune internă, rezultat al unor particularităţi distincte, care-l deosebesc de cel federal (Bodocan, 1997, pp. 103-104):

- *Suprafaţă relativ mică*. Cu cât teritoriul unui stat este mai mare, cu atât barierele morfografice sau cele hidrografice sunt mai numeroase şi evidente; deosebirile culturale dintre comunităţile teritoriale tradiţionale sunt mai profunde accentuând forţele centrifuge şi reducând eficacitatea unei autorităţi centrale unice;
- *Formă cât mai compactă.* Un stat fragmentat, perforat sau cu protuberanţe induce zone periferice, care pot prezenta diferenţieri semnificative faţă de aria centrală (nucleu), diferenţieri ce pot constitui obstacole în unitatea şi coeziunea lui, conducând spre mişcări secesioniste, mai ales când diferenţierile ce caracterizează aceste zone periferice sunt de natură etnică, culturală, religioasă, lingvistică etc.;
- *Prezenţa unei singure arii centrale,* marcată de obicei printr-o mare densitate a populaţiei, prin prezenţa capitalei şi prin convergenţa fluxurilor demografice şi economice. Această arie centrală este ideal să coincidă cu centrul teritoriului statului;
- *Densitate şi uniformizare mare a populaţiei.* În situaţiile în care între două zone intens populate din acelaşi stat se interpune un teritoriu slab locuit (montan, deşertic, pădure ecuatorială etc.), acesta poate acţiona ca o barieră pentru omogenizarea populaţiei, generând sentimente de izolare şi regionalism (cazul Sudanului sau a R.D. Congo).

Din cele 193 de state ce alcătuiesc harta politică a lumii contemporane[77], peste 150 sunt organizate după criterii unitare, însă puţine dintre acestea se apropie de modelul statului unitar ideal. Din acest punct de vedere, Franţa este considerată unul dintre cele mai bune exemple, având o suprafaţă medie (mare după standardele europene), o formă compactă, o singură arie centrală, de veche tradiţie, situată în partea sa central-nordică, cu capitala situată în centrul acesteia şi cu o populaţie numeroasă şi relativ omogenă. Unele state sunt fie prea mari (China, Sudan, R.D. Congo, Algeria etc.), altele prea fragmentate (Indonezia, Japonia, Filipine) pentru a se apropia de modelul ideal.

În concluzie, se poate afirma că deosebirea fundamentală dintre cele două modele de organizare administrativ-teritorială constă în tipul descentralizării: prin ***delegarea autorităţii*** de la nivel central la nivel local (în cazul modelului liberal-democratic), în vreme ce modelul autonomist-etnocratic are la bază ***destrămarea autorităţii,*** prin transferarea acesteia de la nivelul statului la cel al autorităţilor locale. Primul tip de regionalism se caracterizează prin *autoadministrare*; al doilea, prin *autodeterminare*.

1.3. Modelul autonomiilor regionale

Cea de-a treia categorie de state o formează *statele unitare compuse*[78] sau *statele regionale*[79], în care distincţia dintre tipul federal şi cel unitar nu este foarte strictă. Statul regional a apărut în acele state unitare în care s-a acordat o anumită autonomie unor regiuni, în general distincte din punct de vedere etnic şi cultural sau depărtate de aria centrală, distribuţia puterii fiind foarte asemănătoare cu cea din sistemul federal. Tendinţele secesioniste dezvoltate în astfel de regiuni (Ulster,

77

[78] Termenul a fost introdus de Elazar în 1975 (Paddison R., 1983, *The Fragmented State*, Basil Blackwell, Oxford).

[79] Termen sugerat de Juan Fernando în lucrarea *El Estado Unitoario, El Federal y El Estado Regional*, Madrid, 1979.

Scoţia, Catalonia, Ţara Bascilor, Lombardia etc.) au generat modelul de organizare administrativ-teritorială ce are la bază autonomiile regionale. Acesta a fost iniţiat în Regatul Unit prin acordarea unor autonomii din ce în ce mai largi Ulsterului, Scoţiei şi Ţării Galilor, autonomie concretizată prin constituirea în aceste provincii a unor guverne locale. De aici modelul s-a extins mai întâi în vestul Europei (Italia, Spania, Portugalia, Belgia, Danemarca), iar de aici în întreaga lume.

Modelul regional diferă de la un stat la altul în funcţie de gradul de autonomie şi de domeniile de competenţă ale autorităţilor locale. Se diferenţiază totuşi două variante: o variantă în care statele unitare cu populaţie minoritară permit funcţionarea unor guverne regionale cu puteri legislative şi cu responsabilităţi funcţionale (Regatul Unit, Spania, Italia), cealaltă în care acestea sunt asociate (politic, economic sau militar) cu anumite comunităţi, fără însă ca acestea să-şi piardă identitatea culturală şi organizaţiile politice. Exemple în acest sens sunt date de insulele din apropierea unor state unitare, care au intrat sau au rămas în uniune cu acestea: Azore sau Madeira (Portugalia); Baleare şi Canare (Spania); Aaland (Finlanda); Groenlanda şi Feröe (Danemarca) etc. (Ibid, p. 107).

Complexitatea raporturilor dintre stat şi regiuni este dată şi de *caracterul biunivoc* al acestor relaţii: pe de o parte atitudinea puterii centrale faţă de comunităţile teritoriale-locale ce alcătuiesc regiunile, pe de altă parte răspunsul acestora la stimulii externi concretizaţi prin măsurile de planificare regională. În primul caz, contrastele teritoriale sunt privite dinspre nivelul central spre cel local (regionalizare); în al doilea caz rolul esenţial le revine actorilor locali care se autodefinesc în raport cu puterea centrală (regionalism). Astfel, gradul de regionalizare depinde mult de modul în care autorităţile centrale reuşesc să delege la nivel substatal (regional) o parte din autoritatea lor administrativă, politică, educaţională şi economică (Gruber, 1999).

La fel ca în cazul federalismului, structura etnică nu reprezintă un element cheie în definirea statului regional. Sunt state ale căror regiuni s-au impus pe baza diferenţierilor etnice şi culturale - Regatul Unit (Scoţia, Ţara Galilor, Irlanda de Nord); Spania (Catalonia, Ţara Bascilor); Italia (Tirolul de Sud), după cum organizare regională au şi unele state cu o structură etnică relativ omogenă (Olanda, Danemarca, Norvegia, Suedia, Finlanda etc.) *(Tab. 19)*.

Tabelul 19 - Raportul între ponderea populaţiei majoritare şi tipul statelor europene

STATUL		Structura etnică
Austria	**F**	Austrieci – 98%
Belgia	**F**	Flamanzi – 56%, Valoni – 44%
Bosnia-Herţegovina	**F**	Bosniaci - 44%, Sârbi – 31%, Croaţi – 17%
Cehia	**U**	Cehi – 94%
Danemarca	**R**	Danezi – 96%
Elveţia	**F**	Germani – 65%, Francezi – 18%, Italieni – 10%
Estonia	**U**	Estonieni – 61%, Ruşi – 30%
Finlanda	**R**	Finlandezi – 94%
Franţa	**U**	Francezi – 93,7%
Germania	**F**	Germani – 93%
Italia	**R**	Italieni – 95%
Serbia şi Muntenegru	**F**	Sârbi – 63%, Albanezi – 17%, Muntenegreni – 5%
Letonia	**U**	Letoni – 53%, Ruşi – 34%

Lituania	**U**	Lituanieni – 80%
Norvegia	**R**	Norvegieni – 98%
Olanda	**R**	Olandezi – 96%
Regatul Unit	**R**	Englezi – 84%, Scoţieni – 20%
România	**U**	Români – 89,5%
Federaţia Rusă	**F**	Ruşi – 81%
Spania	**R**	Spanioli – 73%, Catalani – 18%
Suedia	**R**	Suedezi – 99%
Ucraina	**U**	Ucraineni – 73%, Ruşi – 20%

F – Stat federal, **U** – Stat unitar, **R** – Stat regional

Organizarea administrativ-teritorială, ca formă de exprimare geografică a sistemelor politice, presupune dispersarea puterii în teritoriu la anumite nivele instituţionale. Nivelele de bază sunt cele *regionale* şi cele *locale*, dar în practică acestea sunt mult mai complexe, în funcţie de sistemul politic al fiecărui stat. G. Smith[80] diferenţiază şapte nivele teritoriale de organizare administrativă:

I. Guvernul (autoritatea) centrală;
II. Guvernul (autoritatea) statului federal component (în statele federale);
III. Guvernul (administraţia) regională (în statele unitare);
IV. Guvernul (autoritatea) locală de rang superior (departamental);
V. Administraţia guvernamentală inter-regională;
VI. Autoritatea locală de rang inferior (municipal sau comunal);
VII. Unităţile subcomunale (consiliile parohiale).

Nici un stat nu deţine toate aceste nivele de guvernare, ci combină doar câteva dintre ele. Cel mai frecvent utilizate în practica administrativă sunt sistemele *departamental* (caracterizat prin trei nivele de administraţie: naţional, intermediar şi local) şi *regional* (cu patru nivele administrative - două intermediare: departamental şi regional). Sistemul *comunal*, cu un singur nivel inferior, cel de bază, este mai rar folosit, fiind specific îndeosebi statelor reduse teritorial.

Dacă în spaţiul vest-european s-a impus modelul regional, caracterizat prin existenţa unui nivel intermediar inferior, mai apropiat de cel de bază şi a altuia intermediar superior, de mari dimensiuni, cu un important potenţial demografic şi economic, care preia o parte din atribuţiile statului, la est de fosta Cortină de Fier cel mai des utilizat a fost sistemul departamental. Abia în 1990, unele state (Polonia, Ungaria) au trecut la sistemul regional, ca o premisă a interconectării acestora la sistemul regional european. Franţa, statul cu cea mai mare suprafaţă din Uniunea Europeană, şi-a perfecţionat sistemul regional prin adăugarea între nivelul departamental (96 unităţi) şi cel comunal (36.700 unităţi) a unor nivele inferioare, tradiţionale, de desconcentrare administrativă (arondismentele şi cantoanele).

In România, în perioada interbelică, guvernarea se făcea după sistemul regional, la nivelele I (naţional), III (directorat ministerial, ţinut), IV (judeţ), V (plasă) şi VI (municipiu, oraş sau comună); după cel de-al doilea război mondial - la nivelele I (naţional), III (regiune), IV (raion) şi VI (municipiu, oraş sau comună)[81], iar în actuala organizare administrativ-teritorială, guvernarea se face în *sistem departamental*, doar la nivelele I (naţional), IV (judeţ) şi VI (municipiu, oraş,

[80] Apud. Paddison (1983), Bodocan (1997).
[81] S-a menţinut sistemul regional, dar fragmentarea administrativă s-a transmis de la nivelul superior la cel inferior.

comună). Dacă nivelul II de organizare este exclus în cazul României, caracterul său unitar fiind reglementat prin Constituţie, considerăm că un eventual model de optimizare a organizării administrativ-teritoriale ar trebui să aibă la bază nivelele *central* (naţional), *regional*, cel mai important (regiuni administrative constituite pe baza provinciilor istorice sau a sistemelor urbane regionale), *departamental* (judeţe), *subdepartamental* (structuri administrative de tipul plaselor interbelice), *comunal* (municipii, oraşe şi comune) şi *subcomunal* (sectoare administrative în cadrul oraşelor mari şi sate în cadrul comunelor)[82]. Dintre acestea, nivelul regional şi cel departamental (judeţean) ar constitui trepte de autonomie locală, eşantioanele inferioare constituind doar structuri de desconcentrare a serviciilor şi de redistribuire a fondurilor la nivel local (situaţie oarecum asemănătoare arondismentelor, cantoanelor şi comunelor franceze).

2. Standardizarea regională în Europa. Nomenclatorul unităţilor teritorial-statistice (NUTS)

Europa naţiunilor, a statelor unitare şi naţionale, omogene etnic şi *Europa regiunilor*, ca entităţi autonome, clădite pe baza personalităţii lor etnice, culturale şi, nu în ultimul rând economice, reprezintă deci cele două alternative faţă de care este dezbătut viitorul continentului. Regiunile Europei au însă o geneză şi o consistenţă foarte variată. Astfel, cele 22 de regiuni franceze sunt puse pe acelaşi nivel cu cele 16 landuri germane, cu cele 12 provincii olandeze sau cu cele 45 comitate engleze, disparităţile accentuându-se şi mai mult la nivelele administrative inferioare. Unele regiuni reprezintă construcţii pur artificiale, generate de raţiuni statistice sau legate de integrarea europeană, altele sunt moştenirea unui trecut glorios şi au constituit entităţi teritoriale stabile pe parcursul a sute de ani. Unele se apropie de 100.000 kmp (Castilia-Leon - 94.000 kmp), altele nu depăşesc câteva sute de kilometri pătraţi, alcătuind practic teritoriul administrativ al unor oraşe (Bremen, Hamburg, Berlin sau Bruxelles). Între estul Angliei şi insulele sudice şi estice ale Greciei raportul de populaţie este de 20:1, iar între centrul spaniol şi landul Bremen din Germania, raportul de suprafaţă este de 532:1(!). Iar dacă analiza este extinsă la întregul spaţiu european, contrastele evident, se adâncesc **(Fig. 47)**. Iată de ce, încă din 1972 au fost puse bazele unor principii unitare privind politicile de dezvoltare regională pe întreg spaţiul CEE, iar în 1975 a fost creat Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER), primul instrument european pentru implementarea politicilor de dezvoltare regională şi înlăturarea dezechilibrelor teritoriale. O bază unitară de analiză pentru ansamblul fenomenelor economice şi sociale de pe întreg spaţiul CEE a fost creată abia în 1989 prin elaborarea unui decupaj regional unic: *Nomenclatorul unităţilor teritorial-statistice* (NUTS). Conceput iniţial pe trei nivele ierarhice (NUTS 1 - nivel macroregional, echivalent nivelului federal; NUTS 2 - nivel regional şi NUTS 3 - nivel departamental) (Labasse, 1991, p. 138), la care s-a adăugat ulterior şi un nivel local (comunal) - NUTS 4 - prin acest instrument de lucru s-a realizat o corespondenţă între nivelele regionale din ţările comunitare pe de o parte şi dintre acestea şi decupajele administrative naţionale pe de altă parte. Această standardizare a condus la individualizarea a două categorii de regiuni:

1. *Regiuni administrative sau politico-administrative*, cu o identitate regională proprie, dată de fundamentul istoric şi de unitatea factorilor culturali, etnici, lingvistici, economici (landuri şi kreize în Germania, regiuni şi departamente în Franţa, regiuni şi provincii în Italia şi Belgia, comunităţi autonome în Spania etc.);

[82] Acest model de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a României va fi prezentat detaliat în anexa I a lucrării.

2. *Regiuni de raportare teritorial-statistică*, construcţii artificiale, fără personalitate regională, funcţie administrativă sau antecedente istorice, rezultate prin agregarea unităţilor administrativ-teritoriale de rang inferior existente (ZEAT în Franţa, regieungsbezirk în Germania, landsdelen în Olanda, regiuni standard şi grupări de comitate în Regatul Unit, grupări de amter în Danemarca, grupări de regiuni de dezvoltare în Grecia, grupări de comunităţi autonome în Spania sau grupări cu finalitate comunitară în Portugalia).

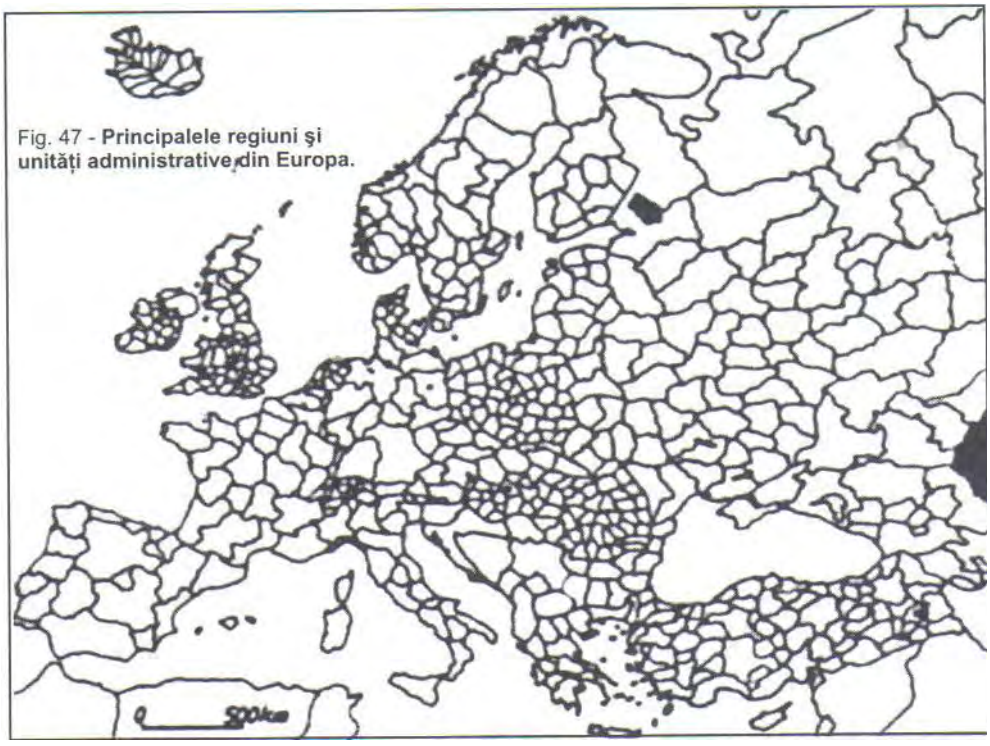

Fig. 47 - **Principalele regiuni şi unităţi administrative din Europa.**

Vechimea şi ampla dezvoltare a fenomenului urban în Europa centrală şi de vest a constituit principalul element favorizator în structurarea regională. Nucleele urbane au constituit încă din antichitate, dar mai cu seamă în perioada medievală, principalii factori de stimulare a organizării spaţiale, favorizând constituirea în jurul lor a entităţilor politico-administrative ce stau la baza actualelor regiuni europene.

Cu excepţia celor trei state cu structură federală (Germania, Austria şi Belgia), nivelul regional superior (NUTS 1) este alcătuit din construcţii artificiale create ca bază de raportare statistică, fără însă a avea o identitate şi o funcţionalitate regională proprie (Ibidem). Dimensiunea medie a unităţilor teritorial-statistice de nivel 1 este de 35.100 kmp (pentru suprafaţă) şi de 5 milioane locuitori (pentru populaţie), mai redusă decât standardele teoretice ce stau la baza decupajului acestora (suprafaţă în jur de 50.000 kmp, populaţie în jur de 6 milioane locuitori).

Discrepanţele teritoriale se amplifică chiar, în raport cu nivelurile administrative: dacă cele 6 regiuni franceze care alcătuiesc Bazinul Parizian însumează 139.122 kmp, regiunea Nord-Pas de Calais cu numai 12.144 kmp alcătuieşte singură o zonă economică teritorial-administrativă (ZEAT) de nivel NUTS 1, la fel ca landurile-oraşe

germane sau ca regiunea Bruxelles.

Un adevărat nivel regional apare abia pe treapta NUTS 2 care grupează structurile regionale de bază ale majorităţii statelor Uniunii Europene: Franţa, Finlanda, Italia, Grecia, Irlanda, Olanda, Portugalia, Spania şi Suedia. Faţă de medie (13.500 kmp pentru suprafaţă, 2 milioane locuitori pentru populaţie), ecarturile de variaţie sunt considerabile: 8 regiuni depăşesc 40.000 kmp (5 spaniole - Andaluzia, Aragon, Castilia-Leon, Castilia-La Mancha şi Extremadura şi 3 franceze - Acvitania, Midi-Pyrénées şi Rhône-Alpes), iar 15 sunt mai mici de 5000 kmp (dintre care 9 numai în Olanda - cea mai mică, Utrecht - 1396 kmp) (Labasse, 1991, p. 145). Prin urmare, nu mărimea, ci *funcţionalitatea* este criteriul de bază în individualizarea regiunilor europene, fie că este vorba de regiunile politico-administrative, cu personalitate istorică şi culturală sau de regiunile teritorial-statistice, născute din raţiuni economice. Suprafaţa nu este un criteriu definitoriu nici pentru rangul unităţilor teritorial-statistice: regiuni de nivel NUTS 1 sunt mai mici decât regiuni de nivel NUTS 2 (din alte state), condiţia fiind doar ca o unitate de rang superior să fie formată dintr-un număr întreg de unităţi de rang inferior. Unele regiuni de nivel 1 aparţin deopotrivă şi nivelului teritorial-statistic 2 (Ile de France, Nord - Pas de Calais în Franţa; Schleswig-Holstein, Bremen, Hamburg, Saar şi Berlin în Germania; Estul Angliei şi Irlanda de Nord în Regatul Unit); unele regiuni de nivel 2 aparţin şi nivelului 3, după cum, în cazul Luxemburgului, toate cele trei nivele coincid.

Totuşi, în pofida acestui mozaic aparent eterogen la nivel comunitar, fiecare stat membru îşi are unul sau chiar două (în cazul Franţei) eşaloane regionale reprezentative ce corespund diferitor nivele teritorial-statistice *(Tab. 20).*

Tabelul 20 - Unităţile regionale de bază ale statelor membre ale Uniunii Europene (2004).

Statul	Suprafaţa (kmp)	Populaţia 2000 (mii loc)	Diviziuni (politico) administrative de bază	Supr. medie (kmp)	Populaţia medie (mii loc)	NUTS
AUSTRIA	83.858	8.069	9 landuri	9.317,5	896,5	1
BELGIA	30.528	10.176	3 regiuni	10.176	3.422,7	1
CEHIA*	78.866	10.269	8 regiuni (kraj)	9.858,25	1.283,6	2
CIPRU*	9.251	873	6 districte	1.541,8	145,5	3
DANEMARCA	43.096	5.358	14 Amter (districte) 2 municipalităţi	2.693,5	334,9	3
ESTONIA*	45.227	1.363	15 districte 6 oraşe	2.153,7	64,9	3
FINLANDA	338.145	5.185	5 provincii 1 teritoriu autonom	56.357,5	864,2	1
FRANŢA	543.965	58.835	22 regiuni	24.725,7	2.674,3	2
			96 departamente	5.666,3	612,9	3
GERMANIA	357.002	82.386	16 landuri	22.312,6	5.149,1	1
GRECIA	131.957	10.975	13 regiuni	10.150,5	844,2	2
IRLANDA	70.285	3.823	34 comitate	2.067,2	112,45	3
ITALIA	301.337	57.892	20 regiuni	15066,85	2.894,6	2

LETONIA*	64.589	2.385	7 oraşe, 26 districte rurale	1.957,25	72,3	3
LITUANIA*	65.301	3.691	10 districte	6.530,1	369,1	2
LUXEMBURG	2.586,4	444	3 districte	862	148	3
MALTA*	316	384	6 regiuni	52,7	64	4
OLANDA	41.526	15.968	12 provincii	3.460,5	1.330,7	2
POLONIA*	312.685	38.648	16 voievodate	19.542,8	2.415,5	1
PORTUGALIA	92.365	10.328	7 regiuni	13.195	1.475,4	2
REGATUL UNIT AL MARII BRITANII SI IRLANDEI DE NORD	244.101	59.953	53 comitate (45 în Anglia, 8 în Wales) 12 regiuni (Scoţia) 6 districte (Ulster)	3.438	844,4	3
SLOVACIA*	49.035	5410	8 regiuni	6.129,4	676,25	2
SLOVENIA*	20.256	1.991	147 municipalităţi	137,65	13,54	4
SPANIA	505.990	40.144	17 comunităţi autonome	29.764,1	2.361,4	2
SUEDIA	449.964	8.888	24 comitate	18.748,5	370,34	2
UNGARIA*	93.030	10.190	19 comitate	4.896,3	536,3	3

Sursa: Matei, H.C., Neguţ, S., Nicolae, I. (2003), *Enciclopedia statelor lumii*, ed. a X-a, Ed. Meronia, Bucureşti, cu completări.

*State aderate la 1 mai 2004.

În câteva state reduse ca suprafaţă şi cu un grad mare de fragmentare administrativă la nivel superior (Olanda, Danemarca şi Luxemburg), individualizarea unor nivele regionale de talie europeană este neviabilă datorită suprafeţei reduse a acestora (sub 4000 kmp). Cum nivelele teritorial-statistice macroregionale sunt fie decupaje artificiale (Olanda, Danemarca), fie imposibile (Luxemburg), aceste state alcătuiesc ele însele, în Nomenclatorul Uniunii Europene, regiuni de nivel european **(Fig. 48)**.

Tuturor acestora li se circumscrie *nivelul statal*, alcătuit din cele 25 state membre ale Uniunii Europene. Eterogenitatea sa este remarcabilă, fiind dată de caracteristicile acestora: dacă Franţa are o suprafaţă de aproape 550.000 kmp, iar Germania atinge 82 milioane de locuitori, Luxemburgul abia depăşeşte 2500 kmp şi 400.000 locuitori, rezultând diferenţieri de 213:1 pentru suprafaţă şi 205:1 pentru populaţie.

Extinderea Uniunii Europene prin includerea a 10 noi state, între care şi Malta (316 kmp, 368.000 loc), a adâncit aceste contraste, rezultând un ecart de 1745:1 (!) pentru suprafaţă şi de 228:1 pentru populaţie.

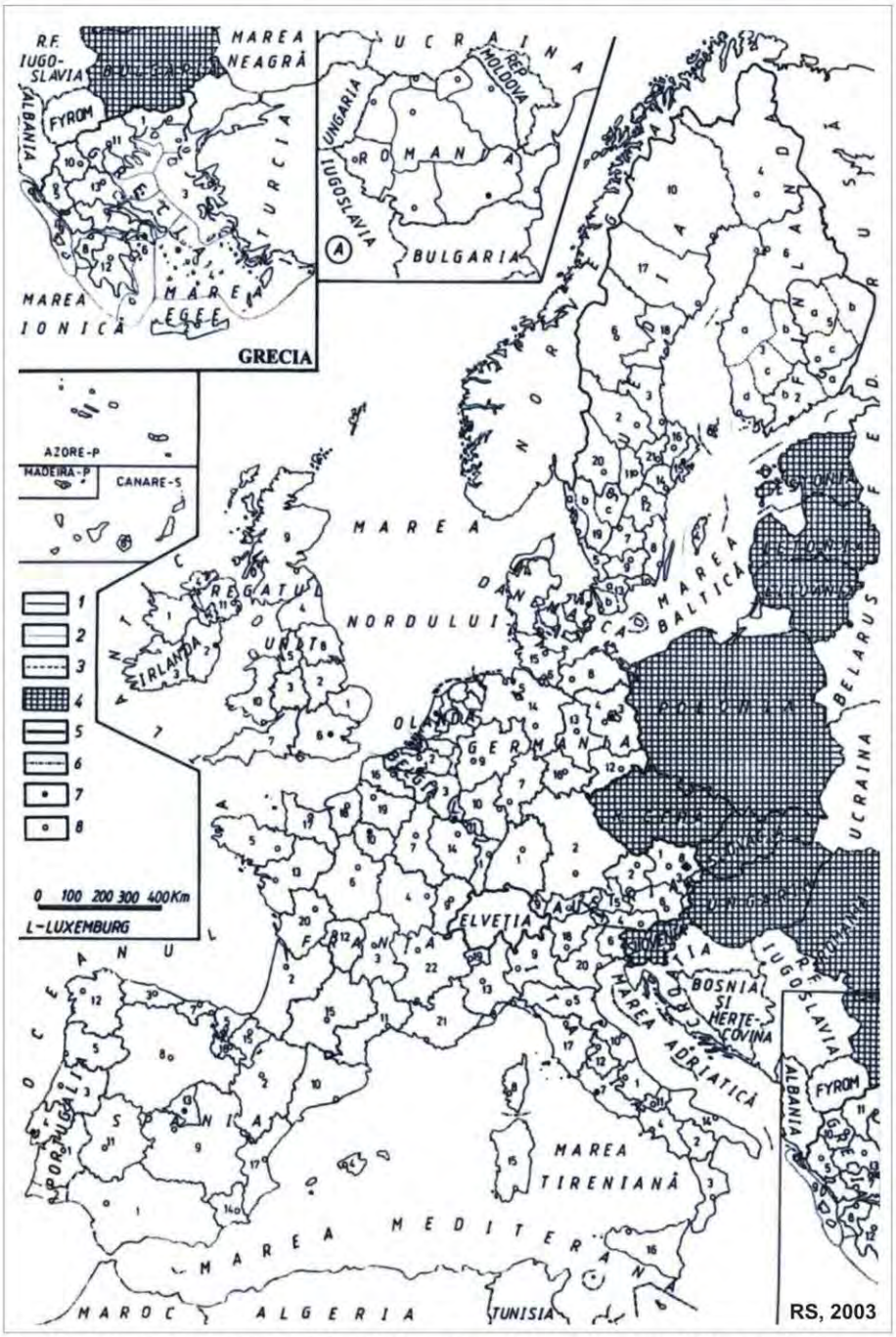

Fig. 48 - **Uniunea Europeană. State membre, regiuni şi unităţi administrative (2001).**
1. Limite de unităţi administrative, 2. Limite de unităţi administrative stabilite pe apă, 3. Limite de subunităţi administrative (în Finlanda şi Suedia), 4. Extinderea spre est a UE (în 2004 şi 2007), 5. Limita UE, 6. Graniţe de state, 7. Capitale de state, 8. Capitale de regiuni politico-administrative
A. România. Propunere de regionare politico-administrativă.
Sursa: *L' Union Européenne. Etats membres, regions et unités administratives*, Luxembourg.

Regiunile Uniunii Europene (EU – 15) – NUTS 1

Statul	Regiunea		Capitala	Indicativ
	Denumirea uzuală	Denumirea oficială		
AUSTRIA **Österreich** 9 landuri federale (Bundesländer)	Austria Inferioară	Niederösterreich	Sankt Pölten	1
	Austria Superioară	Oberösterreich	Linz	2
	Burgenland	Burgenland	Eisenstadt	3
	Carintia	Kärnten	Klagenfurt	4
	Salzburg	Salzburg	Salzburg	5
	Stiria	Steiermark	Graz	6
	Tirol	Tirol	Innsbruck	7
	Viena	Wien	Wien	8
	Vorarlberg	Vorarlberg	Bregenz	9
BELGIA **België / Belgique** 3 regiuni	Brussel / Bruxelles	Brussel / Bruxelles	Brussel / Bruxelles	1
	Flandra	Vlaandreren	Antwerpen (Anvers)	2
	Valonia	Wallonie	Namur	3
DANEMARCA **Danmark**	-	-	København (Copenhaga)	-
FINLANDA **Suomi / Finland** 6 provincii (3 subdivizate)	Insulele Aland	Ahvenanmaan Lääni / Ålands Län	Maarianhamina / Mariehamn	1
	Etelä Suomi[14]	Etelä Suomen Lääni / Södra Finlands Län	Hämeenlinna / Tavastehus	2
	Länsi Suomi[15]	Länsi Suomen Lääni/ Västra Finlands Län	Turku / Abo	3
	Laponia	Lapin Lääni / Lapplands Län	Rovaniemi	4
	Itä Suomi[16]	Itä Suomen Lääni / Östra Finlands Län	Mikkeli / St. Michel	5
	Oulu	Oulun Lääni / Uleåborgs Län	Oulu / Uleåborg	6
FRANȚA **France** 22 regiuni	Alsacia	Alsace	Strasbourg	1
	Acvitania	Aquitaine	Bordeaux	2
	Auvergne	Auvergne	Clermont-Ferrand	3
	Burgundia	Bourgogne	Dijon	4
	Bretania	Bretagne	Rennes	5
	Centru	Centre	Orléans	6
	Champagne-Ardenne	Champagne-Ardenne	Châlons-en-Champagne	7
	Corsica	Corse	Ajaccio	8

[14] Alcătuită din *Kymi* – **a** şi *Uusimaa* – **b**.
[15] Alcătuită din *Vaasa* – **a**, *Keski-Suomi* – **b**, *Häme* – **c** şi *Turku-Pori* – **d**.
[16] Alcătuită din *Kuoupio* – **a**, *Pohjois-Karjala* – **b** şi *Mikkeli* – **c**.

	Franche-Comté	Franche-Comté	Besançon	9
	Ile de France	Ile de France	Paris	10
	Languedoc-Roussillon	Languedoc-Roussillon	Montpellier	11
	Limousin	Limousin	Limoges	12
	Pays de la Loire	Pays de la Loire	Nantes	13
	Lorena	Lorraine	Metz	14
	Pirineii de Mijloc	Midi-Pyrénées	Toulouse	15
	Nord-Pas de Calais	Nord Pas de Calais	Lille	16
	Normandia Inferioară	Basse Normandie	Caen	17
	Normandia Superioară	Haute Normandie	Rouen	18
	Picardia	Picardie	Amiens	19
	Poitou-Charentes	Poitou-Charentes	Poitiers	20
	Provence - Alpes - Côte d'Azur	Provence - Alpes - Côte d'Azur	Marseille (Marsilia)	21
	Rhône-Alpes	Rhône-Alpes	Lyon	22
GERMANIA **Deutschland** 16 landuri federale (Bundesländer)	Baden-Württemberg	Baden-Württemberg	Stuttgart	1
	Bavaria	Bayern	München	2
	Berlin	Berlin	Berlin	3
	Brandenburg	Brandenburg	Potsdam	4
	Bremen	Bremen	Bremen	5
	Hamburg	Hamburg	Hamburg	6
	Hessen	Hessen	Frankfurt am Main	7
	Pomerania-Mecklenburg	Mecklenburg-Vorpommern	Schwerin	8
	Renania de Nord-Westfalia	Nordrhein-Westfalen	Düsseldorf	9
	Renania Palatinat	Rheinland Pfalz	Mainz	10
	Saar	Saarland	Saarbrücken	11
	Saxonia	Sachsen	Dresden	12
	Saxonia Anhalt	Sachsen-Anhalt	Magdenburg	13
	Saxonia Inferioară	Niedersachsen	Hannover	14
	Schleswig-Holstein	Schleswig-Holstein	Kiel	15
	Thuringia	Thüringen	Erfurt	16
GRECIA **Hellas** **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ** 13 regiuni	Anatolia-Macedonia-Tracia	Anatoliki-Makedonia kai Thraki	Komotini	1
	Creta	Kriti	Irakleion	2
	Ins. Mării Egee de Nord	Voreio Aigaio	Mytilini	3
	Ins. Mării Egee de Sud	Notio Aigaio	Ermoupolis	4
	Epir	Ipeiros	Ioannina	5
	Marea Atenă	Attiki	Athinai (Atena)	6

	Grecia Centrală şi Eubeeea	Sterea Ellada	Lamia	7
	Grecia Occidentală	Dytiki Ellada	Patrai (Patras)	8
	Ins. Ioniene	Ionioi Nisoi	Kerkyra	9
	Macedonia Occidentală	Dytiki Makedonia	Kozani	10
	Macedonia Centrală	Kentriki Makedonia	Thessaloniki (Salonic)	11
	Peloponez	Peloponnisos	Tripolis	12
	Thessalia	Thessalia	Larisa	13
IRLANDA **Ireland / Eire** 4 regiuni	Connaught	Connaught	Galway	1
	Leinster	Leinster	Dublin	2
	Munster	Munster	Limerick	3
	Ulster	Ulster	Donegal	4
ITALIA **Italia** 20 regiuni	Abruzzi	Abruzzo	L'Aquilla	1
	Basilicata	Basilicata	Potenza	2
	Calabria	Calabria	Catanzaro	3
	Campania	Campania	Napoli	4
	Emilia-Romana	Emilia-Romagna	Bologna	5
	Friul-Veneţia Iuliană	Friuli-Venezia Giulia	Trieste	6
	Latium	Lazio	Roma	7
	Liguria	Liguria	Genoa (Genova)	8
	Lombardia	Lombardia	Milano	9
	Marche	Marche	Ancona	10
	Molise	Molise	Campobasso	11
	Umbria	Umbria	Perugia	12
	Piemont	Piemonte	Torino	13
	Puglia	Puglia	Bari	14
	Sardinia	Sardegna	Cagliari	15
	Sicilia	Sicilia	Palermo	16
	Toscana	Toscana	Firenze	17
	Trentino-Adige Tirolul de Sud)	Trentino-Südtirol	Trento	18
	Valea Aosta	Valle d'Aosta / Vallée d'Aoste	Aosta / Aoste	19
	Veneto	Veneto	Venezia (Veneţia)	20
LUXEMBURG	-	-	Luxembourg	-
OLANDA[17] **Nederland** 12 provincii	Groningen	Groningen	Groningen	-
	Friesland	Friesland	Leeuwarden	-
	Drenthe	Drenthe	Assen	-
	Overijssel	Overijssel	Zwolle	-

[17] Din lipsă de spaţiu, cele 12 provincii ale Olandei nu au fost marcate numeric pe hartă.

	Gelderland	Gelderland	Arnhem	-
	Utrecht	Utrecht	Utrecht	-
	Flevoland	Flevoland	Lelystad	-
	Olanda de Nord	Noord-Holland	Amsterdam	-
	Olanda de Sud	Zuid-Holland	Rotterdam	-
	Zeeland	Zeeland	Middelburg	-
	Brabant	Brabant	Eindhoven	-
	Limburg	Limburg	Maastricht	-
PORTUGALIA **Portugal** 7 regiuni autonome	Alentejo	Alentejo	Évora	1
	Algarve	Algarve	Faro	2
	Centru	Centro	Coimbra	3
	Lisabona-Valea Tejo	Lisboa e Vale do Tejo	Lisboa (Lisabona)	4
	Nord	Norte	Porto	5
	Ins. Azore	Açores	Ponta Delgrada	-
	Ins. Madeira	Madeira	Funchal	-
SPANIA **España** 17 comunităţi autonome	Andaluzia	Andalucía	Sevilla	1
	Aragon	Aragón	Zaragoza	2
	Asturia	Principado de Asturias	Oviedo	3
	Ins. Baleare	Islas Baleares	Palma de Mallorca	4
	Ţara Bascilor	Pais Vasco	Vitoria	5
	Ins. Canare	Islas Canarias	Las Palmas	6
	Cantabria	Cantabria	Santander	7
	Castilia şi Leon	Castilla y León	Valladolid	8
	Castilia-La Mancha	Castilla-La Mancha	Toledo	9
	Catalonia	Cataluña	Barcelona	10
	Extremadura	Extremadura	Mérida	11
	Galicia	Galicia	Santiago de Compostela	12
	Madrid	Comunidad de Madrid	Madrid	13
	Murcia	Región de Murcia	Murcia	14
	Navarra	Comunidad Foral de Navarra	Pamplona-Iruña	15
	Rioja	La Rioja	Logroño	16
	Valencia	Comunidad Valenciana	Valencia	17
SUEDIA **Sverige** 21 comitate (2 comitate sunt subdivizate)	Blekinge	Blekinge Län	Karlskrona	1
	Dalarnas (Kopparberg)	Dalarnas Län	Falun	2
	Gävleborg	Gävleborgs Län	Gävle	3
	Gotland	Gotlands Län	Visby	4
	Halland	Hallands Län	Halmstad	5
	Jämtland	Jämtlands Län	Östersund	6
	Jönköping	Jönköpings Län	Jönköping	7
	Kalmar	Kalmar Län	Kalmar	8

	Kronoberg	Kronobergs Län	Växjö	9
	Norrbotten	Norrbottens Län	Lulea	10
	Örebro	Örebro Län	Örebro	11
	Öster-Götland	Öster-Götland Län	Linköping	12
	Scania[18]	Scåne Län	Malmö	13
	Söder-Manlands	Söder-Manlands Län	Västerås	14
	Stockholm	Stockholms Län	Stockholm	15
	Uppsala	Uppsala Län	Uppsala	16
	Västerbotten	Västerbottens Län	Umeå	17
	Västernorrland	Västernorrlands Län	Härnösand	18
	Västragötaland[19]	Västragötalands Län	Göteborg	19
	Värmland	Värmlands Län	Karlstad	20
	Västmanland	Västmanlands Län	Västerås	21
REGATUL UNIT AL MARII BRITANII ŞI IRLANDEI DE NORD **United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland** 11 regiuni de planificare economică	Anglia de Est	East of England	-	1
	Midlands de Est	East Midlands	-	2
	Midlands de Vest	West Midlands	-	3
	Nord-Est	North-East	-	4
	Nord-Vest	North-West	-	5
	Sud-Est	South-East	-	6
	Sud-Vest	South-West	-	7
	Yorkshire şi Humberside	Yorkshire and the Humber	-	8
	Scoţia	Scotland	Edinburgh	9
	Ţara Galilor	Wales	Cardiff	10
	Irlanda de Nord	Northern Ireland	Belfast	11

Sursa: Uniunea Europeană. State membre, regiuni şi unităţi administrative, Oficiul pentru publicaţii oficiale al Uniunii Europene, Luxemburg, 2001

Legenda hărţii:
1. Limite de unităţi administrative, 2. Limite de unităţi administrative stabilite pe apă, 3. Limite de subunităţi administrative (în Finlanda şi Suedia), 4. Ţările din spaţiul ex-comunist integrate sau candidate la integrarea în Uniunea Europeană, 5. Limita Uniunii Europene înainte de integrarea statelor din spaţiul ex-comunist (1 mai 2004), 6. Graniţe de state.
A. România. Propunere de regionare administrativă.

[18] Alcătuit din *Kristianstad* – **a** şi *Malmöhus* – **b**.
[19] Alcătuit din *Och Bohus* – **a**, *Älvsborg* – **b** şi *Skaraborg* – **c**.

3. Câteva exemple de regionare (politico) - administrativă la vest de fosta Cortină de Fier

Eterogenitatea structurilor administrative europene rezultă în primul rând din geneza şi evoluţia lor. Fie că este vorba de state federale, unitare sau regionale, decupajul administrativ are la bază o logică derivată din anumite raţiuni (naţionale, etnice, lingvistice, politice, economice etc.), care a conturat particularităţile unităţilor administrativ-teritoriale rezultate.

Prin regionare (politico)-administrativă, vom avea deci în vedere delimitarea teritoriului statal în unităţi politico-administrative sau administrativ-teritoriale în funcţie de raţiunile care au stat la baza acestor acţiuni. Ne vom opri asupra câtorva exemple, pe care le-am considerat caracteristice pentru fiecare tip de regionare.

3.1. Regionare administrativă: Franţa[83]

Franţa este considerată, în spaţiul Uniunii Europene, ca fiind exemplul tipic de stat centralizat. Suprafaţa relativ mare, evoluţia istorică, omogenitatea etnică, culturală şi lingvistică, ca şi poziţia şi statutul capitalei îi conferă atributele unui stat unitar, puternic centralizat. Minorităţile tradiţionale (bretonii, corsicanii şi provensalii) au fost supuse unui complex proces istoric de integrare prin asimilare astfel că în prezent, în pofida reafirmării identităţii regionale în condiţiile protecţiei culturale de care se bucură la nivel guvernamental, aceste minorităţi nu pot genera mişcări separatiste puternice. La acestea se adaugă minorităţile transfrontaliere (germanii din Alsacia, bascii din Navarra şi catalanii din Rousillon şi Comté de Foix) integrate în cadrul comunităţilor de origine prin facilităţile induse de cooperarea transfrontalieră.

În acest context, omogenitatea reprezintă caracteristica fundamentală a organizării politico-spaţiale. Structurat iniţial pe două paliere (comunal şi departamental), sistemul administrativ francez s-a caracterizat, timp de aproape două secole, pe lângă centralizarea excesivă şi printr-o mare fragmentare, atât la nivel departamental (96 departamente subordonate direct puterii centrale), cât mai ales la nivel local (36.700 comune). Este motivul pentru care în anii „50 a fost instituit un nivel administrativ superior, regional. Decalajul dintre structurile comunale şi cele departamentale a fost corectat prin constituirea unor nivele inferioare cu rol de descentralizare a serviciilor: arondismentele - 329 şi cantoanele - 3861 (Atlas departamental de la France, 1998). La rândul său, legea descentralizării administrative, intrată în vigoare în 1982 are ca principal obiectiv implementarea unei veritabile autonomii locale la nivel superior, punând bazele asocierii intercomunale.

Termenul de *comună*, în accepţiunea sistemului administrativ francez, îşi are originile în perioada medievală, desemnând acele aşezări umane eliberate de sub dominaţia feudală şi administrate direct de burghezie (Giblin-Delvallet, 1995, p. 460)[84]. Fiecare aşezare umană corespunde din punct de vedere administrativ unei comune, sistemul administrativ comunal fiind deci, clădit pe baza sistemului de aşezări.

Vechimea acestora se pierde astfel în timp, majoritatea limitelor dintre comune preluându-le pe cele ale vechilor parohii din Evul Mediu. Cu timpul, termenul a căpătat o conotaţie culturală, „comuna" fiind asociată unui spaţiu de libertate, de autoguvernare, fie ea şi formală, în condiţiile puternicei centralizări politico-administrative (Comuna din Paris, 1871)[85]. Este raţiunea pentru care, colectivităţile locale sunt reticente

[83] Am luat în analiză doar teritoriul Franţei metropolitane.
[84] În *Dictionnaire de Géopolitique*, coord. Yves Lacoste, Flammarion, Paris, 1995.
[85] Războiul franco-german (1870-1871) a luat sfârşit prin capitularea Franţei. În acest context, partizanii, opunându-se capitulării guvernului, au preluat controlul asupra municipalităţii, numind-o „Comuna din Paris".

la ideea fuzionării comunelor, comuna reprezentând pentru locuitorii ei mult mai mult decât o simplă unitate administrativă - un microunivers propriu cu care aceştia se identifică şi în care trăiesc (l"éspace vecu).

Departamentele sunt o creaţie a Revoluţiei franceze. Legea din 22 decembrie 1789 a unificat administrativ întregul teritoriu al ţării, înlocuind cele 37 de provincii existente până atunci (Bodocan, 1997, p. 114) cu 83 departamente, al căror număr a crescut continuu, în funcţie de circumstanţele politice şi de cuceririle teritoriale: 86 în 1793, 87 în 1808 şi 130 în 1811 ca urmare a cuceririlor din prima domnie a lui Napoleon Bonaparte (1804-1814). La baza delimitării acestora au stat nucleele urbane cu funcţie de polarizare locală, distanţa până la limita departamentală fiind dată de distanţa străbătută într-o zi călare de la reşedinţa departamentului. Astfel, departamentele franceze se caracterizează printr-o relativă omogenitate teritorială, cu excepţia câtorva situaţii impuse de argumentele funcţionale (cele din jurul Parisului) sau istorice (Territoire de Belfort, din estul ţării), mărimea lor fiind în medie de 5000-6000 kmp, comparabilă cu cea a judeţelor româneşti **(Fig. 49)**.

Contraste evidente se înregistrează însă în ceea ce priveşte gradul de populare: departamente situate în zone de mare concentrare demografică pe teritoriul cărora se află nuclee urbane importante au o populaţie de peste 1 milion, chiar de peste 2 milioane locuitori (Nord, Paris, Bouches du Rhône, Rhône, Pas de Calais etc) în vreme ce altele situate în zone montane accidentate (Lozère, Hautes Alpes, Alpes de Haute Provence) sau în zone rurale şi periferice (Creuse, Corse du Sud etc) sunt de până la 35 de ori mai puţin populate. Acest fapt se reflectă şi la nivelul bugetelor locale: consiliul general din Hauts de Seine de exemplu, dispune de un buget de circa 16 ori mai mare decât cel al departamentului Lozère, cu o populaţie de numai 73.000 locuitori.

Nivelul regional şi-a făcut apariţia în sistemul administrativ francez în iunie 1955, delimitarea regiunilor devenind efectivă abia în noiembrie 1956, pe baza agregării unităţilor administrative de rang inferior (departamente). Logica asocierii lor a fost dată pe de o parte de nucleele urbane cu rol polarizator la nivel macroregional, iar pe de altă parte de antecedentele istorice, majoritatea regiunilor (18) reluând vechile provincii istorice franceze **(Fig. 50)**[86]. Câteva dintre acestea s-au constituit pe baza funcţionalităţii generate de spaţii omogene natural: Rhône, Alpes - regiuni care au şi fuzionat în 1960, Pays de la Loire şi Midi-Pyrénées. Individualizarea regională, susţinută de fundamentul istoric şi cultural reprezintă şi sursa contrastelor teritoriale: în vreme ce regiunea Midi-Pyrenées care include 8 departamente din 4 regiuni istorice (Compté de Foix, Bigorre, Bearn şi o parte din Guyenne-Gascogne) are o suprafaţă de 45.348 kmp (8,2% din suprafaţa totală a Franţei), Alsacia, cu doar două departamente, dar cu o puternică identitate regională dată de ponderea ridicată a populaţiei de origine germană însumează doar 8280 kmp, adică 1,5% din totalul suprafeţei ţării. Tot argumentele identităţii regionale au fost cele care au condus la separarea insulei Corsica de Provence - Côte d"Azur (1970) *(Tab. 21)*.

[86] Alsace, Basse Normandie şi Haute Normandie (Normandia); Bourgogne; Centre (Touraine); Champagne-Ardenne; Picardie; Auvergne; Franche Compté; Lorraine; Corse; Languedoc-Roussillon; Provence Cote d"Azur; Bretagne; Poitou-Charentes; Aquitaine; Limousin şi Ile de France. Alte provincii istorice, de talie mai redusă, se regăsesc administrativ la nivel departamental. Astfel, departamentul Pas de Calais se suprapune provinciei Artois, iar departamentul Nord, Flandrei, ambele formând regiunea Nord - Pas de Calais; departamentul Pyrénées-Orientales se suprapune provinciei Roussillon, care formează împreună cu alte 4 departamente regiunea Languedoc-Roussillon; Comté de Nice se regăseşte în departamentul Alpes Maritimes; Anjou în departamentul Maine et Loire; Saintonge în departamentul Charente-Maritime etc.

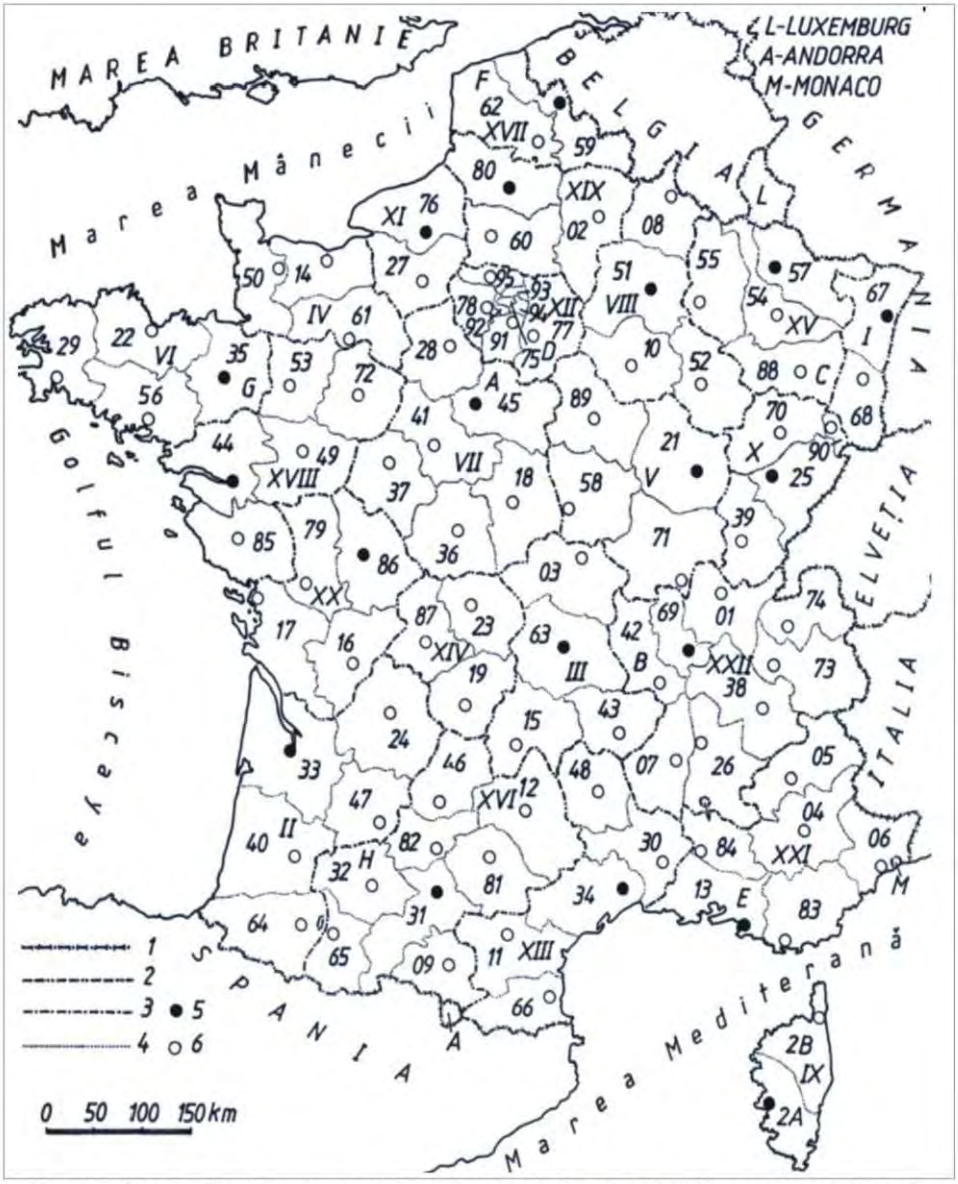

Fig. 49 - **Franța. Organizarea administrativ-teritorială actuală**. 1. Granițe de stat, 2. Limite de ZEAT (Zone economice de administrare teritorială), 3. Limite de regiuni administrative, 4. Limite de departamente, 5. Centre regionale, 6. Centre departamentale.
Sursa: *Atlas départamental de la France*, Larousse-Bordas, Paris, 1998.

Unitățile administrative și teritorial-statistice din Franța metropolitană

ZEAT* și indicativul acestora din hartă	Regiuni administrative, indicativul din hartă și capitala acestora	Departamente administrative și indicativul acestora din hartă	Suprafața (kmp)	Densitatea (loc/kmp)	Capitalele departamen-telor	Arnondismente	Cantoane	Comune
Bassin Parisien A	Basse Normandie IV Caen	Calvados - **14**	5548	111	Caen	4	49	705
		Manche - **50**	5938	81	St. Lô	4	52	602
		Orne - **61**	6103	48	Alençon	3	40	507
	Bourgogne V Dijon	Côte d'Or -**21**	8763	56	Dijon	3	43	707
		Nièvre - **58**	6817	34	Nevers	4	32	312
		Saône et Loire - **71**	8575	65	Mâçon	5	57	573
		Yonne - **89**	7247	45	Auxerre	3	42	451
	Centre VII Orléans	Cher - **18**	7235	45	Bourges	3	35	290
		Eure et Loir - **28**	5880	67	Chartres	4	29	403
		Indre - **36**	6791	35	Châtrauroux	4	26	247
		Indre et Loire - **37**	6127	35	Tours	3	37	277
		Loir et Cher - **41**	6343	48	Blois	3	31	340
		Loiret - **45**	6775	86	Orléans	3	41	334
	Champagne-Ardenne VIII Chalons	Ardennes - **08**	5229	57	Charleville Mézières	4	37	463
		Aube - **10**	6004	48	Troyes	3	33	431
		Marne - **51**	8162	68	Châlons sur Marne	5	44	619
		Haute Marne - **52**	6211	33	Châumont	3	32	424
	Haute Normandie XI Rouen	Eure - **27**	6040	85	Evreux	3	43	675
		Seine Maritime - **76**	6278	195	Rouen	3	69	745
	Picardie XIX Amiens	Aisne - **02**	7369	73	Laon	5	42	816
		Oise - **60**	5860	124	Beauvais	4	41	693
		Somme - **80**	6170	89	Amiens	4	46	783
Centre-Est B	Auvergne III Clermont-Ferrand	Allier - **03**	7340	49	Moulins	3	35	320
		Cantal - **15**	5726	28	Aurillac	3	27	260
		Haute Loire - **43**	4977	42	Le Puy	3	35	260
		Puy de Dôme - **63**	7970	75	Clermont-Ferrand	5	61	470
	Rhône-Alpes XXII Lyon	Ain - **01**	5762	82	Bourg	4	43	419
		Ardeche - **07**	5529	50	Privas	3	33	339
		Drôme - **26**	6530	64	Valence	3	36	370

		Isère - **38**	7431	137	Grenoble	3	58	533
		Loire - **42**	4781	156	St. Etienne	3	40	327
		Rhône - **69**	3249	464	Lyon	2	51	293
		Savoie - **73**	6028	58	Chambéry	3	37	305
		Haute Savoie - **74**	4388	130	Annecy	4	33	293
Est **C**	Alsace - **I** Strasbourg	Bas Rhin - 67	4755	201	Strasbourg	7	44	526
		Haut Rhin - 68	3525	190	Colmar	6	31	377
	Franche-Comté **X** Besançon	Doubs -**25**	5234	93	Besançon	3	35	594
		Jura - **39**	4999	50	Lons le Saunier	3	34	545
		Haute Saône - **70**	5360	43	Vesoul	2	32	545
		Territoire de Belfort - **90**	609	221	Belfort	1	15	102
	Lorraine **XV** Metz	Meurthe et Moselle - **54**	5241	136	Nancy	4	41	594
		Meuse - **55**	6216	32	Bar le Duc	3	31	498
		Moselle - **57**	6216	163	Metz	9	51	727
		Vosges - **88**	5874	66	Epinal	3	31	515
Ile de France **D**	Ile de France **XII** Paris	Paris - **75**	105	20500	Paris	20	-	-
		Seine et Marne - **77**	5915	182	Mélun	5	43	514
		Yvelines - **78**	2284	572	Versailles	4	39	262
		Essonne - **91**	1804	601	Evry	3	42	196
		Hauts de Seine - **92**	176	7907	Nanterre	3	45	36
		Seine Saint Denis - **93**	236	5895	Bobigny	3	40	40
		Val de Marne - **94**	245	4961	Créteil	3	49	47
		Val d'Oise - **95**	1246	842	Pontoise	3	39	185
Mediterranée **E**	Corse **IX** Ajaccio	Corse du Sud – **2A**	4056	**	Ajaccio	**	20	**
		Haute Corse - **2B**	4666	29	Bastia	3	30	236
	Languedoc - Roussillon **XIII** Montpellier	Aude - **11**	6139	49	Carcassonne	3	34	438
		Gard - **30**	5853	100	Nîmes	3	46	353
		Hérault - **34**	6101	130	Montpellier	3	49	343
		Lozère - **48**	5167	14	Mende	2	25	185
		Pyrénées Orientales - **66**	4116	88	Perpignan	3	30	226
	Provence - Côte d'Azur **XXI** Marseille	Alpes de Haute Provence - **04**	6925	19	Digne	4	30	200
		Hautes Alpes - **05**	5549	21	Gap	2	30	177
		Alpes Maritimes - **06**	4299	226	Nice	2	51	163
		Bouches du Rhône - **13**	5087	346	Marseille	4	53	119
		Var - **83**	5973	137	Toulon	3	41	153
		Vaucluse - **84**	3567	131	Avignon	3	24	151
Nord - Pas de Calais - **F**	Nord - Pas de Calais **XVII** Lille	Nord - **59**	5742	441	Lille	6	79	652
		Pas de Calais -**62**	6672	215	Arras	7	77	893

Ouest G	Bretagne VI Rennes	Côtes du Nord - **22**	6878	79	St. Brieuc	4	52	372
		Finistère - **29**	6733	125	Quimper	4	54	283
		Ille et Vilaine -**35**	6775	118	Rennes	4	53	352
		Morbihan - **56**	6823	91	Vannes	3	42	261
	Pays de la Loire XVIII Nantes	LoireAtlantique - **44**	6815	154	Nantes	4	59	221
		Maine et Loire- **49**	7166	99	Angers	4	41	364
		Mayenne - **53**	5175	54	Laval	3	32	261
		Sarthe - **72**	6206	83	Le Mans	3	40	375
		Vendée - **85**	6720	76	La Roche sur Yon	3	31	283
	Poitou – Charentes XX Poitiers	Charente - **16**	5966	58	Angoulême	3	35	404
		Charente Maritime - **17**	6864	77	La Rochelle	5	51	472
		Deux Sévres - **79**	5999	58	Niort	3	33	308
		Vienne - **86**	6990	54	Poitiers	3	38	281
Sud-Ouest H	Aquitaine II Bordeaux	Dordogne - **24**	9060	43	Périgueux	4	50	557
		Gironde - **33**	10000	122	Bordeaux	5	63	542
		Landes - **40**	9243	34	Mont de Marsan	2	30	331
		Lot et Garonne - **47**	5361	58	Agen	4	40	317
		Pyrénées Atlantiques **64**	7645	76	Pau	3	52	543
	Limousin XIV Limonges	Correze - **19**	5857	41	Tulle	3	37	286
		Creuse - **23**	5565	24	Guéret	2	27	260
		Haute Vienne - **87**	5520	64	Limonges	3	42	201
	Midi Pyrénées XVI Toulouse	Ariège - **09**	4890	28	Foix	3	22	332
		Aveyron - **12**	8735	31	Rodez	3	46	304
		Haute Garonne - **31**	6309	147	Toulouse	3	53	588
		Gers - **32**	6257	28	Auch	3	31	463
		Lot - **46**	5217	30	Cahors	3	31	340
		Hautes Pyrénées - **65**	4464	51	Tarbes	3	34	474
		Tarn - **81**	5758	60	Albi	2	43	324
		Tarn et Garonne -**82**	3718	54	Montauban	2	30	195

* ZEAT – Zone Economice de Amenajare a Teritoriului
** lipsă date

Sursa: Atlas Départamental de la France, 1998, Larousse-Bordas, Paris, cu completări.

Numerotarea regiunilor şi a departamentelor corespunde celei din Figura 49.

Tabelul 21 – Regiunile franceze

Regiunea	**Capitala**	**Supr.** kmp.	**Pop.** mil.	**Componenţa** (Departamente)
Alsacia (Alsace)	Strasbourg	8.280	1,6	Bas Rhin, Haut Rhin
Acvitania (Aquitaine)	Bordeaux	41.407	2,8	Dordogne, Gironde, Landes, Lot et Garonne, Pyrénées Atlantiques
Auvergne	Clermont-Ferrand	39.988	1,4	Allier, Cantal, Haute Loire, Puy de Dôme
Burgundia (Bourgogne)	Dijon	31.582	1,6	Côte d"Or, Nièvre, Saône et Loire, Yonne
Bretania (Bretagne)	Rennes	27.208	2,8	Côtes d"Armor, Finistère, Ille et Vilaine, Morbihan
Centru (Centre)	Orléans	39.060	2,4	Cher, Eure et Loir, Indre, Indre et Loire, Loiret, Loir et Cher
Champagne - Ardenne	Chalons sur Marne	25.606	1,4	Ardenne, Aube, Haute Marne, Marne
Corsica (Corse)	Ajaccio	8.680	0,24	Corse du Sud, Haute Corse
Franche Comté	Besançon	16.202	1,1	Doubs, Jura, Haute Saône, Territoire de Belfort
Ile de France	Paris	12.012	10,1	Essonne, Hauts de Seine, Paris, Seine et Marne, Seine Saint Denis, Val de Marne, Val d"Oise, Yvelines
Languedoc - Roussillon	Montpellier	27.376	2,1	Aude, Gard, Hérault, Lozère, Pyrénées Orientales
Limousin	Limoges	16.942	0,74	Corrèze, Creuse, Haute Vienne
Pays de la Loire	Nantes	32.082	3,0	Loire Atlantique, Maine et Loire, Mayenne, Sarthe, Vendée
Lorena (Lorraine)	Metz	23.547	2,4	Meurthe et Moselle, Meuse, Moselle, Vosges
Pirineii Centrali (Midi Pyrénées)	Toulouse	45.348	2,3	Ariège, Aveyron, Haute Garonne, Gers, Lot, Hautes Pyrénées, Tarn, Tarn et Garonne
Nord - Pas de Calais	Lille	12.414	3,9	Nord, Pas de Calais
Normandia Inferioară (Basse Normandie)	Caen	17.589	1,4	Calvados, Marche, Orne
Normandia Superioară (Haute Normandie)	Rouen	12.317	1,73	Eure, Seine Maritime
Picardia (Picardie)	Amiens	19.399	1,8	Aisne, Oise, Somme
Poitou - Charentes	Poitiers	25.810	1,6	Charente, Charente Maritime, Deux-Sèvres, Vienne
Provence - Alpes Côte d"Azur	Marsilia (Marseille)	31.400	4,26	Alpes de Haute Provence, Alpes Maritimes, Bouches du Rhône, Hautes Alpes, Var, Vaucluse
Rhône - Alpes	Lyon	43.698	5,22	Ain, Ardèche, Drôme, Haute Savoie, Isère, Loire, Rhône, Savoie

Sursa: Lacoste, Y. (coord.) (1995), *Dictionnaire de Géopolitique*, Flammarion, Paris.

Din punct de vedere al dreptului administrativ, regiunile franceze sunt privite ca fiind comunităţi teritoriale-locale rezultate prin unirea funcţională a mai multor departamente în scopul realizării şi gestionării unor proiecte colective. Acestea constituie structuri de desconcentrare administrativă, permiţând statului să delege responsabilităţi la nivel local.

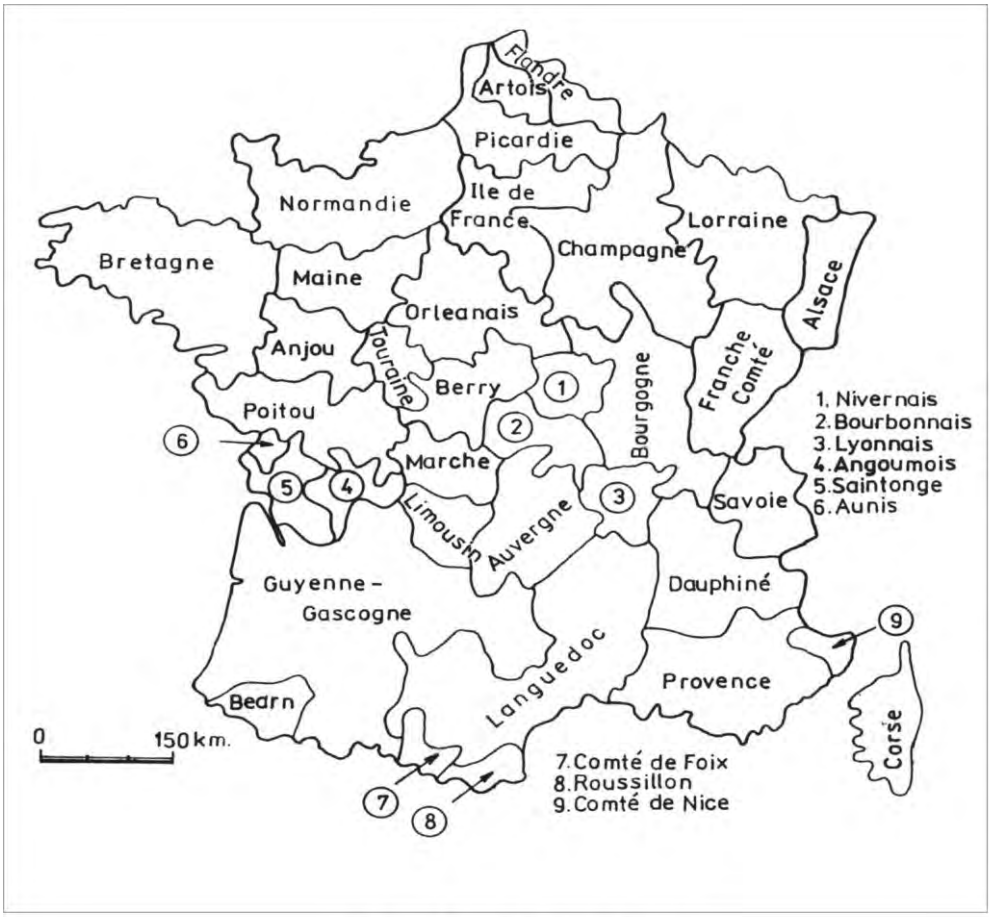

Fig. 50 - **Franța. Provinciile istorice.**

3.2. Regionare istorică şi politico-militară: Germania

Privit din perspectiva istoriei politice, se poate considera că statul german a cunoscut de-a lungul timpului două forme: o Germanie centralizată şi expansionistă a cărei imagine s-a regăsit în doctrina şi simbolurile naziste şi o Germanie democratică şi liberală reprezentată de statul german modern, clădit pe structură federală. Federalismul este prin urmare pentru germani un simbol al democraţiei, al autonomiei comunităţilor locale, un simbol cu profunde rădăcini în istorie (fărâmiţarea politică din Evul Mediu în numeroase ducate, principate, comitate cu un grad pronunţat de autonomie; Confederaţia germanică - 1815-1866)[87] şi care poate împiedica reînvierea oricăror tendinţe expansioniste. La aceasta trebuie adăugată „imaginea" statului german văzut din exterior, cu tot cortegiul de temeri pe care acesta le-a generat. Bazele Germaniei moderne au fost puse odată cu sfârşitul celui de-al doilea război mondial, prin Conferinţa de la Potsdam (17 iulie - 2 august 1945). Aliaţii învingători în război şi în special Franţa, susţineau ideea unei Germanii descentralizate, clădită pe baze federale, ca premisă esenţială pentru evitarea

[87] Termenul de *Germania* începe să fie folosit curent abia din secolul al XV-lea (Popa, Matei, 1993, p. 159).

alunecării spre o nouă dictatură militară în condiţiile în care doctrinele cu caracter fascist erau încă în actualitate. Rezultatul a fost crearea Republicii Federale Germania, la 7 septembrie 1949, prin unificarea zonelor de ocupaţie militară americană, britanică şi franceză, urmată la numai o lună, în condiţiile izbucnirii războiului rece, de constituirea Republicii Democrate Germania, pe fundamentul zonei de ocupaţie sovietică. Tradiţiile regionale şi necesităţile practice de moment au concurat în organizarea internă a R.F. Germane, făcând din această ţară un model de regionalism. Pentru un german, sentimentul regional este mai puternic decât cel naţional, „landul" fiind prima lui patrie. În acest context, limitele tradiţionale ale fostelor state germane medievale s-au întrepătruns cu cele ale zonelor de ocupaţie militară postbelică, conturând actualele landuri **(Fig. 51)**. Numai landurile extreme ca suprafaţă: Bavaria[88] şi, la polul opus, oraşele-state (Hamburg, Bremen şi Berlin) şi-au păstrat vechile forme. Pentru delimitarea celorlaltor landuri, negocierile dintre forţele de ocupaţie şi autorităţile locale s-au dovedit a fi lungi şi anevoioase.

În nord, Schleswig-Holstein a luat fiinţă prin reconstituirea Convenţiei de la Gastein (1865) prin care se asociau, sub administraţie prusacă, ducatele Schleswig şi Holstein şi teritoriul Lauenburg (Duby, 1995, p. 104).

Saxonia Inferioară, unul dintre cele mai mari landuri germane a fost creată pe fundamentul Regatului de Hanovra, unit cu cele câteva enclave din interiorul său, reprezentate prin ducatele de Oldenburg şi Brunswick.

Împărţirea sud-vestului între trupele americane şi cele franceze a stat la originea a trei mici landuri: Würtemberg-Baden, Baden-Hohenzollern şi Badenul de Sud, care au fuzionat în 1951 formând unul dintre cele mai prospere landuri germane: Baden-Würtemberg. Istoric, acesta se suprapune peste trei formaţiuni statale medievale: Marele Ducat de Baden şi regatele de Würtemberg şi Hohenzollern, ce au evoluat în hinterlandul unor puternice centre culturale şi meşteşugăreşti: Heidelberg, Friburg, Tübingen, Stüttgart, Manheim, Heilbronn etc.

O altă regrupare a generat în 1950 landul Rhenania de Nord - Westfalia, suprapus marii aglomeraţii urbane din Bazinul Ruhr, compusă din teritoriile ce au format odinioară Westfalia, Lippe şi Prusia Rhenană. Graniţa sa sudică se suprapune în întregime pe limita zonei de ocupaţie militară americană, iar cea nordică pe limita dintre fostul regat al Prusiei şi al celui de Hanovra.

Spre deosebire de acestea, frontierele landului Rhenania Palatinat sunt în întregime succesoarele limitelor de demarcaţie ale părţii nordice a zonei de ocupaţie militară franceză[89]. După retragerea trupelor franceze, în jurul oraşului Saarbrücken se organizează teritoriul *Saar*, care în urma unui referendum local, la 1 ianuarie 1957, se desprinde din Rhenania Palatinat, căpătând statut de land federal.

Hessen, constituit pe fundamentul ducatelor Hessen şi Nassau şi al provinciei prusace Waldeck, completează mozaicul landurilor din fosta Germanie de vest.

Autorităţile comuniste din partea estică a Germaniei au organizat statul după un model centralizat, în 15 districte („bezircke") constituite din raţiuni de planificare economică, fără un fundament regional, identitar.

---

[88] Bavaria s-a constituit ca stat în secolul al IX-lea sub Ludovic Piosul, fiind apoi condusă peste şapte secole (1180-1918) de dinastia de Wittelsbach. Este încorporată în Imperiul German în 1871, căpătând statut de „land" în 1918 (Labasse, 1991, pp. 76-78).

[89] Zona de ocupaţie militară franceză, situată limitrof frontierei germano-franceze, era constituită din două areale distincte: unul nordic (Rhenania Palatinat), celălalt sudic, constituind jumătatea sud-vestică a landului Baden-Würtemberg. Între acestea se interpunea Alsacia, teritoriu ce a intrat în componenţa Franţei.

Prelucrare după Georges Duby, *Atlas Historique*, Larousse, Paris, 1995.

Fig. 51 - **Evoluția federalizării Germaniei**. 1. Limite trasate pe granițe relicte (sec. XVIII-XIX), 2. Limite ale fostelor zone de ocupație militară (1945-1954), 3. Limite trasate prin referendum (Saar - 1 ianuarie 1957), 4. Limite convenționale, 5. Granițe desființate în secolul XX, 6. Limite ale fostelor zone de ocupație militară trasate pe granițe relicte din sec. XVIII-XIX, 7. Graniță de stat.

Reunificarea din 1990 a corectat însă aceste dezechilibre, extinzând modelul vestic şi în fosta R. D. Germană. Dacă landul Berlin a căpătat dimensiunea unui oraş-stat, rămânând enclavizat în Brandenburg, ca un simbol al reunificării unui oraş, dar şi al capitalei unui stat reunificat, celelalte 5 noi landuri au reînviat vechi formaţiuni statale medievale: Thuringia, Brandenburg, Regatul Saxonia, Ducatul de Anhalt (Saxonia Anhalt) şi Marele Ducat de Lauenburg-Mecklenburg (landul Mecklenburg - Pomerania de Vest).

Astfel, structura federală a Germaniei, constituită prin regionalizare de „jos în sus", prin participarea colectivităţilor locale, se prezintă ca un ansamblu aparent eterogen, realizând un echilibru între tradiţiile istorice, arbitrariul impus de conjunctura politică de moment şi voinţa populaţiei exprimată prin referendum-uri *(Tab. 22).*

Tabelul 22 - Landurile germane

LANDUL	CAPITALA	SUPR. (kmp)	POPULAŢIA
Baden - Württemberg	Stuttgart	35.751	9,6 mil.
Bavaria	München	70.554	11,2 mil.
Berlin*	Berlin	883	3,4 mil.
Brandenburg*	Potsdam	29.060	2,6 mil.
Bremen	Bremen	404	0,67 mil.
Hamburg	Hamburg	755	1,6 mil.
Hessen	Wiesbaden	21.114	5,7 mil.
Mecklenburg - Vorpommern*	Schwerin	23.835	2,0 mil.
Rhenania de Nord - Westfalia	Düsseldorf	34.068	17,1 mil.
Rhenania Palatinat	Mainz	19.849	3,7 mil.
Saar	Saarbrücken	2.570	1,1 mil.
Saxonia*	Dresden	18.338	4,9 mil.
Saxonia Anhalt*	Magdeburg	20.444	3,0 mil.
Saxonia Inferioară	Hannover	47.349	7,3 mil.
Schleswig – Holstein	Kiel	15.730	2,6 mil.
Thuringia*	Erfurt	16.251	2,7 mil.

* landuri din fosta R. D. Germană.
Sursa: *Germany. The Federation and the Länder at a Glace, Public Document, Press and Information Office of the Federal Government,* Bonn, avril 1991.

Fiecare land este divizat în *kreize*, iar acestea în *comune* (unitatea administrativă locală de bază), o relativă omogenitate apărând la nivelele administrative inferioare.

3.3. Regionare istorică şi etnico-minoritară: Italia, Spania.

Italia şi Spania - două dintre cele mai mari state ale Europei latine şi mediteraneene, două vechi focare de cultură şi civilizaţie… Dar şi două state cu un trecut glorios care au înregistrat, secole de-a rândul, o mare fragmentare politică şi culturală. Şi nu în ultimul rând, sunt două state care au cunoscut o regionare politico-administrativă pornind de la statutul diferit al unor minorităţi, regionarea fiind privită ca o soluţie de atenuare a forţelor centrifuge generate de minorităţile etnice şi culturale (bascii, catalanii şi galicienii în Spania; germanii din Tirolul de Sud, slavii din Friuli-Venezia Giulia sau francofonii din Valle d'Aosta - în Italia) sau de individualitatea insulară (Sardinia, Sicilia, Baleare sau Canare). Atât regiunile italiene cât şi comunităţile

autonome din Spania se structurează pe fundamentul unor vechi state feudale relativ omogene etnic, dar care au cunoscut influenţe politice şi culturale diferite. Excepţie fac regiunile menţionate, cu o pondere mare a populaţiei minoritare, rezultată fie prin integrarea unor grupuri etnice distincte (cazul bascilor sau al catalanilor), fie ca urmare a translaţiei frontierelor (în situaţia regiunilor minoritare din Italia).

Rolul structurant al centrelor urbane rezultă din însăşi denumirea structurilor politico-administrative generate de acestea: Republica Genova, Comunidad Valenciana, Region de Murcia etc.

Regionarea Italiei prevăzută prin Constituţia din 1948 a înregistrat două stadii distincte: în primul, cele 5 teritorii cu o puternică identitate regională au format regiuni cu statut special: Valle d'Aosta (Vallée d'Aoste), Sardinia şi Sicilia (1948), Friuli-Venezia Giulia (1963) şi Trentino-Adige (Tirolul de Sud) (1969, 1972); ulterior, din 1967 au fost formate 15 regiuni cu statut ordinar, bazate în majoritatea lor pe antecedentele istorice. Astfel, Liguria este urmaşa Republicii Genova (rămasă în graniţele actuale încă din urma păcii de la Lodi - 1454); Toscana, al Marelui Ducat al Toscanei (constituit între aceste limite în urma tratatului de la Cateau-Cambresis - 1559), după cum în prima jumătate a secolului al XIX-lea a existat un regat Lombardo-Veneţian, succesor al Republicii Veneţiene, pe fundamentul căruia s-au constituit regiunile Lombardia şi Veneto. Piemonte este succesoarea Marelui Ducat al Savoiei Piemonteze, în vreme ce pe fundamentul fostului Regat al celor Două Sicilii au fost constituite 7 regiuni: Abruzzo, Molise, Campania, Puglia, Basilicata, Calabria şi Sicilia. Italia centrală, respectiv regiunile Lazio, Umbria, Marche şi parţial Emilia-Romagna, corespundea Statului Papal.

Trentino-Adige este denumirea italiană a Tirolului de Sud, provincie austriacă ce făcea parte, până în 1914 din Imperiul Austro-Ungar. A fost anexată de Italia în urma tratatului de la Saint Germain din 1919, însă recrudescenţa terorismului din anii '60 a determinat acordarea statutului de autonomie la 20 ianuarie 1972, dată la care i-a fost recunoscută oficial şi cea de-a doua denumire: Tirolul de Sud. Dacă la integrarea în Italia structura etnică era dominată net de germani şi germanofili (94,4% din totalul populaţiei)[90], la data obţinerii autonomiei, ponderea italienilor crescuse la o treime.

Valea Aosta a devenit regiune autonomă italiană în 1946, iar prin legea din 26 februarie 1948 i-a fost acordat un statut special, de atunci regiunea având un consiliu care alege preşedintele executiv şi legislativ. Beneficiind de o poziţie strategică deosebită, pe o importantă axă de legătură între Franţa şi Italia (tunelurile Mont Blanc şi Grand–Saint Bernard), Valea Aosta este o veche regiune francofonă încorporată în Regatul Italiei în 1861. Deşi franceza a fost recunoscută oficial ca limbă în regiune încă de la anexarea sa, în 1919 a fost constituită „Liga din Val d'Aosta" menită să protejeze identitatea culturală franceză, într-un ţinut ce se dorea, totuşi, italian.

Friuli-Venezia Giulia deşi administrativ alcătuieşte o regiune omogenă, situată în nord-estul Italiei, la graniţa cu Austria şi Slovenia, din punct de vedere istoric este un ansamblu eterogen, alcătuit din: *Friul*, a cărui denumire provine din latinescul „Forum Julii", străvechi centru comercial şi militar fondat în secolul I î. Chr. Regiunea a fost integrată în Italia în 1866, după înfrângerea austriecilor de la Sadova şi *Venezia*, succesoare a statului veneţian fondat în secolul I d. Chr. *Venezia Giulia*, a cărei denumire provine din „Gens Julia" (familie din care au făcut parte împăraţii Caesar şi Augustus) este însă de dată recentă, fiind fondată în anul 1863, ca un avanpost al lumii romane, într-o zonă de expansiune austriacă. Atât în perioada interbelică, cât şi imediat după al doilea război mondial, în regiune au avut loc o serie de schimburi teritoriale şi rectificări

[90] După datele recensământului austro-ungar din 1910.

de graniţe între Austria, Italia şi Iugoslavia, Dalmaţia de Nord, fosta Carniola (Slovenia de Sud), Istria şi o parte a Veneţiei Iuliene revenind în cele din urmă Iugoslaviei (1946).

Au rezultat astfel structuri regionale ce variază între 3.262 kmp şi 115.000 locuitori (Valle d'Aosta) şi peste 25.000 kmp (Lombardia - 28.857 kmp, 8,9 milioane loc.), dar care, în pofida unor mari contraste teritoriale şi demografice (8,8:1 - pentru suprafaţă şi 77:1 ! pentru populaţie) posedă un grad ridicat de funcţionalitate şi coeziune teritorială *(Tab. 23).* Discrepanţele teritoriale au fost corectate prin agregarea unora dintre acestea în 11 grupări de regiuni (NUTS 1), ca suport de raportare statistică: Abruzzo-Molise, Campania, Centru, Emilia-Romagna, Latium, Lombardia, Nord-Est, Nord-Vest, Sud, Sardinia şi Sicilia **(Fig. 52)**. Nivelul departamental (NUTS 3) este alcătuit din 95 provincii, configuraţia sistemului administrativ fiind în acest sens, asemănătoare cu cea a Franţei.

Fig. 52 - **Regionalizarea politico-administrativă a Italiei**. A. Graniţe de stat, B. Limite de grupări de regiuni administrative, C. Limite de regiuni administrative.
1. ABRUZZO-MOLISE: a. Abruzzo, b. Molise, 2. CAMPANIA, 3. CENTRU: a. Marche, b. Toscana, c. Umbria, 4. EMILIA-ROMAGNA, 5. LATIUM, 6. LOMBARDIA, 7. NORD-EST: a. Friuli-Venezia Giulia b. Trentino-Addige, c. Veneto, 8. NORD-VEST: a. Liguria, b. Piemonte, c. Valle d'Aosta, 9. SARDINIA, 10. SICILIA, 11. SUD: a. Basilicata, b. Puglia, c. Calabria.
Sursa: Serryn, P. coord., 1989, *Atlas Bordas Géographique*, Bordas, Paris.

Tabelul 23 - Regiunile Italiei

REGIUNEA	CAPITALA	SUPR. (kmp)	POPULAŢIA
Abruzzo	L"Aquila	10.794	1,25 mil
Basilicata	Potenza	9.992	0,6 mil
Calabria	Catanzaro	15.080	2,04 mil
Campania	Napoli	13.595	5,59 mil
Emilia-Romagna	Bologna	22.123	3,89 mil
Friuli-Venezia Giulia*	Trieste	7.845	1,19 mil
Latium	Roma	17.227	5,03 mil
Liguria	Genova	5.416	1,66 mil
Lombardia	Milano	28.857	8,88 mil
Marche	Ancona	9.694	1,43 mil
Molise	Campobasso	4.438	0,33 mil
Piemonte	Torino	25.399	4,29 mil
Puglia	Bari	19.348	3,99 mil
Sardinia (Sardegna)*	Cagliari	24.090	1,64 mil
Sicilia*	Palermo	25.708	4,96 mil
Trentino-Adige (Südtirol)*	Trento	13.613	0,89 mil
Toscana	Firenze	22.992	3,51 mil
Umbria	Perugia	8.456	0,8 mil
Valle d'Aosta*	Aosta	3.262	0,115 mil
Veneto	Venezia	18.364	4,37 mil

* Regiuni cu statut special
Sursa: Lacoste Y. (coord.) (1995), *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris

Regionarea Spaniei s-a dorit a fi un compromis între puterea centrală şi forţele centrifuge determinate de puternica identitate regională a celor două comunităţi etnice cu aspiraţii naţionaliste şi separatiste: *catalanii*, principala minoritate etnică - 16,3% din totalul populaţiei şi *bascii* - 2,3% din populaţia ţării. Au rezultat astfel comunităţi autonome foarte eterogene atât ca teritoriu, cât şi ca populaţie, identitate istorică, etnică şi culturală, dar şi ca grad de dezvoltare a infrastructurii economice şi instituţionale. Unele regiuni ca Andaluzia, Castilia, Catalonia, Galicia sau Aragon sunt foarte bine conturate istoric şi geografic, altele mai mult din punct de vedere economic (Extremadura, considerată o zonă tradiţională de sărăcie), în vreme ce altele reprezintă practic hinterlandul unor mari oraşe (Madrid, Comunidad Valenciana, Comunidad Foral de Navarra, Region de Murcia) *(Tab. 24)*.

Asturia era bine individualizată încă din secolul al XIII-lea, fiind singura provincie care nu fusese ocupată de arabi; de aici a început *Reconquista*, care a dus la formarea, pe teritoriile recucerite, a regatelor León, Castilia, Aragon, Navarra şi Portugalia. Însuşi Regatul Spaniei ia naştere în 1479 prin unirea Aragonului cu Castilia.

Tabelul 24 – Comunităţile autonome spaniole

Comunitatea autonomă	**Capitala**	**Supr** kmp.	**Pop** mil.	**Componenţa** (Provincii)
Andaluzia (Andalucía)	Sevilla	87.268	6,8	Almería, Cádiz, Córdoba, Granada, Huelva, Jaén, Málaga, Sevilla
Aragon	Zaragoza	47.650	1,1	Huesca, Teruel, Zaragoza
Asturias (Principado de~)	Oviedo	10.565	1,0	Asturias
Baleares (Ins~)	Palma de Mallorca	5.014	0,7	Baleares
Bascilor (Ţara~) (País Vasco)	Vitoria	7.261	2,0	Álava, Vizcaya, Guipúzcoa
Canare (Ins~)	Las Palmas	7.242	1,4	Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife
Cantabria	Santander	5.289	0,53	Cantabria
Castilla la Mancha	Toledo	79.226	1,6	Albacete, Ciudad Real, Cuenca, Guadalajara, Toledo
Castilla León	Valladolid	94.147	2,5	Ávila, Burgos, León, Palencia, Segovia, Salamanca, Soria, Valladolid, Zamora
Catalonia (Catalũna)	Barcelona	31.930	5,9	Barcelona, Gerona, Lérida, Tarragona
Extremadura	Mérida	41.602	1,0	Badajoz, Cáceres
Galicia	Saint Jacques de Compostella	29.434	2,7	La Coruña, Lugo, Orense, Pontevedra
Madrid	Madrid	7.995	4,8	Madrid
Murcia	Murcia	11.317	1,1	Murcia
Navarra	Navarra	10.421	0,52	Navarra
Rioja (Logroño)	Arnedo	5.117	0,8	Rioja
Valencia	Valencia	23.305	3,8	Alicante, Castellón, Valencia

Sursa: Lacoste Y. (coord.) (1995), *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris

Catalonia şi-a păstrat cultura specifică şi actualele frontiere încă din secolul al XIII-lea, iar între 1931 şi 1939 forma Republica Catalană care a opus o rezistenţă înverşunată regimului franchist. Pentru catalani însă, dincolo de a fi o regiune, o parte componentă a teritoriului spaniol, Catalonia reprezintă cu mult mai mult: este teritoriul unei naţiuni, catalană, diferită de cea spaniolă, din care aceştia consideră că nu fac parte, în pofida apartenenţei lor la statul spaniol. Rădăcinile acestei ambivalenţe se pierd în istorie, actuala Catalonie fiind succesoarea unuia dintre cele mai vechi state iberice: Principatul Barcelona, creuzetul viitoarei naţiuni catalane. Acesta a fost fondat, după istoriografii catalani, în jurul anului 987, când contele Barcelonei nu a recunoscut suveranitatea regelui Franţei, Hugues Capet, asupra teritoriilor stăpânite de el. Acestea corespundeau, în limite aproximative, teritoriului comunităţii autonome de astăzi, chiar dacă unii naţionalişti catalani îl extind şi spre nord, în zona catalană din Rousillon-ul francez.

Pe de altă parte, Catalonia este şi o individualitate economică. Statutul de frunte pe care îl deţine în economia spaniolă are şi el vechi antecedente, zona fiind una dintre cele mai timpuriu industrializate din întregul spaţiu iberic. Dinamismul dezvoltării economice s-a menţinut şi după integrarea în statul spaniol, burghezia

catalană, alături de cea bască, fiind printre cele mai influente din întreaga clasă politică spaniolă. Aceasta a constituit forţa motrice a dezvoltării societăţii, dar şi a afirmării unor puternice mişcări naţionaliste în cele două ţinuturi istorice. Astfel, pentru a-şi apăra interesele economice, antreprenorii au revendicat din ce în ce mai mult autonomia în raport cu puterea centrală, adoptarea conceptului de „naţiune" fiind un puternic stimul în acest sens (Loyer, 1995)[91].

In prezent, majoritatea catalanilor sunt naţionalişti, însă dintre aceştia, doar o mică parte revendică separarea de Spania. In general, catalanii se consideră ca o avangardă a Spaniei din punct de vedere economic, politic şi cultural, preferând viitorul Cataloniei ca parte integrantă dintr-o viitoare Europă a regiunilor, ca structură supra-statală, în defavoarea guvernului central de la Madrid.

Ţara Bascilor, deşi nu a constituit de-a lungul timpului o entitate statală stabilă se individualizează net din punct de vedere etnic şi cultural **(Fig. 53)**.

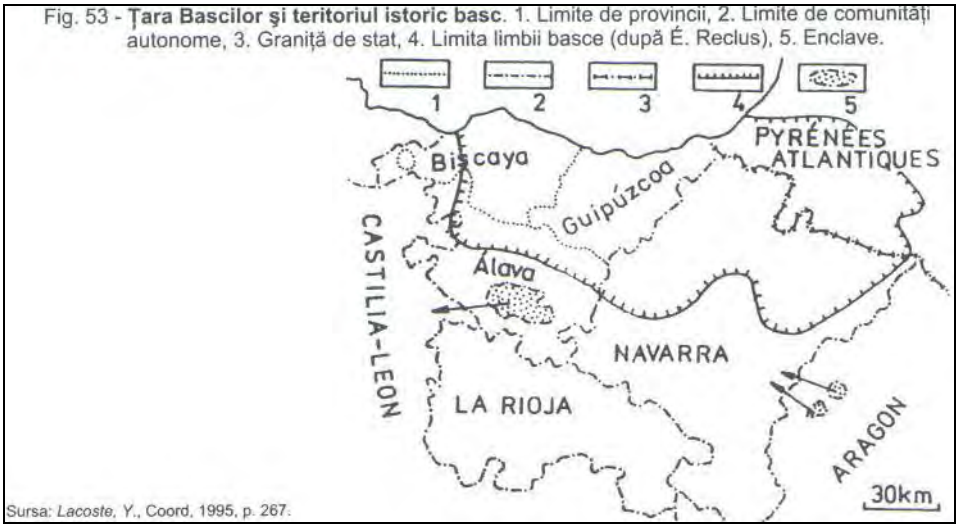

Fig. 53 - **Ţara Bascilor şi teritoriul istoric basc**. 1. Limite de provincii, 2. Limite de comunităţi autonome, 3. Graniţă de stat, 4. Limita limbii basce (după É. Reclus), 5. Enclave.

Sursa: *Lacoste, Y., Coord, 1995, p. 267.*

Naţionalismul basc este fundamentat în primul rând pe conştiinţa specificităţii etnice şi lingvistice a acestui popor, limba bască fiind singura limbă pre-indoeuropeană care mai există încă în Europa occidentală. Avântul industrial de la sfârşitul secolului al XIX-lea a făcut ca societatea bască, puternic conservatoare şi catolică, să fie confruntată cu venirea masivă a muncitorilor din alte regiuni ale Spaniei, pentru a se angaja în minerit, în şantierele navale sau în uzinele sectorului siderurgic, care erau în plină dezvoltare. Aceste schimbări brutale au fost cele care au contribuit decisiv la fundamentarea doctrinei naţionaliste basce, ce interpretează istoria acestui ţinut prin prisma unei naţiuni basce dominată de spanioli. Astfel, naţionalismul basc se bazează pe o ideologie defensivă, eliberatoare, mergând de la acceptarea ideei că statutul de autonomie este un bun instrument pentru afirmarea economică, politică şi culturală în cadrul unei Europe a regiunilor (Partidul Naţionalist Basc), până la revendicarea unei independenţe totale faţă de Madrid (organizaţia separatistă „Euskadi ta Askatasuna" - ETA, partidul naţionalist „Herri Batasuna" - HB).

Din punct de vedere administrativ, comunitatea autonomă Ţara Bascilor este

[91] în Dictionnaire de Géopolitique, coord. Yves Lacoste, Flammarion, Paris.

alcătuită din trei provincii: Álava, Biscaya şi Guipúzcoa, însă aşa cum apare ea în reprezentările naţionaliştilor basci se întinde şi la nord de Pirinei, în vechile provincii istorice franceze Labord, Soule şi Navarra Inferioară, care fac parte astăzi din departamentul Pirineii Atlantici, cuprinzând, de asemenea, şi Navarra spaniolă. Acesta a constituit în secolul al XI-lea teritoriul unui puternic regat, singurul stat bascofon care a existat vreodată. Integrarea Navarrei în Ţara Bascilor este privită ca indispensabilă de naţionaliştii basci, aceştia considerând că Navarra nu poate exista doar ca teritoriu, nu şi ca naţiune. Andaluzia poartă la rândul ei puternice influenţe culturale arabe şi orientale, diferite de cele din nordul Spaniei, după cum Galicia, menţionată încă din secolul al XI-lea (Duby, 1995, p. 109), se conturează ca o entitate teritorială bine individualizată, locuită de un grup etnic distinct (galicienii – 8,1% din populaţia totală a Spaniei).

Constituţia spaniolă din 29 decembrie 1978 recunoaşte ca unităţi politico-administrative de bază 17 „comunităţi autonome", corespunzătoare nivelului teritorial-statistic NUTS 3, organizate în 50 provincii. Unele dintre acestea, mai bogate şi puternice financiar, au ajuns să întreţină raporturi privilegiate cu autorităţile centrale, negocierile anuale pentru constituirea bugetelor locale fiind extrem de dificile (Labasse, 1991, p. 131). Nivelul teritorial-statistic superior (NUTS 1) este pe cât de artificial, pe atât de contrastant teritorial: dacă centrul ţării, ce reuneşte Castilia-Leon, Castilia-La Mancha şi Extremadura se extinde pe circa 215.000 kmp, Cantabria, Ţara Bascilor şi La Rioja au suprafeţe inferioare pragului de 5000 kmp **(Fig. 54)**.

Fig. 54 - **Regionalizarea politico-administrativă a Spaniei şi Portugaliei**. A. Granițe de stat, B. Limite de grupări de comunități autonome, C. Limite de comunități autonome.
SPANIA: 1. CENTRU: a. Castilia-La Mancha, b. Castilia-Leon, c. Extremadura, 2. EST: a. Cataluna (Catalonia),b. Comunidad Valenciana, 3. MADRID, 4. NORD-EST: a. Aragon, b. Comunidad Foral de Navarra, c. La Rioja, d. Pais Vasco (Ţara Bascilor), 5. NORD-VEST: a. Cantabria, b. Galicia, c. Principado de Asturias, 6. SUD: a. Andalucia (Andaluzia), b. Ins. Baleare, c. Region de Murcia.
PORTUGALIA: I. NORD: a. Centro, b. Norde, II. SUD: a. Alentejo, b. Algarve, c. Lisboa e Vale do Tejo.
Sursa: Serryn, P., coord., 1989, *Atlas Bordas Géographique*, Bordas, Paris.

Portugalia, divizată în 5 mari regiuni îmbină, de asemenea, regionarea pe baza antecedentelor istorice şi culturale (Alentejo, Algarve) cu delimitările artificiale (Centru, Nord, Lisabona - Valea Tejo).

3.4. Regionare lingvistică: Belgia

Deşi cu o populaţie de numai 30.519 kmp, comparabilă cu cea a Republicii Moldova sau a Albaniei, Belgia este unul dintre statele europene constituite la interferenţa dintre două domenii etnice şi culturale radical diferite: populaţiile germanice din nordul continentului, de religie protestantă şi cele romanice din sud, predominant catolice[92]. Această poziţie i-a imprimat statutul de stat de „frontieră", fragmentat între cele două comunităţi etnico-lingvistice: *flamandă* în nord, de limbă olandeză şi *valonă* în sud, de limbă franceză. Această axă de fragmentare datează de secole, chiar de la începutul mileniului al II-lea, fapt ce constituie sursa slabei coeziuni interne a statului belgian. Însuşi formarea sa relativ târzie (1830) demonstrează acest lucru, până la acea dată teritoriul ţării fiind o aglomerare de mici provincii, comitate, ducate mai mult sau mai puţin dependente de puteri străine, fără a exista o coeziune clădită pe un suport statal. Constituţia belgiană din 1831 a instituit două limbi oficiale: olandeza şi franceza, însă cu timpul, pe măsura dezvoltării industriale din Valonia (bazată pe minerit şi siderurgie) şi a rolului marii burghezii valone în conducerea statului, franceza s-a impus tot mai mult, devenind limba oficială a statului.

Situaţia economică s-a schimbat însă radical în a doua jumătate a secolului al XX-lea, când pe fondul reconversiei industriale din Valonia şi a dezvoltării infrastructurii portuare de la Marea Nordului, rolul de „locomotivă" a economiei belgiene a fost preluat de Flandra. Renaşterea economică a Flandrei a fost însoţită de o renaştere culturală, identitatea lingvistică constituind suportul pe care flamanzii şi-au clădit, mai ales după al doilea război mondial, o veritabilă conştiinţă naţională. Aceştia au obţinut o aplicare mai convenabilă a bilingvismului, olandeza devenind prima limbă vorbită în Flandra, urmată, mai ales în mediile universitare şi de afaceri, de engleză. Comunicarea dintre cele două comunităţi tinde astfel să devină din ce în ce mai dificilă, contribuind astfel la accentuarea tendinţelor separatiste. La aceasta se adaugă percepţia flamanzilor a unui nord liberal, cu o economie performantă, frânat de un sud conservator şi arogant, cu o industrie în declin bazată pe puternice tradiţii socialiste. Imaginea mentală astfel creată, a căpătat tot mai pregnant dimensiunile unei violenţe simbolice[93], ce a constituit fundamentul divizării culturale a ţării.

În acest context geopolitic, pentru a gestiona cât mai bine tensiunile crescânde dintre flamanzi şi valoni, guvernele belgiene au ales să acorde încă din anii „60, din ce în ce mai multă autonomie celor două comunităţi. Ele au căpătat statut politico-administrativ în 1963, prin delimitarea oficială a Flandrei şi Valoniei, care au evoluat ulterior către o structură federală, recunoscută în 1988.

O altă problemă o reprezintă relaţiile dintre cele două regiuni şi capitală. Capitala Belgiei reprezintă mai mult decât o simbioză între cele două comunităţi: deşi situată în interiorul Flandrei, aceasta reprezintă o zonă tradiţională francofonă, franceza fiind limba preferată atât de burghezia din sud, cât şi de cea flamandă. Prin urmare,

---

[92] Situaţie relativ similară cu cea a Elveţiei (41.293 kmp; 6,9 mil. loc), organizată tot după o structură federală, confederativă, în 23 de cantoane (dintre care 3 sunt organizate în semicantoane).

[93] Violenţa simbolică este un concept introdus de sociologul francez Pierre Bourdieu pentru a caracteriza autoritatea sau influenţa culturală exercitată de clasele dominante în scopul asigurării puterii (Sorin Rădulescu, în *Dicţionar de Sociologie*, coord. C. Zamfir, L. Vlăsceanu, Ed. Babel, Bucureşti, 1993, p. 671).

deşi oraş cu origine flamandă, Bruxelles-ul a devenit, prin funcţia sa de capitală, un oraş francofon, fapt ce a diminuat ataşamentul flamanzilor faţă de bruxellezi, aceştia fiind percepuţi ca „trădători" ai sentimentelor de apartenenţă regională (Giblin-Delvallet, 1995, p. 335)[94]. În acest context, în iulie 1990 a fost delimitată, după lungi dezbateri şi controverse între reprezentanţii celor două comunităţi, regiunea Bruxelles, alcătuită din 19 comune autonome, condusă de un guvern şi un parlament propriu, la fel ca Flandra şi Valonia *(Tab. 25)*.

Tabelul 25 - Regiunile Belgiei

Regiunea	**Capitala**	**Supr.** (Kmp)	**Populaţia** (mil. loc)	**Componenţa** (Provincii)
Flandra	Anvers (Antwerpen)	14.860	5,7	Anvers, Limburg, Brabant (nord), Flandra Occidentală, Flandra Orientală
Valonia	Namur	17.000	3,14	Brabant (sud), Hainaut, Liège, Luxembourg, Namur
Bruxelles	Bruxelles	161	0,95	-

Sursa: Lacoste Y. (coord.) (1995), *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris

Amestecul populaţiei în perimetrul liniei de separaţie dintre cele două comunităţi etno-lingvistice a impus individualizarea unor areale cu minorităţi lingvistice protejate **(Fig. 55)**:

- Regiuni de limbă franceză cu minoritate de limbă olandeză protejată: Comines (a); Mouscron (b); Flobecq (c) şi Enghien (d);
- Regiuni de limbă olandeză cu minoritate de limbă franceză protejată: Ronse (A); Bever (B); Voeren (C) etc.

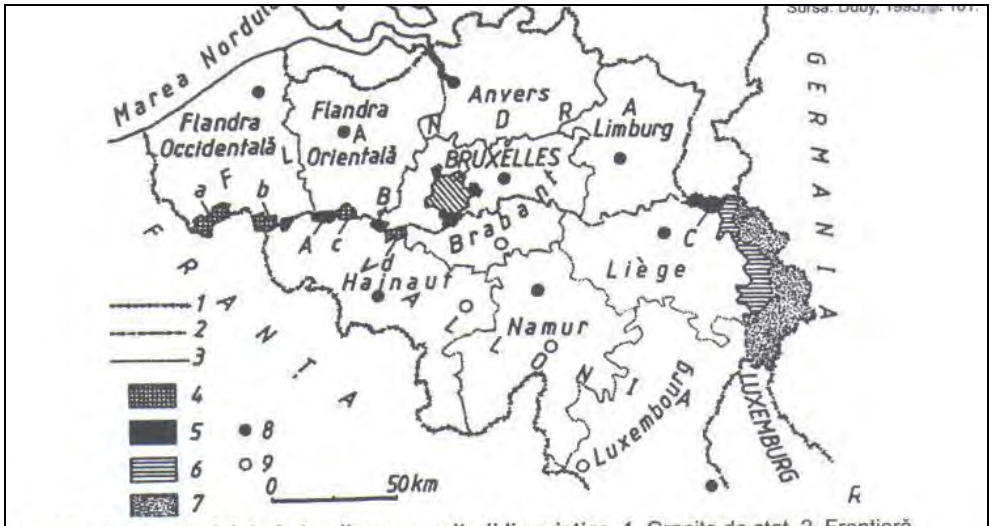

Fig. 55 - **Belgia. Model de federalizare pe criterii lingvistice**. 1. Graniţe de stat, 2. Frontieră lingvistică, 3. Limite de provincii.
Regiuni de limbă: 4. Franceză cu minoritate de limbă olandeză protejată, 5. Olandeză cu minoritate de limbă franceză protejată, 6. Franceză cu minoritate de limbă germană protejată, 7. Germană cu minoritate de limbă franceză protejată, 8. Centre de provincii, 9. Oraşe importante.

[94] În *Dictionnaire de Géopolitique*, coord. Y. Lacoste, Flammarion, Paris, 1995.

La frontiera estică a Belgiei, în cantoanele Eupen şi Saint Vith există de asemenea o minoritate de aproximativ 65.000 belgieni germanofoni, ce alcătuiesc regiunea de limbă germană cu minoritate de limbă franceză protejată. Între acestea şi comunitatea francofonă (Valonia) se interpune o regiune de limbă franceză cu minoritate de limbă germană protejată, corespunzătoare cantoanelor Welkenraedt şi Malmédy (Duby, 1995, p. 161).

În noua arhitectură europeană, Belgia se conturează astfel din ce în ce mai mult prin componentele sale majore: *Flandra* şi *Valonia*, ambele cu o puternică identitate regională ce tind să preia, în anumite domenii, prerogative statale. Par să se contureze tot mai mult două tendinţe majore de evoluţie: una de accentuare a divizării până la separarea totală a Flandrei de Valonia, urmată de „apropierea" şi chiar alipirea Flandrei la Olanda şi a Valoniei la Franţa; cea de-a doua de consolidare a identităţii celor trei regiuni pe suportul unui stat federal puternic, cu atribute naţionale şi a unei Europe a regiunilor. Indiscutabil, această din urmă tendinţă va avea câştig de cauză, fiind singura conformă atât cu spiritul european, cât şi cu legile fundamentale din cele trei ţări.

3.5. Regionare confederativă: Elveţia

În peisajul geopolitic european, **Elveţia** se individualizează prin câteva caracteristici distincte: este unul dintre cele mai vechi state (1291) şi, în pofida reliefului predominant montan, sărac în resurse naturale, unul dintre cele mai bogate, cu un PNB de peste 44.000 dolari / loc[95]. Politica sa tradiţională de neutralitate, diversitatea etno-lingvistică şi confesională la care se adaugă apartenenţa la spaţiul extracomunitar, deşi formează o enclavă în Uniunea Europeană, sunt tot atâtea particularităţi care-i conferă o poziţie distinctă între statele europene.

Situată în inima continentului, la intersecţia marilor axe comerciale şi de transport ce leagă Europa de nord cu cea mediteraneană, Europa occidentală cu spaţiul ex-sovietic şi Orientul Apropiat, Elveţia este plasată în acelaşi spaţiu de interferenţă dintre populaţiile germanice şi cele de origine latină, dintre protestantism şi catolicism, factori determinanţi în structura şi evoluţia geopolitică internă a statului. Astfel, pe un teritoriu de numai 41.293 kmp, se vorbesc patru limbi: germana, franceza, italiana şi retoromana, fiecare având statut de limbă oficială chiar dacă este vorbită de un număr redus de locuitori. Distribuţia spaţială a catolicilor şi protestanţilor este foarte complexă: chiar dacă majoritatea catolicilor sunt concentraţi în cantoanele de limbă franceză, iar protestanţii în cele de limbă germană, numeroase enclave catolice se găsesc în cantoane cu majoritate protestantă şi invers, protestanţi în cantoane de limbă franceză şi populaţie predominant catolică. Ţara este organizată în 23 cantoane (3 dintre acestea fiind la rândul lor divizate în semicantoane), fiecare dispunând de veritabile prerogative statale: propria constituţie, propriul parlament, propriul sistem de guvernare, autonomie fiscală reflectată prin sisteme proprii de impozitare, organizare distinctă a sănătăţii, învăţământului, poliţiei, justiţiei etc *(Tab. 26)*.

Eterogenitatea acestora, exprimată atât prin dimensiuni[96], cât şi prin structură sau componenţă etno-lingvistică, reflectă însuşi modul de formare al statului: prin coeziune succesivă în jurul unui nucleu iniţial alcătuit din cele patru cantoane centrale (Uri, Schwytz, Nidwald şi Obwald) care au constituit, încă din 1291, fundamentul Elveţiei

[95] 44.350 dolari / loc, locul doi în lume după Luxemburg în 1998 (după *Statistical Yearbook*, UN, New York, 1999 şi *Geografie economică mondială*, autori George Erdeli, Cristian Braghină şi Dragoş Frăsineanu, Ed. Fundaţiei România de Mâine, Bucureşti, 2000).

[96] Discrepanţa dintre cel mai mic canton (Basel-oraş) şi cel mai mare (Grisons) depăşeşte 1:192.

actuale **(Fig. 56)**. Astfel, pentru a rezista mai bine ameninţărilor venite din partea marilor puteri vecine (Imperiul Germanic şi Imperiul Habsburgic), ce au controlat de-a lungul timpului părţi din actualul teritoriu al Elveţiei, cele patru comunităţi de vale din Alpii centrali s-au unit într-o confederaţie denumită după numele celui mai puternic: Schwytz (Elveţia). Secole de-a rândul, între acestea şi cantoanele vecine s-au purtat războaie sau au fost încheiate alianţe defensive, de apărare împotriva unor duşmani comuni; au fost încheiate acorduri de subordonare cvasicolonială sau alianţe economice şi de ajutor reciproc. Prin urmare, statul elveţian s-a născut din acest sistem de alianţe care s-au cimentat în timp şi care constituie fundamentul istoric al politicii sale de neutralitate[97].

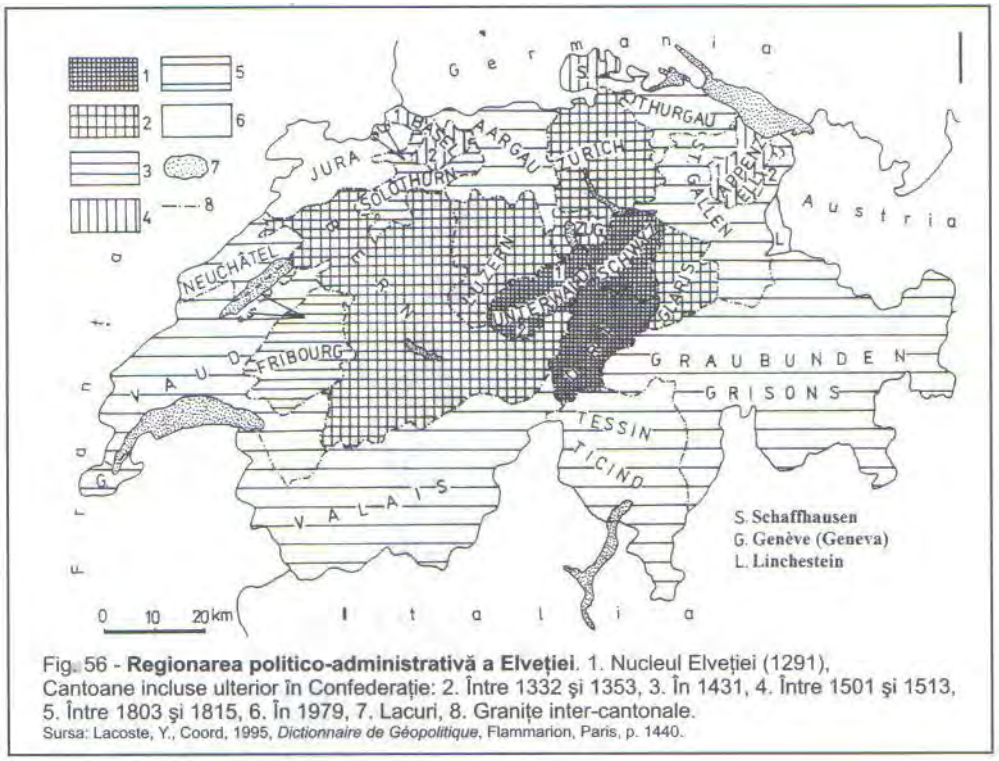

Fig. 56 - **Regionarea politico-administrativă a Elveţiei**. 1. Nucleul Elveţiei (1291), Cantoane incluse ulterior în Confederaţie: 2. Între 1332 şi 1353, 3. În 1431, 4. Între 1501 şi 1513, 5. Între 1803 şi 1815, 6. În 1979, 7. Lacuri, 8. Graniţe inter-cantonale.
Sursa: Lacoste, Y., Coord, 1995, *Dictionnaire de Géopolitique*, Flammarion, Paris, p. 1440.

Până la începutul secolului al XIX-lea, teritoriul actual al Elveţiei era alcătuit dintr-un conglomerat de mici formaţiuni politico-administrative eterogene: oraşe libere, principate, episcopii etc. "Actul Meditaţiei" din 1803, apoi "Congresul de la Viena" din 1815 a pus bazele unei uniuni de 19, ulterior de 22 de cantoane, care au căpătat ordin juridic şi teritorial federal, constituindu-se astfel o confederaţie pe bază de egalitate.

[97] Politica de neutralitate a Elveţiei, cu vechi rădăcini în istorie, reprezintă una din caracteristicile sale geopolitice cele mai importante. Orientată în direcţia păcii şi cooperării internaţionale, neutralitatea Elveţiei a fost proclamată în 1674, fiind cucerită în principiu încă din 1515, în urma bătăliei de la Marignan.

Tabelul 26 – Cantoanele elveţiene

Cantoane	Semi-cantoane	CAPITALA	Data aderării	Limba vorbită	Supr. (Kmp)	Popul. (loc)
AARGAU	-	Aarau	1803-1815	Germană	1404,0	468000
APPENZELL	Appenzell Ausser Rhoden	Herisau	1513	Germană	415,3	13000
	Appenzell Inner Rhoden	Appenzell				
BASEL*	Baselland	Liestal	1501	Germană	428,0	222000
	Basel-Stadt	Basel			37,2	199300
BERNA	-	Berna	1353	Germană Franceză	6049,4	922000
FRIBOURG	-	Fribourg	1481	Franceză	1670,0	180309
GRISONS (GRAU-BUNDEN)	-	Coire	1803-1815	Romanche Franceză Italiană	7105,0	165000
GENEVA	-	Geneva	1803-1815	Franceză	282,2	362000
GLARIS	-	Glaris	1353	Germană	684,4	36400
JURA	-	Delémont	1979	Franceză	837,0	65600
LUZERN (LUCERNA)		Luzern (Lucerna)	1332	Germană	1492,0	303900
NEUCHÂTEL	-	Neuchâtel	1803-1815	Franceză	796,0	155000
SCHAF-FHAUSEN	-	Schaffhausen	1501	Germană	298,3	69600
SCHWYZ	-	Schwyz	1291	Germană	908,0	102000
SOLOTHURN	-	Solothurn	1481	Germană	790,6	218700
ST. GALLEN	-	St. Gallen	1803-1815	Germană	2014,0	421200
THURGAU	-	Frauenfeld	1803-1815	Germană	1012,0	190700
TICINO (TESSIN)	-	Bellinzona	1803-1815	Italiană	2810,0	275300
URI	-	Altdorf	1291	Germană	1076,0	33500
VALAIS	-	Sion	1803-1815	Franceză Germană	5225,0	229500
VAUD	-	Lausanne	1803-1815	Franceză	3219,0	543000
UNTERWALD	Nidwald	Stans	1291	Germană	766,0	58000
	Obwald	Sarnen				
ZUG	-	Zug	1352	Germană	238,0	80000
ZÜRICH	-	Zürich	1351	Germană	1728,0	1128000

***Basel: Total - 465,2 kmp; 421.300 loc.**
Sursa: Lacoste Y. (coord.) (1995), *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris.

Pentru a preîntâmpina mişcările separatiste de tipul celei din 1847[98], a fost promulgată *constituţia federală* (1848) prin care autorităţile cantonale erau investite cu o largă autonomie pe baza egalitarismului politic, garanţie fundamentală pentru coeziunea statului.

Prin urmare, caracteristica de bază a naţiunii şi a statului elveţian este dată de unirea succesivă unor populaţii diferite ca limbă, religie şi cultură pentru a-şi apăra împreună libertatea. Statul a fost organizat astfel în sistem confederativ pe baza formaţiunilor politico-administrative preexistente care s-au alipit treptat nucleului iniţial, constituit în 1291. Unitatea elveţiană s-a sprijinit iniţial pe diferenţele dintre cantoanele elveţiene şi statele din jur. Luptând mereu în defensivă, împotriva ameninţărilor din exterior, pentru a-şi păstra independenţa şi valorile tradiţionale, locuitorii cantoanelor de limbă germană din nord s-au văzut diferiţi de cei ai statelor germanice faţă de care nutreau sentimente de neîncredere; identitatea cantoanelor francofone s-a cristalizat prin solidaritatea populaţiei romande împotriva ocupaţiei franceze (1798-1803); populaţia tessinoază din sud, de limbă italiană, a văzut în confederaţia helvetică un refugiu împotriva inserţiei sale în statul italian. Plurilingvismul şi pluriculturalismul s-a manifestat prin dezvoltarea în paralel de-a lungul timpului, a unei triple identităţi: cantonală, etno-lingvistică şi elveţiană.

3.6. Regionare economico-statistică: Danemarca, Grecia

Succesoare a unor puternice entităţi statale medievale, **Danemarca** constituie în prezent una dintre naţiunile cele mai omogene ale continentului (danezii formează peste 96% din totalul populaţiei), fapt ce se răsfrânge şi în structura statului, neexistând contraste regionale majore. Organizarea administrativă evidenţiază acest lucru, cele 14 districte („amter") fiind rezultatul unor delimitări convenţionale, pe baza zonelor de polarizare a centrelor administrative, fără un suport regional constituit prin argumente istorice şi culturale **(Fig. 57)**.

Singurele diferenţieri sunt induse de marea fragmentare a ţărmurilor şi de poziţia excentrică şi hipertrofică a capitalei, ce a impus densităţi şi moduri diferite de utilizare a terenurilor. Pe acest fundament s-au conturat cele trei unităţi teritorial-statistice de nivel superior (NUTS 2): estul Marelui Belt, vestul Marelui Belt şi aglomeraţia Copenhaga (Labasse, 1991, p. 124), inegale atât ca suprafaţă, cât şi ca număr de unităţi administrativ-teritoriale incluse. Este un model de regionare artificială, condiţionată de fragmentarea teritoriului, de dispunerea nucleelor urbanizate şi de potenţialul economico-social relativ diferenţiat.

Similar poate fi considerat şi cazul **Greciei**. Deşi se află la cealaltă periferie a Uniunii Europene şi aparţine unui domeniu cultural total diferit, spaţiul Eladei prezintă caracteristici asemănătoare: fragmentare mare, compactitate etnică (grecii formează circa 98% din totalul populaţiei), dar şi o mare fragmentare a structurilor administrative de nivel departamental – 53 „nomoi" (districte), cu o suprafaţă medie de numai 2.490 kmp, în condiţiile în care, cu excepţia capitalei, centrele urbane sunt din categoria oraşelor mijlocii şi mici, incapabile de a structura hinterland-uri extinse. Toate aceste considerente au creat premisele unei regionări teritorial-statistice artificiale la nivelul superior (13 regiuni de dezvoltare de nivel NUTS 2)

[98] In 1847 a luat fiinţă Liga Separatistă (Sonderbund), ce reunea 7 cantoane cu populaţie catolică, puternic conservatoare: Uri, Schwyz, Nidwald, Obwald, Zug, Friburg şi Valais. Mişcarea separatistă, anihilată pe cale armată, a distrus astfel unul din miturile elveţiene: a unităţii voluntare, pentru asigurarea acesteia fiind necesar un cadru legislativ coerent. Acesta şi-a găsit materializarea prin Constituţia din 1848 care, după amendamente succesive, este în vigoare şi astăzi.

care respectă totuşi, în parte, cele câteva ansambluri regionale structurate în timp: Macedonia, Thesalia, Epir, Elada, Creta etc.

Fig. 57 - **Danemarca. Organizarea administrativă şi teritorial-statistică.** 1. Graniţe de stat, 2. Limite de grupări de *amter*, 3. Limite de *amter*, 4. Aglomeraţia Copenhaga, 5. Estul Marelui Belt, 6. Vestul Marelui Belt.

3.6. Regionare prin cooperare voluntară: Marea Britanie

Între structurile administrativ-teritoriale europene, comitatele engleze par să se numere printre cele mai vechi: dintre cele 45 existente în prezent, 30 datează de peste un mileniu, fiind menţionate, aproximativ între aceleaşi limite, încă din anul 1086, în culegerea cadastrală „Domesday Book", o descriere a Angliei acelor vremuri[99] (Duby, 1995, p. 140). Individualizarea lor teritorială a constituit un lung proces evolutiv, rezultat al legăturilor funcţionale dintre colectivităţile teritoriale de bază - districte şi consilii parohiale (parishes), ceea ce le-a conferit o mare stabilitate de-a lungul timpului. Acest fapt se reflectă şi în configuraţia lor: dacă în medie au o suprafaţă de numai 2.897 kmp, cam jumătate din cea a departamentelor franceze sau a judeţelor româneşti, la nivel teritorial contrastele sunt evidente **(Fig. 58)**. La acestea se adaugă problemele generate de conexiunea unor sisteme administrative diferite: comitate în Anglia şi în Ţara Galilor, regiuni în Scoţia, districte în Irlanda de Nord. Astfel, faţă de intensa fragmentare administrativă a comitatelor engleze şi a celor din Ţara Galilor, suprafaţa medie a regiunilor scoţiene este de circa 2,5 ori mai mare (6.564,5 kmp), fapt compensat însă, în parte, de potenţialul demografic mai scăzut al acestora.

Prin urmare, sistemul administrativ britanic prezintă două componente definitorii:

[99] Acestea sunt: Yorkshire, Lancashire, Lincolnshire, Nottinghamshire, Derbyshire, Staffordshire, Herefordshire, Worcestershire, Warwickshire, Norfolk, Suffolk, Essex, Bedfordshire, Hertfordshire, Middlesex, Buckinghamshire, Oxfordshire, Gloucestershire, Somerset, Devon, Cornwall, Dorset, Wiltshire, Berkshire, Hampshire, Surrey, Sussex, Kent, Cheshire, Shropshire.

fragmentare şi *eterogenitate*, ambele purtând amprenta spiritului conservator britanic. Dacă relaţiile funcţionale statornicite în timp între diferitele părţi ale Regatului fac ca eterogenitatea să fie doar o caracteristică a spiritului naţional, problema fragmentării la vârful ierarhiei administrative, a impus soluţii concrete. Dacă în Franţa a fost instituit un nou nivel administrativ superior (regional), conservatorismul britanic a făcut imposibilă această abordare, preferându-se o structurare regională tot de jos în sus, similară cu cea care a dat naştere comitatelor. Încurajate şi finanţate de guvernul central, comitatele au iniţiat acţiuni de cooperare în vederea asocierii lor în grupări de comitate (NUTS 2) şi regiuni de planificare economică (NUTS 1).

Structurate doar într-o mică măsură pe regiunile istorice (Midlands, Yorkshire, Humbershire), acestea au avut ca principale elemente coagulatoare relaţiile funcţionale stabilite la nivelul aşezărilor umane, cooperarea voluntară dintre colectivităţile locale fiind orientată pentru atragerea de investiţii şi realizarea în parteneriat a anumitor obiective economice şi sociale.

Modelul a fost implementat şi în **Irlanda** prin constituirea a 4 regiuni de planificare economică, ca nivel teritorial-statistic superior celor 26 de comitate tradiţionale **(Fig. 59)**.

Irlanda de Nord reprezintă însă un caz particular. Dacă argumentul etnic este cel care stă la baza naţionalismului care generează tensiunile geopolitice din ţinuturile istorice spaniole, din regiunile franceze, belgiene sau italiene, în Ulster primează cel de natură confesională. Eforturile englezilor de a introduce forţat protestantismul în secolele XVI-XVII s-au izbit de o puternică rezistenţă, mişcarea anti-engleză găsind în catolicism un putenic sprijin. Doar în câteva comitate din nord-estul insulei, ce aveau să fie păstrate sub suveranitate britanică şi după independenţa Irlandei (29 decembrie 1937) s-a conturat o puternică comunitate protestantă ce deţine în prezent o majoritate fragilă (57% din totalul populaţiei, procentaj în continuă diminuare) asupra minorităţii catolice **(Fig. 60)**. Acest aspect, corelat cu experienţele trecutului, a creat pentru catolici percepţia unei minorităţi „asuprite" de dominaţia majorităţii protestante din toate domeniile vieţii politice şi economico-sociale. Pe de altă parte, protestanţii unionişti, loiali coroanei britanice, se tem de reunificarea cu Irlanda, obiectiv promovat tot mai insistent de mişcarea naţionalistă irlandeză. In acest context, ei au devenit puternic ataşaţi unor tradiţii britanice, străine pentru numeroşi britanici din Marea Britanie.

Acesta este antagonismul ce conferă Ulsterului o particularitate distinctă şi care a atins forme deosebit de violente datorită terorismului promovat de „Armata Republicană Irlandeză" (IRA) şi de grupările paramilitare protestante. Conflictul are conotaţii pe trei nivele: la nivelul relaţiilor din interiorul provinciei (între comunitatea catolică şi cea protestantă); dintre Ulster şi restul Irlandei, precum şi la nivelul relaţiilor dintre guvernele celor două ţări implicate. La acest nivel însă, conflictul a fost stins prin semnarea în 1985 a unui acord istoric între Westminster şi Dublin, prin care este afirmată dorinţa celor două guverne de a dezvolta „relaţia unică dintre popoarele lor ca vecini prieteni şi parteneri în cadrul Uniunii Europene" şi de a coopera în problemele de securitate.

Pentru detensionarea conflictului la nivelul său local, guvernul britanic, adept al principiului „unire fără uniformitate" şi-a arătat disponibilitatea acordării unui statut particular Ulsterului în cadrul Regatului Unit, acceptând reformarea instituţiilor locale şi împărţirea puterii între comunităţi, problemă care nu a mai fost niciodată până atunci abordată în Marea Britanie (1974).

Fig. 58 - **Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord. Organizarea administrativ-teritorială actuală**. A. Graniță de stat, B. Limite de grupări de comitate, C. Limite de comitate.

Fig. 59 - **Irlanda. Organizarea administrativ-teritorială actuală.** A. Limite de comitate, B. Limite de provincii, C. Graniță de stat.

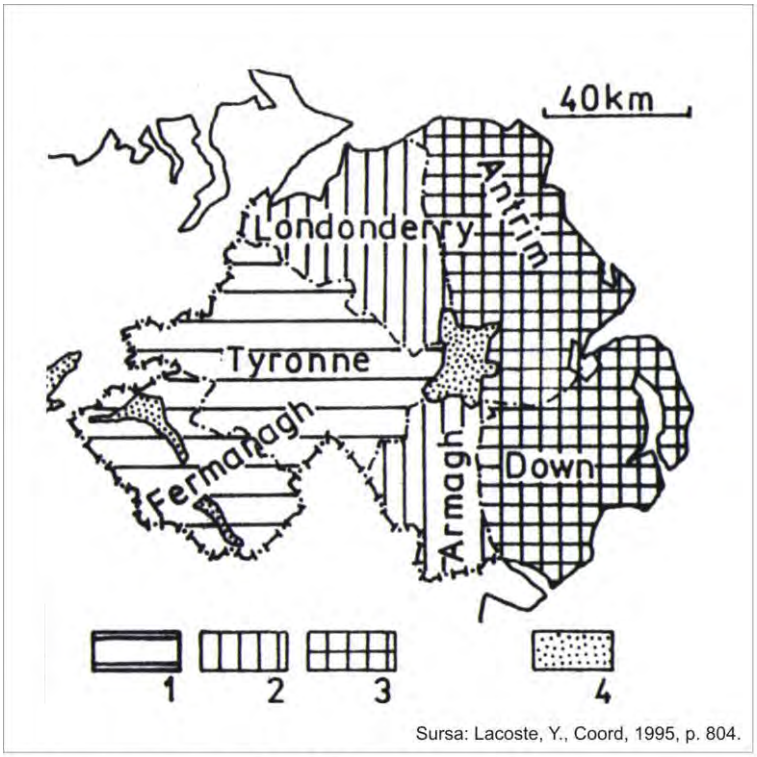

Sursa: Lacoste, Y., Coord, 1995, p. 804.

Fig. 60 - **Irlanda de Nord. Repartiția pe comitat a populației protestante.**
Ponderea populației protestante: 1. Între 33 şi 46%, 2. Între 52 şi 58%, 3. Între 71 şi 76% 4. Lacuri.

Structurile administrativ-teritoriale ale Irlandei (denumirile corespund numerelor din Fig. 59)
I. ULSTER: 1. Donegal, 2. Monaghan, 3. Covan.
II. CONNAUGHT: 4. Leitrim, 5. Sligo, 6. Mayo, 7. Roscommon, 8. Galway.
III. MUNSTER: 9. Claire, 10. Tippery, 11. Limerick, 12. Kerry, 13. Cork, 14. Waterford.
IV. LEINSTER: 15. Kilkenny, 16. Laois, 17. Offaly, 18. Westmeath, 19. Long Ford, 20. Louth, 21. Meath, 22. Dublin, 23. Kildare, 24. Wicklow, 25. Carlow, 26. Wexford.

***

Regiunile de dezvoltare româneşti sunt la rândul lor rezultatul preluării, forţate am putea spune, a modelului de regionare britanic. Însă dacă în cazul britanic, regionarea s-a realizat de jos în sus, constituind rezultatul unor iniţiative locale de asociere, constituirea regiunilor de dezvoltare din România s-a făcut sub presiunea imperativelor dictate de aderarea la Uniunea Europeană. Deşi definite prin relaţii funcţionale, regiunile de dezvoltare româneşti reprezintă agregări de unităţi administrativ-teritoriale de rang superior (judeţe), fără o identitate regională proprie, în condiţiile în care, spre deosebire de cazul danez sau de cel englez, *teritoriul României este structurat în ansambluri regionale cu personalitate istorică şi culturală distinctă (provincii istorice) a căror funcţionalitate a fost demonstrată de-a lungul timpului.*

4. Structurile administrativ-teritoriale din spaţiul central şi est-european şi particularităţile acestora

La est de fosta Cortină de Fier, structurile administrativ-teritoriale au purtat o puternică amprentă politică, manifestată printr-o centralizare excesivă, prin subminarea sau chiar prin negarea autonomiei locale, printr-o evidentă tendinţă de uniformizare a discrepanţelor sociale, culturale sau etnice. Numai statele cu o structură federală, bazată pe argumentul eterogenităţii etnice (Iugoslavia şi Cehoslovacia) au putut conserva unităţi regionale comparabile ca mărime cu cele din vestul continentului, înzestrate cu o reală autonomie locală, garanţie a menţinerii sub control a tensiunilor etnice şi a mişcărilor separatiste. Dacă stricta delegare a autorităţii centrale către eşantioanele locale pare a fi un element comun pentru întreg spaţiul ex-comunist, decupajele administrative din aceste ţări au cunoscut forme diferite **(Fig. 61)**.

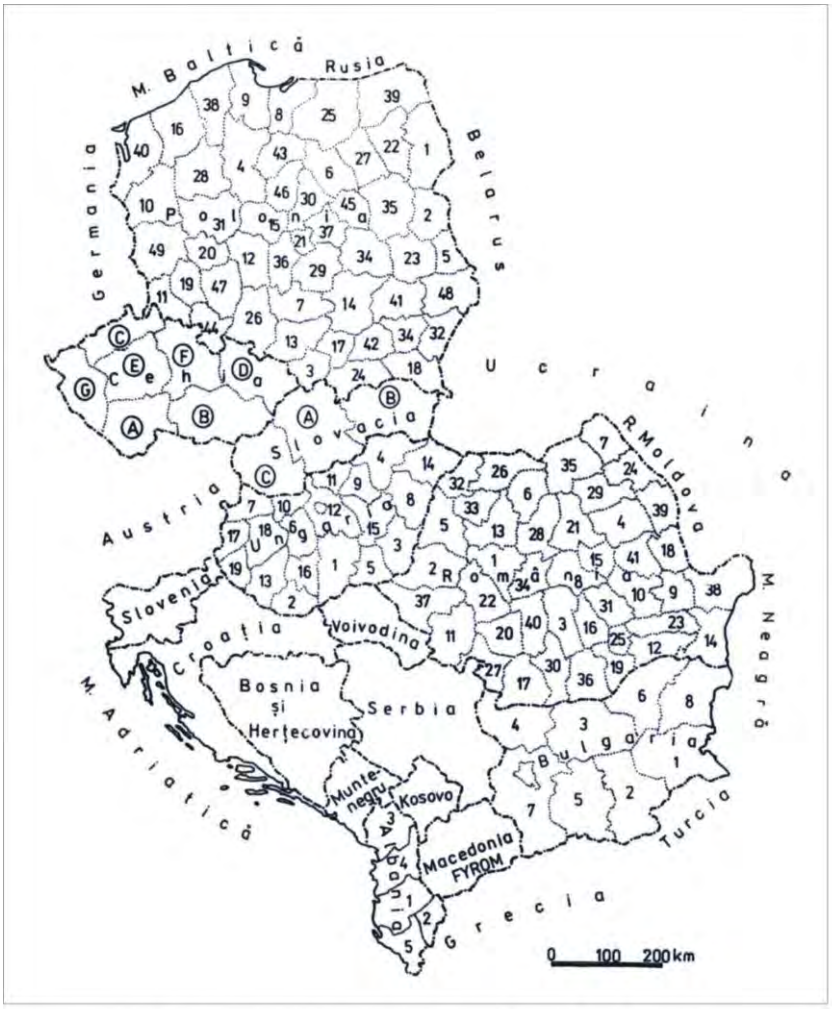

Fig. 61 - **Organizarea administrativ-teritorială a fostelor state socialiste.**

Sursa: Fourcher, M., 1993, *Fragments d´Europe*, Fayard, Paris, p. 111, cu completări.

Organizarea administrativ-teritorială a fostelor state socialiste

România (județe):
1. Alba, 2. Arad, 3. Argeş, 4. Bacău, 5. Bihor, 6. Bistrița-Năsăud, 7. Botoşani, 8. Braşov, 9. Brăila, 10. Buzău, 11. Caraş-Severin, 12. Călăraşi, 13. Cluj, 14. Constanța, 15. Covasna, 16. Dâmbovița, 17. Dolj, 18. Galați, 19. Giurgiu, 20. Gorj, 21. Harghita, 22. Hunedoara, 23. Ialomița, 24. Iaşi, 25. Ilfov, 26. Maramureş, 27. Mehedinți, 28. Mureş, 29. Neamț, 30. Olt, 31. Prahova, 32. Satu Mare, 33. Sălaj, 34. Sibiu, 35. Suceava, 36. Teleorman, 37. Timiş, 38. Tulcea, 39. Vaslui, 40. Vâlcea, 41. Vrancea.

Polonia (voievodate)*:
1. Bialostockie, 2. Bialskopodlaskie, 3. Bielskie, 4. Bydgoskie, 5. Chelmskie, 6. Ciechanowskie, 7. Czestochowskie, 8. Elblaskie, 9. Gdanskie, 10. Gorzowiskie, 11. Jeleniogorskie, 12. Kaliskie, 13. Katowickie, 14. Kieleckie, 15. Keninskie, 16. Koszalinskie, 17. Krakowskie, 18. Krosnienskie, 19. Legnickia, 20. Leszczysiiskie, 21. Lodzkie, 22. Lomzynskie, 23. Lubelskie, 24. Nowosadeckie, 25. Olsztynskie, 26. Obulskie, 27. Ostroleckie, 28. Pilskie, 29. Piotrkowskie, 30. Plockie, 31. Poznanskie, 32. Przemyskie, 33. Radomskie, 34. Rzeszowskie, 35. Sledleckie, 36. Sleradzkie, 37. Sklerniewckie, 38. Slupskie, 39. Suwalskie, 40. Szeczecinskie, 41. Tarnobrzeskie, 42. Tarnowskie, 43. Torunskie, 44. Walbrzyskie, 45. Warzawskie, 46. Wloclawskie, 47. Wroclawskie, 48. Zamojskie, 49. Zielonogorskie.

Ungaria (comitate):
1. Bacs-Kiskun, 2. Baranya, 3. Bekes, 4. Borsod-Ebanj-Zemplen, 5. Csongrad, 6. Fejer, 7. Gyor-Sopron, 8. Hajdu-Bihar, 9. Heves, 10. Komarom, 11. Nograd, 12. Pest, 13. Somogy, 14. Szabolcs-Szatmar, 15. Szolnok, 16. Tolma, 17. Vas, 18. Veszprem, 19. Zala.

Cehia (regiuni):
A. Jiho-Cesky, B. Jiho-Moravsky, C. Severo-Cesky, D. Severo-Moravsky, E. Stredo-Cesky, F. Vychodo-Cesky, G. Zapado-Cesky.

Slovacia (regiuni)*:
A. Strdo-Slovensky, B. Vychodo-Slovensky, C. Zapado-Slovensky.

Bulgaria (regiuni):
1. Burgas, 2. Kaskovo, 3. Lovech, 4. Mihailovgrad, 5. Plovdiv, 6. Rasgrad, 7. Sofia, 8. Varna.

Albania (districte):
1. Elbasan-Berat, 2. Korcë, 3. Shkodër, 4. Tiranë-Durrës, 5. Vlorë.

* Țări care şi-au reorganizat teritoriul după 1990.

4.1. Regionare politică şi etnico-minoritară. Modelul sovietic

Moştenitoare a celui mai vast imperiu colonial continental al timpurilor moderne, Federaţia Rusă a perpetuat şi sistemul de organizare administrativă al acesteia, în regiuni şi raioane. Imensitatea teritoriului determină, inevitabil, eterogenitatea sa: din punct de vedere al condiţiilor naturale şi implicit al potenţialului natural şi uman, dar şi sub aspect etnic, cultural şi religios.

Teritoriu de mari contraste fizice şi climatice, Rusia se întinde pe 17 milioane kmp, de la marile câmpii ale Europei centrale şi orientale, la întinderile îngheţate ale Iakuţiei şi strâmtoarea Bering, de la Marea Neagră şi Marea Caspică la Oceanul Arctic, stepele mongole şi Insula Sahalin. Această federaţie, care se întinde pe 11 fuse orare este ţara unde coabitează aproape 100 de popoare şi etnii, pornind de la ruşi cu peste 145 milioane, la neghidali în număr de numai 500[100]. În pofida acestui mozaic etnic, ruşii şi rusofonii reprezintă peste 80% din totalul populaţiei (81,5% respectiv 86,6%), fiind majoritari şi în republici sau regiuni autonome, constituite pe baza identităţii etnice a populaţiilor autohtone, fapt ce explică relativa coeziune a acestora în federaţie. Astfel, în Karelia 73% din populaţie este alcătuită

[100] Ioachimescu, A., Ioachimescu, V. (1992), *Istoria Imperiului Rus „de la Novgorod la Vladivostok şi Prut”,* Ed. Gândirea Românească, Societatea culturală „Glasul Basarabiei”

din ruşi (84% sunt slavi); în Buriatia 70% sunt ruşi şi numai 24% buriaţi, iar în Iakutia populaţia rusă depăşeşte 50%, iar cea autohtonă, iakută abia atinge o treime. Alte republici, în pofida prezenţei masive a elementului rus în mediul urban, prezintă pe ansamblu o structură etnică mozaicată, în care nici o naţionalitate nu deţine majoritate absolută: în Tatarstan 43% sunt ruşi şi 48% sunt tătari; în Başkirstan 39% sunt ruşi, 21% başkiri şi 28% tătari. A treia situaţie o reprezintă republicile în care populaţia rusă este minoritară, statutul acesteia nefiind adesea reglementat printr-un cadru legislativ corespunzător (în Ciuvaşia ruşii alcătuiesc doar 26% din populaţia totală, în Republica Tuva - 30% etc.). Dat fiind şi poziţia lor periferică în cadrul Federaţiei, în condiţiile unei infrastructuri de comunicaţie deficitară şi nu în ultimul rând datorită discrepanţelor economice, acestea sunt în pericolul de a fi confruntate cu mişcări secesioniste. Acestea nu se rezumă doar la Cecenia. Dacă în regiunea caucaziană factorii etnici şi religioşi sunt predominanţi, cu totul alta este situaţia în alte regiuni ale Federaţiei. Republica Tuva, de exemplu, de la graniţa cu Mongolia, şi-a arogat dreptul de a-şi asigura singură apărarea teritoriului, iar Tatarstanul şi Başkirstanul au semnat tratate de prietenie şi cooperare cu Abhazia, regiune autonomă din Georgia (Boniface P, 1999). Însuşi fostele republici unionale care şi-au proclamat la începutul anilor '90 independenţa faţă de Moscova se definesc prin aceste atribute: poziţie periferică, nivel de dezvoltare economico-socială diferenţiată, diferită faţă de regiunile centrale ale Rusiei şi structură etnică eterogenă, în care ruşii sunt minoritari *(Tab. 27)*.

Tabelul 27 – Structura etnică a fostelor republici din spaţiul sovietic

STATUL	**STRUCTURA ETNICĂ** - %									
	MAJORITARĂ		**MINORITARĂ** *							
Estonia	Estonieni	61,5	Ruşi	30,3	Ucraineni	3,2	Bieloruşi	1,8	Finlandezi	1,1
Letonia	Letoni	51,8	Ruşi	33,8	Bieloruşi	4,5	Ucraineni	3,5	Polonezi	2,3
Lituania	Lituanieni	80,1	Ruşi	8,6	Polonezi	7,7	Bieloruşi	1,5	-	-
Moldova	Români	64,5	Ucraineni	13,8	Ruşi	13	Găgăuzi	3,5	Bulgari	2,0
Belarus	Bieloruşi	77,9	Ruşi	13,2	Polonezi	4,1	Ucraineni	2,1	-	-
Ucraina	Ucraineni	73,0	Ruşi	22,0	Evrei	1,0	-	-	-	-
Rusia	Ruşi	81,5	Tătari	3,8	Ucraineni	3,0	Ciuvaşi	1,2	-	-
Georgia	Georgieni	70,1	Armeni	8,1	Ruşi	6,3	Azeri	5,7	Osetini	3,0
Armenia	Armeni	93,0	Azeri	3,0	Ruşi	2,0	-	-	-	-
Azerbaidjan	Azeri	82,0	Ruşi	7,0	Armeni	5,0	-	-	-	-
Turkmenistan	Turkmeni	73,3	Ruşi	9,8	Uzbeci	9,0	Kazahi	2,0	-	-
Uzbekistan	Uzbeci	71,4	Ruşi	8,3	Tadjici	4,7	Kazahi	4,1	Tătari	2,4
Tadjikistan	Tadjici	64,9	Uzbeci	25,0	Ruşi	3,5	-	-	-	-
Kârgâstan	Kirghizi	52,4	Ruşi	21,5	Uzbeci	12,9	Ucraineni	2,5	Tătari	1,6
Kazahstan	Kazahi	42,0	Ruşi	38,0	Ucraineni	5,4	Tătari	2,0	-	-

* Diferenţa de procente până la 100% o formează alte minorităţi
Sursa: Bateman G., Egan Victoria (1996), *Encyclopédie de la Géographie Mondiale,* Celiv, Paris, pp. 354-380.

Desprinderea acestora de nucleul central reprezentat de Federaţia Rusă a determinat mutaţii radicale în geopolitica populaţiei ruse, peste 25 milioane de ruşi

căpătând statut de minoritate în noile state independente. În multe situaţii, statutul acestora s-a deteriorat considerabil, inexistenţa sau ineficienţa cadrului legislativ alimentându-le incertitudinile. In alte cazuri sunt victime indirecte ale războaielor, cu statut de refugiaţi - Cecenia, Abhazia sau Tadjikistan. In aceste condiţii, mişcările migratorii s-au inversat: dacă până în anii '90 decenii de-a rândul aceştia erau motivaţi prin politica centrală să emigreze către ţinuturi îndepărtate, destrămarea imperiului a transformat Rusia într-o ţară de imigrare, privită ca un sanctuar, un refugiu în faţa ameninţărilor şi insecurităţii pe care o presupune statutul de minoritate în aceste state.

In pofida acestor migraţii de populaţie, Federaţia Rusă continuă să rămână un conglomerat etnic, organizat după modelul fostei Uniuni Sovietice **(Fig. 62)**. Diversitatea şi configuraţia structurilor politico-administrative derivă pe de o parte din diversitatea etnică, iar pe de altă parte din politica autorităţilor centrale faţă de aceasta. Arealelor cu populaţie minoritară le corespund structurile politico-administrative autonome: republici autonome, regiuni autonome sau districte autonome, chiar dacă gradul de autonomie al acestora a rămas pur formal, iar arealelor cu populaţie compact rusă le corespund regiunile şi teritoriile administrative. Decupajul teritorial al acestora a fost însă creat pur arbitrar, limitele politico-administrative separând regiuni cu populaţie compactă din punct de vedere etnic[101], în vreme ce în majoritatea structurilor administrative autonome, ce s-ar fi dorit constituite pe baza argumentului etnic, populaţia autohtonă deţine o pondere minoritară. Această organizare administrativă este o consecinţă a schimbărilor politice începute cu Revoluţia din Octombrie, care au antrenat schimbări radicale în plan economic şi social. Primele republici autonome au început să fie constituite în 1919; la începutul anilor '20 oblasturile, constituite după criterii economice, înlocuiesc treptat guberniile (structurile administrative moştenite din perioada ţaristă). Organizarea administrativă era astfel privită ca o primă etapă a unei remodelări spaţiale de ansamblu, ce avea ca obiective o mai bună subordonare a nivelelor locale faţă de autorităţile centrale, ţinând seamă de vastitatea teritoriului şi de infrastructura de comunicaţii şi servicii deficitară.

Republicile autonome sunt grupate în trei ansambluri geopolitice distincte:

- **în regiunea Volga - Ural:** *Ciuvaşia* (1,3 mil. loc.); *Tatarstanul* (3,6, mil. loc.); *Başkirstanul* (3,9 mil. loc.); *Mari* (0,7 mil. loc.); *Udmurtia* (1,6 mil. loc.); *Mordvinia* (1,0 mil. loc.); *R.A. Komi* (1,2 mil. loc.) şi *Karelia* (0,8 mil. loc.), în nord-vest, la graniţa cu Finlanda;
- **pe versantul nordic al Caucazului şi ţărmul occidental al Mării Caspice**: *Cecenia* şi *Inguşetia* (circa 1,2 mil. loc. ambele); *Daghestanul* (1,8 mil. loc.); *Osetia de Nord* (0,6 mil. loc.); *Kabardino-Balkaria* (0,7 mil. loc.); *Karatcevo-Cerkesia* (0,4 mil.); *Kalmukia* (0,3 mil. loc.) şi *Adâgheia* (0,2 mil. loc.);
- **în Siberia de sud şi cea orientală**: *Iakuţia (Sakha)* (1,0 mil. loc. răspândiţi pe 3,1 mil. kmp, cea mai mare dintre republicile Federaţiei); *Buriatia* (1,0 mil. loc.); *Tuva* (0,3 mil. loc.); *Hakasia* (0,5 mil. loc.) şi *Altai* (0,2 mil. loc.);

Eterogenitatea etnică a acestora este reflecată şi în limbile vorbite de populaţia autohtonă: altaice (ramura turcică) - ciuvaşă, tătară, başkiră, iakută, tuvină, hakasă; altaice (ramura mongolă) - kalmâkă, buriată; caucaziene - cecenă, inguşă, kabardină, adâghei; uralice (ramura fino-ugrică) - mari, udmurtă, mordvină, komi, karelă sau indoeuropene (ramura indo-iraniană) - osetă[102].

[101] Un astfel de exemplu este cazul Osetiei: Osetia de Nord are statut de republică autonomă în cadrul Federaţiei Ruse, iar Osetia de Sud a fost integrată Georgiei, ca regiune autonomă.
[102] Sala, M., Rădulescu-Vintilă, Ioana (1981), *Limbile lumii*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.

Sursa: *Fédération de Russie*, Division Géographique du Ministere des Affaires Etrangeres, Paris, 1997.

Fig. 62 - **Regionare politico - administrativă pe criterii etnice. Federația Rusă.**

Structura politico-administrativă a Federației Ruse

Tipul unității (politico)-administrative	Denumirea unității (politico)-administrative	Capitala	Suprafața (kmp)
REPUBLICI AUTONOME 21	ADÂGHEIA - **1**	MAJKOP	4 500
	KARACEAEVO-CERKESIA - **2**	ČERKESSK	14 100
	KABARDINO-BALKARIA - **3**	NAL'ČIK	12 500
	OSETIA DE NORD - **4**	VLADIKAVKAZ	8 000
	INGUŞETIA - **5**	NAZRAN	
	CECENIA - **6**	GROZNYJ	
	DAGHESTAN - **7**	MAHAČKALA	50 300
	KALMUKIA – **8**	ELISTA	75 900
	ALTAI - **9**	GORNO-ALTAJSK	92 600
	HAKASIA - **10**	ABAKAN	61 800
	TUVA - **11**	KYZYL	170 500
	BURIATIA - **12**	ULAN-UDE	351 300
	IAKUTIA (SAKHA) - **13**	JAKUTSK	3 103 200
	KOMI - **14**	SYKTYVKAR	415 900
	KARELIA - **15**	PETROZAVODSK	172 400
	MORDVINIA - **16**	SARANSK	26 200
	CIUVAŞIA - **17**	ČEBOKSARY	18 300
	MARI - **18**	JOŠKAR-OLA	23 200
	TATARSTAN - **19**	KAZAN	68 000
	UDMURTIA - **20**	IŽEVSK	42 100
	BAŞKIRSTAN - **21**	UFA	143 600
REGIUNI ADMINISTRATIVE (OBLASTURI) 49	AMUR – **1**	BLAGOVESCENSK	
	ARHANGHELSK – **2**	ARHANGHELSK	
	ASTRAHAN – **3**	ASTRAHAN	
	BELGOROD – **4**	BELGOROD	
	BREANSK – **5**	BREANSK	
	IAROSLAVL - **6**	IAROSLAVL	
	IRKUTSK - **7**	IRKUTSK	
	IVANOVO - **8**	IVANOVO	
	KALININGRAD - **9**	KALININGRAD	
	KALUGA - **10**	KALUGA	
	KAMCEATKA - **11**	PETROPAVLOVSK	
	KEMEROVO - **12**	KEMEROVO	
	KIROV - **13**	VIATKA	
	KOSTROMA - **14**	KOSTROMA	
	KURGAN - **15**	KURGAN	

	KURSK - **16**	KURSK	
	LENINGRAD - **17**	SANKT PETERSBURG	
	LIPEȚK - **18**	LIPEȚK	
	MAGADAN - **19**	MAGADAN	
	MOSCOVA - **20**	MOSCOVA	
	MURMANSK - **21**	MURMANSK	
	NIJNI-NOVGOROD -**22**	NIJNI-NOVGOROD	
	NOVGOROD - **23**	NOVGOROD	
	NOVOSIBIRSK - **24**	NOVOSIBIRSK	
	OMSK - **25**	OMSK	
	OREL - **26**	OREL	
	ORENBURG - **27**	ORENBURG	
	PENZA - **28**	PENZA	
	PERM - **29**	PERM	
	PSKOV – **30**	PSKOV	
	REAZAN - **31**	REAZAN	
	ROSTOV - **32**	ROSTOV-PE-DON	
	SAHALIN - **33**	IUJNO-SAHALINSK	
	SAMARA - **34**	SAMARA	
	SARATOV - **35**	SARATOV	
	SIMBIRSK - **36**	SIMBIRSK	
	SMOLENSK - **37**	SMOLENSK	
	SVERDLOVSK - **38**	IEKATERINBURG	
	TAMBOV - **39**	TAMBOV	
	CELEABINSK - **40**	CELEABINSK	
	CITA - **41**	CITA	
	TIUMEN - **42**	TIUMEN	
	TOMSK - **43**	TOMSK	
	TULA - **44**	TULA	
	TVER - **45**	TVER	
	VLADIMIR - **46**	VLADIMIR	
	VOLGOGRAD - **47**	VOLGOGRAD	
	VOLOGDA - **48**	VOLOGDA	
	VORONEJ - **49**	VORONEJ	
DISTRICTE AUTONOME(OKRUG) 10	BURIAT-AGHINSK - **1**	AGINSKOE	20 600
	BURIAT UST-ORDÂNSK - **2**	UST-ORDYNSK	20 900
	EVENKI - **3**	TURA	745 000
	IAMALO-NENEȚ - **4**	SALEHARD	750 000
	HANTÎ- MANSI - **5**	HANTY-MANSIJSK	550 800
	KOMI-PERMIACI - **6**	KUDYMKAR	22 400
	KORIAKI - **7**	PALANA	301 500

	NENEŢ - **8**	NAR'JAN-MAR	181 500
	TAIMÂR - **9**	DUDINKA	860 200
	CIUKOTSK - **10**	ANADYR	737 700
REGIUNE AUTONOMĂ	EVREEASCĂ - **1**	BIROBIDŽAN	36 000
TERITORII ADMINISTRATIVE (KRAIS) 6	ALTAI - **1**	BARNAUL	
	HABAROVSK - **2**	HABAROVSK	
	KRASNODAR - **3**	KRASNODAR	
	KRASNOIARSK - **4**	KRASNOIARSK	
	LITORAL (PRIMORIE) - **5**	VLADIVOSTOK	
	STAVROPOL - **6**	STAVROPOL	
ORAŞE AUTONOME	MOSCOVA – **a**		
	SANKT-PETERBSBURG – **b**		

Sursa: *Fédération de Russie*, Division Géographique du Ministère des Affaires Etrangères, Paris, 1997

STATELE DIN CAUCAZ:

Federaţia Rusă: 1. Adâgheia, 2. Karaceaevo-Cerkesia, 3. Kabardino-Balkaria, 4. Osetia de Nord, 5. Inguşetia, 6. Cecenia, 7. Daghestan, 8. Kalmukia.

A. **Georgia:** 1. Abhazia, 2. Adjaria, 3. Osetia de Sud.
B. **Armenia.**
C. **Azerbaidjan:** 1. Nahicevan, 2. Nagornâi-Karabah.

Structuri politico-administrative autonome în fostul spaţiu sovietic*

STATUL	REPUBLICI AUTONOME			REGIUNI AUTONOME		
	Denumirea	Capitala	Supr. (kmp)	Denumirea	Capitala	Supr. (kmp)
Azerbaidjan	Nahičevan	Nahičevan	5.500	Nagornâi -Karabah	Stepanakert	4.400
Georgia	Abhazia	Suhumi	8.600	Osetia de Sud	Ihinvali	3.900
	Adžaristan	Batumi	3.000			
Tadjikistan	-	-	-	Gorno - Badahşan	Horog	63.700
Ucraina	Crimeea	Simferopol	25.700	-	-	-
Uzbekistan	Karakalpakă	Nukus	165.600	-	-	-

* excluzând Federaţia Rusă **Surse:** Matei et al., 2003; Bârsan, 1978.

După ortodoxism, islamul este a doua religie din Federaţie, fiind practicată de circa 11 milioane persoane, îndeosebi caucazieni, tătari şi başchiri. Budhismul a cunoscut un puternic reviniment printre populaţiile de origine mongolică din sudul Siberiei (buriaţi, tuvini) şi din nordul Mării Caspice (kalmuci). Populaţia de origine evreiască, cifrată la aproximativ 300.000 persoane este concentrată în marile aglomerări urbane, dar şi regiunea autonomă evreiască, o mică structură administrativă din extremul orient, la graniţa cu China, creată artificial pe baza deportărilor din anii '50. Numărul românilor din Federaţia Rusă este estimat la circa 170.000, răspândiţi din Basarabia şi Ucraina până în nordul Siberiei (Vorkuta, câmpia mlăştinoasă a fluviului Obi), Iakuţia şi

extremul orient rusesc (Kamceatka, Amur, Habarovsk)[103].

Districtele autonome ocupă suprafeţe întinse în zonele slab locuite din Siberia centrală şi de sud (Evenki, Taimâr, Neneţ, Iamalo-Neneţ, Hantî-Mansi, Komi-Permiaci, respectiv Buriat Aghinsk şi Buriat Ust-Ordânsk) dar şi din extremul orient rusesc (Ciukotsk şi Koriaki).

Restul spaţiului rusesc este organizat după criterii economice în regiuni şi teritorii administrative, împărţite la rândul lor în raioane. Acest model a fost implementat artificial, pe baze politice şi în fostele republici din spaţiul sovietic. Astăzi doar Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova, Ucraina şi Uzbekistan mai păstrează sistemul administrativ bazat pe regiuni şi raioane. In statele central-asiatice regiunile au fost înlocuite cu provincii (Kazahstan, Kârgâstan, Tadjikistan şi Turkmenistan), decupate după aceleaşi criterii, iar în statele baltice organizarea de tip sovietic a fost înlocuită cu cea tradiţională pe bază de districte (15 în Estonia, 26 în Letonia şi numai 10 în Lituania). Capitala deţine o poziţie distinctă în cadrul sistemului administrativ în statele din Asia Centrală sau în cele din Caucaz şi în Belarus. Autonomiile din fostul spaţiu sovietic s-au perpetuat, alimentate de mişcări separatiste care au accentuat forţele centrifuge (Abhazia, Cecenia, Nagornâi-Karabah, Osetia de Sud, Tatarstan etc.).

Un astfel de exemplu este şi **Ucraina (Fig. 63)**. Alcătuită din patru ansambluri geopolitice distincte, Ucraina este în prezent cel mai mare stat european, exceptând partea europeană a Rusiei (603.700 kmp, 51,5 milioane loc). *Ucraina de vest*, eterogenă la rândul său, aparţine prin afinităţile sale geopolitice, Europei centrale. La nord, regiunea Volâni, dominată de catolici şi uniaţi este legată istoric de Polonia, iar partea centrală şi sudică alcătuită din regiunile Lvov (Galiţia) şi Transcarpatia cu o structură etnică eterogenă (ruşii, ucrainenii, români) a aparţinut Imperiului Austro-Ungar. Pe scena politică, aceste regiuni promovează activ linia geopolitică antimoscovită, pro-occidentală. *Partea centrală* a Ucrainei, de la Cernigov până la Odessa, în care se află şi Kievul reprezintă nucleul naţionalist ucrainean, în care religia predominantă este ortodoxia. Această zonă este înrudită cultural cu Ucraina de vest şi aparţine aceluiaşi sistem geopolitic. *Ucraina de răsărit* (la est de Nipru) este Ucraina rusofonă, cu o populaţie compact ortodoxă ce gravitează geopolitic către Moscova. Aceasta este şi partea Ucrainei cea mai dezvoltată economic şi sub aspectul infrastructurii. În sfârşit, *Crimeea* (cu statut de republică autonomă), este caracterizată printr-un mozaic etnic tradiţional, în care coabitează ruşii, ucrainenii şi tătarii, trei naţionalităţi cu orientări geopolitice diferite. Ruşii sunt orientaţi foarte accentuat spre Moscova; ucrainenii sunt foarte naţionalişti, în vreme ce tătarii sunt orientaţi către Turcia, fiind destul de ostili Rusiei. Iată de ce Ucraina prezintă toate atributele unui stat fragmentat cultural şi geopolitic, fapt confirmat şi de Samuel Huntington în lucrarea „Ciocnirea civilizaţiilor şi refacerea ordinii mondiale"[104]. Structura administrativă apare în acest context ca un element de liant, omogenitatea administrativă a regiunilor şi raioanelor fiind în antiteză cu eterogenitatea geopolitică a statului.

[103] Iacob, Gh. (1997), *Consideraţii geo-istorice şi politice privind prezenţa românilor pe teritoriul fostului imperiu rus (ţarist şi sovietic),* în Buletin Geografic, I, 1, Institutul de Geografie, Bucureşti, pp. 13-22.
[104] Huntington, S. (1997), *The Clash of Civilization and the Remaking of World Order*, Simon & Schuster, tradusă în limba română, Ed. Antet, Oradea, 1998.

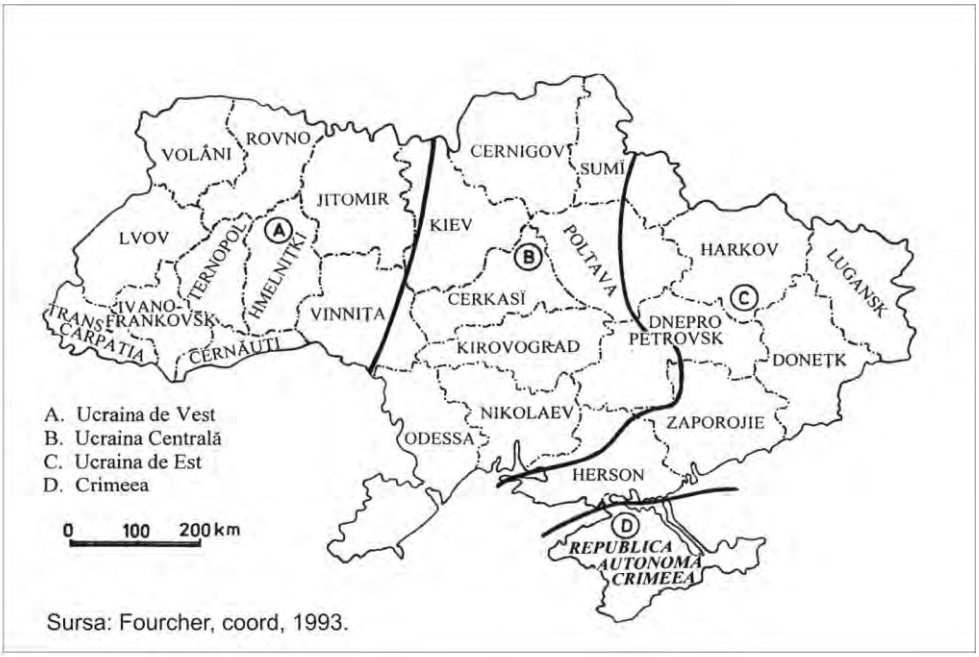

Fig. 63 - **Ucraina. Regiunile administrativ-teritoriale.**

4.2. Sistemele politice comuniste şi reformele administrativ-teritoriale. Unitate prin diversitate

Schimbările politice postbelice ce au deschis calea instaurării dictaturilor comuniste în Europa Centrală şi de Est, au fost urmate aproape inevitabil şi de reforme administrative (Polonia - 1946; Bulgaria - 1947; Ungaria, Cehoslovacia şi Albania - 1949; România şi Iugoslavia - 1950). Integrate în ansamblul schimbărilor economico-sociale, reformele administrative trebuiau să creeze decupaje care să servească eficientizării controlului şi punerii în practică a sarcinilor de plan şi a reformelor economice. În acelaşi timp, într-o primă fază (anii '50 - '60) s-a urmărit, prin structurile administrative nou create şi distrugerea unor focare de rezistenţă ale regimurilor politice anterioare, prin includerea unor oraşe sau regiuni cu „trecut burghez" în structuri administrative controlate autoritar de reprezentanţii noii puteri. Reformele au fost radicale şi s-au făcut în ambele sensuri: dacă în Bulgaria s-a mers pe o mare fragmentare a teritoriului (din 7 regiuni au fost create 100), în România şi Polonia tendinţa a fost inversă (28 regiuni, reduse ulterior la 18 şi 16, respectiv 17 voievodate). Impactul acestor schimbări s-a regăsit într-o turbulenţă evidentă a sistemelor administrative concretizată prin repetate „reajustări": 1950, 1954, 1960, 1972 şi 1973 în Polonia; 1952, 1956 şi 1960 în România; 1959 în Bulgaria etc.).

Reforma administrativă poloneză din 1975 s-a dorit a fi una radicală multiplicând numărul voievodatelor şi suprimând nivelul administrativ intermediar (powiat). La rândul său, Bulgaria a înregistrat două reforme administrative majore, însă în sens invers: mai întâi în 1959, prin reducerea celor 100 regiuni la numai 28, apoi în 1988 când cele 28 de judeţe (okrâg) au fost din nou reduse la 9, reformă privită ca un element esenţial în procesul de restructurare economico-socială.

Schimbările succesive ale decupajelor administrative au avut ca rezultat reducerea de la trei la două a numărului nivelelor administrative, generalizându-se astfel *sistemul departamental* (Albania - 1953, Bulgaria - 1959, România - 1968, Polonia - 1975, Ungaria - 1984) *(Tab. 28)*.

Tabelul 28 - Sistemele administrativ-teritoriale ale Europei comuniste în 1989

Statul	Supr. (kmp)	Sistemul administrativ	Nivel regional	Nivel departamental	Nivel Comunal
ALBANIA	28.748	Departamental	-	26 rreth	315 komuna
BULGARIA	110.912	Departamental	-	9 oblast	238 obstina
CEHOSLOVACIA	127.869	Federal + Regional	10 kraj	112 okres	8.602 obce
CEHIA	78.860	Regional	7 kraj	75 okres	5.668 obce
SLOVACIA	49.009	Regional	3 kraj	37 okres	2.834 obce
IUGOSLAVIA	255.804	Federal + Comunal	-	-	533 opstina
SERBIA*	88.361	Comunal	-	-	89 opstina
MUNTENEGRU	13.812	Comunal	-	-	190 opstina
SLOVENIA	20.251	Comunal	-	-	65 opstina
CROAŢIA	56.538	Comunal	-	-	115 opstina
BOSNIA	51.129	Comunal	-	-	109 opstina
MACEDONIA	25.713	Comunal	-	-	34 opstina
POLONIA	312.677	Departamental	-	49 voievodate	2.465 gmina
ROMÂNIA	238.391	Departamental	-	41 judeţe	2.688 comune
UNGARIA	93.030	Departamental	-	20 comitate	2.898 köség

* inclusiv *Vojvodina* (21.506 kmp., 50 comune) şi *Kosovo* (10.887 kmp, 26 comune).
Sursa: Fourcher M. (coord.) (1991), *Fragments d'Europe*, Fayard, Paris, p. 74, cu completări

Structurile administrative de nivel regional au fost desfiinţate, cele de tip departamental au fost reduse la simple unităţi de control şi planificare, instrumente de implementare în teritoriu a politicilor centrale, tot o importanţă formală acordându-se şi celor de nivel inferior, incapabile să devină colectivităţi locale puternice, cu o veritabilă autonomie financiară. Doar în Cehoslovacia a fost evitată această formă de centralizare, menţinându-se sistemul regional (kraj / okres / obce), extins în 1990 şi în Polonia (prin adăugarea unui nivel intermediar - „rejon") şi Ungaria (prin crearea unui nivel superior, de tip regional). Fostele republici iugoslave, mai reduse ca suprafaţă erau organizate doar pe baza nivelului administrativ local (comunal).

O analiză a reformelor administrative din statele central şi est-europene relevă faptul că România este una din ţările care au cunoscut cele mai multe schimbări ale organizării administrativ-teritoriale, fiecare hartă administrativă fiind „opera" partidului sau al regimului politic aflat la guvernare *(Tab. 29)*.

Tabelul 29 - Frecvenţa reformelor administrative în spaţiul central şi est-european.

Statul	Anul reformelor administrative
ALBANIA	1949, 1953, 1958
BULGARIA	1947, 1949, 1959, 1977, 1988

UNGARIA	1949, 1984, 1990
ROMÂNIA	1925, 1950, 1952, 1956, 1960, 1968
CEHOSLOVACIA	1949, 1960, 1968
POLONIA	1946, 1950, 1972, 1975, 1999
IUGOSLAVIA	1950, 1952, 1955, 1967, 1974, 1989

Sursa: Fourcher M. (coord.) (1993), *Fragments d'Europe*, Fayard, Paris, p. 73, cu completări.

Acum, la mai mult de un deceniu de la schimbările revoluţionare din 1989, se pune din ce în ce mai des problema dacă structurile administrative constituite în 1968, pe baza raţiunilor politice şi economice ale momentului, mai corespund stării actuale. Răspunsul a fost dat, atât de specialişti, cât şi de clasa politică şi pare a fi unanim: NU. Fie că susţin mărirea numărului de unităţi administrative, prin reînfiinţarea judeţelor „abuziv desfiinţate", fie că susţin micşorarea numărului acestora pentru crearea unor structuri administrative de „nivel european", capabile a se transforma în „colectivităţi teritorial-locale puternice", aceştia contestă actuala organizare administrativă. Iată încă un motiv în plus pentru elaborarea unui studiu care să-şi propună să clarifice unele dintre aceste probleme şi să ofere o soluţie alternativă, un model, viabil considerăm noi, de optimizare a hărţii administrativ-teritoriale a României în concordanţă cu criteriile de regionare folosite în ţările Uniunii Europene.

România este una dintre cele mai mari ţări din spaţiul ex-comunist organizată după sistem departamental, fapt ce i-a imprimat o mare fragmentare a structurilor administrative atât la nivelul superior, cât şi la cel local. În acelaşi timp, este şi singura ţară care după 1989 nu şi-a corectat aceste disfuncţionalităţi prin reforme administrative.

4.3. Reformele administrative post-comuniste. Spre Uniunea Europeană

Sfârşitul „Războiului Rece" şi desfiinţarea „Cortinei de Fier" a creat premisele extinderii structurilor de cooperare economică şi politico-militară către estul continentului, proces deosebit de complex, care implică o amplă reformă instituţională în fostele state comuniste. Bazele acestor reforme sunt de ordin politic şi economic, orientate în direcţia descentralizării şi a unei mai bune participări a colectivităţilor locale la procesul decizional. În condiţiile unor tipuri de structurare a teritoriului tributare modelului de economie centralizată, caracteristice majorităţii statelor din spaţiul ex-comunist, reformele administrative apar ca o necesitate de prim ordin. Încă din 1990, Ungaria şi Polonia au trecut la sistemul regional de administraţie; unificarea sistemului administrativ german s-a făcut prin înlocuirea celor 15 districte de planificare economică („bezirke") cu 6 landuri constituite pe baza regiunilor istorice tradiţionale; colectivităţile teritoriale de nivel comunal au fost înzestrate cu un grad mai mare de autonomie şi cu competenţe mai largi. Tendinţa la nivel local este cea de fragmentare, prin reafirmarea identităţii unor comunităţi teritoriale desfiinţate administrativ ca urmare a măsurilor de planificare teritorială din anii '70 - '80 („sistematizarea" în România, „sistemele de populare" în Bulgaria etc.) în vreme ce la nivelul superior tendinţa a fost inversă, de integrare prin formarea unui nivel administrativ regional grefat pe structurile departamentale preexistente.

Dintre cele 10 state integrate în Uniunea Europeană la 1 mai 2004, 8 provin din spaţiul ex-comunist[105], majoritatea fiind state noi, rezultate prin dezmembrarea fostelor republici federale, cu structură multinaţională (U.R.S.S., Iugoslavia şi Cehoslovacia). Au rezultat state relativ omogene etnic, dar cu teritorii mult diminuate, unele dintre acestea

[105] La acestea se adaugă Cipru şi Malta.

de mărimea unor regiuni europene, ceea ce ar face inutilă organizarea lor după sistemul regional (cazul ţărilor baltice, al Sloveniei sau chiar al Slovaciei) *(Tab. 30)*.

Tabelul 30 - Statele din spaţiul ex-comunist integrate sau aflate în proces de integrare în Uniunea Europeană

STATUL	Cererea de adeziune	Suprafaţa (kmp, 1998)	Populaţia (mil. loc., 2000)	Sistemul administrativ
BULGARIA	16.12.1995	110.912	8,152	Departamental
CEHIA	22.01.1996	78.860	10,275	Regional
ESTONIA	28.11.1995	45.227	1,433	Departamental
LETONIA	27.10.1995	64.589	2,416	Departamental
LITUANIA	08.12.1995	65.301	3,697	Departamental
POLONIA	05.04.1994	312.677	38,648	Regional
ROMÂNIA	22.06.1995	238.391	21,681*	Departamental
SLOVACIA	27.06.1995	49.040	5,401	Regional
SLOVENIA	10.06.1996	20.251	1,968	Departamental
UNGARIA	31.03.1994	93.030	10,020	Regional

* în anul 2002. România şi Bulgaria au încheiat negocierile de aderare şi vor fi integrate la 1 ian. 2007.

Cu o suprafaţă de aproape 1,1 milioane kmp şi cu peste 105 milioane locuitori, statele fostului Bloc comunist integrate sau aflate în curs de integrare în Uniunea Europeană prezintă o evidentă eterogenitate a modului de organizare a teritoriului. Se pot diferenţia totuşi, două situaţii majore:

- *State organizate după sistem departamental,* în general cu suprafeţe reduse, de talia unor regiuni NUTS 1 din Uniunea Europeană, fapt ce face inutilă trecerea lor la sistemul regional. Excepţie fac *Bulgaria* şi *România*, singurele state prevăzute a adera într-o a doua fază de extindere a Uniunii (2007). Din acest punct de vedere, Bulgaria prezintă un avantaj: cele 9 macroregiuni în care este organizată au o suprafaţă medie de circa 13000 kmp, mult mai apropiată de cea a primului nivel regional european, faţă de judeţele româneşti a căror suprafaţă medie este de numai 5814,5 kmp. În plus, reforma administrativă bulgărească este cu mult mai recentă faţă de cea din România (1988), fiind realizată într-un moment de criză a sistemului comunist, ca o încercare de a face faţă unei profunde crize economice, sociale şi politice, reforma administrativă fiind considerată un element central al restructurării.
- *State organizate după sistem regional,* prin reforme administrative în general de dată recentă (Ungaria, Slovacia, Polonia), ca o măsură de a-şi conecta sistemele administrative cu cele ale ţărilor din Uniunea Europeană.

Din această scurtă analiză se evidenţiază situaţia distinctă a României: cel mai mare stat candidat la aderare, organizat după sistem departamental, cu un sistem administrativ ce datează, fără modificări majore, de 38 de ani (unul dintre cele mai vechi), caracterizat printr-o mare fragmentare pe ambele paliere (judeţean şi comunal).

În final vom încerca să evidenţiem principalele caracteristici ale noilor reforme administrative din spaţiul ex-comunist.

4.3.1. Reforma administrativă din Ungaria (1990) **(Fig. 64)** a constat în crearea unui nivel administrativ superior, regional, grefat pe comitatele existente, în concordanţă cu sistemele administrative din Uniunea Europeană. Fiecare regiune include între 2 şi 3 comitate, având o suprafaţă medie în jur de 13.300 kmp, cu excepţia celei care

include perimetrul administrativ al Capitalei.

Comitatele ungureşti, constituite înainte de reforma administrativă austro-ungară din 1867 îşi au originea, ca şi judeţele româneşti, în organizările administrative feudale, fiind singurele structuri administrative care au „supravieţuit" regimurilor politice comuniste, fără discontinuităţi temporale sau modificări spaţiale majore. Cu timpul însă, unele dintre acestea s-au contopit, fapt reflectat şi în denumirea lor compusă: Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar, Győr-Moson-Sopron, Báks-Kiskun şi Komárom-Esztergom.

4.3.2. Reforma administrativă din Slovacia (1996) **(Fig. 65)** a fost orientată în direcţia fragmentării, prin mărirea numărului districtelor de la 38 la 79, în corelaţie cu cele aproape 3000 de unităţi existente la nivel local. Este un exemplu tipic de regionare de jos în sus, noile districte răspunzând dorinţei de autodeterminare a colectivităţilor locale. Deşi prin suprafaţa sa Slovacia poate constitui singură o regiune de nivel european, pentru a se evita o mare fragmentare la nivel superior, districtele au fost agregate în 8 unităţi de nivel regional, foarte diferite atât ca suprafaţă cât şi ca număr de unităţi administrative incluse.

4.3.3. Reforma administrativă din Polonia (1999) **(Fig. 66),** a avut ca rezultat reducerea numărului de voievodate, ca structuri administrative de nivel superior, de la 49 la 16, revenindu-se, cu unele excepţii, la decupajul administrativ existent între 1950 şi 1975. Reforma administrativă din 1950 a structurat teritoriul polonez, comparabil ca mărime cu cel al României, în 17 voievodate, ca unităţi administrative de nivel regional, 280 „powiat" (unităţi de nivel subregional) şi 2985 „gmina" (comune) ca structuri administrative de nivel local. Remanierile ulterioare ale nivelului local *(Tab. 31)* au menţinut sistemul regional de administraţie, desfiinţat în 1975 când a fost suprimat nivelul intermediar, fragmentându-se cel superior.

Disfuncţionalităţile generate de acest decupaj au fost în parte corectate la scurt timp după schimbările revoluţionare din 1989, prin constituirea unui nivel administrativ intermediar, sub forma a 254 „rejon". La nivel superior însă, fragmentarea a fost menţinută prin păstrarea celor 49 voievodate, în discordanţă cu modelul regiunilor europene.

Tabelul 31 - Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a Poloniei (1946-1999)

Ierarhia nivelelor administrative	**1946**	**1950**	**1954**	**1960**	**1972**	**1973**	**1975**	**1990**	**1993**	**1999**
CENTRAL	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
REGIONAL (voievodate)	14	17	17	17	17	17	49	49	49	16
SUBREGIONAL (powiat-p, rejon-r)	271 p	280 p	295 p	302 p	315 p	314 p	-	254 r	268 r	308 p
LOCAL (gmina-gm; osiedle şi gromada-os+g)	2994 gm	2985 gm	90 o + 8789 g	120 o + 7500 g	128 o + 4315 g	2365 gm	2327 gm	2121 gm	2465 gm	Apr. 10000 gm

Sursa: Heffner K. (1993), *La hiérarchie de l'administration publique en relation avec la transformation des collectivités locales en Pologne*, în Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie, T. 26, f. 2-3, p. 166, cu completări; **osiedle* – localităţi urbanizate.

Ultima reformă administrativă poloneză a fost precedată de elaborarea şi dezbaterea publică a cel puţin 3 modele de optimizare a structurilor administrativ-teritoriale, numărul voievodatelor propuse fiind de 12, 17 sau 25 (Heffner, 1993, Miszczuk, 2003).

Prin desfiinţarea celor 33 de voievodate, suprafaţa medie a unei structuri

administrative de nivel regional s-a mărit de peste 3 ori: de la 6381 kmp la 19.542 kmp. Oraşele care şi-au pierdut statutul de centru de voievodat şi-au menţinut totuşi funcţia administrativă prin constituirea unor comitate urbane incluse ca enclave în cele rurale, prevenindu-se astfel declinul lor, ca urmare a pierderii funcţiei administrative.

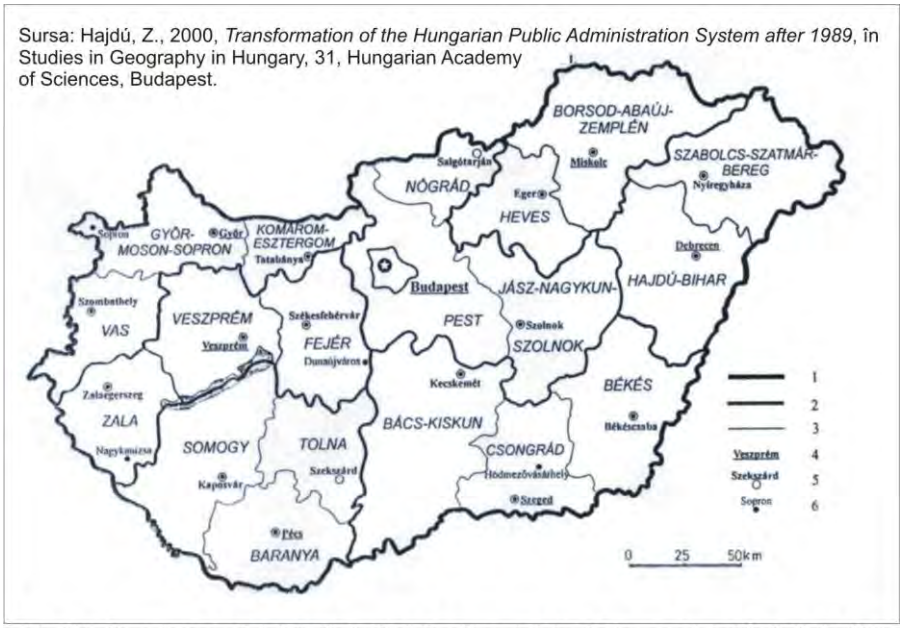

Fig. 64 - **Organizarea administrativ-teritorială a Ungariei după reforma administrativă din 1990**. 1. Graniţă de stat, 2. Granițe de regiuni, 3. Granițe de comitate, 4. Centre de regiuni, 5. Centre de comitate, 6. Oraşe importante.

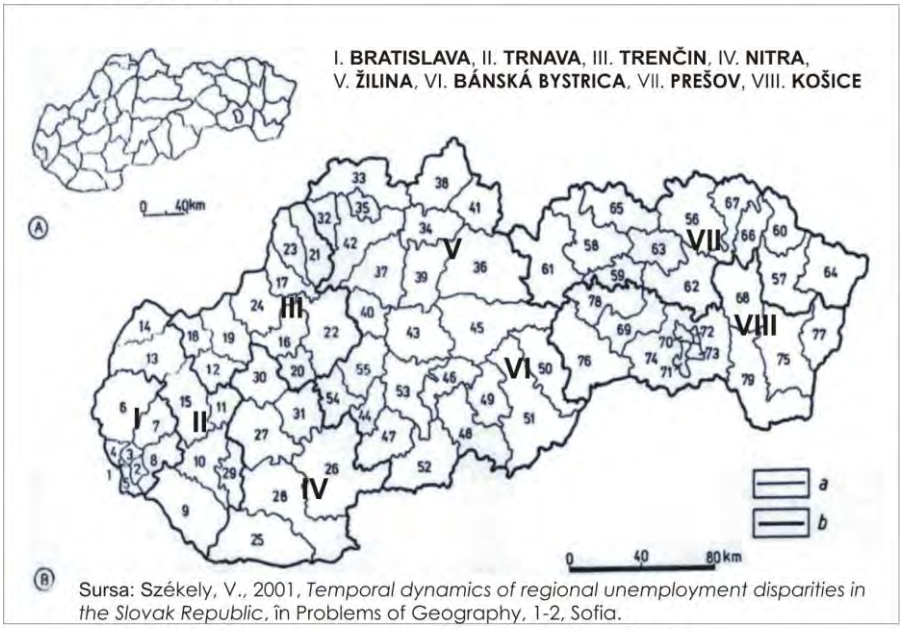
I. BRATISLAVA, II. TRNAVA, III. TRENČIN, IV. NITRA,
V. ŽILINA, VI. BÁNSKÁ BYSTRICA, VII. PREŠOV, VIII. KOŠICE
A
0 40km
B
0 40 80 km
a
b
Sursa: Székely, V., 2001, Temporal dynamics of regional unemployment disparities in the Slovak Republic, în Problems of Geography, 1-2, Sofia.

Fig. 65 - **Reforma administrativă din Slovacia (1996).**
Districtele slovace: A. Între 1960 şi 1996, B. După 1996.

Reforma administrativă din Slovacia (1996)

I. Bratislava, II. Trnava, III. Trenčín, IV. Nitra, V. Žilina, VI. Bánská Bystrica, VII. Prešov, VIII. Košice.

1. Bratislava I, 2. Bratislava II, 3. Bratislava III, 4. Bratislava IV, 5. Bratislava V, 6. Malachy, 7. Pezinok, 8. Senek, 9. Dunajská Streda, 10. Galanta, 11. Hlohovec, 12. Piešťany, 13. Senica, 14. Skalica, 15. Trnava, 16. Bánovce n/Bebravou, 17. Ilava, 18. Myjava, 19. Nové Mesto/ Váhom, 20. Partizánske, 21. Považská Bystrica, 22. Prievidza, 23. Púchov, 24. Trenčin, 25. Komárno, 26. Levice, 27. Nitra, 28. Nové Zámky, 29. Sal'a, 30. Topol'čany, 31. Zlate Moravce, 32. Bytča, 33. Čadca, 34. Dolný Kubin, 35. Kysucké Nové Mesto, 36. Liptovský Mikuláš, 37. Martin, 38. Námestovo, 39. Ružomberok, 40. Turčianske Teplice, 41. Tvrdošin, 42. Žilina, 43. Banská Bystrica, 44. Banská Stiavnica, 45. Brezno, 46. Detva, 47. Krupina, 48. Lučenec, 49. Poltár, 50. Revúca, 51. Rimavská Sobota, 52. Vel'kÝ Kriš, 53. Zvolen, 54. Žarnovica, 55. Žiar n/Hronom, 56. Bardejov, 57. Humenné, 58. Kežmarok, 59. Levoča, 60. Medzilaborce, 61. Poprad, 62. Prešov, 63. Sabinov, 64. Snina, 65. Stará L'ubovňa, 66. Stropkov, 67. Svidník, 68. Vranov n/Topl'ou, 69. Gelnica, 70. Košice I, 71. Košice II, 72. Košice III, 73. Košice IV, 74. Košice-okolie, 75. Michalovce, 76. Rožňava, 77. Sobrance, 78. Spiška Nová Ves, 79. Trebišov

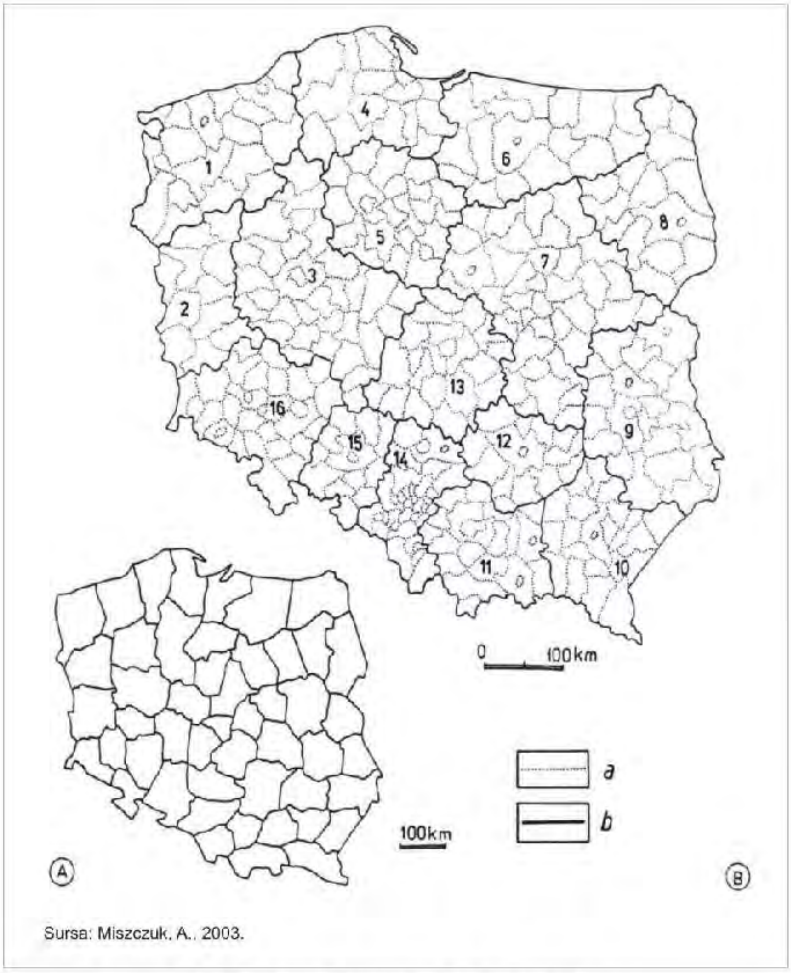

Sursa: Miszczuk, A., 2003.

Fig. 66 - **Reforma administrativă din Polonia (1999).**
Voievodatele poloneze: A. Între 1975 şi 1999, B. După 1999.

Voievodate actuale: 1. Zachachodnio-Pomorskie, 2. Pomorskie, 3. Warhińsko-Mazurskie, 4. Podlaskie, 5. Lubuskie, 6. Wielkopolskie, 7. Kuyawsko-Pomorskie, 8. Mazowieckie, 9. Lubelskie, 10. Dolno-Śląskie, 11. Opolskie, 12. Lódzkie, 13. Śląskie, 14. Świetokrzyskie, 15. Malopolskie, 16. Podkarpackie.

Capitolul IV

OPTIMIZAREA ORGANIZĂRII ADMINISTRATIV-TERITORIALE A ROMÂNIEI ŞI REFLECTAREA EI LA NIVELUL DECIZIILOR POLITICE (1990 - 2006)

Profundele transformări economico-sociale care s-au succedat în ultimii 16 ani au adus din ce în ce mai mult în discuţie ideea unei reorganizări administrativ-teritoriale a ţării ca o premisă importantă pentru revitalizarea unor centre urbane rămase în urmă sub aspectul dezvoltării economico-sociale. Izvorâte fie din patriotism local, fie din necesităţi concrete, acţiunile de contestare a actualei organizări administrativ-teritoriale sunt orientate pe două direcţii principale:

a. revenirea la organizarea administrativ-teritorială interbelică, prin reinvestirea cu funcţie administrativă a unor oraşe foste reşedinţe de judeţ între 1925 şi 1950[106].
b. comasarea actualelor judeţe şi transformarea acestora în structuri administrative de nivel regional.

Întrebarea este în ce măsură sunt viabile aceste demersuri.

1. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale, ca reparaţie istorică. Reînfiinţarea judeţelor „abuziv desfiinţate"

Anii '90 pot fi consideraţi anii reparaţiilor istorice. Legile fondului funciar, legea caselor naţionalizate, reabilitarea unor personalităţi politice, îndeosebi din perioada interbelică, eforturile de a repune într-o lumină obiectivă istoria contemporană a României ca şi a întregului Bloc Comunist reprezintă tot atâtea încercări de a corecta deciziile arbitrare ale regimului politic înlăturat în 1989. Încercările de reînfiinţare a structurilor administrative desfiinţate în 1950 se înscriu şi ele pe aceleaşi coordonate. Începute imediat după 1989, presiunile de reînfiinţare a unor judeţe interbelice s-au regăsit şi în doctrina politică a unor partide sau formaţiuni politice. Astfel se explică existenţa unui proiect legislativ privind reorganizarea administrativ-teritorială a ţării[107] ce viza mărirea gradului de fragmentare a structurilor administrative prin înfiinţarea a 55 de judeţe în locul celor 40 existente, împărţite în 4028 comune (faţă de 2688 existente la acea dată - 1 ianuarie 1993), judeţe delimitate pe fundamentul celor din 1925 **(Fig. 67)**. Dintre cele 58 de judeţe care au fost desfiinţate în 1950, 2 au fost excluse, reînfiinţarea acestora fiind considerată neviabilă: *Baia* şi *Tecuci*, iar judeţele *Târnava Mare* şi *Târnava Mică* au fost contopite într-un singur judeţ - *Târnava*, cu capitala la Mediaş, oraş care ar fi fost situat în centrul noii structuri administrative, dar care nu mai fusese niciodată reşedinţă de judeţ. Lipsa de viabilitate a celor două

[106] Oraşele foste reşedinţe de judeţ care după 1950 şi-au pierdut această funcţie sunt: Bârlad, Blaj, Caracal, Câmpulung, Câmpulung Moldovenesc, Dej, Dorohoi, Făgăraş, Fălticeni, Huşi, Lugoj, Odorheiu Secuiesc, Roman, Rădăuţi, Râmnicu Sărat, Sighişoara, Sighetu Marmaţiei, Turda, Tecuci şi Turnu Măgurele.

[107] Proiect legislativ depus în Parlament cu numărul 257 / 1992 şi publicat într-un supliment al ziarului „România Liberă", editat de Societatea „R" (24 iulie 1992).

judeţe în actualul context economico-social este reală, fiind demonstrată atât prin potenţialul lor economic, cât şi prin relaţiile de netă subordonare a reşedinţelor acestora faţă de nucleele de polarizare situate în judeţele limitrofe (Fălticeni faţă de Suceava, respectiv Tecuci faţă de Galaţi).

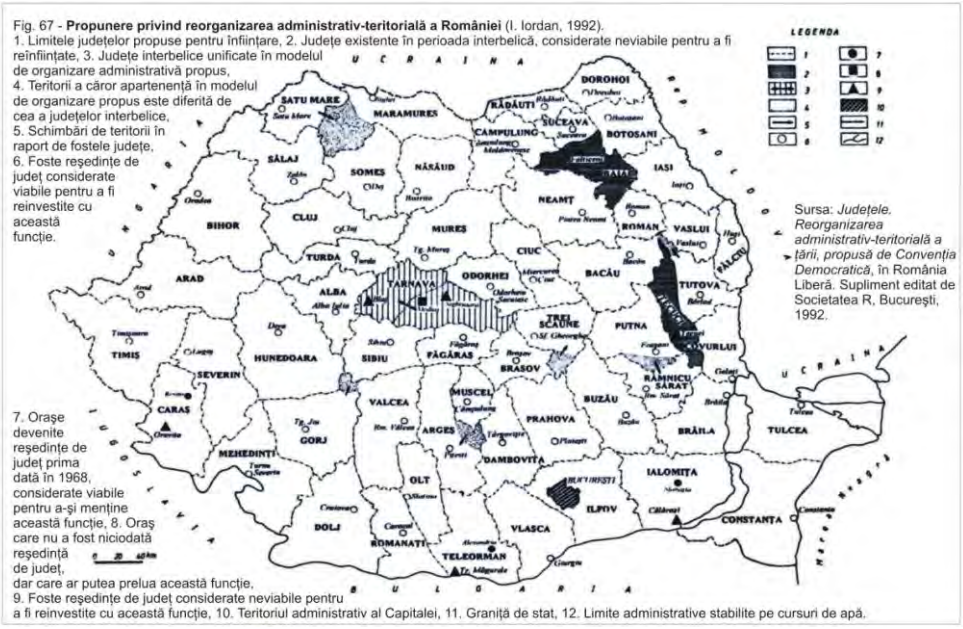

Schimbările intervenite la nivelul sistemului urban după 1950, dar şi centralitatea în raport cu judeţele propuse pentru reînfiinţare au constituit argumentele schimbării reşedinţei unor judeţe, faţă de situaţia existentă în perioada interbelică. Este cazul judeţelor *Caraş* (Reşiţa luând locul Oraviţei); *Teleorman* (Alexandria în loc de Turnu Măgurele) şi *Ialomiţa* (Slobozia în loc de Călăraşi).

Această propunere de reorganizare administrativ-teritorială a fost ulterior reluată şi reanalizată într-o serie de lucrări succesive (Iordan, Rey, 1993; Iordan, Alexandrescu, 1996; Iordan, 2003 etc)[108]. Astfel, este considerată viabilă reînfiinţarea atât a judeţului Tecuci, cât şi a unor judeţe care nu existau pe harta administrativă interbelică: Călăraşi şi Baia Mare (alături de Maramureş, centrat pe Ţara Maramureşului, cu reşedinţa la Sighetu Marmaţiei) **(Fig. 68)**.

Accederea la putere a Convenţiei Democratice la sfârşitul anului 1996 a creat premisele supunerii acestui proiect şi în dezbaterile Parlamentului României. În acest sens, a fost constituit, la 23 mai 1998, Grupul parlamentar de sprijin al Ligii judeţelor abuziv desfiinţate, constituit din 15 parlamentari, cuprinzând o serie de nume ilustre de pe întreaga scenă politică, unele regăsindu-se şi astăzi în importante funcţii de decizie. Activitatea acestui grup s-a concretizat prin elaborarea şi depunerea

[108] Pe lângă lucrările publicate în revistele ştiinţifice geografice (Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie, Revista Geografică), o serie de articole cu această temă au fost publicate şi în cotidiene româneşti de largă circulaţie (în special în ziarul „România Liberă"). Dintre acestea amintim: *Procesul comunismului. Reorganizarea teritorial-administrativă, parte a acţiunii de ştergere a memoriei naţionale*, interviu cu Prof. dr. Ion Iordan, România Liberă, 8 august 1991; *Judeţele, comunele şi satele abuziv desfiinţate. Dreptul la funcţionalitate*, autor Ion Iordan, România Liberă, 1 octombrie 1993.

spre aprobarea Parlamentului a unei noi propuneri legislative privind reînfiinţarea unor judeţe, iniţiată de 61 parlamentari, atât din rândul coaliţiei aflate la guvernare, cât şi din opoziţie *(Tab. 32)*.

Tabelul 32 –Structura politică a iniţiatorilor propunerii legislative privind reînfiinţarea unor judeţe (1998)

FORMAŢIUNEA POLITICĂ	Număr de parlamentari iniţiatori	% din numărul total al iniţiatorilor
PNŢ –CD	34	55,74
PNL	12	19,67
PDSR	9	14,76
PER	1	1,64
Organizaţii cetăţeneşti aparţinând minorităţilor naţionale	4	6,55
Independenţi	1	1,64

Sursa: Popescu C. L. (1999), *Autonomia locală şi integrarea europeană*, Ed. All Beck, Bucureşti, p. 138

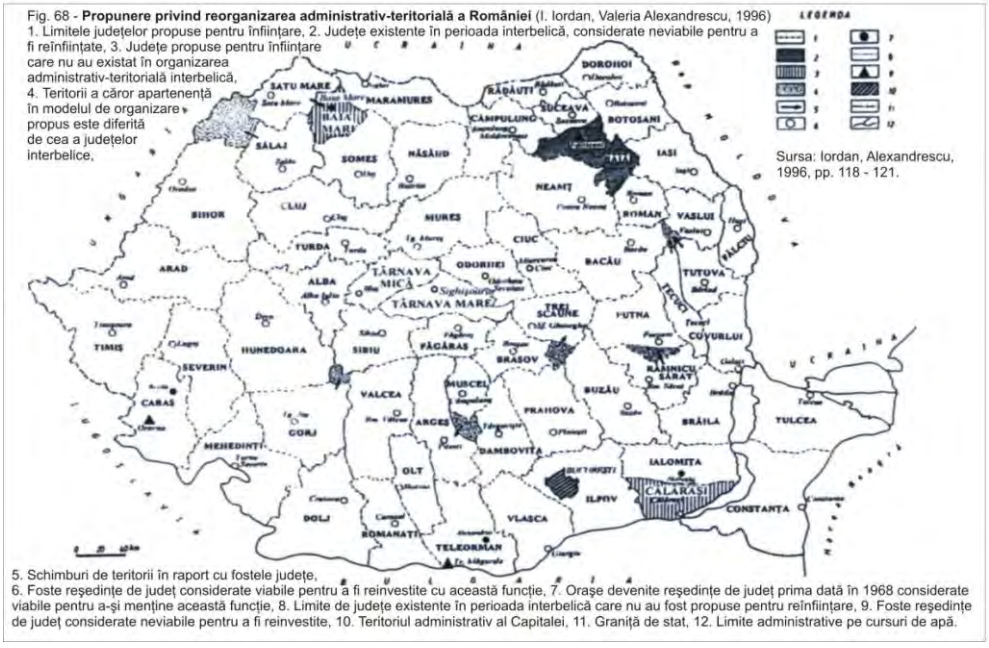

Fig. 68 - **Propunere privind reorganizarea administrativ-teritorială a României** (I. Iordan, Valeria Alexandrescu, 1996)
1. Limitele judeţelor propuse pentru înfiinţare, 2. Judeţe existente în perioada interbelică, considerate neviabile pentru a fi reînfiinţate, 3. Judeţe propuse pentru înfiinţare care nu au existat în organizarea administrativ-teritorială interbelică, 4. Teritorii a căror apartenenţă în modelul de organizare propus este diferită de cea a judeţelor interbelice,
5. Schimburi de teritorii în raport cu fostele judeţe,
6. Foste reşedinţe de judeţ considerate viabile pentru a fi reinvestite cu această funcţie, 7. Oraşe devenite reşedinţe de judeţ prima dată în 1968 considerate viabile pentru a-şi menţine această funcţie, 8. Limite de judeţe existente în perioada interbelică care nu au fost propuse pentru reînfiinţare, 9. Foste reşedinţe de judeţ considerate neviabile pentru a fi reinvestite, 10. Teritoriul administrativ al Capitalei, 11. Graniţă de stat, 12. Limite administrative pe cursuri de apă.

Propunerea legislativă avea ca obiectiv înfiinţarea, în trei etape succesive[109], a 19 judeţe: *Baia, Câmpulung Bucovina, Dorohoi, Făgăraş, Fălciu, Maramureş, Muscel, Odorhei, Rădăuţi, Râmnicu Sărat, Roman, Romanaţi, Severin, Someş, Tecuci, Târnava Mare, Târnava Mică, Turda* şi *Tutova*. Remanierile guvernamentale ulterioare, schimbarea din nou a puterii politice la sfârşitul anului 2000, dar mai ales criticile aduse acestui

[109] Pentru prima etapă (1 ianuarie 1999 - 1 ianuarie 2002) era preconizată reînfiinţarea a 8 judeţe; pentru a II-a etapă (1 ianuarie 2002 - 1 ianuarie 2006) se prevedea reînfiinţarea a 5 judeţe, iar pentru a III-a etapă, după 1 ianuarie 2006, a altor 6 judeţe (Popescu, 1999, p. 139).

model de reorganizare administrativ-teritorială şi costurile ridicate pentru implementarea lui au făcut ca acesta să rămână doar la stadiul de proiect. Criticile au în vedere în principal diminuarea gradului de autonomie locală prin transformarea judeţelor în colectivităţi locale mai mici şi mai sărace deci mai dependente de stat (Popescu, 1999, p. 138).

De aceea, spre deosebire de cele precedente, ultima variantă de optimizare propusă (Iordan, 2003, p. 56-85) încearcă un „compromis" între harta administrativ-teritorială interbelică şi cea actuală, numărul judeţelor propuse a fi reînfiinţate reducându-se la 11: *Dorna* (din jumătatea vestică a judeţului Suceava); *Tecuci*, *Râmnicu Sărat*, *Ialomiţa* şi *Ilfov* (concomitent cu desfiinţarea judeţului Călăraşi); *Vlaşca* (în loc de Giurgiu); *Muscel* (din jumătatea nord-estică a judeţului Argeş); *Romanaţi* (prin separarea de judeţul Olt); *Caraş* şi *Severin* (prin dezmembrarea judeţului Caraş-Severin şi a părţii estice a judeţului Timiş) şi *Târnava*, în inima Transilvaniei, prin secesiunea unor teritorii din actualele judeţe Mureş, Alba şi Sibiu. Capitala, împreună cu zona limitrofă, suprapusă actualului judeţ Ilfov ar urma să formeze „Districtul Bucureşti", cu statut de judeţ, situaţie similară cu statutul capitalei unor state federale (S.U.A., Canada, Brazilia, Australia, India, Germania etc.). Gradul de fragmentare administrativă ar urma astfel să se mărească de la 41 structuri administrative de nivel departamental în prezent, la 48 (47 judeţe şi „Districtul" Bucureşti), grupate în 8 regiuni, parţial suprapuse provinciilor istorice.

La nivel microteritorial este propusă înfiinţarea a 255 comune noi (prin desprinderea unor sate din actualele comune) şi investirea cu statut urban a 70 localităţi (dintre care 6 „oraşe satelit" ale Capitalei)[110] **(Fig. 69)**.

Dar se poate oare realiza o corelaţie directă între mărimea colectivităţilor locale şi gradul de prosperitate a acestora? Numeroase exemple din spaţiul vest-european şi chiar din România demonstrează că NU. Cât despre principiul subsidiarităţii, invocat, considerăm că aplicarea lui este viabilă doar pentru anumite categorii de servicii şi în condiţiile unei schimbări radicale a mentalităţii funcţionarilor publici, fapt ce s-a dovedit a fi extrem de dificil.

[110] Acestea sunt: Pecica, Sântana, Şiria şi Vladimirescu (jud. Arad), Ştefăneşti (jud. Argeş), Oituz (jud. Bacău), Diosig şi Săcuieni (jud. Bihor), Feldru, Maieru, Prundu Bârgăului şi Rodna (jud. Bistriţa), Prejmer (jud. Braşov), Tufeşti (jud. Brăila), Berca şi Pătârlagele (jud. Buzău), Ditrău, Remetea şi Sândominic (în noul judeţ Ciuc), Gilău (jud. Cluj), Cobadin şi Valul lui Traian (jud. Constanţa), Pechea şi Tudor Vladimirescu (jud. Covurlui), Răcari (jud. Dâmboviţa), Cetate, Moţăţei, Pleniţa, Poiana Mare şi Sadova (jud. Dolj), Vatra Moldoviţei (în jud. Dorna – propus), Amara, Borcea şi Modelu (jud. Ialomiţa), Chirnogi (jud. Ilfov), Moisei, Poienile de sub Munte şi Rona (în jud. Maramureş), Sângeorgiu de Mureş (jud. Mureş), Rucăr (în jud. Muscel – propus), Săbăoani, Săvineşti şi Roznov (jud. Neamţ), Ciorani (jud. Prahova), Balta Albă (în noul judeţ Râmnicu Sărat), Dăbuleni (în judeţul Romanaţi – de asemenea, propus spre înfiinţare), Răşinari (jud. Sibiu), Horodnic, Marginea şi Vicovu (în jud. Suceava), Cudalbi, Iveşti, Lieşti şi Matca (în jud. Tecuci – propus), Bragadiru, Islaz şi Peretu (jud. Teleorman), Gătaia, Periam şi Recaş (jud. Timiş), Murgeni şi Zorleni (jud. Vaslui), Gugeşti şi Suraia (jud. Vrancea), Bragadiru, Brăneşti, Copăcenii de Sus (1 Decembrie), Măgurele, Popeşti-Leordeni şi Snagov (oraşe „satelit" în propusul „district" al Bucureştilor) (Iordan, 2003, p. 56-85).

1. Județe păstrate în limite actuale, 2. Județe interbelice, 3. Județe noi (propuse),
4. Județe cu modificări ale limitelor (atât față de cele actuale, cât și față de cele interbelice)
5. Diviziri ale județelor actuale,
6. Limite de județe,
7. Limite de provincii istorice,
8. Graniță de stat.
Sursa: Iordan, 2003.
0 40km

Fig. 69 - **Propunere privind reorganizarea administrativ-teritorială a României** (I. Iordan, 2003)

2. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale ca o necesitate a aderării României la Uniunea Europeană

Depunerea candidaturii de aderare a României la Uniunea Europeană la 22 iunie 1995, a deschis calea negocierilor privind adoptarea *aquis*-ului comunitar. Aceasta a făcut ca la nivelul structurilor administrative să se impună o nouă direcţie de abordare: orientarea spre constituirea unor noi unităţi macroregionale similare primelor nivele teritorial-statistice ale Uniunii Europene. Încă din primăvara anului 1999 s-a pus problema reducerii la jumătate a numărului de judeţe, pornindu-se de la argumentul eficientizării administraţiei prin reducerea cheltuielilor şi simplificarea birocraţiei, în condiţiile în care unele din actualele judeţe, slab dezvoltate, nu ar putea face faţă cu succes cerinţelor autonomiei locale. În aceste condiţii, noile judeţe, ar urma să aibă o suprafaţă medie dublă, de peste 10.000 kmp, ceea ce ar însemna cam jumătate din cea a regiunilor franceze sau a comunităţilor autonome spaniole sau două treimi din suprafaţa regiunilor italiene şi o populaţie de circa 1 milion de locuitori, sub jumătate faţă de populaţia medie a regiunilor din cele trei state. Nu a fost însă sugerat un decupaj concret al celor 20 de judeţe, avansându-se doar ipoteza fuziunii judeţelor Tulcea şi Constanţa (Popescu, 1999, p. 137).

O altă propunere de regionare, mai puţin costisitoare din punct de vedere al fondurilor alocate de la buget, ar fi transformarea celor 8 regiuni de dezvoltare în structuri administrative de nivel regional, care ar urma să funcţioneze o perioadă de timp în paralel cu judeţele, urmând ca după integrarea României în Uniunea Europeană, judeţele să fie desfiinţate[111].

[111] Această direcţie de abordare a regionalizării în România a fost afirmată în cadrul unui seminar organizat la Sinaia (septembrie 2002) de către Mihai David, secretar de stat în Ministerul Dezvoltării şi Prognozei, fiind susţinută şi de premierul de atunci, Adrian Năstase.

În ambele cazuri s-a făcut abstracţie de un lucru, considerăm esenţial: dacă în majoritatea cazurilor din Uniunea Europeană, regionarea politico-administrativă s-a realizat de jos în sus, fiind creaţia actorilor locali, prin relaţiile funcţionale stabilite între comunităţile locale, regiunile devenind în timp adevărate „spaţii mentale", de raportare a identităţii locuitorilor, decupajele regionale propuse pentru România fie că au la bază cele 20 de judeţe (a căror delimitare nu a fost precizată), fie că sunt constituite pe fundamentul celor 8 regiuni de dezvoltare, sunt creaţii impuse din exterior, fără o identitate regională proprie, cristalizată în timp. Ce se va întâmpla cu oraşele care îşi vor pierde funcţia administrativă? Vor cunoaşte aceeaşi evoluţie cu cea a fostelor reşedinţe de judeţ care nu s-au mai regăsit pe hărţile administrative din 1950, 1952, 1956 şi 1960? Ce se va întâmpla cu „noile" judeţe desfiinţate? Se va mai constitui încă o „ligă a judeţelor abuziv desfiinţate" şi încă un grup parlamentar care să o sprijine ?

Opinia noastră este că o regionare politico-administrativă viabilă a spaţiului românesc nu poate fi decât aceea venită de jos în sus, în care planificatorul să consfinţească prin deciziile politico-administrative situaţia din teritoriu, în care unităţile administrative sunt entităţi funcţionale constituite în timp şi percepute ca atare de locuitorii acestora. Iată de ce se impune un *model geografic* de regionare administrativă, care să ţină seama de realităţile din teren, de actualele arii de polarizare a centrelor de convergenţă regională şi locală, dar şi de potenţialul şi relaţiile stabilite la nivelul sistemului urban, între centrele urbane ce ar urma să susţină viitoarele structuri administrative.

3. Identitatea etnică şi culturală – un criteriu de regionare administrativă a spaţiului românesc ?

În paralel cu aceste două tendinţe majore de optimizare a structurilor administrativ-teritoriale, s-a pus şi problema transformării României într-un stat regional prin exacerbarea diferenţierilor etnice şi culturale dintre provinciile istorice. Iniţiativa a fost lansată la Cluj-Napoca de către Liga Transilvania–Banat, prin preşedintele acesteia, Sabin Gherman şi are ca obiectiv organizarea României în şapte regiuni autonome: Banat, Bucovina, Dobrogea, Moldova, Muntenia, Oltenia şi Transilvania, avându-se la bază modelul spaniol al comunităţilor autonome. Acestea ar urma să fie guvernate de către o Cameră Regională, condusă de un guvernator, aleasă prin vot universal care ar urma să deţină putere legislativă secundară, cu clauză de competenţă generală în regiune. Proiectul a fost reluat ulterior sub forma unui memorandum[112] ce propune înfiinţarea unor consilii şi parlamente regionale care ar urma să funcţioneze în oraşele reşedinţă ale regiunilor. Decupajul regional ar urma să aibă la bază identitatea istorică şi social-culturală precum şi caracteristicile economice ale unităţilor teritoriale, implementarea sa urmând să necesite modificarea Constituţiei. Deşi iniţiatorii proiectului subliniază faptul că acesta nu are un caracter secesionist sau iredentist, structura lor etnică şi profesională ridică serioase semne de întrebare asupra caracterului apolitic şi imparţial al acestuia *(Tab. 33)*.

[112] Semnatarii acestui proiect sunt intelectuali români şi maghiari, majoritatea din Transilvania: Antik Sándor - artist plastic; Alexandru Cistelecan, Caius Dobrescu, Traian Ştef, Daniel Vighi - scriitori; Ovidiu Pecican - istoric; Marius Cosmeanu - sociolog; Szokoly Elek, Hadházy Zsuzsa, Ágoston Hugó - politologi, Molnár Gusztáv şi Mircea Boari - publicişti. Iniţiativa acestui memorandum a aparţinut publicaţiei bilingve româno-maghiare „Provincia" fiind ulterior difuzată prin intermediul cotidianului „Kronika" şi al agenţiei „Mediafax". Din acest grup de iniţiativă se remarcă lipsa totală a geografilor, în condiţiile în care regionarea administrativă este o acţiune preponderent geografică.

Tabelul 33 - Structura etnică şi profesională a iniţiatorilor celui de-al doilea proiect (memorandum) de regionalizare a României

STRUCTURA PROFESIONALĂ	STRUCTURA ETNICĂ	
	ROMÂNI	MAGHIARI
Artişti plastici	-	1
Scriitori	3	-
Istorici	1	-
Politologi	-	3
Sociologi	1	-
Publicişti	1	1
TOTAL	**6**	**5**

Se remarcă ponderea mare a politologilor (3) - toţi aparţinând minorităţii maghiare din Transilvania, în vreme ce dintre cei 6 intelectuali români semnatari ai memorandum-ului, majoritatea (4) sunt scriitori şi publicişti. În condiţiile în care şi la nivelul conducerii politice a UDMR se contestă caracterul naţional al României, argumentându-se existenţa minorităţilor etnice, demersul poate fi justificat. Considerăm însă că un stat poate fi considerat *naţional* atunci când naţiunea dominantă se află în majoritate absolută (peste 50% din populaţia totală); absenţa minorităţilor etnice într-un stat fiind o utopie. Toate statele lumii democratice admit existenţa pe teritoriul lor a unor grupuri etnice minoritare, fie ca urmare a translaţiei graniţelor pe parcursul timpului, fie ca urmare a fluxurilor migratorii. Globalizarea tehnologică şi informaţională nu poate exclude schimburile etnice şi culturale.

Datele recensământului din 18 martie 2002 atestă că din totalul populaţiei de 21.698.181 locuitori, ponderea românilor era de 89,5% (respectiv 19.409.400 persoane), nici un alt grup etnic nedepăşind 10% din populaţia totală. Maghiarii reprezentau doar 6,6% din populaţie (respectiv 1.434.377 persoane), iar rromii (ţiganii) – 2,5% (535.250 persoane), celelalte grupuri etnice minoritare situându-se sub pragul de 0,5% din totalul populaţiei. Dacă regionarea Spaniei, invocată ca model, are la bază omogenitatea etnică şi culturală a unor regiuni (Catalonia, Ţara Bascilor şi Galiţia)[113], în cazul României acest argument nu este aplicabil, românii deţinând majoritatea absolută în toate cele şapte regiuni istorice, considerate ca potenţiale structuri de autonomie regională *(Tab. 34).*

Tabelul 34 - Structura etnică a regiunilor istorice româneşti, propuse pentru a fi investite cu statut de regiuni autonome (proiectul Gherman) (18 martie 2002)*

REGIUNEA	Număr judeţe	Populaţia totală (loc.)	ROMÂNI abs %		MAGHIARI abs %		RROMI abs %	
BANAT	2	1011140	858.663	84,9	57283	5,6	24043	2,4
BUCOVINA	1	690.941	665.068	96,2	372	0,05	9362	1.3

[113] Din populaţia totală a Spaniei de 39,4 milioane locuitori, doar 72,3% sunt spanioli, restul fiind catalani (16,3%), galicieni (8,1%), basci (2,3%) şi de alte naţionalităţi (1%). Identitatea regională a Spaniei se sprijină deci, pe un pronunţat caracter etnic.

DOBROGEA	2	973.811	884.307	90,8	1056	0,1	8513	0,9
MOLDOVA	7	4004242	3930309	98,1	5786	0,1	55132	1,4
MUNTENIA[1]	10	6471255	6270209	96,9	8638	0,1	156491	2,4
OLTENIA	5	2332194	2266107	97,2	1681	0.1	59298	2,5
TRANSILVANIA[2]	14	6214598	4534737	73,0	1359561	21,9	222411	3,6
TOTAL	**41**	**21698181**	**19409400**	**89,5**	**1434377**	**6,6**	**535250**	**2,5**

[1] inclusiv municipiul Bucureşti [2] inclusiv Crişana şi Maramureş

* Diferenţa până la 100% o constituie alte naţionalităţi.

Suntem de acord că regiunile istorice reprezintă structurile teritoriale cele mai bine individualizate ale spaţiului românesc, însă toate se circumscriu aceleiaşi omogenităţi etnice, lingvistice şi culturale. Nu se poate vorbi de o limbă sau cultură moldovenească, diferită de una olteană sau bănăţeană, aşa cum limba şi cultura catalană sau cea bască este diferită de cea a populaţiei majoritare spaniole. Prin urmare, aplicarea modelului spaniol de regionare asupra spaţiului românesc, făcându-se abstracţie de diferenţierile majore existente între comunităţile autonome spaniole şi provinciile istorice din România considerăm că este o soluţie nerecomandabilă, putând genera tensiuni şi conflicte etnice şi sociale. Autonomia locală ar trebui să aibă în vedere în primul rând o autonomie financiară a colectivităţilor teritoriale locale şi o descentralizare a serviciilor şi mai puţin să fie orientată în direcţia unei autonomii pe criterii etnocratice.

Sporirea rolului şi atribuţiilor provinciilor istorice ca unităţi administrative de nivel regional, poate rămâne însă o problemă deschisă, soluţiile putând fi analizate numai în urma consultării populaţiei prin referendum, acţiune precedată de o amplă campanie mediatică de informare şi documentare.

Capitolul V

OPTIMIZAREA ORGANIZĂRII ADMINISTRATIV-TERITORIALE A ROMÂNIEI ÎNTRE TRADIŢIE ŞI ACTUALITATE. UN PUNCT DE VEDERE GEOGRAFIC

Evoluţia sistemului urban românesc în ultimii 50 de ani a determinat mutaţii ample la nivelul relaţiilor dintre aşezări prin orientarea preferenţială a investiţiilor spre anumite centre urbane (într-o primă fază spre reşedinţele de regiuni, iar după 1968 spre noile reşedinţe de judeţ), fapt ce a contribuit la o redimensionare a zonelor de influenţă urbană. De aceea, considerăm că revenirea arbitrară la vechile unităţi administrative interbelice, fără o analiză complexă a relaţiilor actuale existente între aşezările umane, stabilite pe nivele ierarhice, ar fi o greşeală, multe din fostele reşedinţe de judeţ nefiind în prezent capabile să devină centre de polarizare suficient de puternice încât să poată susţine unităţi administrative de talia judeţelor. Prin urmare, este necesară constituirea unui nivel administrativ inferior, intermediar între judeţ şi comună, asemănător *plaselor* interbelice, subordonat organelor locale judeţene.

La nivel macroteritorial, pentru simplificarea implementării politicilor de dezvoltare regională, s-a impus necesitatea identificării unităţilor administrative limitrofe cu profiluri economico-sociale asemănătoare şi gruparea acestora în provincii istorice, bine individualizate în decursul timpului pe baza tradiţiilor, complementarităţilor economico-sociale şi a patrimoniului cultural şi spiritual comun. Funcţionalitatea acestora este proiectată în psihologia locuitorilor; regiunea devine astfel *spaţiu mental*, spaţiu de raportare a identităţii locuitorilor, al comuniunii dintre om şi mediul său de viaţă, element fundamental în durabilitatea oricărei structuri spaţiale. Spaţiile mentale sunt în acelaşi timp spaţii funcţionale, dar şi spaţii de omogenitate etnică şi culturală; spaţii structurate de jos în sus, pe baza relaţiilor dintre colectivităţile locale. Regiunile europene sunt, în cea mai mare parte a lor, spaţii mentale constituite în decursul unui îndelungat proces istoric, identitatea regională a locuitorilor fiind, în unele cazuri, mai puternică decât cea naţională (cazul Flandrei şi Valoniei în Belgia, al landurilor germane şi austriece, al regiunilor italiene şi franceze sau al comunităţilor autonome spaniole). De aceea, considerăm că regiunile care au ajuns la stadiul de spaţii mentale sunt cele mai viabile pentru a fi investite cu statut administrativ. Teritoriul românesc este structurat în trei tipuri de spaţii mentale, corespunzătoare a trei nivele spaţiale distincte: *macroteritorial* (provinciile istorice), *mezoteritorial* („ţările" istorice) şi *microteritorial*, asociat localităţii de origine a individului.

Iată de ce, prin prezentul demers se propune realizarea unui decupaj administrativ a teritoriului României după un *sistem regional*, pornit de la provinciile istorice, ce corespund unor spaţii mentale puternic conturate, cu relaţii funcţionale (infrastructură şi sisteme de interacţiune umană) bine individualizate, al căror rol ar trebui amplificat. Nivelul mediu ar urma să fie reprezentat de cel departamental (judeţean) şi, în unele cazuri, de cel subdepartamental, similar plaselor interbelice, iar cel inferior, de nivelul comunal (comune, oraşe sau municipii), rolul regiunilor de dezvoltare rămânând

doar teritorial-statistic, nu şi administrativ. Între aceste nivele ar urma să se stabilească relaţii ierarhice clare, de descentralizare şi desconcentrare a serviciilor, astfel **(Fig. 70)**:

- *descentralizare*: între nivelul naţional şi cel regional, departamental (descentralizare a serviciilor) şi local (aplicându-se, unde este posibil, principiul subsidiarităţii);
- *desconcentrare*: pentru relaţiile dintre nivelul departamental şi cele inferioare (sub-departamental şi comunal).

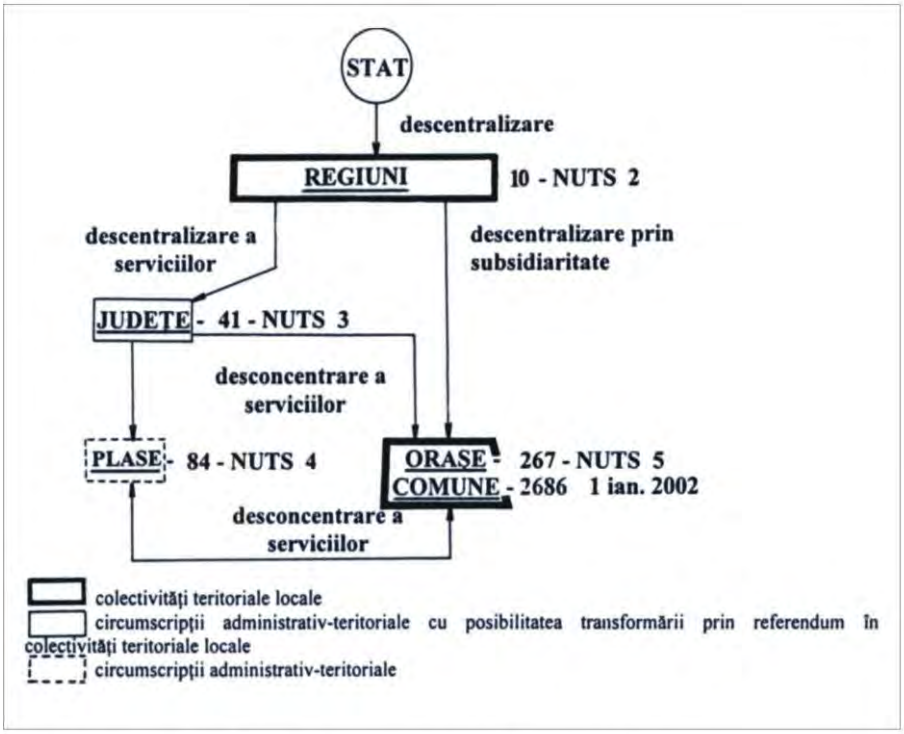

Fig. 70 - **Relaţiile între tipurile de unităţi administrativ-teritoriale propuse.**

1. Criteriile ce fundamentează decupajul administrativ propus şi metodologia de regionare

Pentru stabilirea configuraţiei decupajului administrativ propus, s-a avut în vedere parcurgerea a trei etape distincte:

I. Identificarea centrelor de convergenţă regională şi locală capabile de a fi investite cu funcţie administrativă, pe nivele ierarhice, în funcţie de actualul lor potenţial de polarizare[231]. Selectarea acestora a fost realizată pe baza antecedentelor istorice şi a poziţiei lor actuale în sistemul urban, fiind individualizate 4 eşantioane (E_1 - E_4):

- **E_1** – foste reşedinţe de regiune, între 1950 şi 1968, fiind excluse oraşele care şi-au pierdut acest statut în 1952 şi 1956. Este categoria de centre urbane care şi-au păstrat continuu, pe tot parcursul secolului al XX-lea, funcţia de centre administrative de prim rang;

[231] Evaluarea potenţialului de polarizare s-a făcut ţinându-se seama de trei categorii de potenţial: demografic, economic şi de poziţie.

- **E_2** – reşedinţe de judeţ actuale, investite sau reinvestite cu acest statut prin reorganizarea administrativă din 1968. Majoritatea acestora au fost centre administrative şi în perioada interbelică, unele fiind şi reşedinţe de regiune între 1950-1952 şi chiar între 1952-1956 (Arad şi Bârlad). Toate însă şi-au pierdut între 1956 şi 1968 statutul de centre administrative de nivel regional sau departamental, fapt ce a avut repercusiuni negative asupra dinamicii lor economico-sociale;
- **E_3** – foste reşedinţe de judeţ între 1925 şi 1950, care nu au mai fost reinvestite ulterior cu acest statut. Pentru cea mai mare parte a lor, consecinţa a constat într-o evoluţie stagnantă, adesea chiar regresivă, în pofida încercărilor de reabilitare prin investirea cu statut de municipiu, sau / şi prin localizarea preferenţială a unor investiţii industriale, fapt ce a determinat dezechilibre la nivelul ecosistemelor urbane respective;
- **E_4** – potenţiale centre administrative, oraşe a căror potenţial actual le poate permite să-şi oficializeze şi din punct de vedere administrativ rolul de centre de convergenţă locală. Sunt în general centre urbane cu peste 30.000 locuitori, declarate municipii după 1990, cu unele excepţii, care prin potenţialul lor de poziţie (situate în arii depresionare, în zone profund rurale sau cu un grad redus de accesibilitate - Sulina, Calafat, Brad, Vatra Dornei, Urziceni etc.) pot constitui nuclee de polarizare pentru mari suprafeţe.

Dintre acestea au fost înlăturate centrele urbane cu potenţial de poziţie restrictiv, situate în apropierea unor centre de polarizare regională sau locală (cazul municipiilor Mangalia, Câmpia Turzii, Aiud, Orăştie sau al oraşelor Năvodari şi Mioveni) *(Tab. 35).*

Tabelul 35 - Centrele de convergenţă regională şi locală capabile de a fi investite cu funcţie administrativă:

E_1	E_2	E_3	E_4
BACĂU	ALBA-IULIA	BÂRLAD	BRAD
BAIA MARE	ARAD	BLAJ	CALAFAT
BRAŞOV	ALEXANDRIA	CARACAL	CARANSEBEŞ
BUCUREŞTI	BISTRIŢA	CÂMPULUNG	CAREI
CONSTANŢA	BOTOŞANI	CÂMPULUNG	CÂMPINA
CRAIOVA	BRĂILA	MOLDOVENESC	CUGIR
CLUJ	BUZĂU	DEJ	CURTEA DE ARGEŞ
GALAŢI	CĂLĂRAŞI*	DOROHOI	DRĂGĂŞANI
DEVA	FOCŞANI	FĂGĂRAŞ	FETEŞTI
IAŞI	GIURGIU*	FĂLTICENI	HUNEDOARA
ORADEA	MIERCUREA-CIUC	HUŞI	MEDGIDIA
PITEŞTI	PIATRA-NEAMŢ	LUGOJ	MEDIAŞ
PLOIEŞTI	REŞIŢA	ODORHEIU SECUIESC	OLTENIŢA
SUCEAVA	RÂMNICU-VÂLCEA	ROMAN	ONEŞTI
TÂRGU MUREŞ	SATU-MARE	RĂDĂUŢI	PAŞCANI
TIMIŞOARA	SIBIU	RÂMNICU SĂRAT	PETROŞANI
	SFÂNTU-GHEORGHE	SIGHIŞOARA	REGHIN
	SLOBOZIA	SIGHETU MARMAŢIEI	ROŞIORI DE VEDE
	SLATINA	TURDA	SULINA
	TÂRGOVIŞTE	TECUCI	TÂRNĂVENI
	TÂRGU-JIU	TURNU MĂGURELE	URZICENI
	DROBETA - T. SEVERIN		VATRA DORNEI
	TULCEA		
	VASLUI		
	ZALĂU		

* Reinvestite cu statut administrativ în 1981

II. Stabilirea ariilor de polarizare ale centrelor urbane selectate, pe baza distanţelor rutiere dintre acestea şi aşezările limitrofe. În cazul în care legătura se realizează prin mai multe variante, au fost avute în vedere distanţele pe căile de acces de categorie superioară. S-a ţinut seama, indirect şi de favorabilităţile şi restricţiile naturale (configuraţia reliefului şi dispunerea reţelei hidrografice), ce determină configuraţia reţelelor de comunicaţie.

În funcţie de distanţa faţă de nucleul urban polarizator, unităţile administrative polarizate au fost grupate în mai multe categorii:

- situate în imediata vecinătate a centrului urban polarizator (sub 10 km), majoritatea acestora fiind foste comune suburbane;
- unităţi administrative intens polarizate (sub 25 km distanţă faţă de centrul urban polarizator), gradul de polarizare fiind dependent de potenţialul de polarizare al acestuia;
- unităţi administrative cu grad mediu de polarizare (între 25 şi 50 km distanţă de centrul polarizator), categorie în care se înscriu majoritatea aşezărilor rurale şi a oraşelor mici, în cadrul acestora apărând nuclee de polarizare locală secundară;
- unităţi administrative slab polarizate, situate la peste 50 km distanţă faţă de nucleul urban polarizator, ce definesc ariile profund rurale, de polarizare difuză.

Au fost individualizate astfel, 14 areale de polarizare difuză în raport de potenţialele centre administrative: Câmpia Brăilei, Munţii Măcinului şi Podişul Casimcei, Dobrogea de sud (la sud de Valea Casimcei), Bărăganul ialomiţean, Câmpia Găvanu – Burdea, Sudul şi vestul Câmpiei Olteniei şi Piemontul Getic, Munţii Locvei şi Munţii Almăjului, Vestul Câmpiei Timişului, Sudul Câmpiei Timişului, Munţii Apuseni şi Câmpia Crişurilor, Jumătatea nordică a Carpaţilor Orientali, Jumătatea estică şi sudică a Câmpiei Moldovei, Colinele Tutovei şi partea vestică a Podişului Central Moldovenesc, Carpaţii şi Subcarpaţii de Curbură, Podişul şi Câmpia Covurluiului **(Fig. 71)**.

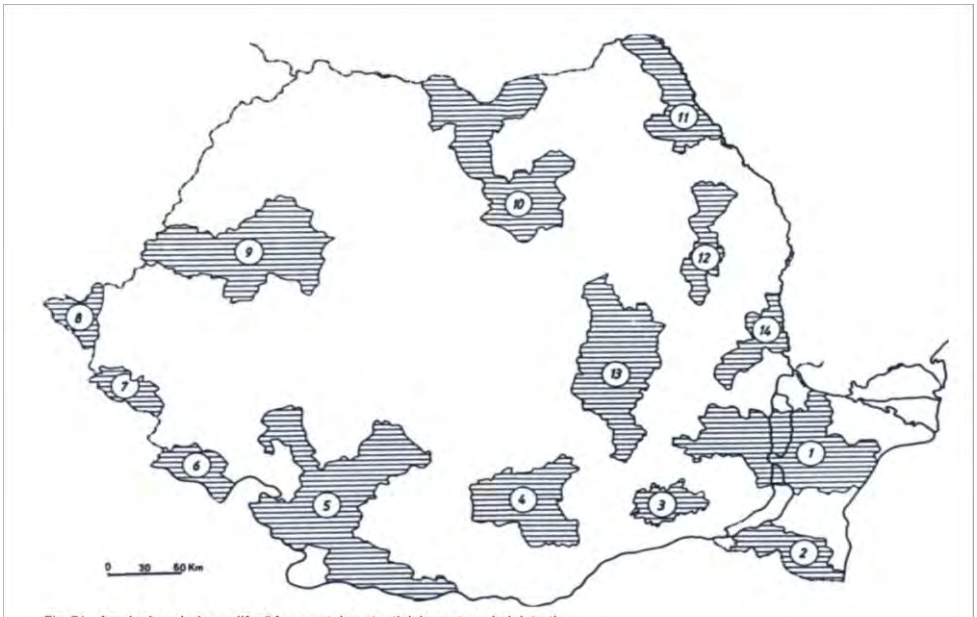

Fig. 71 - **Areale de polarizare difuză în raport de potenţialele centre administrative.**

Pentru a se realiza o evaluare cât mai aproape de situaţia reală a zonelor de influenţă a potenţialelor centre administrative, decupajul rezultat pe baza distanţelor rutiere a fost corelat cu gradul de accesibilitate la reţeaua feroviară **(Fig. 72).**

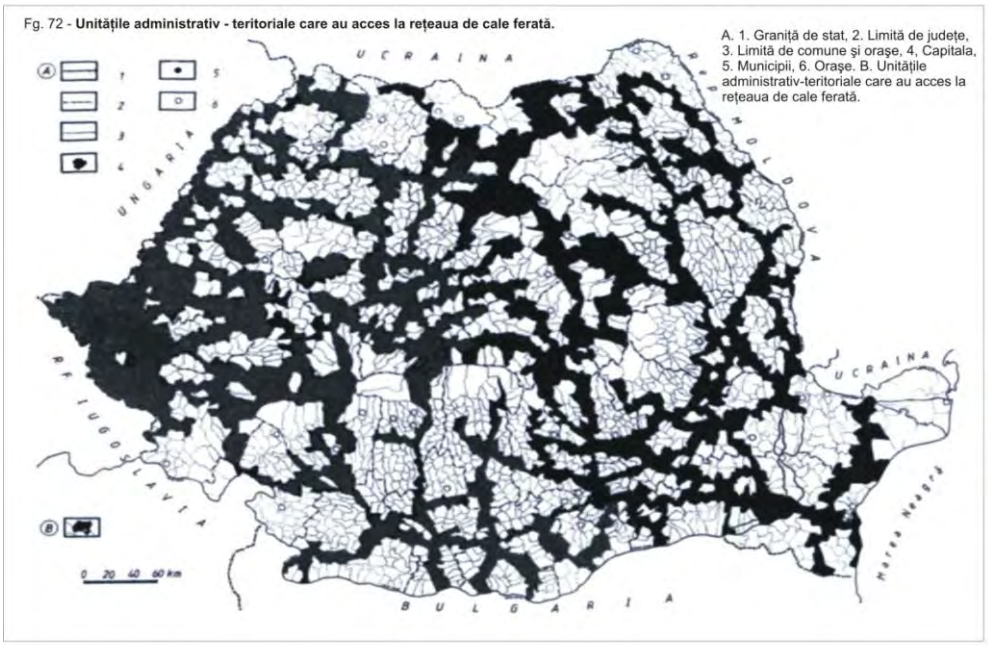
Fg. 72 - Unităţile administrativ - teritoriale care au acces la reţeaua de cale ferată.
A. 1. Graniţă de stat, 2. Limită de judeţe, 3. Limită de comune şi oraşe, 4, Capitala, 5. Municipii, 6. Oraşe. B. Unităţile administrativ-teritoriale care au acces la reţeaua de cale ferată.
UCRAINA
UNGARIA
UCRAINA
BULGARIA
0 20 40 60 km

Dat fiind faptul că unele dintre oraşele selectate ca potenţiale centre administrative sunt situate în ariile periferice actualelor judeţe (mai ales cele din eşantioanele E_3 şi E_4), zonele lor de influenţă transced limitele structurilor administrative actuale. La aceasta se adaugă şi faptul că ponderea nucleelor de polarizare intrajudeţeană este sensibil egală cu cea a nucleelor de polarizare interjudeţeană *(Tab. 36).*

Tabelul 36 - Centrele de polarizare intra- şi interjudeţeană capabile de a fi investite cu funcţie administrativă spre care gravitează unităţile administrative de bază din judeţele actuale

Judeţul	Centre polarizatoare din judeţ	Centre polarizatoare din judeţe vecine
ALBA	Alba Iulia, Sebeş, Cugir	Mediaş, Târnăveni, Turda
ARAD	Arad	Deva
ARGEŞ	Piteşti, Câmpulung, Curtea de Argeş, Mioveni	Râmnicu Vâlcea, Roşiori de Vede, Târgovişte
BACĂU	Bacău, Oneşti	Miercurea Ciuc, Bârlad
BIHOR	Oradea	Satu Mare, Zalău, Deva
BISTRIŢA-NĂSĂUD	Bistriţa	Dej, Reghin
BOTOŞANI	Botoşani, Dorohoi	Rădăuţi, Iaşi
BRAŞOV	Braşov, Făgăraş	Sighişoara, Câmpulung
BRĂILA	Brăila	Slobozia, Buzău, Râmnicu Sărat
BUZĂU	Buzău, Râmnicu Sărat	Slobozia

CARAŞ-SEVERIN	Reşiţa, Caransebeş	Drobeta-Turnu Severin, Lugoj
CĂLĂRAŞI	Călăraşi, Olteniţa	Feteşti, Slobozia, Bucureşti
CLUJ	Cluj Napoca, Turda, Dej	
CONSTANŢA	Constanţa, Medgidia, Mangalia, Năvodari	Călăraşi, Slobozia
COVASNA	Sfântu Gheorghe	Braşov
DAMBOVIŢA	Târgovişte	Bucureşti, Ploieşti, Câmpulung, Câmpina
DOLJ	Craiova, Caracal	
GALAŢI	Galaţi, Tecuci	Bârlad, Focşani
GIURGIU	Giurgiu	Bucureşti, Olteniţa, Alexandria
GORJ	Târgu Jiu	Craiova, Drobeta-T. Severin
HARGHITA	Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc	Sighişoara, Reghin, P. Neamţ
HUNEDOARA	Deva, Hunedoara, Petroşani, Brad	Cugir
IALOMIŢA	Slobozia, Feteşti, Urziceni	Bucureşti, Ploieşti, Buzău
IAŞI	Iaşi, Paşcani	Botoşani, Vaslui, Huşi, Roman
MARAMUREŞ	Baia Mare, Sighetu Marmaţiei	Dej, Zalău
MEHEDINŢI	Drobeta-Turnu Severin	Craiova, Târgu Jiu
MUREŞ	Târgu Mureş, Târnăveni, Sighişoara, Reghin	Turda
NEAMŢ	Piatra Neamţ, Roman	Fălticeni, Paşcani
OLT	Slatina, Caracal	Roşiori de Vede, Craiova, Piteşti, Turnu Măgurele
PRAHOVA	Ploieşti, Câmpina	Buzău
SATU MARE	Satu Mare	Zalău, Baia Mare
SĂLAJ	Zalău	Baia Mare, Dej
SIBIU	Sibiu, Mediaş	Făgăraş, Sighişoara, Sebeş
SUCEAVA	Suceava, Rădăuţi, Fălticeni	Paşcani, Bistriţa
TELEORMAN	Alexandria, Roşiori de Vede, Turnu Măgurele	Giurgiu, Bucureşti
TIMIŞ	Timişoara, Lugoj	Deva, Reşiţa
TULCEA	Tulcea, Sulina	Constanţa, Galaţi
VASLUI	Vaslui, Bârlad, Huşi	Roman
VÂLCEA	Rămnicu Vâlcea	Slatina, Craiova, Târgu Jiu
VRANCEA	Focşani	Râmnicu Sărat, Bârlad, Oneşti
ILFOV	Bucureşti	Ploieşti

III. Cuantificarea relaţiilor existente între centrele urbane considerate viabile pentru a fi investite cu funcţie administrativă (eşantioanele E_1–E_4). Au fost individualizate trei tipuri de relaţii: subordonare, competiţie şi indiferenţă, pe baza cărora structurile teritoriale rezultate pe baza ariilor de polarizare ale acestora au fost ierarhizate pe nivele administrative. Astfel, relaţiile de subordonare de la nivelul centrelor urbane au determinat relaţii de integrare la nivelul structurilor teritoriale polarizate, acestea generând nivele administrative subdepartamentale, iar cele de competiţie şi indiferenţă, relaţii de fragmentare, conturând limitele dintre structurile administrative de nivel departamental (judeţean) **(Fig. 73)**.

Fig. 73 - **Tipuri de relații între centrele de convergență regională capabile de a fi investite cu funcție administrativă**.
A. Tipuri de centre administrative: 1. Reședințe de județe actuale, 2. Foste reședințe de plase, 3. Alte centre urbane.
B. Tipuri de relații: 4. Relații de competiție, 5. Relații de subordonare, 6. Relații de cooperare.

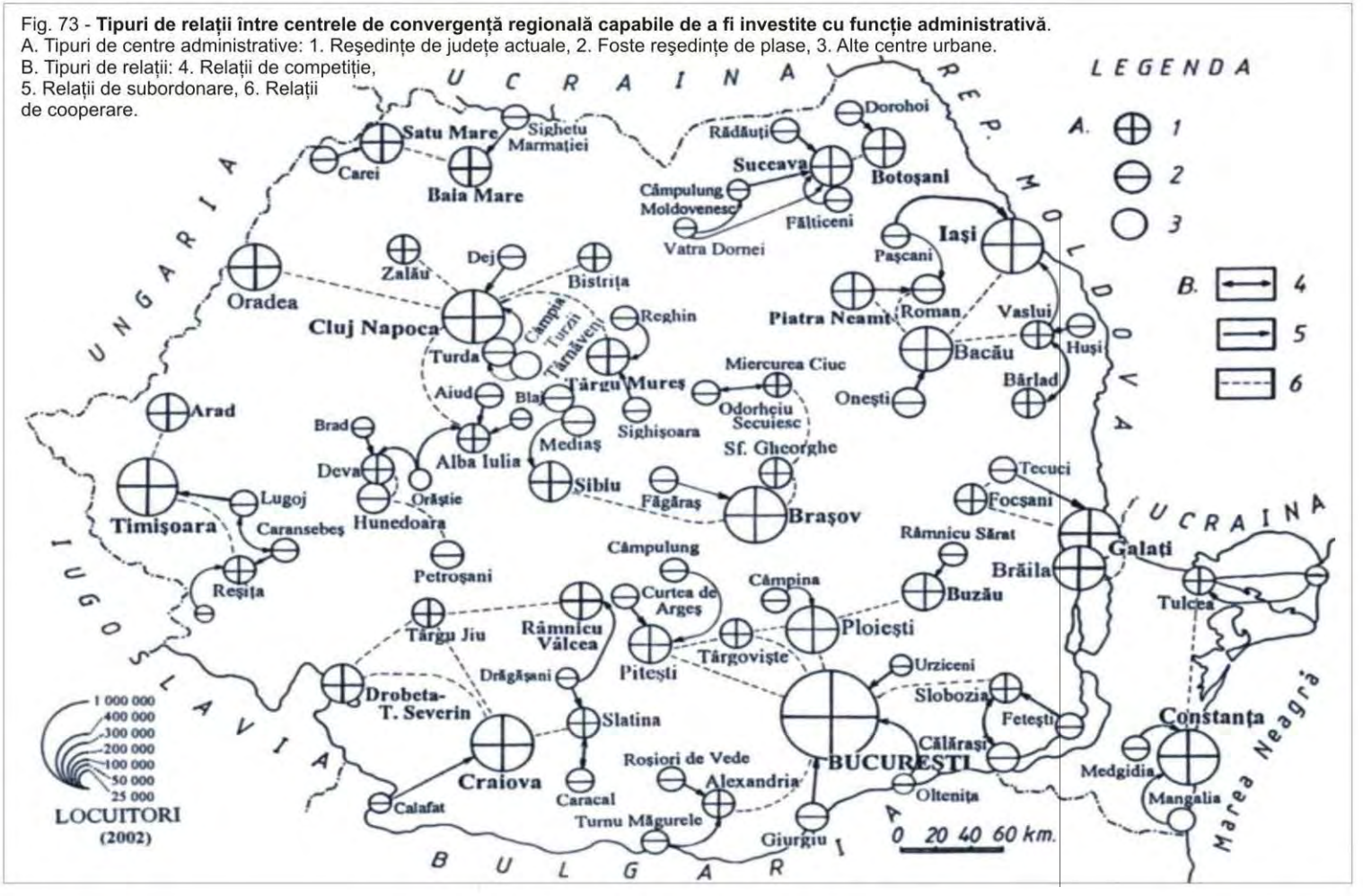

2. Analiza regională a modelului de optimizare propus

Pentru o analiză macroteritorială a decupajului administrativ propus, am luat ca bază de pornire *provinciile istorice*, structuri regionale care s-au conturat de-a lungul timpului cel mai bine ca spaţii omogene funcţional, dar şi ca spaţii mentale şi percepute (Cocean, 2002, pp. 56-60) **(Fig. 74)**.

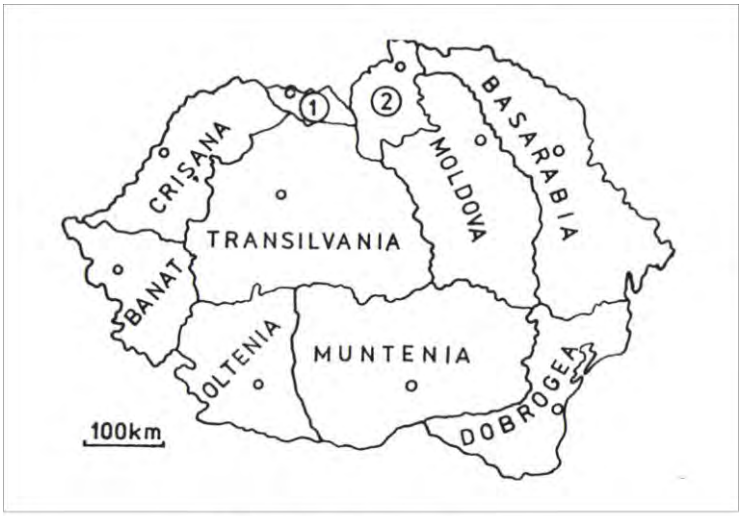

Fig. 74 - **Provinciile istorice româneşti.**

1. MARAMUREŞ
2. BUCOVINA

Pe fundamentul acestora, pornind de la relaţiile stabilite la nivelul sistemelor regionale de aşezări şi de la distanţele rutiere dintre centrele comunale şi nucleele de polarizare locală au fost individualizate 10 structuri macroteritoriale pe care le-am considerat viabile pentru a fi investite cu statut administrativ de nivel regional.

Astfel, pentru spaţiul reunit al *Moldovei* şi *Bucovinei*, centrele de convergenţă regională sunt reprezentate de oraşele Iaşi şi Galaţi. Alte două oraşe foste reşedinţe de regiuni (Bacău şi Suceava), se pot individualiza, ca urmare a potenţialului lor de poziţie, în centre coordonatoare de echilibru, capabile de a prelua funcţiile celor două nuclee regionale, dispuse periferic, şi de a le redistribui în teritoriu.

Nordul regiunii se caracterizează printr-o fragmentare intensă generată de numeroasele oraşe foste reşedinţe administrative între 1926 şi 1950, care îşi revendică reinvestirea cu acest statut: Rădăuţi, Câmpulung Moldovenesc şi Fălticeni în judeţul Suceava şi Dorohoi în judeţul Botoşani. Subordonarea care se manifestă astăzi între aceste oraşe şi actualele centre administrative necesită constituirea unor unităţi administrative de nivel subdepartamental, care să includă spaţiul rural polarizat de acestea.

Elementul central în structurarea spaţială, pentru această zonă, este dat de binomul urban Suceava - Botoşani, aflat în relaţie de complementaritate, spre care gravitează sistemele locale de aşezări umane. Prin urmare, am considerat oportun constituirea unei structuri administrative macroteritoriale de nivel regional care să reunească sistemele de aşezări polarizate de cele două nuclee urbane. La nivel departamental, municipiul Vatra Dornei şi comunele din Depresiunea Dornelor şi zona montană limitrofă gravitează către municipiul Câmpulung Moldovenesc, tendinţa fiind

de a îngloba acest areal într-o structură administrativă montană subordonată Câmpulungului.

Similar, pentru spaţiul central-moldovenesc, relaţiile existente între Roman şi Paşcani necesită înglobarea spaţiului rural polarizat de Paşcani într-o structură administrativă coordonată de Roman, iar spaţiul rural polarizat de Oneşti, într-o structură de nivel subdepartamental, coordonată de Bacău. Pe teritoriul actualului judeţ Vaslui, pe lângă reşedinţă, alte două municipii foste reşedinţe de judeţ îşi revendică reinvestirea cu această funcţie: Bârlad şi Huşi. Relaţia de competiţie existentă între Bârlad şi Vaslui, asociată cu poziţia periferică a municipiului Bârlad în cadrul judeţului, determină atracţia în zona sa de influenţă a aşezărilor rurale din nordul judeţului Galaţi, justificând constituirea unei noi unităţi administrative de nivel judeţean (Tutova), coordonată de Bârlad. Prin contrast, municipiul Huşi este subordonat net Vasluiului, iar poziţia sa marginală, aproape de frontieră şi pe o cale secundară de acces îi diminuează considerabil zona de influenţă; în consecinţă, structura administrativă constituită pe baza acestei zone de polarizare a fost inclusă în judeţul Vaslui.

La nivel macroteritorial, potenţialul de poziţie avantajează net municipiul Bacău care tinde să preia o parte din funcţiile Iaşilor, de metropolă regională, pentru a le redistribui în teritoriu. Structura regională care ar putea fi constituită pe baza sistemului de relaţii Iaşi - Bacău ca nuclee urbane polarizatoare ar putea include 6 potenţiale judeţe: Iaşi, Roman, Neamţ, Bacău, Vaslui şi Tutova.

În sud, prin dezvoltarea conurbaţiei bipolare Galaţi - Brăila, tinde să se contureze un nucleu polarizator unitar pentru spaţiul a trei judeţe: Covurlui (Galaţi), Brăila şi Putna (Vrancea), pe fundamentul cărora ar putea fi constituită o altă structură administrativă de nivel regional, care să transceadă deci, limita istorică a spaţiului moldovenesc. Dată fiind subordonarea evidentă a municipiului Tecuci faţă de Galaţi, judeţul Covurlui[232] ar urma să fie constituit din două unităţi de nivel subdepartamental: Galaţi şi Tecuci; municipiul Tecuci nu şi-ar putea asuma în mod eficient coordonarea unei unităţi administrative de nivel judeţean.

Muntenia, cu excepţia judeţului Brăila, ar urma să se constituie într-o singură unitate de nivel regional, polarizată de Bucureşti, alcătuită din 7 judeţe: Argeş, Buzău, Dâmboviţa, Ialomiţa, Ilfov, Prahova şi Teleorman, fiind regiunea cu cel mai mare număr de oraşe - 40 şi comune - 488.

Se impune o abordare diferită pentru Capitală şi zona sa de influenţă (4 oraşe şi 84 de comune) într-o unitate administrativă corespunzătoare zonei metropolitane a Bucureştiului (care ar îngloba structurile administrative constituite pe baza zonelor de polarizare ale municipiilor Giurgiu, Olteniţa şi Urziceni).

Judeţul Ialomiţa reprezintă una dintre zonele critice, având o structură bipolară, datorată existenţei a două centre polarizatoare: Călăraşi şi Slobozia, care tind să genereze forţe centrifuge culminând cu fragmentarea spaţială. Judeţele Teleorman şi Argeş prezintă structuri relativ similare, cu trei centre municipale, pe baza cărora ar putea fi create structuri administrative subordonate. De asemenea, municipiul Râmnicu Sărat ar putea fi reinvestit cu funcţie administrativă într-o structură subdepartamentală inclusă în judeţul Buzău. La nivelul judeţului Teleorman, subordonarea ar avea însă un caracter relativ, dificultăţile economice ale centrului Alexandria putând oricând transforma relativa subordonare a municipiilor Turnu Măgurele şi Roşiori de Vede într-o relaţie de competiţie care ar genera forţe centrifuge la nivelul structurilor subdepartamentale polarizate de acestea.

[232] Am considerat mai adecvată denumirea „Covurlui" datorită faptului că actualul judeţ Galaţi se suprapune în cea mai mare parte peste Câmpia Covurluiului şi Podişul Covurluiului, Municipiul Galaţi având o poziţie marginală.

Dobrogea este provincia istorică care a înregistrat cele mai puţine schimbări administrative în decursul ultimului secol, judeţele Constanţa şi Tulcea demonstrându-şi viabilitatea. De aceea, în modelul de optimizare propus, spaţiul dobrogean ar urma să se constituie într-o structură administrativă de nivel regional. Totuşi, datorită importanţei şi problemelor specifice care impun un cadru coerent de abordare, ar fi necesar instituirea unui statut administrativ distinct pentru Delta Dunării şi pentru litoralul Mării Negre, subordonat autorităţilor locale judeţene.

Similar, *Oltenia*, caracterizată la rândul său printr-o mare omogenitate spaţială şi funcţională, ar putea constitui o singură unitate administrativă regională, polarizată de Craiova. O situaţie distinctă se prezintă în judeţul Olt: dezvoltarea explozivă a Slatinei (mai ales după 1968) i-a accentuat rolul coordonator în raport de Caracal (fenomen concretizat prin creşterea indicelui de hipertrofie de la 0,98 - în 1968, la 2,23 în prezent). Municipiile Caracal şi Drăgăşani, prin funcţia lor de nuclee de polarizare locală (pentru spaţiul central-sudic şi respectiv nordic al judeţului) s-ar putea constitui în centre administrative de nivel subdepartamental. Prin urmare, constituirea judeţului s-ar putea realiza prin unificarea a trei subunităţi: una centrată pe Drăgăşani în nord, aflată în netă subordonare faţă de Slatina, alta polarizată de Slatina ce ar reprezenta elementul structurant pentru întregul judeţ şi o a treia, centrată pe Caracal ce ar cuprinde jumătatea sudică a judeţului.

În judeţul Dolj, distanţa mare dintre Craiova şi Calafat (87 km) impune delimitarea unei mici subunităţi administrative periferice în sud-vest, polarizată de Caracal.

În modelul de optimizare propus, *Banatul* s-ar extinde administrativ şi la nord de Mureş, incluzând teritoriul administrativ a patru judeţe: Caraş-Severin, Timiş, Arad şi Hunedoara. Elementul structurant al regiunii astfel constituite este dat de relaţiile de cooperare dintre Timişoara şi Arad, principalele centre polarizatoare regionale. În judeţul Caraş-Severin, trei oraşe şi-ar putea revendica statutul de centru administrativ: Reşiţa, actuala reşedinţă (oraş dezvoltat mai ales în perioada 1945-1990), Caransebeş (oraş care nu a deţinut niciodată funcţie administrativă, dar care este avantajat ca urmare a poziţiei geografice - nod feroviar şi aerian) şi Oraviţa (cel mai mic dintre fostele reşedinţe de judeţ şi singurul care nu a fost încă investit cu statut de municipiu). Aceste oraşe pot îndeplini funcţia de centre administrative pentru trei unităţi subdepartamentale relativ echilibrate. De asemenea, tot fragmentat este şi judeţul Timiş: partea sa centrală şi vestul gravitează către Timişoara, centrul polarizator al întregii regiuni, în vreme ce estul se orientează către Lugoj, vechea reşedinţă a judeţului Severin, oraş subordonat Timişoarei.

Spaţiul hunedorean, centrat pe interurbaţia Deva - Hunedoara, deşi aparţine istoric Transilvaniei, este strâns legat prin specializarea industrială de minereurile de fier din Munţii Poiana Ruscă şi de siderurgia reşiţeană, fapt ce favorizează axa de gravitaţie către Banat şi Timişoara.

Nord-vestul ţării, ce reuneşte judeţele *Maramureş* şi *Satu Mare* alcătuieşte o altă unitate de nivel regional, structurată prin relaţiile de cooperare dintre reşedinţele celor două judeţe: Baia Mare şi Satu Mare.

Spaţiul maramureşean este divizat prin existenţa obstacolelor orografice ce separă cele două entităţi istorice, coordonată fiecare de către un nucleu polarizator: Sighetu Marmaţiei pentru Maramureşul propriu-zis (Depresiunea Maramureşului), fosta reşedinţă de judeţ şi Baia Mare, actualul centru administrativ, oraş dezvoltat pe baza industriei minereurilor neferoase, mai ales după 1950. Similar, în judeţul Satu Mare a fost individualizată o subunitate polarizată de Carei, subordonată municipiului Satu Mare.

Transilvania este cea mai mare dar şi cea mai divizată provincie istorică a ţării: 10 judeţe cu 24 unităţi subdepartamentale (plase). În spaţiul transilvan au fost

individualizate două potenţiale structuri administrative macroteritoriale de tip regional: una polarizată de municipiul Cluj-Napoca, alta structurată prin relaţiile complexe de cooperare dintre Braşov şi Sibiu.

Partea centrală şi nord-vestică a Transilvaniei, inclusiv *Crişana*, reunind 6 judeţe (Cluj, Sălaj, Bistriţa-Năsăud, Mureş, Alba şi Bihor) gravitează către Cluj-Napoca, metropolă regională cu funcţii complexe, a cărei rază de polarizare se întinde difuz până la Oradea, Sibiu şi Baia Mare.

Spaţiul *Crişanei*, polarizat de municipiul Oradea, se află într-o relativă subordonare faţă de Cluj-Napoca. Lipsa unor centre urbane importante, care să poată prelua din funcţiile Oradei pentru a le redistribui în teritoriu, face imposibilă individualizarea unor unităţi de nivel subdepartamental, nivelul local prezentând în schimb un mare grad de fragmentare: 89 unităţi (81 comune şi 8 oraşe).

Judeţele Alba, Mureş şi Cluj se caracterizează prin reţele urbane constituite dintr-un număr mare de oraşe de mărime medie: Blaj, Sebeş şi Cugir în judeţul Alba; Sighişoara, Reghin şi Târnăveni în judeţul Mureş; Dej şi Turda în judeţul Cluj. Sunt centre polarizatoare de importanţă locală, dar care se pot constitui în nuclee de polarizare pentru unităţi administrative de nivel subdepartamental. Datorită evidentei subordonări a acestora faţă de actualele centre administrative, procesele de fragmentare au un caracter relativ; acestea se manifestă numai prin existenţa unui mare număr de unităţi subdepartamentale, nu însă şi prin tendinţa de fragmentare a structurilor administrative de nivel departamental. Este şi situaţia judeţelor din sudul Transilvaniei, Sibiu şi Braşov, prin subordonarea municipiului Mediaş faţă de Sibiu, respectiv a Făgăraşului faţă de Braşov.

O situaţie relativ diferită se înregistrează în judeţul Harghita, unde cele două subunităţi (Ciuc şi Odorhei) au fost constituite pe baza zonelor de influenţă a două oraşe aflate în relaţie de competiţie: Miercurea Ciuc (dezvoltat intensiv în ultimii 50 de ani) şi Odorheiu Secuiesc (fosta reşedinţă a judeţului Odorhei).

La nivel naţional, judeţele care ar prezenta o structură compactă, fără trepte administrative intermediare de tipul plaselor, ar fi următoarele: Putna (Vrancea), Tutova, Neamţ şi Iaşi, în Moldova; Brăila şi Dâmboviţa, în Muntenia; Gorj, Mehedinţi şi Vâlcea, în regiunea olteană, respectiv Sălaj, Bistriţa-Năsăud, Trei Scaune (Covasna), Bihor şi Arad în Transilvania (inclusiv Banat şi Crişana).

În acelaşi timp, atât tradiţia istorică cât şi specificul geografic impune modificarea denumirii unor unităţi administrative şi revenirea pe harta administrativă a ţării a unor vechi denumiri româneşti, cum ar fi Vlaşca, Romanaţi, Tutova, Fălciu, Putna, Târnava etc.

Celor 10 potenţiale regiuni administrative delimitate pe baza ariei de polarizare a nucleelor de convergenţă regională şi a relaţiilor dintre acestea, li se pot atribui următoarele denumiri, ţinând seama de specificitatea provinciilor istorice în care se integrează **(Fig. 75)**:

1. *Bucovina* sau *Moldova de Nord*, axată pe cooperarea dintre Botoşani şi Suceava;
2. *Moldova Centrală*, axată pe cooperarea dintre Iaşi şi Bacău;
3. Regiunea *Dunărea de Jos*, polarizată de conurbaţia Galaţi - Brăila;
4. *Dobrogea*, polarizată de Constanţa;
5. *Muntenia*, polarizată de Bucureşti;
6. *Oltenia*, polarizată de Craiova;
7. *Banat*, polarizată de Timişoara şi Arad;
8. *Maramureş*, axată pe cooperarea dintre Baia Mare şi Satu Mare;
9. *Transilvania*, ce include şi spaţiul *Crişanei*, polarizată de Cluj-Napoca;
10. *Transilvania de Sud-Est*, bazată pe cooperarea dintre Braşov şi Sibiu.

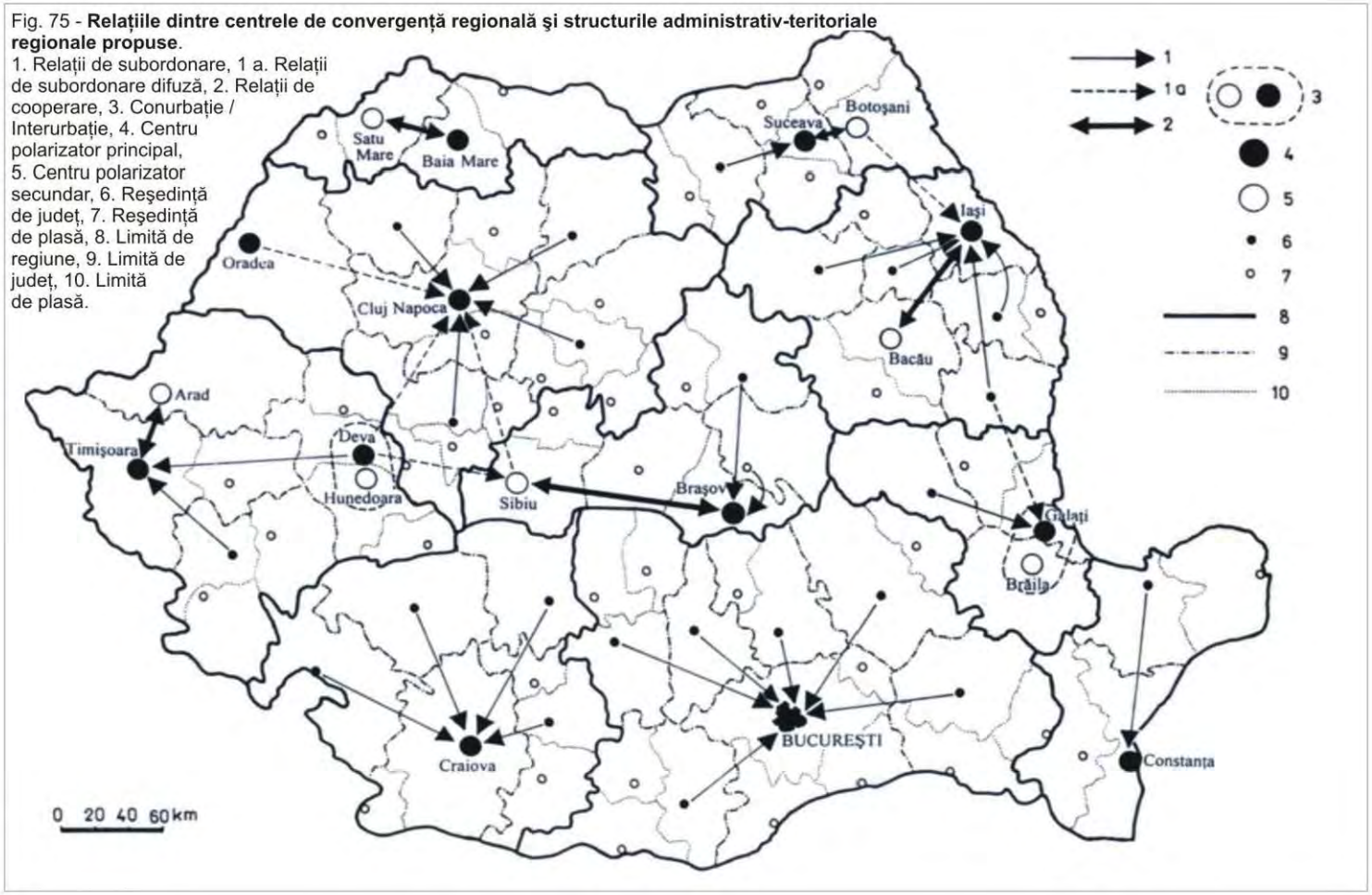

Fig. 75 - **Relațiile dintre centrele de convergență regională şi structurile administrativ-teritoriale regionale propuse**.

Denumirile celor două regiuni nordice (Bucovina şi Maramureş) au un grad mare de relativitate, acestea fiind atribuite unor structuri macroteritoriale ce depăşesc cu mult spaţiul regiunilor istorice propriu-zise. Specificul regional tradiţional al acestor spaţii ne determină însă să preferăm aceste denumiri unora impersonale, de tipul „Regiunea de Nord-Est" sau „Regiunea de Nord-Vest".

3. Optimizarea organizării administrativ-teritoriale la mezoscară şi microscară. Studii de caz

Suprapunând limitele actualelor judeţe peste harta cu zonele de influenţă ale oraşelor capabile de a fi investite cu funcţie administrativă **(Fig. 76)**, se constată că în majoritatea cazurilor acestea nu se suprapun, existând un număr mare de aşezări polarizate de centre urbane din judeţele limitrofe. Judeţe cum sunt Cluj, Dolj, Buzău sau Brăila sunt net subdimensionate, ariile de influenţă ale unor centre urbane din cuprinsul acestora (Turda şi Dej, Craiova, Râmnicu Sărat, etc.) depăşind perimetrul actualelor judeţe.

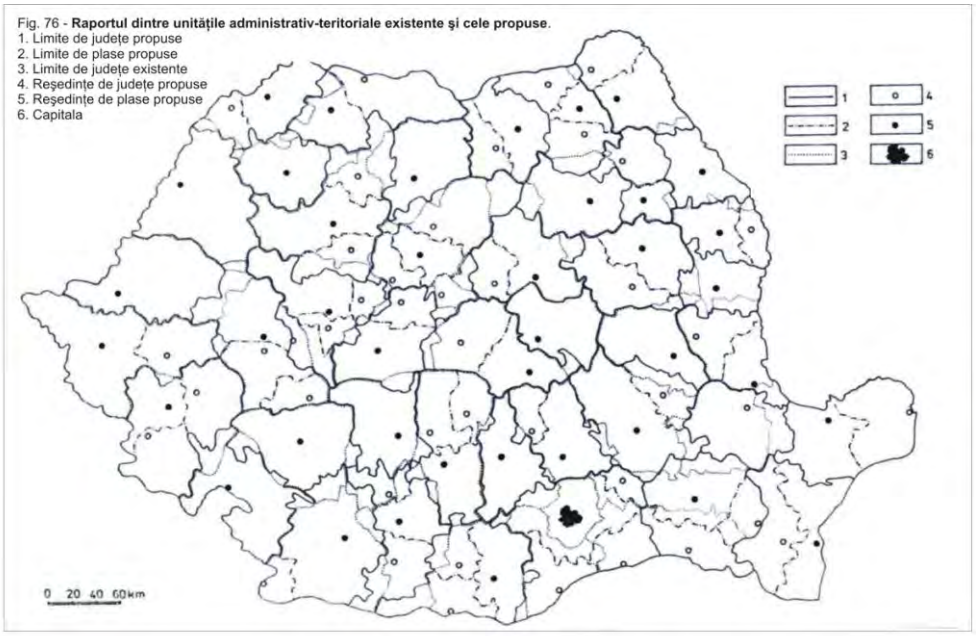

Fig. 76 - **Raportul dintre unităţile administrativ-teritoriale existente şi cele propuse**.

Astfel, în modelul de optimizare propus, am individualizat pentru judeţul Cluj, pe baza ariei de polarizare a municipiului Dej, plasa Someş, ce cuprinde pe lângă oraşele Beclean (jud. Bistriţa-Năsăud) şi Gherla (jud. Cluj), 34 de comune, din care 20 aparţin judeţelor limitrofe, iar pe baza ariei de polarizare a municipiului Turda, plasa Turda cu municipiul Câmpia Turzii (jud. Cluj), oraşele Ocna Mureş şi Baia de Arieş (ambele în jud. Alba) şi 23 de comune, dintre care 10 în judeţe limitrofe (Alba şi Mureş). Pentru spaţiul judeţului Dolj situaţia se prezintă oarecum diferenţiat, poziţia relativ centrală şi forţa de polarizare a Craiovei făcând cu totul secundară importanţa municipiului Calafat. Acest fapt a condus la constituirea unei subunităţi administrative de mari proporţii (plasa Craiova), cu 100 de comune şi 480 de sate ce cuprinde, pe lângă aşezările rurale din judeţul Dolj şi comune din Gorj, Olt şi Vâlcea. La fel, în judeţul Buzău, poziţia excentrică a municipiului Râmnicu Sărat determină atragerea în zona sa

de influenţă a unui mare număr de aşezări rurale din Vrancea şi Brăila (13 comune, dintr-un total de 28), iar în judeţul Brăila, situarea singurului centru polarizator major în extremitatea nord-estică a judeţului determină atragerea în zona sa de influenţă şi a unor aşezări rurale din judeţul Tulcea (9 comune), în vreme ce altele, din partea sudică şi estică a actualului judeţ, gravitează către Buzău, Râmnicu Sărat sau Slobozia.

Spaţiul dobrogean rămâne cel mai unitar şi mai conservator sub raportul organizării administrativ-teritoriale. In nord, aria de influenţă a municipiului Tulcea se suprapune peste Munţii Măcinului, Podişurile Babadagului şi Casimcei şi peste Dealurile Tulcei, în vreme ce plasa Delta, ce cuprinde aşezările rurale din Delta Dunării, a fost individualizată mai mult datorită particularităţilor comune, social-economice şi de accesibilitate, ce conferă omogenitate acestei zone. Judeţul Constanţa este net polarizat de municipiul Constanţa, fie direct (aşezările de pe litoral şi cele limitrofe acestora), fie indirect (cele care gravitează spre Medgidia). Municipiul Mangalia şi oraşul Năvodari, deşi cu potenţiale demografice, economico-sociale şi turistice importante, nu se pot constitui în centre de polarizare locală ca urmare a factorilor restrictivi legaţi de poziţia geografică (situarea aproape de graniţă şi în centrul unei zone turistice importante ce gravitează spre Constanţa, respectiv în imediata vecinătate a municipiului Constanţa).

Poziţia excentrică a municipiului Galaţi, în extremitatea sud-estică a judeţului cu acelaşi nume determină o netă asimetrie a zonei sale de influenţă, unele aşezări rurale din nord-vestul judeţului Tulcea (Grindu, Jijila, Luncaviţa şi I.C. Brătianu) intrând în zona sa de influenţă (ca urmare a legăturii rutiere prin ferry-boat, între Galaţi şi comuna I.C. Brătianu), în vreme ce altele, din nordul judeţului, aflate la o distanţă mare de reşedinţa de judeţ, deci slab polarizate, gravitează spre Bârlad.

Pentru spaţiul limitrof Capitalei, s-a considerat oportună o regândire de ansamblu a organizării administrativ-teritoriale, pe baza relaţiilor dintre aşezări, respectiv a ariei metropolitane. Astfel, cea mai mare parte a aşezărilor rurale din judeţul Ilfov[233] se află în aria de influenţă directă a Bucureştiului, acestora adăugându-li-se altele din judeţele Giurgiu (2 oraşe şi 21 comune); Călăraşi (1 oraş şi 8 comune); Dâmboviţa (11 comune); Ialomiţa (4 comune) şi Teleorman (3 comune). Aria de influenţă indirectă a Capitalei, cuprinde aşezările situate la distanţe mai mari, ce gravitează spre aceasta prin intermediul unor centre de convergenţă locală (Giurgiu, Olteniţa şi Urziceni). Pe baza acestora au fost delimitate 3 unităţi administrative de nivel subdepartamental (plase) în care au fost incluse aşezări din actualele judeţe Ialomiţa, Giurgiu, Călăraşi şi Teleorman. S-a ajuns astfel la individualizarea unui macro-judeţ (Ilfov), cu 138 comune şi 455 sate, suprapus zonei metropolitane a Capitalei dar inclus în zona sa de polarizare.

Spaţiul aferent actualelor judeţe Ialomiţa şi Călăraşi constituie una dintre cele mai fragile şi mai instabile zone sub aspectul organizării administrativ-teritoriale, acesta fiind dominat de relaţia de relativă competiţie a municipiilor Slobozia şi Călăraşi, în vreme ce municipiul Feteşti le este subordonat. Dacă am lua în considerare numai relaţia de subordonare existentă între Slobozia şi Feteşti (ambele centre urbane aparţinând aceluiaşi judeţ), ar rezulta o structură administrativă relativ omogenă centrată pe Slobozia, ce ar cuprinde şi unele comune din judeţele Călăraşi (Dor Mărunt, Dragalina, Dragoş Vodă, Perişoru, Vâlcele, respectiv Borcea, Jegălia şi Ştefan cel Mare - ultimele trei în plasa Feteşti); Brăila (Bărăganul, Berteştii de Jos, Ciocile, Dudeşti, Roşiori şi Victoria) şi Buzău (Padina) şi un alt judeţ centrat pe municipiul Călăraşi, de dimensiuni foarte reduse[234] care ar pune sub semnul întrebării viabilitatea sa.

[233] Excepţie fac comunele Ciolpani şi Nuci din extremitatea nordică a judeţului, situate mai aproape de Ploieşti.
[234] 1 municipiu, 1 oraş, 19 comune cu 65 de sate.

Asemănătoare este şi situaţia judeţului Olt, unde asocierea dintre structurile administrative constituite pe baza ariilor de influenţă ale Slatinei şi Caracalului are un caracter artificial, cele două municipii fiind în relaţie de competiţie. In acest caz, accentuarea forţelor centrifuge ar putea conduce la fragmentarea acestui judeţ în două structuri administrative: judeţul Olt, alcătuit din două plase (Slatina şi Drăgăşani), cu 2 municipii, 2 oraşe şi 54 de comune (ce includ 307 sate) şi judeţul Romanaţi, cu 1 municipiu, 1 oraş şi 40 de comune, alcătuite din 115 sate.

Spaţiul aferent judeţului Hunedoara se caracterizează prin prezenţa unui dublu nucleu de polarizare, reprezentat prin municipiile Deva şi Hunedoara, cu funcţii complementare, situat în partea centrală, în vreme de regiunile periferice (de nord, respectiv de sud) constituie zone critice, defavorizate sub raportul potenţialului economico-social (sudul Munţilor Apuseni, respectiv Depresiunea Petroşani). Omogenitatea acestora sub raportul potenţialului şi al problemelor economico-sociale specifice ce le ridică, ca şi asimetria zonelor de influenţă ale municipiilor Deva şi Hunedoara, determinate de apropierea dintre cele două centre urbane, impun necesitatea abordării acestor zone în cadrul unor subunităţi administrativ-teritoriale omogene.

Judeţul Caraş-Severin face parte din categoria judeţelor cu accentuată tendinţă de fragmentare, datorită relaţiilor dintre actuala reşedinţă de judeţ, Reşiţa, cu o industrie în declin şi un nivel ridicat al şomajului, şi municipiul Caransebeş, cu o poziţie geografică mult mai avantajată (nod feroviar şi aerian) şi cu un potenţial de dezvoltare net superior. Aceleaşi tendinţe centrifugale se înregistrează şi în cazul judeţului Harghita, datorită relaţiilor de competiţie dintre actuala reşedinţă de judeţ, Miercurea Ciuc, dezvoltată pe baza industrializării forţate din perioada comunistă şi fosta reşedinţă a judeţului Odorhei, municipiul Odorheiu Secuiesc. Fragmentarea acestor judeţe ar conduce însă la crearea unor structuri administrative subdimensionate, ce ar pune în discuţie viabilitatea lor.

Tot în spaţiul central transilvan, judeţele Alba şi Mureş prezintă structuri relativ similare: un centru de polarizare judeţeană (Alba Iulia, respectiv Târgu Mureş), spre care gravitează municipii sau oraşe subordonate: Aiud, Blaj, Sebeş, Cugir, respectiv Reghin, Târnăveni şi Sighişoara, centre urbane investite cu funcţie administrativă subordonată reşedinţei de judeţ. Specific pentru aceste judeţe este numărul mare de aşezări rurale, fapt ce justifică constituirea unui număr mai mare de unităţi administrativ-teritoriale intermediare (de tipul plaselor).

Totodată, în cazul unor comune cu un număr mare de sate (Cornereva, jud. Caraş-Severin - în jud. Mehedinţi, după modelul de organizare propus; Vidra, Bistra, Avram Iancu, Sohodol - în jud. Alba; Cozieni - în jud. Buzău, etc.) se impune o amplă reexaminare a relaţiilor dintre aşezări la nivel de microscară ca şi a capacităţii actualelor reşedinţe de comună de a coordona activitatea unui număr atât de mare de sate. In aceeaşi situaţie se află comune ale căror sate se află situate pe căi de acces de o parte şi de alta a unor centre urbane (Târgu Frumos, jud. Iaşi; Răuceşti şi Dumbrava Roşie, jud. Neamţ; Zorleni, jud. Bârlad, etc.) sau comune ale căror sate sunt subordonate funcţional unor centre urbane din judeţe limitrofe, acestea creind presiuni asupra actualelor limite dintre judeţe. In aceste situaţii se impune o analiză de detaliu, la microscară, pentru a evidenţia cele mai bune soluţii pentru optimizarea organizării administrativ-teritoriale la nivel de sat, în concordanţă cu actualele relaţii dintre aşezări, cu tradiţia şi cu potenţialul de dezvoltare al acestora.

4. Evidenţierea principalelor elemente de favorabilitate şi restrictive pentru decupajul administrativ propus

4.1. Elemente de favorabilitate

F.1. Decupajul administrativ-teritorial propus îmbină şi reconciliază cele două tendinţe majore manifestate până în prezent - de fragmentare, prin revenirea la judeţele interbelice (în unele cazuri cu statut de structuri administrative de nivel subdepartamental) şi de integrare prin desfiinţarea unor judeţe considerate neviabile, sau prin constituirea unor structuri administrative de nivel macroregional;

F.2. Prin modelul de optimizare propus se oferă posibilitatea reinvestirii cu funcţie administrativă a tuturor centrelor viabile în acest sens care îşi revendică revenirea la fostul statut din perioada interbelică, în raport cu actualul lor potenţial de polarizare, ce le situează ca centre coordonatoare pe anumite nivele administrative;

F.3. Sunt prevenite eventualele disfuncţionalităţi şi traiectorii oscilante la nivelul unor centre urbane care şi-ar pierde funcţia administrativă prin trecerea la un număr mai redus de judeţe în condiţiile menţinerii actualului sistem departamental de administraţie;

F.4. La nivel macroteritorial, structurile regionale ar corespunde cerinţelor impuse de standardele europene (NUTS), suprapunându-se pe provinciile istorice a căror funcţionalitate s-a cristalizat de-a lungul timpului în conştiinţa locuitorilor devenind spaţii mentale şi de raportare a identităţii acestora;

F.5. Este o regionare de jos în sus, realizată pe baza relaţiilor funcţionale existente la nivelul sistemului de aşezări, implementarea ei consfinţind situaţia de fapt, fără a crea perturbări;

F.6. Sunt corectate decupajele artificiale, în discordanţă cu actuala configuraţie a fluxurilor materiale şi umane, care transced zonele de influenţă urbană ale centrelor polarizatoare;

F.7. Decupajul administrativ propus permite realizarea unei departajări clare a tipurilor de relaţii (descentralizare şi desconcentrare) existente între nivelele administrative şi ale atribuţiilor ce revin autorităţilor locale pe fiecare nivel;

F.8. Prin modelul propus sunt create premisele unei dezvoltări armonioase şi echilibrate a tuturor categoriilor de aşezări, în concordanţă cu actualul lor potenţial economico-social ce stă la baza fluxurilor şi a relaţiilor stabilite între acestea;

F.9. Trecerea la sistemul administrativ regional, prin implementarea decupajului propus ar asigura interoperabilitatea dintre sistemul administrativ românesc şi cele ale statelor din Uniunea Europeană, bazate pe ierarhizarea NUTS, una din condiţiile de bază pentru aderare;

F.10. Decupajul macroteritorial favorizează consolidarea şi amplificarea rolului unor metropole regionale care să poată prelua unele din funcţiile Capitalei pentru a le redistribui în teritoriu.

4.2. Elemente de restrictivitate

R.1 Creşterea numărului nivelelor de administraţie publică locală ar putea spori aparatul administrativ, mărind birocraţia. Soluţia stă, considerăm noi, în stabilirea clară a nivelelor de descentralizare şi a celor de desconcentrare a serviciilor, principiul subsidiarităţii fiind neviabil fără o „reformă morală" a funcţionarului public. Apropierea de cetăţean a oricăror servicii necesită inevitabil investiţii şi deci costuri, iar prin modelul propus se crează un decupaj administrativ optimal;

R.2. Nivelul regional este reprezentat prin structuri administrative de mărimi variate, fapt ce ar putea crea dificultăţi în relaţia dintre bugetul central şi bugetele locale.

R.3. Se conturează inevitabil câteva areale critice reprezentate prin structuri

de nivel departamental caracterizate prin tendinţe de fragmentare generate de relaţiile de competiţie stabilite între centrele administrative subdepartamentale.

PARTEA a II-a

TIPURI ŞI DOMENII DE IMPACT LA MEZOSCARĂ A DECIZIILOR POLITICO-ADMINISTRATIVE

IMPACTUL DECIZIILOR POLITICO-ADMINISTRATIVE ASUPRA COLECTIVITĂŢILOR TERITORIALE-LOCALE DE RANG INFERIOR (ORAŞE ŞI COMUNE)

PREAMBUL

Prin analiza de faţă se încearcă crearea unui cadru coerent de abordare a impactului pe care deciziile politico-administrative îl au asupra dinamicii sociale şi spaţiale la nivel de mezo- şi microscară, structurile cele mai vulnerabile la schimbare. Una din particularităţile esenţiale ale organizării spaţiului la aceste nivele o constituie reacţia rapidă la schimbare a componentelor, relaţiilor sau structurilor care funcţionează la mezo- şi microscară (Ianoş, Popescu, 1997). Sub raport politico-administrativ, nivelul de microscară a fost asociat aşezărilor umane, privite ca geosisteme, iar cel de mezoscară, structurilor administrativ-teritoriale de rang inferior (oraşe / municipii şi comune).

Pornind de la aceste premise, scopul principal al studiului este de a evalua caracteristicile impactului pe care deciziile cu caracter politic şi economic îl induc asupra aşezărilor umane şi unităţilor administrativ-teritoriale de rang inferior (oraşe şi comune). Sunt evidenţiate ariile şi domeniile de impact în raport de mărimea demografică şi de potenţialul economico-social al aşezărilor, dar şi de particularităţile unităţilor administrativ-teritoriale de rang inferior. O atenţie deosebită am acordat-o evaluării impactului pe care schimbarea statutului administrativ o are asupra dinamicii aşezărilor umane, precum şi a cadrului economico-social care precede aceste decizii.

Dacă în feudalism, domeniul feudal reprezenta baza teritorială a organizării economico-sociale la nivel local, desfiinţarea şerbiei în secolul al XVIII-lea[235] şi afirmarea tot mai puternică a ţărănimii liberă juridic, au pus bazele transformării acestuia în proprietate de tip burghez. Domeniul feudal îngloba de regulă mai multe sate, constituind o structură teritorială de tip comunal; prin desfiinţarea sa, unitatea administrativă locală devine *satul*, care în majoritatea cazurilor cuprindea, pe lângă aşezarea centrală şi alte mici aşezări (cătune)[236]. Legea comunală din 1 aprilie 1864, componentă a reformei agrare înfăptuită după Unirea Principatelor[237] a pus bazele constituirii structurilor administrative moderne de nivel local: „Toate satele, oraşele şi orăşelele (târgurile) României vor forma pe viitor comune independente, supuse legii de faţă. Comunele se împart în comune rurale, compuse din unul sau mai multe sate şi comune urbane, adică oraşe şi orăşele"[238].

Urbanizarea, consecinţă a rapidelor progrese economice, sociale şi tehnologice din a doua jumătate a secolului al XIX-lea a impus o separare clară a prevederilor legislative referitoare la comunele urbane de cele ale comunelor rurale, fapt concretizat prin legea din 31 iulie 1894. Şi tot urbanizarea este răspunzătoare pentru separarea din comunele rurale a comunelor suburbane, comune care se aflau pe o rază de 3 km în jurul oraşelor reşedinţă de judeţ, sau în interiorul liniei de fortificaţii a Capitalei (Legea din 29 aprilie 1908).

---

[235] Muntenia - 1746; Moldova - 1749 şi Transilvania - 1785 (Nistor, 2000, p. 26).

[236] **Cătunul** (termen de origine traco-dacică) desemnează un grup de gospodării rurale de mărime demografică redusă, cu caracter permanent, care reprezintă o parte componentă a unui sat, având în majoritatea cazurilor o denumire păstrată din trecutul îndepărtat (Erdeli, *et al.*, 1999, *Dicţionar de geografie umană*, p. 68).

[237] Cele două componente fundamentale ale reformei agrare din 1864 au fost *Legea comunală* din 1 aprilie, prin care este înfiinţată comuna şi *Legea rurală* din 14/26 august, prin care au fost desfiinţate obligaţiile feudale şi a fost împărţit pământul foştilor chiriaşi.

[238] *Monitorul. Jurnal oficial al Principatelor Unite Române*, 1864, nr. 75 din 1/13 aprilie, p. 341, apud. Nistor (2000), p. 33.

Capitolul VI

STRUCTURA TERITORIULUI ADMINISTRATIV URBAN ŞI RURAL

1. Dimensiunea cantitativă şi calitativă a urbanizării. Structura teritoriului administrativ urban

Noţiune complexă şi deseori controversată, urbanizarea presupune două aspecte: unul *cantitativ*, dat de numărul şi mărimea oraşelor ce alcătuiesc sistemul urban, celălalt *calitativ*, mult mai subiectiv, ce se referă la structura şi importanţa acestora şi la un anumit mod de viaţă, urban. Astfel, Legea nr. 2/1968 stabileşte[239] localităţile care au format noile oraşe, diferenţiind în cadrul teritoriului administrativ al fiecăruia, trei categorii de aşezări:

- *localităţi componente*, integrate în structura urbană, considerate a fi atins un nivel de dezvoltare economico-socială şi tehnico-edilitară care să le plaseze în rândul aşezărilor urbane.
- *sate subordonate*, considerate a fi într-un rapid proces de urbanizare, datorită centrelor urbane aflate în imediata lor apropiere.

O analiză a poziţiei şi a potenţialului acestora, conduce însă la concluzia că unele sunt situate la distanţe foarte mari de nucleul urban, fără a dispune de legături directe cu acesta sau de dotări tehnico-edilitare şi de servicii comparabile cu cele din centrele urbane de tradiţie. Câteva exemple sunt evidente: Păltiniş, la 32 km de Sibiu, Lacu Roşu şi Covacipeter la 26 km, respectiv 25 km de Gheorgheni, Pădurea Neagră la 23 km de Aleşd, Almăjel la 20 km de Filiaşi, Lotrioara la 17 km de Tălmaciu, Tohanu Nou la 17 km de Zărneşti, Boteşti la 16 km de Zlatna etc.

- *comune suburbane*, ce au format unităţi administrativ-teritoriale distincte[240], subordonate centrelor urbane, caracterizate printr-un „grad mai ridicat de urbanizare" derivat din poziţia lor geografică limitrofă acestora.

Aceste aprecieri au fost însă în cele mai multe cazuri infirmate de realitate, majoritatea satelor ce alcătuiau comunele suburbane situându-se, ca nivel de dezvoltare tehnico-edilitară şi economico-socială, în rândul aşezărilor rurale. Este şi motivul pentru care comunele suburbane au fost desfiinţate în aprilie 1989, trecând în categoria celor rurale.

La organizarea administrativ-teritorială din 1968 au fost desfiinţate prin contopire 141 aşezări integrate mediului urban, cu preponderenţă din cadrul unor oraşe de mărime mijlocie **(Fig. 77)**.

În prezent, sistemului urban românesc îi sunt asociate din punct de vedere administrativ 717 aşezări[241], populaţia acestora fiind asimilată, în cele mai multe cazuri forţat, mediului urban. O analiză la nivel naţional a teritoriului administrativ urban, evidenţiază faptul că majoritatea oraşelor prezintă o structură eterogenă, ponderea acestora fiind de 73,6% din total *(Tab. 37).*

---

[239] In tabelul V al anexei.

[240] Numărul acestora era la 1 iulie 1982 de 135, cu o populaţie totală de 703.357 locuitori, revenind în medie 5225 locuitori la fiecare comună suburbană (Oroveanu, 1986, p. 325).

[241] Dintre acestea 363 sunt localităţi componente, iar 354 sunt sate ce aparţin municipiilor sau oraşelor.

Tabelul 37 – Structura teritoriului administrativ al oraşelor din România (2006)

Judeţul	Oraşe cu structură eterogenă	Oraşe cu structură omogenă
Alba	Alba Iulia, Abrud, Aiud, Baia de Arieş, Blaj, Teiuş, Câmpeni, Cugir, Ocna Mureş, Sebeş, Zlatna	-
Arad	Chişineu-Criş, Curtici, Ineu, Lipova, Pâncota, Pecica, Sântana, Sebiş	Arad, Nădlac
Argeş	Câmpulung, Costeşti, Curtea de Argeş, Mioveni, Ştefăneşti, Topoloveni	Piteşti
Bacău	Buhuşi, Comăneşti, Dărmăneşti, Moineşti, Slănic-Moldova, Târgu Ocna	Bacău
Bihor	Aleşd, Beiuş, Marghita, Nucet, Săcuieni, Vaşcău	Oradea, Salonta, Ştei, Valea lui Mihai
Bistriţa-Năsăud	Beclean, Bistriţa, Năsăud, Sângeorz-Băi	-
Botoşani	Bucecea, Darabani, Dorohoi, Flămânzi, Săveni, Ştefăneşti	Botoşani
Braşov	Predeal, Rupea, Zărneşti	Braşov, Codlea, Făgăraş, Ghimbav, Râşnov, Săcele, Victoria
Brăila	Ianca, Însurăţei	Brăila, Făurei
Buzău	Nehoiu, Pătârlagele, Pogoanele	Buzău, Râmnicu Sărat
Caraş-Severin	Anina, Băile Herculane, Caransebeş, Moldova Nouă, Oraviţa, Oţelu Roşu	Bocşa
Călăraşi	Budeşti, Fundulea, Lehliu-Gară	Călăraşi, Olteniţa
Cluj	Dej, Gherla, Huedin	Cluj-Napoca, Câmpia Turzii, Turda

Constanţa	Basarabi, Băneasa, Constanţa, Eforie, Hârşova, Mangalia, Medgidia, Năvodari, Negru-Vodă, Ovidiu, Techirghiol	Cernavodă
Covasna	Baraolt, Covasna, Întorsura Buzăului, Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc	-
Dâmboviţa	Fieni, Pucioasa, Răcari, Târgovişte, Titu	Găeşti, Moreni
Dolj	Băileşti, Calafat, Craiova, Dăbuleni, Filiaşi	Bechet, Şegarcea
Galaţi	Târgu Bujor	Bereşti, Galaţi, Tecuci
Giurgiu	Bolintin-Vale, Mihăileşti	Giurgiu
Gorj	Bumbeşti-Jiu, Motru, Novaci, Rovinari, Tismana, Târgu Jiu, Târgu Cărbuneşti, Turceni	Ţicleni
Harghita	Băile Tuşnad, Cristuru Secuiesc, Gheorgheni, Miercurea Ciuc, Topliţa, Vlăhiţa	Bălan, Borsec, Odorheiu Secuiesc
Hunedoara	Aninoasa, Brad, Călan, Deva, Geoagiu, Haţeg, Hunedoara, Petrila, Petroşani, Simeria, Uricani, Vulcan	Lupeni, Orăştie
Ialomiţa	Feteşti, Fierbinţi-Târg, Slobozia	Amara, Căzăneşti, Ţăndărei, Urziceni
Iaşi	Hârlău, Paşcani, Podu Iloaiei	Iaşi, Târgu Frumos
Ilfov	Buftea, Chitila, Măgurele, Otopeni	Bragadiru, Pantelimon, Popeşti-Leordeni, Voluntari
Maramureş	Baia Mare, Baia Sprie, Borşa, Seini, Sighetu Marmaţiei, Şomcuta Mare, Tăuţii Măgheruş, Târgu Lăpuş, Ulmeni	Cavnic, Dragomireşti, Sălişte a de Sus
Mehedinţi	Baia de Aramă, Drobeta-Turnu Severin, Strehaia, Vânju Mare	Orşova
Mureş	Iernut, Luduş, Miercurea Nirajului, Reghin, Sângeorgiu de Pădure, Sărmaşu, Sighişoara, Sovata, Târgu Mureş, Târnăveni, Ungheni	-
Neamţ	Bicaz, Piatra Neamţ, Roznov, Târgu Neamţ	Roman
Olt	Balş, Corabia, Drăgăneşti-Olt, Piatra-Olt, Potcoava, Scorniceşti, Slatina	Caracal
Prahova	Băicoi, Boldeşti-Săeni, Breaza, Buşteni, Mizil, Comarnic, Slănic, Urlaţi	Azuga, Câmpina, Ploieşti, Plopeni, Sinaia, Vălenii de Munte
Satu Mare	Ardud, Carei, Negreşti-Oaş, Satu Mare, Tăşnad	-
Sălaj	Cehu Silvaniei, Jibou, Şimleu Silvaniei, Zalău	-
Sibiu	Agnita, Avrig, Cisnădie, Dumbrăveni, Mediaş, Miercurea Sibiului, Ocna Sibiului, Sălişte, Sibiu, Tălmaciu	Copşa Mică
Suceava	Broşteni, Cajvana, Dolhasca, Fălticeni, Frasin, Gura Humorului, Liteni, Milişăuţi, Salcea, Siret, Solca, Vatra Dornei, Vicovu de Sus	Câmpulung Moldovenesc, Rădăuţi, Suceava
Teleorman	Videle	Alexandria, Roşiori de Vede, Zimnicea Turnu Măgurele,
Timiş	Buziaş, Ciacova, Deta, Făget, Gătaia, Lugoj, Recaş	Jimbolia, Sânnicolau Mare, Timişoara
Tulcea	Isaccea, Tulcea	Babadag, Măcin, Sulina

Vaslui	Murgeni, Negreşti, Vaslui	Bârlad, Huşi
Vâlcea	Băile Govora, Băile Olăneşti, Băbeni, Bălceşti, Berbeşti, Brezoi, Călimăneşti, Drăgăşani, Horezu, Ocnele Mari, Râmnicu Vâlcea	-
Vrancea	Adjud, Focşani, Mărăşeşti, Odobeşti, Panciu	-

Informaţii prelucrate după *Monitorul Oficial al României.*

Oraşe, în general mici, precum Câmpeni, Aiud, Zlatna au un teritoriu administrativ deosebit de fragmentat, fiind constituite dintr-un număr mare de aşezări, care depăşesc în unele situaţii ca populaţie, pe cea a nucleului urban propriu zis[242]. Procesul de contopire a fost mult mai activ de-a lungul timpului în cazul oraşelor mari, majoritatea acestora prezentând o structură unitară[243].

2. Structura teritoriului administrativ al comunelor. Numărul de sate componente

Conform Legii nr. 2/1968, privind organizarea administrativă a teritoriului, comuna este „unitatea administrativ-teritorială care cuprinde populaţia rurală unită prin comunitate de interese şi tradiţii, fiind alcătuită din unul sau mai multe sate, în funcţie de condiţiile economice, social-culturale, geografice şi demografice" (Art. 5). Prin urmare, din punct de vedere juridic, nu există şi nici nu poate exista un set precis de criterii pe baza cărora satele se pot asocia formând comune, asocierea acestora fiind dictată de relaţiile complexe de cooperare statornicite de-a lungul vremii între colectivităţile locale, de particularităţile locale ale mediului natural şi social la care se adaugă „legăturile afective" cu reşedinţele de comune, care în multe cazuri au un caracter relativ şi subiectiv. De aceea, cele 2846 comune din România[244] înregistrează disproporţii substanţiale atât ca mărime demografică, ca potenţial economico-social, cât şi ca structură a teritoriului administrativ. Astfel, decalajul existent între mărimea demografică a celei mai mari şi a celei mai mici comune din România (Poiana Mare, jud. Dolj, respectiv Brebu Nou, jud. Caraş-Severin) este de 1:147,1[245] în vreme ce numărul de sate ce alcătuiesc teritoriul administrativ comunal variază între 1 şi 40 (com. Cornereva, jud. Caraş-Severin). Majoritatea covârşitoare a comunelor au însă în componenţă mai puţin de 20 de sate, doar 8 depăşind această valoare, dintre care 7 sunt în Munţii Apuseni (jud. Alba), iar una (Cornereva) în Munţii Mehedinţi[246], zone caracterizate printr-un grad mare de fragmentare a reliefului, prin sate mici, cu o structură risipită.

Viabilitatea acestor structuri administrative supradimensionate este pusă sub semnul întrebării datorită unui grad redus de coeziune, dat de distanţele mari între satele componente şi de inexistenţa unor căi adecvate de comunicare între ele, relaţiile politico-administrative fiind pentru aceste sisteme locale, singurele relaţii generatoare de coeziune. În plus, mărimea demografică le include în cadrul comunelor mijlocii, cele mai multe având peste 2000 locuitori, fapt ce ar permite, cu acordul

[242] In această categorie se înscriu: Baia de Aramă, Băile Govora, Băile Olăneşti, Budeşti, Câmpeni, Comarnic, Horezu, Ianca, Mioveni, Moldova Nouă, Nehoiu, Ocnele Mari, Panciu, Piatra Olt, Scorniceşti, Slănic, Slănic Moldova, Târgu Cărbuneşti, Târgu Lăpuş, Topliţa, Vaşcău, Zlatna (Ianoş, Tălângă, 1994, p. 20).

[243] In această categorie se înscriu majoritatea reşedinţelor de judeţ cu peste 200.000 locuitori: Arad, Oradea, Bacău, Botoşani, Braşov, Brăila, Buzău, Cluj-Napoca, Galaţi, Iaşi, Ploieşti, Suceava şi Timişoara.

[244] La 31 martie 2005.

[245] Comuna Poiana Mare înregista la 18 martie 2002, 12.798 loc, în vreme ce Brebu Nou avea, la aceeaşi dată, doar 87 loc.

[246] Acestea sunt: Cornereva (jud. Mehedinţi), Vidra, Bistra, Avram Iancu, Sohodol, Bucium, Lupşa şi Mogoş (toate în judeţul Alba).

colectivităţilor locale, fragmentarea acestora în unităţi administrative cu suprafeţe mai mici, deci mai uşor de administrat. La polul opus, 36 de comune au sub 1000 locuitori, dintre care 7 chiar sub 500 locuitori[247], majoritatea fiind alcătuite dintr-un număr redus de sate, ceea ce dă posibilitatea contopirii acestora cu alte comune vecine, în vederea constituirii unor structuri administrative mai puternice sub raport demografic şi implicit mai viabile în contextul implementării autonomiei locale.

Comunele alcătuite dintr-un singur sat reprezintă doar 6,7% din total, cele mai multe fiind în judeţele Teleorman, Maramureş, Tulcea, Olt şi Dolj, Călăraşi şi Ilfov, judeţe de câmpie sau din zone depresionare, cu relief neted şi sate mari, compacte, situate pe firul principalelor văi. În alte judeţe (Alba, Argeş, Bihor, Gorj, Hunedoara, Mureş, Sălaj, Vaslui şi Vâlcea), toate comunele au în componenţă 2 sau mai multe sate. Decalajele între mărimile demografice extreme ale comunelor variază la nivel judeţean între 1:37,1 şi 1:4,4. Cele mai diferite comune ca potenţial demografic sunt în judeţele din Transilvania şi Banat, judeţe eterogene atât ca potenţial şi structură demografică, cât şi din punct de vedere al cadrului natural (Caraş-Severin - 1:37,1; Arad - 1:32,5; Timiş - 1:30,6 şi Hunedoara - 1:23,5).

3. Înfiinţarea şi desfiinţarea unor comune. Cauze şi efecte

Reculul economic înregistrat în ultimii zece ani de industria românească a determinat multiple disponibilizări în rândul angajaţilor, o mare parte dintre aceştia reorientându-se spre satele şi comunele din care provin, desfăşurând aici cele mai diferite activităţi, de la agricultură, exploatarea şi prelucrarea lemnului şi până la comerţ, turism şi artizanat. De aceea, în unele sate izolate sau în comune aflate până de curând într-un lent proces de depopulare, au apărut tendinţe secesioniste care vizează înfiinţarea unor entităţi administrative proprii, care să elimine drumurile lungi şi costisitoare, uneori de zeci de kilometri, până la actualele reşedinţe de comună. La aceasta se adaugă tendinţa de a înlătura dependenţa de o administraţie locală străină de multe ori de problemele reale ale locuitorilor, ce trăiesc cu sentimentul că nimeni nu îi ia în seamă. Un exemplu în acest sens, poate fi considerat situaţia comunei Bereşti-Meria din judeţul Galaţi, constituită în anul 1968, unde reşedinţa este la periferia oraşului Bereşti, cele 10 sate componente fiind împrăştiate la distanţe foarte mari. Similar este cazul comunei Târgu Frumos din judeţul Iaşi alcătuită din 11 sate, reşedinţa acesteia fiind în oraşul Târgu Frumos.

Trecerea comunelor suburbane în domeniul rural prin Legea nr. 2 din 18 aprilie 1989 nu a corectat aceste disfuncţionalităţi, teritoriul administrativ rămânând la fel configurat. Aceeaşi lege desfiinţa administrativ 380 comune, prin trecerea satelor acestora la comunele limitrofe, ca parte a „sistematizării" coordonată politic. Prin această acţiune se preconiza desfiinţarea a circa 700 comune şi a peste 7000 de sate, numărul unităţilor administrativ-teritoriale de nivel comunal fiind prefigurat să coboare la sub 2000, ce aveau să înglobeze cel mult 5000-6000 sate. Din fericire, prevederile acestei legi nu au fost în vigoare decât câteva luni, printre primele acte normative postrevoluţionare (Decretul-Lege nr. 38 din 17 ianuarie 1990) abrogând-o, cu excepţia dispoziţiilor referitoare la trecerea a 23 comune în categoria oraşelor şi a înfiinţării a 6 noi comune în judeţul Constanţa (Agigea, Amzacea, Dumbrăveni, Lumina, Tortomanu şi Vulturu)[248].

Prin referendum-urile locale iniţiate în perioada postdecembristă este confirmată

[247] Acestea sunt: Ceru Băcăinţi (jud. Alba); Sistarovăţ (jud. Arad); Brebu Nou (jud. Caraş-Severin); Bătrâna (jud. Hunedoara); Bara şi Secaş (ambele în jud. Timiş) şi Ciatalchioi (jud. Tulcea).

[248] Astfel, numărul comunelor ajungea la 2688, faţă de 2705 înainte de trecerea în vigoare a Legii 2/18 aprilie 1989.

tendinţa de fragmentare la nivel local, cea mai mare parte a noilor comune înfiinţate constituind de fapt foste structuri administrative desfiinţate de regimul politic comunist cu prilejul organizărilor administrativ-teritoriale din 1950 şi 1968, când numărul acestora a fost redus drastic: de la 8751 în 1925[249] la 4052 în 1950 şi la numai 2706 în 1968.

Legea privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional (Secţiunea a IV-a - Reţeaua de localităţi) aduce precizări deosebit de necesare privind organizarea administrativ-teritorială la mezo- şi microscară, stabilind seturi precise de indicatori privind trecerea de la statutul de comună la cel de oraş, dar şi pentru înfiinţarea de noi comune, o veche cerinţă a multor colectivităţi locale care până acum, în lipsa unui cadru legislativ adecvat, se făcea la iniţiativa a câte un parlamentar. Astfel, potrivit acesteia, condiţiile de constituire a comunelor sunt:

- satul / satele trebuie să aibă o populaţie minimă de 1500 locuitori;
- un potenţial economic care să asigure echilibrul bugetar al viitoarei administraţii comunale;
- să existe legături corespunzătoare rutiere sau/şi feroviare între noua reşedinţă de comună şi satele subordonate;
- să se reducă, prin această schimbare, distanţele de la sate la primăria comunală şi la celelalte instituţii de bază din comună;
- noua reşedinţă de comună trebuie să dispună de o infrastructură social-culturală şi tehnico-edilitară corespunzătoare:
- sediu de primărie;
- dotări minimale de învăţământ (grădiniţă, şcoală primară şi gimnazială);
- dotări de telecomunicaţii (poştă, servicii telefonice);
- sediu de primărie şi jandarmerie;
- dotări culturale minimale (cămin cultural, bibliotecă);
- dotări comerciale minimale (magazin general, spaţii pentru servicii);
- teren de sport amenajat;
- parohie şi cimitir;
- staţie/haltă de cale ferată sau staţie de transport auto;
- dispensar veterinar;
- sediu al serviciului de pompieri;
- puncte locale pentru depozitarea controlată a deşeurilor;
- alimentare cu apă prin cişmele stradale.

Punctul de plecare în vederea constituirii noilor localităţi va fi, conform Legii privind administraţia publică (69/1991), organizarea de referendumuri locale[250], cu participarea a jumătate plus unul din membrii comunităţii respective.

Dar nici măcar actualele proiecte legislative aflate în dezbaterea parlamentarilor privind reînfiinţarea unor comune nu îndeplinesc întru totul aceste criterii. Un caz este comuna Roşcani din judeţul Hunedoara, ce ar urma să fie constituită prin desprinderea satelor Roşcani, Panc şi Panc-Sălişte din comuna Dobra, situate la poalele Munţilor Poiana Ruscă, de-a lungul drumului judeţean Dobra-Roşcani-Bătrâna şi a cărei populaţie s-ar reduce, în organizarea propusă, la numai o treime. Potenţialul economic al viitoarei comune s-ar impune însă prin existenţa în perimetrul său a unei cariere de piatră, a două micro-hidrocentrale, a unei păstrăvării şi a mai multe exploatări forestiere. La acestea se adaugă amplasarea sa într-un cadru natural deosebit de

[249] Inclusiv comunele aflate în teritoriile pierdute în 1940.

[250] Un sfert din populaţia cu drept de vot a comunităţii respective trebuie să solicite prefectului organizarea referendumului. Legalizarea cererii este verificată în maxim 30 de zile, prefectul trimitând, în caz favorabil, o propunere în acest sens guvernului.

pitoresc şi dezvoltarea unei infrastructuri turistice ce ar putea atrage tot mai mulţi turişti străini, încântaţi de bogatul fond cinegetic. Totodată, localitatea dispune de o infrastructură ce ar putea asigura principalele utilităţi pentru populaţia din zonă: şcoli, cămin cultural, magazine, poştă, dispensar uman şi sanitar-veterinar, post de poliţie, precum şi o centrală telefonică digitală.

În mod similar, există un mare număr de sate ce îşi propun să devină centre comunale şi care îndeplinesc doar parţial criteriile stabilite de lege. Numai la nivelul judeţului Tulcea, unul dintre judeţele cu cea mai mare stabilitate a structurilor administrative de tip comunal, sunt propuse pentru înfiinţare trei comune: Beştepe, Văcăreni şi Valea Teilor, iar comuna Mahmudia este propusă pentru a deveni centru urban. Problema care se ridică este în ce măsură se impune obligativitatea respectării tuturor acestor criterii, în condiţiile adeziunii colectivităţilor locale respective. În acest sens, considerăm că acestea nu pot fi impuse arbitrar, fără o analiză complexă a potenţialului demografic şi economico-social al respectivelor aşezări, însă nerespectarea lor ar putea conduce la constituirea unor comune ce s-ar dovedi în timp neviabile în condiţiile unei autonomii locale funcţionale.

Pe de altă parte, dezvoltarea unor mari centre urbane, reşedinţe de judeţ, a condus la desfiinţarea administrativă a unor foste comune suburbane prin integrarea acestora în teritoriul administrativ urban. Este situaţia comunelor *Cernele* (care s-a desfiinţat prin contopirea cu municipiul Craiova) şi *Goranu* (integrată în municipiul Râmnicu Vâlcea - prin Legea 35/1996 publicată în Monitorul Oficial nr. 102 din 20 mai 1996).

Capitolul VII

ASOCIEREA COLECTIVITĂŢILOR TERITORIALE LOCALE DE BAZĂ. VIABILITATEA CONSTITUIRII STRUCTURILOR DE COOPERARE INTERCOMUNALĂ

Harta administrativ-teritorială a României se caracterizează printr-o mare fragmentare la nivel local: 2846 comune cu 13.431 sate şi 314 oraşe, dintre care 103 municipii - la 31 martie 2005 (Preda, 2005, p. 416), fragmentare care tinde să se accentueze prin desprinderea unor sate din comunele existente şi transformarea acestora în noi structuri administrative. Procesul poate fi considerat unul benefic, circumscriindu-se acţiunilor de reinvestire a unor sate cu statutul de centru comunal, statut deţinut anterior anului 1968. Reînfiinţarea tuturor celor 1551 comune desfiinţate în 1968 ar reduce însă suprafaţa medie a structurilor administrative de nivel local de la 80,27 kmp în prezent, la 53,64 kmp iar revenirea la situaţia din 1925 ar face ca suprafaţa medie a unei comune să fie de numai 33,6 kmp. Cum structurile locale prezintă cele mai puternice caracteristici ale spaţiilor identitare, delimitarea nu poate fi realizată decât prin acordul colectivităţilor locale respective şi nu prin impunerea unor plafoane demografice sau financiare, cu atât mai puţin a unor decupaje administrative planificate din exterior.

Suprafaţa redusă a acestora şi lipsa unor resurse financiare adecvate pentru susţinerea unor programe de dezvoltare coerente şi pe termen lung ar favoriza asocierea lor pe bază de voluntariat, în structuri de cooperare intercomunală. Structurile de cooperare intercomunală reprezintă, aşadar, structuri asociative de cooperare între colectivităţile teritoriale de nivel comunal. Practica administrativă românească a mai experimentat, la începutul secolului al XX-lea, acest sistem de cooperare.

1. Evoluţia structurilor de cooperare intercomunală în România

Prin însăşi definiţia sa, comuna poate fi considerată o structură asociativă: „unitate administrativ-teritorială care cuprinde populaţia rurală unită prin comunitate de interese şi tradiţii, fiind alcătuită din unul sau mai multe sate, în funcţie de condiţiile economice, social-culturale şi geodemografice" (Erdeli, *et al.*, 1999, p. 83). Instituţionalizarea sa a fost realizată după Unirea Principatelor, prin Legea comunală din 1864, plafonul demografic de constituire a comunelor fiind situat la 100 familii sau 500 de locuitori. Pe această bază au fost constituite pe teritoriul Vechiului Regat 2905 comune, suprafaţa unei comune fiind în medie de 47,5 kmp. Puternica fragmentare la nivel local, suprafaţa şi populaţia redusă a structurilor administrative de nivel comunal[251] nu puteau asigura, decât în foarte puţine cazuri, constituirea

[251] Legea comunală din 1 aprilie 1864 includea în categoria comunelor, ca unităţi administrativ-teritoriale cu personalitate juridică „toate satele, oraşele şi orăşelele (târgurile)". Distincţia dintre comunele rurale

unor bugete suficient de puternice pentru a se putea realiza a adevărată autonomie financiară. Prin urmare, Legea din 1 mai 1904 a ridicat plafonul de constituire a comunelor la 800 locuitori, fixând o limită minimală a venitului realizat de comună de 8000 lei (Nistor, 2000, p. 37). Numai 299 din cele 2905 comune îndeplineau acest criteriu; celelalte s-au asociat, formând 962 cercuri comunale, fiecare trebuind să-şi poată finanţa serviciile minimale de sănătate şi de ordine publică.

Cercurile comunale nu au funcţionat decât 4 ani, fiind desfiinţate prin Legea din 29 aprilie 1908, care a pus bazele unui sistem de asociere lucrativ a colectivităţilor teritoriale locale, pentru realizarea sau întreţinerea unor lucrări de utilitate publică locală, economică, culturală sau tehnico-edilitară.

Legea pentru unificare administrativă din 14 iunie 1925 constituie principalul element de referinţă în reglementarea juridică a sistemului asociativ al comunităţilor locale de nivel comunal. Legea era orientată în spiritul unui centralism excesiv, concretizat printr-o puternică fragmentare administrativă, tendinţa generală fiind de a se crea pe cât posibil, din fiecare sat câte o comună, situaţie imposibilă datorită veniturilor medii foarte reduse ale comunelor din Vechiul Regat şi, în parte, a celor din Basarabia. Au fost constituite 8751 comune, cel mai mare număr de unităţi administrativ-teritoriale de nivel local care au existat vreodată în România, alcătuite din 15.267 sate. Dat fiind numărul lor foarte mare şi puterea financiară extrem de redusă, autonomia locală rămânea doar un deziderat, fiind pur formală. De aceea, legea menţinea sistemul de asociere lucrativă iniţiat în 1908. Acesta a fost desfiinţat în 1929, guvernul ţărănist condus de Iuliu Maniu optând pentru constituirea unor unităţi administrative de dimensiuni mari care să poată beneficia de o veritabilă autonomie locală. La nivel comunal, această tendinţă s-a tradus prin reducerea drastică a numărului de comune, de la 8751 la numai 1500 (numărul satelor rămânând acelaşi) datorită ridicării plafonului de constituire a comunelor la o populaţie de peste 10.000 locuitori şi la un venit local de peste 500.000 lei. Legea a fost puternic contestată de opoziţie, mai ales de către Partidul Naţional Liberal, care revenit la guvern, a reluat principiile centralizării excesive din 1925 (prin Legea administrativă din 1936).

După 1950, conducerea politică comunistă a redus iniţiativele locale la acţiuni ce răspundeau exclusiv comandamentelor de partid şi de stat, autonomia locală devenind pur formală, iar cadrul instituţional de asociere intercomunală, inexistent.

Numărul comunelor a fost redus continuu: 8751 în 1936; 4313 în 1956[252]; 4259 în 1960; 2706 în 1968, ajungând în 1989 la 2326 **(Fig. 78)**.

În prezent, legislaţia românească reglementează doar cooperarea contractuală dintre colectivităţile teritoriale locale prin intermediul consiliilor locale în vederea realizării unor lucrări şi servicii de interes public, precum şi colaborarea cu agenţi economici pentru realizarea unor lucrări de interes comun, pe bază de convenţii. Aceste reglementări sunt cuprinse în următoarele acte normative (Popescu, 1999, p. 202):

- Legea administraţiei publice locale (L. 69/1991) – Art. 20 Alin. 2 Lit v.
- Legea finanţelor publice (L. 72/1996) – Art. 54 Alin. 5
- Legea finanţelor publice locale – Art. 12.

În perspectivă, propunem extinderea cooperării intercomunale şi la forme instituţionalizate, prin adaptarea corespunzătoare a bazei legislative. Modelul francez poate fi, considerăm noi, un bun exemplu în acest caz.

şi cele urbane avea să se facă abia după 30 de ani (prin Legea din 31 iulie 1894), datorită progresului tehnologic al societăţii ce a conturat diferenţieri tot mai mari între mediul urban şi cel rural.

[252] Între 1950 şi 1956 s-a constatat totuşi o mărire a numărului de comune de la 4052 la 4313.

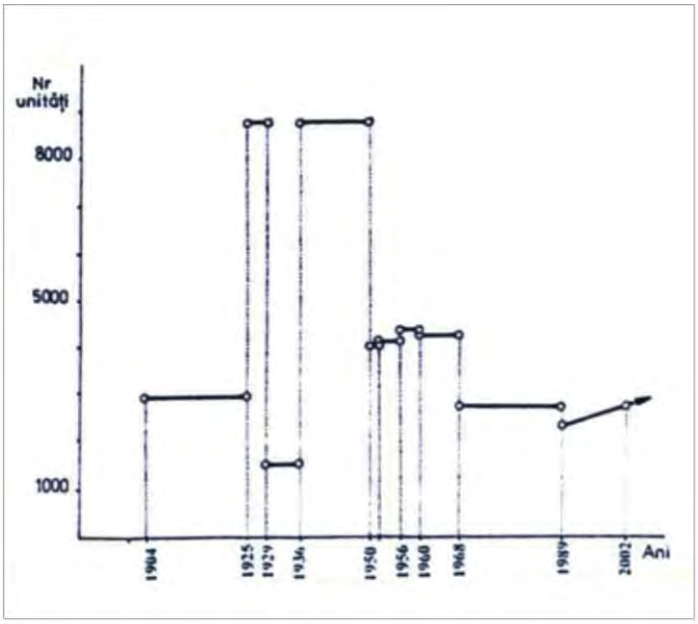

Fig. 78 - **Evoluția numărului de unități administrativ-teritoriale de nivel inferior.**

2. Modelul francez de cooperare intercomunală şi oportunitatea inserţiei sale în spaţiul românesc

Cu cele 36.700 comune ale sale, Franţa are nivelul administrativ local cel mai fragmentat din întregul spaţiu al Uniunii Europene, situându-se la mare distanţă faţă de oricare alt stat membru. Dacă în Germania spre exemplu, numărul de comune s-a redus în anii '70 prin fuziune de la 24.000 la numai 8500, în Franţa s-a produs un fenomen invers, similar celui care se prefigurează în ţara noastră. Cauzele ce stau la baza acestor evoluţii sunt şi ele asemănătoare: profundul ataşament al locuitorilor faţă de localitatea lor[253], puternic identificată cu un spaţiu mental, de autonomie locală, cu un mijloc de afirmare a identităţii locale în condiţiile unui sistem administrativ centralizat. Primarii, primii chemaţi să se pronunţe pentru reducerea numărului de comune invocă în general, pentru a respinge fuziunea, puternicul lor ataşament faţă de alegători. Astfel se face că din numărul total al comunelor, aproape 80% (28.600) au sub 1000 locuitori, 61% dintre ele situându-se chiar sub plafonul de 500 locuitori, ceea ce nu le permite să dispună de serviciile necesare unui real exerciţiu a puterii locale[254]. La aceasta se adaugă suprafaţa medie, extrem de redusă a unei comune franceze: numai 15,1 kmp, în cazul multora aceasta coborând sub 10 kmp. Iată de ce, prin adoptarea în 1995 a Legii privind amenajarea teritoriului a fost instituţionalizată cooperarea intercomunală prin constituirea *comunităţilor de comune* şi a *ţărilor*. Acestea reprezintă spaţii geografice omogene sub raportul potenţialului economic, demografic şi social, sau al antecedentelor istorice şi culturale, spaţii rezultate prin asocierea colectivităţilor locale de bază în vederea realizării unor proiecte comune de dezvoltare.

[253] În Franţa comuna se identifică cu teritoriul administrativ al aşezării umane (rurală sau urbană), neexistând alte aşezări care o compun (de tipul satelor, ca în România).
[254] Beatrice Giblin-Delvallet, *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris, 1995, coord. Yves Lacoste, p. 449-450.

Ţările nu acoperă întregul teritoriu al ţării, ci doar spaţiile considerate a prezenta o anumită coeziune **(Fig. 79)**. Suprafeţele acestora sunt variabile, încadrându-se de regulă între 500 şi 2000 kmp. Majoritatea *ţărilor* franceze se bazează pe omogenitatea modului de utilizare a fondului funciar, având profil agricol, viticol sau zootehnic.

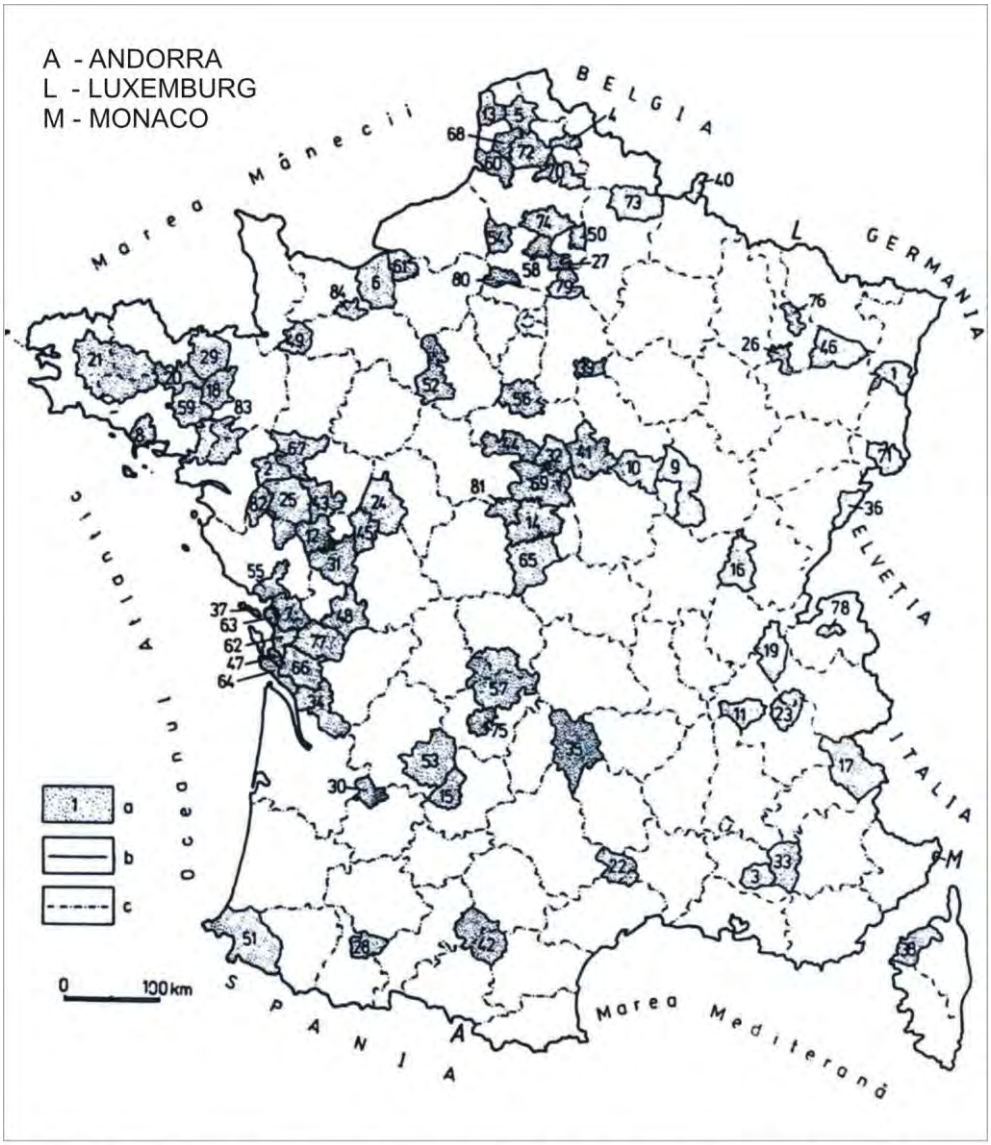

Fig. 79 - „**Ţările**" **- formă instituționalizată de asociere a colectivităților teritoriale locale în spațiul francez (Legea de amenajare a teritoriului - 1995)** a. „Țări", b. Limite de țări, c. Limite departamentale

Sursa: ***, 1998, Atlas de la France, 8, L' Espace rural, Reclus, Montpellier.

1. Alsace centrale, 2. Ancenis, 3. Apt-Luberon, 4. Artois, 5. Audomarois, 6. Auge calvadosien, 7. Aunis, 8. Auray, 9. Auxois, 10. Avallonnais, 11. Bièvre-Valloire, 12. Bocage-Bressuirais, 13. Boulonnais, 14. Bourges, 15. Bourian, 16. Bresse-Louhanaise, 17. Briançonnais, 18. Brocéliande, 19. Bugey, 20. Centre Bretagne, 21. Centre-Ouest Bretagne, 22. Cévennes viganaises, 23. Chartreuse, 24. Chinonais, 25. Choletais-Mauges-Bocages, 26. Colombey et Sud Toulois, 27. Compiégnois, 28. Coteaux des Hautes-Pyrénée, 29. Dinan, 30. Dropt, 31. Gâtine, 32. Giennois, 33. Giono, 34. Haute Saintonge, 35. Haute-Auvergne, 36. Horloger, 37. Ile de Ré, 38. La Balagne, 39. La Bassée, 40. La Pointe, 41. La Puisaye, 42. Lauragais, 43. Loire-Authion, 44. Loiret-Sologne, 45. Loudunais, 46. Lunévillois, 47. Marennes-Oléon, 48. Mellois, 49. Mortainais, 50. Noyonnais, 51. Pays Basque, 52. Perche, 53. Périgord noir, 54. Picardie verte, 55. Pictons, 56. Pithiverais, 57. Plateau de Millevaches, 58. Plateau Picard, 59. Ploërmel, 60. Ponthieu-Marquenterre, 61. Risle Estuaire, 62. Rochefortais, 63.Rochelais, 64. Royannais, 65. Saint-Amandois, 66. Saintonge romane, 67. Segréen, 68. Sept Vallées, 69. Sologne, Pays Fort, Sancerrois, 70. Sud Artois, 71. Sundgau, 72. Ternois, 73. Thiérache de l'Aisne, 74. Trait vert, 75. Tulle, 76. Val de Lorraine, 77. Val de Saintonge, 78. Vallée de l'Arve, 79. Valois, 80. Vexin Sablon, 81. Vierzon, 82. Vignoble nantais, 83. Vilaine et Redon, 84. Falaise.

Din această categorie face parte şi *Pays de Loire-Authion*, prima astfel de structură teritorială constituită în departamentul Maine et Loire şi chiar în regiunea Pays de la Loire, la confluenţa Loarei cu afluentul său dreapta Authion **(Fig. 80)**. A fost formată pe baza asocierii a 23 de comune, grupate în 3 comunităţi: Vallée de Loire-Authion (7 comune); Beaufort en Anjou (5 comune) şi Loire-Longué (11 comune), având o suprafaţă de 56.000 hectare şi o populaţie totală de aproximativ 42.000 locuitori.

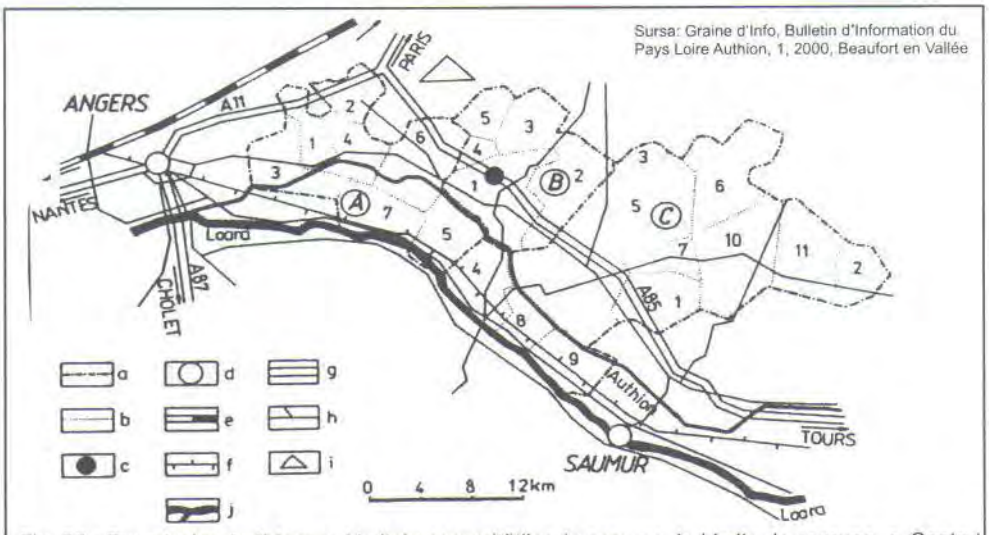

Fig. 80 - **Pays Loire-Authion**. a. Limitele comunităţilor de comune, b. Limite de comune, c. Centrul administrativ, d. Oraşe principale, e. Linie TGV, f. Linie SNCF, g. Autostrăzi, h. Şosele, i. Aeroport, j. Artere hidrografice.
A. Vallée de Loire Authion: 1. Andard, **2**. Bauné, **3**. Brain sur l'Authion, **4**. Corné, **5**. La Menitré, **6**. Mazé, **7**. St. Mathurin sur Loire. **B. Beaufort en Anjou**: **1**. Beaufort en Vallée, **2**. Brion, **3**. Fontaine Guérin, **4**. Gée, **5**. St. Georges du Bois. **C. Loire-Longué: 1**. Blou, **2**. Courléon, **3**. La Lande Chasles, **4**. Les Rosiers sur Loire, **5**. Longué Jumelles, **6**. Mouliherne, **7**. Saint Philbert du Peuple, **8**. Saint Clément des Levées, **9**. Saint Martin de la Place, **10**. Vernantes, **11**. Vernoil le Forrier.

Structurile instituţionale prin intermediul cărora se derulează programele de dezvoltare sunt:

- *Sindicatul Mixt Loire-Authion (SMLA)*, organizaţie publică constituită numai din persoane alese prin referendum, cu rolul de a menţine în perfectă stare de utilizare şi întreţinere arterele hidrografice şi sistemele de irigaţii;
- *Comitetul de Expansiune Loire-Authion (CELA)*, care iniţiază proiecte finanţate

prin SMLA. Această asociaţie este alcătuită atât din membri aleşi, cât şi din specialişti din diferite sectoare economice şi sociale. Rolul său este de a impulsiona dezvoltarea economică, a infrastructurii, echipamentelor şi a serviciilor publice[255].

Sediul unde îşi desfăşoară activitatea aceste organisme de coordonare instituţională este „Maison de Loire-Authion" situată la Beaufort en Vallée, un mic centru urban, cu aproximativ 2500 locuitori. Constituirea „Ţării Loire-Authion" (Pays de Loire-Authion) s-a bazat pe renumele zonei, aceasta fiind supranumită „grădina provinciei Anjou"[256] sau „Mica Olandă", terenurile aluvionare fiind extrem de favorabile pentru agricultură şi în special pentru horticultură. Turismul va reprezenta o ramură complementară în economia locală, fiind în derulare un program de asociere cu Parcul Natural Regional Loire-Anjou-Touraine. La aceasta se adaugă dimensiunea istorică a cooperării, primele organisme de asociere fiind constituite încă din 1901.

Dacă „ţările" franceze reprezintă o creaţie de dată recentă, ele îşi găsesc un corespondent ancestral la nivelul spaţiului geografic românesc. Menţionate documentar încă din Evul Mediu timpuriu (1200-1300) „ţările" au căpătat pe parcursul timpului toate caracteristicile ce le definesc ca regiuni geografice specifice ale României (Ilieş, 1999). Situate pe un nivel spaţial inferior provinciilor istorice, dar superior comunităţilor locale comunale, „ţările" reprezintă cele mai caracteristice structuri teritoriale funcţionale de nivel mediu ale spaţiului românesc **(Fig. 81)**. Viabilitatea lor a fost confirmată prin marea stabilitate în timp, devenind spaţii de raportare a identităţii locuitorilor, dar şi spaţii mentale etnografice şi spaţii trăite (l'espace vecu) (Cocean, 2002, p. 59).

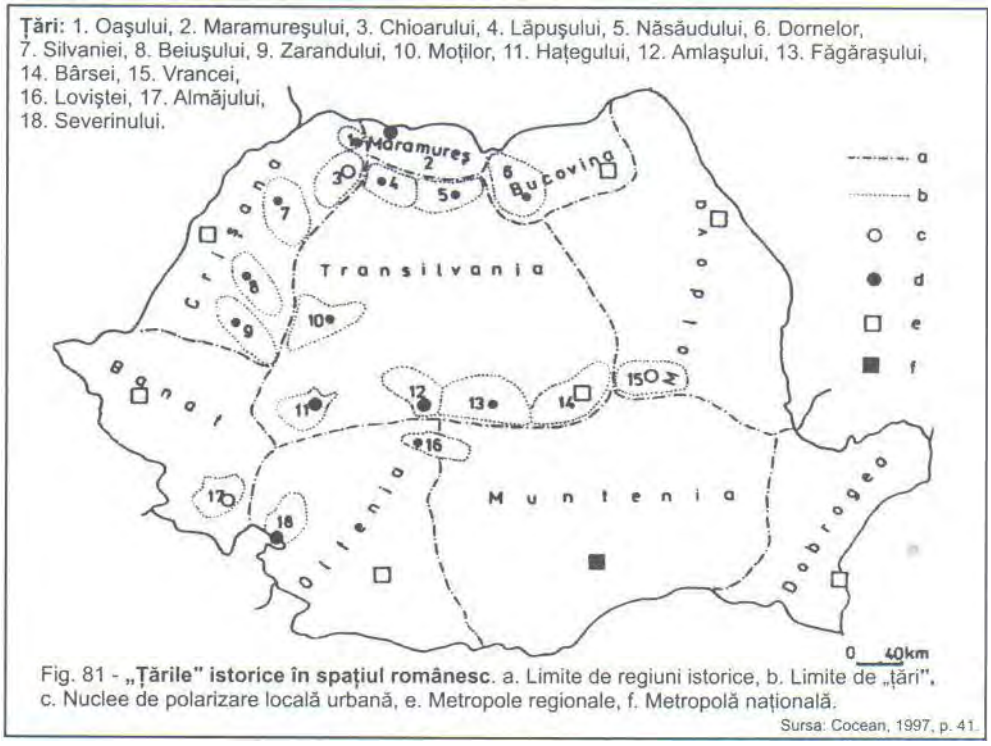

Fig. 81 - **„Ţările" istorice în spaţiul românesc**. a. Limite de regiuni istorice, b. Limite de „ţări", c. Nuclee de polarizare locală urbană, e. Metropole regionale, f. Metropolă naţională.

Sursa: Cocean, 1997, p. 41.

[255] Sursa datelor: *Graine d'info. Bulletin d'information du Pays de Loire-Authion*, 1, Dec. 2000, Beaufort en Vallée.
[256] Provincie istorică a Franţei ce se suprapune departamentului Maine et Loire.

La fel ca „ţările" franceze, nu acoperă întregul teritoriu naţional, ci doar vechile creuzete de locuire, corespunzătoare în general spaţiilor depresionare, ce au avut în vremurile de restrişte ale istoriei românilor, un rol de adăpost. Spre deosebire de acestea însă, „ţările" din spaţiul românesc deşi au funcţionat de-a lungul timpului şi ca entităţi politice şi politico-administrative, iar în prezent reprezintă spaţii regionale bine individualizate, nu au fost instituţionalizate legislativ. Iată de ce considerăm oportun un act normativ privind instituţionalizarea acestora prin constituirea unor structuri de cooperare intercomunală suprapuse „ţărilor" istorice, a căror funcţionalitate a fost demonstrată, dar deschise oricăror forme de asociere din afara spaţiului acestora. Acestea s-ar circumscrie unor spaţii mentale extinse la scară medie, încadrate în structurile administrative de tip departamental *(Tab. 38)*. Prezenţa unor nuclee urbane puternice care să poată polariza eficient sistemele locale de aşezări ar putea permite transformarea unora dintre aceste „ţări" (Ţara Maramureşului, Ţara Dornelor, Ţara Bârsei, Ţara Făgăraşului, Ţara Amlaşului) în structuri administrative de nivel subdepartamental, aspect avut în vedere şi în elaborarea decupajului administrativ propus ca model de optimizare.

Tabelul 38 - Încadrarea spaţiilor mentale româneşti pe nivele de structurare spaţială

Nivel macrospaţial PROVINCII ISTORICE	**Nivel mezospaţial** „ŢĂRI"	**Nivel microspaţial** COMUNE
BANAT	ALMĂJULUI (CS)	**Bozovici**, Lăpuşnicu Mare, Dalboşeţ, Bănia, Şopotu Nou, Prigor, Eftimie Murgu
BUCOVINA	DORNELOR (SV)	**Vatra Dornei**, Dorna Candrenilor, Dorna Arini, Iacobeni, Panaci, Şaru Dornei, Poiana Stampei
CRIŞANA	BEIUŞULUI (BH)	**Beiuş**, Pocola, Remetea, Căbeşti, Curăţele, Budureasa, Tărcaia, Finiş, Şoimi, Uileacu de Beiuş, Drăgăneşti, Lazuri de Beiuş, Bunţeşti, Rieni, Pietroasa, Ştei, Lunca, Câmpani, Vaşcău, Nucet, Cărpinet, Criştioru de Jos
	CHIOARULUI (MM)	**Şomcuta Mare**, Remetea Chioarului, Copalnic Mănăştur, Satu Lung, Săcălăşeni, Mireşu Mare, Valea Chioarului
	OAŞULUI (SM)	**Negreşti-Oaş**, Vama, Certeze, Bixad, Călineşti-Oaş, Oraşu Nou, Târşolţ, Cămârzana, Gherţa Mică
	SILVANIEI (SJ)	**Şimleu Silvaniei**, Pericei, Vârşolţ, Crasna, Horoatu Crasnei, Cizer, Bănişor, Sâg, Vălcău de Jos, Nuşfalău, Ip
	ZARANDULUI (AR)	**Sebiş**, Vârfurile, Pleşcuţa, Gurahonţ, Brazii, Dieci, Almaş, Chisindia, Dezna, Igneşti, Moneasa, Buteni, Bârsa, Bocsig, Şilindia, Tăuţ, Cărand
DOBROGEA	-	-
MARAMUREŞ	MARA-MUREŞULUI (MM)	**Sighetu Marmaţiei**, Sarasău, Câmpulung la Tisa, Săpânţa, Remeţi, Giuleşti, Vadu Izei, Călineşti, Deseşti, Ocna Şugatag, Bârsana, Rona de Jos, Rona de Sus, Bocicoiu Mare, Budeşti, Botiza, Strâmtura, Ieud, Dragomireşti, Rozavlea, Leordina, Ruscova, Repedea, Bistra, Vişeu de Sus, Vişeu de Jos, Poienile de sub Munte, Poienile Izei, Bogdan Vodă, Moisei, Borşa, Săcel, Siliştea de Sus
MOLDOVA	VRANCEI (VR)	**Năruja**, Vrâncioaia, Nistoreşti, Bârsăneşti, Valea Sării, Paltin, Vidra, Reghiu, Andreiaşu de Jos, Nereju, Tulnici
MUNTENIA	-	-

OLTENIA	LOVIŞTEI (VL)	**Brezoi**, Mălaia, Voineasa, Racoviţa, Câineni, Boişoara, Perişani
	SEVERINULUI (MH)	**Drobeta-Turnu Severin**, Brezniţa-Ocol, Izvoru Bârzii, Malovăţ, Şimian, Husnicioara, Căzăneşti, Şişeşti
TRANSILVANIA	AMLAŞULUI (SB)	**Sibiu**, Cisnădie, Sadu, Tălmaciu, Râu Sadului, Răşinari, Poplaca, Orlat, Gura Râului, Sălişte, Cristian, Tilişca, Şelimbăr, Ocna Sibiului, Şura Mică, Şura Mare, Roşia, Vurpăr, Slimnic, Loamneş
	BÂRSEI (BV, CV)	**Braşov**, Săcele, Codlea, Ghimbav, Râşnov, Cristian, Vulcan, Brad, Moeciu, Zărneşti, Poiana Mărului, Şinca Nouă, Târlungeni, Budila, Teliu, Dobârlău, Hărman, Prejmer, Sânpetru, Hălchiu, Bod, Dumbrăviţa, Feldioara, Hăghig, Măieruş, Apaţa, Belin, Vâlcele, Ilieni, Chinchiş, Dobârlău, Ozun, Sfântu Gheorghe, Valea Crişului, Bodoc, Ghidfalău, Reci, Moacşa, Boroşneu Mare, Brateş, Covasna, Zăbala, Ghelinţa, Cătălina, Cernat, Târgu Secuiesc, Turia, Sânzieni, Poian, Ojdula, Breţcu, Lemnia
	FĂGĂRAŞ (BV)	**Făgăraş**, Mândra, Şercaia, Şinca, Hârseni, Recea, Voila, Beclean, Lisa, Victoria, Viştea, Ucea, Şoarş, Cincu, Bruiu, Chirpăr, Arpaşu de Jos, Cârţa, Porumbacu de Jos, Avrig, Racoviţa
	HAŢEGULUI (HD)	**Deva**, **Hunedoara**, Călan, Simeria, Turdaş, Băcia, Mărtineşti, Boşorod, Bretea Română, Haţeg, Sântămăria-Orlea, Toteşti, General Berthelot, Cârjiţi, Peştişu Mic
	LĂPUŞULUI (MM)	**Târgu Lăpuş**, Lăpuş, Cupşeni, Suciu de Sus, Vima Mică, Cerneşti, Coroieni
	MOŢILOR (AB, HD)	**Câmpeni**, Abrud, Roşia Montană, Bucium, Bistra, Almaşu Mare, Lupşa, Buceş, Vidra, Sohodol, Poiana Vadului, Crişcior, Scărişoara, Horea, Albac, Mogoş, Vadu Moţilor, Întregalde, Ciuruleasa, Bulzeştii de Sus, Blăjeni, Buceş, Bucuresci
	NĂSĂUDULUI (BN)	**Năsăud**, Rebrişoara, Rebra, Feldru, Ilva Mică, Coşbuc, Salva, Zagra, Nimigea, Chiuza, Şintereag, Dumitra, Telciu, Dumitra, Telciu, Şieu-Odorhei

Aşezările umane cu funcţie de centru polarizator (loc central) sunt scrise cu caractere îngroşate.

3. Structuri intercomunale polarizate de tip periurban. Zonele metropolitane

3.1. Conceptul de „zonă metropolitană" - între modelul american, cel vest-european şi cel românesc

Zonele metropolitane, ca structuri de cooperare intercomunală rezultă din complementaritatea potenţialului celor două tipuri de structuri administrative de nivel local: cele cu grad avansat de urbanizare, reprezentate de nucleele de convergenţă regională şi departamentală şi comunele incluse în zona periurbană a acestora. Primele, caracterizate prin cele mai mari densităţi de populaţie la nivelul intravilanului şi prin teritorii administrative restrânse ca suprafaţă, dispun şi de cele mai mari bugete locale; comunele limitrofe în schimb, cu resurse financiare limitate dispun de spaţii excedentare. Preţul ridicat al terenului din intravilan determină fenomenul de exurbaţie, prin localizarea unor investiţii aferente oraşului în zona sa periurbană, limitele administrative devenind pur formale. Oraşul se extinde dincolo de limitele sale administrative, ruralul evoluează de la spaţiu polarizat la spaţiu integrat. Cooperarea intercomunală la nivelul spaţiului periurban devine astfel esenţială pentru o dezvoltare regională integrată.

Conceptul de *zonă metropolitană* a fost implementat pentru prima dată în S.U.A. în anii '50 sub forma „Standard Metropolitan Statistical Areas" (SMSA), fiind ulterior preluat şi de alte ţări anglo-saxone. Criteriile de identificare şi definire a

unei SMSA se bazează pe structura populaţiei active şi pe fenomenul polarizării şi al migraţiilor periodice. Ele au evoluat în timp, definitivându-se în 1970, când au fost delimitate 65 SMSA: 1 cu peste 15 milioane locuitori (New York), 2 între 5 şi 10 milioane locuitori (Los Angeles - Long Beach şi Chicago), 3 între 3 şi 5 milioane locuitori (Philadelphia, Detroit şi San Francisco - Oakland), 7 între 2 şi 3 milioane locuitori, 20 între 1 şi 2 milioane locuitori şi 32 între 0,5 şi 1 milion locuitori.

Constituirea acestora se bazează pe un comitat polarizator, având cel puţin un oraş cu peste 50.000 locuitori. Comitatele limitrofe lui sunt adăugate, formând SMSA dacă cel puţin 25% din populaţia activă (calculată fie la locul de muncă, fie la cel de rezidenţă), lucrează în sectoare neagricole. În plus, este necesară îndeplinirea, selectiv, şi a altor criterii (Bastié, Dézert, 1980):

- cel puţin 50% din totalul populaţiei trebuie să locuiască în zone cu densităţi de peste 150 locuitori / milă pătrată (aproximativ 63 loc/kmp);
- populaţia ocupată în sectoarele non-agricole din comitatele limitrofe celui considerat „nucleu" trebuie să depăşească 10% din cea a comitatului „nucleu";
- ca valoare absolută, populaţia activă non-agricolă trebuie să fie de peste 10.000 locuitori;
- integrarea unui comitat într-o SMSA se face dacă cel puţin 15% din populaţia activă lucrează în respectiva SMSA.

În Noua Anglie, delimitarea este şi mai riguroasă, în loc de perimetrul administrativ al comitatelor, folosindu-se ca bază de pornire pentru delimitare, teritoriul urban.

În Franţa este utilizat termenul de „Zonă de populare industrial-urbană" (ZPIU), ce înglobează unităţi administrative urbane şi rurale în care nivelul migraţiilor zilnice domiciliu - loc de muncă este relativ ridicat.

Literatura geografică românească defineşte zonele metropolitane ca fiind spaţii aflate sub influenţa unor centre urbane cu funcţii macroregionale a căror populaţie depăşeşte 1 milion locuitori, plafonul demografic al zonelor metropolitane fiind cuprins între 5 şi 30 milioane locuitori (Erdeli, *et al*, 1999). Prin urmare, extrapolat la spaţiul românesc, termenul „metropolitan" este impropriu. Metropolele regionale, cu excepţia Capitalei, se situează sub plafonul demografic de 400.000 locuitori şi polarizează spaţii ce deţin sub 1 milion locuitori, a căror caracteristici sunt mult mai apropiate zonelor periurbane. Iată de ce, în legislaţia românească a fost introdus la baza definirii zonei metropolitane caracterul asociativ al structurilor administrativ-teritoriale de nivel comunal limitrofe marilor centre urbane. Astfel, potrivit legii 351/2001 (Legea privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional - Secţiunea a IV-a - Reţeaua de localităţi), prin zonă metropolitană se înţelege „zona constituită prin asociere, pe bază de parteneriat voluntar, între marile centre urbane şi localităţile urbane şi rurale situate în zona imediată, la distanţe de până la 30 km, între care s-au dezvoltat relaţii de cooperare pe multiple planuri. Prin aceeaşi lege sunt incluse în categoria marilor centre urbane Capitala alături de 11 municipii de rangul I: Bacău, Braşov, Brăila şi Galaţi - definite ca formând singurul *sistem urban* din România, Cluj Napoca, Constanţa, Craiova, Iaşi, Oradea, Ploieşti şi Timişoara. Zonele metropolitane frontaliere reprezintă o situaţie distinctă, în care cooperarea intercomunală la nivelul zonei metropolitane reprezintă o premisă esenţială pentru o cooperare transfrontalieră la nivel euroregional.

3.2. Zone metropolitane frontaliere în România. Propuneri

În cele ce urmează vom prezenta delimitarea şi principalele caracteristici a câtorva structuri de parteneriat intercomunal polarizate de un nucleu urban, unele deja constituite, altele aflate în stadiu de proiect sau doar propuneri, care prin

situarea lor periferică, în proximitatea zonei frontaliere pot avea un important rol în stimularea cooperării transfrontaliere. Toate acestea însă, reprezintă practic hinterlandul unor nuclee de polarizare regională a căror populaţie nu depăşeşte 350.000 locuitori (Oradea 206.614 loc, Iaşi 320.888 loc, Galaţi 298.861 loc, Brăila 216.292 loc, Constanţa 310.471 loc, la 18 martie 2002) *(Tab. 39)*.

3.2.1. Zona metropolitană Oradea **(Fig. 82)**

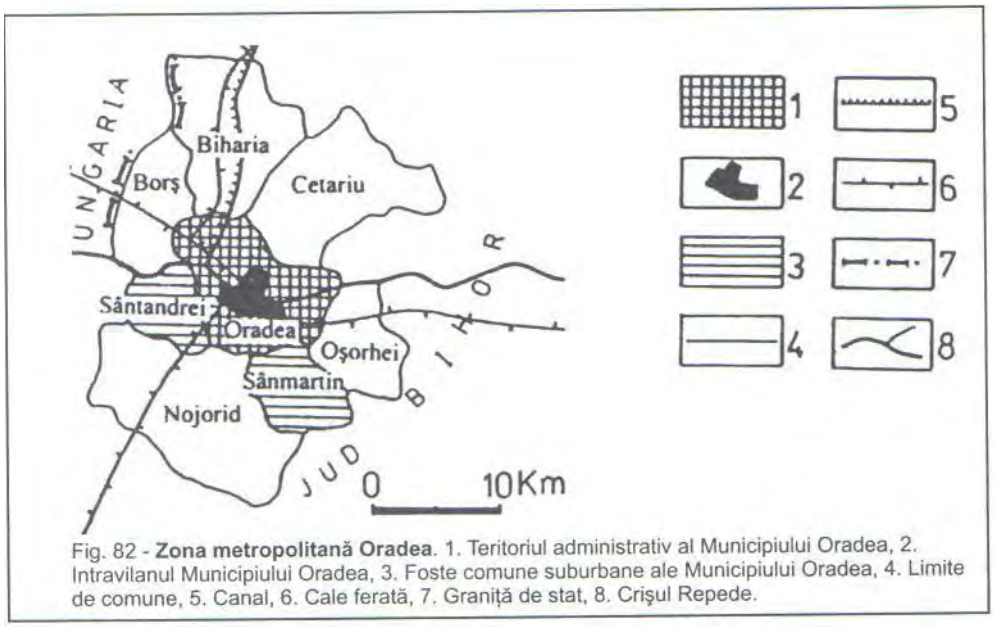

Fig. 82 - **Zona metropolitană Oradea**. 1. Teritoriul administrativ al Municipiului Oradea, 2. Intravilanul Municipiului Oradea, 3. Foste comune suburbane ale Municipiului Oradea, 4. Limite de comune, 5. Canal, 6. Cale ferată, 7. Graniţă de stat, 8. Crişul Repede.

Primul „experiment" de acest fel, constituit pe bază parteneriat voluntar, este Zona metropolitană Oradea ce reuneşte teritoriul administrativ al municipiului Oradea şi cel al comunelor limitrofe - Biharia, Borş, Cetariu, Nojorid, Oşorhei, Sânmartin şi Sântandrei, cu o populaţie totală de aproximativ 257.000 locuitori, puternic polarizată de municipiul Oradea (87% din populaţia totală). Comunele Borş şi Biharea sunt limitrofe graniţei, punctele de vamă aferente zonei metropolitane Oradea fiind cele de la Episcopia Bihor - Biharkeresztes şi Borş - Artand. Asocierea se bazează pe complementaritatea spaţială indusă de direcţiile de dezvoltare ale oraşului, de axele majore de transport, dar mai ales de preţul relativ scăzut al terenului din zona periurbană în comparaţie cu cel din intravilan ce determină extinderea infrastructurii urbane dincolo de perimetrul administrativ urban. Astfel delimitată, zona metropolitană Oradea este inclusă în zona periurbană a oraşului, extinsă până la Valea lui Mihai în nord; la Ciumeghiu, Holod şi Căpâlna în sud; Girişu de Criş şi Cheresig în vest şi Vadu Crişului - Bratca, în est (Susan, 1972).

Constituirea euroregiunii Bihor - Hajdu Bihar, axată pe parteneriatul dintre Oradea şi Debrecen a creat premisele circumscrierii zonei metropolitane Oradea ca nucleu terminal într-o arie urbanizată continuă transfrontalieră pe axa Oradea - Biharkeresztes - Berettyoujfalu - Derecske - Debrecen (74 km). La aceasta se adaugă proiectul de construire a aeroportului internaţional Oradea - Debrecen (cu două terminale: Oradea şi Debrecen) ce va contribui la urbanizarea zonei prin îmbunătăţirea infrastructurii de comunicaţii dintre cele două oraşe şi la atragerea de investiţii de-a lungul acestei axe de transport. Infrastructura rutieră potenţială este alcătuită din 16 drumuri transfrontaliere „potenţiale" dintre care în prezent sunt operative doar trei în regim internaţional şi două pentru trafic ocazional (Ilieş, 2004, p. 156).

Tabelul 39 – Zone metropolitane frontaliere în România

Zona metropolitană	Unităţi administrativ-teritoriale componente	Populaţia totală (loc.)	Populaţia nucleului urban (loc.)	Populaţia rurală (loc.)	Euroregiunea din care face parte
Oradea	Jud. Bihor: Oradea, Biharia, Borş, Cetariu, Nojorid, Oşorhei, Sânmartin, Sântandrei.	242.170	206.614 (85,3%)	35.556	**Bihor - Hajdu Bihar**
Iaşi	Jud. Iaşi: Iaşi, Aroneanu, Bârnova, Ciurea, Holboca, Leţcani, Miroslava, Popricani, Rediu, Schitu Duca, Tomeşti, Ungheni, Valea Lupului, Victoria.	410.870	320.888 (78,1%)	89.982	**Siret - Prut - Nistru**
Galaţi – Brăila	Jud. Galaţi: Galaţi, Şendreni, Vânători, Tuluceşti Jud. Brăila: Brăila, Chiscani, Vădeni. Jud. Tulcea: Măcin, I.C. Brătianu, Grindu, Jijila, Smârdan.	560.152	515.153 Galaţi + Brăila (92%)	44.999	**Dunărea de Jos**
Constanţa	Jud. Constanţa: Constanţa, Basarabi, Eforie, Năvodari, Ovidiu, Techirghiol, Agigea, Corbu, Costineşti, Cumpăna, Lumina, Mihail Kogălniceanu, Poarta Albă, Topraisar, Tuzla.	449.468	310.471 (60,1%)	60.072	**Dunăre - Dobrogea**

Datele pentru populaţie sunt la nivelul recensământului din 18 martie 2002.

3.2.2. Zona metropolitană Iaşi **(Fig. 83)**

La cealaltă extremitate a ţării, printr-un parteneriat între Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi şi autorităţile locale municipale, a fost delimitată Zona metropolitană Iaşi, ca structură de cooperare intercomunală ce reuneşte municipiul Iaşi şi 13 comune din aria sa periurbană: Aroneanu, Bârnova, Ciurea, Holboca, Leţcani, Miroslava, Popricani, Rediu, Schitu Duca, Tomeşti, Ungheni, Valea Lupului şi Victoria (Iaţu, 2004).

Elementul structurant este dat de axele rutiere şi feroviare ce converg către Iaşi, zona metropolitană Iaşi reunind atât fostele comune suburbane din imediata vecinătate a nucleului polarizator: Bârnova, Holboca, Rediu (din care s-a format în 2004 comuna Valea Lupului) şi Tomeşti, cât şi comune situate în inelul periferic, care nu se mărginesc cu perimetrul administrativ al municipiului Iaşi (Schitu Duca, Ungheni, Victoria). Prin ultimele două se asigură joncţiunea Zonei metropolitane Iaşi cu linia de graniţă, fluxurile transfrontaliere fiind concentrate prin punctele de vamă Iaşi-Socola-Ungheni (feroviar cu pod) şi Sculeni-Sculeni (rutier, prin transbordare cu bacul).

Zona metropolitană Iaşi are o populaţie totală de 410.870 loc. (18 martie 2002), concentrată în proporţie de aproape 80% în municipiul Iaşi şi face parte din Euroregiunea Siret-Prut-Nistru, ce reuneşte judeţele Iaşi, Neamţ şi Vaslui şi raioanele din partea centrală şi nord-vestică a Republicii Moldova, aferente fostelor judeţe Ungheni,

Lăpuşna, Chişinău, Orhei şi Soroca.

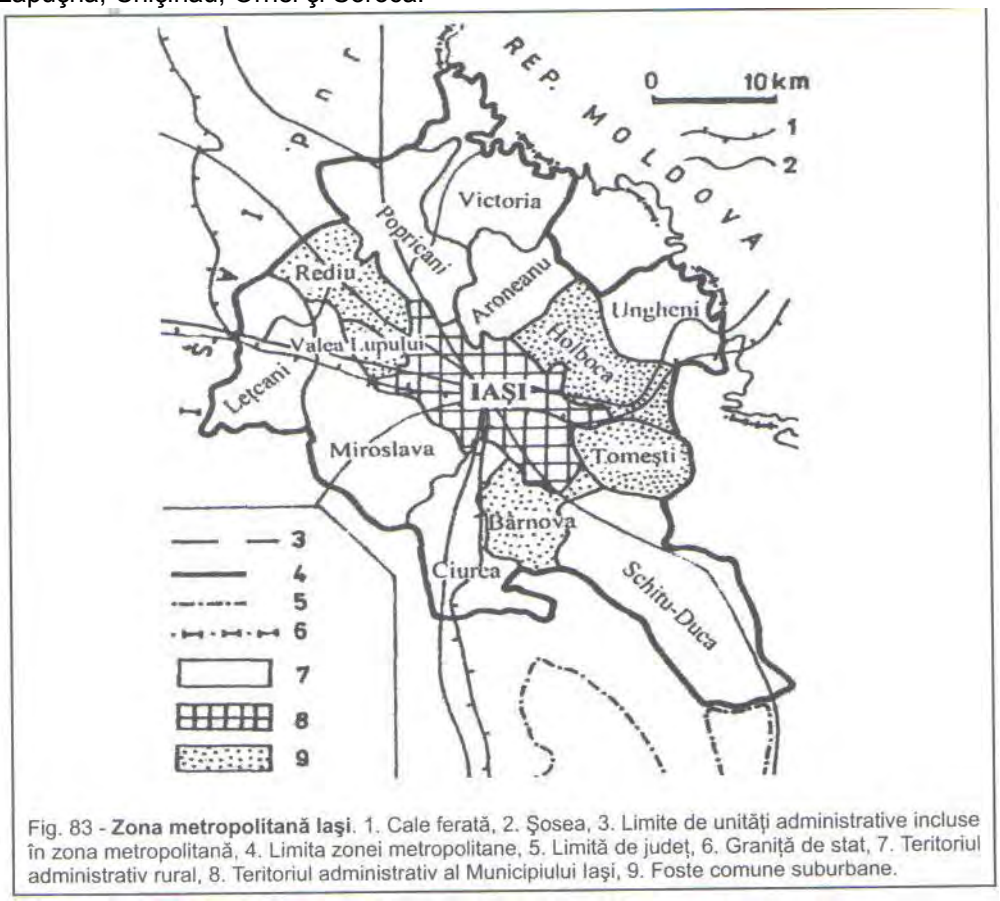

Fig. 83 - **Zona metropolitană Iaşi**. 1. Cale ferată, 2. Şosea, 3. Limite de unităţi administrative incluse în zona metropolitană, 4. Limita zonei metropolitane, 5. Limită de judeţ, 6. Graniţă de stat, 7. Teritoriul administrativ rural, 8. Teritoriul administrativ al Municipiului Iaşi, 9. Foste comune suburbane.

3.2.3. Zona metropolitană Galaţi-Brăila **(Fig. 84)**

Planul de dezvoltare a sistemului urban Galaţi şi Brăila prevede construirea unei arii urbanizate continui pe faleza Dunării, în perimetrul gurii de vărsare a Siretului, investiţie de aproximativ 1,5 miliarde USD, cu capital canadian. Investiţia, unică de acest fel în Europa de Est, ar urma să devină un adevărat oraş cu locuinţe, zone de agrement, stadioane, dotări culturale şi sanitare, campus universitar, ce se va interpune pe digul Dunării, între cele două oraşe. Aici ar urma să se individualizeze o mare arie de convergenţă a căilor de comunicaţie, prin construirea podului peste Dunăre şi a unui mare aeroport. În acest sens, a fost încheiat un acord de colaborare între cele două municipii şi judeţe, prin care ar urma să se asigure o dezvoltare unitară a întregii zone, municipalitatea din Brăila solicitând guvernului atribuirea din domeniul public a unui teren de aproximativ 500 hectare în apropiere de Galaţi, după cum în acelaşi perimetru Galaţiului i-a fost atribuit un teren de 1000 hectare pentru construcţia de locuinţe. Investiţia ar urma să fie începută prin construirea unei vaste zone rezidenţiale la Galaţi (cartierul Lunca Siretului) şi corespunzător, a uneia în nordul municipiului Brăila ce ar urma să asigure joncţiunea între cele două nuclee urbane; într-o a doua fază ar urma să fie asigurată infrastructura de transport prin construirea în acest perimetru a podului peste Dunăre, a unui aeroport internaţional

şi a unei şosele între cele două oraşe, pe digul Dunării, cu patru benzi de circulaţie şi tren rapid de tip monoray. Astfel ar urma să se contureze prima conurbaţie bipolară din România, extinsă la limita a trei judeţe: Galaţi, Brăila şi Tulcea. Prin urmare, pentru a i se asigura o dezvoltare unitară este necesară nu numai o strânsă cooperare între prefecturile celor trei judeţe, dar şi la nivelul autorităţilor locale implicate, prin constituirea unei zone metropolitane care să le includă.

Delimitarea zonei metropolitane pe care o propunem ar urma să includă 12 unităţi administrativ-teritoriale de nivel local, cu o populaţie de peste 560.000 locuitori (93,8% - populaţie urbană), dintre care 2 municipii reşedinţă de judeţ (Galaţi şi Brăila), 1 oraş (Măcin) şi 9 comune, dispuse astfel:

- în judeţul Galaţi: municipiul Galaţi şi comunele Şendreni, Tulucești şi Vânători;
- în judeţul Brăila: municipiul Brăila şi comunele Chiscani şi Vădeni;
- în judeţul Tulcea: oraşul Măcin şi comunele I. C. Brătianu, Grindu, Jijila şi Smârdan.

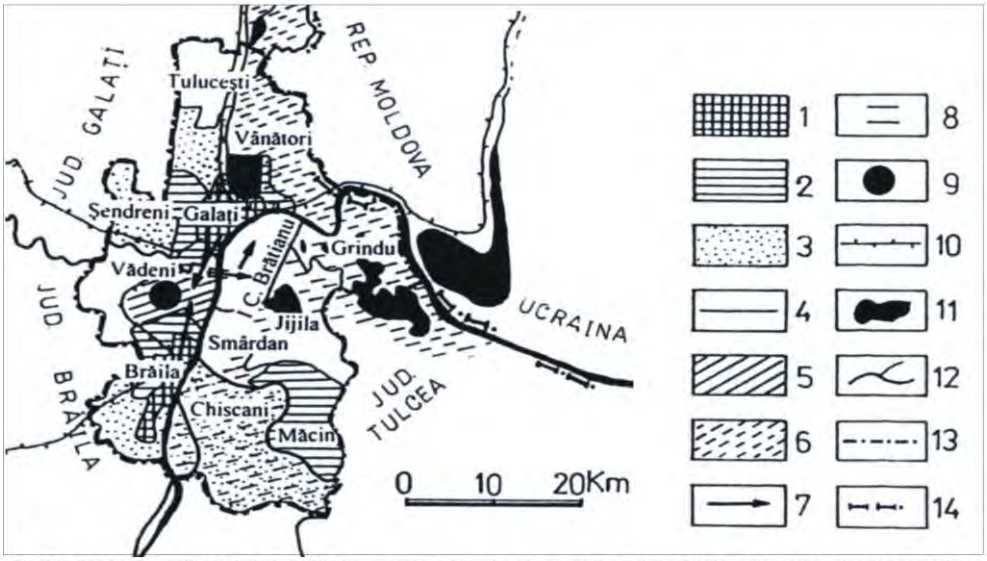

Fig. 84 - **Zona metropolitană Galaţi - Brăila** (propunere). 1. Intravilanul municipiilor Galaţi şi Brăila, 2. Suprafeţe administrative urbane, 3. Foste comune suburbane, 4. Limite de comune, 5. Teritoriu potenţial de extindere urbană, 6. Zone inundabile, improprii construcţiilor, 7. Direcţii potenţiale de extindere a intravilanului, 8. Amplasamentul probabil al viitorului pod transdanubian, 9. Amplasamentul potenţial al viitorului aeroport, 10. Căi ferate, 11. Limane fluviatile, 12. Artere hidrografice, 13. Limita zonei metropolitane, 14. Graniţă de stat.

Potenţialul de poziţie este amplificat de proximitatea graniţei cu Ucraina şi Republica Moldova; situarea viitoarei conurbaţii într-o arie de „triplex confinium", pe Dunărea maritimă, la gurile Siretului şi ale Prutului, îi conferă statutul de principal nucleu polarizator transfrontalier la nivelul Euroregiunii Dunărea de Jos. Situarea graniţei pe axa fluviatilă Dunăre - Prut induce un caracter de segregare între malul românesc pe de o parte şi cel moldovenesc şi ucrainean de cealaltă parte, determinat de lipsa şi calitatea precară a podurilor, ce determină orientarea şi intensitatea fluxurilor transfrontaliere. În aceste condiţii, schimburile transfrontaliere se realizează după un sistem euroregional de tip „clepsidră" (Ilieş, 2004, p. 100), fiind canalizate prin podul de la Giurgiuleşti (relaţia Galaţi – Giurgiuleşti - Reni).

3.2.4. Zona metropolitană Constanţa **(Fig. 85)**

Un alt perimetru considerat viabil pentru dezvoltarea unei zone metropolitane este cel limitrof municipiului Constanţa. Extinderea şi dezvoltarea staţiunilor turistice

estivale pe aproape întregul litoral la sud de Constanţa, existenţa unor nuclee urbane în zona sa periurbană (Năvodari, Medgidia, Basarabi, Ovidiu, Techirghiol şi Eforie), dar şi a unor centre de convergenţă a fluxurilor de transport cu caracter intermodal (aeroportul internaţional Mihail Kogălniceanu, porturile Midia-Năvodari şi Constanţa Sud–Agigea, nucleele feroviare de la Palas-Constanţa şi Valul lui Traian) au determinat individualizarea unei axe urbane cvasi-continui între Năvodari şi Mangalia cu profil industrial-portuar şi turistic. Urbanizarea intensă a întregii zone adiacente litoralului şi necesitatea unei strânse cooperări locale ca urmare a funcţionalităţii comune, unitare, a întregii zone sunt principalele argumente pentru constituirea unei zone metropolitane a municipiului Constanţa.

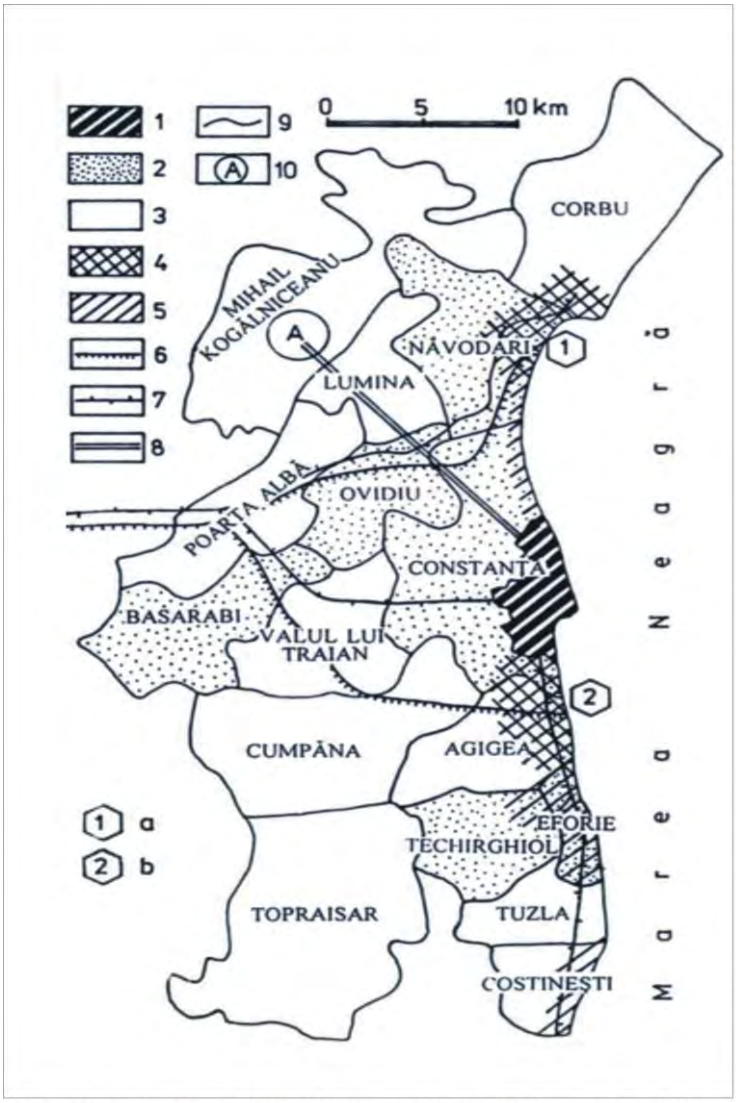

Fig. 85 - **Zona metropolitană Constanța (propunere)**. 1. Intravilanul Municipiului Constanța, 2. Suprafețe administrative urbane, 3. Suprafețe administrative rurale, 4. Infrastructuri portuare, 5. Infrastructuri turistice, 6. Canale navigabile, 7. Căi ferate, 8. Autostradă, 9. Limite de unități administrative, 10. Aeroport internațional. a. Portul Midia - Năvodari, b. Portul Constanța Sud-Agigea.

Aceasta ar putea cuprinde, în accepţiunea noastră, pe lângă municipiul Constanţa, oraşele Basarabi, Eforie, Năvodari, Ovidiu şi Techirghiol şi comunele Agigea, Corbu, Costineşti, Cumpăna, Lumina, Mihail Kogălniceanu, Poarta Albă, Topraisar, Tuzla şi Valul lui Traian cu potenţial demografic, economico-social şi funcţionalităţi diferite. Eforie, Techirghiol, Costineşti şi Agigea au funcţie turistică (asociată în primele două cazuri cu cea balneoclimaterică, iar în cazul localităţii Agigea cu cea portuară); Poarta Albă, Mihail Kogălniceanu şi Valul lui Traian s-au specializat în transporturi, Năvodari şi Ovidiu sunt oraşe industriale (combinat petrochimic, respectiv termocentrală), Basarabi este oraş agroindustrial (specializat mai ales în viticultură), Cumpăna, Topraisar, Corbu au funcţie predominant agricolă, asociată, în unele cazuri cu cea militară (Topraisar, Mihail Kogălniceanu, Basarabi).

Populaţia totală a zonei metropolitane Constanţa se apropie de 450.000 locuitori, municipiul Constanţa deţinând o pondere de 69% din total, iar celelalte oraşe împreună 73.000 locuitori (16,2%), în mediul rural locuind doar 66.000 persoane (14,8%).

Fluxurile transfrontaliere sunt preluate de portul Constanţa (cel mai mare port din bazinul Mării Negre şi al patrulea din Europa[257]), care prin poziţia sa geostrategică de excepţie, la unul dintre capetele magistralei fluviale transcontinentale Dunăre - Main - Rhin, dar şi la porţile Asiei Mici şi ale bazinului caucazian, constituie o veritabilă placă turnantă a transporturilor europene şi euro-asiatice. La acestea se adaugă aeroportul internaţional Mihail Kogălniceanu şi axele de legătură spre sud, spre punctele de vamă româno-bulgare de la Negru Vodă-Kardam (feroviar) şi Vama Veche - Durankulak (rutier).

3.3. Zona metropolitană Bucureşti

Municipiul Bucureşti, prin poziţia sa distinctă în sistemul urban naţional şi regional a determinat conturarea celei mai extinse arii de polarizare urbană din România, suprapusă judeţului Ilfov, celei mai mari părţi a judeţului Giurgiu, jumătăţii vestice a judeţelor Ialomiţa şi Călăraşi, celei sudice a judeţelor Dâmboviţa şi Prahova şi celei estice a judeţului Teleorman. Aceasta se caracterizează însă printr-un grad avansat de ruralizare cu excepţia „inelului" limitrof Capitalei care, datorită preţului mai scăzut al terenului faţă de intravilan a preluat o serie de funcţionalităţi urbane: mică industrie, spaţii comerciale şi de depozitare, zone de agrement. Prin urmare, zona metropolitană Bucureşti prezintă toate caracteristicile unui spaţiu rural polarizat, aşezările urbane din acest areal (Budeşti, Bragadiru, Chitila, Măgurele, Pantelimon, Mihăileşti, Fundulea, Bolintin-Vale, Buftea, Otopeni, Popeşti-Leordeni sau Voluntari) neputând prelua rolul unor nuclee de structurare spaţială.

Una din primele delimitări ale zonei metropolitane a Capitalei (Ianoş *et al.*, 1998-1999) **(Fig. 86)**, include 92 de unităţi administrative de nivel local (83 comune şi 9 oraşe) din 5 judeţe: Ilfov, Călăraşi, Giurgiu, Dâmboviţa şi Ialomiţa. Aceasta este inclusă ca suprafaţă în zona de influenţă urbană a Capitalei, însă depăşeşte ca extindere zona sa periurbană (Iordan, 1973).

O altă posibilă delimitare teritorială a unei structuri administrative polarizată de Bucureşti (Iordan, 2003) propune un „district" Bucureşti **(Fig. 87)** care să includă alături de municipiul Bucureşti 9 suburbii, 8 oraşe (dintre care 5 sunt actuale comune) şi 30 comune (dintre care 3 sunt propuneri de noi structuri administrative). Acest model de organizare, destul de frecvent utilizat, este însă specific unor state cu structură federală sau regională în care Capitala reprezintă un simbol al unificării politice a

[257] După Rotterdam, Anvers şi Marsilia.

ţării (Australian Capital Territory, Distrito Federal în Brazilia sau în Mexic, Regiunea Bruxelles în Belgia, Comunidad Madrid în Spania, Districtul Columbia în S.U.A. etc.).

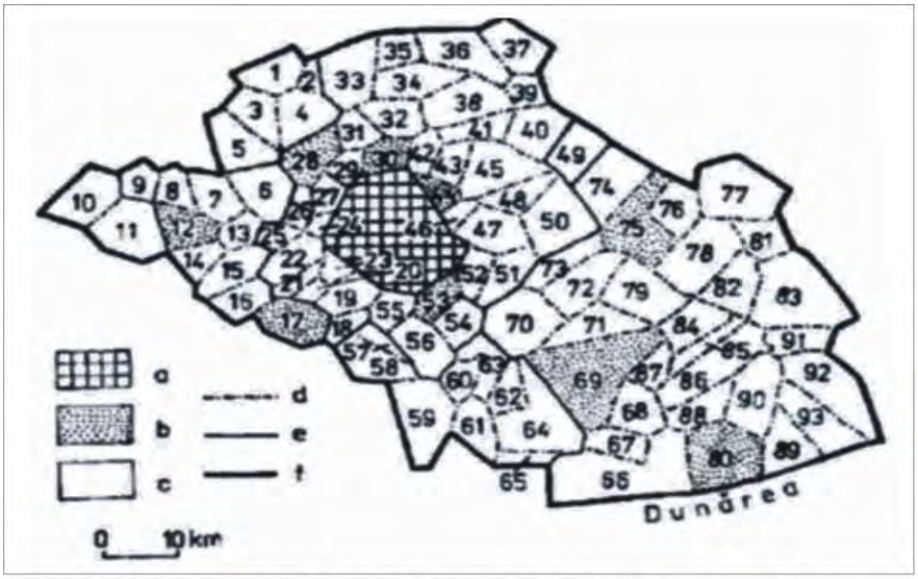

Fig. 86 - **Zona metropolitană Bucureşti** (Ianoş et al., 1998-1999). a. Intravilanul Capitalei, b. Teritorii administrative urbane, c. Teritorii administrative rurale, d. Limite de comune, e. Limite de județe, f. Limita zonei metropolitane Bucureşti.

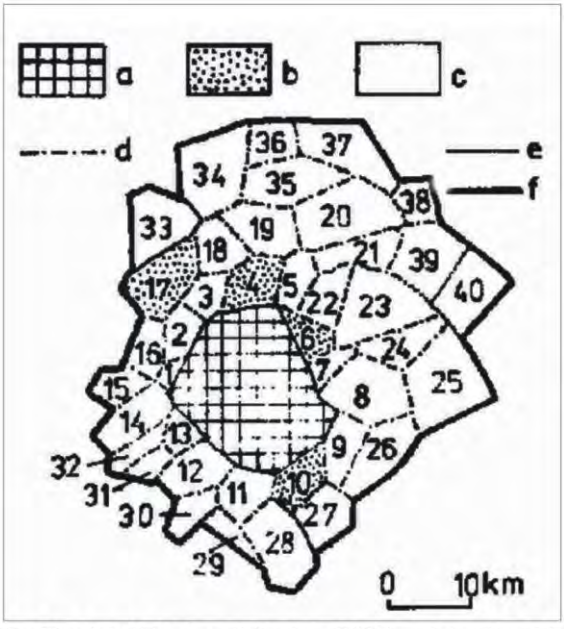

Fig. 87 - **Districtul Bucureşti** (Iordan, 2003). a. Intravilanul Capitalei, b. Teritorii administrative urbane, c. Teritorii administrative rurale, d. Limite de comune, e. Limite de județe, f. Limita Districtului Bucureşti.

Numerele din figura 86 indică :

1. Butimanu, 2. Niculeşti, 3. Ciocăneşti, 4. Crevedia, 5. Tărtăşeşti, 6. Joiţa, 7. Ulmi, 8. Floreşti-Stoeneşti, 9. Găiseni, 10. Vânătorii Mici, 11. Crevedia Mare, 12. Bolintin-Vale, 13. Bolintin-Deal, 14. Ogrezeni, 15. Grădinari, 16. Buturugeni, 17. Mihăileşti, 18. Dărăşti, 19. Măgurele, 20. Cornetu, 21. Clinceni, 22. Domneşti, 23. Bragadiru, 24. Chiajna, 25. Ciorogârla, 26. Dragomireşti-Vale, 27. Chitila, 28. Buftea, 29. Mogoşoaia, 30. Otopeni, 31. Corbeanca, 32. Baloteşti, 33. Periş, 34. Snagov, 35. Ciolpani, 36. Gruiu, 37. Nuci, 38. Moara Vlăsiei, 39. Grădiştea, 40. Petrăchioaia, 41. Dascălu, 42. Tunari, 43. Ştefăneşti, 44. Voluntari, 45. Afumaţi, 46. Dobroeşti, 47. Pantelimon, 48. Găneasa, 49. Sineşti, 50. Brăneşti, 51. Cernica, 52. Glina, 53. Popeşti-Leordeni, 54. Berceni, 55. Jilava, 56. Vidra, 57. 1 Decembrie, 58. Adunaţii Copăceni, 59. Comana, 60. Colibaşi, 61. Gostinari, 62. Valea Dragului, 63. Vărăşti, 64. Hotarele, 65. Greaca, 66. Chirnogi, 67. Căscioarele, 68. Radovanu, 69. Budeşti, 70. Frumuşani, 71. Vasilaţi, 72. Plătăreşti, 73. Fundeni, 74. Belciugatele, 75. Fundulea, 76. Tămădău Mare, 77. Ileana, 78. Săruleşti, 79. Sohatu, 80. Oltenita, 81. Nicolae Bălcescu, 82. Gurbăneşti, 83. Valea Argovei, 84. Nana, 85. Luica, 86. Curcani, 87. Şoldanu, 88. Mitreni, 89. Spanţov, 90. Ulmeni, 91. Frăsinet, 92. Mănăstirea, 93. Chiselet

Numerele din figura 87 indică:

1. Chiajna, 2. Chitila, 3. Mogoşoaia, 4. Otopeni, 5. Tunari, 6. Voluntari, 7. Dobroeşti, 8. Pantelimon, 9. Glina, 10. Popeşti-Leordeni, 11. Jilava, 12. Măgurele, 13. Bragadiru, 14. Domneşti, 15. Ciorogârla, 16. Dragomireşti-Vale, 17. Buftea, 18. Corbeanca, 19. Baloteşti, 20. Moara Vlăsiei, 21. Dascălu, 22. Ştefăneşti, 23. Afumaţi, 24. Găneasa, 25. Brăneşti, 26. Cernica, 27. Berceni, 28. Vidra, 29. 1 Decembrie, 30. Dărăşti, 31. Cornetu, 32. Clinceni, 33. Crevedia, 34. Periş, 35. Snagov, 36. Ciolpani, 37. Gruiu, 38. Grădiştea, 39. Petrăchioaia, 40. Sineşti.

Din punct de vedere administrativ, zona limitrofă Capitalei a fost inclusă în 1981 în Sectorul Agricol Ilfov[258], conceput iniţial ca o zonă agricolă de aprovizionare imediată a Municipiului Bucureşti, subordonată acestuia[259]. Prin legea 50/1997 a fost investit cu statutul de judeţ, având reşedinţa în Municipiul Bucureşti, situaţie neconstituţională, datorită stabilirii reşedinţei în afara teritoriului administrativ propriu (Popescu, 1999).

Extinderea sa (asimetrică, mult mai dezvoltată către nord) nu corespunde însă nici zonei de aprovizionare cu produse agricole a Capitalei, nici zonei sale periurbane, aceasta fiind mult mai extinsă (Iordan, 1973) **(Fig. 88)**.

Constituirea Sectorului Agricol Ilfov s-a realizat prin amputarea fostului judeţ Ilfov (de la 8225 km² în 1968, la 1593 km² în prezent) şi crearea a două noi judeţe: Giurgiu şi Călăraşi. În componenţa sa iniţială se aflau 26 de comune (cu 70 de sate), cu 7 mai puţin faţă de cel mai mic judeţ (Covasna). La acestea s-au adăugat ulterior 9 comune de la judeţul Giurgiu şi 3 de la judeţul Ialomiţa *(Tab. 40)*.

Tabelul 40 – Comune care au trecut de la un judeţ la altul în zona metropolitană a Capitalei (1981-1986)

Comunele	Judeţul de la care s-au desprins	Judeţul la care au trecut	Decretul
Ileana	Ialomiţa	Călăraşi	115 / 1982
Ciorogârla, Clinceni, Cornetu, Dărăşti-Ilfov, Domneşti, Dragomireşti-Vale	Giurgiu	Ilfov	368 / 1985
Berceni, 1 Decembrie, Vidra	Giurgiu	Ilfov	209 / 1986
Grădiştea, Nuci, Petrăchioaia	Ialomiţa	Ilfov	263 / 1981

[258] Sectorul Agricol Ilfov a fost constituit, împreună cu judeţele Călăraşi şi Giurgiu prin reorganizarea administrativă a judeţelor Ialomiţa şi Ilfov. Această modificare administrativă a afectat şi apartenenţa administrativă a unor comune din judeţele Dâmboviţa şi Teleorman.

[259] În temeiul art. 8, alin. 2 al legii 2/1968.

Prin legea 50/1997 Sectorul Agricol Ilfov a fost investit cu statut de judeţ, alcătuit din 4 oraşe, 35 comune şi 103 sate **(Fig. 89)**.

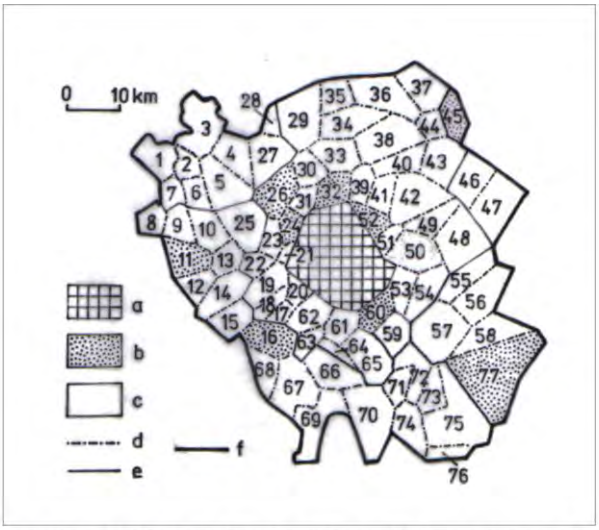

Fig. 88 - **Zona periurbană Bucureşti** (Iordan, 1973). a. Intravilanul Capitalei, b. Teritorii administrative urbane, c. Teritorii administrative rurale, d. Limite de comune, e. Limite de județe, f. Limita zonei periurbane Bucureşti.

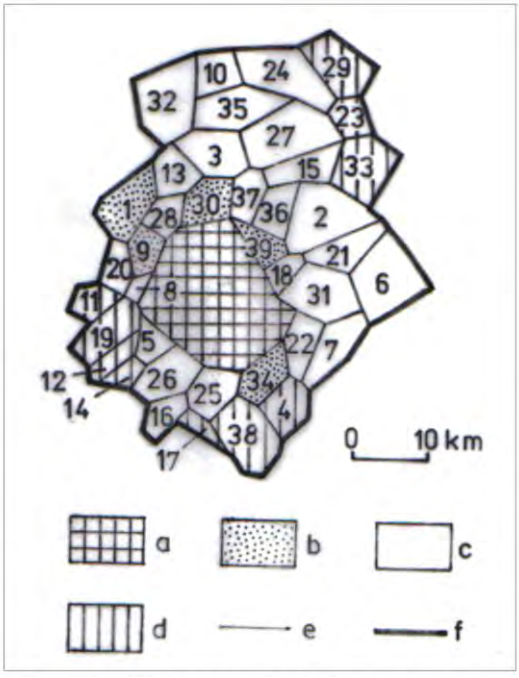

Fig. 89 - **Județul Ilfov** (2006). a. Intravilanul Capitalei, b. Teritorii administrative urbane, c. Teritorii administrative rurale, d. Comune adăugate de la județele vecine (1981-1986), e. Limite de comune, f. Limita Județului Ilfov.

Numerele din figura 88 indică:

1. Lunguleţu,	2. Slobozia Moară,	3. Răcari,	4. Ciocăneşti,
5. Tărtăşeşti,	6. Brezoaiele,	7. Poiana,	8. Potlogi,
9. Găiseni,	10. Floreşti-Stoeneşti,	11. Bolintin-Vale,	12. Ogrezeni,
13. Bolintin-Deal,	14. Grădinari,	15. Buturugeni,	16. Mihăileşti,
17. Cornetu,	18. Clinceni,	19. Domneşti,	20. Bragadiru,
21. Chiajna,	22. Ciorogârla,	23. Dragomireşti-Vale,	24. Chitila,
25. Joiţa,	26. Buftea,	27. Crevedia,	28. Niculeşti,
29. Periş,	30. Corbeanca,	31. Mogoşoaia,	32. Otopeni,
33. Baloteşti	34. Snagov,	35. Ciolpani,	36. Gruiu,
37. Nuci,	38. Moara Vlăsiei,	39. Tunari,	40. Dascălu,
41. Ştefăneşti,	42. Afumaţi,	43. Petrăchioaia,	44. Grădiştea,
45. Fierbinţi-Târg,	46. Sineşti,	47. Belciugatele,	48. Brăneşti,
49. Găneasa,	50. Pantelimon,	51. Dobroeşti,	52. Voluntari,
53. Glina,	54. Cernica,	55. Fundeni,	56. Plătăreşti,
57. Frumuşani,	58. Vasilaţi,	59. Berceni,	60. Popeşti-Leordeni,
61. Jilava,	62. Măgurele,	63. Dărăşti,	64. 1 Decembrie,
65. Vidra,	66. Adunaţii Copăcen	67. Singureni,	68. Iepureşti,
69. Călugăreni,	70. Comana,	71. Colibaşi,	72. Vărăşti,
73. Valea Dragului,	74. Gostinari,	75. Hotarele,	76. Greaca,
77. Budeşti.			

Numerele din figura 89 indică:

1. Buftea, 2. Afumaţi, 3. Baloteşti, 4. Berceni, 5. Bragadiru, 6. Brăneşti, 7. Cernica, 8. Chiajna, 9. Chitila, 10. Ciolpani, 11. Ciorogârla, 12. Clinceni, 13. Corbeanca, 14. Cornetu, 15. Dascălu, 16. Dărăşti, 17. 1 Decembrie, 18. Dobroeşti, 19. Domneşti, 20. Dragomireşti-Vale, 21. Găneasa, 22. Glina, 23. Grădiştea, 24. Gruiu, 25. Jilava, 26. Măgurele, 27. Moara Vlăsiei, 28. Mogoşoaia, 29. Nuci, 30. Otopeni, 31. Pantelimon, 32. Periş, 33. Petrăchioaia, 34. Popeşti-Leordeni, 35. Snagov, 36. Ştefăneşti, 37. Tunari, 38. Vidra, 39. Voluntari.

Proiectul unei viitoare legi a Capitalei ar urma să transforme judeţul Ilfov în Zona Metropolitană Bucureşti, alcătuită, după modelul Romei, dintr-un centru metropolitan (actualul municipiu Bucureşti) şi zone premetropolitane (comunele şi oraşele situate în Ilfov) şi condusă de un guvernator cu rang de prim-ministru şi de un administrator general al zonei metropolitane.

Fiecare localitate ar urma să-şi păstreze actuala structură administrativă, programele şi proiectele de dezvoltare urmând însă să se aplice unitar, la nivelul „zonei metropolitane". Teritorial, aceasta ar urma să cuprindă aproximativ 2050 kmp, din care 800 în domeniul rural şi 250 în cel urban. Puternica polarizare exercitată de Capitală este evidenţiată atât de structura populaţiei: aproape 2 milioane de locuitori în centrul metropolitan, faţă de circa 400.000 în zonele premetropolitane, cât mai ales de puternicele contraste de ordin economico-social şi tehnico-edilitar dintre cele două componente ale zonei metropolitane propuse.

Modelul de optimizare pe care îl propunem ca o soluţie alternativă, consideră oportună o regândire de ansamblu a actualei organizări administrativ-teritoriale, pe baza relaţiilor dintre aşezările umane, respectiv a ariei de influenţă a Capitalei **(Fig. 90)**. Astfel, cea mai mare parte a aşezărilor rurale din judeţul Ilfov[260] se află în aria de influenţă directă a Bucureştiului, acestora adăugându-li-se altele din judeţele Giurgiu, Călăraşi, Dâmboviţa, Ialomiţa şi Teleorman.

[260] Excepţie fac comunele Ciolpani şi Nuci din extremitatea nordică a judeţului, situate mai aproape de Ploieşti.

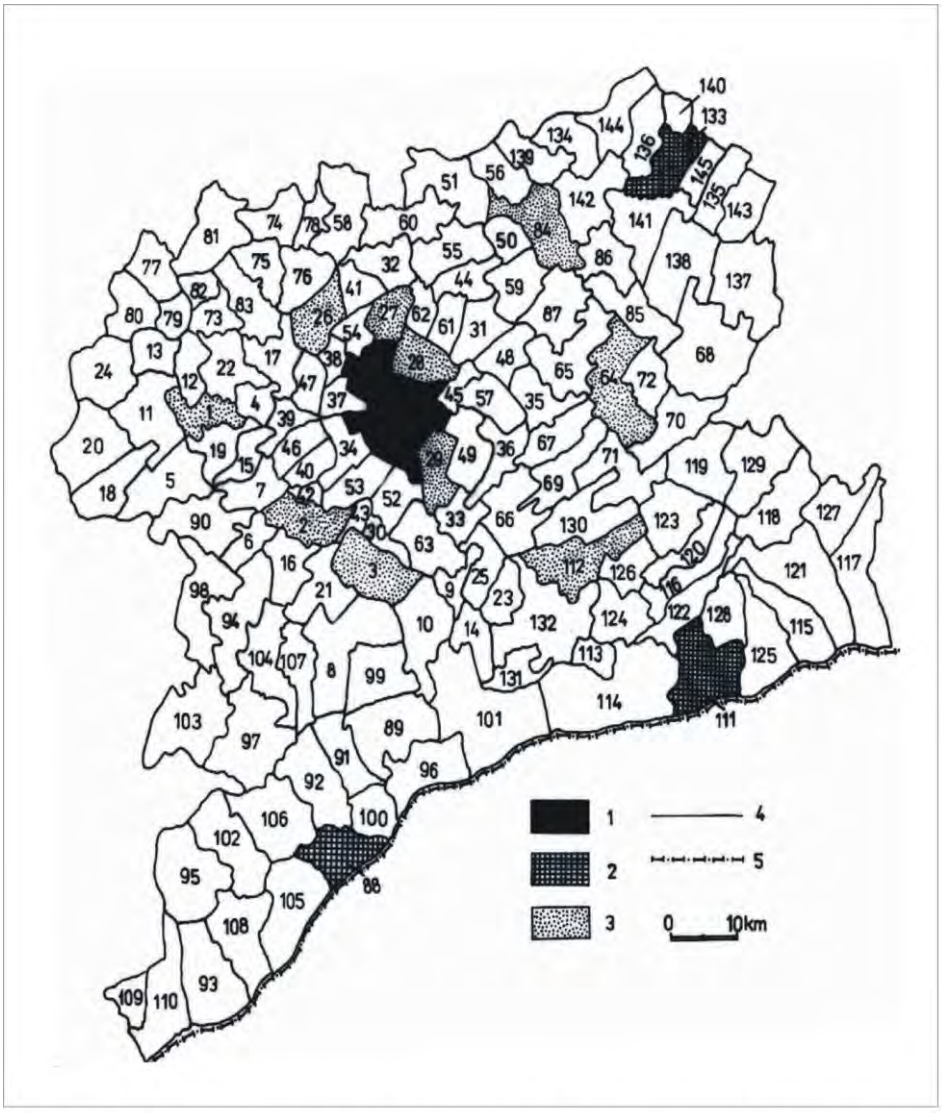

Fig. 90 - **Zona metropolitană Bucureşti** (propunere). 1. Teritoriu administrativ al Municipiului Bucureşti, 2. Teritorii administrative ale nucleelor de polarizare locală, 3. Teritorii administrative urbane, 4. Limite de localităţi, 5. Graniţă de stat.

Aria de influenţă indirectă a Capitalei, cuprinde aşezările situate la distanţe mai mari, ce gravitează spre aceasta prin intermediul unor centre de convergenţă locală (Giurgiu, Olteniţa şi Urziceni). Pe baza acestora au fost delimitate 3 unităţi administrative de nivel subdepartamental (de tipul plaselor interbelice) în care au fost incluse aşezări umane din actualele judeţe Ialomiţa, Giurgiu, Călăraşi şi Teleorman. S-a ajuns astfel la crearea unui macro-judeţ (Ilfov), constituit din 4 unităţi de nivel subdepartamental (de tipul plaselor interbelice) şi 145 unităţi administrative de nivel local (oraşe şi comune) ce includ 455 de aşezări umane, suprapus zonei metropolitane a Capitalei şi chiar inclus în zona de polarizare a acesteia *(Tab. 41)*.

Numerele din figura 90 indică:

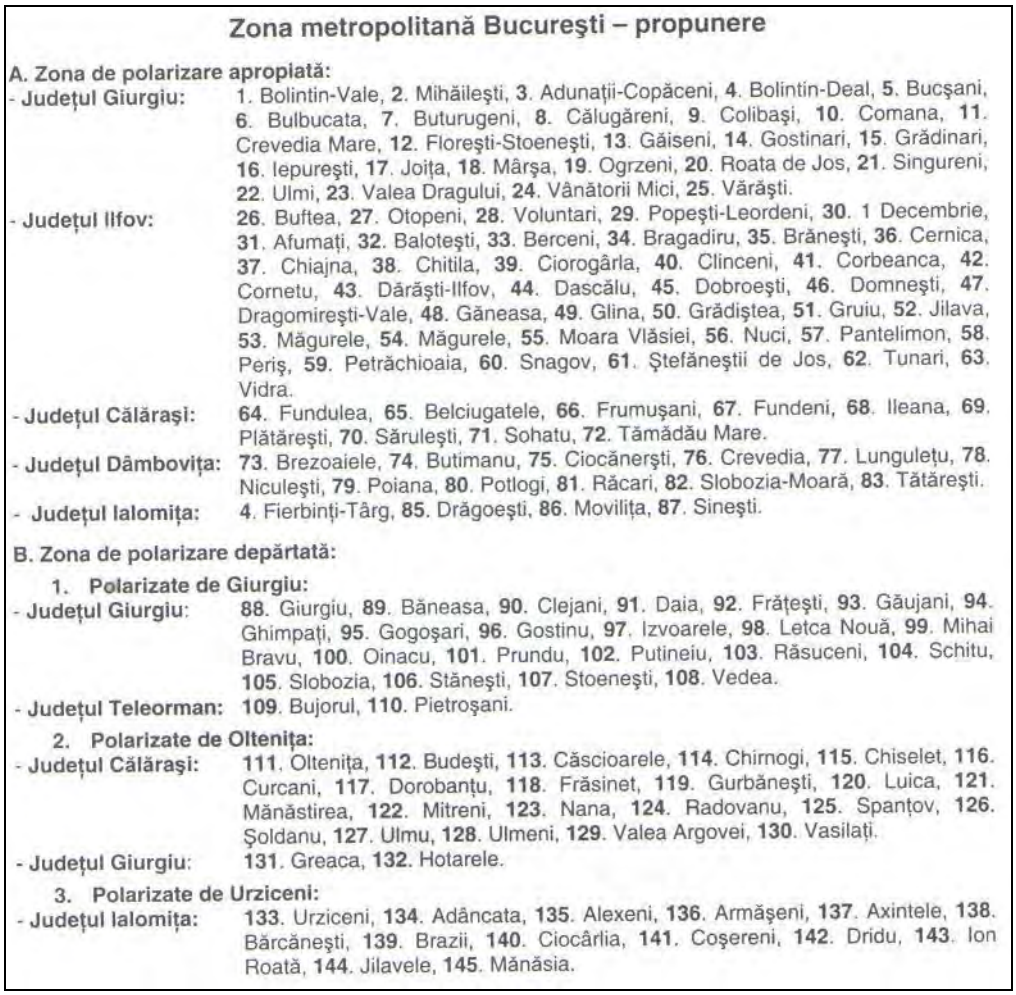

Zona metropolitană Bucureşti – propunere

A. Zona de polarizare apropiată:

- **Judeţul Giurgiu:** 1. Bolintin-Vale, **2**. Mihăileşti, **3**. Adunaţii-Copăceni, **4**. Bolintin-Deal, **5**. Bucşani, **6**. Bulbucata, **7**. Buturugeni, **8**. Călugăreni, **9**. Colibaşi, **10**. Comana, **11**. Crevedia Mare, **12**. Floreşti-Stoeneşti, **13**. Găiseni, **14**. Gostinari, **15**. Grădinari, **16**. Iepureşti, **17**. Joiţa, **18**. Mârşa, **19**. Ogrzeni, **20**. Roata de Jos, **21**. Singureni, **22**. Ulmi, **23**. Valea Dragului, **24**. Vânătorii Mici, **25**. Vărăşti.
- **Judeţul Ilfov:** **26**. Buftea, **27**. Otopeni, **28**. Voluntari, **29**. Popeşti-Leordeni, **30**. 1 Decembrie, **31**. Afumaţi, **32**. Baloteşti, **33**. Berceni, **34**. Bragadiru, **35**. Brăneşti, **36**. Cernica, **37**. Chiajna, **38**. Chitila, **39**. Ciorogârla, **40**. Clinceni, **41**. Corbeanca, **42**. Cornetu, **43**. Dărăşti-Ilfov, **44**. Dascălu, **45**. Dobroeşti, **46**. Domneşti, **47**. Dragomireşti-Vale, **48**. Găneasa, **49**. Glina, **50**. Grădiştea, **51**. Gruiu, **52**. Jilava, **53**. Măgurele, **54**. Măgurele, **55**. Moara Vlăsiei, **56**. Nuci, **57**. Pantelimon, **58**. Periş, **59**. Petrăchioaia, **60**. Snagov, **61**. Ştefăneştii de Jos, **62**. Tunari, **63**. Vidra.
- **Judeţul Călăraşi:** **64**. Fundulea, **65**. Belciugatele, **66**. Frumuşani, **67**. Fundeni, **68**. Ileana, **69**. Plătăreşti, **70**. Săruleşti, **71**. Sohatu, **72**. Tămădău Mare.
- **Judeţul Dâmboviţa:** **73**. Brezoaiele, **74**. Butimanu, **75**. Ciocănerşti, **76**. Crevedia, **77**. Lungulețu, **78**. Niculeşti, **79**. Poiana, **80**. Potlogi, **81**. Răcari, **82**. Slobozia-Moară, **83**. Tătăreşti.
- **Judeţul Ialomiţa:** **4**. Fierbinţi-Târg, **85**. Drăgoeşti, **86**. Movilița, **87**. Sineşti.

B. Zona de polarizare depărtată:

1. **Polarizate de Giurgiu:**
   - **Judeţul Giurgiu:** **88**. Giurgiu, **89**. Băneasa, **90**. Clejani, **91**. Daia, **92**. Frăţeşti, **93**. Găujani, **94**. Ghimpaţi, **95**. Gogoşari, **96**. Gostinu, **97**. Izvoarele, **98**. Letca Nouă, **99**. Mihai Bravu, **100**. Oinacu, **101**. Prundu, **102**. Putineiu, **103**. Răsuceni, **104**. Schitu, **105**. Slobozia, **106**. Stăneşti, **107**. Stoeneşti, **108**. Vedea.
   - **Judeţul Teleorman:** **109**. Bujorul, **110**. Pietroşani.
2. **Polarizate de Oltenița:**
   - **Judeţul Călăraşi:** **111**. Oltenița, **112**. Budeşti, **113**. Căscioarele, **114**. Chirnogi, **115**. Chiselet, **116**. Curcani, **117**. Dorobanţu, **118**. Frăsinet, **119**. Gurbăneşti, **120**. Luica, **121**. Mănăstirea, **122**. Mitreni, **123**. Nana, **124**. Radovanu, **125**. Spanțov, **126**. Şoldanu, **127**. Ulmu, **128**. Ulmeni, **129**. Valea Argovei, **130**. Vasilaţi.
   - **Judeţul Giurgiu:** **131**. Greaca, **132**. Hotarele.
3. **Polarizate de Urziceni:**
   - **Judeţul Ialomiţa:** **133**. Urziceni, **134**. Adâncata, **135**. Alexeni, **136**. Armăşeni, **137**. Axintele, **138**. Bărcăneşti, **139**. Brazii, **140**. Ciocârlia, **141**. Coşereni, **142**. Dridu, **143**. Ion Roată, **144**. Jilavele, **145**. Mănăsia.

Tabelul 41 – Zona metropolitană Bucureşti – propunere

	JUDEŢUL	LOCALITĂŢILE COMPONENTE
A. Zona de polarizare apropiată	**Giurgiu**	Bolintin-Vale, Mihăileşti, Adunaţii-Copăceni, Bolintin-Deal, Bucşani, Bulbucata, Buturugeni, Călugăreni, Colibaşi, Comana, Crevedia Mare, Floreşti-Stoeneşti, Găiseni, Gostinari, Grădinari, Iepureşti, Joiţa, Mârşa, Ogrezeni, Roata de Jos, Singureni, Ulmi, Valea Dragului, Vânătorii Mici, Vărăşti.
	Ilfov	Buftea, Otopeni, Voluntari, Popeşti-Leordeni, 1 Decembrie, Afumaţi, Baloteşti, Berceni, Bragadiru, Brăneşti, Cernica, Chiajna, Chitila, Ciorogârla, Clinceni, Corbeanca, Cornetu, Dărăşti-Ilfov, Dascălu, Dobroeşti, Domneşti, Dragomireşti-Vale, Găneasa, Glina, Grădiştea, Gruiu, Jilava, Măgurele, Mogoşoaia, Moara Vlăsiei, Nuci, Pantelimon, Periş, Petrăchioaia, Snagov, Ştefăneştii de Jos, Tunari, Vidra.
	Călăraşi	Fundulea, Belciugatele, Frumuşani, Fundeni, Ileana, Plătăreşti, Săruleşti, Sohatu, Tămădău Mare.

	Dâmboviţa	Brezoaiele, Butimanu, Ciocăneşti, Crevedia, Lunguleţu, Niculeşti, Poiana, Potlogi, Răcari, Slobozia-Moară, Tărtăşeşti.
	Ialomiţa	Fierbinţi-Târg, Drăgoeşti, Moviliţa, Sineşti.
B. **Zona de polarizare depărtată**	**POLARIZATE DE GIURGIU**	
	Giurgiu	Giurgiu, Băneasa, Clejani, Daia, Frăţeşti, Găujani, Ghimpaţi, Gogoşari, Gostinu, Izvoarele, Letca Nouă, Mihai Bravu, Oinacu, Prundu, Putineiu, Răsuceni, Schitu, Slobozia, Stăneşti, Stoeneşti, Vedea.
	Teleorman	Bujoru, Pietroşani.
	POLARIZATE DE OLTENIŢA	
	Călăraşi	Olteniţa, Budeşti, Căscioarele, Chirnogi, Chiselet, Curcani, Dorobanţu, Frăsinet, Gurbăneşti, Luica, Mănăstirea, Mitreni, Nana, Radovanu, Spanţov, Şoldanu, Ulmu, Ulmeni, Valea Argovei, Vasilaţi.
	Giurgiu	Greaca, Hotarele.
	POLARIZATE DE URZICENI	
	Ialomiţa	Urziceni, Adâncata, Alexeni, Armăşeşti, Axintele, Bărcăneşti, Brazii, Ciocârlia, Coşereni, Dridu, Ion Roată, Jilavele, Mănăsia.

Capitolul VIII

DECIZIILE POLITICE INDUSE DE FACTORUL ECONOMIC ŞI IMPACTUL ACESTORA ÎN TERITORIU. ZONELE DEFAVORIZATE ŞI PARTICULARITĂŢILE LOR. AŞEZĂRILE UMANE DIN ZONELE DEFAVORIZATE

Odată cu apariţia în Monitorul Oficial al României a Hotărârii de Guvern privind aplicarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 24/1998 referitoare la regimul zonelor defavorizate a intrat în vigoare un regim special, prin care se acordau facilităţi importante investitorilor ce dezvoltă activităţi în aceste zone. Potrivit acestui act normativ, *zonele defavorizate reprezintă arii geografice strict delimitate teritorial, alcătuite din una sau mai multe unităţi administrativ-teritoriale alăturate*, care îndeplinesc cel puţin una din următoarele condiţii:

- au structuri productive monoindustriale, care, în activitatea zonei, mobilizează mai mult de 50% din populaţia salariată şi care necesită reconversia spre noi activităţi;
- sunt zone miniere unde personalul a fost disponibilizat, în proporţie de peste 25%, prin concedieri colective datorită aplicării programelor de reconversie industrială;
- s-au efectuat concedieri colective în urma lichidării, restructurării sau privatizării unor agenţi economici, care au afectat mai mult de 25% din numărul angajaţilor cu domiciliul stabil în zona respectivă;
- rata şomajului depăşeşte cu 30% media existentă la nivel naţional;
- sunt zone izolate, lipsite de mijloace de comunicaţii, iar infrastructura este slab dezvoltată.

Considerăm însă că din lista de criterii ce definesc zonele defavorizate nu pot lipsi considerente privind posibilităţile de reconversie profesională a forţei de muncă în raport de potenţialul zonei respective, restricţii şi disfuncţionalităţi induse de intensa degradare a mediului (poluare intensă, fenomene naturale restrictive - secete prelungite, alunecări de teren, degradarea terenurilor etc) care să ofere o imagine globală asupra gradului de atractivitate a zonei respective.

În unităţile administrative declarate zone defavorizate nivelul de trai este de regulă foarte scăzut, iar venitul mediu pe locuitor este mai mic de 75% din cel naţional (Erdeli, *et al.*, 1999, p. 353).

Deşi prevăzut în lege, criteriul contiguităţii nu este îndeplinit de toate zonele defavorizate: zona *Ştei-Nucet-Drăgăneşti* este discontinuă, fiind constituită din trei perimetre distincte, iar zona *Moldova Nouă-Anina* este alcătuită din două areale distincte.

1. Caracteristicile zonelor defavorizate din România

La 1 ianuarie 2003 erau declarate în România 37 de zone defavorizate **(Fig. 91)**, cu o suprafaţă totală de 16.738,48 kmp, majoritatea acestora aflându-se în jumătatea nord-vestică a ţării, în vreme ce arealele rurale de maximă sărăcie din Moldova (îndeosebi

din judeţele Botoşani şi Vaslui), din Bărăgan sau Câmpia Olteniei, cu un grad ridicat al dependenţei faţă de elementele climatice, nu beneficiază de astfel de facilităţi legislative.

Judeţele care au cele mai mari suprafeţe declarate zone defavorizate, sunt:

- *Suceava*, cu zona defavorizată Bucovina, ce ocupă 3270,51 kmp (38,24% din suprafaţa judeţului);
- *Hunedoara*, unde zonele Brad, Valea Jiului şi Hunedoara însumează 2599,62 kmp (36,8% din suprafaţa judeţului);
- *Caraş-Severin*, judeţ în care cele trei perimetre (Moldova Nouă-Anina, Bocşa şi Rusca Montană) au împreună 2366,7 kmp (27,78% din suprafaţa judeţului);
- *Maramureş*, cu 1619,43 kmp (25,7% din suprafaţă) reprezentată de perimetrele Baia Mare şi Borşa;
- *Gorj*, cu zonele miniere Albeni, Schela şi Motru - Rovinari, ce însumează 1283,25 kmp, respectiv 22,9% din suprafaţa judeţului;
- *Bistriţa-Năsăud,* unde zona minieră Rodna ocupă 1225,84 kmp (22,89% din suprafaţa judeţului);
- *Alba* (zonele Apuseni şi Cugir) cu o suprafaţă totală de 1395,27 kmp, respectiv 22,35% din suprafaţa totală a judeţului;
- *Sălaj*, cu 591,19 kmp, (15,3% din suprafaţa judeţului) - zonele Ip, Hida - Surduc - Jibou - Bălan şi Sărmăşag - Chieşd - Bobota;
- *Bihor*, cu zonele Ştei - Nucet; Borod - Şuncuiuş - Dobreşti - Vadu Crişului şi Popeşti - Derna - Aleşd, cu o suprafaţă totală de 700,1 kmp (respectiv 9,28% din suprafaţa judeţului).

La nivelul regiunilor de dezvoltare, cele mai mari suprafeţe declarate zone defavorizate sunt în Regiunea de Vest (7 zone cu o un total de 509.884 ha); în cea de Nord-Vest (9 zone, cu 413.656 ha) şi Nord-Est (5 zone, cu 398.302 ha), care concentrează împreună 79% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate. Primele două sunt alcătuite în exclusivitate din zone miniere, Regiunea de Vest fiind dominată de zonele Brad şi Moldova Nouă - Anina (cu 324.462 ha - 63,6% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate), iar cea de Nord-Vest de zona minieră Rodna şi de cele din judeţul Maramureş (Borşa-Vişeu şi Baia Mare). Regiunea de Nord-Est, suprapusă celei mai mari părţi a Podişului Moldovei este dominată net de zona minieră Bucovina (82,1% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate), celelalte 4 zone defavorizate încadrându-se fie în categoria zonelor miniere (Comăneşti), fie în cea a centrelor urbane cu industrie destructurată (Paşcani, Roman şi Negreşti), în vreme ce în ariile de profundă sărăcie din mediul rural, acestea lipsesc în totalitate.

Regiunile Centrală şi de Sud-Vest concentrează împreună 283.458,18 ha, respectiv 17% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate din România. Dacă pentru Regiunea Centrală, reprezentativă este zona Apusenilor, ce concentrează aproximativ 70% din suprafaţa zonelor defavorizate, celelalte 4 fiind constituite din perimetrele administrative ale unor oraşe cu industrie în declin, în Regiunea olteană toate cele trei perimetre declarate zone defavorizate corespund unor arii miniere din judeţul Gorj: Motru-Rovinari, Albeni şi Schela.

Regiunile de dezvoltare din cea mai mare parte zonelor de câmpie din sudul şi estul ţării, puternic afectate de secetă, nu concentrează decât 4% din suprafaţa totală a zonelor defavorizate din România. Acestea nu corespund unor zone agricole, cum ar fi fost firesc, ci unor localităţi miniere (Filipeşti, Ceptura şi Altân-Tepe), sau unor oraşe cu industrie destructurată (Zimnicea, Mizil, Mărăşeşti, Nehoiu şi Hârşova).

Fig. 91 - **Zonele defavorizate** (2003). 1. Oraşe, 2. Municipii.

Înfiinţate ca un obiectiv generos, de stimulare a investitorilor care vor să deschidă afaceri în unele regiuni slab dezvoltate economic, prin numeroasele controale ale comisarilor Gărzii financiare s-a dovedit că zonele defavorizate constituie de fapt pentru unii întreprinzători un instrument de evaziune fiscală. În loc să ofere locuri de muncă locuitorilor din aceste zone prin prelucrarea de materii prime importate cu tot felul de facilităţi fiscale, aceştia folosesc zonele defavorizate pentru a beneficia de scutiri de taxe, societăţile respective desfăşurându-şi activitatea în oraşe din cu totul alte zone.

2. Structura administrativ-teritorială a zonelor defavorizate

Dintre cele 37 de zone defavorizate luate în studiu, 15 au o structură simplă, ce se limitează la suprafaţa administrativă a unei singure localităţi, în cele mai multe cazuri oraşe mijlocii şi mici, cu industrie destructurată, aflată în declin: Copşa Mică, Cugir, Hârşova, Mărăşeşti, Mizil, Nădrag (singura aşezare rurală ce poate fi asimilată acestei categorii), Negreşti, Nehoiu şi Zimnicea. La acestea se adaugă aşezările cu profil minier, declarate zone defavorizate într-o primă etapă (1998-1999), care prin închiderea unor exploatări nerentabile au beneficiat de concedieri colective: atât din mediul rural (Altân-Tepe - Stejaru, Ceptura, Ip şi Rusca Montană) cât şi din cel urban (Baraolt şi Bălan).

Restul zonelor defavorizate au o structură complexă, ce cuprinde suprafeţele administrative a mai multor localităţi, în majoritatea cazurilor cu profil minier:

- *Albeni*, cu oraşul Târgu Cărbuneşti şi comunele Albeni, Bustuchin şi Roşia de Amaradia;
- *Apuseni*, cu oraşele Abrud, Baia de Arieş şi Zlatna şi comunele Almaşu Mare, Bistra, Bucium, Ciuruleasa, Lupşa, Mogoş, Roşia Montană, Sălciua şi Sohodol;
- *Baia Mare*, cu municipiul Baia Mare (singura reşedinţă de judeţ aflată într-o zonă defavorizată), oraşele Baia Sprie şi Cavnic şi comunele Cicârlău, Şişeşti şi Tăuţii Măgheruş;
- *Bocşa*, cu oraşul Bocşa şi comunele Dognecea, Lupac şi Ocna de Fier;
- *Borod - Şuncuiuş - Dobreşti - Vadu Crişului*, alcătuită din suprafeţele administrative ale respectivelor comune din judeţul Bihor;
- *Borşa - Vişeu*, alcătuită din suprafeţele administrative ale celor două oraşe;
- *Brad*, cu municipiul Brad şi comunele Baia de Criş, Băiţa, Blăjeni, Buceş, Bucuresci, Bulzeştii de Sus, Certeju de Sus, Criscior, Lungociu de Jos, Ribiţa, Tomeşti, Vaţa de Jos, Vălişoara şi Vorţa;
- *Bucovina*, cu municipiile Câmpulung Moldovenesc şi Vatra Dornei, oraşul Gura Humorului şi comunele Breaza, Broşteni, Cacica, Cârlibaba, Crucea, Dorna-Arini, Frasin, Fundu Moldovei, Iacobeni, Ostra, Panaci, Poiana Stampei, Pojorâta, Stulpicani şi Şaru Dornei;
- *Comăneşti*, cu oraşele Comăneşti şi Dărmăneşti şi comuna Agăş;
- *Filipeşti*, alcătuită din comunele Filipeştii de Pădure, Filipeştii de Târg şi Măgureni;
- *Hida - Surduc - Jibou - Bălan*, constituită din suprafeţele administrative ale respectivelor localităţi din judeţul Sălaj;
- *Hunedoara*, cu profil miniero-metalurgic, alcătuită din municipiul Hunedoara, oraşul Călan şi comunele Ghelari şi Teliucu Inferior;
- *Moldova Nouă - Anina*, cu oraşele Anina, Oraviţa şi Moldova Nouă şi comunele Berzasca, Bozovici, Cărbunari, Ciudanoviţa, Mehadia, Pescari, Prigor, Sasca Montană şi Sicheviţa;

- *Motru - Rovinari*, alcătuită din oraşele Motru (declarat municipiu) şi Rovinari şi din comunele Bâlteni, Cătunele, Câlnic, Drăgoteşti, Fărcăşeşti, Glogova, Mătăsari, Negomir, Plopşoru, Samarineşti şi Urdari;
- *Popeşti - Derna - Aleşd*, alcătuită din oraşul Aleşd şi din cele două comune din judeţul Bihor;
- *Rodna*, cu oraşul Sângeorz-Băi şi comunele Feldru, Ilva Mică, Lunca Ilvei, Maieru, Parva, Rebra, Rebrişoara, Rodna şi Şanţ;
- *Sărmăşag - Chieşd - Bobota*, alcătuită din suprafeţele administrative ale celor trei comune din judeţul Sălaj;
- *Schela*, constituită din oraşul Bumbeşti-Jiu şi comuna Schela;
- *Ştei - Nucet*, constituită din cele două oraşe, la care s-a alăturat ulterior, prin Hotărârea de guvern nr. 1199 din 29 noiembrie 2000, şi comuna Drăgăneşti;
- *Valea Jiului*, zonă defavorizată cu structură integral urbană, alcătuită din municipiul Petroşani şi oraşele Aninoasa, Lupeni, Petrila, Uricani şi Vulcan.

3. Posibilităţi de revitalizare ale zonelor defavorizate

Caracteristica de bază a arealelor declarate zone defavorizate este reprezentată de colapsul modelului economic care le-a generat şi pe baza cărora au evoluat. Consecinţa activităţilor miniere a fost, în cele mai multe cazuri o intensă degradare a mediului, în special a învelişului pedologic, fapt ce restricţionează redarea acestor suprafeţe circuitului agricol. Pe de altă parte, cel puţin în bazinul minier al Olteniei, singurele exploatări rentabile sunt cele din carieră. Prin urmare, restructurarea şi eficientizarea mineritului nu se poate realiza fără delimitarea clară a suprafeţelor de exploatare şi a haldelor de steril şi evitarea extinderii pe mari suprafeţe a arealelor intens degradate şi poluate.

Pomicultura, viticultura şi zootehnia sunt trei dintre principalele direcţii de revitalizare a actualelor zone declarate defavorizate. La acestea se adaugă turismul, în unele cazuri turismul cultural sau cel industrial, principalul obstacol în dezvoltarea acestuia constând în infrastructura slab dezvoltată din zonele respective *(Tab. 42)*.

Tabelul 42 - Posibilităţi de revitalizare a zonelor defavorizate în raport de specificul industriilor destructurate

Zona defavorizată	Supr. (ha)	Industria destructurată	Posibilităţi de revitalizare
ALBENI	28610	Exploatări de lignit în carieră	Pomicultură Restructurarea mineritului
ALTÂN-TEPE	4700	Exploatări de pirite cuprifere	Zootehnie, turism
APUSENI	108497	Expl. min. complexe, uraniu Industrie de prelucrare primară a minereurilor	Agroturism, exploatări forestiere Expl. minereuri auro-argentifere, Pomicultură, zootehnie
BAIA MARE	75225	Expl. min. complexe; industrie în aval dezvoltată pe baza mineritului	Zootehnie, pomicultură, artizanat, turism, restructurarea mineritului
BARAOLT	12848	Exploatări de lignit; staţie de sortare şi depozitare a lignitului	Zootehnie, industrie alimentară, turism
BĂLAN	179,18	Expl. pirite cuprifere, ind. de prelucrare primară a minereurilor	Turism, industrie uşoară şi alimentară
BOCŞA	28616	Exploatări de minereuri de fier şi	Turism (carst), pomicultură

		cărbune superior	Restructurarea mineritului
BOROD-ŞUNCUIUŞ-DOBREŞTI-VADU CRIŞULUI	38675	Exploatări de bauxită, cărbune brun, argilă refractară, Sere legumicole şi floricole, Turism	Dispunând de cele mai mari resurse de bauxită din ţară, activităţile miniere nu pot fi excluse (reconversia mineritului)
BORŞA-VIŞEU	86718	Expl. min. complexe; industrie în aval dezvoltată pe baza mineritului	Turism; expl. şi prelucrarea lemnului; Pomicultură
BRAD	131844	Expl. minereuri auro-argentifere Expl. carbonifere	Expl. minereuri auro-argentifere Turism, artizanat
BUCOVINA	327051	Exploatări pirite cuprifere Expl. min. uraniu şi forestiere	Zootehnie, ind. Alimentară, Turism, artizanat, expl. forestiere
CEPTURA	4705	Exploatări de lignit şi ţiţei	Zootehnie şi viticultură
COMĂNEŞTI	54619	Exploatări de cărbune brun şi petrol; Rafinărie (Dărmăneşti)	Turism, Ind. lemnului
COPŞA MICĂ	2579	Metalurgia zincului şi plumbului şi prelucrarea gazului metan	Posibilităţi reduse de reconversie prin activităţi agricole şi turism, ca urmare a gradului mare de poluare
CUGIR	31030	Centru metalurgic şi de construcţii de maşini (1799)	Industrie uşoară şi alimentară Turism
FILIPEŞTI	13191	Exploatări de lignit şi de petrol Construcţii şi reparaţii utilaj minier	Pomicultură şi prelucrare primară a fructelor; turism istoric şi cultural
HÂRŞOVA	10902	Construcţii de maşini; ind. sârmei şi a cablurilor; exploatări de calcar	Pomicultură şi viticultură; pescuit, Turism (cetatea Carsium)
HIDA-SURDUC-JIBOU-BĂLAN	35578	Exploatări de cărbune brun şi argilă Pomicultură	Turism istoric şi cultural, Artizanat
HUNEDOARA	28518	Siderurgie pe baza resurselor din zona montană limitrofă	Turism (montan, istoric şi cultural, industrial)
IP	6013	Exploatări de lignit	Pomicultură şi zootehnie
MĂRĂŞEŞTI	8710	Ateliere şi reparaţii feroviare Ind. chimică, prefabricate din beton	Industria sticlei, ind. alimentară, Zootehnie, turism istoric şi cultural
MIZIL	1931	Fabrici de poliuretan, mobilă, saltele, filatură de lână	Viticultură şi vinificaţie Prelucrarea lemnului
MOLDOVA NOUĂ-ANINA	192618	Exploatări de huilă Exploatări de sulfuri polimetalice	Turism (Defileul Dunării, Munţii Banatului); Expl. şi prelucrarea lemnului, pomicultură, zootehnie
MOTRU-ROVINARI	68882	Exploatări de lignit (predominant în carieră); industrie în aval dezvoltată pe baza mineritului	Pomicultură; turism (istoric şi cultural)
NĂDRAG	13251	Uzină metalurgică	Turism montan
NEGREŞTI	6114	Construcţii de utilaje pentru mine şi armături din fontă; prelucrarea lemnului; ind. textilă şi alimentară	Pomicultură şi viticultură; zootehnie; Centru de cercetare agrosilvică
NEHOIU	11275	Termocentrală; hidrocentrală (Nehoiaşu); prelucrarea lemnului	Industria lemnului; industrie uşoară şi artizanală; zootehnie
PAŞCANI	7540	Nod feroviar, construcţii de maşini, ind. textilă	Reconversie industrială
RODNA	122584	Expl. min. cuprifere şi complexe; Expl. şi prelucrarea lemnului	Turism şi artizanat; pomicultură; Prelucrarea lemnului
POPEŞTI-	22990	Exploatări de lignit şi de şisturi	Pomicultură

DERNA-ALEŞD		bituminoase	Turism istoric şi cultural
ROMAN	2978	Construcţii de maşini; ind. lemnului; ind. textilă	Reconversie industrială Turism istoric şi cultural
RUSCA MONTANĂ	15437	Exploatări de sulfuri polimetalice; Exploatări de marmură; Instalaţii de flotare a minereurilor	Turism montan şi industrial Restructurarea mineritului
SĂRMĂŞAG-CHIEŞD-BOBOTA	17528	Exploatări de lignit	Pomicultură şi zootehnie Exploatarea lemnului
SCHELA	30833	Exploatări de antracit	Turism montan şi cultural
ŞTEI-NUCET	8345	Exploatări de uraniu, molibden, bismut; industrie dezvoltată pe baza mineritului	Industrie textilă (confecţii şi tricotaje) Prelucrarea lemnului, Turism
VALEA JIULUI	99600	Exploatări de huilă; industrie dezvoltată pe baza mineritului	Turism montan Prelucrarea lemnului
ZIMNICEA	13131	Fabrici de ţevi sudate, mobilă, textile, prefabricate din beton	Port fluvial şi punct de vamă Legumicultură şi zootehnie

PARTEA a III-a

TIPURI ŞI DOMENII DE IMPACT LA MICROSCARĂ A DECIZIILOR POLITICO-ADMINISTRATIVE

IMPACTUL DECIZIILOR ADMINISTRATIVE ASUPRA STRUCTURII SPAŢIULUI URBAN ŞI RURAL

Capitolul IX

URBANIZAREA COORDONATĂ POLITIC. STRUCTURILE URBANE DE TIP SOCIALIST ŞI PARTICULARITĂŢILE ACESTORA

1. Contextul social-politic al urbanizării în perioada socialistă

Analiza structurii şi organizării spaţiului central şi est-european, scoate în evidenţă urmele planificării centralizate după modelul sovietic care în 1945 fusese deja experimentată de un sfert de secol în U.R.S.S., părând un model viabil pentru a fi implementată şi în statele intrate în sfera sa de influenţă, după Conferinţa de la Yalta. Acest model se baza în esenţă pe o creştere economică ca urmare a dezvoltării hipertrofiate a industriei, îndeosebi a celei grele, pe promovarea clasei muncitoare şi pe investiţiile orientate către apărare, într-un cadru de autarhie în raport de constrângerile economice globale ale momentului. Pe această bază a fost fundamentată la începutul anilor '60 ai secolului trecut, teoria complexelor suprastatale (Valev). Potrivit acesteia, integrarea economică nu se putea realiza decât prin specializarea ţărilor pe anumite domenii şi gruparea lor în complexe macroteritoriale. Unul dintre acestea ar fi trebuit să fie cel al Dunării de Jos, alcătuit din fostele state socialiste, în care rolul coordonator îi revenea Uniunii Sovietice. România, alături de Bulgaria trebuia să facă parte din categoria ţărilor cu economii specializate în producerea de materii prime şi semifabricate, concepute ca principale pieţe de desfacere pentru produsele cu grad superior de prelucrare din R.D. Germană, Cehoslovacia, Polonia şi Ungaria, ţări aflate în „prima linie", ce constituiau un fel de zonă tampon cu Europa Occidentală. Integrarea lor economică (asigurată prin CAER), politică şi militară (prin Tratatul de la Varşovia, dar sprijinită masiv prin prezenţa în majoritatea acestor ţări a trupelor militare sovietice) ar fi trebuit să confere viabilitate acestui „complex suprastatal", transformându-l într-un nucleu deschis pentru aderarea şi a altor state. Numai că degradarea constantă a nivelului de viaţă, asociată cu imixtiunea din ce în ce mai evidentă a politicului în viaţa socială au creat condiţiile declanşării unui întreg lanţ de acţiuni revendicative, atât pe plan social, cât şi politic. Acesta avea să fie deschis în iunie 1956 prin revolta muncitorilor polonezi din Poznan sub deviza „pâine şi libertate" şi a culminat prin evenimentele din Ungaria din toamna aceluiaşi an şi prin „Primăvara de la Praga" din 1968. Pe plan politic, reprezentativă este Declaraţia din aprilie 1964, prin care România, care reuşise să se despartă încă din 1958 de „glorioasa armată roşie", îşi revendica dreptul de a-şi găsi propria sa cale de dezvoltare internă. Se adaugă ruptura sovieto-albaneză şi consecinţele crizei care a afectat relaţiile sovieto-chineze de la începutul celui de-al şaselea deceniu al secolului XX. În acest context de instabilitate, liderii comunişti sovietici au fost nevoiţi să recurgă la încercări disperate de reformare a sistemului, cum a fost vaga campanie de destalinizare iniţiată de N. Hruşciov cu prilejul celui de-al XXII-lea Congres al PCUS (octombrie 1961) sau „Reforma Kossâghin" din 1966. Eşecul acestora l-a determinat pe Leonid Brejnev să afirme, cu prilejul reunirii

Pactului de la Varşovia din iulie 1968, *suveranitatea limitată* a ţărilor din Est, adevăratul fundament al agregării acestora în „complexul suprastatal" al Dunării de Jos, dar şi al cooperării în cadrul CAER sau al Tratatului de la Varşovia.

Dezvoltarea planificată, subordonată factorului politic, controlul statului asupra mijloacelor de producţie şi de schimb, orientarea către o dezvoltare egalitaristă a tuturor unităţilor administrativ-teritoriale, fără a se ţine seama de potenţialul diferit al acestora şi de specificul fiecăreia, frânarea creşterii metropolelor prin limitarea migraţiilor, dezvoltarea agriculturii pe baze colectiviste, strânsa corelare a producţiei acestor state cu nevoile economice şi militare ale „fratelui mai mare", autarhia şi ruptura de Occident şi programele ambiţioase de dezvoltare şi modernizare economico-socială au constituit fundamentele unei geografii originale care a individualizat şi continuă încă să diferenţieze ţările din Estul Europei.

2. Industria şi urbanizarea socialistă

Pe un fond iniţial diferenţiat între Europa Centrală de Nord, industrializată încă din secolele XVIII-XIX (Saxonia, Saxonia-Anhalt şi Berlin în Germania; Silezia şi Lodz-Poznan în Polonia, Cehia - locul 8 mondial ca dezvoltare industrială în 1938), perioada sovietică a introdus schimbări fundamentale, vizibile şi astăzi. Tendinţa generală a fost de uniformizare a dezvoltării industriale, fapt care a generat individualizarea a două tipuri de regiuni industriale (Foucher, 1993, pp. 74-76):

- *Regiuni industriale anterioare anului 1945*, localizate în cele trei state ale Europei centrale nordice, după un triunghi întins de la Lodz şi Varşovia, la Halle, Praga şi Bratislava. În această categorie se înscriu şi marile centre urbane dezvoltate ca nuclee industriale izolate (Zagreb, Braşov, Ploieşti, Brno, Gyor, Poznan, Gdansk etc). Cele mai mari concentrări industriale se întâlneau în Silezia Superioară şi zona periurbană a Budapestei.
- *Noile regiuni industriale* au fost localizate foarte aproape de frontiera sovietică sau în zonele estice ale statelor fostului Bloc comunist, mai puţin dezvoltate industrial la acea dată: complexul siderurgic Ekostahl de la *Eisenhüttenstadt* a fost amplasat pe malul stâng al Oderului, ca un simbol al noilor relaţii dintre R.D.G. şi Polonia; *Kosice* aproape de frontiera Slovaciei cu U.R.S.S. sau *Galaţi* pe Dunărea inferioară, ca o consecinţă a preocupărilor legate de apărare şi pentru dezvoltare pe baza materiilor prime importate din U.R.S.S. (fier de la Krivoj-Rog şi Kursk, cărbune din Donbass). Tot în această categorie se mai înscriu centrele industriale *Kremcikovi*, aproape de Sofia, *Nowa Huta*, lângă Cracovia sau *Dunajujvaros*, pe malul drept al Dunării, în aval de Budapesta.

Fracturile politice sovieto-iugoslavă şi sovieto-albaneză deşi au menţinut linia generală de dezvoltare autarhică şi centralizată a industriei celor două ţări, au imprimat spaţiului balcanic anumite particularităţi. Preocupările defensive, manifestate de această dată într-un cadru de „protecţie" antisovietică, explică dezvoltarea unor centre industriale din Bosnia (Zenica, Sarajevo), Macedonia (Skopje), Muntenegru (Titograd, Niksik), sau a complexului militaro-industrial de la Elbasan (Albania). Tot ca urmare a politicii de autarhie economică, o serie de mari complexe industriale au fost amplasate în proximitatea resurselor de materii prime: *Lauchhammer* şi *Hoyerswerda* în apropierea zăcămintelor de lignit de la Cottbus (R.D. Germană), cupru la *Legnica-Glogow* în Silezia şi gaz natural la *Pulawy-Lublin* (în Polonia) sau cazul oraşelor *Most, Litvinov* şi *Ostrov* dezvoltate pe baza resurselor de huilă din nord-vestul Cehiei.

Integrarea în sistemul productiv sovietic s-a reflectat şi în configuraţia reţelelor de

transport feroviar, a celor de distribuţie a energiei electrice, a conductelor de petrol şi gaze, în lungul cărora au fost construite rafinării şi unităţi petrochimice: *Leuna* şi *Schwedt* în R.D.G., *Plock* la nord de Varşovia, *Zaluzi* la nord de Praga, *Bratislava* pe Dunăre, în Slovacia, *Leninvaros* în nord-estul Ungariei şi *Százhalombata* la sud de Budapesta **(Fig. 92)**.

Fig. 92 - **Structuri urbane de tip socialist**.

3. Particularităţile urbanizării socialiste

Urbanizarea a progresat rapid după 1945, fiind construite aproape 60 de oraşe noi, fie în apropierea unor centre industriale deja existente, fie pe loc gol, ca urmare a implantării unor investiţii noi **(Fig. 93)**.

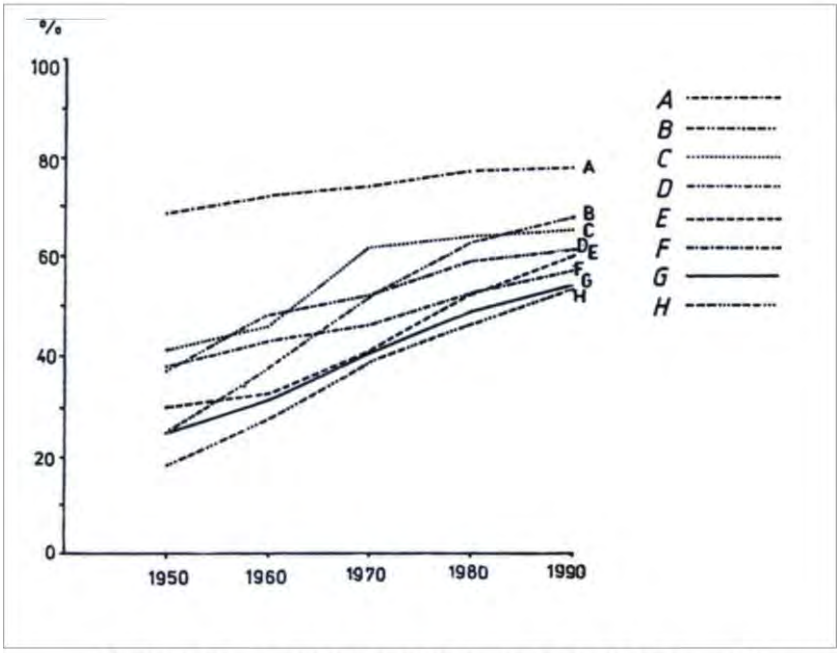

Fig. 93 - **Evoluția ponderii populației urbane în țările ex-comuniste**.
A. ex. R. D. Germană, B. Bulgaria, C. Republica Cehă, D. Polonia,
E. Slovacia, F. Ungaria, G. România, H. ex. Iugoslavia.

Sursa: Grime, Kovács, 2000.

În cele mai multe cazuri însă, investiţiile au fost localizate în oraşe mici, cu funcţie predominant agricolă sau comercială (târguri), sau chiar în aşezări rurale, fapt ce a determinat o creştere explozivă a acestora ca urmare a fluxurilor migratorii. Altele sunt replici muncitoreşti ale unor „oraşe aristocrate", vechi centre culturale, istorice sau religioase, construite mai ales pentru a schimba imaginea acestora în conştiinţa locuitorilor. Este cazul oraşelor dedublate, ca *Nowa Huta*, „faţa proletară" a Cracoviei, vechi centru istoric şi religios al Poloniei, sau a unor oraşe ca *Halle-Neustadt*, *Nowe Tychy, Novi-Zagreb, Novi Beograd, Petržalka* (lângă Bratislava) sau *Százhalombata*, în fapt adevărate „oraşe din oraş", cartiere muncitoreşti ale unor centre urbane de tradiţie. Un peisaj urban uniform şi monoton, constituit din mari clădiri din prefabricate, inspirat după modelul oraşelor sovietice. Oraşe industriale şi muncitoreşti, considerate „vitrine" ale regimului politic comunist şi „laboratoare" pentru noile raporturi sociale.

Pe de altă parte, regiunile geostrategice din centrul Europei au adăpostit peste 50 de oraşe-garnizoană ca şi zeci de câmpuri militare de antrenament. Densitatea maximă a acestora a fost atinsă în R.D.G., în jurul Berlinului, în Brandenburg, în Mecklenburg-Pomerania şi în Saxonia.

O altă categorie o formează oraşele dezvoltate pe baza funcţiei politico-administrative, investirea acestora cu rolul de centre administrative atrăgând automat

şi implantarea de obiective industriale. Este cazul unor oraşe ca *Galaţi*, *Târgovişte* sau *Călăraşi*, pentru a da doar trei exemple de centre urbane româneşti care au cunoscut o dezvoltare explozivă în deceniile 6-7 ale secolului trecut, ca urmare a investirii cu statut de centru regional (în 1950), respectiv de centre judeţene (în 1968), fapt ce a constituit unul dintre argumentele decisive în amplasarea aici a unor mari obiective ale industriei siderurgice.

Caracteristica comună a tuturora este dată însă de intensa degradare a patrimoniului urban, de insuficienţa dotărilor cu caracter de servicii şi de agrement, de uniformitatea periferiilor, ce impun costuri ridicate de întreţinere. Astfel, din punct de vedere al infrastructurii, al gradului de dotare tehnico-edilitară şi al modului de viaţă urban în general, multe dintre aceste oraşe sunt departe de a îndeplini normele minimale admise atât de standardele europene, cât şi, recent, de legislaţia românească (Legea privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional - Reţeaua de localităţi). Este şi motivul pentru care am preferat folosirea termenului de „structuri urbane".

Modelul spaţial sovietic a produs structuri teritoriale economice fără îndoială slab dezvoltate şi dependente, dar a servit şi cadrul unei reale modernizări pentru unele state lipsite de tradiţie industrială şi de o infrastructură urbană dezvoltată (Fourcher, 1993, p. 73). În acest sens, o analiză a principalilor indicatori economico-sociali din fostele ţări socialiste în preajma anului revoluţionar 1989, evidenţiază poziţia României pe ultimul loc, cu o evoluţie stagnantă a P.I.B.-ului *(Tab. 43).*

Tabelul 43 – Indicatorii de bază pentru fostele ţări socialiste în preajma revoluţiilor

STATUL	Creşterea anuală a PIB		Nivelul de viaţă (1988)			Indicatori economici (1988)			Gradul de urbanizare (% - 1991) * 1983
	PIB / loc (USD, 1985)	Evol. 1981-1985 (%)	Evol. 1986- 1988 (%)	Autoturisme / 1000 loc	Telefoane / 1000 loc	Populaţia activă din agricultură (% - 1988)	Întrepr private (% din PIB)	Exporturi (% din PIB -„88)	
U.R.S.S.	5552	1,7	2,3	50	124	21,7	2,5	6,8	64,8*
Bulgaria	5633	0,8	1,9	127	248	19,5	8,9	23,0	70
Cehoslovacia	7603	1,2	1,5	182	246	12,1	3,1	19,7	66,7*
R.D.G	9361	1,9	1,7	206	233	10,2	3,5	13,7	77*
Ungaria	6491	0,7	1,5	153	152	18,4	14,6	14,7	61
Polonia	5453	0,6	1,0	74	122	28,2	14,7	6,4	62
România	4117	-0,1	0,1	11	111	28,5	2,5	11,2	54

Sursa: Fejtö François (1997), *La fin des democraties populaires. Les chemins du post-communisme*, Ed. du Seuil, Paris, cu completări.

Capitolul X

CAPITALA ŞI POZIŢIA ACESTEIA ÎN SISTEMUL URBAN ROMÂNESC. NECESITATEA ORGANIZĂRII INTRAVILANULUI SĂU

Hipertrofierea Capitalei în raport cu oraşul de rang II în ierarhia urbană reprezintă una dintre principalele caracteristici ale sistemului urban românesc. Acest decalaj era la recensământul din 18 martie 2002 de 6,0 fiind depăşit în toată Europa de Est doar de cel înregistrat în Ungaria, între Budapesta şi oraşul imediat următor - Debrecen: 9,43.

Discrepanţa mare dintre mărimea şi potenţialul Capitalei în raport de celelalte componente ale sistemului urban, la care s-a adăugat densitatea redusă de populaţie din intravilanul său, a impus, încă de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, luarea unor măsuri administrative privind limitarea extinderii sale. Astfel, în anul 1798, voievodul Constantin Hangerli a dat „pitac" domnesc Marelui Vornic al Obştilor să revizuiască hotarelor Bucureştilor şi să împiedice zidirea de case dincolo de acestea. Aceste dispoziţii au fost continuate cu măsuri privind delimitarea oraşului Bucureşti şi lărgimea străzilor (dec. 1816) şi cu *Regulamentul pentru starea sănătăţii şi paza bunei orânduieli în Poliţia Bucureştilor* din 29 apr. 1831 ce cuprindea reglementări urbanistice preluate din regulamentele organice anterioare şi prevedea că „întinderea oraşului Bucureştilor fiind mult mai mare decât numărul populaţiei, de acum înainte va fi oprit fiecare de a face orice zidire sau clădire afară din cuprinsul cel de acum al oraşului", precizându-se foarte exact limitele intravilanului. A urmat *Legea pentru crearea unei case a lucrărilor oraşului Bucureşti* (2 iunie 1893) şi *Legea pentru mărginirea Bucureştilor* din 14 mai 1895 care îşi propunea să limiteze extinderea haotică a oraşului prin împiedicarea sau îngreunarea parcelărilor din zona periferică, denumită „ocolul IV"[261].

O altă metodă propusă pentru limitarea extinderii intravilanului a fost crearea unei centuri de plantaţii, lată de 200-300 m, care să înconjoare oraşul, însă s-a

[261] În articolul 6 al acestei legi, se prevedea că „nici o deschidere de stradă din ocolul IV nu se mai poate face decât în condiţiile următoare:

- Proprietarul locului pe care se deschide strada este obligat să facă cererea în scris, pentru a i se da autorizaţie de a deschide strada;
- Pe lângă cerere, va anexa planul de situaţie al locului cu stradele vecine şi pe acest plan se va indica strada ce voieşte să se deschidă;
- Când consiliul comunal o va găsi utilă, voia se va da cu următoarele condiţiuni:
  a. Să se paveze strada şi trotuarele în modul ce se va prescrie de către consiliul comunal;
  b. Să se facă plantaţiuni cu felul de arbori şi în condiţiunile ce se vor specifica în autorizaţia de a se deschide strada;
  c. Să se hotărască provizoriu alinierea admisă pe ambele părţi prin împrejmuiri;
  d. Să instaleze cu cheltuiala sa iluminatul în condiţiunile ce se vor indica de către consiliul comunal;
  e. Să execute canal, dacă asemenea canal există în vreuna din stradele deja existente cu care se leagă, ori dacă primăria se obligă a prelungi canalele sale până la strada ce este a se deschide.
- În ceea ce priveşte celelalte ocoale, condiţiunile în care se vor autoriza deschiderile de strade de către particulari se vor stabili prin regulamente comunale" (Planul Director de Sistematizare al Municipiului Bucureşti, 1934, pp. 15-16).

renunţat la acest proiect din lipsă de fonduri (1915, 1928 şi 1933). Cu toate acestea însă, suprafaţa construită în intravilan a crescut constant *(Tab. 44),* lucru ce a determinat autorităţile locale să mărească limita legală a oraşului, în conformitate cu starea reală (Oroveanu, 1986, pp. 177-178).

Tabelul 44 – Creşterea suprafeţei construite a Municipiului Bucureşti (1894-1934)

Perioada	Supr. Iniţială	Supr. finală	Creştere	Rata de creştere	**Cauzele**
1894-1911 (17 ani)	2714 ha	2802 ha	88 ha	5,2 ha/an	Creştere redusă datorită punerii în aplicare a *Legii de mărginire a oraşului* (1865)
1911-1926 (15 ani)	2802 ha	3741 ha	933 ha	58,3 ha/an	Creştere accentuată ca urmare a primului război mondial ce a determinat fluxuri migratorii spre capitală
1927-1935 (8 ani)	3741 ha	3860 ha	119 ha	17 ha/an	Creştere mai redusă ca urmare a intrării în vigoare a *Legii de organizare a Municipiului Bucureşti* (1926)

Prelucrare după *Planul director de sistematizare al Municipiului Bucureşti* (1934).

1. Organizarea administrativ-teritorială a Capitalei în prima jumătate a secolului XX

Acest fapt a fost consfinţit prin legile de organizare a Municipiului Bucureşti din 1926 şi 1929[262], când s-a realizat şi o primă zonare a oraşului în 4 sectoare[263] **(Fig. 94),** acestora atribuindu-li-se personalitate juridică[264].

Delimitarea sectoarelor a fost realizată pornindu-se de la modelul sectorial (Hoyt, 1933), astfel:

- **Sectorul I** (galben), în nordul oraşului, era cuprins între Calea Moşilor şi B-dul General Lambru (azi Şoseaua Colentina) în est şi Calea Victoriei, respectiv Şoseaua Colonel Mihail Ghica (azi B-dul Ion Mihalache) la vest. Avea o suprafaţă de 1562 ha., respectiv 25,7% din suprafaţa totală a intravilanului şi cuprindea 12.052 clădiri cu 32.709 apartamente;
- **Sectorul II** (negru), cuprindea partea estică a oraşului, la est de aliniamentul constituit din arterele B-dul General Lambru - Calea Moşilor - Splaiul Unirii - Calea Văcăreşti. Suprafaţa sa totală era de 1527 ha (12,2% din totalul intravilanului), fiind sectorul cu cele mai multe clădiri din capitală: 16.233 (28% din total), cu 46.005 apartamente;
- **Sectorul III** (albastru), în sud, avea ca limită nordică Splaiul Unirii, Splaiul Independenţei, B-dul Regina Elisabeta, B-dul Mihail Kogălniceanu şi B-dul Regele Carol al II-lea (azi B-dul Eroilor Sanitari). Era sectorul cu cea mai mare suprafaţă (1727 ha, respectiv 28,5% din intravilan) şi cuprindea 15.907 clădiri cu 42.871 apartamente (din care 91,5% erau locuite);
- **Sectorul IV** (verde), în vestul oraşului, între sectoarele II şi I, între B-dul Regina

[262] *Legea pentru organizarea administraţiunii comunale a oraşului Bucureşti* (7 februarie 1926) şi *Legea pentru organizarea administraţiunii Municipiului Bucureşti* (11 septembrie 1929).
[263] Fiecăruia dintre sectoare i s-a atribuit convenţional câte o culoare.
[264] Fostele *secţiuni* (subdiviziuni administrative ale oraşelor consfinţite prin Legea comunelor urbane din 31 iulie 1894) au fost denumite de legea din 1925 *sectoare*, fără a li se recunoaşte personalitatea juridică. Legea din 1929 atribuie personalitate juridică şi sectoarelor comunale, reglementând totodată subîmpărţirea administrativă a tuturor comunelor urbane în sectoare.

Elisabeta, B-dul Carol al II-lea şi B-dul I. G. Duca (azi Şoseaua Cotroceni), care îl despărţea de vatra mănăstirii Cotroceni, aflată la sud şi artera ce pornea către NV oraşului (cu ieşire spre Piteşti), reprezentată de Calea Victoriei şi B-dul General Lambru. Avea suprafaţa cea mai redusă (1249,2 ha, adică 20,6% din intravilan). Fondul construit cuprindea 12.025 clădiri cu 37.661 apartamente *(Tab. 45):*

Tabelul 45 – Situaţia clădirilor din Bucureşti (1934)

Tipul de clădire	Sectorul I	Sectorul II	Sectorul III	Sectorul IV	**Clădiri total/tip**
Clădiri cu 1 apartament	4.826	6.342	6.583	4.479	**22.230**
Clădiri cu 2 apartamente	2.940	3.937	3.865	3.276	**14.018**
Clădiri cu 3 apartamente	1.675	2.310	2.177	1.998	**8.160**
Clădiri cu 4 apartamente	1.010	1.307	1.216	280	**3.813**
Clădiri cu 5-10 apartamente	1.390	2.011	1.768	1.751	**6.920**
Clădiri cu peste 10 apartamente	211	326	298	241	**1.076**
Clădiri – total / sector	**12.052**	**16.233**	**15.907**	**12.025**	**56.217**

Prelucrare după *Planul director de sistematizare al Municipiului Bucureşti*, Ed. Institutului Urbanistic al României, (1934)

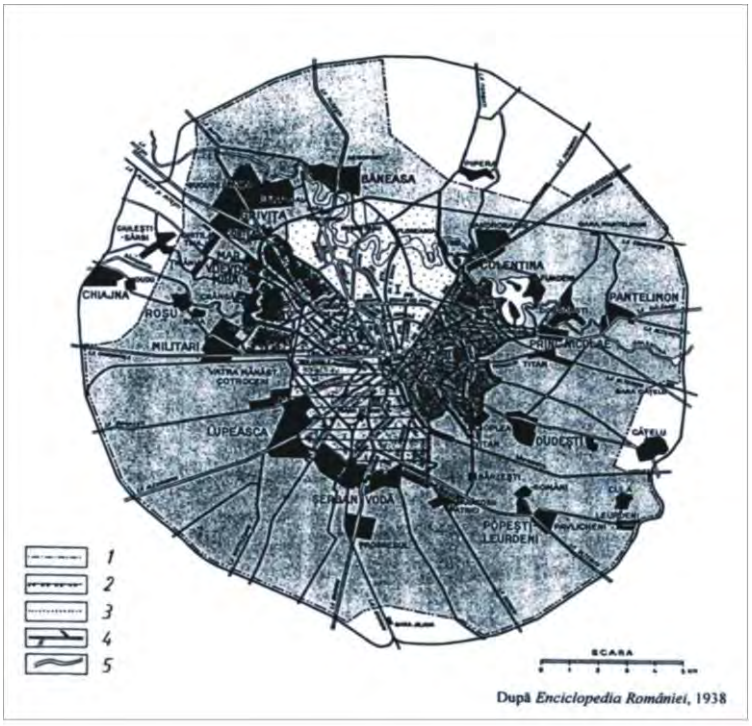

Fig. 94 - **Bucureşti - Organizarea administrativ-teritorială (1929-1948).**
1. Limita între Municipiul Bucureşti şi Judeţul Ilfov, 2. Limita între intravilan şi zona suburbană, 3. Limita între sectoarele urbane, 4. Principalele căi de acces, 5. Artere hidrografice.

Restul teritoriului administrativ al Municipiului Bucureşti (24.934 ha - 80,43% din total) era reprezentat de *comunele suburbane*, multe dintre acestea fiind astăzi incluse în intravilan (Colentina, Pantelimon, Dudeşti, Popeşti-Leordeni, Şerban Vodă, Lupeasca, Militari, Griviţa, Băneasa etc)[265].

La data respectivă, Municipiul Bucureşti avea o populaţie de peste 630.000 loc., aproape dublu faţă de cea înregistrată la începutul secolului, gradul de hipertrofiere al Capitalei faţă de al II-lea oraş din sistemul urban (Iaşi) fiind de 6,21. De aici a rezultat şi necesitatea unei organizări distincte, pe sectoare, a intravilanului său.

Legea pentru organizarea administraţiunii municipiului Bucureşti, delimita zona urbană (până la linia forturilor) în două părţi:

- zone de construcţii: comerciale, industriale, de locuinţe etc;
- zone de terenuri fără construcţii: terenuri agricole, parcuri, terenuri de joc şi sport, plaje, păduri etc.

Zece ani mai târziu, la 4 martie 1939, a fost promulgată *Legea pentru organizarea Municipiului Bucureşti*, care consacra un spaţiu amplu problemelor de sistematizare şi edilitare, stabilind în teritoriul administrativ al Capitalei, cinci categorii de zone: rurale, de spaţii verzi, rezidenţiale, comerciale, industriale şi pentru diverse instituţii de interes public. Pe baza acestei legi, *Regulamentul de construcţii şi alinieri al Municipiului Bucureşti* a diferenţiat următoarele zone:

- zona întâi: rurală
- zona a doua: rezidenţială (de locuinţe)
- zona a treia: mixtă (locuinţe, comerţ şi industrii salubre)
- zona a patra: comercială
- zona a cincea: industrială.

În anii '30 Capitala s-a îmbogăţit cu noi şi moderne dotări edilitare (cartiere rezidenţiale, noi bulevarde, s-au întreprins ample lucrări de amenajare a salbei de lacuri de pe cursul Colentinei, a fost amenajat Parcul Herăstrău şi Muzeul Satului, s-au construit clădiri moderne şi obiective de artă etc). Cutremurul din 10 noiembrie 1940 şi bombardamentele din 4 aprilie şi din iulie-august 1944 au provocat uriaşe pagube materiale şi umane. Impactul acestora asupra evoluţiei demografice a Municipiului Bucureşti a fost evident: rata medie de creştere în intervalul 1941-1948 a fost de numai 7038,7 loc/an, sensibil diminuată faţă de perioada anterioară (1930-1941: 32136 loc.) *(Tab. 46).* Chiar pe acest fond, indicele de hipertrofiere a înregistrat, imediat după al doilea război mondial, cea mai ridicată valoare din întreg secolul XX: 8,83 (Ianoş, Tălângă, 1994, p. 68).

Tabelul 46 – Evoluţia populaţiei Bucureştilor (1831-2002)

Anul de referinţă *recensăminte	**Populaţia**	**Rata de creştere (loc/an)**	**Indicele de hipertrofiere** (oraş de rang II)
1831	58.794		1,21 (Iaşi)
1859	121.734	2247,8	1,85 (Iaşi)
1878	177.646	2942,7	
1889	184.488	622	
1899	282.078	9759	
1912*	341.321	4557,1	4,27 (Iaşi)
1918	382.853	6922	
1930*	639.040	21.348,9	6,21 (Iaşi)

[265] Teritoriul Capitalei a fost delimitat într-o regiune urbană şi o regiune suburbană prin *Legea pentru organizarea Municipiului Bucureşti*, din 4 martie 1939 (Oroveanu, 1986, p. 178).

1941*	992.539	32.136	
1948*	1.041.807	7038,7	8,83 (Cluj Napoca)
1956*	1.236.608	24.350,1	7,61 (Cluj Napoca)
1966*	1.451.942	21.553,4	7,36 (Cluj Napoca)
1978	1.858.418	33.873	6,67 (Iaşi)
1984	1.978.654	24.515,7	
1986	1.989.823	5584,5	5,7 (Braşov)
1989	2.036.894	15.690,3	5,8 (Braşov)
1992*	2.067.545	10.217	5,89 (Constanţa)
1995	2.054.079	- 4488,7	5,89 (Constanţa)
1998	2.016.131	- 12.649,3	5,79 (Iaşi)
2002*	1.926.334	- 22.449,25	6,00 (Iaşi)

Date prelucrate pe baza recensămintelor şi anuarelor statistice.

2. Organizarea administrativ-teritorială a Capitalei în perioada evoluţiei centralizate (1950-1989)

Prima modificare a organizării din 1929 a fost realizată în 1948, Capitala fiind atunci reorganizată în „regiuni" (urbane şi suburbane). Acestea se suprapuneau aproximativ fostelor sectoare, în cadrul lor fiind delimitate 38 circumscripţii **(Fig. 95)**.

Prin organizarea administrativ-teritorială din 1950, Capitala a fost inclusă, alături de alte 7 oraşe (Braşov, Cluj, Iaşi, Constanţa, Galaţi, Ploieşti şi Timişoara), în categoria oraşelor republicane, subordonate direct organelor centrale ale statului[266]. Totodată, teritoriul său administrativ a fost reorganizat în 8 raioane, cu sensul de sectoare: Nicolae Bălcescu, Gheorghe Gheorghiu–Dej, Griviţa Roşie, V. I. Lenin, I. V. Stalin, Tudor Vladimirescu, 1 Mai, şi 23 August **(Fig. 96)**. Acestea erau delimitate tot pe principiul sectoarelor de cerc, având „vârful" în zona centrală şi „baza" în cartierele periferice, înglobând şi comunele suburbane. Sub raport demografic, raioanele erau relativ echilibrate, variind între 180.272 loc (15,3% din populaţia totală a Capitalei - raionul 1 Mai) şi 113.708 loc (respectiv 9,65% din total - raionul Griviţa Roşie) *(Tab. 47)*.

Această organizare s-a menţinut până în anul 1968, când locul raioanelor a fost luat de 8 sectoare administrative, delimitate după aceleaşi principii **(Fig. 97)**. Tot prin Legea nr. 2/1968 au mai fost stabilite 14 comune suburbane, al căror număr a fost redus ulterior (prin HCM 1127 din 1 august 1968) la 12[267], Capitala fiind concepută ca un „complex mixt urban-rural", asemănător judeţului, având regim juridic similar acestuia[268].

[266] Această prevedere legislativă s-a menţinut doar doi ani. Prin Decretul nr. 331/1952, cele 7 oraşe au trecut în categoria oraşelor de subordonare regională, Capitala rămânând singurul oraş de subordonare republicană.

[267] Comunele suburbane ale Capitalei, cu satele lor componente, erau: *Bragadiru* (cu Bragadiru); *Chiajna* (cu Chiajna, Dudu şi Roşu); *Chitila* (cu Chitila şi Rudeni); *Dobroeşti* (cu Dobroeşti şi Fundeni); *Glina* (cu Glina, Căţelu şi Manolache); *Jilava* (cu Jilava); *Măgurele* (cu Măgurele, Afumaţi, Dumitrana, Pruni, Vârteju), *Mogoşoaia* (cu Mogoşoaia); *Otopeni* (cu Otopeni, Odăile); *Pantelimon* (cu Pantelimon); *Popeşti-Leordeni* (cu Popeşti-Leodeni) şi *Voluntari* (cu Voluntari).

[268] Complexul rezidenţial al Bucureştiului are o suprafaţă de 1521 km², reprezentând 0,64% din suprafaţa ţării şi cuprinzând 10% din populaţie (Oroveanu, 1986, p. 299).

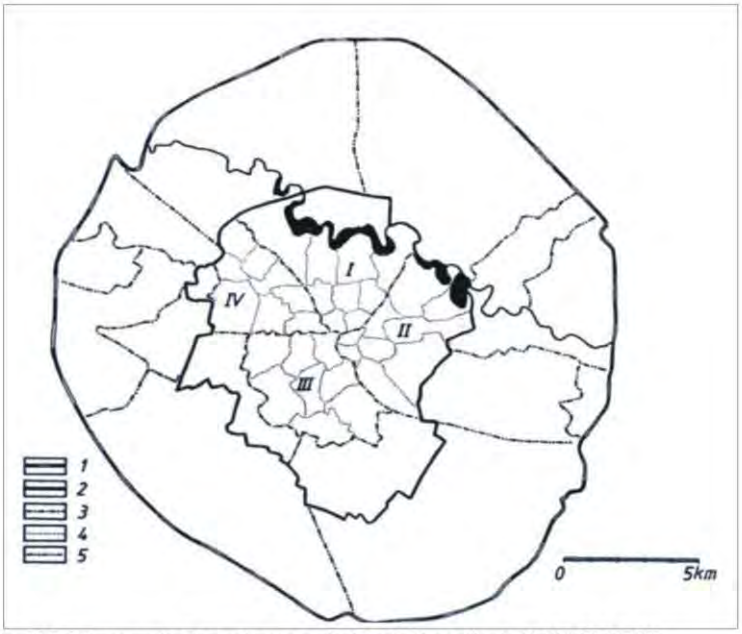

Fig. 95 - **Bucureşti. Organizarea administrativ-teritorială (1948-1950).**
1. Calea ferată de centură, Limita dintre: 2. Municipiul Bucureşti şi zona suburbană,
3. Sectoarele administrative, 4. Circumscripţiile urbane, 5. Comunele suburbane.

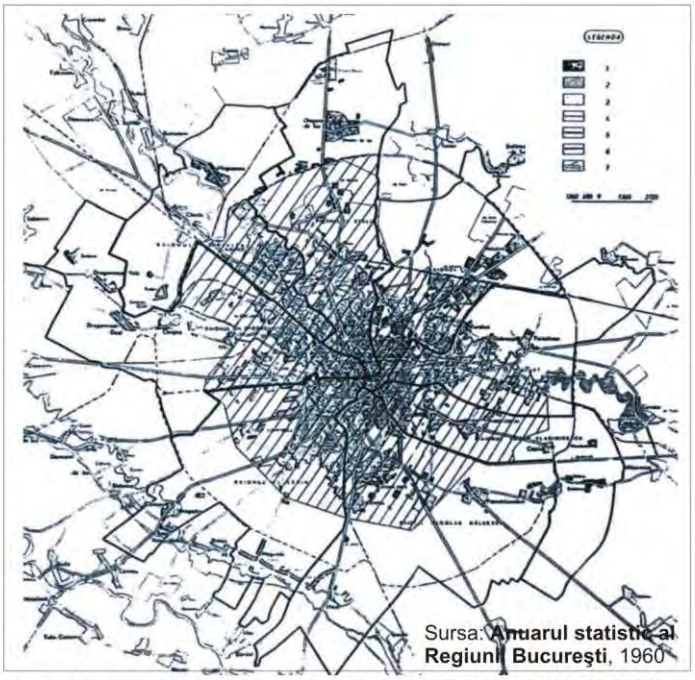

Fig. 96 - **Bucureşti - Organizarea administrativ-teritorială (1950-1968)**.
1. Suprafaţă construită în teritoriul administrativ al Municipiului Bucureşti,
2. Suprafaţă construită în afara teritoriului administrativ al Municipiului Bucureşti,
3. Perimetru intravilan, 4. Limită între raioane, 5. Limita între Municipiul Bucureşti şi suburbii, 6. Căi ferate, 7. Artere hidrografice.

Tabelul 47 – Raioanele Bucureştilor (1950-1968).

Raionul	**Populaţie totală** (loc)	**Populaţia oraşului** (loc)	**Comune suburbane**	**Populaţia com. suburbane** (loc)
I.V. Stalin	149.632	145.031	Otopeni	4.601
1 Mai	180.272	173.643	Cetatea Voluntărească	6.629
23 August	140.002	130.172	Fundeni-Dobroeşti Pantelimon	3.720 6.110
T. Vladimirescu	169.257	165.939	Căţelu	3.318
N. Bălcescu	152.356	139.604	Popeşti-Leordeni Jilava	6.700 6.052
V.I. Lenin	198.122	192.802	Măgurele Bragadiru	2.616 2.704
Gheorghe Gheorghiu-Dej	133.559	124.765	Chiajna Dragomireşti	5.295 3.499
Griviţa Roşie	113.708	105.705	Chitila Mogoşoaia	5.613 2.390

Prelucrare după *Anuarul Statistic al Oraşului Bucureşti*, D.C.S., 1959

În 1979 a avut loc o nouă reorganizare administrativ-teritorială a Municipiului Bucureşti, numărul sectoarelor reducându-se de la 8 la 6 **(Fig. 98)**, iar în 1981 Capitalei i-a fost subordonat din punct de vedere administrativ, Sectorul Agricol Ilfov. Perioada 1998-2002 marchează cel mai dramatic recul al său sub aspect demografic, consecinţă a disponibilizărilor în urma restructurării marilor agenţi economici, corelată cu creşterea continuă a preţurilor, în special a celor din domeniul utilităţilor *(Tab. 48)*.

Tabelul 48 – Numărul şi densitatea populaţiei pe sectoare (18 martie 2002)

Sectorul	**Populaţia** (loc)	**Suprafaţa** (kmp)	**Densitatea** (loc/kmp)
I	231.437	67,55	3.426,16
II	360.680	30,23	11.931,19
III	391.235	32,77	11.938,81
IV	294.247	32,25	9.123,94
V	272.305	28,47	9.564,63
VI	376.430	36,90	10.201,35

Sectoarele constituie adevărate „oraşe în oraş”, mărimea demografică a unora depăşind-o chiar pe cea a oraşului situat pe locul II în ierarhia urbană (Iaşi - 320.888 loc, la 18 martie 2002), fapt ce impune o revizuire a dimensiunilor acestora în sensul reducerii lor, cu condiţia eficientizării acţiunii administrative şi apropierii acesteia de cetăţean.

Între autorităţile municipale şi cele ale sectoarelor, legea dispune expres şi constituţional raporturi de subordonare (Vida, 1994, p. 197-198), aceasta având însă un caracter relativ, îmbinându-se cu raporturi de cooperare, deoarece şi autorităţile administrative de sector sunt rezultatul votului universal direct.

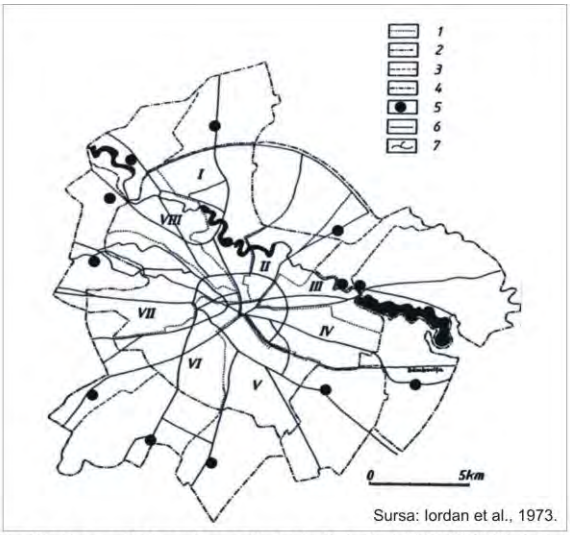

Sursa: Iordan et al., 1973.

Fig. 97 - **Bucureşti. Organizarea administrativ-teritorială (1968-1979)**. 1. Limită între sectoare, 2. Limita Municipiului Bucureşti, 3. Limita comunelor suburbane, 4. Limita între Municipiul Bucureşti şi comunele suburbane, 5. Comune suburbane, 6. Principalele căi de acces, 7. Artere hidrografice.

Fig. 98 - **Organizarea actuală a Municipiului Bucureşti**. 1. Limita Municipiului Bucureşti, 2. Limită între sectoare, 3. Limită între circumscripţiile electorale.

În acest sens, considerăm deosebit de utilă elaborarea unei prevederi legislative privind delimitarea clară a atribuţiilor primarului general în raport de cele ale primarilor de sectoare, suprapunerea acestora pe anumite segmente de gestiune a fondurilor putând conduce la neînţelegeri şi blocaje finaciare.

3. Disfuncţionalităţile perioadei de tranziţie şi propuneri de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a Capitalei

Mărimea şi caracterul eterogen al sectoarelor datorat configuraţiei lor (includ atât zona centrală, cât şi cartierele periferice), diversitatea problemelor cu care se

confruntă, impun o fragmentare a cadrului general de dezvoltare al acestora. În plus, actualele limite dintre sectoare divid ceea ce este omogen: spaţiul central, în vreme ce declinul unor zone industriale periferice a condus la dispariţia unor nuclee de polarizare pentru zonele rezidenţiale noi. La aceasta se adaugă insuficienţa dotărilor de servicii în zonele periferice, care generează fluxuri de populaţie spre centru, cu consecinţe negative asupra sistemelor de transport, mai ales la orele de vârf. De aceea, considerăm oportună o sectorizare a Capitalei după modelul nucleelor multiple[269], având la bază centrele de cartier spre care se pot relocaliza aceste fluxuri, problemele specifice fiecărui cartier având un grad de omogenitate mult mai mare şi creind un cadru mai coerent de abordare. Acest model de organizare administrativă a spaţiului intravilan a fost aplicat cu succes şi în alte capitale europene (Paris, Bruxelles, Varşovia etc.) **(Fig. 99, 100, 101)**.

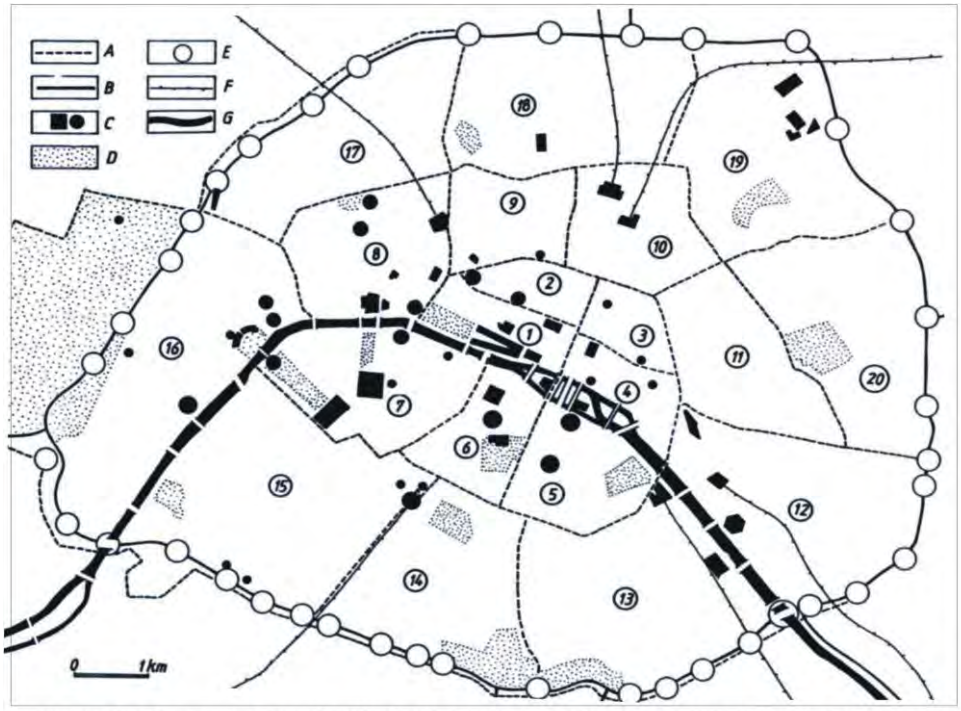

Fig. 99 - **Paris. Organizarea administrativ-teritorială**. A. Limite de arondismente, B. Autostrada de centură, C. Principalele obiective de interes naţional, D. Principalele parcuri şi zone de agrement, E. Porţi de acces rutier, F. Căi ferate, G. Sena.

Sursa: Atlas routier et touristique de la France, 1999, Larousse-Bordas.

În prezent, Capitala dispune de 32 cartiere[270], insuficient de clar delimitate, număr prea mare pentru a se constitui ele însele în colectivităţi teritoriale locale de rang inferior, dar care se pot asocia (cam 3-4), formând sectoare omogene din punct de vedere al categoriilor de ţesut urban pe care le includ - cartiere rezidenţiale de blocuri,

[269] Modelul nucleelor multiple a fost fundamentat de Ch. Harris şi E. D. Ullman în 1945, având în vedere faptul că în marile oraşe terenul nu se organizează în jurul unui singur centru, ci în jurul mai multor nuclee (Ianoş, 1987, p. 117).

[270] Cartierele Municipiului Bucureşti sunt: Balta Albă, Băneasa (Aviaţiei), Berceni, Bucureştii Noi, Chitila, Colentina, Cotroceni, Crângaşi, Dămăroaia, Domenii, Drumul Taberei, Dudeşti, Ferentari, Filantropia, Floreasca, Ghencea, Giuleşti, Griviţa, 1 Mai, Militari, Pajura, Panduri, Pantelimon, Pipera, Progresul, Rahova, 13 Septembrie, Tei, Titan, Uranus, Vatra Luminoasă, Vitan (Ghinea, 1996, I, p. 291).

de vile, de locuinţe cu un singur nivel, cartiere cu probleme sociale deosebite (Ferentari, Rahova etc.), cartiere cu o dominanţă mare a zonelor industriale sau a celor de servicii.

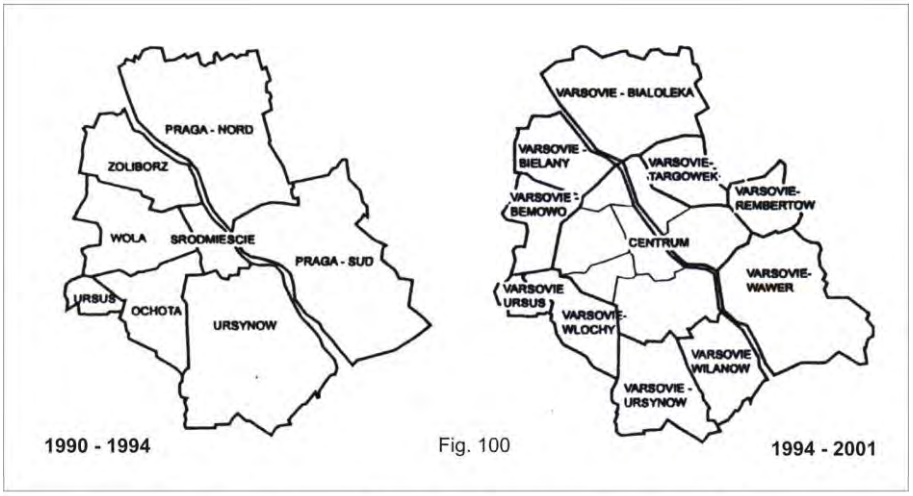

Fig. 100

Fig. 100 - 101 - **Varşovia. Organizarea administrativ-teritorială după 1990.**
Sursa: Coudroy de Lille - UMR 8504, Géophile, 2004.

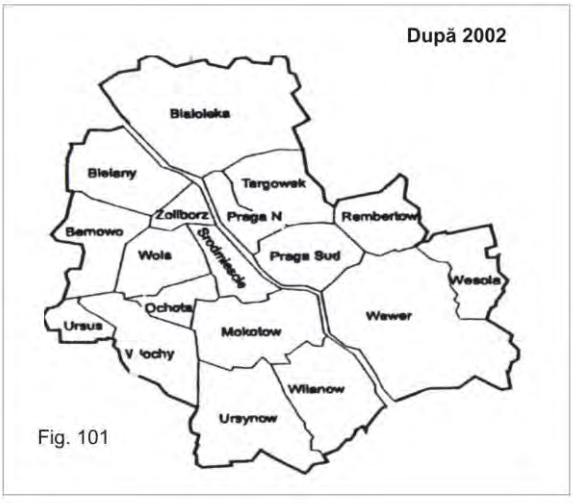

Fig. 101

Individualizarea unui posibil model de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a Municipiului Bucureşti poate fi realizată pe baza actualelor circumscripţii electorale, pornindu-se de la arealele de discontinuitate din perimetrul construit[271], care în Capitală deţin o pondere mare, datorită mai ales, demolărilor masive din anii 70-80.

Un posibil model de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a Municipiului Bucureşti pe baza acestor criterii, ar putea fi alcătuit din 12 sectoare: 4 în zona centrală şi 8 dispuse periferic acestora **(Fig. 102)**.

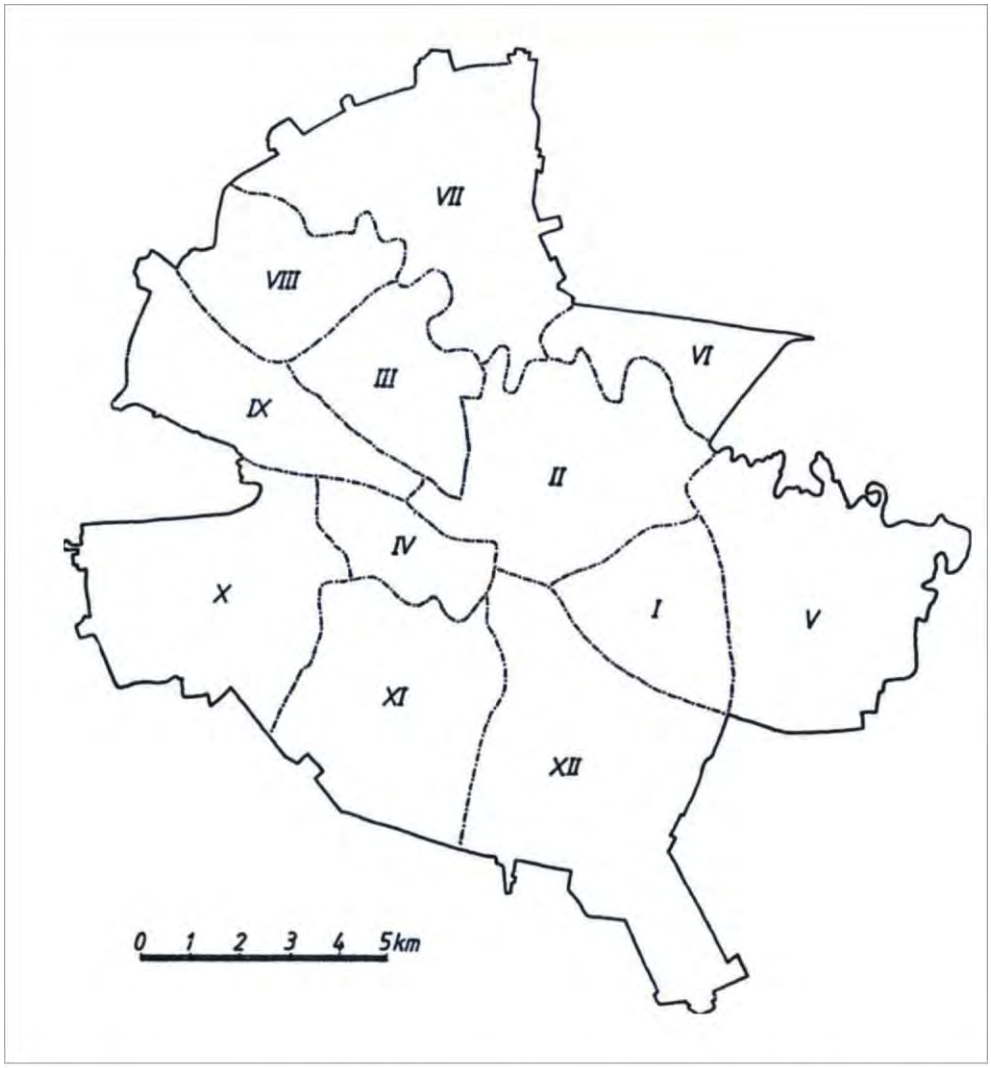

Fig. 102 - **Bucureşti. Propunere de optimizare a organizării administrativ-teritoriale.**

[271] Un exemplu în acest sens îl poate reprezenta axa constituită de râul Dâmboviţa. Dacă în alte capitale europene (Paris, Londra, Praga, Budapesta, Viena, Bratislava etc.) arterele hidrografice constituie nuclee de polarizare a activităţilor sociale, râul Dâmboviţa reprezintă pentru Bucureşti o axă de segregare urbană.

Delimitarea **sectoarelor centrale** (I - IV) ar putea fi realizată astfel:

- **Sectorul I** - între splaiurile Unirii şi Dudescu în sud, axa reprezentată de bulevardele Unirii, Decebal şi Muncii în nord, până la vasta zonă de discontinuitate dată de Parcul Titan şi de terenurile virane dintre acesta şi râul Dâmboviţa. Corespunde părţii centrale a actualului sector III, având ca principală axă de polarizare Şoseaua Mihai Bravu. Ţesutul urban, relativ compact, este alcătuit în partea interioară din zona rezidenţială veche, cu caracter discontinu, în alternanţă cu construcţii noi, iar în partea exterioară din marea zonă rezidenţială. În pofida unor nuclee de convergenţă locală periferice ce corespund marilor intersecţii şi conexiunii acestora cu reţeaua de metrou (Piaţa Unirii, Timpuri Noi, Mihai Bravu), limitele estică şi sudică şi în mare măsură cea nordică, corespund unor axe de divergenţă ale fluxurilor umane şi materiale.
- **Sectorul II** - unul dintre cele mai mari atât ca suprafaţă, cât şi ca număr de locuitori, ar fi situat în partea central-nordică a oraşului, între bulevardele Unirii, Decebal şi Muncii, Stadionul Naţional şi linia ferată ce porneşte din gara Obor (în est) şi zona Regiei-Orhideelor, Gara de Nord (Calea Griviţei-Strada Buzeşti), Şoseaua Kiseleff şi Parcul Herăstrău în partea vestică. Limitele nordică şi sudică ar urma să fie date de râurile Colentina, respectiv de Dâmboviţa. Omogenitatea acestuia este determinată de axele şi nucleele de polarizare situate între limitele sale: zona centrală a oraşului, Piaţa Obor, Calea Moşilor şi bulevardele Carol I şi Pache Protopopescu. Delimitarea actuală îl suprapune în cea mai mare parte sectorului II. Limitele nordică şi estică sunt bine individualizate prin salba de lacuri aferentă Colentinei ce induc un mod diferit de amenajare a spaţiului (parcuri şi zone de agrement), respectiv prin infrastructura feroviară ce menţine o discontinuitate la nivelul fondului construit.
- **Sectorul III** - în perimetrul Griviţei - 1 Mai, situat între limita vestică a sectorului II şi calea ferată ce porneşte din Gara de Nord spre Urziceni. Limitele sale sunt trasate în cea mai mare parte pe baza marilor axe feroviare ce converg în Gara de Nord care au, la nivelul fondului construit limitrof, un mare potenţial de destructurare. La acestea se adaugă arealele de discontinuitate de tip „parc" (în nord şi est - Parcul şi Lacul Herăstrău, respectiv Parcul Kiseleff). Sectorul se suprapune în mare măsură zonei vechi a oraşului, clădirile tip vilă, construite în perioada interbelică în alternanţă cu cele de tip bloc dând nota dominantă a fondului construit.
- **Sectorul IV** - ultimul ce cuprinde cartierele centrale ale Capitalei, ar fi situat în perimetrul Cotroceni - Palatul Parlamentului, între Bulevardul Libertăţii, Calea 13 Septembrie, Şoseaua Panduri, Bulevardul Ionel Mihalache, până la vasta zonă de discontinuitate dată de Universitatea Politehnică, limita nordică constituind-o Dâmboviţa. Deşi situat central, este unul dintre cele mai mici şi mai slab populate sectoare, corespunzând unor areale de intensă remodelare a fondului construit. Dâmboviţa şi terenurile virane limitrofe Palatului Parlamentului şi campusurilor universitare constituie principalele axe de discontinuitate, pe baza cărora au fost trasate limitele sale. La aceasta se adaugă omogenitatea fondului construit, zona rezidenţială veche, cu construcţii de tip vilă, fiind dominantă.

Sectoarele exterioare (V-XII), numerotate tot în sens invers acelor de ceasornic, sunt cele ale căror limite exterioare sunt date de limita intravilanului Municipiului Bucureşti. Corespund în general marii zone rezidenţiale şi zonei industriale periferice, dinamismul acestora fiind dat de noile cartiere rezidenţiale şi de marile hipermarketuri, ce acţionează ca nuclee de concentrare a activităţilor comerciale şi ca potenţiali poli de

dezvoltare şi structurare spaţială.

- **Sectorul V** - ar fi situat în extremitatea estică a oraşului, între Dâmboviţa, limita estică a sectorului I şi Colentina. Corespunde părţii exterioare a cartierelor Titan-Balta Albă şi Pantelimon, cu construcţii de tip bloc, situate la est Parcul Titan şi zona industrială interioară, până la marea zonă industrială, reprezentată de platformele Faur, Republica şi Granitul. Piaţa Titan şi axele de convergenţă reprezentate prin Şoseaua Pantelimon, bulevardele Liviu Rebreanu, Baba Novac, Basarabiei, Chişinău şi Nicolae Grigorescu, constituie principalele elemente de structurare spaţială. La aceasta se adaugă omogenitatea fondului construit, sectorul astfel delimitat corespunzând în întregime marii zone rezidenţiale.
- **Sectorul VI** - ar corespunde în organizarea actuală părţii exterioare a sectorului II, între axa de discontinuitate a Colentinei şi limita de nord-est a intravilanului. Fondul construit este dominat de marea zonă rezidenţială, reprezentată de cartierele Colentina, Tei şi Fundeni, cu construcţii de tip bloc şi zone de agrement, în mare parte destructurate.
- **Sectorul VII** - în partea nordică a intravilanului, la nord de Colentina, corespunde cartierelor Floreasca, Aurel Vlaicu şi Băneasa, dispune de un mare potenţial de dezvoltare prin noile cartiere rezidenţiale cu construcţii de tip vilă şi case unifamiliale, caracterizate printr-un grad ridicat de confort, dotări la standarde europene şi printr-o densitate mai redusă a populaţiei în perimetrul construit. La baza alegerii acestor amplasamente a stat potenţialul natural al zonei, cele mai noi cartiere rezidenţiale, ca şi cele care urmează a fi construite, dezvoltându-se în incinta unor mari zone de agrement, reprezentate prin Pădurea Băneasa şi bordura forestieră din incinta lacurilor aferente Colentinei.
- **Sectorul VIII** - cu cartierele Pajura, Dămăroaia, Bucureştii Noi şi Străuleşti, ar fi situat între calea ferată spre Ploieşti şi Urziceni şi limita nordică a intravilanului. Axele structurante, de polarizare a fluxurilor, sunt date de Bulevardul Bucureştii Noi şi de Şoseaua Chitilei, limitele sectorului corespunzând unor areale cu intens grad de destructurare, ce induc fluxuri divergente. În cea mai mare parte, se suprapune zonei rezidenţiale vechi, cea nouă fiind dominată de locuinţele muncitoreşti, de tip sovietic, din cartierul Bucureştii Noi. Axa hidrografică a Colentinei, ca element de discontinuitate, în acest caz se constituie într-o barieră de segregare la nivelul zonei rezidenţiale.
- **Sectorul IX** - cu o formă alungită, se extinde, în modelul propus, între axa feroviară de penetrare în Bucureşti din nord-vest, având ca punct terminus Gara de Nord şi axa hidrografică a Dâmboviţei. Cuprinde cartierele Crângaşi, Giuleşti, Giuleşti-Sârbi şi Chitila, având ca axă rutieră structurantă, Calea Giuleşti. Zona rezidenţială este constituită din clădiri de tip bloc în partea centrală (cartierul Crângaşi) şi din case cu un singur nivel în zona periferică. În zona cuprinsă între Calea Giuleşti şi Lacul Ciurel se conturează o zonă rezidenţială deosebit de dinamică prin numeroasele construcţii de case unifamiliare tip vilă şi prin proiecata axă rutieră de circulaţie rapidă limitrofă Dâmboviţei.
- **Sectorul X** - la sud de Lacul Ciurel, ar urma să includă cea mai mare parte a cartierelor Militari, Drumul Taberei şi Ghencea, la vest Universitatea Politehnică şi străzile Lujerului şi Braşov. Limita sa estică este reprezentată de axa de discontinuitate dată de Grădina Botanică şi campusul Universităţii Politehnice, continuată la sud de unităţile militare şi zona industrială Apaca-Militari, apoi de cimitirul şi stadionul Ghencea. Din punct de vedere funcţional se suprapune

marii zone rezidenţiale, alcătuită din cartiere de construcţii tip „bloc” (Militari, Drumul Taberei şi Ghencea) şi zonei rezidenţiale exterioare, respectiv zonei industriale din perimetrul Bulevardului Preciziei (Turbomecanica, Cesarom, Urbis etc.). Axa feroviară de vest, având ca punct terminus Gara de mărfuri Cotroceni, a atras în lungul său dotări cu caracter industrial şi de depozitare, în mare parte destructurate şi dezafectate (fabrica de lapte „Mioriţa”), aflate în prezent în curs de reamenajare, prin construirea unor mari complexe comerciale.

- **Sectorul XI** - incluzând cartierele Rahova şi Ferentari, s-ar situa între limita de est a sectorului X, limita de sud a sectorului IV şi Piaţa George Coşbuc, zona de discontinuitate reprezentată de parcurile Carol I şi Tineretului şi Şoseaua Giurgiului, în est. Axele sale structurante ar fi date de Bulevardul George Coşbuc - Calea Rahovei - Şoseaua Alexandriei, de Şoseaua Sălaj şi de Calea Ferentarilor. Omogenitatea sa nu survine atât din prezenţa populaţiei rrome, cât mai ales din problemele sociale distincte ale acesteia determinate de gradul ridicat de sărăcie, de dotările tehnico-edilitare precare, nivelul mare de infracţionalitate, densitatea mare la nivelul spaţiului locuit etc.
- **Sectorul XII** - în sud-est, ar fi unul dintre cele mai mari ca suprafaţă, incluzând în cea mai mare parte a sa, Cartierul Berceni, la est de sectorul XI. S-ar suprapune în cea mai mare parte marii zone rezidenţiale, continuată la limita exterioară de zona industrială Progresul. Limita vestică este dată de Şoseaua Giurgiului şi de arealele de discontinuitate limitrofe acesteia reprezentate de parcurile Carol I şi Tineretului şi de cimitirele Belu, Şerban Vodă, Israelit şi Evanghelic, iar cea nordică de axa hidrografică a Dâmboviţei.

În funcţie de aceste delimitări, pot fi elaborate mult mai clar politici unitare de dezvoltare urbană, în raport de problemele, specificul şi funcţionalitatea fiecărei zone din intravilan.

Capitolul XI

IMPACTUL DECIZIILOR POLITICO - ADMINISTRATIVE ASUPRA STRUCTURII ŞI DINAMICII SPAŢIULUI INTRAVILAN ÎN ROMÂNIA

1. Statutul de municipiu - o modă a perioadei de tranziţie, o necesitate obiectivă, sau o încercare de reabilitare a unor aşezări urbane fără perspective de dezvoltare ?

Una din principalele caracteristici care au marcat sistemul urban românesc după anul 1990 a constituit-o investirea unui mare număr de oraşe cu statut de municipiu. Astfel, dacă în 1968 în România existau 47 de municipii, iar în 1989 - 56, numărul acestora a ajuns la 1 ianuarie 2006, la 103 **(Fig. 103)**.

Se pune problema, însă, care au fost cu adevărat criteriile pentru transformarea în municipii a unor oraşe mici, în unele cazuri chiar sub 20.000 locuitori (Urziceni, Brad, Salonta, Topliţa, Orşova, Vatra Dornei etc.) şi dacă asemenea demersuri au fost într-adevăr justificate, influenţând pozitiv dezvoltarea economico-socială a respectivelor comunităţi locale. Făcând o analiză a mărimii demografice a oraşelor declarate municipii între 1990 şi 2005 se constată că 21 dintr-un total de 47 (respectiv 44,7%) nu îndeplinesc plafonul demografic de 25.000 locuitori stabilit de Legea 351/2001; 4 din cele 5 municipii declarate după intrarea în vigoare a legii (Salonta, Băileşti, Moreni şi Topliţa) se situează sub acest plafon demografic.

Din perspectivă istorică, se constată că în perioada modernă, municipiile au fost pentru prima dată organizate în România prin legea administrativă din 1925, orice oraş a cărui populaţie depăşea 50.000 de locuitori, fiind declarat municipiu. Centrele urbane cu o populaţie sub acest prag demografic puteau fi transformate în municipii numai prin legi speciale. În temeiul acestei legi, au fost investite cu statut de municipiu 13 oraşe din provinciile româneşti extracarpatice care se alăturau celor 8 municipii din Transilvania declarate prin Legea 21 din 1886, completată cu Legea 20 din 1901 asupra simplificării organizării administrative (Oroveanu, 1986, p. 187; Enciclopedia României, II, 1938). Acestea erau următoarele: în Moldova: Bacău, Botoşani, Galaţi şi Iaşi; în Basarabia: Bălţi, Cetatea Albă şi Chişinău; în Bucovina: Cernăuţi; în Muntenia: Brăila, Bucureşti şi Ploieşti; în Dobrogea: Constanţa; în Oltenia: Craiova, iar în Transilvania (inclusiv Banat şi Crişana): Arad, Braşov, Cluj, Oradea, Satu Mare, Sibiu, Târgu Mureş şi Timişoara.

Introducerea modelului sovietic de administraţie în 1950 a dus la desfiinţarea acestei categorii de oraşe, care a fost reintrodusă ulterior, prin legea administrativă din 1968. În Articolul 4 se prevedea că *oraşele care au un număr mai mare de locuitori, o însemnătate deosebită în viaţa economică, social-politică şi cultural-ştiinţifică a ţării, sau care au condiţii de dezvoltare în aceste direcţii, pot fi organizate ca municipii.* Prin urmare, statutul de „municipiu“ prezenta în accepţiunea Legii 2/1968, un caracter ambivalent: pe de o parte se referea la un potenţial existent, iar pe de altă parte la unul de perspectivă. Totodată se prevedea că *„oraşele în care îşi au sediul organele*

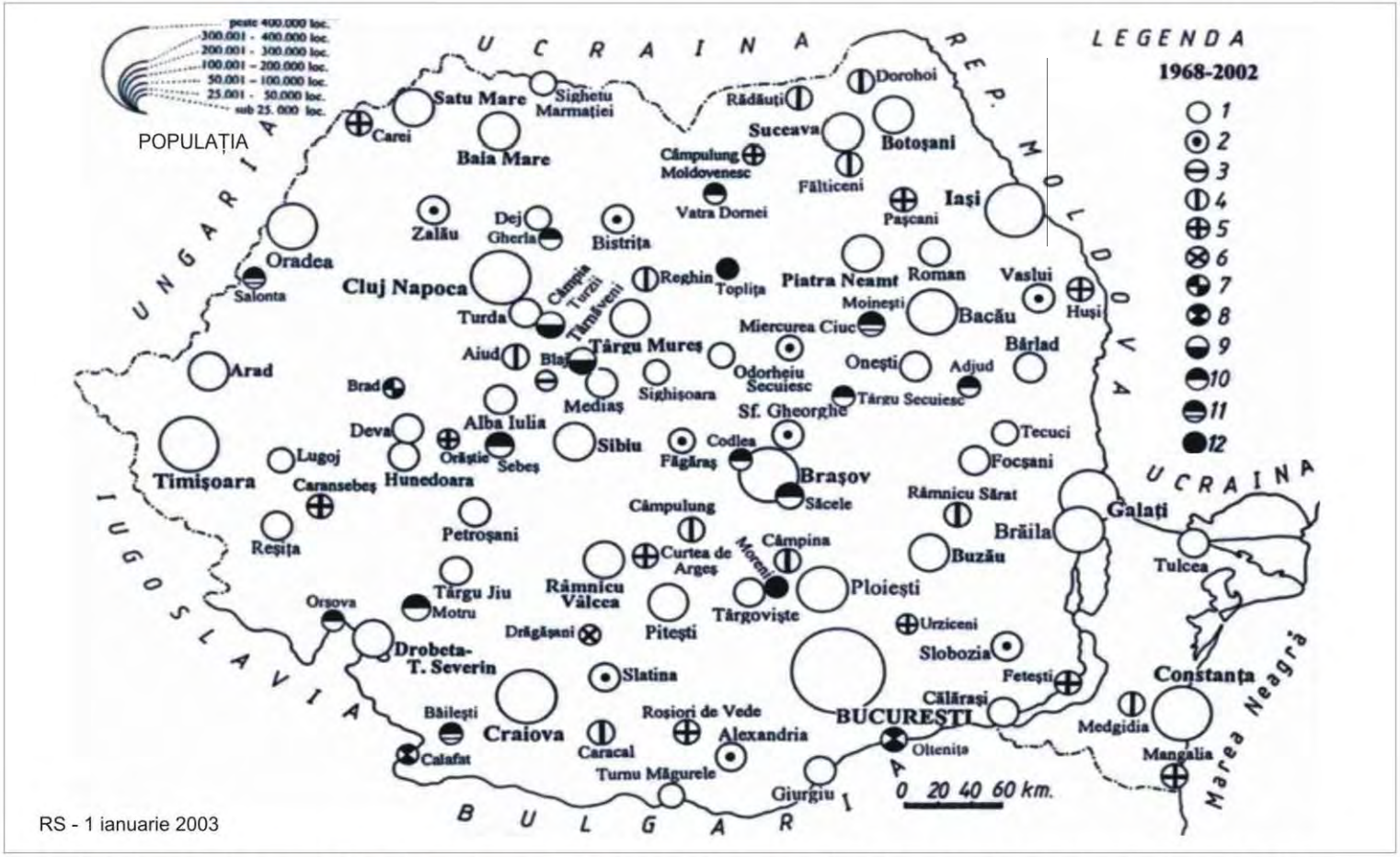

Fig. 103 - **Generații de municipii (1968 - 2002)**. Municipii declarate la: 1. 17 februarie 1968, 2. 27 iulie 1979, 3. 15 mai 1993, 4. 24 noiembrie 1994, 5. 18 ianuarie 1995, 6. 5 iulie 1995, 7. 15 septembrie 1995, 8. 22 octom brie 1997, 9. 11 noiembrie 1998, 10. în 2000, 11. în 2001, 12. în 2002.

de conducere ale judeţului sunt oraşe-reşedinţă", realizându-se astfel o separare netă între funcţia administrativă a centrelor urbane şi calitatea de municipiu. În virtutea acestui fapt, în sistemele urbane judeţene ce se caracterizau prin relaţii de competiţie la nivelul ierahic superior, statutul de municipiu a fost atribuit doar oraşului care nu fusese ales reşedinţă de judeţ (Bârlad, Odorheiu Secuiesc, Turnu Măgurele, Călăraşi), prin această măsură încercându-se individualizarea unui al doilea nucleu de convergenţă economico-socială în cadrul structurilor administrative nou create. Regretabil este însă faptul că unele dintre fostele reşedinţe de judeţ din perioada 1926-1950 şi care ocupau o poziţie periferică în cadrul noilor judeţe, nu au primit acest statut, fapt ce a determinat o relativă neglijare a acestora sub aspectul investiţiilor (Râmnicu Sărat, Caracal, Câmpulung etc). Totodată, unele municipii plasate pe poziţia a II-a sau a III-a în ierarhiile urbane judeţene se constituiau în veritabile centre de polarizare a unor vaste regiuni (Sighetu Marmaţiei, Mediaş, Lugoj, Petroşani etc). Singurul moment din perioada anterioară anului 1990 de completare a reţelei de municipii a fost la data de 27 iulie 1979, când 9 oraşe (în majoritate reşedinţe de judeţ)[272] au fost investite cu acest statut, ajungându-se astfel ca toate reşedinţele de judeţ să fie şi municipii.

După 1990, ca urmare a transformărilor economico-sociale şi politice care au afectat România, au fost create premisele reanalizării relaţiilor stabilite în cadrul sistemului urban, ca o măsură a optimizării dezvoltării centrelor urbane în raport de potenţialul spaţiilor aflate sub directa influenţă a acestora. În aceste condiţii, statutul de „municipiu" a fost văzut ca o soluţie salvatoare, adesea miraculoasă de revigorare economico-socială a unor oraşe intrate în declin. În consecinţă, numărul de municipii a crescut exploziv, transformarea oraşelor în municipii reprezentând principala caracteristică a schimbărilor administrative postrevoluţionare din România *(Tab. 49).*

Tabelul 49 - Evoluţia numărului de municipii (1990-2005)

Actul normativ de declarare	Oraşe declarate municipii
L. 24/93; MO 94/15.05.1993	Blaj
L. 104/94; MO 328/28.11.94	Aiud, Caracal, Câmpina, Câmpulung, Dorohoi, Fălticeni, Medgidia, Rădăuţi, Râmnicu Sărat, Reghin
L. 11/95; MO 12/24.01.95	Caransebeş, Carei, Câmpulung Moldovenesc,Curtea de Argeş, Feteşti, Huşi, Mangalia, Orăştie, Paşcani, Roşiori de Vede, Urziceni
L. 72/95; MO 133/06.07.95	Drăgăşani
L. 86/95; MO 214/20.09.95	Brad
L. 160/97; MO 288/24.10.97	Calafat (L. 160); Oltenita (L. 165)
L. 204, 205; MO 429/12.11.98	Câmpia Turzii (L. 204), Târnăveni (L. 205)
L. 122, 123; MO 23/11.07.2000	Săcele (L. 122); Vatra Dornei (L. 123)
L. 172/2000; MO 16/20.10.2000	Gherla
L. 179, 180, 181/2000; MO 519/23.10.2000	Codlea (L. 179), Motru (L. 181), Orşova (L. 181)
L. 191, 201/2000; MO 545/03.11.2000	Târgu Secuiesc (L. 191); Sebeş (L. 201)

[272] La 27 iulie 1979 au fost declarate municipii, următoarele reşedinţe de judeţ: Alexandria, Bistriţa, Miercurea Ciuc, Sfântu Gheorghe, Slatina, Slobozia, Vaslui şi Zalău. La acestea s-a adăugat oraşul Făgăraş.

L. 223/2000; MO 617/30.11.2000	Adjud
L. 343/2000; MO 343/09.07.2001	Băileşti
L. 580, 581/2001; MO 702/05.11.2001	Moineşti (L. 580), Salonta (L. 581)
L. 494/2002; MO 504/12.07.2002	Topliţa
L. 259/2003; MO 434/19.06.2003	Moreni
L. 391/2003; MO 696/06.10.2003	Beiuş
L. 547, 547/2003, MO 917/20.12.2003	Lupeni (L. 547), Vulcan (L. 548)
L. 584, 585/2003, MO 931/23.12.2003	Gheorgheni (L. 584), Marghita (L. 585)

În ansamblul său, reţeaua de municipii se caracterizează printr-o evidentă disproporţie atât sub aspectul mărimii demografice, cât şi în ceea ce priveşte potenţialul economic şi de poziţie al oraşelor care au acest statut. Acestea variază ca număr de locuitori între 1.926.334 (Bucureşti) şi 10.996 locuitori (Beiuş) (18 martie 2002), iar dacă excludem Capitala, raportul dintre mărimile extreme se reduce de la 175/1 la 23/1. Faptul că mărimea demografică a unor municipii situate la nivelul ierarhic superior o depăşeşte pe cea a unor judeţe precum Covasna, Ilfov, Sălaj, Tulcea, Giurgiu sau Ialomiţa impune o amplă reconsiderare a administrării lor, în sensul delimitării în intravilanul acestora a unor sectoare administrative după modelul Capitalei. Densitatea în intravilan prezintă de asemenea variaţii în limite foarte largi: în vreme ce unele municipii înregistrează peste 10.000 loc/kmp (în Oneşti se înregistrează chiar 21.855 loc/kmp, iar densitatea municipiului Orăştie atinge valoarea record de 42.602 loc/kmp) (Ghinea, 1997, II, p. 278-285), în altele (Blaj, Călăraşi, Sfântu Gheorghe) aceasta se situează sub 1000 loc/kmp. **(Fig. 104)**.

Potenţialul economic, exprimat atât sub aspect calitativ, prin tipologia funcţională a centrelor urbane cu statut de municipiu, cât şi din punct de vedere cantitativ, prin numărul de unităţi industriale şi prin indicele de diversificare a ramurilor industriale în perioada 1990-2002[273] înregistrează de asemenea situaţii extrem de diversificate. Dacă cele mai multe municipii au un profil industrial complex, se întâlnesc şi cazuri monoindustriale (Câmpia Turzii, Hunedoara), agroindustriale (Urziceni, Salonta, Roşiori de Vede, Caracal), specializate în economia forestieră (Brad), sau cu funcţii turistice (Vatra Dornei, Mangalia). Indicele de diversificare a ramurilor industriale a înregistrat, la fel ca în intervalul 1965-1980, cele mai mari valori tot în municipiile care au cunoscut o puternică industrializare în anii economiei centralizate, confirmând vulnerabilitatea acestora ca urmare pe de o parte a caracterului artificial al legăturilor de producţie stabilite între partenerii industriali, iar pe de altă parte a neconcordanţei între profilul industrial al oraşului şi resursele zonei de influenţă urbană. Ca urmare, s-au produs unele modificări şi în ceea ce priveşte relaţiile dintre municipii **(Fig. 105)**.

Potenţialul de poziţie reprezintă, în unele cazuri, factorul determinant al ridicării unor centre urbane la rang de municipiu. Astfel, în zonele cu un grad accentuat de ruralizare şi cu reţele urbane alcătuite îndeosebi din oraşe mici (cum sunt Munţii Apuseni, Piemontul Getic sau sud-vestul Olteniei) se impune necesitatea individualizării

[273] Indicele de diversificare a ramurilor industriale exprimă, pe ansamblu, evoluţia industrială a centrelor urbane în perioada 1990-2002, fiind exprimat prin produsul dintre diferenţa dintre volumul procentual al aceleiaşi ramuri în anii 2002 şi 1990 şi numărul ramurilor cu diferenţe mai mari de 5% în acelaşi interval (Ianoş, 1987, p. 53).

unor centre polarizatoare cu rol de coordonare a activităţilor economico-sociale. Investirea cu statut de municipiu a unor astfel de oraşe (Brad, Drăgăşani, Calafat, Salonta sau Topliţa), ar putea conduce la atragerea de investiţii, transformându-le în veritabili „poli“ de creştere pentru respectivele zone.

Analiza raportului dintre statutul de municipiu şi funcţia administrativă avută de-a lungul timpului de respectivele centre urbane, permite individualizarea a 5 categorii de municipii *(Tab. 50):*

I. **Foste reşedinţe de regiune (1950-1968):** 16 oraşe, toate cu statut de municipiu, între care Capitala ocupă un loc distinct. Aceste municipii se caracterizează prin continuitatea funcţiei administrative din 1925 până în prezent; excepţie face *Baia Mare***,** reşedinţa judeţului Maramureş fiind între 1925 şi 1950 la Sighetu Marmaţiei;
II. **Reşedinţe de judeţ***,* categorie care grupează celelalte 25 de municipii cu funcţie administrativă, dar care între 1950 şi 1968 nu au fost reşedinţe de regiune. Dintre acestea, municipiile *Alexandria, Reşiţa* şi *Slobozia* nu au avut funcţie administrativă nici în perioada 1925-1950;
III. **Foste reşedinţe de judeţ (1925-1950)**, municipii care nu şi-au mai redobândit funcţia administrativă după 1950. In această categorie se încadrează 21 de oraşe, dintre care unul (Oraviţa) nu are statut de municipiu, acesta fiind şi cel mai mic oraş ca mărime demografică din această categorie (12.858 loc. la 18 martie 2002);
IV. **Centre polarizatoare cu peste 30.000 locuitori**, categorie ce grupează 18 oraşe, dintre care 3 (Cugir, Mioveni şi Năvodari) nu au statut de municipiu. Potenţialul de poziţie este maximizat în cazul municipiilor Hunedoara, Curtea de Argeş, Feteşti, Roşiori de Vede şi Reghin, precum şi în cazul Olteniţei, acesta fiind cel mai apropiat port dunărean de capitală;
V. **Alte municipii**, centre polarizatoare de importanţă locală, sub 30.000 locuitori.

Tabelul 50 – Categorii de municipii (1 ianuarie 2006):

Categoria	**Total oraşe**	Din care, municipii	Cel mai mare municipiu (loc)	Cel mai mic municipiu (loc)	Raportul
Foste reşedinţe de regiune	16	16	Bucureşti - 1.926.334 Iaşi* - 320.888	Deva - 69.257	27,8 4,63*
Reşedinţe de judeţ	25	25	Brăila - 216.292	Miercurea Ciuc - 42.029	5,14
Foste reşedinţe de judeţ	21	20	Roman - 69.268	Blaj - 20.765	3,3
Centre polarizatoare (peste 30.000 loc)	18	15	Hunedoara - 71.257	Lupeni - 30.642	2,32
Alte municipii	13	13	Săcele - 29.915	Beiuş - 10.996	2,72

*Excluzând Capitala. Populaţia la 18 martie 2002.

Legea privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional, promulgată în iulie 2001 ierarhizează cele 319 localităţi urbane din România în 4 ranguri *(Tab. 51)* stabilind seturi precise de indicatori demografici, economico-sociali şi tehnico-edilitari, pe baza cărora orice localitate poate accede la o categorie administrativă superioară.

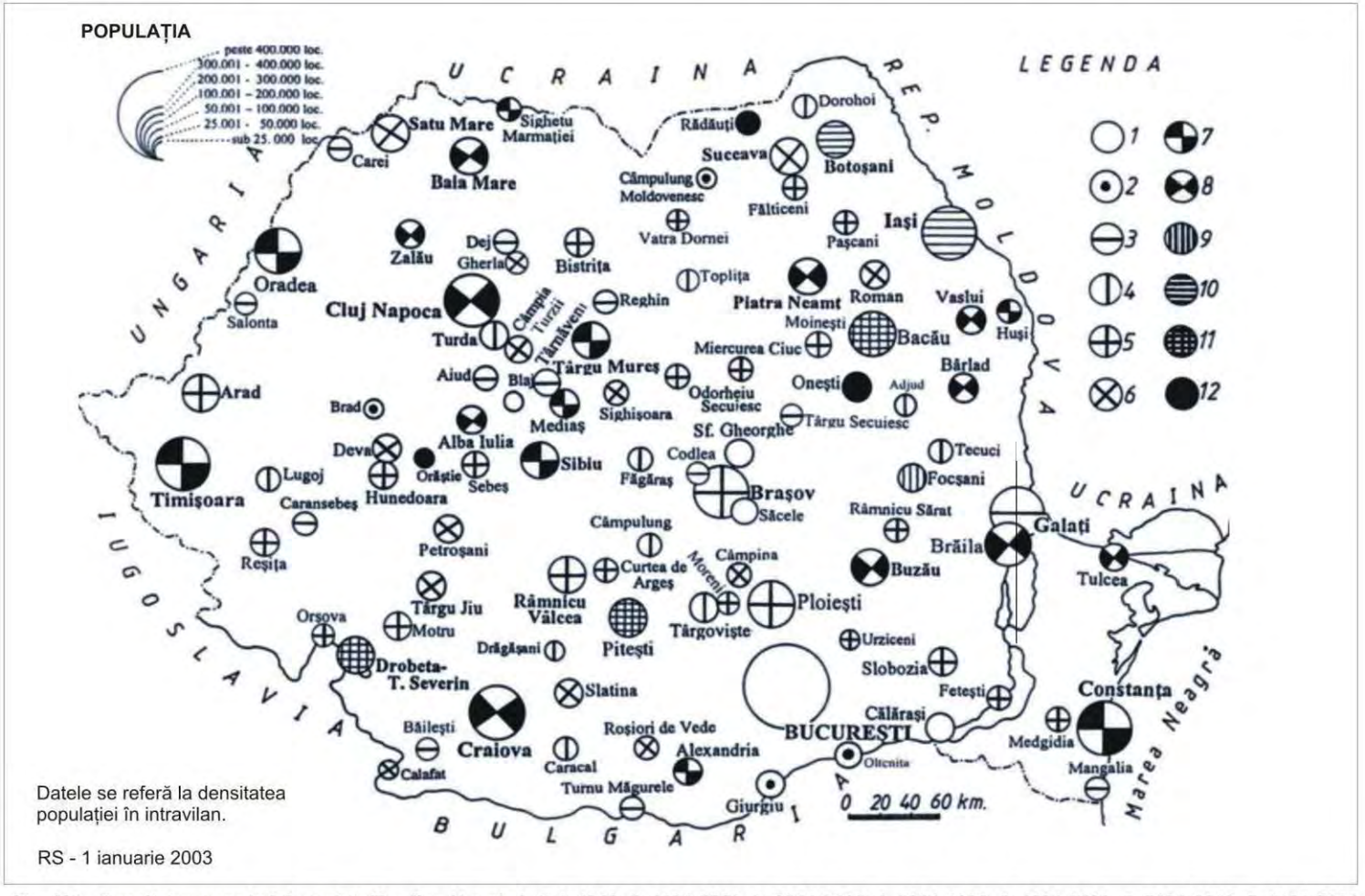

Fig. 104 - **Densitatea populației municipiilor (loc / kmp)**. 1. Sub 1000, 2. 1001-2000, 3. 2001-3000, 4. 3001-4000, 5. 4001-5000, 6. 5001-6000, 7. 6001-7000, 8. 7001-8000, 9. 8001-9000, 10. 9001-10 000, 11. 10 001-20 000, 12. Peste 20 000.

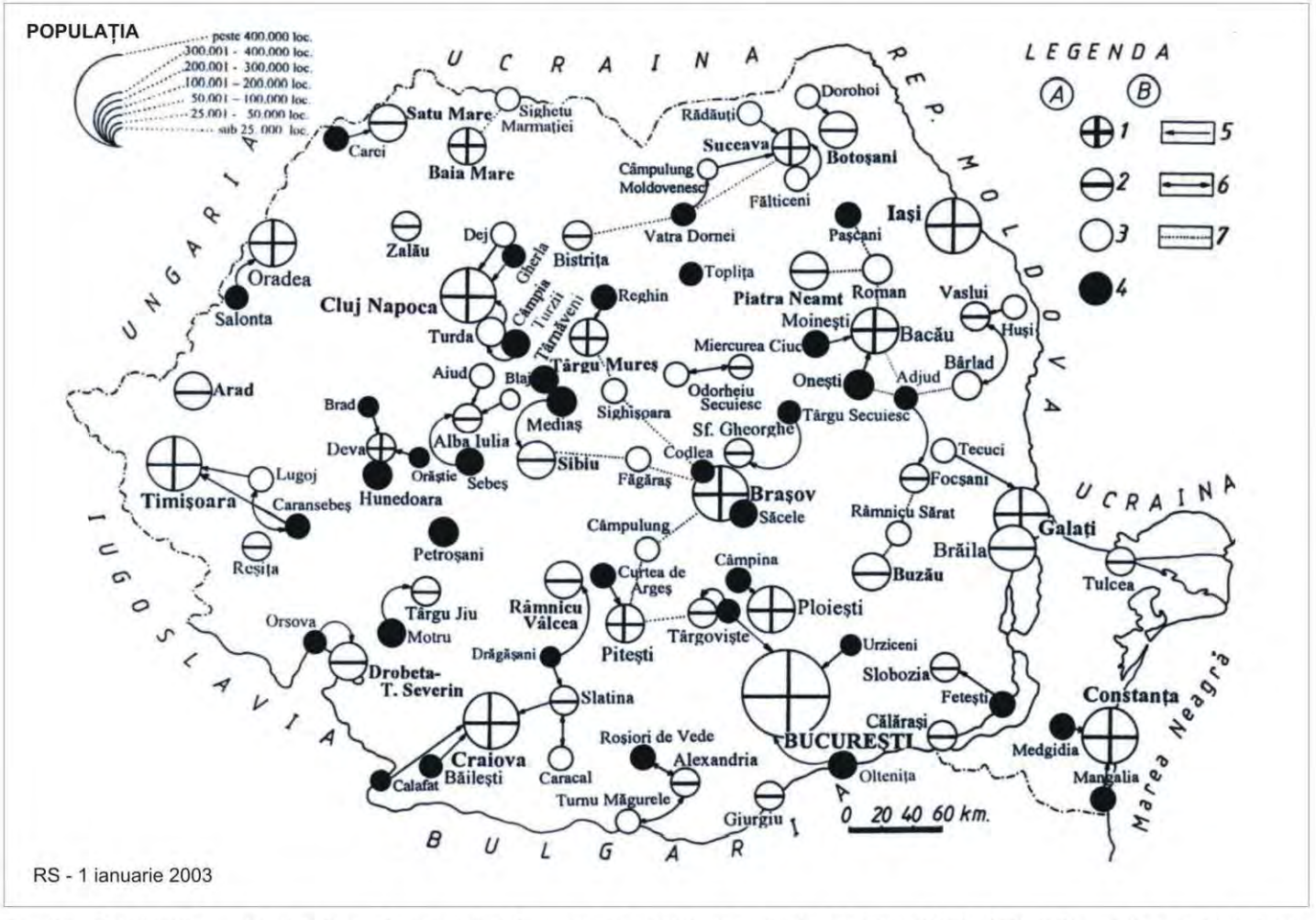

Fig. 105 - **Relații între municipii.** A. Tipuri de municipii: 1. Reședințe de județ, foste reședințe de regiune (1950-1968), 2. Reședințe de județ, 3. Foste reședințe de județ (1925-1950), 4. Alte municipii. B. Tipuri de relații: 5. Relații de subordonare, 6. Relații de competiție, 7. Relații de indiferență.

Tabelul 51 - Ierarhizarea localităţilor urbane pe ranguri conform legii 351 din 6 iulie 2001.*

Rangul	Statutul administrativ	Numărul de localităţi
0	Municipiu, capitală	1
I	Municipii	11
II	Municipii	92
III	Oraşe	215

*Numărul de oraşe şi municipii este actualizat la 1 ianuarie 2006.

Pentru investirea unui oraş cu statutul de municipiu, legea prevede îndeplinirea următoarelor criterii:

A. **Demografic:** populaţie minimă de 25.000 locuitori, însă zona de influenţă a viitorului municipiu trebuie să aibă o populaţie de peste 30.000 locuitori şi să se extindă pe o rază de cel puţin 20 km;
B. **Potenţialul de poziţie:** acces direct la reţeaua feroviară, la cel puţin un drum naţional sau judeţean şi legături bune cu aşezările situate în zona de influenţă urbană;
C. **Dotările economice:** trebuie să cuprindă capacităţi de producţie diversificate din sectorul secundar şi terţiar, eventual şi din agricultură; 85% din totalul populaţiei ocupate să lucreze în activităţi neagricole;
D. **Infrastructura tehnico-edilitară:** trebuie să cuprindă următoarele elemente componente:

- *Administraţie publică, autorităţi judecătoreşti, partide politice, sindicat*: sedii ale administraţiei publice locale, judecătorie, parchet, sedii de partid, de sindicat şi alte asociaţii;
- *Educaţie, cercetare ştiinţifică*: gimnazii, licee generale şi de specialitate, colegii, şcoli de maiştri, filiale ale unor instituţii de cercetare;
- *Sănătate, asistenţă socială*: spital general, staţie de salvare, dispensar, leagăn de copii, creşe, cămine de bătrâni. Numărul minim de paturi în spitale trebuie să fie de 10 la 1000 locuitori, iar cel de medici de 2,3 la 1000 locuitori;
- *Cultură*: case de cultură, cinematograf, biblioteci publice, muzee, săli de expoziţie, club;
- *Comerţ, servicii culturale*: unităţi comerciale diversificate (magazine universale şi specializate, supermagazine, piaţă agroalimentară); unităţi pentru prestări de servicii diversificate şi/sau flexibile;
- *Turism*: hotel de trei stele cu aproximativ 100 locuri;
- *Finanţe, bănci, asigurări*: sucursale sau filiale ale unităţilor financiar-bancare şi de asigurări;
- *Sport, agrement*: stadioane, terenuri şi săli de sport pentru competiţii de nivel judeţean sau local, alte spaţii destinate sportului; grădini publice şi alte spaţii verzi amenajate pentru petrecerea timpului liber. Spaţiile verzi trebuie să însumeze minimum 15 mp/locuitor;
- *Protecţia mediului*: trebuie să dispună de servicii dotate cu echipamente specifice, monitorizarea emisiilor poluante şi igiena urbană;
- *Alimentare cu apă şi canalizare*: oraşele ce urmează a fi declarate municipii trebuie să dispună de reţele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, staţie de epurare a apei uzate; 80% din numărul total al locuinţelor trebuie să

dispună de instalaţii de alimentare cu apă şi 75% de baie şi WC în locuinţă; peste 70% din lungimea totală a străzilor trebuie să dispună de reţele de distribuţie a apei potabile şi peste 60% de reţele de canalizare;
- *Culte*: protopopie, parohii;
- *Infrastructura de transporturi şi comunicaţii*: viitorul municipiu trebuie să dispună de gară, autogară, poştă şi centrală telefonică; peste 60% din lungimea totală a străzilor sale trebuie să fie modernizate;
- *Ordine, securitate*: trebuie să dispună de poliţie şi alte obiective specifice; peste 70% din lungimea totală a străzilor trebuie să dispună de reţele de hidranţi exteriori pentru stingerea incendiilor.

2. Decretarea de oraşe. Oraşele monoindustriale şi oraşele agroindustriale

Prin acelaşi act normativ, plafonul demografic minimal pentru transformarea unei aşezări rurale în oraş a fost stabilit la 5000 locuitori, iar aria sa de polarizare trebuie să se întindă pe o rază de circa 10-20 km şi să aibă cel puţin mărimea demografică a nucleului urban polarizator. Infrastructura de comunicaţii trebuie să permită accesul direct pe un drum naţional sau judeţean la centrul urban de rang superior şi să asigure legături bune cu aşezările situate în zona sa de influenţă. Din punct de vedere economic, localitatea rurală ce aspiră la statut urban trebuie să dispună de capacităţi de producţie din sectorul secundar (industrie prelucrătoare şi construcţii), terţiar (servicii sociale şi comerciale) şi primar (industrie extractivă, agricultură, pomicultură, silvicultură). Din totalul populaţiei active ocupate, cel puţin 75% trebuie să lucreze în activităţi neagricole.

Infrastructura tehnico-edilitară trebuie să asigure următoarele categorii de dotări:
- *Administraţie publică*: primărie, judecătorie, parchet, tribunal, notariat, sedii pentru diferite asociaţii;
- *Educaţie*: învăţământ preşcolar, primar, gimnazial şi liceal;
- *Sănătate şi asistenţă socială*: spital general sau secţie-spital, maternitate, dispensar policlinic, staţie de salvare, creşă, farmacie, cămin de bătrâni. Viitorul oraş trebuie să dispună de cel puţin 7 paturi în spital la 1000 locuitori şi de 1,8 medici la 1000 locuitori;
- *Cultură*: trebuie să dispună de casă de cultură, cinematograf, bibliotecă publică, muzee, sală de expoziţie, club etc;
- *Comerţ, prestări de servicii*: magazine universale şi magazine specializate, piaţă agroalimentară;
- *Dotări turistice*: hotel de două stele cu cel puţin 50 de locuri;
- *Finanţe-bănci, asigurări*: sucursale sau filiale de bănci, instituţii de credit şi societăţi de asigurare, filială CEC;
- *Sport, agrement*: terenuri (eventual stadion mic), săli de sport (eventual pentru competiţii locale), grădini publice şi alte spaţii amenajate. Suprafaţa ocupată de spaţiile verzi amenajate trebuie să fie de cel puţin 10 mp/locuitor;
- *Serviciu de protecţie a mediului*;
- *Alimentare cu apă şi canalizare*: trebuie să dispună de reţele de alimentare cu apă, sistem colector de canalizare, staţie de epurare a apelor uzate; 70% din numărul total al locuinţelor trebuie să dispună de instalaţii de alimentare cu apă şi 55% de baie şi WC în locuinţă; peste 60% din lungimea totală a străzilor

trebuie să dispună de reţele de distribuţie a apei potabile şi peste 50% de reţele de canalizare;
- Localitatea trebuie să dispună de cel puţin un *lăcaş de cult*;
- *Transporturi şi comunicaţii*: autogară, eventual gară, poştă, centrală telefonică; peste jumătate din lungimea totală a străzilor trebuie să fie modernizate;
- *Ordine, securitate*: trebuie să dispună de sedii de poliţie şi de jandarmerie; peste 60% din lungimea totală a străzilor trebuie să dispună de reţele de hidranţi exteriori pentru stingerea incendiilor.

Legea prezintă importanţă deosebită sub aspect metodologic şi prin faptul că defineşte din punct de vedere juridic termenii utilizaţi: localitate, localitate urbană, localitate rurală (sat), unităţi administrativ-teritoriale, oraş, comună, teritoriu administrativ, reţea de localităţi, ierarhizarea funcţională a localităţilor urbane şi rurale, rang, zonă metropolitană, centură verde, zonă de dezvoltare, zonă de influenţă şi sistem urban[274]. Tot prin această lege au fost stabilite 17 zone lipsite de oraşe pe o rază de circa 25-30 km, zone care necesită acţiuni prioritare pentru dezvoltarea de localităţi cu rol de servire intercomunală, lista comunelor ce sunt incluse în aceaste zone, cât şi comunele în care s-au produs scăderi accentuate de populaţie în perioada 1966-1998, care necesită acţiuni prioritare de sprijin şi revitalizare.

Legislaţia românească actuală[275] nu defineşte oficial trepte intermediare de aşezări plasate între cele urbane şi cele rurale, aşa cum este cazul în multe state din spaţiul Uniunii Europene[276], pragul dintre cele două medii de rezidenţă fiind deci brusc, tranşant. Se pune problema însă dacă trecerea acestui prag are într-adevăr un impact major asupra dinamicii respectivelor aşezări, dacă o comună investită cu statut de oraş va cunoaşte o dezvoltare mai accentuată decât dacă ar evolua în continuare ca aşezare rurală. În acest sens, am analizat un eşantion reprezentativ în ceea ce priveşte evoluţia sistemului urban românesc **(Fig. 106)** alcătuit din cele 155 de aşezări, declarate oraşe pe parcursul secolului XX, acestea fiind grupate în 7 categorii:

1. Aşezări declarate oraşe înaintea primului război mondial

În această categorie se înscriu 8 oraşe[277], diferite atât ca mărime demografică, cât şi ca tipologie funcţională: Vatra Dornei şi Pucioasa sunt oraşe turistice, Moineşti este specializat în extracţia hidrocarburilor, Mărăşeşti a evoluat ca nod feroviar, iar Slobozia este singurul oraş din eşantionul studiat, investit cu funcţie administrativă (reşedinţă de judeţ). Acesta a fost ales pentru prima dată reşedinţă a judeţului Ialomiţa la organizarea administrativ-teritorială din 1968[278], fiind preferat oraşelor Călăraşi şi Feteşti, superioare din punct de vedere demografic[279], în acest caz determinant fiind criteriul centralităţii.

---

[274] Acestea sunt prevăzute în anexa I a legii.

[275] În perioada postbelică au existat forme intermediare între cele două categorii de aşezări, fiind cunoscute „localităţile de tip urban" şi „comunele suburbane" (Ianoş, Tălângă, 1994, p. 12).

[276] În Grecia spre exemplu, localităţile cu peste 10.000 locuitori sunt considerate oraşe, iar cele cu o populaţie cuprinsă între 2000-10.000 locuitori sunt localităţi semiurbane, iar în Italia între localităţile semiurbane şi cele rurale apare o altă categorie ce grupează localităţile semirurale. În Olanda şi Franţa, pe intervalul dinte localităţile rurale şi cele urbane sunt dispuse, la fel, câte două categorii distincte: localităţi rural-urbanizate şi localităţi-dormitor, respectiv, localităţi din banlieu şi localităţi aparţinând Z.P.I.U. (zonelor de populare industrial-urbană) (Ibidem).

[277] Slobozia (municipiu reşedinţă de judeţ), Gheorgheni, Gura Humorului, Mărăşeşti, Moineşti, Târnăveni şi Vatra Dornei (municipii) şi Pucioasa.

[278] Între 1926 şi 1950 reşedinţa judeţului Ialomiţa a fost oraşul Călăraşi. Conform estimărilor de la 1 iulie 1937, acesta era de circa 2,7 ori mai mare decât Slobozia (15.774 loc, faţă de 5859 loc ai Sloboziei).

[279] Călăraşi avea 46.388 loc, fiind de 3,47 ori mai mare decât Slobozia, iar Feteşti 22.565 loc (de 1,7 ori mai mare) (conform estimărilor realizate la 1 iulie 1968).

Ca o „contrabalansare” a acestei măsuri, Călăraşi a fost declarat municipiu, în vreme ce Slobozia a păstrat, până la 27 iulie 1979, statutul de oraş reşedinţă de judeţ. Impactul acestei alegeri a fost evident: Slobozia a înregistrat o dinamică explozivă, concretizată printr-un salt de 47 locuri în ierarhia urbană naţională şi printr-o creştere de 11,6 ori a populaţiei în intervalul 1912-2002, depăşind oraşul Feteşti (care a scăzut 5 locuri în ierarhia urbană şi a cărei populaţie a crescut de numai 3 ori) şi apropiindu-se ca mărime de Călăraşi, investit la rândul său cu funcţie administrativă în 1981 (raportul dintre mărimea demografică a celor două oraşe scăzând în acelaşi interval de timp, de la 3,47 la 1,4). Dintre celelalte oraşe din această categorie, doar Târnăveni şi Moineşti au înregistrat o evoluţie ascendentă în ierarhia urbană (creşteri de 18, respectiv 9 locuri), în vreme ce majoritatea oraşelor (Gheorgheni, Vatra Dornei, Gura Humorului, Mărăşeşti şi Pucioasa), pe fondul unor evoluţii demografice moderat ascendente, au migrat către baza sistemului urban (pierderi cuprinse între 18 şi 48 de locuri);

2. *Aşezări declarate oraşe în perioada interbelică, în condiţiile reunificării sistemului urban naţional şi a dezvoltării industriale din anii ’20–’30 ai secolului trecut*

Dintre cele 15 oraşe care fac parte din această categorie[280], doar 2 au înregistrat salturi la nivelul ierarhiei urbane: Balş şi Paşcani (cu 16, respectiv 2 locuri), pe fondul amplasării şi extinderii unor unităţi industriale de interes naţional[281]. Celelalte centre urbane, îndeosebi cele din categoria oraşelor mici, cu funcţii turistice şi agroindustriale, deşi au beneficiat de creşteri moderate de populaţie, au înregistrat adevărate reculuri în ierarhia urbană (Solca a scăzut 118 locuri; Băile Govora - 117; Techirghiol - 88; Călimăneşti - 74; Strehaia - 71 etc.), putându-se realiza în acest sens o corelaţie între evoluţia demografică şi tipologia funcţională a acestora;

3. *Aşezări declarate oraşe între 1945 şi 1968, pe fondul socialismului de tip sovietic, concretizat şi în organizarea administrativ-teritorială, pe regiuni şi raioane, inspirată din modelul sovietic*

Această categorie grupează 52 oraşe[282]. Dintre ele, doar 12 (21,4%) au înregistrat evoluţii ascendente în ierarhia urbană, detaşându-se Oneşti (al cărui salt a fost de 49 locuri) şi Zărneşti (47 locuri), ca urmare a amplasării unor obiective ale industriei petrochimice, respectiv ale industriei constructoare de maşini[283]. La polul opus, scăderi dramatice de populaţie s-au înregistrat în cazul unor oraşe din vestul ţării, pe fondul natalităţii reduse, specifice pentru Banat şi Crişana şi a emigrării unei părţi a populaţiei active fie către oraşele mari (Timişoara, Arad, Oradea, Satu Mare, Baia Mare), fie în străinătate. Reprezentativ în acest sens este cazul oraşelor Nucet (a cărei populaţie a scăzut de 3,5 ori, pierzând nu mai puţin de 156

[280] Băile Govora, Băileşti, Balş, Brad (municipiu), Buhuşi, Călimăneşti, Feteşti (municipiu), Orşova (municipiu), Paşcani (municipiu), Petroşani (municipiu), Predeal, Slănic Moldova, Solca, Strehaia şi Techirghiol.

[281] Întreprinderea de osii şi boghiuri Balş a fost inaugurată în anul 1965, ulterior ea diversificându-şi activitatea, la acea dată, oraşul având o populaţie de 9720 loc şi fiind plasat pe locul 145 în ierarhia urbană a ţării. Atelierele CFR Paşcani, construite în 1876 au fost extinse şi modernizate, profilul industrial al oraşului fiind completat de industria elecrotehnică şi de cea textilă.

[282] Agnita, Anina, Azuga, Băicoi, Băile Herculane, Băile Olăneşti, Bălan, Bicaz, Bocşa, Borsec, Breaza, Buşteni, Buziaş, Călan, Câmpeni, Câmpia Turzii (municipiu), Cisnădie, Codlea (municipiu), Comăneşti, Copşa Mică, Covasna, Cristuru Secuiesc, Cugir, Eforie (Eforie Nord–1933, Eforie Sud–1945, unificate–1960), Huedin, Ineu, Jimbolia, Luduş, Lupeni, Marghita, Moldova Nouă, Moreni (municipiu), Motru (municipiu), Negreşti-Oaş, Nucet, Ocna Mureş, Oneşti (municipiu), Oţelu Roşu, Petrila, Rupea, Săcele (municipiu), Sângeorz-Băi, Sânnicolau Mare, Simeria, Sovata, Topliţa, Uricani, Vaşcău, Victoria, Vişeu de Sus, Vulcan şi Zărneşti.

[283] Rafinăria din Oneşti a intrat în exploatare în anul 1956, an în care a fost dată în folosinţă şi termocentrala Borzeşti I, investiţii ce au atras importante fluxuri de forţă de muncă, contribuind la dezvoltarea oraşului.

de locuri în ierarhia urbană naţională) şi Vaşcău (scădere cu 32,5% a populaţiei, concretizată prin pierderea a 104 locuri în ierarhia urbană), ambele făcând parte din categoria oraşelor mici, cu profil funcţional dominat de industria extractivă[284]. Acestora li se adaugă oraşele Nădlac şi Jimbolia (puncte de vamă), Ineu, Câmpeni, Sânnicolau Mare, Ştei, Huedin şi Vişeu de Sus, toate oraşe mici, agroindustriale, care pe fondul unor evoluţii demografice relativ stagnante, au pierdut poziţii importante în sistemul urban (între 22 şi 51 locuri). O altă categorie de oraşe care au înregistrat regrese evidente ale poziţiei în sistemul urban o formează unele oraşe miniere, cu profil carbonifer: fie din Depresiunea Petroşani (Petrila şi Lupeni), fie din Munţii Banatului (Anina, Moldova Nouă), în aceste cazuri declinul activităţilor miniere nefiind susţinut de o reconversie eficientă a forţei de muncă în alte activităţi. Oraşele turistice, deşi unele au avut o traiectorie demografică ascendentă, au înregistat aproape în totalitate[285] căderi importante în ierarhia urbană (Azuga, Băile Herculane, Băile Olăneşti, Borsec, Breaza, Buşteni, Buziaş, Covasna, Eforie, Slănic Moldova şi Sovata). Aceeaşi evoluţie descendentă au înregistrat-o şi unele oraşe industriale situate în vecinătatea unor metropole regionale (cazul oraşelor Rupea şi Săcele din apropierea Braşovului, a Cisnădiei din vecinătatea Sibiului etc.) sau a unora cu industrie deosebit de poluantă, a cărei reconversie a impus un mare număr de disponibilizări (Copşa Mică, Bicaz).

4. *Aşezări declarate oraşe în anul 1968, în condiţiile trecerii la o nouă organizare administrativ-teritorială, având ca unitate de bază judeţul*

Acest moment marchează începutul unei perioade de tranziţie la nivelul sistemului urban românesc, ca urmare a detaşării unor oraşe cu evoluţii diferenţiate prin ritm, fapt ce a condus la modificări ale relaţiilor dintre centrele urbane. Dintre cele 49 oraşe ale acestei categorii[286], doar 13 au înregistrat evoluţii pozitive la nivelul ierarhiei urbane: Aleşd, Beclean, Buftea, Filiaşi, Hârlău, Jibou, Întorsura Buzăului, Năvodari, Plopeni, Târgu Frumos, Titu, Topoloveni şi Ţăndărei. Dintre acestea se detaşează Năvodari, cu un salt exploziv de 129 locuri în ierarhia urbană şi o creştere de aproape 5,5 ori a populaţiei ca urmare a conturării funcţiei sale industriale şi portuare prin amplasarea unor importante investiţii de interes naţional[287] şi Târgu Frumos (declarat pentru a doua oară oraş după ce-şi pierduse această calitate în 1950), care pe fondul unei dublări a populaţiei în numai 30 de ani (creştere de 2,5 ori) a urcat 69 trepte în ierarhia urbană, pe fondul diversificării profilului industrial, fapt ce a condus la transformarea acestui oraş într-un veritabil centru de convergenţă locală pentru spaţiul dintre Paşcani şi Iaşi. Şi în cazul acestei categorii, cea mai mare parte a oraşelor (73% din total) au avut, pe parcursul evoluţiei lor ca centre urbane, o dinamică regresivă concretizată în căderi la nivelul ierarhiei urbane[288] însoţite, în unele cazuri, şi de diminuări de populaţie (Cavnic, Chişineu-Criş, Curtici,

[284] Exploatări de marmură, molibden, bismut şi uraniu (Nucet); de marmură şi calcar (Vaşcău) (Ghinea, 1997, II, p. 249 şi 1998, III, p. 363).

[285] Singura excepţie din această categorie o formează oraşul Sângeorz-Băi.

[286] Aleşd, Baia de Aramă, Băile Tuşnad, Baraolt, Beclean, Bereşti, Boldeşti-Scăeni, Borşa, Brezoi, Buftea, Cavnic, Cehu Silvaniei, Chişineu Criş, Comarnic, Costeşti, Curtici, Darabani, Deta, Drăgăneşti-Olt, Făurei, Fieni, Filiaşi, Hârlău, Horezu, Întorsura Buzăului, Jibou, Năvodari, Nădlac, Negreşti, Novaci, Ocna Sibiului, Pâncota, Plopeni, Săveni, Sebiş, Segarcea, Târgu Bujor, Târgu Cărbuneşti, Târgu Frumos, Târgu Lăpuş, Tăşnad, Titu, Topoloveni, Ţăndărei, Ţicleni, Vânju Mare, Videle, Vlăhiţa şi Zlatna.

[287] Uzina de superfosfaţi şi acid sulfuric (1954-1958), Combinatul Petrochimic Midia-Năvodari, Portul Midia, situat la vărsarea Canalului Poarta Albă– Midia Năvodari în Marea Neagră.

[288] Cele mai multe locuri în ierarhia urbană le-au pierdut Chişineu Criş, Deta, Novaci, Pâncota, Săveni, Segarcea, Tăşnad, Târgu Bujor, Vânju Mare (oraşe agroindustriale), Curtici (punct de vamă) şi Zlatna (centru minier) etc.

Ocna Sibiului, Vânju Mare şi Zlatna).

5. *Aşezări declarate oraşe între 1968 şi 1989, perioadă caracterizată printr-o relativă stabilitate la nivelul structurilor administrativ-teritoriale*

În această perioadă a fost declarat doar un singur oraş: Rovinari (prin Decretul 366 din 9 decembrie 1981), centru minier din bazinul Olteniei, ce a înregistrat o dinamică pozitivă, concretizată printr-un salt de 58 de locuri în ierarhia urbană şi printr-o creştere cu 58,5% a numărului de locuitori.

6. *Aşezări declarate oraşe în anul 1989, în condiţiile unei evidente turbulenţe la nivelul sistemului urban*

Această categorie grupează 23 de centre de polarizare locală[289], majoritatea cu funcţie agroindustrială. Decizia investirii acestora cu statut de oraş a fost adoptată cu intenţia de a echilibra noile fenomene social-economice apărute la nivel regional şi de a consolida unele sisteme urbane judeţene (Buzău, Călăraşi, Brăila, Giurgiu) (Ianoş, Tălângă, 1994, p. 31). Evoluţia lor ca centre urbane a fost marcată însă de consecinţele economice şi sociale ale tranziţiei de la economia centralizată la economia de piaţă. În aceste condiţii, cea mai mare parte au avut o evoluţie oscilantă, concretizată în stagnări sau în uşoare diminuări de populaţie[290]. O situaţie oarecum distinctă o prezintă oraşul Mioveni, cel mai mare[291] şi cel mai dinamic din această categorie (salt de 30 de locuri în ierarhia urbană, pe fondul unei creşteri cu 66,2% a populaţiei), determinante în acest sens fiind investiţiile din cadrul uzinei de autoturisme „Dacia". Evoluţii pozitive au înregistrat şi oraşele Bumbeşti-Jiu şi Aninoasa (cu profil minier), Avrig, Ovidiu şi Nehoiu (cu funcţie predominant industrială), Ianca şi Scorniceşti (agroindustriale). Perioada relativ scurtă de timp scursă de la investirea acestora cu statut urban, convulsiile economico-sociale ce au marcat societatea românească în acest interval de timp pe fondul incoerenţei cadrului legislativ, nu ne pot permite însă să ne pronunţăm clar asupra dinamicii pe termen lung a acestor oraşe.

7. *Aşezări declarate oraşe în perioada 1990-2005, în condiţiile declinului economico-social determinat de trecerea la economia de piaţă*

Aceasta este cea mai nouă categorie de oraşe, ce grupează 58 de centre urbane. Făget şi Teiuş au intrat în categoria centrelor urbane în 1994, Baia de Arieş în 1997, iar Geoagiu şi Otopeni[292] în 2000. O adevărată explozie a reţelei urbane s-a înregistrat în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2002 - 1 ianuarie 2006, după intrarea în vigoare a legii privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional, când au fost declarate 53 oraşe noi **(Fig. 107)**[293].

---

[289] Aninoasa, Avrig, Basarabi, Bolintin-Vale, Budeşti, Bumbeşti-Jiu, Dărmăneşti, Fundulea, Ianca, Iernut, Însurăţei, Lehliu-Gară, Mihăileşti, Mioveni, Negru Vodă, Nehoiu, Ovidiu, Piatra Olt, Pogoanele, Scorniceşti, Seini, Tălmaciu şi Valea lui Mihai.

[290] Evoluţiile regresive cele mai evidente le-au avut oraşele Tălmaciu şi Budeşti.

[291] Singurul oraş cu peste 30.000 loc. din această categorie.

[292] Otopeni a fost declarat oraş prin Legea 2/1989, ulterior reintrând în categoria aşezărilor rurale.

[293] Pecica şi Sântana (jud. Arad), Ştefăneşti (jud. Argeş), Săcuieni (jud. Bihor), Bucecea, Flămânzi şi Ştefăneşti (jud. Botoşani), Ghimbav (jud. Braşov), Pătârlagele (jud. Buzău), Băneasa (jud. Constanţa), Răcari (Jud. Dâmboviţa), Bechet şi Dăbuleni (jud. Dolj), Turceni şi Tismana (jud. Gorj), Amara, Căzăneşti şi Fierbinţi-Târg (jud. Ialomiţa), Podu Iloaiei (jud. Iaşi), Bragadiru, Chitila, Măgurele, Pantelimon, Popeşti-Leordeni şi Voluntari (jud. Ilfov), Dragomireşti, Sălişte de Sus, Şomcuta Mare, Tăuţii-Măgheruş, Ulmeni (jud. Maramureş), Miercurea Nirajului, Sărmaşu şi Sângeorgiu de Pădure (jud. Mureş), Roznov (jud. Neamţ), Potcoava (jud. Olt), Ardud (jud. Satu Mare), Sălişte şi Miercurea Sibiului (jud. Sibiu), Broşteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Liteni, Milişăuţi, Salcea şi Vicovu de Sus (jud. Suceava), Ciacova, Gătaia şi Recaş (jud. Timiş), Murgeni (jud. Vaslui), Băbeni, Bălceşti şi Berbeşti (în jud. Vâlcea).

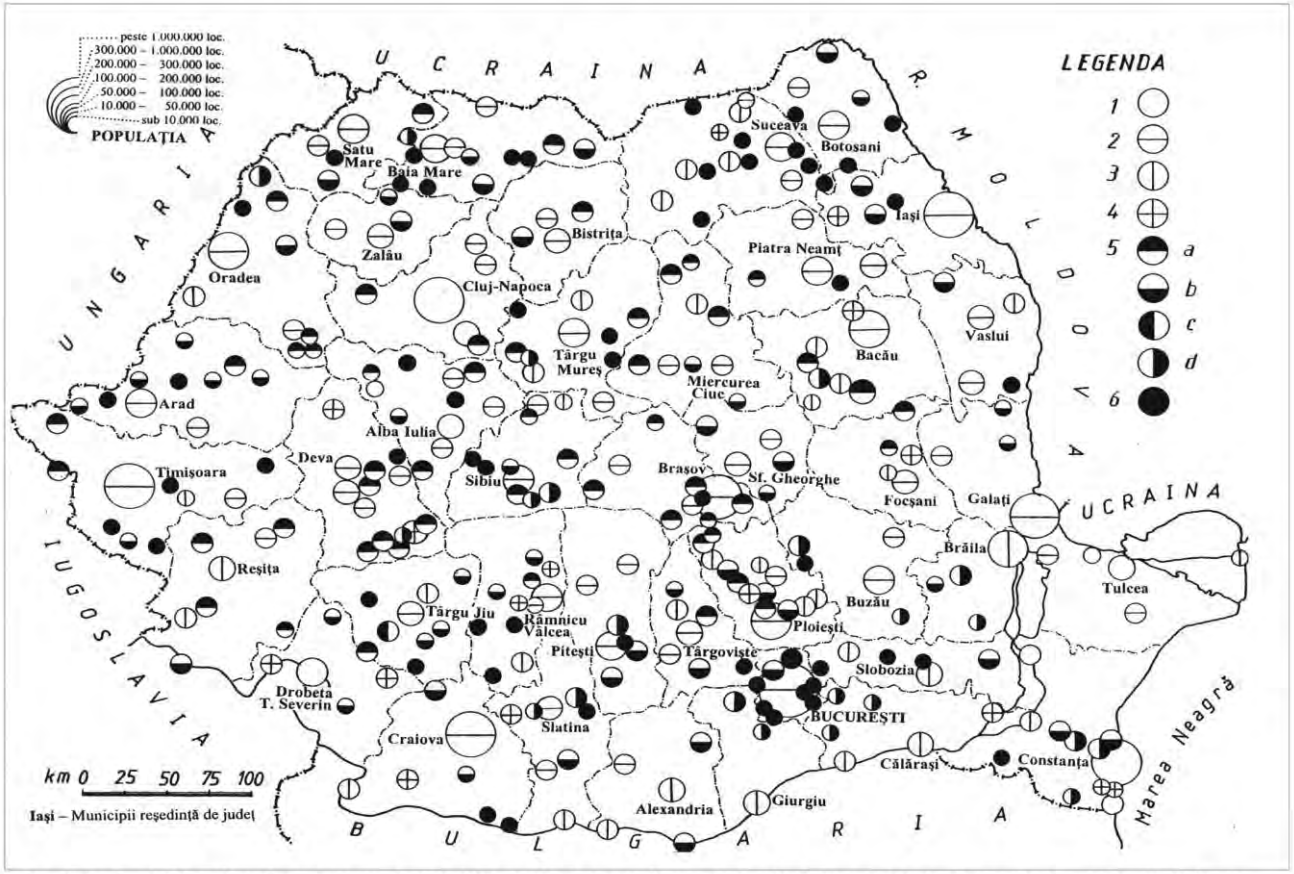

Fig. 106 - **Evoluția sistemului urban românesc**. I. Generații de orașe. Orașe declarate: 1. în antichitate, 2. în perioada medievală, 3. în sec. al XIX-lea, până la primul război mondial, 4. în perioada interbelică, 5. în perioada comunistă: 5 a. anterior anului 1968, 5 b. în 1968, 5 c. între 1968 şi 1989, 5 d. în 1989, 6. în perioada postcomunistă (1990-2005). II. Mărimea demografică a orașelor.

Din punct de vedere funcţional, acestea se caracterizează printr-o evidentă eterogenitate: Otopeni, Teiuş şi Bechet sunt specializate mai ales în domeniul transporturilor; Baia de Arieş, Berbeşti sau Tăuţii-Măgheruş s-au dezvoltat ca centre miniere; Băbeni, Miercurea Nirajului, Sărmaşu, Săcuieni şi Potcoava sunt centre de extracţie a hidrocarburilor; Turceni şi Sângeorgiu de Pădure îşi datorează dezvoltarea unor mari termocentrale, iar Amara şi Geoagiu sunt staţiuni balneoclimaterice. Ghimbav şi Roznov s-au dezvoltat pe linia activităţilor industriale (construcţii de maşini, respectiv industrie chimică), Ardud, Recaş şi Sântana sunt importante centre viticole, iar Cajvana, Ciacova şi Gătaia sunt centre zootehnice. Majoritatea noilor oraşe au însă funcţii agricole şi agro-industriale, asociate în unele cazuri cu exploatarea lemnului (Făget, Frasin), pomicultură (Liteni, Pătârlagele), viticultură, creşterea animalelor sau activităţi meşteşugăreşti şi turism (Vicovu de Sus, Dolhasca, Tismana etc).

Potenţialul de poziţie este de asemenea diferenţiat, unele fiind situate în arii profund rurale (Făget, Baia de Arieş, Băbeni, Bălceşti, Dăbuleni, Tismana), altele în proximitatea unor nuclee urbane polarizatoare (reprezentative în acest sens fiind noile centre urbane din jurul Capitalei). Marea majoritate a noilor oraşe provin din comune cu multe sate, fapt ce indică un grad accentuat de dispersie a populaţiei pe fondul unui nivel relativ scăzut de dotare tehnico-edilitară.

Analiza comparativă a celor 7 categorii de aşezări declarate oraşe pe parcursul secolului XX nu evidenţiază o corelaţie clară între vechimea centrelor urbane şi dinamica acestora, evoluţia lor fiind condiţionată în primul rând de specificul funcţional şi de localizarea investiţiilor cu caracter industrial. Astfel, oraşele turistice au înregistrat, în condiţiile unor creşteri moderate ale numărului de locuitori, evoluţii regresive la nivelul ierahiei urbane[294].

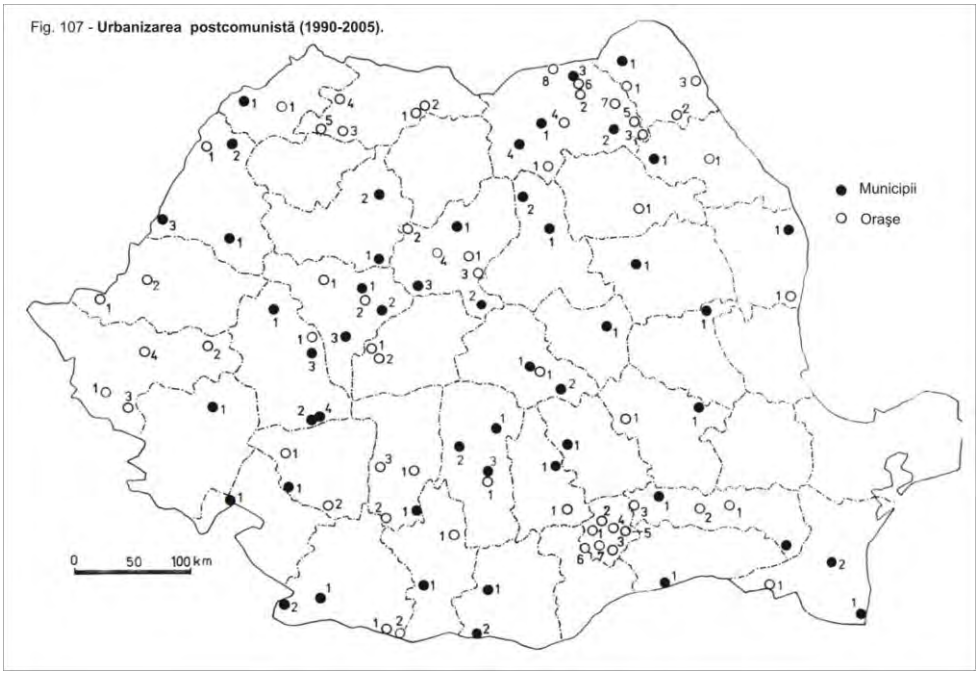

Fig. 107 - **Urbanizarea postcomunistă (1990-2005).**

[294] Reprezentative în acest sens sunt Băile Govora, Băile Herculane, Băile Olăneşti, Buşteni, Buziaş, Călimăneşti, Covasna, Eforie, Predeal, Slănic Moldova, Techirghiol.

Numerele corespund celor din figura 107.

Urbanizarea postrevoluționară

JUDEȚUL	MUNICIPII		ORAȘE	
	Nr	Denumirea	Nr	Denumirea
Alba	1	Aiud	1	Baia de Arieș
	2	Blaj	2	Teiuș
	3	Sebeș		
Arad			1	Pecica
			2	Sântana
Argeș	1	Câmpulung	1	Ștefănești
	2	Curtea de Argeș		
	3	Mioveni		
Bacău	1	Moinești		
Bihor	1	Beiuș	1	Săcuieni
	2	Salonta		
	3	Marghita		
Botoșani	1	Dorohoi	1	Bucecea
			2	Flămânzi
Brașov	1	Codlea	1	Ghimbav
	2	Săcele		
Buzău	1	Râmnicu Sărat	1	Pătârlagele
Caraș Severin	1	Caransebeș		
Călărași	1	Oltenița		
Cluj	1	Câmpia Turzii		
	2	Gherla		
Constanța	1	Mangalia	1	Băneasa
	2	Medgidia		
Covasna	1	Târgu Secuiesc		
Dâmbovița	1	Moreni	1	Răcari
Dolj	1	Băilești	1	Bechet
	2	Calafat	2	Dăbuleni
Gorj	1	Motru	1	Tismana
			2	Turceni
Harghita	1	Gheorgheni		
	2	Toplița		
Hunedoara	1	Brad	1	Geoagiu
	2	Lupeni		
	3	Orăștie		
	4	Vulcan		
Ialomița	1	Urziceni	1	Amara
			2	Căzănești
			3	Fierbinți-Târg
Iași	1	Pașcani	1	Podu Iloaiei
Ilfov			1	Chitila
			2	Otopeni
			3	Popești Leordeni

			4	Voluntari
			5	Pantelimon
			6	Măgurele
			7	Bragadiru
Maramureş			1	Dragomireşti
			2	Săliştea de Sus
			3	Şomcuta Mare
			4	Tăuţii Măgheruş
			5	Ulmeni
Mehedinţi	1	Orşova		
Mureş	1	Reghin	1	Miercurea Nirajului
	2	Sighişoara	2	Sărmaşu
	3	Târnăveni	3	Sângeorgiu de Pădure
			4	Ungheni
Neamţ			1	Roznov
Olt	1	Caracal	1	Potcoava
Prahova	1	Câmpina		
Satu Mare	1	Carei	1	Ardud
Sibiu			1	Miercurea Sibiului
			2	Sălişte
Suceava	1	Câmpulung Moldovenesc	1	Broşteni
	2	Fălticeni	2	Cajvana
	3	Rădăuţi	3	Dolhasca
	4	Vatra Dornei	4	Frasin
			5	Liteni
			6	Milişăuţi
			7	Salcea
			8	Vicovu de Sus
Teleorman	1	Roşiori de Vede		
	2	Turnu Măgurele		
Timiş			1	Ciacova
			2	Făget
			3	Gătaia
			4	Recaş
Vaslui	1	Huşi	2	Murgeni
Vâlcea	1	Drăgăşani	1	Băbeni
			2	Bălceşti
			3	Berbeşti
Vrancea	1	Adjud		

Cele mai evidente involuţii le-au avut însă unele oraşe agroindustriale şi de servicii din vestul ţării (Nucet, Vaşcău, Chişineu Criş, Curtici, Jimbolia etc.) şi unele centre miniere, cu exploatări închise (Anina, Lupeni, Petrila etc.) sau oraşe cu industrie deosebit de poluantă (Copşa Mică, Bicaz). La polul opus se detaşează un grup de câteva centre urbane ce au înregistrat o dezvoltare explozivă ca urmare a impactului unor investiţii de importanţă naţională, reprezentative în acest sens fiind Năvodari, Oneşti şi Mioveni. În aceste cazuri, nu calitatea de centre urbane a fost determinantă pentru evoluţia respectivelor aşezări, ci aceea de centre industriale. Vulnerabilitatea acestora, mai ales în cazul celor monoindustriale, a căror dinamică este condiţionată de o singură unitate industrială este evidentă, fiind demonstrată prin modelul de evoluţie a unor oraşe ca Victoria (specializat în industria chimică); Călan, Oţelu Roşu şi Vlăhiţa (centre siderurgice), Cugir (construcţii de maşini) etc. În oraşul Oţelu Roşu existau în anii 1970-1975 circa 5.600 salariaţi, dintre care 4.400 (78,6%) erau salariaţii Uzinei Siderurgice. Impactul acesteia asupra aşezărilor rurale limitrofe era evident: aproximativ 1.400 salariaţi (31,8% din total) erau navetişti; oraşul, situat aproximativ în centrul Culoarului Bistrei constituind un veritabil nucleu de convergenţă locală pentru spaţiul rural din nord-vestul judeţului Caraş-Severin. În prezent, din cei aproximativ 3.000 salariaţi ai acestei uzine, doar 500 lucrează efectiv, restul fiind în şomaj tehnic.

Pe de altă parte, calitatea fondului construit, nivelul dotărilor tehnico-edilitare şi de servicii situează multe din cartierele periferice ale acestor oraşe sub normele minime admise de igienă şi confort. Oraşul Valea lui Mihai, de exemplu, nu dispune de un sistem propriu de canalizare, apele reziduale fiind deversate în pârâul Mouca. Aceeaşi situaţie se regăseşte şi în cazul unor cartiere periferice situate în oraşe mijlocii sau mari, dezvoltate exploziv după 1965, cele care au devenit reşedinţe de judeţ în 1968 fiind reprezentative.

Nici vechimea ca aşezare umană, nici cea ca oraş nu este relevantă pentru dinamica centrelor urbane. Oraşul Victoria, ale cărui baze au fost puse între 1949 şi 1953 îşi datorează atât geneza cât şi întreaga evoluţie Combinatului chimic ce prelucrează gazul metan; Plopeni, construit după 1940, a fost alcătuit iniţial din locuinţe de serviciu pentru salariaţii Uzinei Mecanice, ambele oraşe depăşind în perioada economiei centralizate 10.000 loc., iar Rovinari, construit în 1981 prin unirea a 3 sate (Rovinari, Poiana şi Roşia-Jiu) ca urmare a intensificării exploatărilor miniere din zonă, are peste 12.000 locuitori. La polul opus se situează aşezări menţionate încă din perioada romană (Zlatna a fost ridicat la rangul de „municipium" în anul 200, în timpul împăratului Septimius Sever) (Ghinea, 1998, III, p. 436) sau medievală (Rupea, Baia de Aramă, Huedin, Solca, Baraolt etc.) ce au înregistrat în ultimul secol evoluţii stagnante sau chiar regresive.

Din categoria aşezărilor care şi-au pierdut funcţia temporar urbană **(Fig. 108)**, doar Târgu Frumos şi Hârlău au înregistrat evoluţii pozitive atât sub aspect demografic (creşteri de 2,5 respectiv 2 ori) cât şi la nivelul ierarhiei urbane (cu 69 şi 39 locuri).

În concluzie, se poate afirma că eterogenitatea actualelor centre urbane româneşti, în special a celor din categoria oraşelor mici, cu un grad accentuat de ruralizare şi a celor care au înregistrat un puternic recul demografic şi economico-social după 1990, impune o amplă reconsiderare a criteriilor pe baza cărora acestea au fost investite cu statut urban şi trecerea unora într-o categorie intermediară între oraş şi sat, de tipul comunelor urbane sau a centrelor de convergenţă locală.

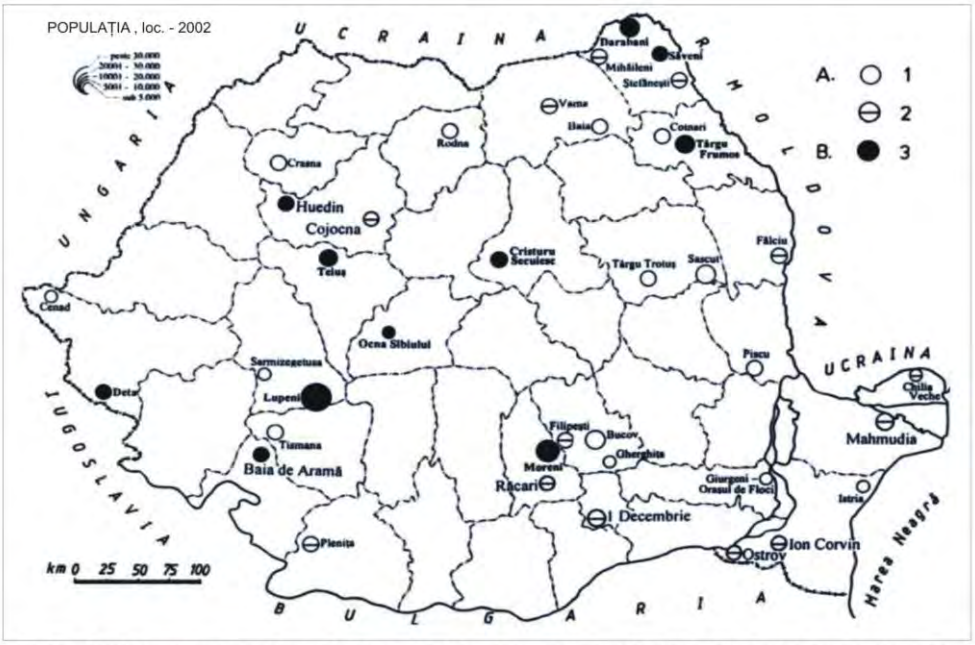

Fig. 108 - **Aşezări umane care şi-au întrerupt funcţia urbană**. A. Aşezări care şi-au întrerupt defintiv funcţia urbană: 1. Anterior secolului XX, 2. În secolul XX, B. Aşezări umane care şi-a întrerupt temporar funcţia urbană.

3. Industrializarea, consecinţă a funcţiei politico-administrative. Impactul localizării marilor investiţii industriale asupra structurii şi dinamicii spaţiului intraurban. Studiu de caz: Combinatul Siderurgic „Ispat-Sidex S.A." Galaţi

Oraş cu funcţie predominant comercială şi portuară, la care s-a adăugat ulterior (după 1850) şi cea industrială, Galaţiul a fost una din marile victime ale ultimei conflagraţii mondiale, ieşind din război cu distrugeri imense, fapt ce a constituit pentru viitorul său imediat un mare handicap, dar şi o şansă imensă de a fi regândit modern.

Dezvoltarea s-a făcut însă în grabă şi într-un perpetuu program de austeritate, fiind o consecinţă a politicii de dezvoltare cu orice preţ a industriei grele şi îndeosebi a siderurgiei, prin amplasarea unui mare combinat siderurgic la gurile Siretului, în imediata vecinătate a Dunării maritime. Construirea, apoi extinderea acestuia a determinat pe de o parte importante fluxuri migratorii de forţă de muncă ocupată în industria siderurgică **(Fig. 109)**, iar pe de altă parte dezvoltarea explozivă a altor unităţi industriale, precum Şantierul naval (care foloseşte tablă şi subansamble produse la Combinatul siderurgic), Portul mineralier, Laminorul de tablă groasă, Staţia de sortare a minereurilor etc. Pe baza infrastructurii existente aici, s-a trecut la amenajarea, începând cu anul 1994, a Zonei libere Galaţi, cu profil industrial şi de depozitare a mărfurilor, zonă ce cuprinde două platforme cu o suprafaţă totală de 136, 98 ha.

Toate acestea au avut ca efect o creştere demografică fără precedent a oraşului, concomitent cu amplificarea funcţiei sale industriale *(Tab. 52).* S-a conturat astfel un important nucleu de polarizare al forţei de muncă, cu efecte structurante la nivel macroteritorial, în spaţiul rural aferent judeţului Galaţi, dar cu influenţe

difuze şi în unităţile administrativ-teritoriale vecine, ceea ce a condus la rezolvarea pe moment a unor probleme sociale specifice zonei, contribuind astfel la o relativă creştere a nivelului de trai.

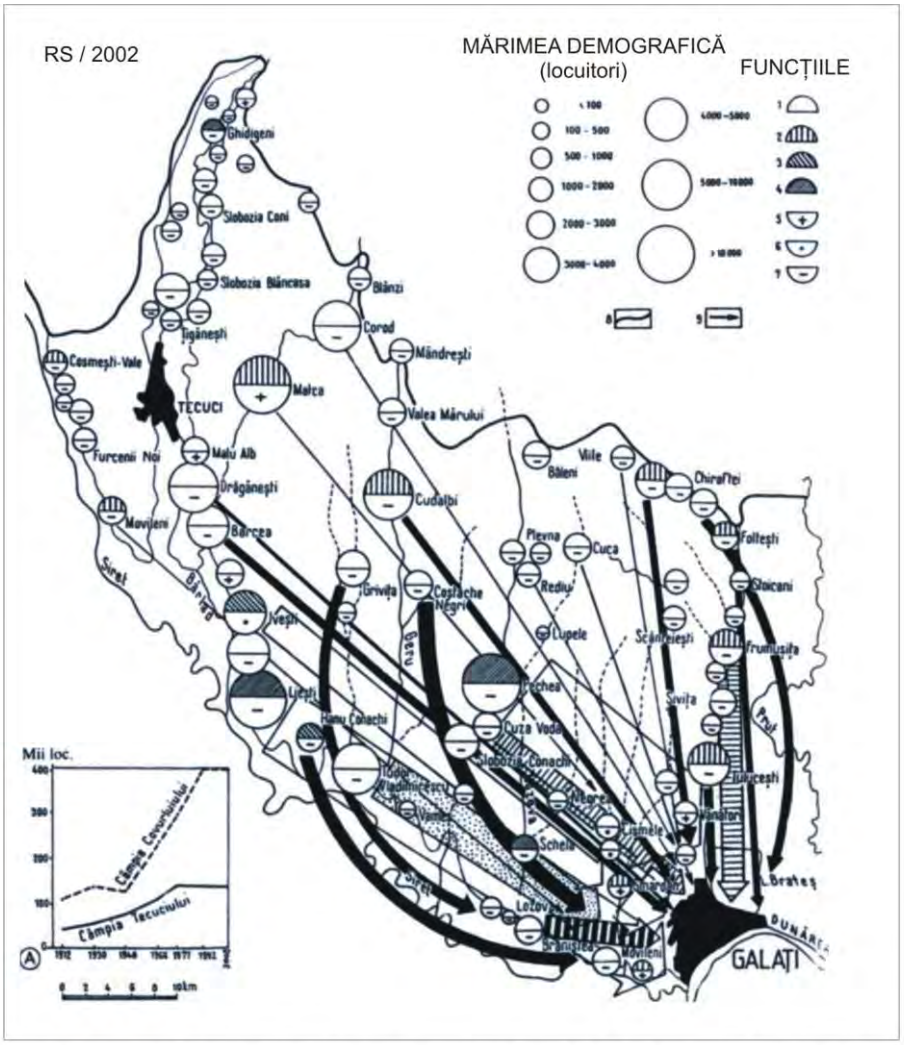

Fig. 109 - **Impactul Combinatului Siderurgic „Ispat-Sidex S.A." în dinamica aşezărilor rurale din Câmpia Galaţiului.** 1. Aşezări specializate în cultura cerealelor, 2. Aşezări specializate predominant în creşterea animalelor, 3. Aşezări specializate în viticultură, 4. Aşezări cu funcţie agroindustrială, 5. Aşezări cu tendinţă de creştere a populaţiei, 6. Aşezări cu populaţie stagnantă, 7. Aşezări cu tendinţă de diminuare a populaţiei, 8. Limita Câmpiei Galaţiului, 9. Fluxuri de navetişti către Combinatul siderurgic. A. Evoluţia demografică (1912-2002).

Tabelul 52 – Evoluţia demografică a Municipiului Galaţi în perioada construirii şi extinderii Combinatului siderurgic „Ispat-Sidex S.A.“

Anul	Pop. (loc)	Rang	Dinamica construirii Combinatului „Ispat-Sidex S.A.“
1961	107.248	12	Perioada de construire a primelor capacităţi de producţie la C.S „ Ispat Sidex S.A.“
1966	151.412	6	
1969	179.399	6	Extinderea şi modernizarea C.S. „Ispat-Sidex S.A.“ • 1966 – Laminorul de tablă groasă; • 1968 – Furnalul I (1700 m.c.) • 1969 – Furnalul II (1700 m.c.) • 1969 – Centrala de termoficare • 1978 – Furnalul IV (2700 m.c.) • 1981 – Furnalul V (3500 m.c.) • 1986 – Secţia de ţevi sudate longitudinal
1973	191.111	6	
1974	197.853	6	
1975	201.607	6	
1977	239.306	7	
1981	239.201	7	
1983	254.636	7	
1989	275.096	7	
1990	326.139	7	Angajări masive de personal la C.S. „Ispat-Sidex S.A.“
1992	326.141	6	Eliminarea restricţiilor juridice privind stabilirea populaţiei în oraş (confirmarea juridică a rezidenţei în oraş)
1993	324.234	5	
1994	326.728	5	Evoluţia contradictorie a situaţiei C.S. „Ispat-Sidex S.A.“
1997	331.360	6	
1999	328.596	6	Disponibilizări de personal conform Ordonanţei 98 - 3500 salariaţi
2000-2001	326.956 (1.7.2000)	6	Privatizarea Combinatului prin cumpărarea sa de către holdingul anglo-indian LNM Ispat
2002	298.861	7	

Date calculate pe baza recensămintelor şi anuarelor statistice

La nivelul intravilanului s-au produs însă perturbări majore, Galaţiul fiind lipsit de respiraţia unui oraş mare, pe măsura locului său în ierarhia urbană românească, având un centru restrâns, ajustat întrucâtva ulterior prin construirea unui hotel-turn şi o rezolvare peisagistică acceptabilă iar dezvoltarea, tentaculară, a fost insuficient susţinută de infrastructură, un fond locativ vechi, puternic deteriorat, şi altul nou, construit după model sovietic, din care o mare parte a depăşit deja 30 de ani, generând mari probleme, îndeosebi spaţiilor de parcare auto **(Fig. 110)**.

Triplarea populaţiei în numai trei decenii (1961-1990) **(Fig. 111)** a determinat o creştere rapidă a fondului construit îndeosebi în partea de vest a oraşului, concretizată prin construirea noilor cartiere Mazepa şi Ţiglina (între 1961-1965); Aeroport (Micro 40) şi Micro 17 (între 1964-1970); Dunărea (între 1965-1988); a zonei adiacente Bulevardului Siderurgiştilor şi a cartierului Aurel Vlaicu (între 1966-1980) **(Fig. 112)**.

Noile construcţii, realizate în grabă şi cât mai ieftin posibil, nu corespund, în cea mai mare parte a lor, standardelor de siguranţă şi de confort admise. La aceasta s-a mai adăugat şi orientarea cu predilecţie către construcţiile cu caracter rezidenţial (blocuri de locuinţe), iar cele destinate asigurării cu servicii (care erau planificate a se realiza într-o a doua etapă de extindere a respectivelor cartiere) au fost, în cele mai multe cazuri, neglijate din lipsă de fonduri. S-a ajuns astfel la o puternică polarizare a serviciilor specializate în zona centrală (dezvoltate pe baza unei infrastructuri deja existente), concomitent cu o reducere a acestora în marile cartiere muncitoreşti

din jumătatea de vest a oraşului, care concentrează cele mai mari densităţi de populaţie.

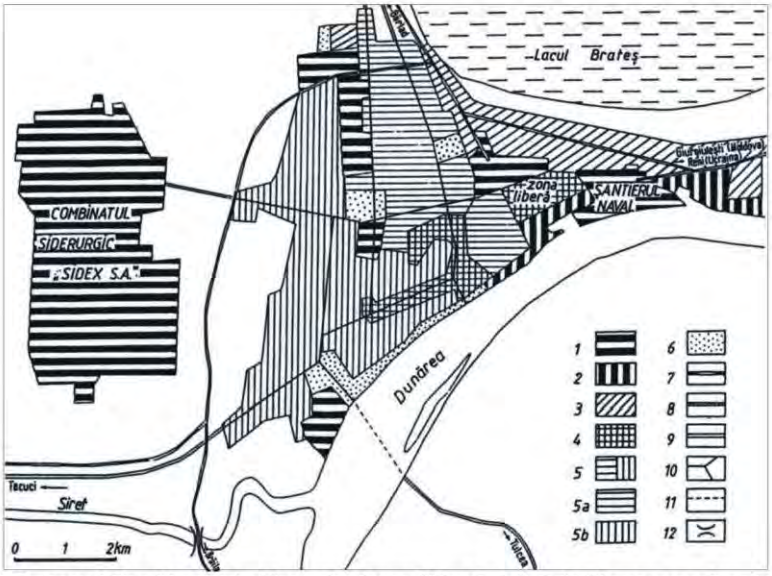

Fig. 110 - **Impactul Combinatului siderurgic „Ispat-Sidex S.A." Galaţi în zonarea funcţională a Municipiului Galaţi**. 1. Zone industriale, 2. Zone portuare, 3. Zone de transport, 4. Zonă administrativă şi comercială, 5. Zone rezidenţiale: 5 a. Zone rezidenţiale noi (construite după 1950), 5 b. Zonă rezidenţială veche (construită înainte de 1950), 6. Zone cu spaţii verzi şi de agrement, 7. Căi ferate, 8. Tunel feroviar, 9 Şosele,10. Tramă stradală, 11. Ferry boat, 12. Pod feroviar.

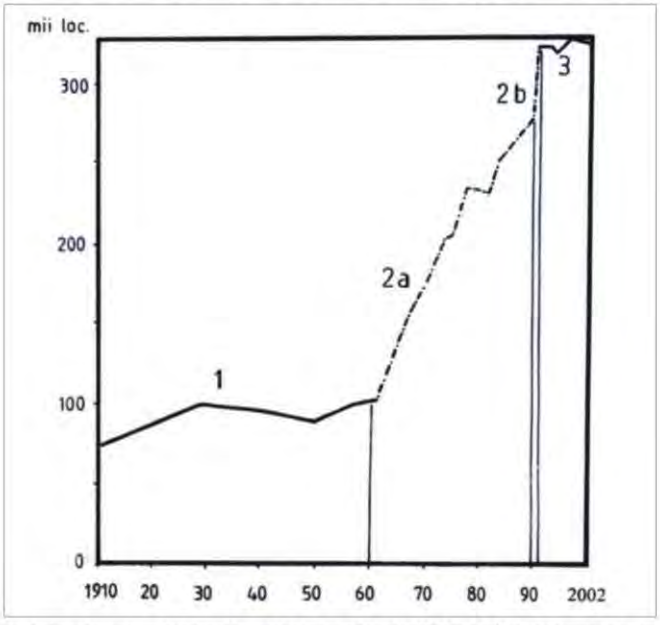

RS, 2002

Fig. 111 - **Evoluţia demografică a Municipiului Galaţi (1910-2002)**. 1. Evoluţie demografică în raport cu potenţialul de sprijin al zonei limitrofe, 2. Evoluţie demografică subordonată deciziilor politice: a. Din perioada socialistă (influenţată de industrializarea forţată), b. Din perioada 1990-1991 (abolirea restricţiilor privind imigrările în oraşele mari), 3. Evoluţie demografică cu tendinţă de reechilibrare în raport cu potenţialul de sprijin al zonei (1990-2002).

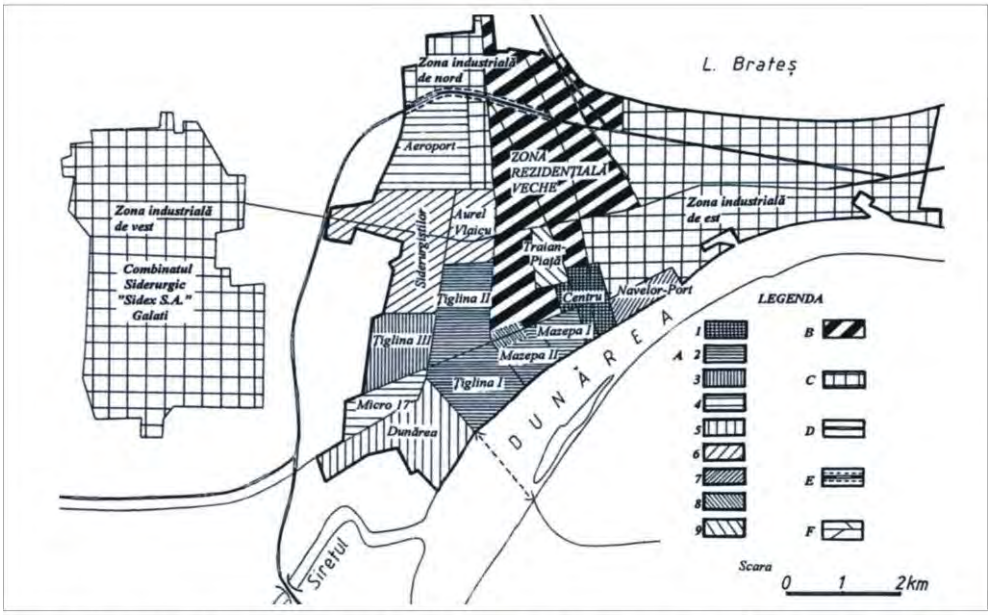

Fig. 112 - **Impactul Combinatului siderurgic „Ispat-Sidex S.A." în dinamica zonei rezidenţiale a Municipiului Galaţi**. A. Zonă rezidenţială nouă, 1. Construită între 1955 şi 1960, 2. Construită între 1961 şi 1970, 3. Construită între 1963-1966, 4. Construită între 1964 şi 1970, 5. Construită între 1965 şi 1988, 6. Construită între 1967 şi 1980, 7. Construită între 1975 şi 1979, 8. Construită între 1982 şi 1994, 9. Construită între 1990 şi 1998, B. Zonă rezidenţială veche, C. Zone industriale, D. Cale ferată, E. Tunel feroviar, F. Tramă stradală.

După anul 1989, deşi s-a înregistrat o diminuare accentuată a investiţiilor în blocuri de locuinţe, calitatea construcţiilor a crescut, înregistrându-se migrări de populaţie din zonele rezidenţiale periferice către noile dotări rezidenţiale (construite în această perioadă în zona centrală a oraşului), caracterizate printr-un grad ridicat de confort şi securitate, finisaje de calitate superioară etc. A fost realizat noul cartier de locuinţe din perimetrul străzilor Basarabiei-Traian-Piaţa Centrală (a cărei construcţie a început încă din 1986, prin demolări din fondul locativ vechi), complexul arhitectonic „Modern-Lapidarium", fiind continuate construcţiile şi în cartierul Mazepa II, prin ocuparea terenurilor rămase libere ca urmare a demolărilor masive de la începutul anilor '70. Acestea au avut în principal un caracter administrativ şi de servicii, conturându-se în acest perimetru principala axă de polarizare a serviciilor administrative şi comerciale din oraş. În acest fel, zona dotărilor cu caracter administrativ şi financiar-bancar a oraşului a înregistrat o migrare treptată din centrul vechi (axa reprezentată de str. Domnească), către cartierele noi (Mazepa şi Ţiglina), fapt determinat şi de extinderea către vest a intravilanului, ca urmare a construirii Combinatului Siderurgic „Ispat-Sidex S.A.".

Principalul factor restrictiv ce condiţionează politicile de dezvoltare spaţială a municipiului Galaţi îl constituie *tasarea terenurilor*. Amplasarea construcţiilor din centrul vechi al oraşului a pus problema fundării unor construcţii cu regim de înălţime de 4-5 nivele (ulterior de 10-11 nivele) pe un teren alcătuit din masive de loess cu umpluturi neomogene, de grosimi mari, caracterizat prin prezenţa în subsol a unor hrube şi galerii sau alte goluri de tipul puţurilor şi haznalelor vechi aflate la o adâncime cuprinsă, în medie, între 5 şi 8 metri. Acestea sunt specifice oraşelor Galaţi şi Brăila, dat fiind trecutul lor istoric destul de zbuciumat. Galaţiul a fost teatrul unor permanente conflicte armate dintre marile puteri (Rusia şi Turcia) pentru acapararea de

teritorii. În aceste împrejurări, populaţia a fost nevoită să-şi protejeze lucrurile şi să le pună la adăpost, săpând aceste hrube sub formă de galerii subterane. Însuşi numele unor locuri trădează existenţa lor: vechea denumire a bulevardului George Coşbuc era „Strada Şanţuri". Conform unei caracterizări a acestora de către specialiştii Institutului de Proiectare Urbană, se presupune că reţelele de galerii reprezintă cam o treime din subsolul oraşului, fiind foarte dese în zona centrală. Acestea ies la lumină întâmplător, în zone unde se decopertează terenul pentru fundaţia unor construcţii, fiind cert faptul că aproape peste tot în oraş există în subteran o largă reţea de astfel de galerii rămasă încă neidentificată. Certitudinea se bazează pe faptul că în perioada interbelică Galaţiul a avut statut de Porto-Franco, cu o animată viaţă comercială, cu mulţi cârciumari care îşi păstrau vinurile şi produsele alimentare perisabile în aceste pivniţe. Caracteristic acestor hrube este că sunt realizate din cărămidă, pereţii lor fiind rezemaţi direct pe pământ. În momentul în care loessul devine îmbibat cu apă, aceşti pereţi cedează, hruba se prăbuşeşte, antrenând cu ea şi construcţiile de deasupra.

La acestea s-au adăugat efectele fenomenului de „cupolă hidrostatică", favorizat de infiltraţiile apelor meteorice de suprafaţă, dar şi de ridicarea nivelului piezometric ca urmare a unor amenajări hidrotehnice greşit realizate (în valea Ţiglinei) sau a pierderilor de apă din reţeaua de conducte colectoare, care au accentuat fenomenul de tasare într-un teren stabil când este uscat, însă vulnerabil la umezeală.

Disfuncţionalităţile induse de concentrarea masivă a activităţilor de servicii în zona centrală şi o insuficientă dezvoltare a acestora în cartierele unde se înregistrează cele mai mari densităţi de populaţie, lipsa unor sedii corespunzătoare pentru unele instituţii de interes social, criza acută de locuinţe, în condiţiile în care un mare număr din cele existente oferă condiţii minime de confort şi siguranţă, precum şi factorii restrictivi ce au condiţionat calitatea fondului construit şi proiectele de amenajare urbană au contribuit la individualizarea, pe ansamblul intravilanului, a unor arii favorizate din punct de vedere economic şi social, spre care se îndreaptă cu precădere investiţiile, şi a altora defavorizate, aflate în declin **(Fig. 113)**.

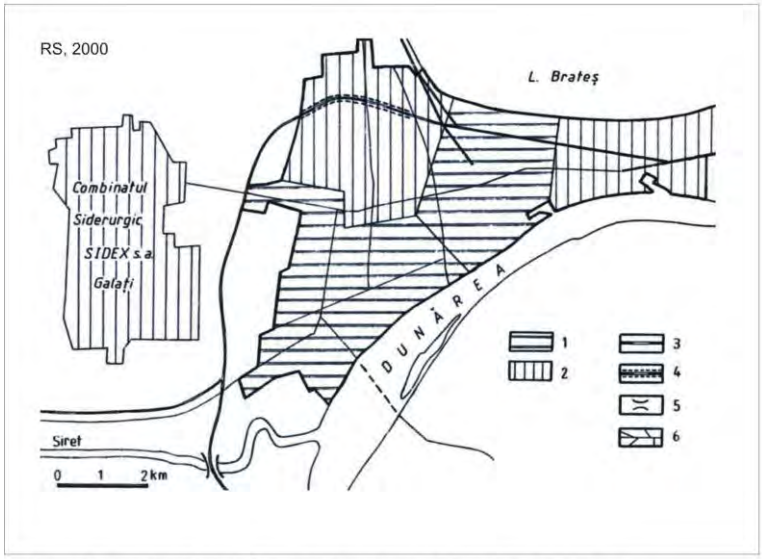

Fig. 113 - **Municipiul Galaţi. Zone favorizate şi zone defavorizate în intravilan.**
1. Zone favorizate, 2. Zone defavorizate, 3. Cale ferată, 4. Tunel feroviar, 5. Pod, 6. Tramă stradală.

Ariile favorizate, caracterizate printr-o densitate ridicată de populaţie, ce aparţine în majoritate grupelor de vârstă tânără şi adultă, printr-un grad înalt de concentrare a serviciilor, cuprind în ansamblu, pe lângă zona centrală, cartierele aflate în partea de vest şi de sud-vest a oraşului (Ţiglina, Dunărea, Aeroport, Aurel Vlaicu). Amenajarea complexă a Zonei Libere Galaţi va contribui la individualizarea unui al doilea nucleu de polarizare a serviciilor, situat în estul oraşului.

Prin contrast, zonele critice, în declin, cuprind un vast areal situat în partea estică şi nordică a oraşului, caracterizat printr-o densitate redusă de populaţie în majoritate îmbătrânită, prin locuinţe cu un singur nivel, în multe cazuri cu dotări tehnico-edilitare precare, printr-un nivel redus de dotare cu servicii şi o calitate precară a acestora.

Totodată, caracteristic pentru Municipiul Galaţi este suprafaţa mare a intravilanului (6878 ha, locul II în ţară după Bucureşti) (Ianoş, 1987, p. 61) şi densităţile mici de populaţie din interiorul său, dar şi posibilităţile reduse de extindere ale acestuia (existenţa unor vaste zone industriale în vest, nord şi est, a Lacului Brateş în est şi a Dunării în sud). Dată fiind densitatea mică a populaţiei din intravilan şi existenţa unor mari discrepanţe în repartiţia valorilor sale, se poate afirma că singura modalitate de adaptare a zonelor funcţionale la nivelul exigenţelor cerute de un oraş modern o constituie *remodelarea acestora în limitele intravilanului deja existent.*

Extinderea perimetrului intravilan ar putea fi realizată fie prin extinderea către Brăila pe faleza Dunării, fie prin construirea podului peste Dunăre în dreptul oraşului Galaţi, ceea ce ar putea conduce la o „revărsare" a cartierelor rezidenţiale pe malul drept al fluviului, unde şi condiţiile litologice şi topografice sunt mai favorabile construcţiilor. Ar fi primul caz în ţară când centrul administrativ al unui judeţ şi-ar extinde intravilanul pe teritoriul unui judeţ vecin (Tulcea), realizându-se o conurbaţie bipolară (Galaţi-Brăila) pe teritoriul a trei judeţe. Utilitatea acestui pod este evidentă şi pentru realizarea unei axe de transport coerente între nordul Dobrogei şi Moldova de Sud, integrată unei axe majore care să lege Europa Centrală şi de Est de ţările balcanice şi Asia Mică. Realizarea acestui proiect, în strânsă legătură cu amenajarea Zonei Libere Galaţi ar avea un impact deosebit de favorabil atât pentru dezvoltarea oraşului propriu-zis, cât şi la nivel macroteritorial.

Capitolul XII

IMPACTUL DECIZIILOR POLITICO-ADMINISTRATIVE ASUPRA STRUCTURII ŞI DINAMICII SPAŢIULUI RURAL

1. Centrele de polarizare locală şi rolul acestora în teritoriu. Fostele reşedinţe de plase[295] în contextul economico-social actual

Dintre aşezările umane investite de-a lungul timpului cu funcţie administrativă, fostele reşedinţe de plase formează cea mai eterogenă categorie. Astfel, din totalul celor 354 aşezări[296], care au avut între 1925 şi 1950 această funcţie, în prezent doar 182 (51,4% din total) sunt oraşe, unele dintre ele cu rol de polarizare la nivel macroteritorial[297], restul de 172 (48,6%) aparţinând mediului rural. Dintre acestea, 158 sunt sate reşedinţe de comune, 14 sunt sate subordonate centrelor comunale, iar 2 (Aradu Nou şi Plăineşti) au fost desfiinţate prin contopire[298]. De asemenea, la nivelul sistemelor locale de aşezări[299], rangul acestora varia între valori foarte largi (1930) **(Fig. 114)**.

În condiţiile în care după 1990 se vehiculează tot mai des ideea revenirii la structurile administrativ-teritoriale interbelice, suntem îndreptăţiţi să ne întrebăm dacă este într-adevăr viabilă reinvestirea cu funcţie administrativă a acestei categorii de aşezări. Care dintre aceste aşezări umane sunt într-adevăr capabile să se constituie şi pe viitor în nuclee de polarizare a activităţilor economico-sociale ?

Pentru a găsi răspunsuri la aceste întrebări, am încercat să evaluăm *potenţialul de polarizare* al fostelor reşedinţe de plase, pe baza mărimii şi evoluţiei demografice, potenţialului de poziţie şi a gradului de concentrare a populaţiei în teritoriul administrativ.

Evoluţia demografică de ansamblu în intervalul 1930-1992 **(Fig. 115)**. Datele statistice ne arată că la nivelul anului 1930, din cele 322 de aşezări care dispuneau de acest statut, doar 200 (62,1%) se situau pe primele poziţii în ierarhiile sistemelor de aşezări din plasele respective. Unele dintre acestea se plasau în zona mediană sau chiar inferioară a sistemelor de aşezări, punând sub semnul întrebării însuşi capacitatea acestora de a se constitui în veritabile centre de convergenţă locală pentru spaţiul limitrof.

Evoluţia lor ulterioară a înregistrat traiectorii foarte diferite, pornind de la

---

[295] **Plasă,** *plural* **plase**, Dicţionarul explicativ al limbii române, Academia Română, Insitutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, p. 803.

[296] Au fost incluse doar aşezările situate în actualele graniţe ale României.

[297] *Braşov, Craiova, Constanţa, Galaţi, Iaşi* şi *Timişoara*.

[298] *Aradu Nou* a devenit cartier al Municipiului Arad, iar *Plăineşti* a fost inclus în satul (reşedinţă de comună) Dumitreşti, jud. Vrancea.

[299] Rangul a fost calculat ca raport dintre populaţia reşedinţei de plasă şi cea a celei mai mari aşezări din unitatea administrativ-teritorială respectivă (plasă).

diminuări accentuate de populaţie (de peste 50%)[300], până la creşteri spectaculoase (de peste 20 de ori)[301], rezultat al industrializării forţate din perioada socialistă. Şi în acest caz funcţia administrativă a avut un rol determinant, fiind în multe cazuri, factorul de atragere a investiţiilor în unele centre urbane mici şi mijlocii, slab dezvoltate industrial.

Numărul de aşezări umane situate în teritoriul administrativ **(Fig. 116)***,* ce variază între 1 şi 21 (oraşul Câmpeni, jud. Alba), în strânsă corelaţie cu mărimea demografică a aşezărilor subordonate oraşului/satului reşedinţă exprimă gradul de concentrare a populaţiei în teritoriul administrativ. Am calculat astfel, pentru teritoriul administrativ al fiecărei aşezări fostă reşedinţă de plasă, un *indice de concentrare al populaţiei în teritoriul administrativ* **(Fig. 117)***,* ca raport între mărimea demografică a aşezării respective (P_a) şi populaţia totală din teritoriul administrativ (P_{ad}):

$$\mathbf{I_{PA}\ (\%) = P_a / P_{ad} \times 100}$$

Acesta are valori minime (în unele situaţii chiar sub 10%) fie în cazul unor sate subordonate reşedinţelor de comună (Călata, jud. Cluj; Radna, jud. Arad; Tescani, jud. Bacău), fie în cel al unor aşezări mijlocii sau chiar mici, reşedinţe ale unor comune formate dintr-un număr mare de sate (Chiochiş, jud. Bistriţa Năsăud; Pătârlagele, jud. Buzău; Melineşti, jud. Dolj; Pui, jud. Hunedoara; Banca, jud. Vaslui etc), indicând un grad mare de dispersie a populaţiei în teritoriul administrativ. Apreciem că aceste sate, deşi dispun de un potenţial de poziţie favorabil, fiind situate, în majoritatea cazurilor în zone periferice, cu un grad accentuat de ruralizare, nu se pot constitui în potenţiale nuclee de convergenţă a fluxurilor de populaţie şi de activităţi economice.

În funcţie de *gradul actual de polarizare al populaţiei şi activităţilor economico-sociale*, am individualizat mai multe tipuri de aşezări, foste reşedinţe de plase **(Fig. 118)***:*

- Oraşe mari, centre polarizatoare de nivel regional (macroteritorial), adevărate „metropole regionale", cu un potenţial economic şi demografic ridicat, cu o gamă largă şi diversificată de servicii, care depăşesc prin aria lor de adresabilitate limitele judeţelor respective (Iaşi, Galaţi, Timişoara, Craiova, Braşov etc);
- Oraşe mari, centre de polarizare de nivel judeţean, multe dintre ele dezvoltate hipertrofic în perioada comunistă, care se confruntă în prezent cu serioase dificultăţi economico-sociale (Slobozia, Alexandria, Bistriţa, Buzău, Târgovişte etc);
- Oraşe mijlocii, centre polarizatoare de nivel zonal (intrajudeţean) (Turda, Roman, Mediaş, Târnăveni etc). Unele dintre acestea[302] au îndeplinit, până în 1950, concomitent cu funcţia de reşedinţă de plasă şi pe cea de reşedinţă a unor judeţe care nu s-au mai regăsit ulterior (din 1968) pe harta administrativă a ţării. Pierderea funcţiei administrative a determinat un declin evident al acestora şi implicit mutaţii la vârful ierarhiilor urbane judeţene, la nivelul relaţiilor dintre principalele oraşe din judeţele nou create, dar şi al ariilor polarizate de acestea;
- Oraşe mici, centre polarizatoare de nivel local (microteritorial), categorie ce grupează în general oraşe noi, declarate în 1968 sau 1989, monospecializate şi cu o evoluţie demografică similară aşezărilor rurale mari;

[300] *Radna* (jud. Arad), *Ştefăneşti* (jud. Botoşani), *Sasca Română* (jud. Caraş-Severin), *Săruleşti* (jud. Călăraşi), *Călata* (jud. Cluj), *Hurezani* (jud. Gorj), *Fierbinţi* (jud. Ialomiţa), *Lespezi* (jud. Iaşi), *Bâcleş* (jud. Mehedinţi), *Pucheni* (jud. Prahova), *Brodina* (jud. Suceava), *Lădeşti* (jud. Vâlcea) etc.

[301] Municipiul *Turda* a înregistrat o creştere de 25,6 ori faţă de 1930, *Hunedoara* de 17,4 ori, oraşul *Titu* de 15,3 ori etc.

[302] Rădăuţi şi Câmpulung Moldovenesc (jud. Suceava), Tecuci (jud. Galaţi), Lugoj (jud. Timiş); Turnu Măgurele (jud. Teleorman), Turda (jud. Cluj); Sighişoara şi Reghin (jud. Mureş), Odorheiu Secuiesc (jud. Harghita), Roman (jud. Neamţ).

- Aşezări rurale cu rol de centre de polarizare locală (aşezări rurale cu funcţie de „loc central"), ce grupează sate mari (în general cu peste 5000 locuitori), cu o evoluţie demografică ascendentă (mai rar stagnantă), cu un potenţial de poziţie favorabil (majoritatea fiind situate în centrul unor arii predominant rurale) şi cu un grad ridicat de concentrare a populaţiei în teritoriul administrativ. În această categorie se înscriu aşezările rurale care au fost propuse, încă din 1989, să devină oraşe **(Fig. 119)**, unele dintre acestea fiind investite de curând cu acest statut;
- Foste reşedinţe de plase polarizate, dar cu potenţial favorabil pentru a deveni centre polarizatoare, sunt sate mijlocii şi mari, cu o evoluţie demografică negativă, dar cu un potenţial de poziţie favorabil, care valorificat printr-o serie de investiţii în infrastructură, ar putea deveni centre de polarizare locală (Podu Turcului, jud. Bacău; Apahida, jud. Cluj, Poiana Mare, jud. Dolj etc);
- Foste reşedinţe de plase polarizate, aşezări rurale mici care nu dispun de un potenţial demografic şi de localizare, care să le permită să preia funcţii de coordonare la nivel local (Ghergani, jud. Dâmboviţa; Radna, jud. Arad; Siliştea, jud. Teleorman etc).

În concluzie, se poate afirma că din aceste 7 categorii de aşezări care au avut funcţia de reşedinţe de plase în perioada interbelică, doar aşezările situate în categoriile 4 şi 5, respectiv acele aşezări ce constituie liantul dintre sistemul urban şi cel rural dispun de un potenţial optim care să le poată permite reinvestirea cu acestă funcţie.

Fig. 114 - **Rangul fostelor reşedinţe de plase în sistemele locale de aşezări (1930).** 1. 1, 2. 2, 3. 3, 4. 4-10, 5. 11-20, 6. 21-30, 7. 31-40. B. Foste reşedinţe de plase dispărute, C. Mărimea demografică a fostelor reşedinţe de plase, D. Limite de unităţi naturale şi administrative: 8. Limite de unităţi naturale, 9. Limite de judeţe, 10. Graniţă de stat, E. Reţea hidrografică.

Fig. 115 - A. **Evoluția demografică a fostelor reședințe de plase (1930-2002)**. I. Diminuări de populație: 1. peste 50%, 2. între 50 și 25%, 3. între 25 și 0,05%, II. Stagnări de populație: evoluții între ± 0,05 și ± 1,05%, III. Creșteri de populație: 5. între 1,06 și 2,0 ori, 6. între 2,01 și 5,0 ori, 7. între 5,01 și 7,0 ori, 8. între 7,0 și 10 ori, 9. între 10,01 și 20 de ori, 10. creșteri de peste 20 de ori. U. Mediu urban, R. Mediu rural.

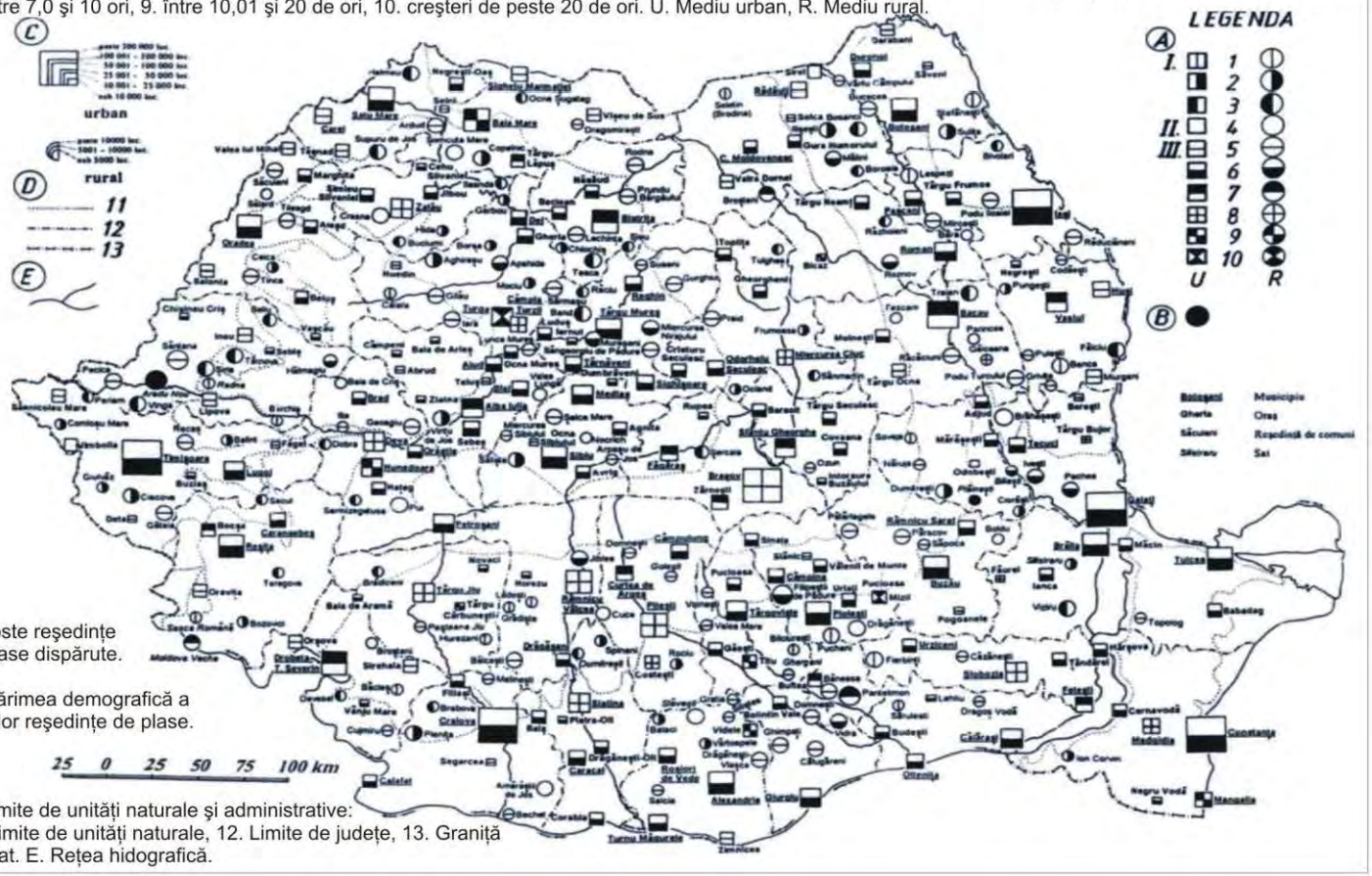

B. Foste reședințe de plase dispărute.

C. Mărimea demografică a fostelor reședințe de plase.

D. Limite de unități naturale și administrative: 11. Limite de unități naturale, 12. Limite de județe, 13. Graniță de stat. E. Rețea hidografică.

Fig. 116 - **Numărul de aşezări situate în teritoriul administrativ al fostelor reşedinţe de plase (2002)**. A. Foste reşedinţe de plase cu o singură aşezare în teritoriul administrativ, B. Foste reşedinţe de plase cu teritoriul administrativ format din mai multe aşezări: 1. 2, 2. 3-5, 3. 6-9, 4. 10-14, 5. 15-20, 6. Peste 20 de aşezări.

C. Foste reşedinţe de plase dispărute.

D. Mărimea demografică a fostelor reşedinţe de plase.

E. Limite de unităţi naturale şi administrative: 7. Limite de unităţi naturale, 8. Limite de judeţe, 9. Graniţă de stat. F. Reţea hidrografică.

Fig. 117 - **Gradul de polarizare al fostelor reşedinţe de plase.**

A. Indicele de concentrare al populaţiei în teritoriul administrativ (2002): 1. sub 10%, 2. 10,01-25%, 3. 25,01- 50%, 4. 50,01 - 70%, 5. 70,01-90%, 6. 90,01-99,99%, 7. 100%. B. Foste reşedinţe de plase dispărute, C. Mărimea demografică a fostelor reşedinţe de plase, D. Limite de unităţi naturale şi administrative, 8. Limite de unităţi naturale, 9. Limite de judeţe, 10. Graniţă de stat. E. Reţea hidrografică.

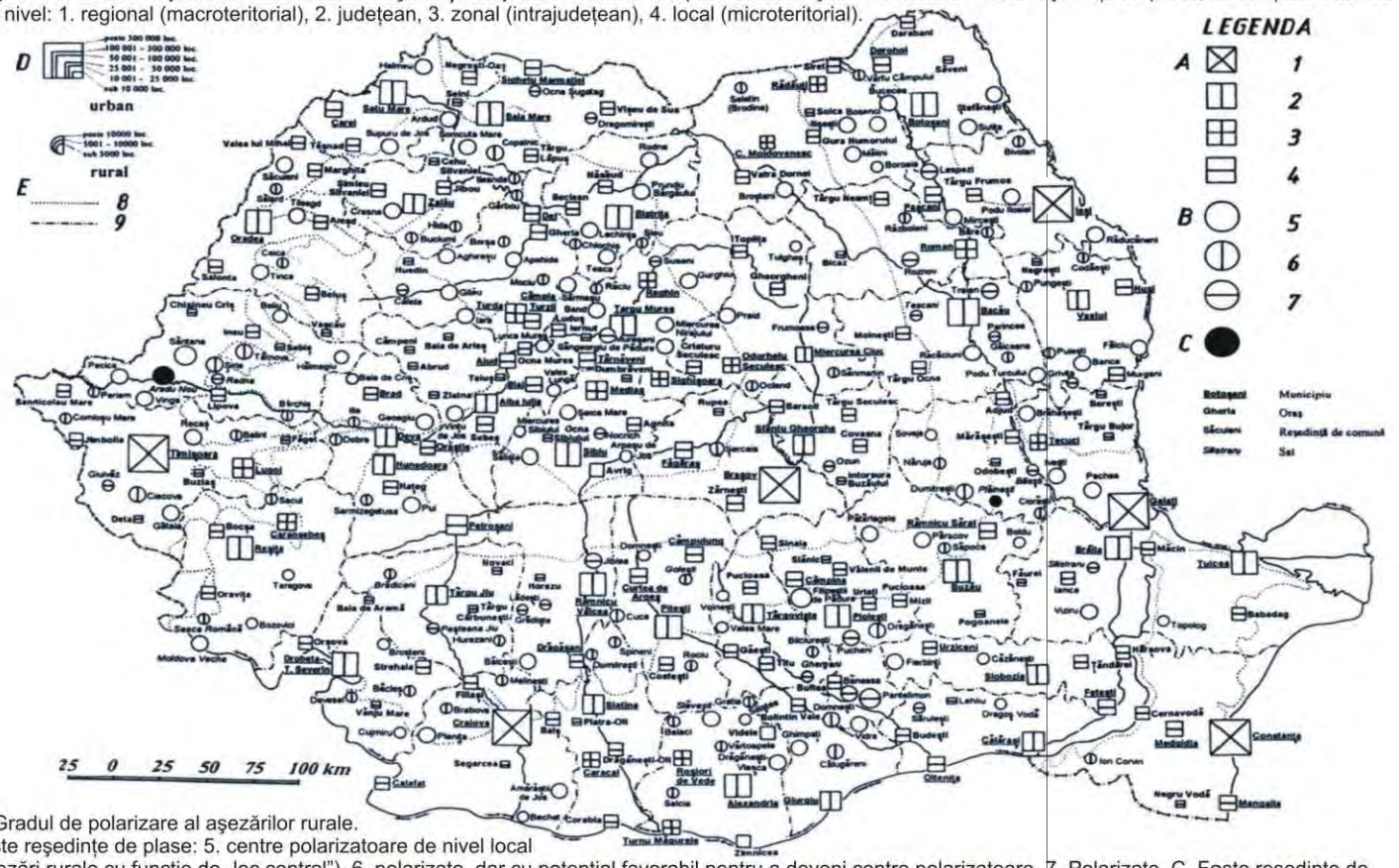

Fig. 118 - **Gradul de polarizare al fostelor reşedinţe de plase**. A. Gradul de polarizare al aşezărilor urbane. Foste reşedinţe de plase, centre polarizatoare de nivel: 1. regional (macroteritorial), 2. judeţean, 3. zonal (intrajudeţean), 4. local (microteritorial). B. Gradul de polarizare al aşezărilor rurale. Foste reşedinţe de plase: 5. centre polarizatoare de nivel local (aşezări rurale cu funcţie de „loc central"), 6. polarizate, dar cu potenţial favorabil pentru a deveni centre polarizatoare, 7. Polarizate. C. Foste reşedinţe de plase dispărute. D. Mărimea demografică a fostelor reşedinţe de plase. E. Limite de unităţi naturale şi administrative: 8. de unităţi naturale, 9. de judeţe.

Fig. 119 - **Aşezări cu funcţie de loc central propuse pentru a deveni oraşe (1989)**. A. Mărimea demografică, B. Foste reşedinţe de plase.

2. Sate desfiinţate sau înfiinţate ca urmare a deciziilor politico-dministrative; sate propuse spre dezafectare, sate cu restricţii. Impactul acestor acţiuni asupra colectivităţilor teritoriale locale

Satul a reprezentat leagănul vieţii şi civilizaţiei româneşti, prima formă de aşezare umană stabilă pe care s-a întemeiat întreaga structură politică şi administrativă a statelor româneşti. Spre deosebire de comună, care reprezintă o creaţie a legiuitorului, satul s-a format spontan, prin asocierea unor familii, legate în unele cazuri prin relaţii de rudenie, asociere datorată unor raţiuni de ordin social şi economic. Uneori, în caz de primejdii (năvăliri, războaie, epidemii, incendii etc) erau părăsite sate întregi, care dispăreau, fiind refăcute ulterior[303]. Frecventele distrugeri şi refaceri de sate erau favorizate şi de faptul că în trecut acestea erau cu mult mai mici decât cele actuale, fiind construite din locuinţe ieftine, în majoritatea cazurilor din paiantă sau din lemn. Satele de rumâni, vecini sau iobagi se risipeau cel mai uşor, devenind *silişti*, mărturie stând şi mulţimea de toponime *siliştea* şi *slobozia*[304]. Dacă proprietarul (domn, boier sau mănăstire) abuza şi cerea mai mult decât era datina, satul se împrăştia. Spre deosebire de acestea, satele de moşneni sau de răzeşi[305] se caracterizau printr-o continuitate remarcabilă, elementul de statornicie fiind dat de proprietatea acestora asupra moşiei satului. Unele sate s-au format prin împroprietărirea tinerilor întorşi din armată (Însurăţei, jud. Brăila), sau prin cumpărarea de pământ de către foştii clăcaşi (Pogoanele, jud. Buzău).

Dispariţia celor mai multe sate este legată însă de contopirea acestora cu târgurile, a căror dezvoltare economico-socială s-a făcut într-un ritm mult mai accelerat. În acest caz, dispariţia a avut doar un caracter administrativ, colectivităţile rurale respective continuând să funcţioneze în cadrul unor aşezări de dimensiuni mai mari. Problema care se pune este legată de modul de inserţie al acestora, de consecinţele pe care procesul de înglobare l-a avut şi îl are asupra colectivităţilor rurale.

În cele mai multe cazuri, impactul acestui proces este minim, contopirea administrativă survenind în urma contopirii fizice, efective, după ce relaţiile sociale din colectivităţile respective s-au armonizat. În situaţiile în care deciziile administrative au avut un caracter arbitrar, devansând sau fiind în discordanţă cu realităţile locale, procesul de contopire sau de înglobare se realizează forţat, fără o inserţie sau armonizare prealabilă, iar discrepanţele dintre colectivităţile ce intră în contact pot conduce fenomene sociale marginale, sau chiar la conflicte sociale. În acest sens, poate fi realizată o corelaţie între judeţele în care indicele de infracţionalitate[306] înregistrează valorile cele mai mari (Mehedinţi, Gorj, Timiş, Bacău, Vrancea, Călăraşi şi Constanţa) şi judeţele care au înregistrat cele mai multe desfiinţări de

---

[303] În unele cazuri, satele aflate în calea expediţiilor militare erau sacrificate de către români, din raţiuni strategice, pentru ca duşmanul să găsească „pământ pustiu".

[304] Sloboziile erau sate infiinţate ca urmare a împroprietăririlor foştilor iobagi.

[305] În Evul Mediu, satele erau de două categorii, după modul de proprietate asupra terenului:

- *Sate libere*, denumite în Moldova sate de răzeşi, iar în Ţara Românească sate de moşneni sau de judeţi;
- *Sate proprietate particulară:* domneşti, boiereşti sau mănăstireşti, după cum erau aşezate pe moşiile domneşti, boiereşti sau mănăstireşti. Domnitorul putea dărui satele pe care le deţinea în stăpânire fie boierilor, pentru a răsplăti unele servicii aduse statului, fie bisericilor sau mănăstirilor care erau obligate să îndeplinească anumite activităţi de asistenţă socială.

[306] Indicele de infracţionalitate a fost determinat prin standardizare pe baza numărului de condamnaţi la 100.000 persoane (Ic), a numărului de crime intenţionate la 100.000 persoane (Iu), a numărului de violuri la 100.000 de femei (Iv) şi a numărului de furturi şi tâlhării (If), pe baza formulei: **Ii = (Ic+Iu+Iv+If) / 4** (Ianoş *et al.*, 1996).

sate prin contopire în 1968: Bacău şi Gorj. Evident, cauzele infracţionalităţii sunt mult mai complexe, proximitatea zonelor de frontieră, dominanţa unor anumite tipuri de activităţi industriale sau consumul de alcool având un rol determinant.

Prin organizarea administrativ-teritorială din 1968, au fost desfiinţate ca urmare a contopirii cu alte sate, 1746 sate[307] şi 141 aşezări rurale integrate mediului urban, cele mai multe dintre acestea încadrându-se în categoria satelor mici şi foarte mici, localizate în provinciile istorice extracarparice *(Tab. 53).*

Sunt astfel evidente consecinţele sistematizărilor din perioada austro-ungară ce au condus la individualizarea unor nuclee rurale puternice, fapt ce explică numărul foarte redus al satelor desfiinţate în judeţele din partea vestică a ţării (Maramureş, Arad, Bihor, Satu Mare şi Sălaj), faţă de cele din Moldova, Muntenia şi Oltenia **(Fig. 120)**.

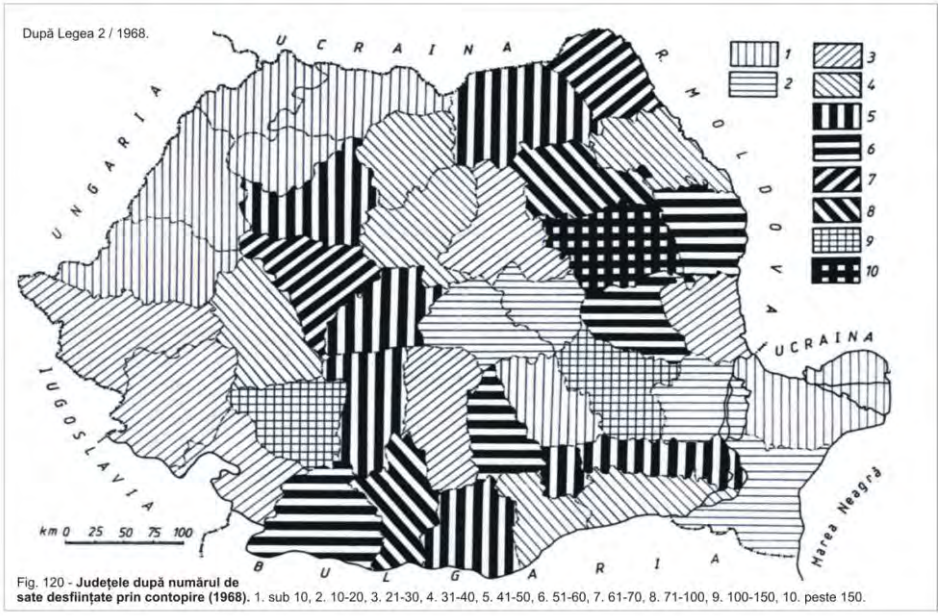

Fig. 120 - **Judeţele după numărul de sate desfiinţate prin contopire (1968).** 1. sub 10, 2. 10-20, 3. 21-30, 4. 31-40, 5. 41-50, 6. 51-60, 7. 61-70, 8. 71-100, 9. 100-150, 10. peste 150.

Tabelul 53 – Ponderea pe provincii istorice a satelor desfiinţate prin contopire la organizarea administrativ-teritorială din 1968

Provincia istorică	**Număr de judeţe**	**Număr de sate desfiinţate**	**Ponderea** (% din total)	**Media pe judeţ**
Banat	2	47	2,6	23,5
Crişana-Maramureş	4	15	0,9	3,75
Dobrogea	2	24	1,4	12
Moldova	8	570	32,7	71,25
Muntenia	10	411	23,6	41,1
Oltenia	5	358	20,4	71,2
Transilvania	10	321	18,4	32,1

[307] In această valoare sunt incluse şi satele desfiinţate până la republicarea legii 2/1968 (Buletinul Oficial al R.S. România, XVII, 54-55 din 27 iulie 1981).

ROMÂNIA	**41**	**1746**	**100**	**42**

Date prelucrate după *Buletinul Oficial al R.S. România*, **XVII**, 54-55 din 27 iulie 1981 (republicare)

În paralel au fost înfiinţate administrativ 10 sate, toate în judeţele extracarpatice şi cu precădere în Moldova: *Movileni*, com. Conceşti şi *Lişmăniţa*, integrat în oraşul Darabani, jud. Botoşani; *Cioatele*, com. Negreşti şi *Pădureni*, com. Oşeşti, jud. Vaslui; *Precistanu*, com. Garoafa şi *Rotileştii Mici*, com. Câmpuri, jud. Vrancea; *Şesuri*, com. Cârlibaba, jud. Suceava; *Coca Niculeşti*, com. Vintilă Vodă şi *Valea Salciei–Cătun*, com. Valea Salciei, jud. Buzău; *Vatra*, com. Troianul, jud. Teleorman.

În cele mai multe cazuri, înfiinţarea administrativă a avut un impact constitutiv, determinând sau favorizând constituirea efectivă a satelor. Un caz particular în acest sens îl reprezintă satele înfiinţate pe baza deportărilor politice din anii 1950, satul *Rubla* (com. Valea Râmnicului, jud. Buzău) fiind un exemplu tipic în acest sens. Gradul mare de izolare, infrastructura socială şi tehnico-edilitară la nivelul subzistenţei, restricţiile impuse comunicării şi dezvoltării de ansamblu, reprezintă caracteristicile definitorii pentru această categorie de sate. Pe aceleaşi coordonate de dezvoltare se înscriu şi unele sate constituite pentru a adăposti sanatorii pentru bolnavii incurabili. Localitatea *Tichileşti*, integrată oraşului Isaccea din judeţul Tulcea unde se află singura leprozerie din ţară constituie un astfel de caz. În alte situaţii, trasarea necorespunzătoare a limitelor dintre judeţe poate restricţiona dezvoltarea unor sate. Astfel, părţi din moşiile istorice ale unor sate de munte din vestul judeţelor Suceava şi Neamţ intră în prezent sub administrarea autorităţilor comunale din judeţele vecine, fapt ce tensionează raporturile la nivelul autorităţilor locale şi impune revizuirea actualelor limite dintre unităţile administrativ-teritoriale, atât la nivel comunal, cât şi departamental. Semnificativ în acest sens este şi cazul satului *Floreşti*, din comuna Ţânţăreni, jud. Gorj, care deşi aparţine administrativ de judeţul Gorj este situat la limita acestuia cu judeţul Dolj, limita trecând chiar prin centrul satului, astfel că responsabilităţile privind administraţia locală sunt „pasate” de la un judeţ la altul, respectiv de la autorităţile locale ale comunei Ţânţăreni de care aparţine administrativ, la cele ale oraşului Filiaşi.

Satele desfiinţate prin depopulare alcătuiesc o categorie distinctă. Fenomenul a luat o amploare mai mare după 1990, afectând aşezări rurale situate în zone izolate, greu accesibile datorită reliefului şi căilor de comunicaţie, sau sate din Transilvania şi Banat depopulate ca urmare a emigrărilor masive (în special în Germania - populaţia de naţionalitate germană). Reprezentative pentru prima categorie sunt unele sate din Delta Dunării (*Câşliţa*, *Ostrovu Tătaru* şi *Tatanir* - toate în comuna Chilia Veche; *Stânca*, în comuna Casimcea; *Ardealu*, în comuna Dorobanţu; *Uzlina*, în comuna Murighiol şi *Piatra*, în comuna Ostrov) (Ghinea, 1998, III, pp. 314-315), iar pentru cea de-a doua, unele sate din judeţele Timiş (*Nadăş* - com. Recaş, *Checheş* - com. Secaş, *Bunea Mică* - oraşul Făget) şi Caraş-Severin (*Drencova* - com. Berzasca, *Lindenfeld* - com. Buchin) etc. Toate aceste sate continuă însă să figureze în Nomenclatorul organizării administrativ-teritoriale a României (2000). La acestea se adaugă migraţiile pentru forţă de muncă, definitive sau periodice, atât în statele Uniunii Europene (cu deosebire în Italia şi Spania), cât şi în S.U.A. şi Canada.

În contrast, dinamica accentuată din ultimii ani a unor aşezări rurale a determinat, în special în Moldova, o tendinţă de separare administrativă a unor trupuri de sat din aşezările preexistente, fapt confirmat şi legislativ *(Tab. 54)*.

Tabelul 54 – Sate înfiinţate legislativ (2003-2004)

Satul	Comuna	Judeţul	Legea	Monitorul Oficial
Hemieni	Pârjol	Bacău	260/2003	434/19.06.2003
Sânvăsii	Găleşti	Mureş	136/2004	394/04.05.2004
Dămileni	Cristineşti	Botoşani	234/2004	556/23.06.2004
Slobozia	Cordăreni	Botoşani	235/2004	556/23.06.2004
Başeu	Hudeşti	Botoşani	236/2004	556/23.06.2004
Vatra	Hudeşti	Botoşani	236/2004	556/23.06.2004

Implicarea directă a arbitrariului politic s-a concretizat şi prin acţiunea de „sistematizare”[308] a satelor, în fapt o reducere drastică a numărului acestora prin comasare administrativă. Dacă în perioada 1968-1984 au fost desfiinţate administrativ 26 sate, la Conferinţa preşedinţilor consiliilor populare din 3 – 4 martie 1988, Nicolae Ceauşescu prevedea desfiinţarea a peste 700 de comune cu circa 7000-8000 de sate. Distrugerea patrimoniului rural era astfel inevitabilă, fapt ce a atras o amplă campanie mediatică pe plan internaţional, concretizată în „Operation villages roumains” ce avea ca scop înfrăţirea satelor din Europa cu cele româneşti în speranţa împiedicării desfiinţării lor. Pe această bază, până în mai 1989 s-au înfrăţit cu sate româneşti 231 comune din Belgia, 95 din Franţa, 52 din Marea Britanie, 42 din Elveţia etc. (Nistor, 2000, p. 68).

Cu toate acestea însă, distrugerea satelor prin „sistematizare” s-a reflectat pe ambele coordonate: atât legislativ, prin Legea nr. 2 din 18 aprilie 1989, odată cu cele 380 de comune fiind desfiinţate şi un mare număr de sate, cât şi practic, efectiv, prin demolări masive în unele sate din zona periurbană a Capitalei. Se preconiza astfel desfiinţarea prin demolare a satelor *Odăile* (comuna, astăzi oraşul Otopeni) şi *Dimieni* (com. Tunari) şi mutarea populaţiei în blocuri cu 4 etaje din Otopeni; satele *Buda* (com. Cornetu) şi *Ordoreanu* (com. Clinceni) aveau să fie demolate pentru a se face loc unui mare bazin de retenţie, parte integrantă a canalului navigabil ce urma să lege capitala ţării de Dunăre. În pofida demolărilor masive, şi aceste sate au rămas înscrise în Nomenclatorul oficial al localităţilor din România.

La 31 martie 2005, baza sistemului de aşezări umane din România era alcătuită din 13.431 sate (Preda, 2005, p. 416) variind ca mărime demografică între câţiva locuitori, până la dimensiuni superioare unor oraşe mici. Infrastructura, potenţialul economic şi cel de poziţie constituie tot atâtea elemente definitorii pentru ierarhizarea acestora. Secţiunea a IV-a a Legii privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional (Legea 351 din 6 iulie 2001) stabileşte ca elemente minimale privind dotarea satelor cu peste 200 locuitori, existenţa unei şcoli primare, a unui punct sanitar şi a unui magazin pentru comerţ alimentar şi nealimentar. Gradul mare de izolare a unor sate impune necesitatea acestor dotări şi în cazul aşezărilor ce nu ating acest plafon demografic, dar sunt situate la distanţe de peste 3 - 5 km faţă de satul cel mai apropiat care dispune de astfel de dotări.

[308] Fundamentul juridic al acţiunii de sistematizare îl constituie Legea privind sistematizarea teritoriului şi localităţilor urbane şi rurale (Legea 58 din 29 octombrie 1974, Buletinul Oficial, **X**, **135**, din 1 noiembrie 1974) în care sunt stabilite principiile de bază şi modalităţile concrete de îndrumare şi control a activităţii de sistematizare.

CONCLUZII GENERALE

Analiza complexă a interacţiunilor dintre deciziile cu caracter politico-administrativ şi organizarea spaţiului geografic prin intermediul sistemului de aşezări umane scoate în evidenţă particularităţi distincte, specifice fiecărui nivel de organizare spaţială (macrospaţial, mezospaţial şi microspaţial). Acestea au fost sintetizate în cadrul fiecărui capitol al lucrării, evidenţiindu-se relaţiile complexe dintre componentele politice, sociale şi teritoriale, dintre deciziile politico-administrative şi impactul pe care acestea îl au la nivel teritorial şi social, dar şi modul cum rezultatul acestora poate influenţa deciziile ulterioare. O atenţie deosebită a fost acordată stabilirii disfuncţionalităţilor actuale, generate prin măsuri politico-administrative arbitrare, cauzele acestora, dar şi căile care au fost considerate viabile a fi urmate în vederea eliminării lor. Prin urmare, ultima secţiune a lucrării nu se doreşte o reluare a concluziilor deja enunţate la nivelul fiecărui capitol, ci o *sintetizare* şi o *sistematizare* a acestora şi o *evidenţiere a modalităţilor de optimizare* pe care le propunem în vederea corectării dezechilibrelor regionale în raport de cele trei nivele de structurare spaţială, ce au stat la baza structurării întregului demers ştiinţific.

Nivelul macrospaţial - corespunzător nivelului administrativ departamental (judeţean) se caracterizează printr-un grad mare de fragmentare, în discordanţă cu sistemele administrative din ţările Uniunii Europene, fragmentare moştenită încă din perioada interbelică, în pofida unor încercări de corectare a sa prin instituirea unui nivel administrativ de tip regional, absolut necesar pentru o ţară de dimensiunile României (directorate ministeriale - 1929, ţinuturi - 1938, regiuni - 1950). Efemeritatea acestora s-a datorat fie luptei politice dintre principalele partide care s-au succedat la guvernare în perioada interbelică, fie caracterului artificial al decupajelor regionale, neconforme în raport de relaţiile funcţionale stabilite la nivelul sistemelor regionale şi locale de aşezări umane.

Analiza compatibilităţii actualei organizări administrativ-teritoriale în raport de acestea, de mutaţiile intervenite la nivelul sistemului urban românesc în ultimii 35 de ani, dar cu precădere după 1990, s-a impus ca un demers absolut necesar pentru individualizarea elementelor critice, a disfuncţionalităţilor ce impun soluţii concrete de optimizare a structurilor administrativ-teritoriale. Au rezultat două categorii de disfuncţionalităţi: unele rezultate din neconcordanţa configuraţiei actualelor judeţe cu ariile de polarizare ale municipiilor cu funcţie de reşedinţă de judeţ; altele din puternica fragmentare a structurilor administrative atât la nivel departamental, cât şi comunal. În primul caz se impune corectarea limitelor administrative în raport de zonele polarizate de reşedinţele de judeţ şi de cele ale centrelor de convergenţă locală, intrajudeţeană, care gravitează către acestea; iar în al doilea, instituirea unor structuri administrative de tip regional - la nivelul ierarhic superior şi de tip subdepartamental, pe baza aşezărilor umane, nuclee de polarizare locală care au mai avut sau care ar putea fi investite cu funcţie administrativă.

O posibilă implementare a modelelor administrative europene a necesitat analiza acestora în raport de compatibilitatea cu particularităţile spaţiului geografic românesc. În funcţie de raţiunile care au stat la baza decupajelor administrative, au

fost identificate la nivelul statelor Uniunii Europene, opt tipuri de regionare politico-administrativă: *regionare administrativă* (cazul francez), bazată pe o strictă ierarhizare a nivelurilor administrative, delegarea atribuţiilor de la nivel central la autorităţile locale, în condiţiile unei relative omogenităţi etnice şi culturale; *regionare istorică şi politico-militară* (cazul german şi austriac), cu puternice tradiţii istorice federaliste, cu limite politico-administrative ce urmează fie graniţe relicte, ale unor vechi state medievale, fie limitele fostelor zone de ocupaţie militară din al doilea război mondial; *regionare istorică şi etnico-minoritară* (specifică pentru Italia şi Spania), ce a pornit de la statutul distinct şi tendinţele secesioniste ale unor minorităţi etnice, fiind privită ca o soluţie de atenuare a forţelor centrifuge generate de minorităţile etnice şi culturale; *regionare lingvistică*, specifică statelor care au evoluat în arii de interferenţă ale marilor domenii etnice şi culturale (Belgia); *regionare confederativă*, rezultată din coagularea unor formaţiuni statale preexistente (Elveţia); *regionare economico-statistică*, caracteristică statelor omogene etnic, cu suprafaţă relativ redusă, fără contraste teritoriale majore, limitele regionale fiind rezultatul unor delimitări convenţionale, pe baza zonelor de polarizare a centrelor administrative, fără un suport constituit prin argumente etnice şi culturale şi *regionare prin cooperare voluntară*, specific fiind cazul britanic, realizată pe suportul unui sistem administrativ intens fragmentat, prin cooperarea voluntară dintre unităţile administrative de nivel departamental, în condiţiile unui cadru legislativ adecvat. Acesta a fost modelul ce a stat la baza constituirii celor opt regiuni de dezvoltare româneşti, ca structuri teritoriale de implementare a politicilor de dezvoltare regională constituite prin agregarea judeţelor şi care nu se suprapun nici provinciilor istorice tradiţionale, nici sistemelor regionale de aşezări. Nu a fost omis în final nici impactul arbitrariului dictatorial în procesul de regionare, luându-se ca exemplu fostul spaţiu sovietic.

Pe de altă parte, tendinţa de revenire la vechile judeţe interbelice, ca o încercare de reabilitare cu orice preţ a vechilor tradiţii administrative româneşti, făcându-se abstracţie de mutaţiile intervenite la nivelul sistemului de aşezări şi a infrastructurii economico-sociale şi de comunicaţii sunt lipsite de orice fundament ştiinţific. În consecinţă, am considerat că un decupaj regional viabil pentru ţara noastră, în concordanţă cu sistemul regional european, ar fi cel suprapus *sistemelor urbane regionale*, dată fiind omogenitatea şi funcţionalitatea acestora, cristalizată în timp. O regionare politico-administrativă viabilă a teritoriului nu poate fi decât aceea venită de jos în sus, în care planificatorul să suprapună decupajul administrativ propus unor entităţi teritoriale funcţionale constituite în timp şi percepute ca atare de locuitorii acestora. Iată de ce se impune un *model geografic* de regionare administrativă, care să ţină seamă de realităţile din teren, de actualele arii de polarizare a centrelor de convergenţă regională şi locală, dar şi de potenţialul şi relaţiile stabilite la nivelul sistemului urban, între centrele urbane ce ar urma să susţină viitoarele structuri administrative.

Pe această bază au fost identificate centrele de convergenţă regională şi locală capabile de a fi investite cu funcţie administrativă, pe nivele ierarhice, în funcţie de actualul lor potenţial de polarizare, de ariile de polarizare, precum şi de relaţiile stabilite la nivelul acestora. Au rezultat 10 structuri macroteritoriale corespunzătoare sistemelor regionale de aşezări umane, care au fost considerate viabile pentru a fi investite cu statut administrativ de nivel regional. Acestea includ 42 unităţi de nivel departamental (judeţe) şi 84 de nivel subdepartamental (corespunzătoare plaselor interbelice) **(Fig. 121)**.

Pe de altă parte, se impune descentralizarea funcţiilor Capitalei prin transferarea de filiale ale unor instituţii de interes naţional către unele metropole regionale (Cluj Napoca, Iaşi, Timişoara, Galaţi-Brăila, Constanţa etc) în vederea atenuării gradului de hipertrofie al Capitalei în raport de al doilea nucleu urban.

Nivelul mezospaţial - corespunde în România nivelului administrativ de tip comunal (teritoriul administrativ al oraşelor şi comunelor). Gradul mare de fragmentare determinat de numărul mare de aşezări umane ce alcătuiesc teritoriul administrativ al unor oraşe sau comune ca şi configuraţia arbitrară în unele cazuri a teritoriului administrativ comunal, constituie principalele cauze ce induc disfuncţionalităţi în plan socio-economic. Tendinţa de multiplicare a structurilor administrative de nivel comunal prin secesiunea unor sate şi organizarea de noi comune impune o reconsiderare a oportunităţii instituirii unui nivel administrativ de tip subdepartamental, cu rol de desconcentrare a serviciilor publice, similar plaselor interbelice, constituit fie pe baza nucleelor de polarizare locală, fie pe baza structurilor de cooperare intercomunală.

În domeniul urban, gradul mare de fragmentare a teritoriului administrativ al unor oraşe, îndeosebi din categoria celor mici şi mijlocii, prin includerea unui mare număr de aşezări cu fizionomie şi funcţionalităţi rurale, impune o amplă reconsiderare a însuşi noţiunii de urbanizare şi a criteriilor de investire a unor localităţi rurale cu statut urban.

La rândul lor, criteriile de constituire a structurilor asociative de tipul zonelor defavorizate nu ar trebui să se rezume doar la zonele miniere sau la unele oraşe cu industrie destructurată, ci să includă şi arealele de profundă sărăcie din mediul rural, cu grad mare de vulnerabilitate la calamităţi naturale (secete frecvente, inundaţii, poluarea şi eroziunea solurilor, dăunători ai culturilor etc) şi cu posibilităţi reduse de reconversie a forţei de muncă.

Nivelul microspaţial - asimilat ecosistemelor urbane şi rurale, prezintă cel mai scăzut grad de rezistenţă la schimbare sub impactul deciziilor politico-administrative. Declinul activităţilor industriale a afectat grav atât ecosistemele urbane prin destructurarea spaţială şi funcţională, cât şi relaţiile urban-rural prin diminuarea ariilor de polarizare urbană şi reorientarea fluxurilor periurbane. Centre administrative hiperindustrializate în perioada socialistă din raţiuni subiective se confruntă, în condiţiile ruperii lanţurilor trofice inter-industriale cu grave dificultăţi economice şi sociale. Diminuarea ariilor de polarizare a acestora poate pune problema redimensionării structurilor administrative subordonate.

Analiza şi concluziile privind consecinţele deciziilor politico-administrative asupra dinamicii microsistemelor teritoriale au fost raportate în funcţie de caracteristicile şi complexitatea acestora. Astfel, potenţialul şi gradul de hipertrofie al Capitalei în raport de celelalte componente ale sistemului urban a impus o abordare diferenţiată a structurii şi fizionomiei intravilanului său, a raporturilor dintre nucleul urban şi aria periurbană şi metropolitană. Actualul decupaj administrativ urban reia modelul sectorial implementat încă din 1929, sub forma a 6 sectoare administrative cu configuraţii similare, însă cu un grad mare de eterogenitate internă (toate includ atât porţiuni din zona centrală cât şi cartiere periferice, cartiere rezidenţiale, zone industriale, zone cu probleme sociale deosebite sau de discontinuitate a fondului construit). În consecinţă, a fost propusă o soluţie alternativă de organizare administrativă a spaţiului urban al Municipiului Bucureşti, un punct de vedere geografic, bazat pe configuraţia zonelor omogene de ţesut urban, rezultate la rândul lor pe baza elementelor induse de infrastructură şi potenţial, ce conturează orientarea şi dinamica fluxurilor materiale şi umane. Spre deosebire de situaţia actuală, decupajul propus are la bază

areale omogene de ţesut urban constituite după modelul nucleelor multiple (Harris, Ullman, 1945) şi după cel al zonelor concentrice (Burgess, 1925). Pe aceste baze au fost individualizate 12 sectoare administrative structurate pornindu-se de la centrele de cartier spre care se pot relocaliza aceste fluxuri, grupate în două categorii: interioare (centrale) şi exterioare (periferice). În acest mod, problemele specifice fiecărui cartier ar prezenta un grad de omogenitate mult mai mare şi ar fi creat un cadru mult mai coerent de abordare a acestora.

Analiza impactului deciziilor politico-administrative la nivelul microsistemelor urbane s-a realizat pe două coordonate temporale: în perioada în care acestea erau coordonate politic, evidenţiindu-se particularităţile urbanizării socialiste şi a structurilor urbane pe care aceasta le-a generat în context regional şi naţional, şi în perioada postcomunistă, când deciziile politice au fost orientate invers, în direcţia reechilibrării sistemelor teritoriale, fiind determinate de factorii economici şi sociali (declararea de municipii şi oraşe).

Aceeaşi analiză cu caracter spaţio-temporal se regăseşte şi la nivelul microsistemelor rurale, orientată în direcţia stabilirii categoriilor de aşezări cu funcţie de nuclee de polarizare locală care se pot constitui în elemente de structurare a spaţiului la nivel microteritorial.

***

Din cele prezentate rezultă că oricare ar fi nivelul spaţial care se ia ca element de reper pentru analiză, *eficienţa politicilor de dezvoltare regională*, circumscrise deciziilor politico-administrative este condiţionată de modul de organizare administrativă a teritoriului. În acest sens, relaţiile stabilite la nivelul sistemului de aşezări umane au un rol determinant, acestea trebuind să stea la baza unui viitor posibil decupaj administrativ-teritorial al României în concordanţă cu standardele sistemelor administrative din Uniunea Europeană. Prin urmare, nu criteriul istoric sau cel etnic şi cultural ar trebui să fundamenteze viitoarele structuri administrative din României, ci *criteriul eficienţei şi al coeziunii teritoriale a acestora*, determinate la rândul lor de relaţiile funcţionale stabilite la nivelul sistemelor de aşezări umane.

Fig. 121 - **Organizarea administrativ-teritorială a României. Model de optimizare propus.**

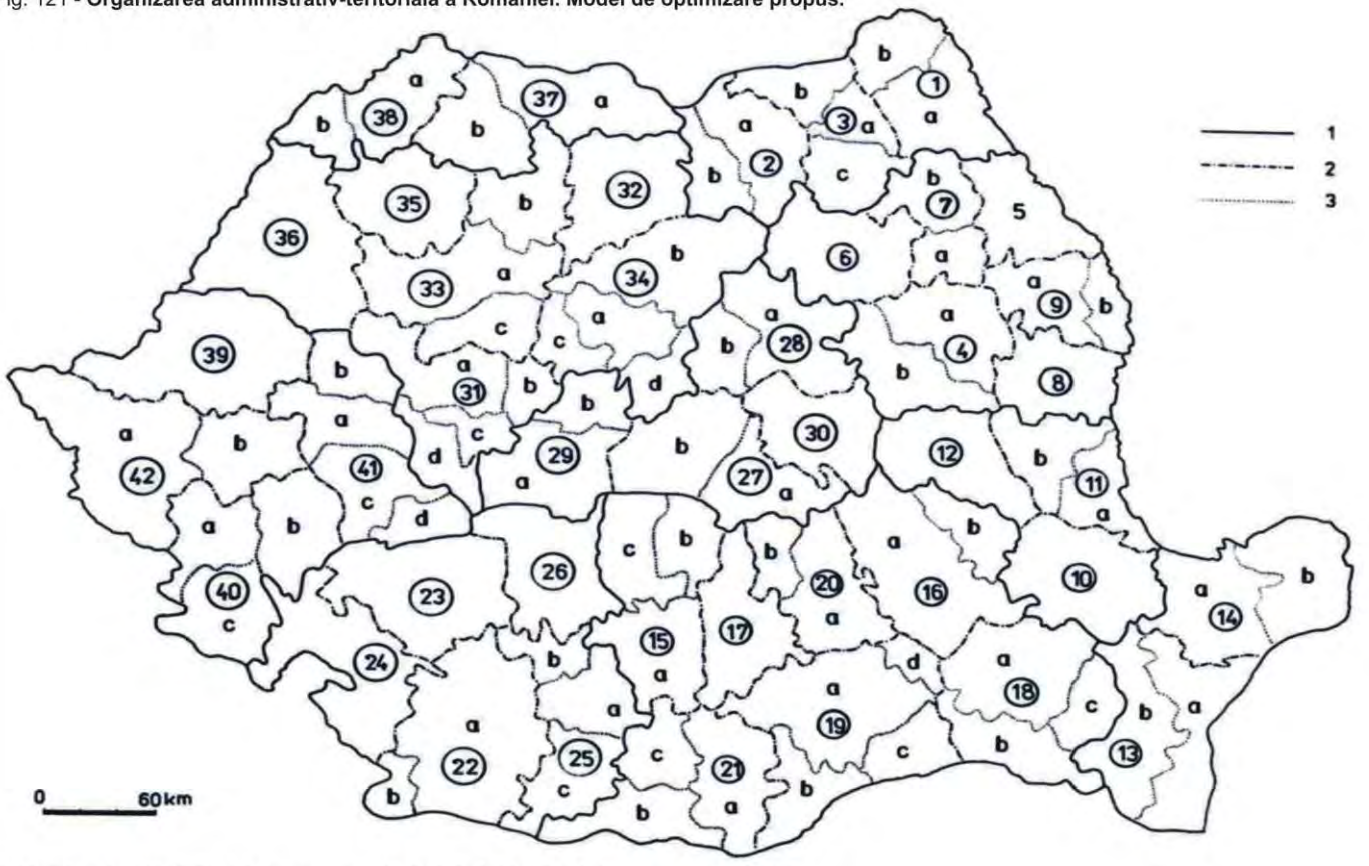

1. Limită regională, 2. Limită departamentală (județ), 3. Limită subdepartamentală (plasă).

Numerele corespund celor din figura 121.

Organizarea administrativ-teritorială a României. Model de optimizare propus. Nivelurile regional, departamental şi subdepartamental.

Nivelul regional	Nivelul departamental	Nivelul subdepartamental
Bucovina (Moldova de Nord)	1. Botoşani	a. Botoşani, b. Dorohoi
	2. Câmpulung	a. Câmpulung Moldovenesc, b. Dorna
	3. Suceava	a. Suceava, b. Rădăuţi, c. Fălticeni
Moldova Centrală	4. Bacău	a. Bacău, b. Oneşti
	5. Iaşi	
	6. Neamţ	
	7. Roman	a. Roman, b. Paşcani
	8. Tutova	
	9. Vaslui	a. Vaslui, b. Fălciu
Dunărea de Jos	10. Brăila	
	11. Covurlui	a. Galaţi, b. Tecuci
	12. Putna (Vrancea)	
Dobrogea	13. Constanţa	a. Litoral, b. Medgidia
	14. Tulcea	a. Tulcea, b. Delta Dunării
Muntenia	15. Argeş	a. Piteşti, b. Muscel, c. Curtea de Argeş
	16. Buzău	a. Buzău, b. Râmnicu Sărat
	17. Dâmboviţa	
	18. Ialomiţa	a. Slobozia, b. Călăraşi, c. Feteşti
	19. Ilfov	a. Bucureşti, b. Vlaşca, c. Olteniţa, d. Urziceni
	20. Prahova	a. Ploieşti, b. Câmpina
	21. Teleorman	a. Alexandria, b. Turnu, c. Roşiori
Oltenia	22. Dolj	a. Craiova, b. Calafat
	23. Gorj	
	24. Mehedinţi	
	25. Olt	a. Slatina, b. Drăgăşani, c. Romanaţi
	26. Vâlcea	
Transilvania de Sud-Est	27. Braşov	a. Braşov, b. Făgăraş
	28. Harghita	a. Ciuc, b. Odorhei
	29. Sibiu	a. Sibiu, b. Mediaş
	30. Trei Scaune	
Transilvania	31. Alba	a. Alba Iulia, b. Târnava Mică, c. Sebeş, d. Cugir
	32. Bistriţa-Năsăud	
	33. Cluj	a. Napoca, b. Someş, c. Turda
	34. Mureş	a. Târgu Mureş, b. Reghin, c. Târnăveni, c. Târnava Mare
	35. Sălaj	
	36. Bihor	
Maramureş	37. Maramureş	a. Maramureş, b. Chioar
	38. Satu Mare	a. Satu Mare, b. Carei
Banat	39. Arad	
	40. Caraş-Severin	a. Reşiţa, b. Caransebeş, c. Caraş
	41. Hunedoara	a. Deva, b. Brad, c. Hunedoara, d. Jiu
	42. Timiş	a. Timişoara, b. Severin

BIBLIOGRAFIE

Andrieş, Al., Albu, I. (2000) *Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a Banatului în sec. al XX-lea*, în vol. *Regional Conference of Geography „Regionalism and Integration. Culture, Space, Development"*, Brumar, Timişoara-Tübingen-Angers, pp. 67-76

Arbore, Z. (1904) ..... *Dicţionarul geografic al Basarabiei*, Atelerele grafice V. Socec, Bucureşti

Baguenard, J. (1980) ..... *La décentralisation territoriale*, Presses Universitaires de France, Paris

Barré, A. (1994)..... *Frontières naturelles, frontières artificielles et circulation en Europe,* în *Hommes et Terres du Nord*, **2-3**, pp. 71-81

Bastié, J., Dézert, B. (1980) *L'espace urbain*, Masson, Paris, New York, Barcelona, Milano

Batchvarov, M. (1998)..... *Les fonctions changeantes des frontières bulgares*, în *Revue Géographiques de l'Est*, **XXXVIII**, **4**, pp. 151-157

Băcilă, I. (1944) ..... *Împărţirea administrativă a Moldovei în anul 1833*, în vol. *În amintirea lui C. Giurăscu*, Bucureşti

Bădescu, I., Dungaciu, D., colab. (1995)
Sociologia şi geopolitica frontierei, **I-II**, Ed. Floarea Albastră, Bucureşti

Băican, V. (1996)..... *Geografia Moldovei reflectată în documentele cartografice din secolul al XVIII-lea*, Ed. Academiei Române, Bucureşti

Beaujeu-Garnier, Jacqueline, Chabot, G. (1971)
Geografia urbană, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti

Benkö, G., Lipietz, A., edt. (1992)
Les régions qui gagnent. Districts et réseaux: les nouveaux paradigmes de la la géographie économique, Presses Universitaires de France, Paris

Beaujeu-Garnier, Jacqueline (1985)
La décentralisation dans un pays centralisé, în *Annales de Géographie*, pp. 592-593

Bécart, A., Brodaty, S. (1998)
La coopération transfrontalière et le dévelopement local, în *Hommes et Terres du Nord*, **1**, pp. 35-43

Benedek, J. (2004) ..... *Amenajarea teritoriului şi dezvoltarea regională*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

Bertrand, M. J. (1974)..... *Géographie de l'administration. L'impact du pouvoir exécutif dans les capitales nationales*, Ed. M. Th. Génin, Librairies Techniques, Paris

Blazek, M. (1968) ..... *Analyse de la régionalisation administrative*, Academia Cehoslovacă de Ştiinţe, Institutul de Geografie din Brno

Bodocan, V. (1997)..... *Geografie politică,* Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

Bodocan, V. (2001, a)..... *Etnie, confesiune şi comportament electoral în Transilvania*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

Bodocan, V. (2001, b)..... *Territory and Cultural Identity in Historic Transylvania,* în vol. *Chosen Problems of Political Geography at Central Europe*, Wydawnictwo Universytetu Gdanskiego, pp. 15-27

Bonnet, J., Tomas, F. (1989).. *Centre et périphérie. Eléments d'une problématique urbaine*, în *Revue Géographique de Lyon*, **64**, **1**, pp. 3-12

Bourjol, M. (coord.) (1995) .. *Intercommunalité et développement du territoire*, Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, Paris
Boutrais, J., Charvet, J. P. (1967)
Bucarest. Etude de géographie urbaine, în *Revue Géographique de l'Est*, **VII**, **3**, pp. 266-363
Breton, R. (1989)..... *L'art de tracer les frontiers*, în *Annales de Géographie*, pp. 102-103
Brongniart, Ph. (1971)..... *La région en France*, Librairie Armand Colin, Paris
Brunet, R., Rey, Violette (coord.) (1996)
Geographie universelle, **X**, *Europes Orientales. Asie Centrale*, Ed. Belin-Reclus, Paris
Bugă, D. (2005)..... *Oraşele dintre Carpaţi şi Dunăre în secolele XIX şi XX. Repartiţie teritorială şi evoluţie demografică*, Ed. Semne, Bucureşti
Burgess, E. W. (1925)..... *Growth of the City*, The City, Chicago University Press, Chicago
Cattan, Nadine, Pumain, Denise, Rozenblat, Céline, Saint-Julien, Thérèse (1994), *Le Système des villes européenne*, Ed. Economica, Paris
Călinescu, A. (1938) ..... *Spiritul noului regim administrativ*, în *Enciclopedia României*, **II**, Bucureşti, pp. 3-5
Cândea, Melinda, Bran, Florina (2001)
Spaţiul geografic românesc, Ed. Economică, Bucureşti
Cândea, Melinda, Simon, Tamara, Cimpoeru, Irina, Simion, G. (2004)
Zone defavorizate în România. Concepte, caracteristici, studii de caz, premise de dezvoltare, Ed. Universitară, Bucureşti
Chauprade, A., Thual, Fr. (2000)
Dictionnaire de géopolitique, Ellipses, Paris
Ciechocincska, Maria (1993). *L'evolution de la notion de région en Europe Centrale et Orientale*, în *Espaces et Sociétes*, **70-71**, L'Harmattan, Paris, pp. 93-112
Claval, P. (1978)..... *L'Espace et pouvoir*, Presses Universitaires de France, Paris
Cocean, P. (1997) ..... *Ţara (the land) - a typical geographical region of Romania,* în *Revue Roumaine de Géographie*, **41**, Ed. Academiei Române, pp. 41-50
Cocean, P., Ciangă, N. (1999-2000)
The „Lands" of Romania as mental spaces, în Revue Roumaine de Géographie, **43-44**, Ed. Academiei Române, pp. 199-206
Cocean, P. (2002) ..... *Geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
Cocean, P., Lăcău, Adnana (2002)
Regionarea politico-administrativă intre necesitate şi întâmplare, în *Revista Română de Geografie Politică*, Oradea
Comşa, M. (1967)..... *Cu privire la caracterele organizării social-economice şi politice în epoca migraţiilor,* în *Studii şi cercetări de istorie veche şi arheologie*, Bucureşti
Conea, I. (1938) ..... *Sugestii şi indicaţii geo-istorice pentru numirea şi determinarea marilor unităţi administrative ale României*, în *Sociologie Românească*, **III**, **4-6**
Cucu, V. (1977) ..... *Sistematizarea teritoriului şi localităţilor din România*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti
Cucu, V. (1996) ..... *Organizarea administrativ-teritorială a României*, în vol. *România. Geografie economică*, Ed. Glasul Bucovinei, Iaşi, pp. 191-256
Cucu, V. (2000) ..... *Geografia aşezărilor rurale*, Ed. Domino, Târgovişte
Cucu, V. (2001) ..... *Geografia oraşului*, Ed. Fundaţiei Culturale „Dimitrie Bolintineanu", Bucureşti
Dalmasso, E. (1978)..... *Evolution des disparités régionales entre capitale, métropoles et reste du pays*, în *Bulletin de l'Association de Géographie Français*, **55**, 454-455, pp. 233-238
Dayries, J. J. (1978)..... *La régionalisation*, Presses Universitaires de France, Paris
Dinculescu, N. G. (1923)..... *Vechi împărţiri administrative*, în *Arhivele Olteniei*, **II**

Dumont, G. F. (1995)..... *La géographie des régimes démocratiques en Europe*, în vol. *Géographie historique et culturelle de l'Europe, Hommage au Professeur Xavier de Planhol*, Presses de l'Université de Paris-Sorbonne, Paris
Di Méo, G. (1998)..... *Géographie sociale et territoires*, Nathan-Université, Paris
Ditter, J. G., Holz, Jeanne-Marie, Lepesant, Gilles, Sanguin, A. L., Schulz, J. (1997), *Récomposition de l'Europe Médiane*, Sedes, Paris
Drăgan, I. C. (1993)..... *Istoria Românilor*, Ed. Europa Nova, Bucureşti
Duby, G. (1995)..... *Atlas historique*, Ed. Larousse, Paris
Dumolard, P. (1980) ..... *Le concept de région: ambiguités, paradoxes ou contradictions*, în *Travaux de l'Institut de Géografie de Reims*, **41-42**, Reims
Durand, E. V. (1994)..... *Les collectivités territoriales en France*, Hachette, Paris
Enyedi, G. (1992) ..... *Urbanisation in East Central Europe: Social Process and Societal Responses in the State Socialist Systems*, în Urban Studies, **29**, **6**, pp. 869-880
Erdeli, G. (1997)..... *Forme de organizare administrativ-teritorială ale spaţiului românesc,* în *Comunicări de Geografie*, **I**, Ed. Universităţii Bucureşti, pp. 63-70
Erdeli, G. (1999)..... *Starea actuală a satului românesc. Particularităţi geodemografice*, în Comunicări de Geografie, **III**, Ed. Universităţii Bucureşti, pp. 309-320.
Erdeli, G., Cândea, Melinda, Braghină, C., Costachie, S., Zamfir, Daniela (1999) *Dicţionar de geografie umană,* Ed. Corint, Bucureşti
Erdeli, G., Cucu, V. (2005).. *România. Populaţie, aşezări umane, economie*, Ed. Transversal, Bucureşti
Fejtö, F. (1997)..... *La fin des démocraties populaires. Les chemins du post-communisme*, Ed. du Seuil, Paris
Filipescu, I. (1992)..... *Din istoria organizării administrativ-teritoriale a României. Ţara Românească*, în *Sociologie Românească*, **III**, **1**
Filipescu, I. (1998)..... *Vechiul judeţ Vâlcea. Studiu de sociologie istorică*, în *Revista Română de Sociologie*, **IX**, **3-4**, Bucureşti, pp. 249-270
Filitti, I. C. (1929)..... *Despre vechea organizare administrativă a Principatelor Române,* în *Revista de Drept Public*, **2**, Bucureşti
Florian, Violeta (coord.) (2005) *Riscul social - cercul vicios al comunităţilor rurale*, Ed. Terra Nostra, Iaşi
Fourcher, M. (coord.) (1993), *Fragments d'Europe*, Fayard, Paris
Fremont, A (1980) ..... *L'espace vecu et la notion de région*, în *Travaux de l'Institut de Géographie de Reims*, **41-42**, Reims
Garnier, Jacqueline-Beaujeau (1987) *Régions, villes et amenagements*, Centre de recherche et d'etudes sur Paris et Ile de France, Paris
Gaunard, Marie-France (1998) *Réflexion sur une strategie d'organisation territoriale des espaces urbains frontaliers: agglomération ou réseaux de villes transfrontaliers dans l'espace Saar-Lor-Lux?*, în *Hommes et Terres du Nord*, **1**, pp. 17-24
Ghinea, D. (1996-1998) ..... *Enciclopedia geografică a României*, **I-III**, Ed. Enciclopedică, Bucureşti
Ghinea, Eliza, Ghinea D. (2000) *Localităţile din România – Dicţionar*, Ed. Enciclopedică, Bucureşti
Giurescu, C.C. (1938)..... *Judeţele dispărute ale României*, în *Enciclopedia României*, **II**, Bucureşti, pp. 17-18
Giurescu, C.C. (1942)..... *Istoria Românilor*, **I-III**, ed. a IV-a, Bucureşti
Glon, E., Codron, Valérie, Gonin, P., Gregoris, Marie-Thérèse, Renard, J. P. (1996) *Le développement local au service de la géographie?,* în *Bulletin de l'Association de Géographie Français*, **73**, **4**, pp. 447-456
Gonin, P. (1994)..... *Régions frontalièrs et développement endogène: de nouveaux territoires en construction au sein de l'Union Européenne*, în

Homme et Terres du Nord, **2-3**, pp. 61-70
Grime, K., Kovásc, Z. (2000). *Changing urban landscapes in East Central Europe*, în vol. *East Central Europe and the Former Soviet Union. Environment and Society*, Arnold, London
Groza, O. (1999-2000)..... *Polarisation territoriale et organisation administrative en Roumanie. Le chaînon manquant: le niveau régional*, în *Revue Roumaine de Géographie*, **43-44**, Ed. Academiei Române, pp. 19-34
Groza, O. (2001-2002)..... *Maillages officiels et identités territoriales officieuses en Roumanie*, în *Actes du Séminaire „L'identité européenne en question"*, CNRS-UMR, Géographie-Cités, Paris
Groza, O. (2002)..... *Polarisation territoriale et organisation administrative en Roumanie. The missing link: le niveau regional*, în vol. *Moldova - populaţia, forţa de muncă şi aşezările umane în tranziţie*, Ed. Corson, Iaşi, pp. 77-87
Gruber, K. (1999)..... *Regionalism, state naţionale, integrare europeană: perspective vest-europene şi central-europene,* în *Altera*, **10**, Târgu Mureş
Gruia, I. V. (1929)..... *Necesitatea regiunii în organizarea administrativă,* în *Revista de Drept Public*, **1**, Bucureşti
Guichonnet, P., Raffestein, C. (1974)
Géographie des frontières, Presses Universitaires de France, Paris
Gumuchian, H. (1991)..... *Répresentations et aménagement du territoire*, Anthropos, Economica, Paris
Guran-Nica, Liliana (2002).. *Investiţii străine directe şi dezvoltarea sistemului de aşezări din România*, Ed. Tehnică, Bucureşti
Harris, Ch., Ullman, E. D. (1945)
The nature of cities, în *Readings in urban geography*, Chicago
Heffner, K. (1993)..... *La hiérarchie de l'administration publique en relation avec la transformation des collectivités locales en Pologne*, în *Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie*, **26**, **2-3**
Helin, R. A. (1967)..... *The Volatile Administrative Map of Rumania*, în *Annals of the Association of American Geographers*, **57**, **3**, pp. 481-502
Hoerner, J. M. (1993)..... *Autour de la fonction sociale de la frontière*, în *Espaces et Sociétes*, **70-71**, L'Harmattan, Paris, pp. 157-164
Horga, I., Brie, M. (2000)..... *Perspective historique sur les structures régionales et fonctionnelles en Roumanie*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **II**, **2**, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, pp. 55-72
Hoyt, H. (1933)..... *One hundred years of land values in Chicago*, Chicago
Humeau, J. B. (1992)..... *Le regroupement intercommunal en milieu rural*, în *L' intercommunalité*, Comité d'Expansion de Maine et Loire, pp. 5-12
Ianoş, I. (1981)..... *Puncte de vedere privind analiza geografică regională a teritoriului României*, în *Studii şi Cercetări de Geologie, Geofizică şi Geografie*, *Geografie*, **XXVIII**, Bucureşti, pp. 103-111
Ianoş, I. (1987)..... *Oraşele şi organizarea spaţiului geografic*, Ed. Academiei, Bucureşti
Ianoş, I. (1993)..... *Spre o nouă bază teoretică a regiunii geografice*, în *Studii şi Cercetări de Geografie*, **XL**, Ed. Academiei Române, pp. 167-174
Ianoş, I. (1995)..... *Stabilitate şi schimbare în sistemul urban românesc*, în vol. *Populaţia României. Evoluţii şi perspective*, Comisia Naţională de Statistică, Bucureşti, pp. 71-79
Ianoş, I. (2000, a)..... *Sisteme teritoriale. O abordare geografică*, Ed. Tehnică, Bucureşti
Ianoş, I. (2000, b)..... *Towards an Analysis Methodology of the Conflict Potential Areas. Starting from Romanian Realities*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **II**, **2**, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, pp. 5-15
Ianoş, I. (2000, c)..... *România, spectator al proceselor de globalizare şi fragmentare?*, în vol. *Regional Conference of Geography „Regionalism and Integration",* Timişoara**,** Tübingen, Angers, Ed. Brumar, pp. 13-24

Ianoş, I. (2000, d) ..... *Integration and Fragmentation Process in Urban Systems*, în vol. *Integrated Urban Systems and Sustainability of Urban Life*, International Geographical Union, Commission on Urban Development and Urban Life, Ed. Tehnică, Bucureşti, pp. 67-76

Ianoş, I. (2003) ..... *Differential urbanisation in Romania*, în vol. *The 5-th Edition of the Regional Conference of Geography „Geographic Researches in the Carpathian-Danube Space"*, 2002, Ed. Mirton, Timişoara, pp. 13-34

Ianoş, I., Guran, Liliana (1995). *Comportamentul demografic recent al oraşelor României*, în *Studii şi Cercetări de Geografie*, **XLII**, Ed. Academiei Române, Bucureşti, pp. 3-12

Ianoş, I., Ungureanu, Al., Grimm, F. D. (1996)
Grundzuge der Stadtgeographie und des Stadtesystems Rumaniens, în *Stadte und Stadtesystems in Mittel-und Sudosteuropa*, Institut für Landerkunde, **39**, Leipzig, pp. 172-226

Ianoş, I. (2005) ..... *Dinamica urbană. Aplicaţii la oraşul şi sistemul urban românesc*, Ed. Tehnică, Bucureşti

Ianoş, I., Humeau, J. B. (2000) *Teoria sistemelor de aşezări umane*, Ed. Tehnică, Bucureşti

Ianoş, I., Popescu, Claudia (1997)
Organizarea spaţiului la nivel de microscară, în *Buletin Geografic*, **I**, Bucureşti, pp. 41-45

Ianoş, I., Popescu, Claudia, Tălângă, C. (1996)
Repartiţia geografică a unor grupuri sociale marginale din România, în Studii şi Cercetări de Geografie, **XLII**, Ed. Academiei, Bucureşti, pp. 13-22

Ianoş, I., Tălângă, C. (1994).. *Oraşul şi sistemul urban românesc în condiţiile economiei de piaţă*, Institutul de Geografie, Academia Română, Bucureşti

Ianoş, I., Tălângă, C., Ugron, Al., (1992)
Analiza geografică a fostelor reşedinţe de judeţ din România, în *Studii şi Cercetări de Geografie*, **XXXIX**, Bucureşti, pp. 3-10

Iftimoaie, C. (2000) ..... *Relaţiile externe ale administraţiei publice locale*, Ed. Economică, Bucureşti

Ilieş, Al. (1998) ..... *Etnie, confesiune şi comportament electoral în Crişana şi Maramureş (sfârşitul sec. XIX-sec. XX). Studiu geografic,* Ed. Dacia, Cluj Napoca

Ilieş, Al. (1999) ..... *Elemente de geografie politică,* Ed. Universităţii din Oradea, Oradea

Ilieş, Al. (2003) ..... *România între milenii. Frontiere, areale frontaliere şi cooperare transfrontalieră*, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea

Ilieş, Al. (2004) ..... *România. Euroregiuni*, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea

Ilieş, M. (1999),..... *„Ţările" - regiuni geografice specifice ale României*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **I**, **1**, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, pp. 44-49

Ilieş, M., Ilieş, Al. (1999)..... *Emergenţa şi evoluţia istorică a „ţărilor" de pe teritoriul României*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **I**, **1**, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, pp. 93-97

Ionaşcu, Gh. (2002)..... *Amenajarea teritoriului*, Ed. Fundaţiei România de Mâine, Universitatea „Spiru Haret", Facultatea de Arhitectură şi Urbanism, Bucureşti

Ionaşcu, Gh. (2003)..... *Dezvoltarea şi reabilitarea aşezărilor umane din România. Perspectivă ecologică*, Ed. Tempus, Bucureşti

Iordan, I. (1973)..... *Zona periurbană a Bucureştilor*, Ed. Academiei Române, Bucureşti

Iordan, I. (1992)..... *Judeţele. Reorganizarea administrativ-teritorială a ţării, propusă de Convenţia Democrată*, în *România Liberă. Supliment editat de Societatea „R"*, Bucureşti

Iordan, I. (2003)..... *România, încotro ? Regionalizare, Cum ? Când ? Structuri administrativ-teritoriale în România*, Ed. CD Press, Bucureşti

Iordan, I., Gâştescu, P., Oancea, D. (1973)

Indicatorul localităţilor din România, Ed. Academiei Române, Bucureşti
Iordan, I., Ianoş, I. (1979).... *Aspecte privind sistematizarea teritoriului şi localităţilor rurale din judeţul Mehedinţi*, în *Analele Universităţii Bucureşti, Geologie-Geografie*, **XXVIII**, Bucureşti, pp. 33-39
Iordan, I., Bugă, D. (1984)... *Forme de organizare teritorial-administrativă,* în *Geografia României*, **II**, Ed. Academiei, Bucureşti, pp. 26-29
Iordan, I., Rey, Violette (1993) *La carte administrative de la Roumanie d'avant guerre: probable ou impossible retour?,* în *Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie*, **116**, **3-4**, Montpellier
Iordan, I., Alexandrescu, Valeria (1996)
Consideraţii geografice privind reorganizarea administrativă a teritoriului României, în *Revista Geografică*, **II-III**, Institutul de Geografie, Academia Română, pp. 118-121
Iordan, P. (1998, a)..... *Central and nation state concepts in Eastern Europe as obstacles for European Integration,* în vol. *The political geography of current East-West relations*, Institut für Landerkünde, Leipzig
Iordan, P. (1998, b)..... *Regionalization and Descentralization in Romania - opportunites and obstacles,* în vol. *Romania: Migration, Socio-Economic Transformation and Perspectives of Regional Development*, Sudösteuropa-Studie, **62**, München
Iorgovan, A. (1996)..... *Tratat de drept administrativ*, **II**, Ed. Nemira, Bucureşti
Juillard, E. (1962) ..... *La région: essai de définition*, în *Annales de Géographie*, **387**, Paris
Juillard, E. (1976) ..... *Pour une logique des divisions régionales en Europe Occidentale*, în *Revue Géographique de l'Est*, **XVI**, **3-4**, pp. 103-120
Kleinschmager, R. (1998) ... *Reflexion sur les frontières étatiques intérieures de l'Union européenne,* în *Revue Géographique de l'Est*, **4**, Lyon
Kosinski, L. (1967)..... *Le rôle de la hiérarchie des centres régionaux et locaux dans les développement et l'aménagement du réseau urbain*, în *Geographica Polonica*, **12**, pp. 189-202
Labasse, J. (1971)..... *L'organisation de l'espace. Elements de géographie volontaire*, Herman, Paris
Labasse, J. (1991)..... *L'Europe des régions*, Géographes, Flammarion, Paris
Lacoste, Y. (coord.) (1995).. *Dictionnaire de géopolitique*, Flammarion, Paris
Le Breton, J. M. (1996) ..... *Europa Centrală şi Orientală între 1917-1990*, Ed. Cavaliotti
Levy, J. P. (1987) ..... *Centres villes en mutation*, Ed. du CNRS, Paris
Lungu, E. (1999)..... *Conceptul de federalizare în geografia politică a lumii actuale*, în *Spirit Militar Modern*, **4**
Macovei, A. (1982) ..... *Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei între anii 1832-1862 (I)*, în *Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie A. D. Xenopol*, Iaşi
Mahon, P. (1985)..... *La décentralisation administrative*, Librairie Droz, Genève
Manda, C., Manda, C.C. (1999) *Administraţia publică locală în România,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti
Maurel, Marie-Claude (1984). *Pour une géopolitique du territoire, le maillage politico-administratif*, în *Hérodote*, **33-34**, Ed. La Découverte, Paris
Mândruţ, O. (2002) ..... *România - Geografie regională*, Universitatea „Vasile Goldiş", Arad
McLean, L. (coord.) (2001).. *Oxford. Dicţionar de politică*, Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti
Meruţiu, V. (1929)..... *Judeţele din Ardeal şi din Maramureş până în Banat. Evoluţia teritorială,* Institutul de arte grafice „Ardealul", Cluj
Michalski, T. (2001) ..... *Geopolitical Determinations of the Changes of the Demographic and Health Situation in Central Europe*, în vol. *Political Geography Studies in Central and Eastern Europe*, Oradea-Gdansk, pp. 17-22
Mihăilescu, V. (1968)..... *Geografie teoretică*, Ed. Academiei R.S. România, Bucureşti
Miszczuk, A. (2003)..... *Regionalizacja administracyjna III rzeczypospolitej. Koncepje teoretyczne a rzeczywistość*, Wydawnictwo Uniwersytetu „Marii Curie-

Sklodowskiej", Lublin
Molnár, E., Maier, A., Ciangă, N. (1975) *Centre şi arii de convergenţă în R. S. România*, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Geologia-Geographia*, **XX**, pp. 50-56
Moreau, J. (1995) ..... *Administration régionale, départamentale et municipale*, 11-e éd, Dalloz, Paris
Morrill, R. L. (1970)..... *The Spatial Organization of Society*, Wadsworth Publishing Company, Belmont, California, USA
Muntele, I. (1998) ..... *Populaţia Moldovei în ultimile două secole*, Ed. Corson, Iaşi
Negulescu, N. (1928)..... *Administraţia în Dobrogea veche,* în vol. *Dobrogea - 50 de ani de viaţă românească (1878-1928)*, Cultura Naţională, Bucureşti, pp. 719-734
Negulescu, P. (1929)..... *Reforma administrativă*, Bucureşti
Negulescu, P. (1934)..... *Tratat de drept administrativ*, **I**, Ed. Marvan, Bucureşti
Negulescu, P. (1942)..... *Istoricul judeţelor din România*, în *Revista de Drept Public*, **17**, **1-2**, pp. 101-102
Neguţ, S. (1997)..... *Modelarea matematică în geografia umană*, Ed. Ştiinţifică S.A., Bucureşti
Neguţ, S. (1998)..... *Les eurorégions*, în *Revue Roumaine de Géographie*, **42**, Ed. Academiei Române, Bucureşti
Neguţ, S., Cucu, V, Bogdan, V. L. (2004) *Geopolitica României*, Ed. Transversal, Târgovişte
Nicolae, I. (2002)..... *Suburbanismul, ca fenomen geografic în România*, Ed. Meronia, Bucureşti
Nistor, I. S. (2000) ..... *Comuna şi judeţul. Evoluţia istorică*, Patrimoniu, Ed. Dacia, Cluj-Napoca
Oancea, D. (1973)..... *Gruparea urbană Galaţi-Brăila. Studiu de geografie regională,* Ed. Academiei Române, Bucureşti
Oancea, D. (1979)..... *Despre ţară şi ţări*, în *Studii şi Cercetări de Geologie, Geofizică şi Geografie,* Geografie, **XXVI**, Ed. Academiei R. S. Române
Obradovic, D. (2003) ..... *Regionalisation Model of Vojvodina in Serbia*, în vol. *The 5-th Edition of the Regional Conference of Geography „Geographic Researches in the Carpathian-Danube Space"*, Ed. Mirton, Timişoara, 2002, pp. 581-585
Olteanu, Şt. (1972) ..... *Structuri politico-teritoriale româneşti în spaţiul carpato-danubiano-pontic*, în *Studii istorice*, **25**, **2**, Bucureşti
Opreanu, S. (1947)..... *Judeţele. Câteva contribuţiuni de geografie istorică*, în *Lucrările Institutului de Geografie al Universităţii din Cluj*, **VIII**, Tipogr. „Cartea Românească", Cluj
Oroveanu, M.T. (1975)..... *Introducere în ştiinţa administraţiei de stat,* Ed. Enciclopedică, Bucureşti
Oroveanu, M. T. (1986)..... *Organizarea administrativă şi sistematizarea teritoriului R.S. România*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti
Pais de Brito, J. (1988) ..... *Frontière et village. Note sur l'assise locale d'une frontière politique*, în *Annales de Géographie*, pp. 330-343
Panaitescu, P. P. (1947) ..... *Comunele medievale în Principatele Române*, Bucureşti
Păcăţianu, P. (1930), *Judeţele româneşti desfiinţate de regimul maghiar,* în *Societatea de Mâine*, **VII**, **4**, pp. 60-62
Pâclişanu, Z. (1943)..... *Vechile districte româneşti de peste munţi*, în *Revista Istorică Română*, **XIII**, Bucureşti
Polivka, H. (1987)..... *Frontière et structures économiques*, în *Revue Géographique de l'Est*, **XXIX**, **2**, pp. 103-117
Popa, D. M., Matei, H. C. (1993) *Mică enciclopedie de istorie universală, Statele lumii contemporane*, Ed. Iri, Bucureşti

Popa, E. (1999), *Autonomia locală în România*, Ed. All Beck, Bucureşti
Popa, N. (2001), *Racines des évolutions transfrontalières en Europe centrale*, în *Geographica Timisensis*, **X**, Universitatea de Vest, Timişoara, pp. 55-65
Popescu, C. L. (1999)..... *Autonomia locală şi integrarea europeană,* Ed. All Beck, Bucureşti
Popescu, Claudia Rodica (2000)
Industria României în secolul XX. Analiză geografică, Ed. Oscar Print, Bucureşti
Popescu, Claudia, Neguţ, S., Roznovieţchi, Irena, Suditu, B., Vlad, L. B. (2003)
Zonele miniere defavorizate din România. Abordare geografică, Ed. ASE, Bucureşti
Popescu, Claudia, Săgeată, R., Nancu, Daniela, Mocanu, Irena, Dumitrescu, Bianca, Simion, G., Damian, Nicoleta, Borto, Gabriela, Guran, Liliana, Persu, Mihaela, Dogaru, Diana (2004)
Disparităţi regionale în dezvoltarea economico-socială a României, Meteor Press, Bucureşti
Posea, Gr., Ştefănescu, Ioana (1984)
Municipiul Bucureşti şi Sectorul Agricol Ilfov, Ed. Academiei, Bucureşti
Preda, M. (1995)..... *Centralizare şi descentralizare în administraţia publică*, în *Dreptul*, **9**, pp. 42-55
Preda. M. (coord) (2005)..... *Comunele şi oraşele României*, Ed. All Beck, Bucureşti
Preda, M., David, Ana-Sofia, Filip, Maria (2000)
Organizarea administrativă a teritoriului României - actualizată, Ed. Lumina Lex, Bucureşti
Pumain, Denise, Saint-Julien, Thérèse, Sanders, Lena (1989)
Villes et auto-organisation, Economica, Paris
Puşcaşu, Violeta (2000)..... *Dezvoltarea regională*, Ed. Economică, Bucureşti
Racine, J. B., Ungureanu, Al. (1998)
Maillages géographiques de la Roumanie. Relevant Mapping Communication for Relevant Territorial Information, CD-ROM şi volum, IGUL, Lausanne
Raffestein, C. (1993)..... *Autour de la fonction sociale de la frontière*, în *Espaces et Sociétes*, **70-71**, pp. 157-164
Rayvanyi, J., Rey, Violette (1989)
Régions et pouvoirs régionaux en Europe de l'Est et en URSS, Ed. Masson, Paris
Renard, J. P. (1997) ..... *Le géographie et les frontières*, Ed. l'Harmattan, Paris
Renard, J. P. (1998) ..... *Les régions (trans)frontalières et les eurorégions en Europe*, în *Hommes et Terres du Nord*, **3**, pp. I-IV
Retegan, S. (1979) ..... *Dieta românească a Transilvaniei (1862-1864)*, Cluj-Napoca
Rey, Violette (1987)..... *Intégration territoriale et crise spatiale dans les pays de l'Europe de l'Est*, în *Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie*, **21**, **1-2**, pp. 21-28
Rey, Violette (1998)..... *Problèmes d'organisation administrative des capitales d'Europe Centrale Orientale*, în *Bulletin de l'Association de Géographie Français*, **75**, **4**, pp. 479-485
Rey, Violette (coord.) (1998) .. *Les territoires centre-européens. Dilemmes et défis. L'Europe Médiane en question*, Ed. La Découverte-Syros, Paris
Rey, Violette, Groza, Octavia, Ianoş, I., Pătroescu, Maria (2000)
Atlas de la Roumanie, Reclus, Dynamique du territoire, CNRS-Libergéo, La Documentation Française, Montpellier, Paris
Rey, Violette, de Lille, Coudroy, Boulineau, E. (2004)

L'élargissement de l'Union Européenne: réformes territoriales en Europe Centrale et Orientale, Logiques Politiques, L'Harmattan, Paris

Reynauld, A. (1981)..... *Société, espace et pouvoir*, Presses Universitaires de France, Paris

Reymond, H., Cauvin, Colette, Kleinschmager, R. (1998) *L'Espace géographique des villes. Pour une synergie multistrates*, Ed. Anthopos, Paris

Roncea, G. (1997)..... *Provocarea autonomiei – „frontiera internă". Războiul logistic şi armele sale în Europa Centrală,* în *Euxin*, **1-2**, ISOGEP, Bucureşti, pp. 179-209

Ronnais, P. (1984)..... *Urbanization in Romania. A Geography o f Social and Economic Change Since Independence*, The Economic Reseach Institute Stockholm School of Economics, Stockholm

Rougier, H. (1999)..... *De la notion de région à celle d'euroregion*, în *Bulletin de l'Association de Géographie Français*, **76**, **4**, pp. 394-396

Roux, M. (1997)..... *Frontières, territoires et échanges dans les Balkans dans la perspective de l'intégration européenne*, în *Territoire en mutation*, **2**

Saez, G., Leresche, J. P., Bassand, M. (1997) *Gouvernance métropolitaine et transfrontalière. Action publique territoriale*, Ed. l'Harmattan, Paris

Sanguin, A. L. (1990)..... *Nation, etat et territoire: une géographie politique*, în *Annales de Géographie*, pp. 348-349

Savey, Suzanne (1994) ..... *Régions frontalières, régions transfrontalières et/ou pionnieres*, în *Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie*, **28**, **1-2**, pp. 227-235

Săgeată, R. (1999, a) ..... *Evaluarea impactului generat de posibila revenire la organizarea administrativ-teritorială interbelică asupra sistemului urban din România*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **I**, **1**, Ed. Universităţii din Oradea, pp. 85-92

Săgeată, R. (1999, b) ..... *Termeni ce desemnează discontinuitatea în geografia politică,* în *Revista Română de Geografie Politică*, **I**, **1**, Ed. Universităţii din Oradea, pp. 98-101

Săgeată, R. (2000, a) ..... *„Limita" în geografia politică,* în *Revista Geografică*, **VI**, 1999, Institutul de Geografie, Academia Română, Bucureşti, pp. 50-55

Săgeată, R. (2000, b) ..... *Organizarea administrativ-teritorială a României. Model de optimizare*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **II**, **1**, Ed. Universităţii din Oradea, pp. 61-68

Săgeată, R. (2000, c)..... *Municipiile - între deciziile politice şi realităţile economice*, în *Comunicări de Geografie*, **IV**, Ed. Universităţii Bucureşti, pp. 433-438

Săgeată, R. (2001, a) ..... *Schimbări recente şi de perspectivă în zonarea funcţională a Municipiului Galaţi*, în *Studii şi Cercetări de Geografie*, **XLV-XLVI**, 1998-1999, Ed. Academiei, Bucureşti, pp. 139-147

Săgeată, R. (2001, b) ..... *Presiunea antropică asupra spaţiului geografic şi organizarea administrativ-teritorială a României*, în *Revista Geografică*, **VII**, 2000, Institutul de Geografie, Academia Română, Bucureşti, pp. 30-37

Săgeată, R. (2001, c)..... *Fostele reşedinţe de plase în contextul economico-social actual*, în *Comunicări de Geografie*, **V**, Ed. Universităţii din Bucureşti, pp. 463-469

Săgeată, R. (2002, a) ..... *„Ruralul" în mediul urban*, în *Revista Geografică*, **VIII**, 2001, Institutul de Geografie, Academia Română, Bucureşti, pp. 157-165

Săgeată, R. (2002, b) ..... *Municipiul Galaţi - Strategii de reconversie spaţială*, în *Analele Universităţii „Spiru Haret"*, **4**, 2001, pp. 89-96

Săgeată, R. (2002, c)..... *Structuri de cooperare transfrontalieră. Euroregiunea Giurgiu-Ruse*,

în *Forum Geografic*, **I**, **1**, Ed. Universitaria, Craiova, pp. 140-149
Săgeată, R. (2002, d) ..... *Structurile urbane de tip socialist - o individualitate geografică?*, în *Analele Universităţii din Oradea, Geografie,* **XII**, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, pp. 61-69
Săgeată, R. (2003, a) ..... *Evoluţia organizării administrativ-teritoriale a României în perioada interbelică (1918-1940)*, în *Revista Geografică*, **IX**, Institutul de Geografie, Bucureşti, pp. 158-166
Săgeată, R. (2003, b) ..... *L'organisation administrative et territoriale de la Roumanie – entre le modèle traditionnel et les réalités contemporaines*, în vol. *The 5-th Edition of the Regional Conference of Geography „Geographic Researches in the Carpathian-Danube Space, 2002"*, Ed. Mirton, Timişoara, pp. 601-610
Săgeată, R. (2003) ..... *Turismul industrial - alternativă de revitalizare a zonelor defavorizate montane,* în *Analele Universităţii „Valahia", Geografie*, **3**, Târgovişte, pp. 339-344
Săgeată, R. (2004, a) ..... *Modele de regionare politico-administrativă*, Ed. Top Form, Bucureşti
Săgeată, R. (2004, b) ..... *Dinamica zonelor de influenţă urbană sub presiunea funcţiei politico-administrative*, în Forum Geografic, **III**, **3**, Ed. Universitaria, Craiova, pp. 121-126
Săgeată, R. (2005) ..... *Disfuncţionalităţi teritoriale induse de structurile administrativ-teritoriale de nivel comunal în România*, în Revista Geografică, **XI**, 2004, Institutul de Geografie, Bucureşti, pp. 119-123
Săgeată, R., Nedea, Marcela (2003)
România şi Europa regiunilor - premise pentru o viitoare integrare, în *GeoPolitica*, **I**, **2-3**, Ed. Top Form, Asociaţia de Geopolitică „Ion Conea", Bucureşti, pp. 93-104
Săgeată, R. (coord.) (2004). *Soluţii de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a României în perspectiva aderării la Uniunea Europeană*, Ed. Ars Docendi, Bucureşti
Săgeată, R., Baroiu, Dr. (2004)
Graniţele de stat ale României - între tratatele internaţionale şi dictatele de forţă, Ed. Princeps Edit, Iaşi
Schöller, P. (1978)..... *The role of the capital city within the national settlement system*, în *Geographica Polonica*, **39**, pp. 223-232
Seguy, R. (1998) ..... *L'Euroregion, un espace economique en construction?*, în *Hommes et Terres du Nord*, **3**, pp. 171-174
Švecová, Angelika (2003) ... *Some changes in demographic behavior of cities population in Slovakia during the years 1980-2000*, în vol. *The 5-th Edition. of the Regional Conference of Geography „Geographic Researches in the Carpathian-Danube Space"*, Ed. Mirton, Timişoara, 2002, pp. 435-446
Stahl, H. H. (1969)..... *Organizarea administrativ-teritorială,* Ed. Ştiinţifică, Bucureşti
Stanczyk, J. (2001)..... *Regional Cooperation in Trans-border Aspect*, în *Chosen Problems of Political Geography at Central Europe*, Wydawnictwo Universytetu Gdanskiego, pp. 79-84
Stern, N. (1963)..... *Caracterizarea regiunilor din R. P. Română ca raioane economice,* în *Monografia geografică a R. P. Române*, vol. II, partea a II-a, Ed. Academiei, Bucureşti, pp. 11-18
Suli-Zakar, I. (1991)..... *Studiul sociogeografic al regiunilor slab dezvoltate aşezate în aria frontierei maghiaro-române,* în *Analele Universităţii din Oradea*, Oradea, pp. 95-114
Suli-Zakar, I., Corrigan, J. (1998)
Regional perceptions of marginality in the Carpathian Euroregion, în *Beiträge zur Regionalen Geographie*, Europas, **47**, Leipzig

Surd, V. (1991)..... *Traditional Forms of Organizing Geographical Space in Transylvania „The Lands”*, în *Studia Universitatis „Babeş-Bolyai”, Geographia*, **XXXV**, **2**, Cluj-Napoca, pp. 76-80

Surd, V. (1991)..... *Critical geographical regions*, în *Studia Universitatis „Babeş-Bolyai”, Geographia*, **XXXV**, **2**, Cluj-Napoca, pp. 85-91

Şandru, I., Cucu, V., Sficlea, V. (1963) *Contribuţii geografice asupra grupării urbane Galaţi-Brăila*, în *Analele Universităţii „Al. I. Cuza”*, **IX**, s. II-b, Geol.-Geogr., Iaşi

Ştefulescu, Al. (1907)..... *Din trecutul Gorjului. Satele dispărute. Satele care şi-au schimbat numele. Configuraţia gorjului. Culele,* în *Buletinul Societăţii Geografice Române*, **XXVIII**, **1**, pp. 17-160

Tarkhov, S. (2001)..... *Evolution of the Administrative-territorial division of Romania during 20-th century,* în vol. *Political Geography Studies in Central and Eastern Europe*, Oradea-Gdansk, pp. 49-56

Tălângă, C., Braghină, C. (2000) *Consideraţii privind evoluţia funcţională a oraşelor-porturi dunărene*, în „Terra”, **XXX (L)**, **2**, pp. 87-89

Tămaş, S. (1995)..... *Geopolitica*, Ed. Noua Alternativă, Bucureşti

Tufescu, V. (1967)..... *Sistematizarea rurală*, în *Contemporanul*, **43 (1098)**

Tufescu, V. (1968, a)..... *Noua hartă a judeţelor ţării,* în *Contemporanul*, **3 (1110)**

Tufescu, V. (1968, b)..... *Propunerile pentru organizarea judeţelor şi municipiilor*, în *Glasul Patriei*, **XIII**, **4 (439)**, Bucureşti

Tufescu, V. (1968, c)..... *Ţara şi-a făurit noile judeţe,* în *Glasul Patriei*, **XIII**, **6 (441)**, Bucureşti

Tufescu, V. (1968, d)..... *Municipii, oraşe şi comune,* în *Glasul Patriei*, **XIII**, **22 (457)**, Bucureşti

Tufescu, V., Herbst, C. (1969) *The New Administrative-territorial Organization of Romania*, în *Revue Roumaine de Géologie, Géophysique et Géographie*, *Géographie*, **13**, **1**, Ed. Academiei Române, Bucureşti, pp. 25-37

Turnock, D. (1991)..... *The changing Romanian countryside: the Ceauşescu epoch and prospects for change following the revolution*, în *Environment and Planning, Government and Policy*, **9**, pp. 319-340

Ungureanu, Al. (1972)..... *Evoluţia comparativă a zonării funcţionale a oraşelor Iaşi şi Galaţi*, în *Analele niversităţii „Al. I. Cuza”*, **XVIII**, Iaşi

Ungureanu, Al. (1980)..... *Oraşele din Moldova. Studiu de geografie economică*, Ed. Academiei, Bucureşti

Ungureanu, Al., Ungureanu, Irina, Donisă, I. (1994-1995) *Les régions géographiques du territoire de la Roumanie*, în *Analele Universităţii „Al. I. Cuza”*, s. II-c, **XL-XLI**, Iaşi

Ungureanu, Al., Ianoş, I. (1996) *Characteristic features of the urban system in Romania*, în *Revue Roumaine de Géographie*, **40**, pp. 3-12

Urucu, Veselina, Nancu, Daniela (1996) *Comportamentul demografic al oraşelor mari ale României după 1989*, în *Sociologie Românească*, **1-2**, Ed. Academiei Române, pp. 13-22

Vallega, A. (1995)..... *La regione, sistema territoriale soustenabile*, Mursia, Milano

Verhasselt, Yola (1987) ..... *La perception de l'espace transfrontalier. Vécu et comportement transfrontalier*, în *Revue Géographique de l'Est*, **1-2**, pp. 19-25

Vermenten, J. H. (1946)..... *Evoluţia descentralizării administrative în România*, Bucureşti

Vida, I. (1994)..... *Puterea executivă şi administraţia publică*, Regia Autonomă

„Monitorul Oficial”, Bucureşti
Vlăsceanu, G., Ianoş, I. (1998). *Oraşele României. Mică enciclopedie*, Casa Editorială Odeon, Bucureşti
Wackermann, G. (1987)..... *Le vécu transfrontalier et ses répercussions, Vécu et comportement transfrontalier*, în *Revue Géographique de l'Est*, **XXVII**, **1-2**, pp. 5-17
Wackermann, G. (1990)..... *Les échanges interculturelles dans les espaces transfrontaliers*, în *Bulletin de l'Association de Géographes Français*, **67**, **5**, pp. 347-356
Wackermann, G. (1991)..... *Sociétés et aménagements face aux disparités transfrontalières*, în *Revue Géographique de l'Est*, **XXXI**, **2**, pp. 89-98
Wendt, J. (2003)..... *Territorial Division in Poland and Romania after the Second World War*, în *Revista Română de Geografie Politică*, **V**, **1**, 2003, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, pp. 55-66
Zaharescu, Ecaterina (1923).. *Vechiul judeţ al Saacului în lumină istorică şi antropogeografică*, în *Buletinul Societăţii Regale Române de Geografie*, **XL**, 1922, pp. 147-173
Ziller, J. (1993) ..... *Administrations comparées. Les systèmes politico-administratifs de l'Europe des Douze,* Montchrestein, Paris
*** (1934) ..... *Planul director de sistematizare al Municipiului Bucureşti. Memoriu justificativ*, Ed. Institutului Urbanistic al României, Bucureşti
*** (1938) ..... *Enciclopedia României*, **II**, Bucureşti
*** (1950) ..... *Anuarul statistic al Municipiului Bucureşti*, Institutul Central de Statistică, Bucureşti
*** (1960-1963)..... *Monografia Geografică a R.P. Române*, **I-II**, Ed. Academiei R.P. Române, Bucureşti
*** (1969) ..... *Judeţele României Socialiste*, Ed. Politică, Bucureşti
*** (1972-1979)..... *R.S. România. Atlas geografic*, Ed. Academiei R.S. România, Bucureşti
*** (1981) ..... *Buletinul Oficial al R.S. România,* 27 iulie 1981, **I**, Bucureşti
*** (1982) ..... *Enciclopedia geografică a României*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti
*** (1984) ..... *Geografia României*, **II**, *Geografie Umană şi Economică*, Ed. Academiei R.S. România, Bucureşti
*** (1987) ..... *Geografia României*, **III**, *Carpaţii Româneşti şi Depresiunea Transilvaniei*, Ed. Academiei R.S. România, Bucureşti
*** (1992, a)..... *L'Etat du Monde, 1993. Année économique et géopolitique mondial*, Ed. La Decouverte, Paris;
*** (1992, b)..... *Judeţele. Reorganizarea administrativ-teritorială a ţării, propusă de Convenţia Democrată*, în *România Liberă. Supliment editat de Societatea „R”*, Bucureşti
*** (1992) ..... *Geografia României*, **IV**, *Regiunile pericarpatice: Dealurile şi Câmpia Banatului şi Crişanei, Podişul Mehedinţi, Subcarpaţii, Piemontul Getic, Podişul Moldovei*, Ed. Academiei, Bucureşti
*** (1992-1993)..... *Spaţiul istoric şi etnic Românesc*, **I-III** (**I** – *Spaţiul istoric Românesc*, 1992; **II** – *Ungaria „milenară”*, 1993; **III** – *Spaţiul etnic Românesc*, 1993), Ed. Militară Bucureşti
*** (1993, a)..... *The organization of local and regional government in the European Community*, Luxembourg
*** (1993, b)..... *Changements administratifs et territoriaux dans la Nouvelle Europe*, în *Bulletin de la Société Languedocienne de Géographie*, **116**, **3-4**, Montpellier

*** (1993-1997)..... *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*, Glówny Geodeta Kraju, Warszawa

*** (1995, a)..... *Judeţele şi oraşele României în cifre şi fapte*, **I-II (A-B)**, Departamentul pentru Administraţie Publică Locală, Bucureşti

*** (1995, b)..... *Regionalism. Concepts and approaches at the turn of the Century*, Romanian Institute of International Studies, Norwegian Institute of International Affairs, Bucureşti

*** (1996) ..... *România. Atlas istorico-geografic*, Ed. Academiei Române, Bucureşti

*** (1997, a)..... *Carta Verde. Politica de dezvoltare regională în România*,, Guvernul României şi Comisia Europeană, Programul PHARE, Bucureşti

*** (1997, b)..... *Geographic Monographs of European Regions Banat*, University of Novi Sad, West University of Timişoara, Josef Attila University, Novi Sad-Timişoara-Szeged

*** (1998, a)..... *Legea nr. 151 din 15 august 1998 privind dezvoltarea regională în România,* în *Monitorul Oficial al României*, **X**, **256**, Bucureşti

*** (1998, b)..... *Atlas départamental de la France*, Larousse-Bordas, Paris

*** (2000) ..... *România. Planul Naţional de Dezvoltare, 2000-2002,* ANDR, Bucureşti

*** (2001) ..... *Lege privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional. Secţiunea a IV-a – Reţeaua de localităţi*, în *Monitorul Oficial al României*, **XIII**, **408**, Bucureşti

*** (2005) ..... *Geografia României*, **V**, *Câmpia Română, Dunărea, Podişul Dobrogei, Litoralul românesc al Mării Negre şi Platforma Continentală*, Ed. Academiei, Bucureşti

Anexa I

ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ A ROMÂNIEI
MODEL DE OPTIMIZARE PROPUS

BUCOVINA (MOLDOVA DE NORD)

JUD. BOTOŞANI (2 plase)

a. **Plasa Botoşani** (1 municipiu, 4 oraşe, 43 comune)

1 **Botoşani***-0 BT, 2 Săveni-33,5 BT, 3 Albeşti*-42 BT, 4 Andrieşeni*-35 IS, 5 Avrămeni-52 BT, 6 Băluşeni-20 BT, 7 Bivolari-31 IS, 8 Bucecea*-19 BT, 9 Călăraşi-57 BT, 10 Copălău-26 BT, 11 Corni-16 BT, 12 Cristeşti-21 BT, 13 Curteşti-4 BT, 14 Dângeni*-42 BT, 15 Dobârceni-45 BT, 16 Durneşti-51 BT, 17 Flămânzi-33 BT, 18 Frumuşica-38 BT, 19 Gorbăneşti-22 BT, 20 Hăneşti-49 BT, 21 Hlipiceni*-48 BT, 22 Leorda*-17 BT, 23 Lunca-34 BT, 24 Manoleasa-61 BT, 25 Mihai Eminescu*-10 BT, 26 Mihălăşeni-25 BT, 27 Mitoc-68 BT, 28 Nicşeni-17 BT, 29 Plugani-42 IS, 30 Prăjeni-45 BT, 31 Răchiţi-3,5 BT, 32 Răuşeni-52 BT, 33 Ripiceni-68 BT, 34 Roma-13 BT, 35 Româneşti-55 BT, 36 Santa Mare-57 BT, 37 Şipote-49 IS, 38 Stăuceni-8 BT, 39 Ştefăneşti-48 BT, 40 Suliţa-30 BT, 41 Todireni*-55 BT, 42 Truşeşti*-32 BT, 43 Tudora-52 BT, 44 Ungureni*-28 BT, 45 Unţeni-17,5 BT, 46 Vlădeni-15 BT, 47 Vlăsineşti-41 BT, 48 Vorona-36 BT

b. **Plasa Dorohoi** (1 municipiu, 1 oraş, 24 comune)

1 Dorohoi*-0 BT, 2 Dărăbani-38 BT, 3 Brăeşti*-9 BT, 4 Broscăuţi*-3 BT, 5 Conceşti-33 BT, 6 Cordăreni-19 BT, 7 Corlăţeni*-10 BT, 8 Coţuşca-78 BT, 9 Cristineşti-21 BT, 10 Drăguşeni-49 BT, 11 George Enescu-12 BT, 12 Havârna – 26 BT, 13 Hilişeu Horia-7 BT, 14 Hudeşti-28 BT, 15 Ibăneşti-17 BT, 16 Mileanca-34 BT, 17 Păltiniş-48 BT, 18 Pomârla-18 BT, 19 Rădăuţi Prut-61 BT, 20 Şendriceni-6 BT, 21 Ştiubeni-38 BT, 22 Suharău-27 BT, 23 Văculeşti*-8 BT, 24 Viişoara-67 BT, 25 Vorniceni*-27 BT, 26 Vârfu Câmpului-16 BT

JUD. CÂMPULUNG (2 plase)

a. **Plasa Câmpulung Moldovenesc** (1 municipiu, 3 oraşe, 15 comune)

1 **Câmpulung Moldovenesc***-0 SV, 2 Gura Humorului-36 SV, 3 Breaza-23 SV, 4 Broşteni-70 SV, 5 Crucea-43,5 SV, 6 Frasin*-21 SV, 7 Frumosu-15,5 SV, 8 Fundu Moldovei-9 SV, 9 Izvoarele Sucevei-50 SV, 10 Mănăstirea Humorului-32 SV, 11 Moldova Suliţa-37 SV, 12 Moldoviţa*-26 SV, 13 Ostra-34 SV, 14 Pojorâta*-4 SV, 15 Sadova*-5 SV, 16 Stulpicani-28 SV, 17 Ulma*-76 SV, 18 Vama*-11 SV, 19 Vatra Moldoviţei*-22 SV

b. **Plasa Dorna** (1 municipiu, 7 comune)

1 Vatra Dornei*-0 SV, 2 Cârlibaba-38 SV, 3 Dorna Arini- 6 SV, 4 Dorna Candrenilor-8 SV, 5 Iacobeni*-15 SV, 6 Panaci – 16 SV, 7 Poiana Stampei*-20 SV, 8 Şaru Dornei-18 SV

JUD. SUCEAVA (3 plase)

a. **Plasa Suceava** (1 municipiu, 2 oraşe, 19 comune)

1 **Suceava***-0 SV, 2 Adâncata-10 SV, 3 Bosanci-9 SV, 4 Ciprian Porumbescu*-19 SV, 5 Dărmăneşti*-15 SV, 6 Dumbrăveni*-15 SV, 7 Fântânele*-38 SV, 8 Ipoteşti-4 SV, 9 Liteni*-29 SV, 10 Mitocu Dragomirnei-10 SV, 11 Moara-11 SV, 12 Păltinoasa*-30 SV, 13 Pârteştii de Jos*-40 SV, 14 Pătrăuţi*-8 SV, 15 Salcea*-11 SV, 16 Şcheia-7 SV, 17 Siminicea-24 SV, 18 Stroieşti*-12 SV, 19 Todireşti*-23 SV, 20 Udeşti-17 SV, 21 Vereşti*-18 SV, 22 Zvoriştea-23 SV

b. **Plasa Rădăuţi** (1 municipiu, 5 oraşe, 25 comune)

1 Rădăuţi*-0 SV, 2 Siret*-19 SV, 3 Solca-25 SV, 4 Arbore-16 SV, 5 Bâlca*-26 SV, 6 Bălcăuţi-15 SV, 7 Botoşana*-22,5 SV, 8 Brodina-41 SV, 9 Cacica*-39 SV, 10 Cajvana-20,5 SV, 11 Calafindeşti-21 SV, 12 Dersca-31 BT, 13 Dorneşti*-7 SV, 14 Frătăuţii Noi-10 SV, 15 Frătăuţii Vechi-8 SV, 16 Gălăneşti*-11 SV, 17 Grămeşti-28 SV, 18 Grăniceşti*-23 SV, 19 Horodnic*-9 SV, 20 Marginea-9 SV, 21 Mihăileni-25 BT, 22 Milişăuţi*-7 SV, 23 Muşeniţa*-19 SV, 24 Putna*-28 SV, 25 Satu Mare*-11 SV, 26 Straja*-28 SV, 27 Suceviţa-17 SV, 28 Vicovu de Jos*-16 SV, 29 Vicovu de Sus*-20 SV, 30 Volovăţ-5 SV, 31 Zamostea-36 SV

c. **Plasa Fălticeni** (1 municipiu, 2 oraşe, 22 comune)

1 Fălticeni*-0 SV, 2 Târgu Neamţ*-33 NT, 3 Agapia-43 NT, 4 Baia-6 SV, 5 Bogdăneşti-16 SV, 6 Boroaia-16 SV, 7 Brusturi Drăgăneşti-25 NT, 8 Buneşti-10 SV, 9 Cornu Luncii-12 SV, 10 Dolhasca*-20 SV, 11 Dolheşti*-14 SV, 12 Drăgoieşti*-31,5 SV, 13 Forăşti-24 SV, 14 Horodniceni-23 SV, 15 Mălini-20 SV, 16 Pipirig-57,5 NT, 17 Preuţeşti*-7 SV, 18 Rădăşeni-6 SV, 19 Râşca-20 SV, 20 Răuceşti-35 NT, 21 Slatina-23 SV, 22 Vadu Moldovei-13 SV, 23 Valea Moldovei-26 SV, 24 Vânători Neamţ-39 NT, 25 Vultureşti-12 SV

MOLDOVA CENTRALĂ

JUD. BACĂU (2 plase)

a. **Plasa Bacău** (1 municipiu, 1 oraş, 52 comune)

1 **Bacău***-0 BC, 2 Buhuşi*-24 BC, 3 Ardeoani-35 BC, 4 Balcani-45 BC, 5 Bereşti Bistriţa*-22 BC, 6 Bereşti Tazlău-30 BC, 7 Blăgeşti-27 BC, 8 Buhoci-6 BC, 9 Cleja*-18 BC, 10 Coloneşti-41 BC, 11 Corbasca-54 BC, 12 Dămieneşti-28 BC, 13 Faraoani* -16 BC, 14 Filipeni-29 BC, 15 Filipeşti*-22 BC, 16 Găiceana-36 BC, 17 Gârleni*-20 BC, 18 Hemeiuş*-13 BC, 19 Horgeşti-22 BC, 20 Huruieşti-47 BC, 21 Izvorul Berheciului-28 BC, 22 Letea Veche*-4 BC, 23 Lipova-39 BC, 24 Luizi Călugăra-9 BC, 25 Măgireşti-41 BC, 26 Măgura-8 BC, 27 Mărgineni-5 BC, 28 Negri-20 BC, 29 Nicolae Bălcescu*-10 BC, 30 Onceşti-40 BC, 31 Orbeni*-34 BC, 32 Pânceşti-34 BC, 33 Parava*-33 BC, 34 Parincea-18 BC, 35 Pârjol-40 BC, 36 Plopana-31 BC, 37 Poduri-40 BC, 38 Răcăciuni*-27 BC, 39 Răchitoasa-58 BC, 40 Racova*-28 BC, 41 Roşiori-20 BC, 42 Săndueni-24 BC, 43 Săuceşti*-7 BC, 44 Scorţeni-28 BC, 45 Secuieni-16 BC, 46 Şolonţ-43 BC, 47 Stănişeşti-57 BC, 48 Strugari-39 BC, 49 Tamaşi-20 BC, 50 Tătărăşti-59 BC, 51 Traian-10 BC, 52 Ungureni-16 BC, 53 Valea Seacă*-42 BC, 54 Vultureni-52 BC

b. **Plasa Oneşti** (3 municipii, 4 oraşe, 22 comune)

1 Oneşti*-0 BC, 2 Adjud*-38 VR, 3 Comăneşti*-40 BC, 4 Dărmăneşti-29 BC, 5 Moineşti-44 BC, 6 Slănic Moldova-31 BC, 7 Târgu Ocna*-13 BC, 8 Agăş*-54 BC, 9 Asău*-36 BC, 10 Bârsăneşti-16 BC, 11 Berzunţi-30 BC, 12 Bogdăneşti-10 BC, 13 Căiuţi*-14 BC, 14 Caşin-8 BC, 15 Coţofăneşti*-22 BC, 16 Dofteana*-50 BC, 17 Gura Văii-4 BC, 18 Helegiu-12 BC, 19 Homocea-48 VR, 20 Livezi-18 BC, 21 Mănăstirea Caşin-18 BC, 22 Oituz-14 BC, 23 Pârgăreşti-16 BC, 24 Rugineşti-46 VR, 25 Sascut*-41 BC, 26 Ştefan cel Mare-10 BC, 27 Târgu Trotuş*-8 BC, 28 Urecheşti*-30 BC, 29 Zemeş-52 BC

JUD. IAŞI (1 plasă)

a. **Plasa Iaşi** (1 municipiu, 46 comune)

1 **Iaşi***-0 IS, 2 Aroneanu-6 IS, 3 Bârnova*-14 IS, 4 Ciurea*-14 IS, 5 Coarnele Caprei-51 IS, 6 Comarna-14 IS, 7 Costuleni-25 IS, 8 Dobrovăţ-40 IS, 9 Dumeşti*-22 IS, 10 Erbiceni*-30 IS, 11 Focuri-44 IS, 12 Golăeşti-14 IS, 13 Grajduri*-26 IS, 14 Gropniţa-44 IS, 15 Grozeşti-51 IS, 16 Holboca*-8 IS, 17 Horleşti-26 IS, 18 Leţcani*-14 IS, 19 Mădârjac-49 IS, 20 Mironeasa-40 IS, 21 Miroslava*-5 IS, 22 Mogoşeşti-19 IS, 23 Moşna-48 IS, 24 Movileni*-35 IS, 25 Podu Iloaiei*-25 IS, 26 Popeşti-34 IS, 27 Popricani-23 IS, 28 Prisăcani-23 IS, 29 Probota-34 IS, 30 Răducăneni-42 IS, 31 Rediu*-15 IS, 32 Românești*-32 IS, 33 Scânteia*-36 IS, 34 Şcheia-42 IS, 35 Schitu Duca-26 IS, 36 Victoria-32 IS 37 Sineşti-44 IS, 38 Tăcuta-51 VS, 39 Ţibana-35 IS, 40 Ţibăneşti-48 IS, 41 Ţigănaşi-30 IS, 42 Tomeşti-8 IS, 43 Trifeşti-45 IS, 44 Ţuţora-15 IS, 45 Ungheni*-18 IS, 46 Vlădeni*-45 IS, 47 Voineşti- 19 IS

JUD. NEAMŢ (1 plasă)

a. **Plasa Piatra Neamţ** (1 municipiu, 2 oraşe, 40 comune)

1 **Piatra Neamţ***-0 NT, 2 Bicaz*-28 NT, 3 Alexandru cel Bun*-9 NT, 4 Bălţăteşti-34 NT, 5 Bârgăoani-27,5 NT, 6 Bicaz Chei-48 NT, 7 Bicazu Ardelean-43 NT, 8 Bodeşti-18 NT, 9 Borca-90,5 NT, 10 Borleşti-26 NT, 11 Boteşti 38,5 NT, 12 Cândeşti-35 NT, 13 Ceahlău-90 NT, 14 Corbu-105 HR, 15 Costişa*-29 NT, 16 Crăcăoani-30 NT,17 Dămuc-54 NT, 18 Dobreni-14 NT, 19 Dragomireşti-17,5 NT, 20 Dumbrava Roşie*-6 NT, 21 Fărcaşa-87 NT, 22 Gârcina-7 NT, 23 Girov-11 NT, 24 Grinţieş-83 NT, 25 Hangu-63 NT, 26 Mărgineni-21 NT, 27 Pângăraţi*-15 NT, 28 Păstrăveni-37 NT, 29 Piatra Şoimului-23 NT, 30 Podoleni*-23 NT, 31 Poiana Teiului-76 NT, 32 Războieni-21 NT, 33 Rediu-29 NT, 34 Roznov*-14 NT, 35 Săvineşti*-11 NT, 36 Ştefan cel Mare-13 NT, 37 Tarcău-26 NT, 38 Taşca-33 NT, 39 Tazlău-34 NT, 40 Ţibucani-28 NT, 41 Tulgheş-98 HR, 42 Tupilaţi-28 NT, 43 Zărneşti*- 17 NT

JUD. ROMAN (2 plase)

a. **Plasa Roman** (1 municipiu, 25 comune)

1 **Roman***-0 NT, 2 Băceşti*-33 VS, 3 Bahna-27 NT, 4 Bira-17 NT, 5 Bozieni-30 NT, 6 Cordun*-2NT, 7 Dagâţa*-40 IS, 8 Doljeşti-19 NT, 9 Dulceşti-14 NT, 10 Făurei-27 NT, 11 Gherăeşti-17,5 NT, 12 Horia*-11 NT, 13 Icuşeşti-22 NT, 14 Ion Creangă-10 NT, 15 Moldoveni*-18 NT, 16 Oniceni-30 NT, 17 Poienari-21 NT, 18 Români-24 NT, 19 Săbăoani*-14,5 NT, 20 Sagna*-10 NT, 21 Secuieni*-11 NT, 22 Stăniţa*-25 NT, 23 Tămăşeni-10 NT, 24 Tansa*-44 IS, 25 Trifeşti-7 NT, 26 Valea Ursului-24 NT

b. **Plasa Paşcani** (1 municipiu, 2 oraşe, 34 comune)

1 Paşcani*-0 IS, 2 Hârlău*-50 IS, 3 Târgu Frumos*-25 IS, 4 Al. I. Cuza-51 IS, 5 Bălţaţi*-34 IS, 6 Belceşti*-55 IS, 7 Brăeşti-36 IS, 8 Butea-49 IS, 9 Cepleniţa*-48 IS, 10 Cotnari*-43,5 IS, 11 Cristeşti*-16 IS, 12 Cucuteni-37 IS, 13 Deleni-29 IS, 14 Drăguşeni-24 SV, 15 Grumăzeşti-40 NT, 16 Hălăuceşti-18 IS, 17 Heleşteni*-16 IS, 18 Lespezi*-16 IS, 19 Lungani-39 IS, 20 Mirceşti*-22 IS, 21 Mirosloveşti-22 IS,

22 Mogoşeşti Siret*-13 IS, 23 Moţca-11 IS, 24 Oţeleni-51 IS, 25 Petricani-25 NT, 26 Ruginoasa*-11 IS, 27 Scobinţi*-50 IS, 28 Sireţel-21 IS, 29 Stolniceni Prăjescu*-5 IS, 30 Strunga-34 IS, 31 Târgu Frumos*-25 IS, 32 Tătăruşi-18 IS, 33 Timişeşti*-20 NT, 34 Todireşti-17 IS, 35 Urecheni-50 NT, 36 Valea Seacă*-8 IS, 37 Vânători Neamţ-39 IS

JUD. TUTOVA (1 plasă)

a. **Plasa Tutova** (1 municipiu, 2 oraşe, 36 comune)

1 **Bârlad***-0 VS, 2 Bereşti*-37 GL, 3 Alexandru Vlahuţă-28 VS, 4 Băcani-15 VS, 5 Bălăbăneşti-18 GL, 6 Bălăşeşti-22 GL, 7 Banca*-20 VS, 8 Bereşti-Meria*-39 GL, 9 Blăgeşti-45 VS, 10 Bogdăneşti-32 VS, 11 Bogdăniţa-29 VS, 12 Bogheşti-34,5 VR, 13 Cavadineşti-47 GL, 14 Corbiţa-52 VR, 15 Coroieşti-42 VS, 16 Dealu Morii-60 BC, 17 Epureni*-26 VS, 18 Fălciu*-54 VS, 19 Găgeşti-48 VS, 20 Ghidigeni*-26,5 GL, 21 Glăvăneşti-46 BC, 22 Griviţa*-9 VS, 23 Iana-23 VS, 24 Iveşti-10 VS, 25 Măluşteni-48 VS, 26 Motoşeşti-52 BC, 27 Murgeni*-36 VS, 28 Perieni-12 VS, 29 Podu Turcului-41 BC, 30 Pogana-13 VS, 31 Priponeşti-24,5 GL, 32 Puieşti-27 VS, 33 Şuletea-41 VS, 34 Tănăsoaia-28 VR, 35 Tutova*-16 VS, 36 Viişoara*-35 VS, 37 Vinderei*-28 VS, 38 Voineşti-45 VS, 39 Zorleni*-8 VS

JUD. VASLUI (2 plase)

a. **Plasa Vaslui** (1 municipiu, 1 oraş, 34 comune)

1 **Vaslui***-0 VS, 2 Negreşti*-31 VS, 3 Albeşti*-20 VS, 4 Bălteni*-14 VS, 5 Bogdana-20 VS, 6 Boţeşti-29 VS, 7 Ciorteşti-36 IS, 8 Codăeşti-28 VS, 9 Costeşti-25 VS, 10 Dăneşti-26 VS, 11 Deleni-14 VS, 12 Deleşti-21 VS, 13 Dolheşti-46 IS, 14 Dragomireşti-35 VS, 15 Dumeşti*-37 VS, 16 Gârceni-45 VS, 17 Ghergheşti-32 VS, 18 Ipatele-42 IS, 19 Ivăneşti-20 VS, 20 Laza-11 VS, 21 Lipovăţ-13 VS, 22 Micleşti-24 VS, 23 Muntenii de Jos*-5 VS, 24 Oşeşti-45 VS, 25 Poieneşti-14 VS, 26 Pungeşti-35 VS, 27 Rebricea*-29 VS, 28 Roşieşti*-32 VS, 29 Soleşti-14 VS, 30 Ştefan cel Mare*-11 VS, 31 Tanacu-15 VS, 32 Todireşti*-41 VS, 33 Văleni-12 VS, 34 Vultureşti*-29 VS, 35 Vutcani-39 VS, 36 Zăpodeni-15 VS

b. **Plasa Fălciu** (1 municipiu, 16 comune)

1 Huşi*-0 VS, 2 Arsura-30 VS, 3 Berezeni-45 VS, 4 Buneşti Avereşti-17 VS, 5 Cozmeşti-37 IS, 6 Creţeşti*-10 VS, 7 Dimitrie Cantemir-28 VS, 8 Drânceni-20 VS, 9 Duda Epureni-5 VS, 10 Gorban-32 IS, 11 Hoceni-22 VS, 12 Lunca Banului-13 VS, 13 Olteneşti*-18 VS, 14 Pădureni-7 VS, 15 Stănileşti-11 VS, 16 Tătărani-8 VS, 17 Vetrişoaia-34 VS

DUNĂREA DE JOS

JUD. BRĂILA (1 plasă)

a. **Plasa Brăila** (1 municipiu, 3 oraşe, 35 comune)

1 **Brăila***-0 BR, 2 Ianca*-44 BR, 3 Însurăţei-50 BR, 4 Măcin-17 TL, 5 Bordei Verde-49,5 BR, 6 Carcaliu-26 TL, 7 Cerna-41 TL, 8 Chiscani*-12 BR, 9 Dorobanţu-58 TL, 10 Frecăţei-90 BR, 11 Gemenele-29 BR, 12 Grădiştea-54 BR, 13 Greci-30 TL, 14 Gropeni-27 BR, 15 Măraşu-70 BR, 16 Măxineni-31 BR, 17 Mircea Vodă-50 BR, 18 Movila Miresii-33 BR, 19 Ostrov-70 TL, 20 Peceneaga-58 TL, 21 Racoviţa-62 BR, 22 Râmnicelu-38 BR, 23 Romanu-20 BR, 24 Salcia Tudor-50 BR, 25 Scorţaru Nou-34 BR, 26 Siliştea-12 BR, 27 Smârdan-4 TL, 28 Stăncuţa-51 BR, 29 Surdila Găisanca*-56 BR, 30 Şuţeşti-48 BR, 31 Tichileşti-19 BR, 32 Traian*-26 BR, 33 Tudor Vladimirescu*-18 BR, 34 Tufeşti-36 BR, 35 Turcoaia-36 TL, 36 Unirea-24 BR, 37 Vădeni*-17 BR, 38 Viziru-38 BR, 39 Zăvoaia-66 BR

JUD. COVURLUI (2 plase)

a. **Plasa Galaţi** (1 municipiu, 24 comune)

1 **Galaţi***-0 GL, 2 Băleni*-50 GL, 3 Braniştea*-19 GL, 4 Cuca-40 GL, 5 Fârţăneşti*-42 GL, 6 Folteşti*-35 GL, 7 Frumuşiţa*-24 GL, 8 Grindu-18 TL, 9 Independenţa*-26,5 GL, 10 Jijila-22 TL, 11 Luncaviţa-28 TL, 12 Măstăcani*-37 GL, 13 Oancea-58 GL, 14 Pechea-36 GL, 15 Piscu*-31,5 GL, 16 Rediu-45 GL, 17 Scânteieşti-31 GL, 18 Schela-31 GL, 19 Şendreni*-10,5 GL, 20 Slobozia Conachi*-32 GL, 21 Smârdan-9 GL, 22 Tuluceşti*-15 GL, 23 Vânători*-10 GL, 24 Vlădeşti-46 GL, 25 I.C. Brătianu-5 TL

b. **Plasa Tecuci** (1 municipiu, 1 oraş, 30 comune)

1 Tecuci*-0 GL, 2 Târgu Bujor*-45 GL, 3 Băneasa*-54 GL, 4 Barcea*-12 GL, 5 Brăhăşeşti-29 GL, 6 Buciumeni-24 GL, 7 Certeşti-33 GL, 8 Corni-30 GL, 9 Corod-20 GL, 10 Cosmeşti*-11 GL, 11 Costache Negri-36 GL, 12 Cudalbi-26 GL, 13 Drăgăneşti*-8 GL, 14 Drăguşeni-34 GL, 15 Fundeni*-36 GL, 16 Gohor-27 GL, 17 Griviţa-35 GL, 18 Iveşti*-21 GL, 19 Jorăşti-59 GL, 20 Lieşti*-29 GL, 21 Matca-10 GL, 22 Movileni*-13 GL, 23 Munteni*-9 GL, 24 Nămoloasa-48 GL, 25 Nicoreşti-18 GL, 26 Smulţi-48 GL, 27

Suceveni-64-GL, 28 Ţepu-19 GL, 29 Tudor Vladimirescu*-36,5 GL, 30 Umbrăreşti*-18 GL, 31 Valea Mărului-22 GL, 32 Vârlezi-37 GL

JUD. PUTNA (VRANCEA) (1 plasă)

a. **Plasa Focşani** (1 municipiu, 3 oraşe, 44 comune)

1 **Focşani***-0 VR, 2 Mărăşeşti*-23 VR, 3 Odobeşti-12 VR, 4 Panciu*-31 VR, 5 Andreiaşu de Jos-34 VR, 6 Bârseşti-53 VR, 7 Boloteşti-18 VR, 8 Broşteni-14 VR, 9 Câmpineanca-5 VR, 10 Câmpuri-62 VR, 11 Cârligele-20 VR, 12 Coteşti*-21 VR, 13 Dumbrăveni-18 VR, 14 Fitioneşti-50 VR, 15 Garoafa*-11 VR, 16 Goleşti*-4 VR, 17 Gugeşti*-18 VR, 18 Gura Caliţei-24 VR, 19 Jariştea-18 VR, 20 Măicăneşti-39 VR, 21 Mera-22 VR, 22 Milcovul-7 VR, 23 Moviliţa-43 VR, 24 Năneşti-33 VR, 25 Năruja-54 VR, 26 Nereju-48 VR, 27 Nistoreşti-59 VR, 28 Paltin-62 VR, 29 Păuneşti-45 VR, 30 Poiana Cristei-27 VR, 31 Pufeşti*-36 VR, 32 Răcoasa-52 VR, 33 Reghiu-31 VR, 34 Slobozia Ciorăşti-12 VR, 35 Soveja-73 VR, 36 Străoane-35 VR, 37 Suraia*-16 VR, 38 Tătăranu*-19 VR, 39 Ţifeşti-24 VR, 40 Tulnici-63 VR, 41 Urecheşti*-13 VR, 42 Valea Sării-46 VR, 43 Vânători*-6 VR, 44 Vârteşcoiu-10 VR, 45 Vidra-36 VR, 46 Vizantea Livezi-45 VR, 47 Vrâncioaia-54 VR, 48 Vulturu*-22 VR

DOBROGEA

JUD. CONSTANŢA (2 plase)

a. **Plasa Litoral** (2 municipii, 6 oraşe, 24 comune)

1 **Constanţa***-0 CT, 2 Mangalia*-43 CT, 3 Basarabi*-18 CT, 4 Eforie*-11 CT, 5 Năvodari-19 CT, 6 Negru Vodă*-57 CT, 7 Ovidiu-11 CT, 8 Techirghiol-13 CT, 9 Agigea-10 CT, 10 Albeşti-10 CT, 11 Amzacea-33 CT, 12 Casimcea-79 TL, 13 Cogealac*-44 CT, 14 Comana-44 CT, 15 Corbu-30 CT, 16 Costineşti-23 CT, 17 Cumpăna-11 CT, 18 Istria*-48 CT, 19 Limanu-48 CT, 20 Lumina-12 CT, 21 Mereni-26 CT, 22 Mihai Viteazu*-59 CT, 23 Mihail Kogălniceanu*-20 CT, 24 Pantelimon-47 CT, 25 Pecineaga-18 CT, 26 Săcele-42 CT, 27 Târguşor*-32 CT, 28 Topraisar-25 CT, 29 Tuzla*-21 CT, 30 23 August*-29 CT, 31 Valul lui Traian*-15 CT, 32 Vulturu-62 CT

b. **Plasa Medgidia** (1 municipiu, 2 oraşe, 27 comune)

1 Medgidia*-0 CT, 2 Cernavodă*-25 CT, 3 Hârşova-70 CT, 4 Adamclisi-52 CT, 5 Aliman-77 CT, 6 Castelu-7,5 CT, 7 Cerchezu*-35 CT, 8 Chirnogeni*-44 CT, 9 Ciobanu-75 CT, 10 Ciocârlia*-19 CT, 11 Cobadin*-25 CT, 12 Crucea-39 CT, 13 Dăeni-96 TL, 14 Deleni-46 CT, 15 Dumbrăveni-55 CT, 16 Gârliciu-86 CT, 17 Ghindăreşti-56 CT, 18 Horia-56 CT, 19 Independenţa-45 CT, 20 Ion Corvin-65 CT, 21 Mircea Vodă*-10 CT, 22 Nicolae Bălcescu-28 CT, 23 Peştera-16 CT, 24 Poarta Albă-14 CT, 25 Rasova*-43 CT, 26 Saraiu-62 CT, 27 Seimeni-31 CT, 28 Siliştea-19 CT, 29 Topalu-50 CT, 30 Tortoman-11 CT

JUD. TULCEA (2 plase)

a. **Plasa Tulcea** (1 municipiu, 2 oraşe, 22 comune)

1 **Tulcea***-0 TL, 2 Babadag*-36 TL, 3 Isaccea-36 TL, 4 Baia*-59 TL, 5 Beidaud-68 TL, 6 Ceamurlia de Jos*-59 TL, 7 Ceatalchioi-15 TL, 8 Ciucurova-45 TL, 9 Frecăţei*-19 TL, 10 Hamcearca-50 TL, 11 Horia-38 TL, 12 Izvoarele-31 TL, 13 Jurilovca-71 TL, 14 Mahmudia-29,5 TL, 15 Mihai Bravu-36 TL, 16 Mihail Kogălniceanu*-20 TL, 17 Nalbant-25 TL, 18 Niculiţel-31 TL, 19 Nufărul-11 TL, 20 Sarichioi*-28 TL, 21 Slava Cercheză-51 TL, 22 Somova-12 TL, 23 Stejaru-68 TL, 24 Topolog-57 TL, 25 Valea Nucarilor-22 TL

b. **Plasa Delta** (1 oraş, 7 comune)[192]

1 Sulina-0 TL, 2 C.A. Rosetti-18 TL, 3 Chilia Veche, 4 Crişan, 5 Maliuc, 6 Murighiol-36 TL, 7 Pardina, 8 Sfântu Gheorghe

[192] Comunele Chilia Veche, Crişan, Maliuc, Pardina şi Sfântu Gheorghe nu sunt racordate la reţeaua de transport rutier, singura cale de acces spre Tulcea fiind cea navală

MUNTENIA

JUD. ARGEŞ (3 plase)

a. **Plasa Piteşti** (2 municipii, 3 oraşe, 46 comune)

1 **Piteşti***-0 AG, 2 Costeşti*-24 AG, 3 Mioveni*-12 AG, 4 Topoloveni*-20 AG, 5 Albota -10 AG, 6 Băbana-18 AG, 7 Bărăşti-40 OT, 8 Bârla-49 AG, 9 Bascov*-7 AG, 10 Beleţi Negreşti-32 AG, 11 Bogaţi-30 AG, 12 Boţeşti-39 AG, 13 Bradu*-10 AG, 14 Budeasa*-13 AG, 15 Buzoeşti*-38 AG, 16 Călineşti*-15 AG, 17 Cătеasca-18 AG, 18 Ciomăgeşti-52 AG, 19 Cocu-22 AG, 20 Coloneşti-33 OT, 21 Davideşti-10 AG, 22 Dobreşti-34 AG, 23 Drăganu-19 AG, 24 Făgeţelu-42 OT, 25 Hârseşti*-42 AG, 26 Izvoru-55 AG, 27 Leleasca-47 OT, 28 Leordeni*-23 AG, 29 Lunca Corbului-23 AG, 30 Mărăcineni*-4 AG, 31 Miceşti-8 AG, 32 Moşoaia-10 AG, 33 Mozăceni-50 AG, 34 Negraşi-42 AG, 35 Oarja-25 AG, 36 Poiana Lacului-17 AG, 37 Popeşti-61 AG, 38 Priboieni-26 AG, 39 Răteşti-21 AG, 40 Recea-51 AG, 41 Rociu-30 AG, 42 Săpata -30 AG, 43 Stolnici*-38 AG, 44 Suseni-18 AG, 45 Ştefăneşti*-9 AG, 46 Teiu-46 AG, 47 Topana-47 OT, 48 Ţiţeşti*-9 AG, 49 Uda-45 AG, 50 Ungheni*-52 AG, 51 Vedea-30 AG

b. **Plasa Muscel** (1 municipiu, 22 comune)

1 Câmpulung*-0 AG, 2 Albeştii de Muscel-7 AG, 3 Aninoasa-19 AG, 4 Berevoieşti-16 AG, 5 Boteni-20 AG, 6 Bughea de Jos-4 AG, 7 Cetăţeni-22 AG, 8 Dâmbovicioara-36 AG, 9 Dragoslavele-20 AG, 10 Fundata-41 BV, 11 Godeni*-14 AG, 12 Hârtieşti-26 AG, 13 Lereşti-8 AG, 14 Malu cu Flori-28 DB, 15 Mioarele-5 AG, 16 Poienarii de Muscel-6 AG, 17 Pucheni-34 DB, 18 Rucăr-25 AG, 19 Schitu Goleşti*-9 AG, 20 Stoeneşti-14 AG, 21 Valea Mare Pravăţ*-7 AG, 22 Văleni Dâmboviţa-28 DB, 23 Vlădeşti-24 AG

c. **Plasa Curtea de Argeş** (1 municipiu, 25 comune)

1 Curtea de Argeş-0 AG, 2 Albeştii de Argeş-9 AG, 3 Arefu-19 AG, 4 Băiculeşti*-10 AG, 5 Bălileşti-47 AG, 6 Brăduleţ-24 AG, 7 Cepari-16 AG, 8 Cicăneşti-17 AG, 9 Ciofrângeni-18 AG, 10 Corbeni-16 AG, 11 Corbi-29 AG, 12 Coşeşti-40 AG, 13 Dârmăneşti-10 AG, 14 Domneşti-22 AG, 15 Mălureni-25 AG, 16 Merişani*-19 AG, 17 Mihăeşti*-22 AG, 18 Muşăteşti-17 AG, 19 Nucşoara-37 AG, 20 Pietroşani-26 AG, 21 Sălătrucu-29 AG, 22 Stâlpeni*-15 AG, 23 Şuici-20 AG, 24 Tigveni-14 AG, 25 Valea Danului-5 AG, 26 Valea Iaşului-6 AG

JUD. BUZĂU (2 plase)

a. **Plasa Buzău** (1 municipiu, 5 oraşe, 78 comune)

1 **Buzău***-0 BZ, 2 Făurei*-45 BR, 3 Mizil*-34 PH, 4 Nehoiu*-69 BZ, 5 Pogoanele*-34 BZ, 6 Amaru-47 BZ, 7 Baba Ana*-37 PH, 8 Beceni-27 BZ, 9 Berca*-22 BZ, 10 Bisoca-54 BZ, 11 Blăjani-28 BZ, 12 Boldeşti Grădiştea-51 PH, 13 Bozioru-46 BZ, 14 Brădeanu-35 BZ, 15 Brăeşti-53 BZ, 16 Breaza-28 BZ, 17 C.A. Rosetti*-34 BZ, 18 Calvini-53 BZ, 19 Călugăreni-50 PH, 20 Căneşti-41 BZ, 21 Cătina-58 BZ, 22 Cernăteşti-14,5 BZ, 23 Chiliile-54 BZ, 24 Chiojdu-67 BZ, 25 Chiojdeanca-64,5 PH, 26 Cilibia*-26 BZ, 27 Cireşu*-65 BR, 28 Cislău*-46 BZ, 29 Cochirleanca*-26,5 BZ, 30 Colţi-68 BZ, 31 Costeşti-16 BZ, 32 Cozieni-37 BZ, 33 Gălbinaşi*-15 BZ, 34 Gârbovi*-52 IL, 35 Gherăseni-20 BZ, 36 Glodeanu Sărat-57 BZ, 37 Glodeanu Siliştea*-62 BZ, 38 Grindu-53 IL, 39 Gura Teghii-85 BZ, 40 Gura Vadului-39 PH, 41 Jugureni-47 PH, 42 Lapoş-45 PH, 43 Largu*-44 BZ, 44 Lopătari-54 BZ, 45 Luciu*-39 BZ, 46 Măgura*-27 BZ, 47 Mânzăleşti-49 BZ, 48 Mărăcineni-5 BZ, 49 Mărgăriteşti-20 BZ, 50 Merei*-14 BZ, 51 Mihăileşti-31 BZ, 52 Movila Banului-26 BZ, 53 Murgeşti-19 BZ, 54 Năeni-34 BZ, 55 Odăile-45 BZ, 56 Pănătău-59 BZ, 57 Pârscov*-32 BZ, 58 Pătârlagele*-54 BZ, 59 Pietroasele*-23 BZ, 60 Poşta Câlnău-9,5 BZ, 61 Racoviţeni-26 BZ, 62 Robeasca-39,5 BZ, 63 Ruşeţu*-57 BZ, 64 Săgeata-17,5 BZ, 65 Săhăteni*-26 BZ, 66 Săpoca-13 BZ, 67 Săruleşti-40 BZ, 68 Scorţoasa-31 BZ, 69 Scutelnici*-51 BZ, 70 Siriu-78 BZ, 71 Smeeni-26 BZ, 72 Stâlpu-12 BZ, 73 Surdila Greci*-41 BR, 74 Tătaru-54 PH, 75 Tisău-25 BZ, 76 Ţinteşti*-10 BZ, 77 Ulmu-61 BR, 78 Ulmeni*-16 BZ, 79 Vadu Paşii*-6 BZ, 80 Valea Mărcişului-60 IL, 81 Verneşti*-9 BZ, 82 Vintilă Vodă-38 BZ, 83 Vipereşti*-39 BZ, 84 Zărneşti-20 BZ

b. **Plasa Râmnicu Sărat** (1 municipiu, 28 comune)

1 Râmnicu Sărat*-0 BZ, 2 Bălăceanu-21 BZ, 3 Băleşti-32 VR, 4 Balta Albă*-24 BZ, 5 Bordeşti-26 VR, 6 Buda-19 BZ, 7 Boldu*-18 BZ, 8 Chiojdeni-35 VR, 9 Ciorăşti*-21 VR, 10 Dumitreşti-33 VR, 11 Galbenu*-24 BR, 12 Ghergheasa*-16 BZ, 13 Greabănu-8 BZ, 14 Jirlău*-29 BR, 15 Jitia-45 VR, 16 Pardoşi-25 BZ, 17 Podgoria-7 BZ, 18 Puieşti*-15 BZ, 19 Râmnicelu-6 BZ, 20 Sihlea*-18 VR, 21 Slobozia Bradului-10 VR, 22 Tâmboieşti-16 VR, 23 Topliceni-5 BZ, 24 Vâlcelele-29 BZ, 25 Valea Râmnicului*-5 BZ, 26 Valea Salciei-25 BZ, 27 Vintileasca-50 VR, 28 Vişani-40 BR, 29 Ziduri-15 BZ

JUD. DÂMBOVIŢA (1 plasă)

a. **Plasa Dâmboviţa** (2 municipii, 4 oraşe, 61 comune)

1 **Târgovişte***-0 DB, 2 Fieni*-25 DB, 3 Găeşti*-29 DB, 4 Moreni-16 DB, 5 Pucioasa*-18 DB, 6 Titu*-38 DB, 7 Aninoasa*-3 DB, 8 Băleni-26 DB, 9 Bărbuleţu-34 DB, 10 Bezdead-31 DB, 11 Bilciureşti-40 DB, 12

Brăneşti*-21 DB, 13 Braniştea*-33 DB, 14 Buciumeni*-30 DB, 15 Bucşani-24 DB, 16 Cândeşti-34 DB, 17 Cobia-22 DB, 18 Cojasca-46 DB, 19 Comişani-17 DB, 20 Conţeşti*-32 DB, 21 Corbii Mari-57 DB, 22 Cornăţelu-37 DB, 23 Costeştii din Vale-43 DB, 24 Crângurile*-33 DB, 25 Dărmăneşti*-20 DB, 26 Dobra-32 DB, 27 Doiceşti*-8 DB, 28 Dragodana-25 DB, 29 Dragomireşti-6 DB, 30 Finta-39 DB, 31 Glodeni-17 DB, 32 Gura Foii*-29 DB, 33 Gura Ocniţei*-12 DB, 34 Gura Şuţii-21 DB, 35 Hulubeşti-43 DB, 36 I.L. Caragiale* -22 DB, 37 Iedera-28 DB, 38 Lucieni-11 DB, 39 Ludeşti-47 DB, 40 Măneşti-15 DB, 41 Mătăsaru*-37 DB, 42 Mogoşani*-42 DB, 43 Moroeni-38 DB, 44 Morteni-45 DB, 45 Moţăieni*-22 DB, 46 Nucet*-24 DB, 47 Ocniţa-18 BD, 48 Odobeşti-45 DB, 49 Petreşti-38 DB, 50 Pietroşiţa*-34 DB, 51 Produleşti*-27 DB, 52 Răzvad*-6 DB, 53 Runcu-32 DB, 54 Sălcioara*-25 DB, 55 Şelaru-61 DB, 56 Slobozia-52 AG, 57 Şotânga-8 DB, 58 Ştefan cel Mare-57 AG, 59 Tătărani-19 DB, 60 Ulieşti-49 DB, 61 Ulmi*-5 DB, 62 Văcăreşti*-11 DB, 63 Valea Mare*-36 DB, 64 Vârfuri-26 DB, 65 Vişina-47 DB, 66 Voineşti-27 DB, 67 Vulcana Băi-22 DB

JUD. IALOMIŢA (3 plase)

a. **Plasa Slobozia** (1 municipiu, 3 oraşe, 35 comune)

1 **Slobozia***-0 IL, 2 Ţăndărei*-24 IL, 3 Albeşti-24 IL, 4 Amara-6 IL, 5 Andrăşeşti*-13 IL, 6 Balaciu*-35 IL, 7 Bărăganul*-28 BR, 8 Berteştii de Jos-50 BR, 9 Bucu*-10 IL, 10 Căzăneşti*-25 IL, 11 Ciochina*-21 IL, 12 Ciocile-30 BR, 13 Ciulniţa*-8 IL, 14 Cocora-45 IL, 15 Cosâmbeşti-5 IL, 16 Dor Mărunt*-56 CL, 17 Dragalina*-21 CL, 18 Dragoş Vodă*-37 CL, 19 Dudeşti*-42 BR, 20 Gheorghe Doja-18 IL, 21 Gheorghe Lazăr*-14 IL, 22 Giurgeni-45 IL, 23 Griviţa-20 IL, 24 Mihail Kogălniceanu-31 IL, 25 Miloşeşti-27 IL, 26 Munteni Buzău*-26 IL, 27 Padina-40 BZ, 28 Perieţi*-9 IL, 29 Perişoru*-30 CL, 30 Reviga-40 IL, 31 Roşiori-44 BR, 32 Sălcioara-48 IL, 33 Săveni*-23 IL, 34 Scânteia-18 IL, 35 Sfântu Gheorghe*-37 IL, 36 Sudiţi-18 IL, 37 Vâlcelele-43 CL, 38 Valea Ciorii-28 IL, 39 Victoria-34 BR

b. **Plasa Călăraşi** (1 municipiu, 2 oraşe, 18 comune)

1 Călăraşi*-0 CL, 2 Lehliu Gară*-65 CL, 3 Alexandru Odobescu-23 CL, 4 Băneasa-54 CT, 5 Ciocăneşti-21 CL, 6 Cuza Vodă-7 CL, 7 Dichiseni-16 CL, 8 Dobromir-63 CT, 9 Grădiştea-7 CL, 10 Independenţa-12 CL, 11 Lehliu-54 CL, 12 Lipniţa-41 CT, 13 Lupşanu-42 CL, 14 Modelu-5 CL, 15 Nicolae Bălcescu-62 CL, 16 Roseţi-8 CL, 17 Oltina-66 CT, 18 Ostrov-19 CT, 19 Ştefan Vodă*-16 CL, 20 Unirea-22 CL, 21 Vlad Ţepeş-23 CL

c. **Plasa Feteşti** (1 municipiu, 8 comune)

1 Feteşti*-0 IL, 2 Borcea*-8 CL, 3 Borduşani-19 IL, 4 Făcăeni-27 IL, 5 Jegălia*-17 CL, 6 Movila*-21 IL, 7 Ştefan cel Mare*-14 CL, 8 Stelnica-7 IL, 9 Vlădeni-33 IL

JUD. ILFOV (4 plase)

a. **Plasa Bucureşti** (1 municipiu, 13 oraşe, 77 comune)

1 **BUCUREŞTI***-0 B, 2 Bolintin-Vale-26 GR, 3 Buftea*-18 IF, 4 Fundulea*-31 CL, 5 Mihăileşti-22 GR, 6 Otopeni-14 IF, 7 1 Decembrie-16 IF, 8 Adunaţii Copăceni-20 GR, 9 Afumaţi-17 IF, 10 Baloteşti*-23 IF, 11 Belciugatele*-28 CL, 12 Berceni-11 IF, 13 Bolintin-Deal-20 GR, 14 Bragadiru-10 IF, 15 Brăneşti*-18 IF, 16 Brezoaiele-34 DB, 17 Bucşani*-58 GR, 18 Bulbucata-31 GR, 19 Butimanu-41 DB, 20 Buturugeni-23 GR, 21 Călugăreni-30 GR, 22 Cernica*-16 IF, 23 Chiajna*-11 IF, 24 Chitila*-12 IF, 25 Ciocăneşti*-32 DB, 26 Ciorogârla-16 IF, 27 Clinceni-19 IF, 28 Colibaşi-27 GR, 29 Comana*-38 GR, 30 Corbeanca-23 IF, 31 Cornetu-16 IF, 32 Crevedia*-31 DB,33 Crevedia Mare-49 GR, 34 Dărăşti Ilfov-21 IF, 35 Dascălu-24 IF, 36 Dobroeşti-6 IF, 37 Domneşti*-16 IF, 38 Drăgoeşti-50 IL, 39 Dragomireşti Vale-15 IF, 40 Fierbinţi Târg*-53 IL, 41 Floreşti Stoeneşti-40 GR, 42 Frumuşani-25 CL, 43 Fundeni*-20 CL, 44 Găiseni-43,5 GR, 45 Găneasa-24 IF, 46 Glina-17 IF, 47 Gostinari-30 GR, 48 Grădinari*-29 GR, 49 Grădiştea*-42 IF, 50 Gratia-56 TR, 51 Gruiu-37 IF, 52 Iepureşti-35 GR, 53 Ileana-43 CL, 54 Jilava*-11 IF, 55 Joiţa-22 GR, 56 Lunguleţu*-42,5 DB, 57 Măgurele-11 IF, 58 Mârşa-56 GR, 59 Moara Vlăsiei*-34 IF, 60 Mogoşoaia*-16 IF, 61 Moviliţa-55 IL, 62 Niculeşti-42 DB, 63 Nuci-43 IF, 64 Ogrezeni-36 GR, 65 Pantelimon*-9 IF, 66 Periş*-36 IF, 67 Petrăchioaia-23 IF,68 Plătăreşti*-22 CL, 69 Poiana-47 DB, 70 Poeni-68 TR, 71 Popeşti Leordeni-9 IF, 72 Potlogi-39 DB, 73 Răcari*-37,5 DB, 74 Roata de Jos-56 GR, 75 Sârbeni-60 TR,76 Săruleşti*-50 CL, 77 Sineşti-31 IL, 78 Singureni-30 GR, 79 Slobozia Moară-37 DB, 80 Snagov 40,5 IF, 81 Sohatu-36 CL, 82 Ştefăneştii de Jos-16 IF, 83 Tămădău Mare-37 CL, 84 Târtăşeşti*-29 DB, 85 Tunari-18 IF, 86 Ulmi-36 GR, 87 Valea Dragului-31 GR, 88 Vânătorii Mici-56 GR, 89 Vărăşti-25 GR, 90 Vidra*-17 IF, 91 Voluntari-10 IF

b. **Plasa Vlaşca** (1 municipiu, 22 comune)

1 Giurgiu*-0 GR, 2 Băneasa*-19 GR, 3 Bujoru-42 TR, 4 Clejani-52 GR, 5 Daia*-12 GR, 6 Frăţeşti*-9 GR, 7 Găujani-28 GR, 8 Ghimpaţi-41 GR, 9 Gogoşari-24 GR, 10 Gostinu-21 GR, 11 Izvoarele*-23 GR, 12 Letca Nouă-45 GR, 13 Mihai Bravu*-35 GR, 14 Oinacu-11 GR, 15 Pietroşani-35 TR, 16 Prundu-36 GR, 17 Putineiu-20 GR,18 Răsuceni*-35 GR, 19 Schitu-31 GR, 20 Slobozia-6 GR, 21 Stăneşti*-12 GR, 22 Stoeneşti-39 GR, 23 Vedea-20 GR

c. **Plasa Olteniţa** (1 municipiu, 1 oraş, 20 comune)
1 Olteniţa*-0 CL, 2 Budeşti*-38 CL, 3 Căscioarele-17 CL, 4 Chirnogi-6 CL, 5 Chiselet -23 CL, 6 Curcani*-16 CL, 7 Dorobanţu-32 CL, 8 Frăsinet-48 CL, 9 Greaca-30 GR, 10 Gurbăneşti*-63 CL, 11 Hotarele-31 GR, 12 Luica*-26 CL, 13 Mănăstirea-29 CL, 14 Mitreni*-13 CL, 15 Nana-30 CL, 16 Radovanu-18 CL, 17 Şoldanu*-22 CL, 18 Spanţov-15 CL, 19 Ulmeni-7 CL, 20 Ulmu-38 CL, 21 Valea Argovei-55 CL, 22 Vasilaţi*-31 CL

d. **Plasa Urziceni** (1 municipiu, 12 comune)
1 Urziceni*-0 IL, 2 Adâncata*-24 IL, 3 Alexeni*-9 IL, 4 Armăşeşti*-8 IL, 5 Axintele-30 IL, 6 Bărcăneşti-18 IL, 7 Brazii-40 IL, 8 Ciocârlia-11 IL, 9 Coşereni-6 IL, 10 Dridu*-16 IL, 11 Ion Roată-14 IL, 12 Jilavele-14 IL, 13 Mănăsia*-4 IL

JUD. PRAHOVA (2 plase)

a. **Plasa Ploieşti** (1 municipiu, 6 oraşe, 63 comune)
1 **Ploieşti***-0 PH, 2 Băicoi*-20 PH, 3 Boldeşti Scăeni*-12 PH, 4 Plopeni*-12 PH, 5 Slănic*-32 PH, 6 Urlaţi-24 PH, 7 Vălenii de Munte*-27 PH, 8 Albeşti Paleologu*-18 PH, 9 Aluniş-36 PH, 10 Apostolache-40,5 PH, 11 Ariceştii Rahtivani*-15 PH, 12 Ariceştii Zeletin-45 PH, 13 Balta Doamnei-27 PH, 14 Bălţeşti-25,5 PH, 15 Bărcăneşti-7 PH, 16 Berceni-10 PH, 17 Bertea*-39 PH, 18 Blejoi*-6 PH,19 Brazii*-13 PH, 20 Bucov-7 PH, 21 Cărbuneşti-45 PH, 22 Ceptura-34 PH, 23 Ceraşu-45 PH, 24 Ciolpani-26 IF, 25 Ciorani*-42 PH, 26 Cocorăştii Mislii-16 PH, 27 Colceag*-33 PH, 28 Corneşti-52 DB, 29 Drăgăneşti*-32 PH, 30 Drajna-36 PH, 31 Dumbrava*-22 PH, 32 Dumbrăveşti*-17 PH, 33 Fântânele-36 PH, 34 Filipeştii de Târg-21 PH, 35 Fulga-40 PH, 36 Gherghiţa-38 PH, 37 Gorgota-20 PH, 38 Gornet*-22 PH, 39 Gornet Cricov-35 PH, 40 Gura Vitioarei*-24,5 PH, 41 Iordăcheanu-32 PH, 42 Izvoarele*-38 PH, 43 Lipăneşti*-38 PH, 44 Măgurele*-18,5 PH, 45 Măneciu*-45 PH, 46 Măneşti*-24 PH, 47 Păcureţi-27 PH, 48 Păuleşti*-7 PH, 49 Plopu-16 PH, 50 Podenii Noi-29,5 PH, 51 Poienarii Burchii*-28 PH, 52 Poseşti-44 PH, 53 Predeal-Sărari-33 PH, 54 Puchenii Mari-14 PH, 55 Râfov*-20 PH, 56 Salcia-62 PH, 57 Sălciile-49 PH, 58 Sângeru-52,2 PH, 59 Şirna-26 PH, 60 Şoimari-37 PH, 61 Starchiojd-48 PH, 62 Ştefeşti-36 PH, 63 Surani-39 PH, 64 Târguşoru Vechi-5 PH, 65 Teişani*-33 PH, 66 Tinosu*-18 PH, 67 Tomşani*-30 PH, 68 Vâlcăneşti-23 PH, 69 Valea Călugărească*-13 PH, 70 Vărbilău*-28 PH

b. **Plasa Câmpina** (1 municipiu, 5 oraşe, 19 comune)
1 Câmpina*-0 PH, 2 Azuga*-44 PH, 3 Breaza*-10 PH, 4 Buşteni*-40 PH,
5 Comarnic*-17 PH, 6 Sinaia*-32 PH, 7 Adunaţi-18 PH, 8 Băneşti*-3 PH, 9 Brebu-8 PH, 10 Cornu*-5 PH, 11 Cosminele-28 PH, 12 Filipeştii de Pădure-21 PH, 13 Floreşti-16 PH, 14 Măgureni-18,5 PH, 15 Poiana Câmpina-2 PH, 16 Proviţa de Jos-7 PH, 17 Proviţa de Sus-10 PH, 18 Scorţeni-16 PH, 19 Secăria-22 PH, 20 Şotrile -13 PH, 21 Talea-20 PH, 22 Telega-7 PH, 23 Valea Doftanei-21 PH, 24 Valea Lungă- 22 DB, 25 Vişineşti-30 DB

JUD. TELEORMAN (3 plase)

a. **Plasa Alexandria** (1 municipiu, 2 oraşe, 45 comune)
1 **Alexandria***-0 TR, 2 Videle*-47 TR, 3 Zimnicea*-39 TR, 4 Băbăiţa-28 TR, 5 Blejeşti*-52 TR, 6 Botoroaga*-33 TR, 7 Bragadiru*-44 TR, 8 Brânceni*-11 TR, 9 Bujoreni-31 TR, 10 Buzescu*-10 TR, 11 Călineşti-22 TR, 12 Cervenia-32 TR,13 Ciolăneşti-42 TR, 14 Conţeşti-40 TR, 15 Cosmeşti*-46 TR, 16 Crevenicu*-48 TR, 17 Drăgăneşti Vlaşca*-26 TR, 18 Frumoasa*-22 TR, 19 Furculeşti-19 TR, 20 Gălăteni*-37 TR, 21 Izvoarele-22 TR, 22 Măgura-12 TR, 23 Mânzăleşti-20 TR, 24 Mavrodin-14 TR, 25 Mereni-45 TR, 26 Moşteni*-39 TR, 27 Nanov*-5 TR, 28 Năsturelu-47 TR, 29 Necşeşti-30 TR, 30 Olteni*-26 TR, 31 Orbeasca-19 TR, 32 Piatra-25 TR, 33 Plosca*-17 TR, 34 Poroschia*-4 TR, 35 Vităneşti-13 TR, 36 Răsmireşti-25 TR, 37 Scurtu Mare-53 TR, 38 Siliştea-68 TR, 39 Smârdioasa*-16 TR, 40 Storobăneasa*-24 TR, 41 Talpa-46 TR, 42 Tătărăştii de Jos-48 TR, 43 Tătărăştii de Sus-55 TR, 44 Toporu*-36 GR, 45 Trivalea Moşteni-37 TR, 46 Ţigăneşti*-8 TR, 47 Vârtoape*-22 TR, 48 Viişoara-27 TR

b. **Plasa Turnu** (1 municipiu, 1 oraş, 25 comune)
1 Turnu Măgurele*-0 TR, 2 Corabia*-31 OT, 3 Bogdana-25 TR, 4 Călmăţuiu-29 TR, 5 Cilieni-36 OT, 6 Ciuperceni-4 TR, 7 Crângu-20 TR, 8 Gârcov-21 OT, 9 Giuvărăşti-21 OT, 10 Grojdibodu-50 OT, 11 Ianca-58 OT, 12 Islaz-10 TR, 13 Izbiceni-24 OT, 14 Lisa-26 TR, 15 Liţa*-7 TR, 16 Lunca-15 TR, 17 Orlea-41 OT, 18 Plopii Slăviteşti-31 TR, 19 Putineiu*-18 TR, 20 Salcia*-23 TR, 21 Seaca-14 TR, 22 Şegarcea Vale*-10 TR, 23 Slobozia Mândra-25 TR, 24 Ştefan cel Mare-60 OT, 25 Suhaia-37 TR, 26 Tia Mare-30 OT, 27 Traian-15 TR

c. **Plasa Roşiori** (1 municipiu, 25 comune)
1 Roşiori de Vede*-0 TR, 2 Balaci*-31 TR, 3 Căldăraru*-46 AG, 4 Călmăţuiu de Sus-28 TR, 5 Crângeni-29 TR, 6 Dideşti-18 TR, 7 Dobroteşti*-23 TR, 8 Drăcşenei*-20 TR, 9 Drăgăneşti de Vede*-5 TR, 10 Măldăeni*-6 TR, 11 Mihăeşti*-16 OT, 12 Miroşi*-41 AG, 13 Nicolae Titulescu-32 OT, 14 Peretu*-12 TR,

15 Rădoieşti*-15 TR, 16 Radomireşti*-25 OT, 17 Săceni-15 TR, 18 Scrioaştea*-5 TR, 19 Seaca-19 OT, 20 Sfinţeşti-11 TR, 21 Siliştea Gumeşti-39 TR, 22 Stejaru-14 TR, 23 Troianul*-12 TR, 24 Văleni-28 OT, 25 Vedea-5 TR, 26 Zâmbreasca*-33 TR

OLTENIA

JUD. DOLJ (2 plase)

a. **Plasa Craiova** (2 municipii, 4 oraşe, 99 comune)

1 **Craiova***-0 DJ, 2 Balş*-25 OT, 3 Băileşti*-87 DJ, 4 Filiaşi*-36 DJ, 5 Segarcea*-27 DJ, 6 Afumaţi*-57 DJ, 7 Almăj*-18 DJ, 8 Apele Vii-39 DJ, 9 Argetoaia-47 DJ, 10 Bălceşti-62 VL, 11 Baldovineşti-33 OT, 12 Bârza*-30 OT, 13 Bârca-47 DJ, 14 Bistreţ-65 DJ, 15 Brabova-32 DJ, 16 Brădeşti*-20 DJ, 17 Braloştiţa-32 DJ, 18 Brăneşti*-43 GJ, 19 Botoşeşti Paia-45 DJ, 20 Bratovoeşti-23 DJ, 21 Breasta-9 DJ, 22 Brezniţa Motru*-58 MH, 23 Bucovăţ-5 DJ, 24 Bulzeşti-33 DJ, 25 Butoieşti*-44,5 MH, 26 Calopăr*-18,5 DJ, 27 Căpreni-52 GJ, 28 Caraula-48 DJ, 29 Carpen-47 DJ, 30 Castranova-32 DJ, 31 Cernăteşti-36 DJ, 32 Cerăt*-35 DJ, 33 Cioroiaşi-46 DJ,
34 Coşoveni*-16 DJ, 35 Coţofenii din Dos-21 DJ, 36 Cruşeţ-37 GJ, 37 Dănciuleşti-49 GJ, 38 Dobreşti-41 DJ, 39 Dobreţu-51 OT, 40 Drăgoteşti-26 DJ, 41 Drănic-37 DJ, 42 Fărcaş-34 DJ, 43 Făureşti-52 VL, 44 Galicea Mare-53 DJ, 45 Gângiova-57 DJ, 46 Gherceşti-10 DJ, 47 Ghioroiu-74 VL, 48 Gighera-65 DJ, 49 Giubega-44 DJ, 50 Giurgiţa*-42 DJ, 51 Gogoşu-40 DJ, 52 Goicea-54 DJ, 53 Goieşti-20 DJ, 54 Greceşti-48 DJ, 55 Iancu Jianu-41 OT, 56 Ioneşti*-44,5 GJ, 57 Işalniţa-10 DJ, 58 Izvoare-50 DJ, 59 Laloşu-47 VL, 60 Leu*-25 DJ, 61 Lipovu-35 DJ, 62 Măceşu de Jos-72 DJ, 63 Măceşu de Sus-63 DJ, 64 Malu Mare*-9 DJ, 65 Melineşti-29 DJ, 66 Mischii-14 DJ, 67 Murgaşi-24 DJ, 68 Negoi-77 DJ, 69 Oboga-31 OT, 70 Orodel-60 DJ, 71 Perişor-38 DJ, 72 Pieleşti*-18 DJ, 73 Pleniţa-55 DJ, 74 Podari*-7 DJ, 75 Predeşti-16 DJ, 76 Radovan-28 DJ, 77 Rast-75 DJ, 78 Robăneşti*-18 DJ, 79 Sadova-50 DJ, 80 Sălcuţa-33 DJ, 81 Scăeşti-26 DJ, 82 Seaca de Pădure-41 DJ, 83 Secu-52 DJ, 84 Siliştea Crucii*-58 DJ, 85 Şimnicu de Sus-8 DJ, 86 Sopot-27 DJ, 87 Stângăceaua*-48 MH, 88 Stejari-51 GJ, 89 Stoina-43 GJ, 90 Ţânţăreni*-36 GJ, 91 Teasc-18 DJ, 92 Terpeziţa-23 DJ, 93 Teslui*-32 DJ, 94 Ţuglui*-12,5 DJ 95 Turburea*-49 GJ, 96 Unirea-57 DJ, 97 Urzicuţa*-51 DJ, 98 Valea Mare-63 VL, 99 Valea Stanciului-47 DJ, 100 Vârtop-40 DJ, 101 Vârvoru de Jos-15 DJ, 102 Vela-34 DJ, 103 Verbiţa-70 DJ, 104 Voineasa-35 OT, 105 Vulpeni-43 OT

b. **Plasa Calafat** (1 municipiu, 8 comune)

1 Calafat*-0 DJ, 2 Cetate-27 DJ, 3 Ciupercenii Noi-14 DJ, 4 Desa-20 DJ, 5 Maglavit*-17 DJ, 6 Moţăţei*-29 DJ, 7 Piscu Vechi-21 DJ, 8 Poiana Mare*-14 DJ, 9 Seaca de Câmp-30 DJ

JUD. GORJ (1 plasă)

a. **Plasa Târgu Jiu** (2 municipii, 9 oraşe, 56 comune)

1 **Târgu Jiu***-0 GJ, 2 Baia de Aramă-45 MH, 3 Bumbeşti Jiu*-20 GJ, 4 Motru*-41 GJ, 5 Novaci-46 GJ, 6 Rovinari-15 GJ, 7 Târgu Cărbuneşti*-25 GJ, 8 Ticleni-40 GJ, 9 Albeni-29 GJ, 10 Alimpeşti-54 GJ, 11 Alunu*-69 VL, 12 Aninoasa*-48 GJ, 13 Arcani-15 GJ, 14 Baia de Fier-56 GJ, 15 Bălăneşti*-16 GJ, 16 Băleşti*-5 GJ, 17 Bâlteni*-29 GJ, 18 Bărbăteşti*-37 GJ, 19 Bengeşti Ciocadia-29 GJ, 20 Berbeşti*-68 VL, 21 Berleşti-43 GJ, 22 Bolboşi-53 GJ, 23 Borăscu*-63 GJ, 24 Bumbeşti Piţic-45 GJ, 25 Bustuchin-72 GJ, 26 Cânlnic-18 GJ, 27 Cătunele-46 GJ, 28 Ciuperceni-25 GJ, 29 Crasna-35 GJ, 30 Dăneşti-8 GJ, 31 Drăgoteşti-44 GJ, 32 Drăguţeşti*-8 GJ, 33 Fărcăşeşti-39 GJ, 34 Glogova-51 GJ, 35 Godineşti-34 GJ, 36 Grădiştea-87 VL, 37 Grozeşti*-55 MH, 38 Hurezani-49 GJ, 39 Isverna-76 MH, 40 Jupâneşti*-33 GJ, 41 Leleşti-10 GJ, 42 Licurici-37 GJ, 43 Logreşti-57 GJ, 44 Mătăsari-38 GJ, 45 Muşeteşti-26 GJ, 46 Negomir-28 GJ, 47 Obârşia Cloşani-61 MH, 48 Padeş-49 GJ, 49 Peştişani-22 GJ, 50 Plopşoru*-40 GJ, 51 Polovragi-63 GJ, 52 Prigoria-38 GJ, 53 Roşia de Amaradia-64 GJ, 54 Runcu-16,5 GJ, 55 Săcelu-32 GJ, 56 Săuleşti*-46 GJ, 57 Schela*-13 GJ, 58 Scoarţa*-17 GJ, 59 Sineşti-79 VL, 60 Sliviteşti- 54 GJ, 61 Stăneşti-13 GJ, 62 Teleşti-18 GJ, 63 Tismana-32 GJ, 64 Turceni*-63 GJ, 65 Turcineşti*-8 GJ, 66 Urdari-38 GJ, 67 Vladimir-50 GJ

JUD. MEHEDINŢI (1 plasă)

a. **Plasa Drobeta – Turnu Severin** (2 municipii, 3 oraşe, 60 comune)

1 **Drobeta – Turnu Severin***-0 MH, 2 Băile Herculane*-44 CS, 3 Orşova*-28 MH, 4 Strehaia*-48 MH, 5 Vânju Mare-35 MH, 6 Bâcleş-70 MH, 7 Bala-53 MH, 8 Bălăciţa-62 MH, 9 Balta-42 MH, 10 Bâlvăneşti-28 MH, 11 Brezniţa Ocol-5 MH, 12 Broşteni-37 MH, 13 Burila Mare-43 MH, 14 Căzăneşti-36 MH, 15 Cireşu-38 MH, 16 Corcova*-49 MH, 17 Corlăţel-42 MH, 18 Cornereva-46 CS, 19 Cujmir-62 MH, 20 Dârvari-75 MH,21 Devesel-35 MH, 22 Dubova-59 MH, 23 Dumbrava-55 MH, 24 Eşelniţa-37 MH, 25 Floreşti-44 MH, 26 Gârla Mare-68 MH, 27 Godeanu-34 MH, 28 Gogoşu-59 MH, 29 Greci-69 MH, 30

Gruia-57 MH, 31 Hinova-19 MH, 32 Husnicioara-20 MH, 33 Iablaniţa*-52 SC, 34 Ilovăţ-38 MH, 35 Iloviţa-25 MH, 36 Izvoru Bârzii-11 MH, 37 Jiana-38 MH, 38 Lăpuşnicel-63 CS, 39 Livezile-36 MH, 40 Malovăţ-15 MH, 41 Mehadia*-42 CS, 42 Obârşia de Câmp-68 MH, 43 Oprişor-72 MH, 44 Pădina-54 MH, 45 Pătulele-48 MH, 46 Podeni-48 MH, 47 Ponoarele-79 MH, 48 Poroina Mare-46 MH, 49 Pristol-63 MH, 50 Prunişor*-24 MH, 51 Punghina-58 MH, 52 Rogova-29 MH, 53 Salcia-76 MH, 54 Samarineşti*-48 GJ, 55 Şimian*-7 MH, 56 Şişeşti-32 MH, 57 Şovarna-41 MH, 58 Sviniţa-83 MH, 59 Tâmna*-39 MH, 60 Topleţ*-29 CS, 61 Văgiuleşti-53 GJ, 62 Vânători-58 MH, 63 Vânjuleţ-32 MH, 64 Vlădaia-50 MH, 65 Voloiac*-56 MH

JUD. OLT (3 plase)

a. **Plasa Slatina** (1 municipiu, 3 oraşe, 31 comune)

1 **Slatina***-0 OT, 2 Piatra Olt*-20 OT, 3 Scorniceşti-30 OT, 4 Bobiceşti-28 OT, 5 Brâncoveni*-18 OT, 6 Brebeni-11 OT, 7 Cârlogani-34 OT, 8 Corbu*-42 OT, 9 Coteana-18 OT, 10 Crâmpoaia-54 OT, 11 Curtişoara-11 OT, 12 Găneasa*-11 OT, 13 Grădinari-32 OT, 14 Icoana-39 OT, 15 Izvoarele-24 OT, 16 Milcov-10 OT, 17 Morunglav-34 OT, 18 Movileni-44 OT, 19 Oporelu-25 OT, 20 Optaşi Măgura-32 OT, 21 Perieţi*-20 OT, 22 Pleşoiu*-19 OT, 23 Poboru-39 OT, 24 Potcoava*-29 OT, 25 Priseaca-15 OT, 26 Schitu-26 OT, 27 Şerbăneşti-49 OT, 28 Slătioara*-8 OT, 29 Spineni-43 OT, 30 Strejeşti*-26 OT, 31 Tătuleşti-36 OT, 32 Teslui-15 OT, 33 Tufeni-51 OT, 34 Vâlcele-30 OT, 35 Valea Mare*-10 OT

b. **Plasa Drăgăşani** (1 municipiu, 22 comune)

1 Drăgăşani*-0 VL, 2 Amărăşti-15 VL, 3 Creţeni-8 VL, 4 Cungrea-11 OT, 5 Dobroteasa-19 OT, 6 Fârţăneşti-30 VL, 7 Glăvile-20 VL, 8 Guşoeni-15 VL, 9 Livezi-55 VL, 10 Lungeşti-14 VL, 11 Măciuca-28 VL, 12 Mădulari-25 VL, 13 Pesceana-27 VL, 14 Prundeni*-9 VL, 15 Sâmbureşti-26 OT, 16 Ştefăneşti-7 VL, 17 Şuşani-38 VL, 18 Suteşti-5 VL, 19 Tetoiu-37 VL, 20 Verguleasa-8 OT, 21 Voiceşti-6 VL, 22 Vultureşti-12 OT, 23 Zătreni-46,5 VL

c. **Plasa Romanaţi** (1 municipiu, 3 oraşe, 38 comune)

1 Caracal*-0 OT, 2 Drăgăneşti Olt*-23 OT, 3 Amărăştii de Jos-32 DJ, 4 Amărăştii de Sus-35 DJ, 5 Băbiciu-24 OT, 6 Bechet-59 DJ, 7 Brastavăţu*-30 OT, 8 Bucinişu-23 OT, 9 Călăraşi-53 DJ, 10 Celaru-53 DJ, 11 Cezieni*-12 OT, 12 Dăbuleni-49 DJ, 13 Găneasa*-18 OT, 14 Daneţi-42 DJ, 15 Deveselu*-8 OT, 16 Dioşti*-13 DJ, 17 Dobrosloveni*-7 OT, 18 Dobrun-22 OT, 19 Drăghiceni*-8 OT, 20 Fălcoiu*-18 OT, 21 Fărcaşele*-15 OT, 22 Gostavăţu-20 OT, 23 Mărunţei-32 OT, 24 Mârşani-49 DJ, 25 Obârşia-39 OT, 26 Osica de Sus*-19 OT, 27 Ostroveni-64 DJ, 28 Pârşcoveni*-27 OT, 29 Redea-8 OT, 30 Rotunda-14 OT, 31 Rusăneşti-35 OT, 32 Scărişoara-29 OT, 33 Sprâncenata-27 OT, 34 Stoeneşti*-14 OT, 35 Stoicăneşti-33 OT, 36 Studina*-20 OT, 37 Traian*-19 OT, 38 Urzica-44 OT, 39 Vădastra*-35 OT, 40 Vădăstriţa-39 OT, 41 Vişina*-29 OT, 42 Vlădila*-15 OT

JUD. VÂLCEA (1 plasă)

a. **Plasa Râmnicu Vâlcea** (1 municipiu, 7 oraşe, 53 comune)

1 **Râmnicu Vâlcea***-0 VL, 2 Băile Govora*-17 VL, 3 Băile Olăneşti-16 VL, 4 Brezoi*-34 VL, 5 Călimăneşti*-18 VL, 6 Horezu-46 VL, 7 Ocnele Mari*-6 VL, 8 Băbeni*-17,5 VL, 9 Bărbăteşti-27,5 VL, 10 Berislăveşti-30 VL, 11 Budeşti-5 VL, 12 Bujoreni*-4 VL, 13 Buneşti-19,5 VL, 14 Cernişoara*-47 VL, 15 Copăceni*-67 VL, 16 Costeşti-34 VL, 17 Cotmeana-35 AG, 18 Cuca-38 AG, 19 Dăeşti-13 VL, 20 Dănicei-44 VL, 21 Drăgoeşti-41 VL, 22 Frînceşti-22,5 VL, 23 Galicea-45 VL, 24 Goleşti-10 VL, 25 Ioneşti*-30,5 VL, 26 Lădeşti-48 VL, 27 Lăpuşata-53 VL, 28 Mălaia-53 VL, 29 Mateeşti-61 VL, 30 Măldăreşti-41,5 VL, 31 Mihăeşti*-10 VL, 32 Milcoiu-11 VL, 33 Morăreşti-28 AG, 34 Muiereasca-13 VL, 35 Nicolae Bălcescu-19 VL, 36 Olanu-36 VL, 37 Orleşti*-39 VL, 38 Oteşani-52 VL, 39 Păuşeşti-25,5 VL, 40 Păuşeşti Măglaşi-10 VL, 41 Perişani-53,5 VL, 42 Pietrari-23,5 VL, 43 Poienarii de Argeş-30 AG, 44 Popeşti*-39 VL, 45 Racoviţa*-47 VL, 46 Roeşti-41 VL, 47 Roşiile-70 VL, 48 Runcu-14 VL, 49 Sălătrucel-24 VL, 50 Scundu-46 VL, 51 Sirineasa*-26,5 VL, 52 Slătioara-47,5 VL, 53 Stăneşti-52 VL, 54 Stoeneşti-22 VL, 55 Stoileşti-46 VL, 56 Stroeşti-56 VL, 57 Tomşani-33,5 VL, 58 Vaideeni-44,5 VL, 59 Vitomireşti-56 OT, 60 Vlădeşti-5 VL, 61 Voineasa-71 VL

TRANSILVANIA DE SUD-EST

JUD. BRAŞOV (2 plase)

a. **Plasa Braşov** (3 municipii, 4 oraşe, 21 comune)

1. **Braşov***-0 BV, 2 Codlea*-14 BV, 3 Predeal*-39 BV, 4 Râşnov*-15 BV, 5 Săcele*-11 BV, 6 Zărneşti*-24 BV, 7 Apaţa*-36 BV, 8 Barcani-46 CV, 9 Bod*-14 BV, 10 Bran-27 BV, 11 Budila*-17 BV, 12 Cristian*-10 BV, 13 Dumbrăviţa*-21 BV, 14 Feldioara*-19 BV, 15 Ghimbav*-6 BV, 16 Hălchiu-15 BV, 17

Hărman*-12,5 BV, 18 Măieruş*-30 BV, 19 Moieciu-31 BV, 20 Ormeniş*-42 BV, 21 Poiana Mărului-31 BV, 22 Prejmer*-31 BV, 23 Sânpetru*-6 BV, 24 Sita Buzăului-45 CV, 25 Târlungeni-12 BV, 26 Teliu*-22 BV, 27 Vama Buzăului-42 BV, 28 Vulcan-15 BV

b. **Plasa Făgăraş** (1 municipiu, 2 oraşe, 26 comune)

1 Făgăraş*-0 BV, 2 Rupea*-41 BV, 3 Victoria*-31 BV, 4 Arpaşu de Jos*-29 SB, 5 Beclean*-4 BV, 6 Bruiu-35 SB, 7 Cârţa*-34 SB, 8 Cârţişoara-37 SB, 9 Caţa*-51 BV, 10 Cincu-23 BV, 11 Comana-27 BV, 12 Hârşeni-9 BV, 13 Hoghiz-38 BV, 14 Homorod*-44 BV, 15 Jibert-27 BV, 16 Lisa-25 BV, 17 Mândra*-7 BV, 18 Merghindeal-33 SB, 19 Părău*-18 BV, 20 Racoş*-50 BV, 21 Recea-13 BV, 22 Şoarş-12 BV, 23 Şercaia*-14 BV, 24 Şinca*-22 BV, 25 Ticuşu-38 BV, 26 Ucea*-24 BV, 27 Ungra-38 BV, 28 Viştea*-20,5 BV, 29 Voila*-10 BV

JUD. HARGHITA (2 plase)

a. **Plasa Ciuc** (2 municipii, 3 oraşe, 28 comune)

1 **Miercurea Ciuc***-0 HR, 2 Băile Tuşnad*-29 HR, 3 Bălan-40 HR, 4 Gheorgheni*-57 HR, 5 Vlăhiţa-37 HR, 6 Brusturoasa*-58 BC, 7 Căpâlniţa-14 HR, 8 Cârţa*-23 HR, 9 Ciucsângeorgiu-15 HR, 10 Ciumani-63 HR, 11 Dăneşti*-20 HR, 12 Ditrău*-71 HR, 13 Frumoasa-12 HR, 14 Ghimeş Făget*-44 BC, 15 Joseni-63 HR, 16 Lăzarea*-63 HR, 17 Lueta-26 HR, 18 Lunca de Jos*-36 HR, 19 Lunca de Sus*-31 HR, 20 Mereşti-32 HR, 21 Mihăileni*-17 HR, 22 Palanca*-53 BC, 23 Păuleni Ciuc-5 HR, 24 Plăieşii de Jos-43 HR, 25 Remetea-75 HR, 26 Sâncrăieni*-7 HR, 27 Sândominic-28 HR, 28 Sânmartin-19 HR, 29 Sânsimion*-15 HR, 30 Siculeni*-8 HR, 31 Suseni*-60 HR, 32 Tuşnad*-98 HR, 33 Voşlăbeni*-46 HR

b. **Plasa Odorhei** (1 municipiu, 14 comune)

1 Odorheiu Secuiesc*-0 HR, 2 Brădeşti-5 HR, 3 Corund-25 HR, 4 Dârjiu*-23 HR, 5 Dealu-14 HR, 6 Feliceni*-4 HR, 7 Lupeni-12 HR, 8 Mărtiniş-14 HR, 9 Mugeni*-8,5 HR, 10 Ocland-26 HR, 11 Praid*-37 HR, 12 Şimoneşti-21 HR, 13 Ulieş-14 HR, 14 Vărşag-31 HR, 15 Zetea-12 HR

JUD. SIBIU (2 plase)

a. **Plasa Sibiu** (1 municipiu, 5 oraşe, 27 comune)

1 **Sibiu***-0 SB, 2 Avrig*-27 SB, 3 Cisnădie*-7 SB, 4 Ocna Sibiului*-22 SB, 5 Tălmaciu*-20 SB, 6 Altâna*-38 SB, 7 Boişoara-57 VL, 8 Câineni*-45 VL, 9 Chirpăr-49 SB, 10 Cristian*-9 SB, 11 Gura Râului-19 SB, 12 Jina-49 SB, 13 Loamneş*-31 SB, 14 Ludoş-32 SB, 15 Marpod-34 SB, 16 Nocrich*-34 SB, 17 Orlat*-15 SB, 18 Poiana Sibiului-42 SB, 19 Poplaca-10 SB, 20 Porumbacu de Jos*-34 SB, 21 Racoviţa*-28 SB, 22 Răşinari-12 SB, 23 Râu Sadului-35 SB, 24 Roşia*-19 SB, 25 Sadu-22 SB, 26 Sălişte*-22 SB, 27 Şelimbăr*-6 SB, 28 Slimnic-16 AB, 29 Şura Mare-8 SB, 30 Şura Mică-11 SB, 31 Tilişca*-26 SB, 32 Turnu Roşu*-25 SB, 33 Vurpăr*-29 SB

b. **Plasa Mediaş** (1 municipiu, 3 oraşe, 15 comune)

1 Mediaş*-0 SB, 2 Agnita*-37 SB, 3 Copşa Mică*-11 SB, 4 Dumbrăveni*-20 SB, 5 Aţel*-14 SB, 6 Axente Sever*-15 SB, 7 Bazna-15,5 SB, 8 Biertan-25 SB, 9 Bârgiş*-29 SB, 10 Blăjel-10,5 SB, 11 Brateiu*-5 SB, 12 Dirlos-5 SB, 13 Laslea-27 SB, 14 Mihăileni-37 SB, 15 Moşna-10 SB, 16 Şeica Mare*-24 SB, 17 Şeica Mică*-26 SB, 18 Târnava*-7 SB, 19 Valea Viilor-16 SB

JUD. TREI SCAUNE (COVASNA) (1 plasă)

a. **Plasa Trei Scaune** (Covasna) (2 municipii, 3 oraşe, 32 comune)

1 **Sfântu Gheorghe***-0 CV, 2 Baraolt-49 CV, 3 Covasna*-35 CV, 4 Întorsura Buzăului* -43 CV, 5 Târgu Secuiesc*-35 CV, 6 Aita Mare-32 CV, 7 Băţani-35 CV, 8 Belin-29 CV, 9 Bodoc*-12 CV, 10 Boroşneu Mare*-20 CV, 11 Brăduţ-51 CV, 12 Brateş*-26 CV, 13 Breţcu*-51 CV, 14 Catalina*-40 CV, 15 Cernat-25 CV, 16 Chichiş*-10 CV, 17 Comandău-50 CV, 18 Dobârlău-18 CV, 19 Ghelinţa-44 CV, 20 Ghidfalău*-8 CV, 21 Hăghig-17 CV, 22 Ilieni-9 CV, 23 Lemnia*-48 CV, 24 Malnaş*-24 CV, 25 Moacşa*-15 CV, 26 Ojdula-45 CV, 27 Ozun*-9 CV, 28 Poian*-44 CV, 29 Reci*-11 CV, 30 Sânzieni*-40 CV, 31 Turia-44 CV, 32 Vâlcele-11 CV, 33 Valea Crişului*-6 CV, 34 Valea Mare-27 CV, 35 Vârghiş-53 CV, 36 Zăbala*-41 CV, 37 Zagon-30 CV

TRANSILVANIA

JUD. ALBA (4 plase)

a. **Plasa Alba Iulia** (2 municipii, 4 oraşe, 30 comune)

1 **Alba Iulia***-0 AB, 2 Aiud*-27 AB, 3 Abrud*-45 AB, 4 Câmpeni*-57 AB, 5 Teiuş*-16 AB, 6 Zlatna*-36 AB, 7 Almaşu Mare-47 AB, 8 Albac-94,5 AB, 9 Arieşeni-117,5 10 Avram Iancu-89,5 AB, 11 Berghin-20 AB, 12 Bistra*-76,5 AB, 13 Bucium-64,5 AB, 14 Ciugud-14 AB, 15 Ciuruleasa-67,5 AB, 16 Cricău-18

AB, 17 Galda de Jos*-16 AB, 18 Gârda de Sus-109,5 AB, 19 Horea-101,5 AB, 20 Ighiu-12 AB, 21 Întregalde-44 AB, 22 Livezile-32 AB, 23 Meteş*-19 AB, 24 Mihalţ*-20 AB, 25 Poiana Vadului-95,5 AB, 26 Mogoş-79 AB, 27 Ponor-57 AB, 28 Rădeşti*-33 AB, 29 Râmeţ-40 AB, 30 Roşia Montană*-74,5 AB, 31 Sântimbru*-74,5 AB, 32 Scărişoara-105,5 AB, 33 Sohodol*-80 AB, 34 Stremţ-18 AB, 35 Vadu Moţilor-87,5 AB, 36 Vidra-82,5 AB

b. **Plasa Târnava Mică** (1 municipiu, 13 comune)

1 Blaj*-0 AB, 2 Cenade-19 AB, 3 Cergău-10 AB, 4 Crăciunelu de Jos*-8 AB, 5 Hopârta-51 AB, 6 Jidvei*-18 AB, 7 Lopadea Nouă-46 AB, 8 Micăsasa*-17 SB, 9 Ohaba-25 AB, 10 Păuca-23 SB, 11 Roşia de Secaş-17 AB, 12 Sâncel*-5 AB, 13 Şona*-10 AB, 14 Valea Lungă*-9 AB

c. **Plasa Sebeş** (1 municipiu, 1 oraş, 11 comune)

1 Sebeş*-0 AB, 2 Apoldu de Jos*-25 SB, 3 Blandiana*-19 AB, 4 Câlnic*-13 AB, 5 Ceru Băcăinţi-35 AB, 6 Daia Română-10 AB, 7 Doştat-39 AB, 8 Gârbova-24 AB, 9 Miercurea Sibiului*-21 SB, 10 Pianu-22 AB, 11 Săsciori-8 AB, 12 Şpring*-23 AB, 13 Vinţu de Jos*-9 AB

d. **Plasa Cugir** (1 municipiu, 2 oraşe, 7 comune)

1 Cugir*-0 AB, 2 Orăştie*-27 HD, 3 Balşa-48 HD, 4 Beriu-31,5 HD, 5 Geoagiu*-26 HD, 6 Orăştioara de Sus-38 HD, 7 Romos-25 HD, 8 Sălişte-18 AB, 9 Şibot*-11 AB, 10 Şugag-23 AB

JUD. BISTRIŢA-NĂSĂUD (1 plasă)

a. **Plasa Bistriţa** (1 municipiu, 2 oraşe, 38 comune)

1 **Bistriţa***-0 BN, 2 Năsăud*-20 BN, 3 Sângeorz Băi*-45 BN, 4 Bistriţa Bârgăului*-23 BN, 5 Budacu de Jos-7 BN, 6 Budeşti*-41 BN, 7 Cetate-15 BN, 8 Chiochiş-47 BN, 9 Coşbuc*-29 BN, 10 Dumitra-10 BN, 11 Dumitriţa-17 BN, 12 Feldru*-32 BN, 13 Galaţii Bistriţei-23 BN, 14 Ilva Mare*-64 BN, 15 Ilva Mică*-38 BN, 16 Josenii Bârgăului*-15 BN, 17 Lechinţa*-25 BN, 18 Leşu*-48 BN, 19 Livezile*-6 BN, 20 Lunca Ilvei*-71 BN, 21 Măgura Ilvei*-57 BN, 22 Maieru*-51 BN, 23 Mărişelu*-21 BN, 24 Matei-37 BN, 25 Nimigea*-32 BN, 26 Parva-39 BN, 27 Prundu Bârgăului*-20 BN, 28 Rebra-27 BN, 29 Rebrişoara*-20 BN, 30 Rodna*-58 BN, 31 Romuli*-53 BN, 32 Salva*-21,5 BN, 33 Sânmihaiu de Câmpie*-50 BN, 34 Şanţ-65 BN, 35 Şieu*-30 BN, 36 Şieu Măgheruş*-16 BN, 37 Şieu Odorhei*-33 BN, 38 Şintereag*-28 BN, 39 Telciu*-37,5 BN, 40 Tiha Bârgăului-22 BN, 41 Zagra-38 BN

JUD. CLUJ (3 plase)

a. **Plasa Napoca** (1 municipiu, 1 oraş, 45 comune)

1 **Cluj Napoca***-0 CJ, 2 Huedin*-50 CJ, 3 Aghireşu*-29 CJ, 4 Apahida*-13 CJ, 5 Aşchileu-32 CJ, 6 Baciu*-7 CJ, 7 Băişoara-33 CJ, 8 Beliş-67 CJ, 9 Bonţida*-32 CJ, 10 Borşa-38 CJ, 11 Buza-77 CJ, 12 Căianu-31 CJ, 13 Călăţele-67 CJ, 14 Cămăraşu- 40 CJ, 15 Căpuşu Mare-26 CJ, 16 Cătina-50 CJ, 17 Chinteni-12 CJ, 18 Ciucea*-72 CJ, 19 Ciurila-11 CJ, 20 Cojocna*-26 CJ, 21 Corneşti-46 CJ, 22 Dăbâca-39 CJ, 23 Feleacu-9 CJ, 24 Floreşti-9 CJ, 25 Frata-38 CJ, 26 Gârbău*-19 CJ, 27 Geaca-50 CJ, 28 Gilău-17 CJ, 29 Izvoru Crişului-44,5 CJ, 30 Jucu*-21 CJ, 31 Măguri Răcătău-39 CJ, 32 Mănăstireni-49 CJ, 33 Mărgău-67 CJ, 34 Mărişel-50 CJ, 35 Mociu-36 CJ, 36 Pălatca-35 CJ, 37 Panticeu-34 CJ, 38 Poieni*-66 CJ, 39 Râşca-56 CJ, 40 Săcuieu-74 CJ, 41 Sâncraiu*-58 CJ, 42 Sânpaul-22 CJ, 43 Săvădisla-22,5 CJ, 44 Suatu-34 CJ, 45 Ţaga-63 CJ, 46 Valea Ierii-35 CJ, 47 Vultureni-29 CJ

b. **Plasa Someş** (2 municipii, 1 oraş, 36 comune)

1 Dej*-0 CJ, 2 Beclean*-37 BN, 3 Gherla*-17 CJ, 4 Aluniş-23 CJ, 5 Băiuţ-80 MM, 6 Bobâlna*-20 CJ, 7 Braniştea-30 BN, 8 Căianu Mic*-26 BN, 9 Căşeiu*-7 CJ, 10 Câţcău*-13 CJ, 11 Chiueşti-18 CJ, 12 Chiuza-33 BN, 13 Ciceu Giurgeşti-18 BN, 14 Cupşeni-68 MM, 15 Cuzdrioara*-6 CJ, 16 Fizeşu Gherlii-20 CJ, 17 Gâlgău*-23 SJ, 18 Iclod*-25 CJ, 19 Ileanda*-39 SJ, 20 Jichişu de Jos-9 CJ, 21 Lăpuş-63 MM, 22 Mica*-8 CJ, 23 Mintiu Gherlii*-17 CJ, 24 Negrileşti-24 BN, 25 Nuşeni-33 BN, 26 Petru Rareş*-12 BN, 27 Poiana Blenchii-27,5 SJ, 28 Recea Cristur-35 CJ, 29 Rus*-36 SJ, 30 Sânmărtin-44 CJ, 31 Sic-28 CJ, 32 Spermezeu-33,5 BN, 33 Suciu de Sus-63 MM, 34 Şimişana-42 SJ, 35 Târlişiua-43 BN, 36 Unguraş-19 CJ, 37 Uriu*- 15,5 BN, 38 Vad*-17 CJ, 39 Zalha-59 SJ

c. **Plasa Turda** (2 municipii, 2 oraşe, 23 comune)

1 Turda*-0 CJ, 2 Câmpia Turzii*-9 CJ, 3 Ocna Mureş-24 AB, 4 Baia de Arieş*-60 AB, 5 Aiton-13 CJ, 6 Călăraşi*-12 CJ, 7 Ceanu Mare-32 CJ, 8 Cheţani*-25 MS, 9 Iara-30 CJ, 10 Luna*-14 CJ, 11 Lunca Mureşului*-28 AB, 12 Lupşa*-74,5 AB, 13 Mihai Viteazu*-5 CJ, 14 Mirăslău*-30,5 AB, 15 Moldoveneşti*-13 CJ, 16 Noşlac*-32 AB, 17 Ocoliş*-33 AB, 18 Petreştii de Jos-22 CJ, 19 Ploscoş*-14 CJ, 20 Poşaga*-40 AB, 21 Rimetea-27 AB, 22 Sălciua*-46,5 AB, 23 Sănduleşti-10 CJ, 24 Tritenii de Jos-18 CJ, 25 Tureni-6 CJ, 26 Unirea*-20 AB, 27 Viişoara-11 CJ

JUD. MUREŞ (4 plase)

a. **Plasa Târgu Mureş** (1 municipiu, 3 oraşe, 30 comune)

1 Târgu Mureş*-0 MS, 2 Acăţari-13 MS, 3 Bălăuşeri*-24 MS, 4 Band-18 MS, 5 Ceuaşu de Câmpie-12 MS, 6 Coroisânmartin*-31 MS, 7 Crăciuneşti-16 MS, 8 Cristeşti*-7 MS, 9 Ernei*-10 MS, 10 Fântânele*-29 MS, 11 Găleşti-24 MS, 12 Gheorghe Doja-20 MS, 13 Ghindari*-46 MS, 14 Glodeni-17 MS, 15 Grebenişu de Câmpie-31 MS, 16 Hodoşa-27 MS, 17 Livezeni-9 MS, 18 Măgherani-40 MS, 19 Miercurea Nirajului-30 MS, 20 Neaua-39 MS, 21 Pănet-14 MS, 22 Păsăreni-19 MS, 23 Pogăceaua-36 MS, 24 Râciu-23 MS, 25 Sâncraiu de Mureş-4 MS, 26 Sângeorgiu de Mureş*-6 MS, 27 Sângeorgiu de Pădure*-35 MS, 28 Sânpaul*-21 MS, 29 Sântana de Mureş-3 MS, 30 Şincai-29 MS, 31 Ungheni*-12 MS, 32 Vărgata-36 MS, 33 Viişoara-49 MS, 34 Zagăr-43 MS

b. **Plasa Reghin** (2 municipii, 3 oraşe, 39 comune)

1 Reghin*-0 MS, 2 Sovata*-46 MS, 3 Toplita*-71 HR, 4 Borsec-94 HR, 5 Aluniş*-19 MS, 6 Băla-29 MS, 7 Beica de Jos-10 MS, 8 Bilbor-90 HR, 9 Brâncoveneşti*-10 MS, 10 Batoş-15 MS, 11 Breaza-6 MS, 12 Chiheru de Jos-20 MS, 13 Cozma-24 MS, 14 Crăieşti-28 MS, 15 Deda*-24 MS, 16 Eremitu-27 MS, 17 Fărăgau-19 MS, 18 Gălăuţaş*-77 HR, 19 Gorneşti*-14 MS, 20 Gurghiu-13,5 MS, 21 Hodac-20,5 MS, 22 Ibăneşti-19,5 MS, 23 Ideciu de Jos*-7 MS, 24 Lunca-14 MS, 25 Lunca Bradului*-46 MS, 26 Miceştii de Câmpie*-47 BN, 27 Milaş-37 BN, 28 Monor*-28 BN, 29 Petelea*-6 MS, 30 Răstolniţa*-34 MS, 31 Ruşii Munţi*-21 MS, 32 Sânpetru de Câmpie-49 MS, 33 Sărmaş*-82 HR, 34 Sărmaşu*-54 MS, 35 Şieuţ*-33 BN, 36 Silivaşu de Câmpie-37 BN, 37 Solovăstru-6 MS, 38 Stânceni*-57 MS, 39 Subcetate-85 HR, 40 Suseni*-4,5 MS, 41 Teaca-27 BN, 42 Urmeniş-32 BN, 43 Vătava*-23 MS, 44 Voivodeni-13 MS

c. **Plasa Târnăveni** (1 municipiu, 2 oraşe, 22 comune)

1 Târnăveni*-0 MS, 2 Iernut*-18 MS, 3 Luduş*-31 MS, 4 Adămuş*-8 MS, 5 Aţintiş-35 MS, 6 Băgaciu-13 MS, 7 Bahnea*-20 MS, 8 Bichiş-43 MS, 9 Bogata*-34 MS, 10 Cetatea de Baltă*-15 AB, 11 Cucerdea-11 MS, 12 Cuci*-24 MS, 13 Fărău-22 AB, 14 Găneşti*-5 MS, 15 Iclănzel-31 MS, 16 Mica*-11 MS, 17 Miheşu de Câmpie*-58 MS, 18 Ogra*-22 MS, 19 Papiu Ilarian-50 MS, 20 Sânger*-41 MS, 21 Şăulia-61 MS, 22 Suplac*-22 MS, 23 Tăureni-44 MS, 24 Valea Largă-54 MS, 25 Zău de Câmpie*-49 MS

d. **Plasa Târnava Mare** (1 municipiu, 1 oraş, 15 comune)

1 Sighişoara*-0 MS, 2 Cristuru Secuiesc*-22 HR, 3 Albeşti*-4 MS, 4 Apold-15 MS, 5 Atid-43 HR, 6 Avrămeşti-28 HR, 7 Brădeni*-24 SB, 8 Buneşti-34,5 BV, 9 Daneş*-8 MS, 10 Hoghilag*-23 SB, 11 Iacobeni*-34 SB, 12 Nadeş-16 MS, 13 Săcel-20 HR, 14 Saschiz-20 MS, 15 Secuieni*-16 HR, 16 Vânători*-10 MS, 17 Veţca-39 MS

JUD. SĂLAJ (1 plasă)

a. **Plasa Zalău** (1 municipiu, 3 oraşe, 56 comune)

1 **Zalău***-0 SJ, 2 Cehu Silvaniei-33 SJ, 3 Jibou*-28 SJ, 4 Şimleu Silvaniei*-28 SJ, 5 Agrij-19 SJ, 6 Almaşu*-48 SJ, 7 Băbeni*-45 SJ, 8 Bobota*-34 SJ, 9 Bălan-47 SJ, 10 Balc*-70 BH, 11 Bănişor-27 SJ, 12 Băseşti-43 MM, 13 Bicaz-51 MM, 14 Bocşa*-18 SJ, 15 Bogdand-51 SM, 16 Buciumi-25 SJ, 17 Camăr-53 SJ, 18 Carastelec-45 SJ, 19 Chieşd-32 SJ, 20 Cizer-33 SJ, 21 Coşeiu-19 SJ, 22 Crasna-19 SJ, 23 Creaca -14 SJ, 24 Crişeni-7 SJ, 25 Cristolţ-48 SJ, 26 Cuzăplac*-43 SJ, 27 Dobrin-21 SJ, 28 Dragu-44 SJ, 29 Fildu de Jos-54 SJ, 30 Gârbou-45 SJ, 31 Hălmăşd-47 SJ, 32 Hereclean*-11 SJ, 33 Hida-36 SJ, 34 Hodod-44 SM, 35 Horoatu Crasnei-25 SJ, 36 Ip*-44 SJ, 37 Letca*-52 SJ, 38 Lozna*-53,5 SJ, 39 Măerişte*-39 SJ, 40 Marca*-52 SJ, 41 Meseşenii de Jos-12 SJ, 42 Mirşid*-13 SJ, 43 Năpradea-50 SJ, 44 Nuşfalău*-36 SJ, 45 Oarţa de Jos-41 MM, 46 Pericei-23 SJ, 47 Plopiş-46 SJ, 48 Romănaşi-19 SJ, 49 Săcăşeni*-54 SM, 50 Sălăţig-27 SJ, 51 Şamşud-26 SJ, 52 Sânmihaiu Almaşului-32 SJ, 53 Sărmăşag*-27 SJ, 54 Sâg-33 SJ, 55 Someş Odorhei*-36 SJ, 56 Surduc*-35 SJ, 57 Treznea-19 SJ, 58 Valcău de Jos-44 SJ, 59 Vârşolţ-18 SJ, 60 Zimbor-36 SJ

JUD. BIHOR (1 plasă)

a. **Plasa Oradea** (4 municipii, 5 oraşe, 80 comune)

1 **Oradea***-0 BH, 2 Aleşd*-39 BH, 3 Beiuş*-64 BH, 4 Marghita*-82 BH, 5 Nucet-95 BH, 6 Salonta*-37 BH, 7 Ştei*-85 BH, 8 Vaşcău*-91 BH, 9 Abram*-66 BH, 10 Abrămuţ*-81 BH, 11 Aştileu*-42 BH, 12 Auşeu-47 BH, 13 Avram Iancu*-57,5 BH, 14 Batăr*-54 BH, 15 Biharia*-12 BH, 16 Borod-57 BH, 17 Borş*-12 BH, 18 Bratca*-68 BH, 19 Brusturi-37 BH, 20 Budureasa-78 BH, 21 Buduslău-57 BH, 22 Bulz*-74 BH, 23 Bunteşti-81 BH, 24 Căbeşti-87 BH, 25 Căpâlna*-59 BH, 26 Cefa*-32 BH, 27 Ceica*-36 BH, 28 Cetariu-12 BH, 29 Cherechiu*-44 BH, 30 Chişlaz-60 BH, 31 Ciuhoi-32 BH, 32 Ciumeghiu*-50 BH, 33 Câmpani-90 BH, 34 Cociuba Mare-50 BH, 35 Copăcel-23 BH, 36 Curăţele-85 BH, 37 Derna-51 BH, 38 Diosig*-30,5 BH, 39 Dobreşti*-53 BH, 40 Drăgăneşti*-71 BH, 41 Drăgeşti*-28 BH, 42 Finiş*-69 BH, 43 Girişu de Criş-19 BH, 44 Hidişelu de Sus*-21 BH, 45 Holod*-56,5 BH, 46 Husasău de Tinca*-56,5 BH, 47 Ineu-21 BH, 48 Lazuri de Beiuş*-76 BH, 49 Lăzăreni-28 BH, 50 Lungaşu de Jos-35 BH, 51 Lunca*-85 BH, 52 Mădăraş*-37 BH, 53 Măgeşti*-43 BH, 54 Nojorid*-11 BH, 55 Olcea-73 BH, 56

Oşorhei*-8 BH, 57 Pietroasa-86 BH, 58 Pocola*-59 BH, 59 Pomezeu-62 BH, 60 Popeşti-63 BH, 61 Răbăgani*-50 BH, 62 Remetea-81 BH, 63 Rieni*-77 BH, 64 Roşia-92 BH, 65 Săcădat*-20 BH, 66 Săcueni*-41 BH, 67 Sălacea-59 BH, 68 Sălard-23 BH, 69 Sâmbăta*-43 BH, 70 Sânmartin*-9 BH, 71 Sântandrei*-9 BH, 72 Sârbi-34 BH, 73 Spinuş-47 BH, 74 Suplacu de Barcău*-53 BH, 75 Simian*-68 BH, 76 Şinteu-55 BH, 77 Şoimi*-89 BH, 78 Şuncuiuş*-60 BH, 79 Tarcea-59 BH, 80 Tărcaia*-70 BH, 81 Tăuteu-72 BH, 82 Tileagd*-23 BH, 83 Tinca*-40 BH, 84 Tulca-50 BH, 85 Ţeţchea*-37 BH, 86 Uileacu de Beiuş*-65 BH, 87 Vadu Crişului*-53 BH, 88 Viişoara-79 BH, 89 Vârciorog-37 BH

MARAMUREŞ

JUD. MARAMUREŞ (2 plase)

a. **Plasa Maramureş** (1 municipiu, 4 oraşe, 29 comune)

1 Sighetu Marmaţiei*-0 MM, 2 Borşa-76 MM, 3 Vişeu de Sus-58 MM, 4 Bârsana-19 MM, 5 Bistra*-39 MM, 6 Bocicoiu Mare*-12 MM, 7 Bogdan Vodă-39 MM, 8 Botiza-48 MM, 9 Budeşti-25 MM, 10 Călineşti-21 MM, 11 Câmpulung la Tisa-12 MM, 12 Deseşti-23 MM, 13 Dragomireşti-43 MM, 14 Giuleşti-14 MM, 15 Ieud-39 MM, 16 Leordina*-42 MM, 17 Moisei-69 MM, 18 Ocna Şugatag-18 MM, 19 Petrova*-35 MM, 20 Poienile de sub Munte-61 MM, 21 Poienile Izei-55 MM, 22 Remeţi-23 MM, 23 Repedea-58 MM, 24 Rona de Jos*-13 MM, 25 Rona de Sus*-17 MM, 26 Rozavlea-33 MM; 27 Ruscova-48 MM, 28 Săcel*-56 MM, 29 Săliştea de Sus*-47 MM, 30 Săpânţa-18 MM, 31 Sarasău-7 MM, 32 Strâmtura-25 MM, 33 Vadu Izei-6 MM, 34 Vişeu de Jos*-52 MM

b. **Plasa Chioar** (1 municipiu, 8 oraşe, 26 comune)

1 **Baia Mare***-0 MM, 2 Baia Sprie-10 MM, 3 Cavnic-19 MM, 4 Negreşti Oaş*-50 SM, 5 Seini*-21 MM, 6 Târgu Lăpuş-53 MM, 7 Ardusat-23 MM, 8 Ariniş-43 MM, 9 Asuaju de Sus-39 MM, 10 Băiţa de sub Codru-51 MM, 11 Bârsău-35 SM, 12 Benesat*-40 SJ, 13 Boiu Mare-43 MM, 14 Cerneşti-38 MM, 15 Certeze-50 SM, 16 Cicârlău*-15 MM, 17 Coroieni-68 MM, 18 Copalnic Mănăştur-31 MM, 19 Crucişor-35 SM, 20 Dumbrăviţa-15 MM, 21 Fărcaşa-27 MM, 22 Groşi-6 MM, 23 Mireşu Mare*-27 MM, 24 Pomi-30 SM, 25 Recea*-5 MM, 26 Remetea Chiarului-18 MM, 27 Săcălăşeni-12 MM, 28 Sălsig-36 MM, 29 Satulung*-15 MM, 30 Siseşti-14 MM, 31 Şomcuta Mare-24 MM, 32 Tăuţii Măgheruş-8 MM, 33 Ulmeni*-41 MM, 34 Valea Chioarului-33 MM, 35 Vima Mică-73 MM

JUD. SATU MARE (2 plase)

a. **Plasa Satu Mare** (1 municipiu, 1 oraş, 34 comune)

1 **Satu Mare***-0 SM, 2 Acîş*-36 SM, 3 Apa*-25 SM, 4 Ardud-18 SM, 5 Batarci-46 SM, 6 Beltiug-31 SM, 7 Bixad*-54 SM, 8 Botiz*-8 SM, 9 Călineşti Oaş-40 SM, 10 Cămârzana-60 SM, 11 Culciu-14,5 SM, 12 Craidorolţ-39 SM, 13 Doba*-13 SM, 14 Dorolţ-8 SM, 15 Gherţa Mică-46 SM, 16 Halmeu*-34 SM, 17 Homoroade-35 SM, 18 Lazuri-8 SM, 19 Livada*-23 SM, 20 Medieşu Aurit*-21 SM, 21 Micula*-15 SM, 22 Moftin*-15 SM, 23 Odoreu*-8 SM, 24 Oraşu Nou*-36 SM, 25 Păuleşti-3 SM, 26 Socond-32 SM, 27 Supur*-44 SM, 28 Tarna Mare-57 SM, 29 Târşolţ-54 SM, 30 Terebeşti-29 SM, 31 Turţ-38 SM, 32 Turulung-26 SM, 33 Valea Vinului-26,5 SM, 34 Vama*-44 SM, 35 Vetiş-8,5 SM, 36 Viile Satu Mare-18 SM

b. **Plasa Carei** (1 municipiu, 2 oraşe, 17 comune)

1 Carei*-0 SM, 2 Tăşnad*-26 SM, 3 Valea lui Mihai*-32 BH, 4 Andrid-25 SM, 5 Berveni-12 SM, 6 Boianu Mare-41 BH, 7 Cămin*-7 SM, 8 Căpleni-4 SM, 9 Căuaş-15 SM, 10 Cehal-33 SM, 11 Curtuiuşeni*-26,5 BH, 12 Foieni-5 SM, 13 Petreşti-11 SM, 14 Pir-39 SM, 15 Pişcolţ*-17 SM, 16 Sanislău*-15 SM, 17 Santău*-32 SM, 18 Săuca-33 SM, 19 Tiream*-8 SM, 20 Urziceni-8 SM

BANAT

JUD. ARAD (1 plasă)

a. **Plasa Arad** (1 municipiu, 8 oraşe, 58 comune)

1 **Arad***-0 AR, 2 Chişineu Criş*-42 AR, 3 Curtici*-19 AR, 4 Ineu*-72 AR, 5 Lipova*-34 AR, 6 Nădlac*-47 AR, 7 Pâncota*-39 AR, 8 Sebiş*-82 AR, 9 Almaş*-76 AR, 10 Apateu-66 AR, 11 Archiş-81 AR, 12 Bârzava*-61 AR, 13 Bata*-65 AR, 14 Beliu-77 AR, 15 Bârsa*-78 AR, 16 Bocsig*-67 AR, 17 Brazii-89 AR, 18 Buteni*-87 AR, 19 Cărand-89 AR, 20 Cermei*-49 AR, 21 Chisindia-91 AR, 22 Conop*-51 AR, 23 Covăsinţ*-27 AR, 24 Craiva*-66 AR, 25 Dezna-92 AR, 26 Dieci*-79 AR, 27 Dorgoş-48 AR, 28 Fântânele-10 AR, 29 Felnac*-25 AR, 30 Ghioroc*-22 AR, 31 Grăniceri*-59 AR, 32 Gurahonţ*-85 AR, 33 Hăşmaş-87 AR, 34 Igneşti-88 AR, 35 Iratoşu-19 AR, 36 Livada-8 AR, 37 Macea*-25 AR, 38 Mişca-57

AR, 39 Moneasa-100 AR, 40 Olari-61 AR, 41 Păuliş*-27 AR, 42 Pecica*-20 AR, 43 Peregu Mare-34 AR, 44 Pilu-64 AR, 45 Şagu*-12 AR, 46 Sântana*-29 AR, 47 Secusigiu*-40 AR, 48 Şeitin*-42 AR, 49 Seleuş*-45 AR, 50 Semlac*-35 AR, 51 Şepreuş-55 AR, 52 Şicula-66 AR, 53 Şilindia-55 AR, 54 Şimand*-32 AR, 55 Sântea Mare-51 AR, 56 Şiria*-32 AR, 57 Şiştarovăţ-43 AR, 58 Socodor*-51 AR, 59 Şofronea*-11 AR, 60 Târnova*-45 AR, 61 Tăuş-55 AR, 62 Vinga*-20 AR, 63 Vladimirescu*-7 AR, 64 Zăbrani*-27 AR, 65 Zărand-51 AR, 66 Zerind*-56,6 AR, 67 Zimandu Nou*-13 AR

JUD. CARAŞ-SEVERIN (3 plase)

a. **Plasa Reşiţa** (1 municipiu, 1 oraş, 22 comune)

1 **Reşiţa*** –0 CS, 2 Bocşa*-21,5 CS, 3 Berlişte*-63 CS, 4 Berzovia*-31,5 CS, 5 Brebu*-19 CS, 6 Caraşova-13,5 CS, 7 Ciudanoviţa-63 CS, 8 Doclin*-34,5 CS, 9 Dognecea-41,5 CS, 10 Ezeriş*-18,5 CS, 11 Forotic*-55 CS, 12 Goruia-22 CS, 13 Grădinari*-39 CS, 14 Lupac-9 CS, 15 Măureni*-43,5 CS, 16 Ocna de Fier-30,5 CS, 17 Ramna-36,5 CS, 18 Târnova-12 CS, 19 Ticvaniu Mare*-35 CS, 20 Văliug-21 CS, 21 Vărădia-50 CS, 22 Vermeş-43,5 CS, 23 Vrani-56 CS, 24 Zorlenţu Mare-24 CS

b. **Plasa Caransebeş** (1 municipiu, 1 oraş, 22 comune)

1 Caransebeş*-0 CS, 2 Oţelu Roşu-20,5 CS, 3 Armeniş-32 CS, 4 Băuţar*-36 CS, 5 Bolvaşniţa-14,5 CS, 6 Brebu Nou-35 CS, 7 Buchin*-6 CS, 8 Bucoşniţa*-24 CS, 9 Constantin Daicoviciu*-22 CS, 10 Copăcele-30 CS, 11 Cornea-55,5 CS, 12 Domaşnea*-50 CS, 13 Glimboca*-14 CS, 14 Luncaviţa*-47 CS, 15 Marga*-32 CS, 16 Mehadica-67 CS, 17 Obreja*-9 CS, 18 Păltiniş*-4 CS, 19 Rusca Montană-34 CS, 20 Sacu*-26 CS, 21 Slatina Timiş*-24 CS, 22 Teregova*-40 CS, 23 Turnu Ruieni-9,5 CS, 24 Zăvoi*-22,5 CS

c. **Plasa Caraş** (3 oraşe, 19 comune)

1 Oraviţa*-0 CS, 2 Anina*-21 CS, 3 Moldova Nouă*-50 CS, 4 Bănia-45 CS, 5 Berzasca-78 CS, 6 Bozovici-38 CS, 7 Cărbunari-32 CS, 8 Ciclova Română-4 CS, 9 Ciuchici-12 CS, 10 Coronini-57 CS, 11 Dalboşeţ-51 CS, 12 Eftimie Murgu-51 CS, 13 Gârnic-53 CS, 14 Lăpuşnicu Mare-48 CS, 15 Naidăş-14 CS, 16 Pojejena-33,5 CS, 17 Prigor-49 CS, 18 Răcăşdia*-6 CS, 19 Sasca Montană-26 CS, 20 Sicheviţa-80 CS, 21 Socol-32 CS, 22 Şopotu Nou-63 CS

JUD. HUNEDOARA (4 plase)

a. **Plasa Deva** (1 municipiu, 1 oraş, 25 comune)

1 **Deva***-0 HD, 2. Simeria*-11 HD, 3 Băcia*-18 HD, 4 Băiţa-21 HD, 5 Birchiş-77 AR, 6 Brănişca*-14 HD, 7 Burjuc*-39 HD, 8 Cârjiţi-9 HD, 9 Certeju de Sus*-21,5 HD, 10 Dobra*-30 HD, 11 Gurasada*-30 HD, 12 Hărău-14,5 HD, 13 Ilia*-24 HD, 14 Lăpugiu de Jos*-38 HD, 15 Lungoiu de Jos-31 HD, 16 Mărtineşti-24 HD, 17 Petriş*-50 AR, 18 Pietroasa-52 TM, 19 Rapoltu Mare-18 HD, 20 Săvârşin*-66 AR, 21 Şoimuş*-6 HD, 22 Turdaş*-25 HD, 23 Vălişoara-24 HD, 24 Vărădia de Mureş*-72 AR, 25 Veţel-11 HD, 26 Vorţa-35 HD, 27 Zam*-47 HD

b. **Plasa Brad** (1 municipiu, 15 comune)

1 Brad*-0 HD, 2 Baia de Criş*-45 HD, 3 Blăjeni-56 HD, 4 Buceş-55 HD, 5 Bucuresci-45 HD, 6 Bulzeştii de Sus-63 HD, 7 Cărpinet-102 BH, 8 Crişcior-42 HD, 9 Criştioru de Jos-94 BH, 10 Hălmăgel-70 AR, 11 Hălmagiu*-66 AR, 12 Pleşcuţa*-88 AR, 13 Ribiţa-43 HD, 14 Tomeşti-58 HD, 15 Vârfurile*-76 AR, 16 Vaţa de Jos*-54 HD

c. **Plasa Hunedoara** (1 municipiu, 2 oraşe, 19 comune)

1 Hunedoara*-0 HD, 2 Călan*-10 HD, 3 Haţeg*-31 HD, 4 Bătrâna-45 HD, 5 Boşorod-21 HD, Bretea Română*-22 HD, 7 Bunila-30 HD, 8 Cerbăl-22 HD, 9 Densuş*-33 HD, 10 Ghelari-17 HD, 11 Lelese-28 HD,12 Lunca Cernii de Jos-40 HD, 13 Pestişu Mic-10 HD, 14 Răchitova-36 HD, 15 Râu de Mori*-46 HD, 16 Sălaşu de Sus-33 HD, 17 Sântămăria Orlea*-23 HD, 18 Sarmizegetusa*-37 HD, 19 Teliucu Inferior-7 HD, 20 Topliţa-23 HD, 21 Toteşti*-27 HD, 22 General Berthelot-25 HD

d. **Plasa Jiu** (3 municipii, 3 oraşe, 3 comune)

1 Petroşani*-0 HD, 2 Aninoasa*-9 HD, 3 Lupeni*-19 HD, 4 Petrila*-7 HD, 5 Uricani*-26 HD, 6 Vulcan*-11 HD, 7 Baru*-24 HD, 8 Băniţa*-11 HD, 9 Pui*-31 HD

JUD. TIMIŞ (2 plase)

a. **Plasa Timişoara** (1 municipiu, 7 oraşe, 45 comune)

1 **Timişoara***-0 TM, 2 Buziaş*-33 TM, 3 Deta*-43,5 TM, 4 Jimbolia*-43 TM, 5 Sânnicolau Mare*- 64 TM, 6 Banloc*-50,5 TM, 7 Beba Veche-96 TM, 8 Becicherecu Mic*-17 TM, 9 Biled*-28 TM, 10 Bogda-47 TM, 11 Cărpiniş*-30 TM, 12 Cenad*-71 TM, 13 Cenei*-49 TM, 14 Chevereşu Mare*-22 TM, 15 Ciacova*-33 TM, 16 Comloşu Mare*-90 TM, 17 Denta*-48,5 TM, 18 Dudeştii Vechi*-73 TM, 19 Dumbrăviţa*-5 TM, 20 Foeni*-42 TM, 21 Gătaia*-55,5 TM, 22 Ghiroda*-6 TM, 23 Giarmata*-11 TM, 24 Giera*-63,5 TM, 25 Giroc*-4 TM, 26 Giulvăz*-32 TM, 27 Jamu Mare*-73 TM, 28 Jebel*-24 TM, 29 Lenauheim*-48 TM, 30 Liebling*-34 TM, 31 Lovrin*-44 TM, 32 Maşloc*-35 TM, 33 Moraviţa*-60 TM, 34 Moşniţa Nouă*-8 TM, 35

Niţchidorf*-36 TM, 36 Orţişoara*-24 TM, 37 Peciu Nou*-22 TM, 38 Periam*-43 TM, 39 Pişchia*-20 TM, 40 Recaş*-23 TM, 41 Remetea Mare*-12 TM, 42 Săcălaz*-10 TM, 43 Sacoşu Turcesc*-17 TM, 44 Şag-14 TM, 45 Sânandrei*-12 TM, 46 Sânmihaiu Român*-12 TM, 47 Sânpetru Mare*-47 TM, 48 Satchinez*-25 TM, 49 Teremia Mare*-79 TM, 50 Tormac*-33 TM, 51 Uivar*-56 TM, 52 Variaş*-35 TM, 53 Voiteg*-36 TM

b. **Plasa Severin** (1 municipiu, 1 oraş, 27 comune)

1 Lugoj*-0 TM, 2 Făget*-33 TM, 3 Balinţ*-17 TM, 4 Bara-27 TM, 5 Bârna-12 TM, 6 Belinţ*-15 TM, 7 Brestovăţ-43 TM, 8 Bethausen*-27 TM, 9 Boldur*-10 TM, 10 Coşteiu*-7 TM, 11 Criciova-16 TM, 12 Curtea-46 TM, 13 Darova-12 TM, 14 Dumbrava*-27 TM, 15 Fârdea-34 TM, 16 Fârliug-25,5 CS, 17 Găvojdia*-12 TM, 18 Ghizela-27 TM, 19 Mănăştur*-37 TM, 20 Margina*-41 TM, 21 Nădrag-36 TM, 22 Ohaba Lungă-40 TM, 23 Racoviţă*-39 TM, 24 Secaş-40 TM, 25 Ştiuca-20 TM, 26 Tomeşti-53 TM, 27 Topolovăţu Mare*-27 TM, 28 Traian Vuia*-21 TM, 29 Victor Vlad Delamarina-5 TM

LEGENDA

Galaţi - municipiu reşedinţă de judeţ
Topliţa – municipiu
Făget – oraş
Cătunele – comună
Banloc* – Localitate cu acces la reţeaua de cale ferată
23 – Distanţa rutieră până la cel mai apropiat nucleu de polarizare locală / regională (centru departamental / subdepartamental)
IS – Judeţul actual din care face parte localitatea

Numerotarea unităţilor administrative (municipii / oraşe / comune) corespunde cu cea din **Figura 122**.

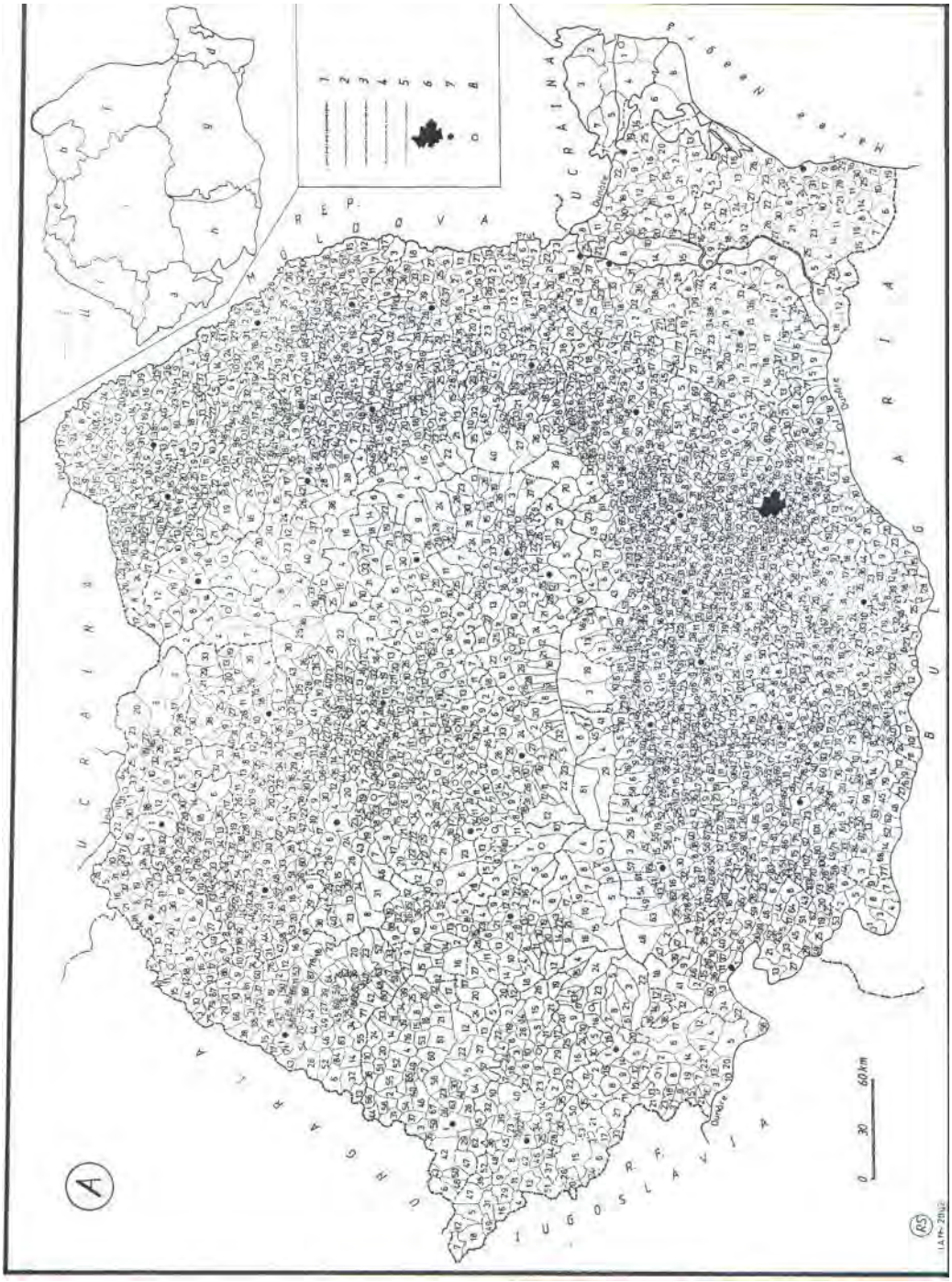
1 2 3 4 5 6 7 8
REP. MOLDOVA
UCRAINA
Prut
Dunăre
Marea Neagră
BULGARIA
UCRAINA
IUGOSLAVIA
0 30 60 km

Anexa II

SCHIMBĂRI ÎN STATUTUL ADMINISTRATIV AL UNOR LOCALITĂŢI

(1 ianuarie 1990 – 1 ianuarie 2006)

1. Oraşe declarate municipii

Oraşul declarat municipiu	Jud	Legea	Monitorul official	Populaţia (loc, 2002)
Adjud	VR	223 / 2000	XII, 617 / 30.11.2000	17 585
Aiud	AB	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	28 934
Băileşti	DJ	343 / 2001	XIII, 370 / 09.07.2001	20 083
Beiuş	BH	391 / 2003	XV, 696 / 06.10.2003	10 996
Blaj	AB	24 / 1993	V, 94 / 15.05.1993	20 765
Brad	HD	86 / 1995	VII, 214 / 20.09.1995	16 482
Calafat	DJ	160 / 1997	IX, 288 / 24.10.1997	18 858
Câmpia Turzii	CJ	204 / 1998	X, 429 / 12.11.1998	26 823
Câmpina	PH	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	38 789
Câmpulung	AG	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	38 209
Câmpulung Moldovenesc	SV	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	20 041
Caracal	OT	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	34 625
Caransebeş	CS	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	28 301
Carei	SM	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	23 182
Codlea	BV	179 / 2000	XII, 519 / 23.10.2000	24 286
Curtea de Argeş	AG	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	32 510
Dorohoi	BT	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	30 949
Drăgăşani	VL	72 / 1995	VII, 139 / 06.06.1995	20 798
Fălticeni	SV	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	29 787
Feteşti	IL	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	33 294
Gherla	CJ	172 / 2000	XII, 516 / 20.10.2000	24 083
Gheorgheni	HR	584 / 2003	XV, 931 / 23.12..2003	20 018
Huşi	VS	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	29 510
Lupeni	HD	547 / 2003	XV, 917 / 20.12.2003	30 642
Mangalia	CT	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	40 150
Marghita	BH	585 / 2003	XV, 931 / 23.12.2003	17 291
Medgidia	CT	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	43 841
Moineşti	BC	580 / 2001	XIII, 702 / 05.11.2001	24 210
Moreni	DB	259 / 2003	XV, 434 / 19.06.2003	20 941
Motru	GJ	180 / 2000	XII, 519 / 23.10.2000	22 967
Oltenita	CL	165 / 1997	IX, 288 / 24.10.1997	27 213
Orăştie	HD	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	21 213
Orşova	MH	181 / 2000	XII, 519 / 23.10.2000	12 965
Paşcani	IS	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	42 057
Rădăuţi	SV	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	27 633
Rîmnicu Sărat	BZ	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	38 828
Reghin	MS	104 / 1994	VI, 328 / 28.11.1994	36 126
Roşiori de Vede	TR	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	30 089
Săcele	BV	122 / 2000	XII, 323 / 11.07.2000	29 915
Salonta	BH	581 / 2001	XIII, 702 / 05.11.2001	18 074
Sebeş	AB	201 / 2000	XII, 545 / 03.11.2000	27 698
Târnăveni	MS	205 / 1998	X, 429 / 12.11.1998	26 654
Târgu Secuiesc	CV	191 / 2000	XII, 545 / 03.11.2000	20 488
Topliţa	HR	494 / 2002	XIV, 504 / 12.07.2002	15 880
Urziceni	IL	11 / 1995	VII, 12 / 24.01.1995	17 094
Vatra Dornei	SV	123 / 2000	XII, 323 / 11.07.2000	16 321
Vulcan	HD	548 / 2003	XV, 917 / 20.12..2003	29 740

2. – Comune declarate oraşe

Comuna declarată oraş	Jud	Legea	Monitorul oficial	Populaţia (loc, 2002)
Amara	IL	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	7 627
Ardud	SM	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	6 486
Băbeni	VL	429 / 2002	XIV, 497 / 10.07.2002	9 475
Baia de Arieş	AB	18 / 1998	X, 13 / 16.01.1998	4 669
Bălceşti	VL	353 / 2002	XIV, 425 / 18.06.2002	5 780
Băneasa	CT	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	5 353
Bechet	DJ	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	3 864
Berbeşti	VL	410 / 2003	XV, 740 / 22.10.2003	5 704
Bragadiru	IF	415 / 2005	XVII, 1195 / 30.12.2005	8 165
Broşteni	SV	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	6 603
Bucecea	BT	81 / 2004	XVI, 289 / 01.04.2004	5 128
Cajvana	SV	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	7 263
Căzăneşti	IL	134 / 2004	XVI, 376 / 29.04.2004	3 641
Ciacova	TM	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	7 285
Chitila	IF	207 / 2005	XVII, 578 / 05.07.2005	12 643
Dăbuleni	DJ	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	13 888
Dolhasca	SV	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	11 009
Dragomireşti	MM	332 / 2004	XVI, 659 / 22.07.2004	3 132
Făget	TM	67 / 1994	VI, 188 / 22.06.1994	7 213
Fierbinţi-Târg	IL	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	5 253
Flămânzi	BT	80 / 2004	XVI, 289 / 01.04.2004	11 799
Frasin	SV	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	6 532
Gătaia	TM	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	8 103
Geoagiu	HD	221 / 2000	XII, 617 / 30.11.2000	5 984
Ghimbav	BV	674 / 2002	XIV, 947 / 23.12.2002	5 112
Liteni	SV	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	9 851
Măgurele	IF	414 / 2005	XVII, 1195 / 30.12.2005	9 272
Miercurea Nirajului	MS	263 / 2003	XV, 434 / 19.06.2003	5 824
Miercurea Sibiului	SB	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	4 063
Milişăuţi	SV	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	8 433
Murgeni	VS	582 / 2003	XV, 931 / 23.12.2003	7 674
Otopeni	IF	220 / 2000	XII, 617 / 30.11.2000	10 215
Pantelimon	IF	413 / 2005	XVII, 1195 / 30.12.2005	16 019
Pătârlagele	BZ	203 / 2004	XVI, 483 / 28.05.2004	8 290
Pecica	AR	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	13 024
Podu Iloaiei	IS	385 / 2005	XVII, 1155 / 20.12.2005	9 739
Popeşti-Leordeni	IF	86 / 2004	XVI, 316 / 09.04.2004	15 115
Potcoava	OT	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	6 111
Răcari	DB	543 / 2004	XVI, 1149, 06.12.2004	6 892
Recaş	TM	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	8 560
Roznov	NT	408 / 2003	XV, 740 / 22.10.2003	8 726
Săcueni	BH	12 / 2004	XVI, 184 / 03.03.2004	11 665
Salcea	SV	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	8 719
Sălişte	SB	336 / 2003	XV, 498 / 10.07.2003	5 795
Sălişte a de Sus	MM	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	5 196
Sîngeorgiu de Pădure	MS	409 / 2003	XV, 740 / 22.10.2003	5 492
Sîntana	AR	583 / 2003	XV, 931 / 23.12.2003	12 936
Sărmaşu	MS	382 / 2003	XV, 696 / 06.10.2003	7 493
Şomcuta Mare	MM	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	7 708
Ştefăneşti	AG	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	12 983
Ştefăneşti	BT	79 / 2004	XVI, 289 / 01.04.2004	5 628
Tăuţii-Măgheruş	MM	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	6 713
Teiuş	AB	66 / 1994	VI, 188 / 22.07.1994	7 284
Tismana	GJ	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	7 894

Turceni	GJ	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	8 559
Ulmeni	MM	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	7 153
Ungheni	MS	45 / 2004	XVI, 245 / 19.03.2004	6 554
Vicovu de Sus	SV	83 / 2004	XVI, 310 / 07.04.2004	14 125
Voluntari	IF	87 / 2004	XVI, 316 / 09.04.2004	30 016

Comune înfiinţate şi reorganizate[193]

Comuna înfiinţată	Comuna reorganizată	Jud	Legea	Monitorul oficial
Adâşeni	Avrămeni	BT	402 / 2005	XVII, 1194 / 30.12.05
Agriş	Botiz	SM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Alma	Aţel	SB	14 / 2004	XVI, 198 / 05.03.04
Arcuş	Valea Crişului	CV	15 / 2004	XVI, 174 / 01.03.04
Augustin	Ormeniş	BV	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Balş	Târgu Frumos[194]	IS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Bălăceanca	Ciprian Porumbescu	SV	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Bălteni	Perieţi	OT	46 / 2004	XVI, 245 / 19.03.04
Bărăganu	Mereni	CT	675 / 2002	XIV, 816 / 11.11.02
Bătrîni	Starchiojd	PH	401 / 2005	XVII, 1194 / 30.12.05
Birda	Gătaia (oraşul~)	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Beciu	Plopii-Slăviteşti	TR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Berchiseşti	Drăgoieşti	SV	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Bereni	Măgherani	MS	135 / 2004	XVI, 390 / 03.05.04
Beştepe	Mahmudia	TL	37 / 2004	XVI, 249 / 22.03.04
Beuca	Drăcşenei	TR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Bilieşti	Suraia	VR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Bixad	Malnaş	CV	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Blindeşti	Suliţa	BT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Boghicea	Bira	NT	214 / 2005	XVII, 602 / 12.07.05
Boghiş	Nuşfalău	SJ	176 / 2005	XVII, 499 / 13.06.05
Boiţa	Tălmaciu (oraşul~)	SB	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Borăneşti	Coşereni	IL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Braniştea	Vînători	MH	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Buciumi	Ştefan cel Mare	BC	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Bueşti	Albeşti	IL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Bughea de Sus	Albeştii de Muscel	AG	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Burla	Volovăţ	SV	78 / 2004	XVI, 289 / 01.04.04
Călui	Oboga	OT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Cămin	Căpleni	SM	532 / 2002	XIV, 720 / 03.10.02
Cândeşti	Mihăileni	BT	344 / 2003	XV, 517 / 17.07.03
Capu Cîmpului	Valea Moldovei	SV	472 / 2003	XV, 831 / 24.11.03
Cârcea	Coşoveni	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Cârna	Goicea	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Catane	Negoi	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Cazaşu	Tudor Vladimirescu	BR	376 / 2003	XV, 692 / 03.10.03
Checea	Cenei	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Chibed	Ghindari	MS	338 / 2003	XV, 523 / 21.07.03
Ciceu	Siculeni	HR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ciceu-Mihăieşti	Petru Rareş	BN	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Ciocăneşti	Iacobeni	SV	430 / 2002	XIV, 497 / 10.07.02
Ciocani	Perieni	VS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ciohorăni	Mirosloveşti	IS	545 / 2004	XVI, 1140 / 02.12.04
Ciprian Porumbescu	Ciprian Porumbescu	SV	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ciumeşti	Sanislău	SM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Copăceni	1 Decembrie	IF	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05

[193] O listă completă cu satele componente ale comunelor înfiinţate şi a celor reorganizate se află publicată în lucrarea *Soluţii de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a României în perspectiva aderării la Uniunea Europeană*, coord. Radu Săgeată, Ed. Ars Docendi, Bucureşti, 2004, pp. 95-101.

[194] Comuna **Târgu Frumos**, jud. Iaşi, fostă comună suburbană a oraşului cu acelaşi nume, a fost desfiinţată prin formarea a trei comune: Balş (cu satele Balş, Boureni şi Coasta Măgurii), Costeşti (cu satele Costeşti şi Giurgeşti) şi Ion Neculce (cu satele Ion Neculce, Buznea, Dădeşti, Găneşti, Prigoreni şi Războieni).

Coaş	Săcălăşeni	MM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Cocorăştii Colţi	Măneşti	PH	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Colelia	Cocora	IL	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Coltău	Săcălăşeni	MM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Comăneşti	Botoşana	SV	497 / 2002	XIV, 522 / 18.07.02
Corunca	Livezeni	MS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Cosoba	Joiţa	GR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Costeşti	Târgu Frumos	IS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Costineşti	Tuzla	CT	72 / 1999	XI, 195 / 05.05.99
Coşna	Dorna Candrenilor	SV	378 / 2003	XV, 696 / 06.10.03
Coşula	Copălău	BT	337 / 2003	XV, 523 / 21.07.03
Coţofenii din Faţă	Almăj	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Cozmeni	Sînmărtin	HR	103 / 2002	XIV, 185 / 18.03.02
Cozmeşti	Deleşti	VS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Crizbav	Hălchiu	BV	605 / 2002	XIV, 816 / 11.11.02
Cut	Cîlnic	AL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Cuza Vodă	Castelu	CT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Cuza Vodă	Slobozia Conachi	GL	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Dalnic	Moacşa	CV	85 / 2004	XVI, 316 / 09.04.04
Diculeşti	Făureşti	VL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Dimacheni	Corlăteni	BT	343 / 2003	XV, 517 / 17.07.03
Dobroteşti	Amărăştii de Sus	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Dochia	Girov	NT	261 / 2003	XV, 434 / 16.06.03
Dodeşti	Viişoara	VS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Dorobanţi	Curtici (oraşul~)	AR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Dracea	Crîngu	TR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Drăgăneşti	Brusturi-Drăgăneşti[195]	NT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Drăguş	Viştea	BV	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Drăguşeni	Şcheia	IS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Dudeştii Noi	Becicherecu Mic	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Dumitriţa	Cetate	BN	537 / 2002	XIV, 707 / 27.09.02
Estelnic	Poian	CV	386 / 2005	XVII, 1155 / 20.12.05
Fîntîna Mare	Vadu Moldovei	SV	339 / 2003	XV, 519 / 18.07.03
Fîntânele	Focuri	IS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Fîntânele	Suhaia	TR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Fântânele	Cogealac	CT	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Fereşti	Văleni	VS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Fibiş	Maşloc	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Florica	Mihăileşti	BZ	217 / 2004	XVI, 507 / 07.06.04
Frăsinet	Băbăiţa	TR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Frumuşeni	Fîntînele	AR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Fruntişeni	Griviţa	VS	17 / 2004	XVI, 174 / 01.03.04
Galiciuica	Giubega	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Gălbinaşi	Vasilaţi	CL	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Găvăneşti	Baldovineşti	OT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Gîdinţi	Sagna	NT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Gîrdani	Sălsig	MM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Gepiu	Cefa	BH	586 / 2003	XV, 931 / 23.12.03
Ghilad	Ciacova (oraşul~)	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ghimpeţeni	Nicolae Titulescu	OT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ghindăoani	Bălţăteşti	NT	407 / 2003	XV, 740 / 22.10.03
Ghidici	Piscu Vechi	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ghindeni	Malu Mare	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Gioiseni	Tamaşi	BC	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Gologanu	Milcovul	VR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04

[195] Comuna a fost redenumită **Brusturi**.

Gottlob	Lovrin	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Grădina	Târguşor	CT	438 / 2004	XVI, 989 / 27.10.04
Grădinile	Studina	OT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Groşii Ţibleşului	Suciu de Sus	MM	334 / 2003	XV, 523 / 21.07.03
Gura Ialomiţei	Mihail Kogălniceanu	IL	270 / 2005	XVII, 903 / 10.10.05
Gura Padinii	Orlea	OT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Hănţeşti	Adîncata	SV	473 / 2003	XV, 831 / 24.11.03
Hîrtop	Preuteşti	SV	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Hărmăneşti	Todireşti	IS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Herăşti	Hotarele	GR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Holbav	Vulcan	BV	18 / 2004	XVI, 181 / 02.03.04
Horia	Ghindăreşti	CT	72 / 1999	XI, 195 / 05.05.99
Horodnic de Sus	Horodnic	SV	209 / 2003	XV, 351 / 22.05.03
Iaslovaţ	Milişăuţi (oraşul~)	SV	432 / 2002	XIV, 497 / 10.07.02
Ibăneşti	Alexandru Vlahuţă	VS	546 / 2003	XV, 913 / 19.12.03
Iecea Mare	Cărpiniş	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ilişeşti	Ciprian Porumbescu	SV	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ipoteşti	Milcov	OT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ion Neculce	Târgu Frumos	IS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Iteşti	Bereşti-Bistriţa	BC	215 / 2005	XVII, 610 / 14.07.05
Izvoarele	Hotarele	GR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Întorsura	Radovan	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Lăcusteni	Zătreni	VL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Leliceni	Sîncrăieni	HR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Lozna	Dersca	BT	342 / 2003	XV, 517 / 17.07.03
Maia	Brazii	IL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Malu	Vedea	GR	377 / 2003	XV, 692 / 03.10.03
Mădăraş	Dăneşti	HR	104 / 2002	XIV, 185 / 18.03.02
Mădăraş	Band	MS	140 / 2004	XVI, 373 / 28.04.04
Mărculeşti	Cosâmbeşti	IL	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Mereni	Lemnia	CV	10 / 2004	XVI, 179 / 02.03.04
Micfalău	Malnaş	CV	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Mitrofani	Suteşti	VL	82 / 2004	XVI, 306 / 07.04.04
Moldoveni	Dridu	IL	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Muntenii de Sus	Tanacu	VS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Negreni	Ciucea	CJ	492 / 2002	XIV, 522 / 18.07.02
Negreşti	Dobreni	NT	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Negrileşti	Ciceu-Giurgeşti	BN	530 / 2002	XIV, 720 / 03.10.02
Negrileşti	Bîrseşti	VR	205 / 2003	XV, 351 / 22.05.03
Negrileşti	Munteni	GL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Nenciuleşti	Mavrodin	TR	335 / 2003	XV, 523 / 21.07.03
Obrejiţa	Tîmboieşti	VR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Odobeşti	Secuieni	BC	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Ograda	Bucu	IL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Olari	Gherghiţa	PH	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Onceşti	Bîrsana	MM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Osica de Jos	Dobrun	OT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Pădureni	Jebel	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Paleu	Cetariu	BH	28 / 2003	XV, 45 / 13.01.02
Pînceşti	Poienari	NT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Parţa	Şag	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Păuleşti	Tulnici	VR	208 / 2003	XV, 351 / 22.05.03
Perşinari	Văcăreşti	DB	561 / 2004	XVI, 1197 / 14.12.04
Pietrari	Bărbuleţu	DB	541 / 2004	XVI, 1149 / 06.12.04
Platoneşti	Săveni	IL	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Pleşoi	Predeşti	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ploscuţeni	Homocea	VR	206 / 2003	XV, 351 / 22.05.03
Pochidia	Tutova	VS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Pogoneşti	Iveşti	VS	21 / 2004	XVI, 192 / 04.03.04
Poiana	Nicoreşti	GL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Poiana Ilvei	Măgura Ilvei	BN	262 / 2003	XV, 434 / 19.06.03

Poienile Izei	Botiza	MM	24 / 1995	VII, 65 / 10.04.95
Popeşti	Urecheşti	VR	207 / 2003	XV, 351 / 22.05.03
Porumbeni	Mugeni	HR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Porumbeşti	Halmeu	SM	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Prăjeşti	Traian	BC	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Purani	Siliştea	TR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Puşcaşi	Laza	VS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Raciu	Lucieni	DB	546 / 2004	XVI, 1140 / 02.12.04
Racu	Siculeni	HR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Rafaila	Todireşti	VS	20 / 2004	XVI, 192 / 04. 03.04
Răchiteni	Mirceşti	IS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Rădeşti	Bălăbăneşti	GL	16 / 2004	XVI, 174 / 01.03.04
Răscăeţi	Vişina	DB	544 / 2004	XVI, 1149 / 06.12.04
Rastoaca	Milcovul	VR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Rîca	Popeşti	AG	185 / 2003	XV, 321 / 13.05.03
Râu-Alb	Bărbuleţu	DB	542 / 2004	XVI, 1149 / 06.12.04
Rojişte	Bratovoeşti	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Roşcani	Trifeşti	IS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Roşiori	Diosig	BH	140 / 2003	XV, 284 / 23.04.03
Roşiori	Moviliţa	IL	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Ruginoasa	Dulceşti	NT	340 / 2003	XV, 517 / 17.07.03
Runcu Salvei	Salva	BN	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Saelele	Lunca	TR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Saligny	Mircea Vodă	CT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Saravale	Sînpetru Mare	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Satu Mare	Brădeşti	HR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Săbăreni	Joiţa	GR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Sărata	Nicolae Bălcescu	BC	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Sărăţeni	Sovata (oraşul~)	MS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Sărăţeni	Balaciu	IL	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Sâmbăta de Sus	Voila	BV	103 / 2003	XV, 222 / 03.04.03
Sînnicolau Român	Cefa	BH	102 / 2003	XV, 222 / 03.04.03
Sîntimbru	Sîncrăieni	HR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Sârbii Măgura	Optaşi Măgura	TR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Spulber	Paltin	VR	4 / 2005	XVII, 183 / 03.03.05
Şandra	Biled	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Şerbauţi	Calafindeşti	SV	171 / 2003	XV, 310 / 08.05.03
Şieu	Rozavlea	MM	331 / 2002	XIV, 402 / 11.06.02
Şimişna	Rus	SJ	531 / 2002	XIV, 720 / 03.10.02
Şinca Nouă	Poiana Mărului	BV	257 / 2002	XIV, 309 / 10.05.02
Şopîrliţa	Pîrşcoveni	OT	547 / 2004	XVI, 1140 / 02.12.04
Tălpaş	Fărcaş	DJ	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Tămăşeu	Biharia	BH	27 / 2003	XV, 45 / 13.01.03
Tiţeşti	Perişani	VL	676 / 2002	XIV, 947 / 23.12.02
Tomeşti	Cîrţa	HR	384 / 2003	XV, 692 / 03.10.03
Tomnatic	Lovrin	TM	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Traian	Griviţa	IL	144 / 2003	XV, 280 / 22.04.03
Treznea	Agrij[196]	SJ	76 / 1995	VII, 145 / 12.07.95
Uda-Clocociov	Slobozia Mîndra	TR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Unguriu	Măgura	BZ	13 / 2004	XVI, 198 / 05.03.04
Văcăreni	Luncaviţa	TL	471 / 2003	XV, 831 / 24.11.03
Vadu Săpat	Fîntânele	PH	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Valea Lupului	Rediu	IS	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Valea Mare	Barcani	CV	80 / 1999	XI, 207 / 13.05.99
Valea Teilor	Izvoarele	TL	103 / 2005	XVII, 378 / 05.05.05
Vâlcani	Dudeştii Vechi	TM	67 / 2005	XVII, 251 / 25.03.05
Văleni	Boteşti	NT	19 / 2004	XVI, 188 / 04.03.04
Vişina Nouă	Vădastra	OT	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Vlădeni	Dărmăneşti	DB	170 / 2003	XV, 310 / 08.05.03

[196] Până la 12 iulie 1995 s-a numit **Treznea-Agrij**.

Voitinel	Gălăneşti	SV	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Vrata	Gîrla Mare	MH	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04
Vulcana-Pandele	Brăneşti	DB	431 / 2002	XIV, 497 / 10.07.02
Vultureşti	Hîrtieşti	AG	341 / 2003	XV, 517 / 17.07.03
Zădăreni	Felnac	AR	84 / 2004	XVI, 310 / 07.04.04

Notă: **Grafia denumirilor a fost preluată din lucrarea *Organizarea administrativă a teritoriului României – actualizată*, autori Mircea Preda, Ana-Sofia David, Maria Filip, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2000.**

LISTA REPREZENTĂRILOR GRAFICE ŞI CARTOGRAFICE

Nr.	Denumire
1	Rolul aşezărilor umane în organizarea spaţiului geografic
2	Evoluţia istorică a conceptului de organizare administrativ-teritorială
3	Toponimia judeţelor româneşti
4	Judeţul Săcuieni (1645-1845)
5	Unităţi administrativ-teritoriale turceşti pe teritoriul istoric al României
6	Organizarea administrativ-teritorială a Ţării Româneşti (1601-1718)
7	Moldova (1601-1775)
8	Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei în 1772-1774
9	Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei în 1803
10	Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei în 1835-1860
11	Organizarea administrativ-teritorială a Bucovinei (1781)
12	Comitate, districte şi scaune în Transilvania
13	Capitala Ţărilor Române
14	Organizarea administrativ-teritorială a României în preajma Primului Război Mondial (1916)
15	Judeţele României (1918-1925)
16	Judeţele României (1925-1940)
17	Judeţele României în 1925
18	Directoratele ministeriale (1929-1931)
19	Ţinuturile (1938-1940)
20	Organizarea administrativ-teritorială (1938)
21	Judeţele Republicii Moldova (1 ianuarie 2001)
22	Regiunile României (1950-1952)
23	Evoluţia numărului de unităţi administrativ-teritoriale (1950-1960)
24	România. Oraşe de subordonare republicană şi oraşe de subordonare regională (1950-1966)
25	Regiunile României (1952-1956)
26	Regiunile României (1956-1960)
27	Regiunile României (1960-1968)
28	Organizarea administrativ-teritorială la 1 ianuarie 1959
29	Organizarea administrativ-teritorială la 1 ianuarie 1961
30	Organizarea administrativ-teritorială (1968-1981)
31	Reorganizarea administrativ-teritorială a judeţelor Giurgiu, Ialomiţa şi Ilfov (1981)
32	Organizarea administrativ-teritorială a României (2002)
33	Evoluţia numărului de unităţi administrativ-teritoriale de nivel superior (1918-2002)
34	Indicele de concentrare al populaţiei în reşedinţa de judeţ (1938)
35	Indicele de concentrare al populaţiei în reşedinţa de judeţ (2002)
36	Regiunile de dezvoltare
37	Principalele structuri de cooperare transfrontalieră în Europa
38	Rolul aşezărilor umane în structurarea euroregiunilor
39	Aşezările dublete din sectorul frontalier dunărean românesc şi categoriile de conexiuni realizate prin intermediul acestora
40	Euroregiunea Giurgiu-Ruse (propunere)
41	Raportul dintre reţelele urbane judeţene în 2002 şi 1926
42	Evoluţia reţelelor urbane judeţene (1930-2002)
43	Poziţia centrului administrativ în ierarhia urbană judeţeană (1930)
44	Poziţia centrului administrativ în ierarhia urbană judeţeană (2002)
45	Gradul de hipertrofiere al centrului administrativ şi evoluţia acestuia (1930-2002)
46	Zone lipsite de oraşe pe o rază de circa 25-30 km care necesită acţiuni prioritare

pentru dezvoltarea de localităţi cu rol de servire intercomunală (Legea 351/2001)
47 Principalele regiuni şi unităţi administrative din Europa
48 Uniunea Europeană. State membre, regiuni şi unităţi administrative (2001)
49 Franţa. Organizarea administrativ-teritorială actuală
50 Franţa. Provinciile istorice
51 Evoluţia federalizării Germaniei
52 Regionarea politico-administrativă a Italiei
53 Ţara Bascilor şi teritoriul istoric basc
54 Regionarea politico-administrativă a Spaniei şi Portugaliei
55 Belgia. Model de federalizare pe criterii lingvistice
56 Regionarea politico-administrativă a Elveţiei
57 Danemarca. Organizarea administrativă şi teritorial-statistică
58 Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord. Organizarea administrativ-teritorială actuală
59 Irlanda. Organizarea administrativ-teritorială actuală
60 Irlanda de Nord. Repartiţia pe comitat a populaţiei protestante
61 Organizarea administrativ-teritorială a fostelor state socialiste
62 Regionare politico-administrativă pe criterii etnice. Federaţia Rusă
63 Ucraina. Regiunile administrativ-teritoriale
64 Organizarea administrativ-teritorială a Ungariei după reforma din 1990
65 Reforma administrativă din Slovacia (1996)
66 Reforma administrativă din Polonia (1999)
67 Propunere privind reorganizarea administrativ-teritorială a României (Iordan, 1992)
68 Propunere privind reorganizarea administrativ-teritorială a României (Iordan, Alexandrescu, 1996)
69 Propunere privind reorganizarea administrativ-teritorială a României (Iordan, 2003)
70 Relaţiile între tipurile de unităţi administrativ-teritoriale propuse
71 Areale de polarizare difuză în raport de potenţialele centre administrative
72 Unităţile administrativ-teritoriale care au acces la reţeaua de cale ferată
73 Tipuri de relaţii între centrele de convergenţă regională capabile de a fi investite cu funcţie administrativă
74 Provinciile istorice româneşti
75 Relaţiile dintre centrele de convergenţă regională şi structurile administrativ-teritoriale propuse
76 Raportul dintre unităţile administrativ-teritoriale existente şi cele propuse
77 Localităţi integrate mediului urban desfiinţate în 1968
78 Evoluţia numărului de unităţi administrativ-teritoriale de nivel inferior
79 „Ţările", formă instituţionalizată de asociere a colectivităţilor teritoriale locale în spaţiul francez
80 Pays Loire-Authion
81 „Ţările" istorice în spaţiul românesc
82 Zona metropolitană Oradea
83 Zona metropolitană Iaşi
84 Zona metropolitană Galaţi-Brăila (propunere)
85 Zona metropolitană Constanţa (propunere)
86 Zona metropolitană Bucureşti (Ianoş et al., 1998-1999)
87 „Districtul" Bucureşti (Iordan, 2003)
88 Zona periurbană Bucureşti (Iordan, 1973)
89 Judeţul Ilfov (2006)
90 Zona metropolitană Bucureşti (propunere)
91 Zone defavorizate (2003)
92 Structuri urbane de tip socialist
93 Evoluţia ponderii populaţiei urbane în ţările ex-comuniste
94 Bucureşti. Organizarea administrativ-teritorială (1929-1948)

95 Bucureşti. Organizarea administrativ-teritorială (1948-1950)
96 Bucureşti. Organizarea administrativ-teritorială (1950-1968)
97 Bucureşti. Organizarea administrativ-teritorială (1968-1979)
98 Organizarea actuală a municipiului Bucureşti
99 Paris. Organizarea administrativ-teritorială
100 Varşovia. Organizarea administrativ-teritorială (1990-2001)
101 Varşovia. Organizarea administrativ-teritorială după 2002
102 Bucureşti. Propunere de optimizare a organizării administrativ-teritoriale
103 Generaţii de municipii (1968-2002)
104 Densitatea populaţiei municipiilor (loc / kmp)
105 Relaţii între municipii
106 Evoluţia sistemului urban românesc
107 Urbanizarea postcomunistă (1990-2005)
108 Aşezări umane care şi-au întrerupt funcţia urbană
109 Impactul Combinatului siderurgic „Ispat-Sidex S.A." în dinamica aşezărilor rurale din Câmpia Galaţiului
110 Impactul Combinatului siderurgic „Ispat-Sidex S.A." în zonarea funcţională a Municipiului Galaţi
111 Evoluţia demografică a Municipiului Galaţi (1910-2002)
112 Impactul Combinatului siderurgic „Ispat-Sidex S.A." în dinamica zonei rezidenţiale a Municipiului Galaţi
113 Municipiul Galaţi. Zone favorizate şi zone defavorizate în intravilan
114 Rangul fostelor reşedinţe de plase în sistemele locale de aşezări (1930)
115 Evoluţia demografică a fostelor reşedinţe de plase (1930-2002)
116 Numărul de aşezări situate în teritoriul administrativ al fostelor reşedinţe de plase (2002)
117 Indicele de concentrare al populaţiei în teritoriul administrativ al fostelor reşedinţe de plase
118 Gradul de polarizare al fostelor reşedinţe de plase
119 Aşezări cu funcţie de „loc central" propuse pentru a deveni oraşe (1989)
120 Judeţe după numărul de sate desfiinţate prin contopire (1968)
121 Organizarea administrativ-teritorială a României. Model de optimizare propus. Nivelurile regional, departamental şi subdepartamental
122 Organizarea administrativ-teritorială a României. Model de optimizare propus. Nivelul comunal **(planşă)**

ABSTRACT

HUMAN SETTLEMENTS. POLITICAL-ADMINISTRATIVE FUNCTION AND ORGANISATION OF THE GEOGRAPHICAL SPACE

Political-administrative function of the human settlements and organisation of the geographical space at macro-territorial level

Theoretical-methodological aspects

The functional typology of human settlements is shaped, among others, by the political-administrative function. Its distinctive place is determined by subjective factors, such as the political-administrative decisions, which have changed the course of some settlements to the benefit of others, or reverted them from their normal, natural evolutions. That means outside involvement in space organisation to the detriment of self-organisation, the latter being the outcome of the permanent tendency of territorial systems to rebalance from exogenous factors-induced dysfunctions.

Evolutions in the administrative-territorial organisation of Romania

- *during the inter-war period.* This was a relatively smooth period in the evolution of the administrative-territorial system, fragmented into many departments formed and developed under different previous social and political conditions. However, local changes in the field did take place in that some smaller administrative units (rom. *plasă*) were dismantled, or some villages fell into the administration of other such units. The studied period was marked by a tendency to uniformity of these structures (under the law of June 14, 1925) and of association of the counties by regions (under the laws of 1929 and 1938).

- *between 1950 and 1968.* Although relatively short, that interval marked a turbulent period for the administrative system which strived to adjust to a politicised organisational model of the Romanian geographical reality imposed from the outside. In view of it, some regions were dismantled, others underwent repeated structural changes as counties kept being set up, then massed together, some of them being shifted from one region to the other, or heaving the administrative staus of some centres permanently changed.

- *the relation between human pressure on the geographical space and the administrative-territorial organisation* of this country is revealed by the character and form of the administrative territorial units, the evolution of the administrative function of human settlements, and the evolution of the status of capital city and its geographical location as coordinating nucleus of social-economic activities in the territory. On a micro-scale level, the sudden landscape modelling by natural factors, mostly in the wake of human activities, has caused major imbalances within the local communities, calling for readjustments in the administrative-territorial organisation.

Models of political-administrative regionalisation within EU countries

With Romania joining the European and Euro-Atlantic cooperation structures and in the light of the dysfunctions shown by the present administrative-territorial organisation, that have been piling up over the past 35 years, the elaboration of a model to optimise the country"s administrative-territorial map in keeping with the E.U. regionalisation criteria, is a topic of debate. Therefore, studyng these criteria

should be a first priority. The heterogeneous character of Europe"s administrative structures derives from their genesis and evolution. Whether federal, unitary or regional, the administrative pattern of the states is based on a rationale that has shaped distinct particularities for the ensuing administrative-territorial entities. In view of it, I have distinguished several types of political-administrative regionalisations within the E.U. countries: administrative (France); historical and political-military (Germany); historical and ethnical-minority (Italy, Spain); linguistic (Belgium); economic-statistic (Denmark, Greece) and voluntary-based cooperation (Great Britain).

Romania's territorial-administrative organisation. A geographical prospective

The 1968 administrative-territorial organisation had perturbing effects on the natural urban system, by earmaking investments to the newly-established administrative centres, irrespectiveof whether they would prove profitable or not.The outcome of this equalising development policy was the fast-going industrialisation of some medium or small urban centres with a poor socio-economic infrastructure, to the detriment of some better-developed towns. Analysing the county urban network, the rank of the administrative centres in the county urban hierarchy, as well as the degree of their oversizing as against the second-in-rank town (1930-2003) emphasized the existence of some critical areas. A return to the old, inter-war administrative structures (in North and South Moldavia, Central Transylvanie, Oltenia and SW Muntenia), should be given careful consideration. Lately, the country"s territorial-administrative organisation has been steadily challanged years over the past few based either on the 1925 administrative map, or on the disparities in the structure of the present counties and of the economic and social fluxes going on at the local level of the settlement systems. In view of the above, we have attempted to work out an optimal model for the administrative organisation of Romania"s territory by proceeding from the distance between communal seats and the town towards which they gravitate. The latter"s capacity for discharging an administrative function, and the relations of subordination or competition amongst towns is also discussed.

Urban settlements and territorial-administrative organisation

Dynamics of urban influence zones under political-administrative pressure

The dynamics of the urban influence zones is influenced by the geographical setting of the polarizing centers on one hand their polarizing force on the other hand. The political and administrative decisions have a double significance:

- direct, causing the administrative polarizing area, even if it is not the same with the polarizing area of the town that is the county-seat. Thus, there emerged malfunctions at the rural level, in that rural settlements that normally gravitate around certain urban centers came to depend upon the county-seat from the administrative point of view.
- indirect, due to the change in the dynamics of the town that is granted or denied the status of administrative center, a dynamics, which in its turn, modifies the configuration of the urban zone.

Except for two counties (Vaslui and Hunedoara), in Romania, the administrative centers dominate the urban systems of the counties, sometimes very clearly (Brăila, Bihor, Arad, Iaşi etc.), the influence area of the county urban system being

comparable to the zone of administrative competence of the county-seat, that is the area of the county.
The two types of influence are far from being identical, their comparison highlighting three situations:
1. influence zones of the county urban systems that lie inside the administrative perimeter; this is the case of *over dimensioned* counties (Vrancea, Galaţi, Gorj, Arad, Bistriţa-Năsăud etc.). The urban system of these counties does not include the entire administrative area in its influence zone, some communes that are situated at the periphery gravitating towards the urban centers situated in the neighboring counties. Thus, the northern part of the Galaţi county gravitates, at least theoretically speaking, towards Bârlad, the southern part of Dâmboviţa lies in the influence zone of the capital city, the western part of Bistriţa-Năsăud towards Dej and Cluj, the southern part of the Gorj county towards Craiova etc.
2. county urban systems the influence zone of which exceed the area of administrative units, the counties being *sub-dimensioned* (Cluj, Mureş, Buzău, Alba etc.);
3. county urban systems the limits of which correspond to the county limits, the most frequent case, when the area of the administrative units is *approximately the same* with that (theoretically) polarized by county urban systems, although the tracing of the limits implies some change.
However, the territory regionalization according to the influence zone of the county urban systems is relative because the analysis has taken into consideration their theoretical influence zones. In reality, they do not cover the entire territory of the county, as there exist large areas that are not or scarcely polarized by an urban center; they were recently delineated by the 351/2004 law and which are considered a priority for the development of settlements having the role of inter-commune servicing.
The delineation based on the criterion of the distance to *any* urban center, ignoring its peculiarities, is questionable due to the continuous increase in the number of towns and the fact that some small urban centers have predominantly rural characteristics and an extremely low polarizing force, that is even limited in some cases only to the administrative territory.This is the reason for which we preferred to enlarge these areas, delineating them in accordance with the influence zones of the county and inter-county polarizing centers – towns usually having more than 30,000 inhabitants, which had or could be invested with an administrative function.
Some of them are regional polarizing centers, with macro-territorial functions (Bucureşti, Cluj, Iaşi, Timişoara, Constanţa, Galaţi, Craiova, Braşov etc.), others are subordinated to them, contributing to the individualization of local areas, within the county.
Within the peripheric polarizing areas induced by these ones, 14 compact areas far larger than those delineated according to the normative act were identified in most of Oltenia, almost the entire Dobroudja, Bărăgan, the Apuseni Mountains, southern Crişana, the northern half of the Oriental Carpathians, central and north-eastern Moldavia, the Curvature Carpathians and Sub-Carpathians, west and south of Banat, the Romanian Plain.
According to the distance to the polarizing nucleus, the local polarized administrative units (towns and communes) fall into several categories:
- units situated in the proximity of the polarizing center (less than 10 km), most of them being former suburban settlements;

- administrative united that are greatly polarized (less than 25 km to the polarizing urban center), the polarizing degree depending upon its polarizing potential;
- administrative units with an intermediate degree of polarization (between 25 and 50 km to the polarizing center), a category which includes the majority of the rural settlements and small towns, with secondary local polarizing nuclei;
- low polarized administrative units, situated at more than 50 km distance to the urban polarizing nucleus, which define the genuine rural areas, of diffuse polarization.

The vulnerability of the small towns influence zones are also the result of their position potential. Those situated in genuine rural areas, that became local polarizing nuclei may prove their viability through adequate stimulation measures. The recent change of status for some settlements in these areas is in accordance with this politics. For those situated within the influence zone of some big towns, having administrative function, the “absorption” of their influence zone takes place; they themselves enter the urban influence zone, a fact that in some cases may delay the development (such is the case of the small towns around the capital city). When they still have an area of urban influence, it is characterized by an obvious asymmetry caused by the pressures of the influence zones of the neighboring urban centres. The polarizing areas of the towns nearby Ploieşti or those in the urban belt of Braşov or Sibiu are such examples. The town of Ploieşti itself, situated close to the capital city, is characterized by an obvious distortion of the polarizing area, which is restrained to several kilometer distances to the southern limit of the influence zones: if the polarizing area of some towns situated in areas with low density of the large cities has about or over 5000 sqkm (Iaşi - 5200 sqkm, Cluj Napoca – 5000 sqkm, Timişoara – 4300 sqkm, Craiova and Buzău – 4000 sqkm), testifying for their role as macroregional polarizing nuclei, in case of Braşov or Ploieşti, towns with approximately the same demographic, economic and social potential, but lying in greatly urbanized areas, the influence zones do not exceed 1300 sqkm and 800 sqkm respectively. If at the first sight it may be seen as a disadvantage, the limitation of their influence area restricting their possibilities for affirming themselves as regional metropola, the development of some viable *urban agglomerations* (in the case of Braşov, Sibiu, Ploieşti or Craiova) or *connurbatios* (Galaţi-Brăila) would lead to the emergence of some unitary influence areas, with macro-regional functions.

On the other hand, the trajectory of some urban centers imposed by their appointment administrative function was directly mirrored by the dynamics of their influence zones. Towns such as Slobozia, Reşiţa, Baia Mare or Alexandria, that were never before county-seats, rapidly changed from small, local polarizing towns to centers for county coordination, with the help of massive investments. The administrative function was the leading factor in the development of the industrial function, in order to justify from an economic point of view the political decision. This resulted in a considerable increase of the influence zones, based on the migration of the rural active population employed in new industrial branches, which completely disregarded the local raw material resources or the type of local economy. Given such conditions, the collapse of the political system triggered the chaos of the economic structures it generated, at the territorial level causing the emergence of areas with specific development problems.

Metropolitan areas in Romania

Their attribute of territorial structures of inter-communal cooperation derives from the complementary potential of the two types of local administrative units: one type is the phase of advanced urbanisaton, represented by regional and departmental convergence nuclei, and the other type represented by the periurban zone of the former. The first category is characterised by high densities of population in the perimeter of the built-in area and small administrative territories, but enjoy the highest local budgest; the second category have limited financial resources, but an excedent of space. Using the concept of metropolitan area when speaking of Romania is quite inadequate, because with the exception of Bucharest, its capital-city, regional metropolises stand below the level of 400,000 inhabitants and polarise areas with a population under one million, they coming much closer to the periurban zones. The concept was first used when they delimited the metropolitan area of Oradea, the first inter-communal cooperation structure in this country, which based on spatial and functional complementariness brings together the administrative territory of Oradea city and of its limitrophe communes. Simultaneously, another metropolitan area, by far larger, was outlined, that of Bucharest. For the present, we would suggest the creation of other two metropolitan areas, quite viable in our opinion, namely, Galaţi-Brăila and Constanţa.

Urban settements and cross-border cooperation

Doublet settlements and their role in structuring the cross-border cooperation structures

The separation caused by the hydrographical systems led to the individualization of some nuclei of transversal fluxes concentration, as a result of the favourable local topographic conditions. Thus, the presence of crossing fords has led to population concentration on both banks and gradually *doublet settlements* appeared, with local or even regional polarization role. Such examples are numerous, still typical are those on Rio Grande, at the Texan - Mexican border, the Congo river, or those on the Oder-Neisse line, at the German-Polish border. Set up in the „90s, based on the cross-border cooperation directions generated by the doublet towns, this type of euro-regions is characterised by its own structure, organization and functionality. In time, the nuclei of cross-border demographic concentration act as embryos of Euro-regions" birth through the extension of the low border traffic at a macro-territorial scale based on the existing relationships within the settlements systems from the coterminous administrative-territorial units. This is also the case of the cross-border zone from the Romanian-Danube sector; throughout the centuries, the river was both an important axis of transversal fluxes structuring and the main navigation thoroughfare, which favoured the longitudinal fluxes between Central Europe and the Black Sea Basin. Its presence generated a real "urban belt" in the southern part of this country, contributing to the appearance of a specific economic activity, thus increasing the polarisation potential of harbour towns. The doublet settlements with a leading role in setting up the connection among Central Europe, the Balkan Peninsula and Asia Minor have the function of guiding the cross-border fluxes in the Danube-lined sector of the Romanian-Bulgarian border.

Cross-border cooperation structures. Giurgiu–Ruse Euroregion

The Danube sector of the Romanian–Bulgarian cross-border area is characterized by a relatively sudden variation of transversal fluxes, as a result of the homogeneousness of the populations within the two boundary areas that come in touch with one another, in the conditions of an uneven dwelling system and a poor communication infrastructure. It is also worth mentioning the historic stability; in its lower sector, the Danube acted as a segregation axis since Antiquity. The social-economic and cultural European influence was felt in the Danube harbours beginning with the 19th century. Among these, Giurgiu-Ruse became in the course of time the most important connection point in the Danube sector of the Romanian-Bulgarian border. The importance of this bipolar urban nucleus and its distinct position regarding the Romanian-Bulgarian cross-border axes derive from the two towns" size and importance for the national urban systems on the one hand and from their connection by the only bridge existing so far in the Romanian-Bulgarian border sector. That is why before 1989, commercial fluxes between the Balkan countries and the rest of the continent passed almost exclusively through the Giurgiu-Ruse sector (Batchvarov, 1998). The position potential is the result of the positioning of the two towns on the connection axis between Bucharest and the Balkan Peninsula, part of the traffic corridor that connects the European countries with Asia Minor and Near Orient, which gives it, from the Romanian point of view, a strategic importance for the Romanian-Bulgarian cross-border collaboration. There is also worth mentioning the New Silk Route Programme (Traceca – Europe-Caucasus-Asia transport corridor), conceived by the European Union and supported by the U.S., having as main objective the exploitation and transport of the huge hydrocarbon deposits from the Caspic Sea, Central Asia and Caucasus area in which Russia used to have, until very recently, a quasi-monopole and none of these states, except for Georgia, had direct way towards the Occident. The established routes tend to avoid the Russian Federation and Belarus Republic, passing through Turkey, Bulgaria and Romania, with ramifications towards West (Hungary – Italy) and North (through Poland and the Baltic countries). Taking into account the international and regional geo-political context, the local authorities in the two towns initiated the cropping up of the Giurgiu – Ruse euro-region. Its delimitation was made considering the urban polarization area, unifying the administrative-territorial communes units that gravitate towards the two towns, based on the distances on land thoroughfare. In the whole, there were elected 20 communes, 14 from Romania and 6 from Bulgaria; the discrepancy is the result of the different structures of local administrative units in the two countries: if the average surface of a Romanian commune is 80.27 sqkm, that of Bulgarian ones (obstina) is aproximately 6 ties larger, on the average 466 sqkm. The *advantages* of this delimitation are given by the functionality of the resulting territorial structure, the 14 Romanian and 6 Bulgarian settlements laying at relatively short distances to the two urban nuclei. Moreover, being situated in the vicinity of Bucharest, but in a profound rural area characterized by a high poverty rate, few possibilities of professional reconversion and poorly developed infrastructure, they may attract some investments, contributing to the area"s revitalization, transforming it into a hinterland of the capital city, spreading as far as the Danube. The limited financial resources of the local involved communities represent the *disadvantages* since we are not considering administrative units at county scale. Still, they can be rectified by implementing a viable local autonomy functioning at the commune level, the

success of the Euro-regions within the central continent, delimitated according to the same principles, being unchallenged.
As a general conclusion, it can be said that cross-border spaces are extremely sensible and vulnerable domains at the geographical chances, their identity being the result of the association of some specific ethnical, cultural, geographical, historical, economic, demographical and political factors. The intensification of cross-border fluxes as a result of urbanization and industrialization, unifies areas that were politically and economically divided in the past; Euro-regions are becoming ever more territorial structures with their own traits, generated by cross-border fluxes, which in their turn generate globalizing fluxes.

Political and ideological urbanisation

The social-political context of socialist urbanisation

Looking at the structure and organisation of the Central and East-European space, one finds traces of the Soviet-based model of planning, which in 1945 had already been experimented in the USSR for 25 years. That model was deemed appropriate for the states just fallen under Soviet influence after the Yalta Conference. The model relied essentially on economic growth through hypertrophic industrial development, with highlight on industry, on the heavy industry in particular, the promotion of the working class and on defence-related investment, within an autarchic framework connected with the then global economic constraints. This was the substrate of Valev"s theory of superstate complexes advanced in the early 1960s. According to that theory, economic integration was to be achieved by having the countries specialise in certain branches and bring them together into macro-territorial complexes. One such complex was the Lower Danube, conceived to include the former socialist states, with the Soviet Union playing the leading role. The Romanian and the Bulgarian economies were to specialise in the production of raw materials and semifabs, and become major outlets for the high-processed items of East Germany, Czechoslovakia, Poland and Hungary, the “first-liners”, forming kind of a buffer zone to Western Europe. Their integration - economic (CMEA-based), political and military (under the Warsaw Treaty), massively backed by the presence of Soviet troops in most of these countries, was to make this superstate complex viable, a nucleus open to other states and tempting them to adhere to it. But, the steadily by depleting living standard and growing interference of the political into the social life, triggered a chain of revendicative actions both on the social and the political planes. The beginning was made in June 1956, when Polish workers from Poznan rose under the slogan of “bread and freedom”, followed by similar events in Hungary in the Fall of 1956, and the “Spring of Prague” in 1968. Noteworthy is the Romanian political Declaration of April 1964, claiming a country"s right to find its own domestic development road. Other notable events were the split in the Soviet-Albanian relations and the consequences of the crisis affecting Soviet-Chinese relations at the beginning of the 6th decade of the 20th century. Against that unstable background, the Soviet leaders tried desperately to reform the system, illustrated by Krushchev"s weak attemptes at destalinisation made at the 22nd Congress of the Soviet Communist Party (October 1961), or the Kosygin Reform of 1966. But, failing to attain the desired goal, at the July 1968 Warsaw Pact Meeting Brezhnev would put forward the limited sovereignty concept for the Eastern countries, the real substrate of their

aggregation into the “superstate complex” of the Lower Danube and cooperation within the CMEA or Warsaw Treaty schemes. What shaped a new, original geographical configuration for the East-European states was planned development subordinated to the political factor, state control over the means of production and of exchange; the trend towards an equalitarian development irrespective of their different potential and industrial specificity, restrictive migration to large cities impeding their advancement; the collective-based development of agriculture; a close correlation between the production of these states and the economic and military needs of the USSR; autarchy and split with the West and the ambitious programmes of economic and social development and modernisation. That policy differentiated the East European countries and its effects are felt to this day.

Socialist industry and urbanisation

Against the background of the disparities existing between Northern Central Europe, industrialised since the 18th – 19th cc (Saxony-Anhalt and Berlin in Germany; Silesia and Lodz-Poznan in Poland and Czechia – holding the 8th place in the world"s industrial hierarchy in 1968), the Soviet period brought about fundamental changes, that are still visible today. The general tendency was to create industrial uniformity. In view of it, two types of industrial regions emerged: *industrial regions created before 1945*, localised in the three states of Northern Central Europe and forming a triangle between Lodz and Warsaw on the one hand, and Halle, Prague and Bratislava, on the other, as well as several national and regional urban centres (Zagreb, Braşov, Ploieşti, Brno, Gyor, Poznan, Upper Silesia and the periphery of Budapest), and

new industrial regions, localised close to the Soviet border, or in the eastern parts of the former communist states, with a little developed industry at the time: the Ekostahl steel complex from Eisenhüttenstadt was sited on the lefthandside of the Oder River, as a symbol of the new relations between the DDR and Poland; Kosice, near the Slovakia/USSR frontier or Galaţi, a city port on the Lower Danube assigned defence tasks, and imports of raw materials from the Soviet Union. Other industrial centres were Kremtchikovi in the vicinity of Sofia, Nowa Huta in the neighbourhood of Krakow, or Dunajujvaros on the right bank of the Danube downstream Budapest. Althought the Soviet-Yugoslavian and Soviet-Albanian political split did maintain the general line of autarchic and centralised industrial development in the two countries, it nevertheless stampled its mark on the Balkan space. Thus, that time defensive concerns had anti-Soviet undertones, which would explain the establishment of some industrial centres in Bosnia (Zenica, Sarajevo), Macedonia (Skopje), Montenegro (Titograd, Niksik), or the military-industrial complex at Elbasan (Albania). Also as a result of an economic autarchic policy, several industrial estates were located in the proximity of raw materials resources: Lauchhammer and Hoyerswerda (near the lignite deposits at Cottbus, copper at Legnica-Glocow (Silesia) and natural gas at Pulawy-Lublin (Poland), or the case of the towns of Most, Litvinov and Ostrov (NW Czechia) developed due to coal resources. Integration with the Soviet system of production showed up in the railway transport net, in electric power distribution, in the network of oil and gas pipes associated with refineries and petrochemical units, eg. Leuna and Schwedt in the DDR, Plock (north of Warsaw) in Poland, Zaluzi (north of Prague) in Czechia, Bratislava (on the Danube) in Slovakia, Leninvaros in the NW of Hungary and Szazhalombata south of Budapest.

Socialist urbanisation and its particularities

Urbanisation got momentum after 1945, when nearly 60 new towns were built either in the proximity of existing industrial centres, or on empty terrain relating to the opening of fresh industrial sites. In the majority of cases, investments were put into small, dominantly agricultural or commercial towns (market-places), or rural settlements even, which thus witnessed explosive growths by attracting fluxes of migrants. Other settlements represent a working-class replica of some "aristocratic towns", old cultural-historical or religious centres. The aim of building them was mainly a change of image in the inhabitants" mind. It is the case of dublicate townlike Nowa Huta – the "proletarian facet" of Crakow, Poland"s old historical and religious centre, or of Halle-Neustadt (DDR), Nowe Tychy (Czechia), Novi-Zagreb (Croatia), Novi-Beograde (Yugoslavia), Petrzalka (near Bratislava – Slovakia), or Szazhalombata (Hungary). They are actually "towns within towns", working-class districts in some traditional urban centres. The outcome is a uniform and monotonous town landscape with tall, prefab buildings inspired from the Soviet town model. These industrial and workers" structures were considered the "show window" of the communist regime and "laboratories" for the moulding of new social relationships. On the other hand, Central Europe"s geostrategical regions held over 50 garrison-towns with scores of military training fields. Their maximum density was in DDR, around Berlin, in Brandemburg, Meklemburg and in Saxony. Another category of towns emerged due to their political-administrative functions. Once assigned the role of administrative centres, industrial units would be automatically planted there. It is the case of Galaţi, Târgovişte and Călaraşi, to mention only three Romanian towns that had experienced explosive developments in the 6th-7th decades of the 20th century, after becoming regional centres (in 1950) and county-seats in (1968); their rank-status was one of the decisive arguments in setting up big industrial units three. What is common to all of them is the intense degradation of the urban patrimony, scarcity of services and places of recreation, uniform peripheries and high upkeep costs. So, in point of infrastructure, of the technical-constructional endowment and urban lifestyle in general, many of these towns are far from meeting the minimal admissible EU standards, or the recent stipulations of the Romanian legislation (Law of Territorial Planning–Section IV–The Settlement Network) (July 2001). The Soviet space model has certainly produced poorly developed and dependent economic territorial structures, but it also created a framework for the real modernisation of these states that had no industrial tradition, nor an evolved urban infrastructure either. The main economic and social indicators of the former socialist countries on the eve of the revolutionary year 1989, list Romania at the bottom of the table, with GDP stagnant values.

The socialist-type urban structures in Romania

As previously discussed, the urban category seriously marked by rural features as far as quality is concerned, are the settlements turned into towns during the 20th century, mainly after 1945, when the forcible industrialisation drive entailed big migratory fluxes from the countryside. This politically monoeuvred oversized urbanisation was not correlated with the urban centres" absorption capacity. Fast-going development, associated with permanent austerity programmes, triggered grave dysfunctionalities of the built-in structures materialised in the discordance between built area and infrastructure. The question is, whether changing the status of rural settlements for a town rank does really have a major impact on their evolution, whether turning a commune into town means faster development than if

left at the rural level. In order to find it out we analysed a sample representative for the evolution of the Romanian urban system namely, settlements turned into towns after 1945. As a result, five urban categories were depicted as follows:
Settlements raised to town status between 1945-1968, in line with the Soviet-type brand of socialism, and administrative-territorial division by regions and districts, of Soviet inspiration. This category groups the largest number of towns: 56, of which only 12 have advanced in the urban hierarchy. Noteworthy are Oneşti and Zărneşti (which gained 49 and 47 seats, respectively), after petrochemical and machine-building units were set up there. At the other end of the spectrum, are some towns from the west of Romania which registered dramatic decreases of population through depleted birth rates (Banat and Crisana regions) and emigration of part of the active population either to large cities (Timişoara, Arad, Oradea, Satu Mare and Baia Mare) or abroad. A representative case make the towns of Nucet and Vaşcău. The former, developed due to mining, is one of the few towns in Romania without railroad access. Its population dropped by 3.5 times, the town losing 156 seats in the national urban hierarchy. Vaşcău registered a 32.5% decrease of population and lost 104 hierarchical seats. Both localities fall into the small town category, with a dominant mining profile. Other small towns, agro-industrial generally, though not undergoing major demographic shifts, have nevertheless lost important positions in the urban system (22-51 seats): Nădlac and Jimbolia (customs points), Ineu, Câmpeni, Sânnicolau Mare, Ştei, Huedin and Vişeu de Sus. A category recording marked rank regression are the miners‟ towns, whether in Petroşani Depression (Petrila, Lupeni) or in the Banat Mts. (Anina, Moldova Nouă). Moreover, the decline of mining was not associated with effective reconversion of the labour force to other activities. Tourist cities, in their turn, experienced a demographic upsurge, but soon enough registered major losses in the urban hierarchy (Azuga, Băile Herculane, Băile Olăneşti, Borsec, Breaza, Buşteni, Buziaş, Covasna, Eforie, Slănic Moldova and Sovata). In the same situation are certain industrial towns situated in the proximity of some regional metropoles (Rupea and Săcele near Braşov, Cisnădie close to Sibiu etc.); others have a high-polluting industry on their territory, structural readjustment entailing massive lay-offs (Copşa Mică and Bicaz).
Settlements nominated towns in 1968, in the wake of a policy of estrangement from the USSR; a new administrative-territorial organisation with the county as basic unit. That moment marked the beginning of a transition period for the Romanian urban system and, as some towns were evolving at different rates, changes in the relationships among the urban centres would emerge. Out of the 48 towns listing in this category, only 13 had a positive hierarchical evolution eg. Năvodari, registered an explosive upsurge of 129 seats after turning industrial and discharging port activities, Târgu Frumos (assigned a town rank for the second time, after having lost it in 1950) mounted 69 seats in the urban hierarchy. The diversification of its industrial profile turned it into a local convergence centre in the area spanning the distance between the towns of Paşcani and Iaşi. On the other hand, this same category could experience rank regression, associated occasionally with demographic losses (Cavnic, Chişineu-Criş, Curtici, Ocna Sibiului, Vânju Mare and Zlatna).
Settlements raised to town rank over the 1968-1989 period showed relative stability of their administrative-territorial structures. Throughout that interval, one town alone - Rovinari, a mining centre in Oltenia coal basin, registered a positive dynamic, gaining 58 seats in the urban hierarchy and a 58.5% increase of inhabitants.

Settlements declared towns in 1989, when the communist system was deteriorating and the evolution of the urban system was marked by relative turbulence This category lists 23 local polarisation centres, most of them discharging agro-industrial functions. The decision to turn them into towns had in view to strike a balance between regional socio-economic phenomena, on the one hand and to consolidate some county urban systems, on the other (Buzău, Călăraşi, Brăila and Giurgiu) (Ianoş & Tălângă, 1994). The urban evolution was affected by the economic and social situation of transition from the centralised economy to the market system. In most cases, the result was fluctuating evolutions, with stagnations and mild decreases of population. An exception made the town of Mioveni, the largest and most dynamic one in this category. As investments were put into "Dacia" car factory it took 30 more seats due to a 66.2% population growth. Positive evolutions registered also miners' towns: Bumbeşti-Jiu and Aninoasa; the dominantly industrial Avrig, Ovidiu and Nehoiu, and the agro-industrial Ianca and Scorniceşti. However, forecasting their long-term evoluation is hazardous because of the short time elapsed since they have been assigned that rank, and the economic-social convulsions shaking the Romanian society due, among others, to an incoherent legislation.

*Settlements promoted to the position of town over 1990-2001, the latest category in the post-communist era.*This five town-group, including Făget and Teiuş (1994), Baia de Arieş (1997), Otopeni and Geoagiu (2001), is rather heterogeneous functionally: Otopeni and Teiuş are specialised in transports (airport and railway knot, respectively); Baia de Arieş in mining; Geoagiu in tourism and Făget in agro-industry. They also have distinct locations, some are found in deeply rural areas (Făget, Baia de Arieş and Geoagiu), others in the proximity of polarising urban centres (Otopeni). The majority originate from communes with many villages under their administration, a very dispersed population and a low technical-constructional endowment.

The policy of promoting heavy industry development, of the steel and building-material sectors in particular, was characteristic of the East-European socialist political systems. It also had a major impact on the settlement system (artificial, forcible urbanisation got only as far as quantity was concerned; artificial numerical increase of towns and of the urban population ratio). Attaining that policy goal involved four lines of approach: the transformation of some villages into towns by the implantation of industrial units; integration of some villages ("dormitory settlements") into the urban administrative territory; englobing some dominantly rural districts into the built-in area, and last but not least, the construction on empty terrain of some towns connected with big manufactures. The outcome has been a type of settlements, integrated into the urban environment, which in terms of quality, of the urban-type infrastructure fall short of traditional urban centres. What characterises them is a fluctuating evolution, closer to rural settlements, with population decreases and a high degree of vulnerability given that the industries that had generated them are regressing. Therefore, these settlements, presently part of the urban system, represent actually a distinct category, standing in-between the urban and the rural systems, and should be depicted as such.

The capital of Romania and the administrative-territorial organisation

The capital of Romania and the spatial organisation at macroterritorial level

The larger a state"s territory, the more heterogeneous it is. Romania"s surface – area of 238,391 km^2 and a population of nearly 21.7 million inhabitants places it into the category of relatively large European countries, occupying position 11 by surface-area and position 8 by demographic potential. In the Central and Eastern parts of the Continent it is only Ukraine and Poland that hold better positions. Romania is one of the ethnically homogeneous European countries. The state was formed by the unification of some territories which, in the course of time, had been under foreign rule. The March 18, 2002 Census data show that 89.5% of the population are of Romanian nationality.

The capital of Romania, Bucharest, reflects these particularities. The city is situated in the south of the country, which has a compact Romanian population, hence the specific organisation of the territory reflected by the pattern of communication routes and the location of other regional metropolises. The gap existing within the urban system between the capital and the second town in the hierarchy has determined the expansion of Bucharest"s influence zone, there by preventing the development of some strong regional metropolises in its vecinity through which the economic and demographic fluxes are distributed. The influence zone surrounding Bucharest, particularly that in the south of the city, is deeply rural and marked by poverty and a low cultural level (little education, high infantile mortality and deficitary technical-urbanistic endowments). Although certain local polarisation centres situated near the city were granted a town status (Buftea in 1968; Budeşti, Mihăileşti, Bolintin-Vale, Fundulea, Lehliu-Gară in 1989; Otopeni in 2000; Popeşti-Leordeni and Voluntari in 2004), get Bucharest"s polarisation area goes far beyond the administrative boundaries of the Ilfov County also including the western limits of the Ialomiţa and the Călăraşi counties, the communes from the southern part of the Prahova and the Dâmboviţa counties (north of the town of Titu), coming very clase to the Danube in the south.

There is an obvious macroterritorial disparity at the top of the urban hierarchy between Bucharest and other four regional metropolises (Iaşi, Cluj-Napoca, Braşov, and Constanţa) that occupied the second rank in the urban hierarchy after 1950. Although Bucharest became the capital of the two Romanian Principalities (Moldavia and Wallachia) only in the latter half of the 19th century (1862), it used to discharge almost the same function as some old European capitals surrounded by strong centralised states, whose capitals represented a symbol and had indisputable priority before any other large urban centre.

Choosing Bucharest the capital of Wallachia, instead of Iaşi the capital of Moldavia, to be the capital of the two United Principalities, was based on political considerations, firstly because it held a more central geographical position within the new state territory; secondly, because it offered a better control over the Danube line where from any potential conflict threatening the state unity was thought to occur and thirdly, because it had a better demographic potential given the almost equal population record of the two cities in the early half of the 19th century. Bucharest had a significant advance over the 1831-1859 period due primarily to some urbanistic developments (which improved the living standard and reduced infantile mortality) rather than to natural or migratory increases. So, as shown by the hypertrophy index, the demographic gap between the two cities

became wider, from 1.21 in 1831 to 1.85 in 1859. Besides, 35% of Wallachia"s population lived in Bucharest. That political decision had a major importance on the evolution of the city, its population growing by 8.5 times in less than a century (1859-1948), and the difference against Iaşi increasing from 1.85 to 11.07.

That was the time when Bucharest was clearly ahead of any other Romanian urban centre, a position it has constantly maintained to the present day. On the macroterritorial level, the old capitals of the Romanian historical provinces (Iaşi, Cluj-Napoca, Craiova and Timişoara) and later Braşov, Galaţi and Constanţa, which discharge industrial and industrial and port functions (the last two cities) represent regional polarision centres. However, they all hold the same demographic rank which is by some 6-7 lower than Bucharest"s. The competition among these regional centres makes it impossible for any of them to become a strong regional metropolis and strike a balance between the Capital and the rest of the urban system. This situation will presumably be corrected by future evolutions. Let"s look at the east of Romania where two large county-capitals – Galaţi and Brăila, are situated at a very small distance between them.In view of prospective development trends, they are expected to form the first bipolar conurbation in Romania, with an estimated population of some 600,000 – 700,000 inhabitants within the subsidence area between the Danube, the mouths of the Siret and the Prut rivers. This will represent the second largest urban agglomeration in this country liable to creating an equilibrium between Bucharest and the other regional metropolises.

Another debated solution for rehabilitating the upper ranks of the urban system is to move the country"s capital to another city. The main arguments in favour of this solution are that Bucharest is an over-agglomerated place and besides has a peripheral location in the country"s territory. The argument upholding this solution is distance: Bucharest-Oradea 592 km, Oradea–Budapest 259 km; Cluj Napoca–Bucharest 440 km; Cluj Napoca–Budapest 410 km; Timişoara-Bucharest 562 km; Timişoara-Belgrade 180 km; Reşiţa–Bucharest 500 km; Reşiţa–Belgrade 268 km. The situation is similar in the case of Arad, Satu Mare, Baia Mare, Carei and other towns, which tend to gravitate rather towards the capitals of neighbouring states to which they stand closer in space.

Proposals to change the Capital had been made also in the past, the targeted towns being Târgovişte, the old capital of Wallachia, or the Transylvanian towns of Alba Iulia, Cluj-Napoca and Braşov. The choice of Alba Iulia and Cluj-Napoca was based on history and tradition, while centrality was an asset for Cluj and Braşov. Târgovişte lies only 78 km away from Bucharest, on a secondary thoroughfare which makes it a very poor alternative for Bucharest"s peripheral location. In terms of location, the other three towns seem more appealing, but their economic and demographic potential falls short of Bucharest"s. Moreover, the experience of highly centralised states like France, or of federal states like Germany, Austria and Belgium shows that they all have preferred to have the largest city as capital and make it a symbol of the whole country. An exception is Switzerland, one of the oldest states in Europe (1291), which chose its capital as late as the mid–19th century, and opted for the bilingual canton of Bern, the symbol of the unity between the two main linguistic communities. This model, which is characteristic of the North-American continent (see Washington and Ottawa) has been exported worldwide, with the exception of Europe. Taking up this model now and implement it in Romania where Bucharest has been its capital for the last 140

years is not only a costly enterprise but also a very disturbing move for the functions of this city, for its ways of communication and the infrastructure, generally and no less so for its socio-economic components. Moving the capital, as some suggest, to one of the two poverty pokets (north-eastern Moldavia – especially Botoşani and Vaslui, and the Romanian Plain) might benefit the rural south and attenuate regional imbalances, but it might as well enhance these imbalances. We consider that in the present socio-economic conditions, moving the Capital elsewhere would be a very costly and unrealistic step.

On the other hand, decentralising some of Bucharest"s functions and transferring some subsidiaries of the national institutions to certain regional metropolises (Cluj-Napoca, Iaşi, Galaţi-Brăila) would be a good and necessary decision, bridging the gap between the capital and the second town in the urban hierarchy. Such a development is expected to have positive effects on the structuring of the macroterritorial space.

The capital and the spatial organisation at medium territorial level. Bucharest's metropolitan zone

The distinctive position held by the city of Bucharest within the national and the regional urban systems has created the largest urban polarisation area in Romania, overlapping the Ilfov County, most of the Giurgiu County, the western half of the Ialomiţa and the Călăraşi counties and the south of the Dâmboviţa and the Prahova counties. However, with the exception of the Bucharest limitrophe ring, this is a highly rural zone, but since the price of land is lower than in the city, a number of urban functions have developed here, e.g. small industries, commercial and storage spaces and residential sites. Therefore, Bucharest"s metropolitan zone displays all the characteristics of a polarised rural space, the urban settlements existing there (Budeşti, Mihăileşti, Fundulea, Bolintin-Vale, Buftea and Otopeni) being unable to act as space polarisation nuclei. Tracing the boundary of the capital"s metropolitan zone was a matter of debate between geographers and politicians. A first delimitation, which was based on a high polarisation area, resulted in the formation of 88 local administrative units (81 communes) within 5 counties: Ilfov (34), Călăraşi (25), Giurgiu (23), Dâmboviţa (5) and Ialomiţa (1).

Another possible delimitation of Bucharest–polarised administrative structure suggests the formation of a Bucharest District scheduled to encompass, beside the city proper, a number of 9 sub-urban areas, 8 towns (of which six are currently communes to be granted town status) and 30 communes (3 of which – Bălăceanca, Copăceni and Sinteşti – will have a new administrative structure). This organisation model is frequently found in states with a federal or regional structure in which the capital represents a symbol of the country"s political unification (Australian Capital Territory, Districto Federal in Brasil or Mexico, Brussels Region in Belgium, Comunidad Madrid in Spain, District of Columbia in the US).

The Ilfov Agricultural District, which falls into the administration of Bucharest"s limitrophe zone, was initially conceived to become the city"s proximal supplier with farming products and be subordinated to it. In 1997 the District turned into a county with the Municipality of Bucharest its seat. That decision was unconstitutional because the county-seat was situated outside the city"s administrative territory proper.

Moreover, its asymmetrical expansion (much more developed northwards) does not correspond to Bucharest"s agricultural supply area, nor to its periurban zone which is by far larger. The Ilfov Agricultural District was created by amputating

the former Ilfov County (from 8,225 km^2 in 1968 to 1,593 km^2 at present) and the formation of two new counties: Giurgiu and Călăraşi. In the beginning the District had 26 communes (with 70 villages), which means a deficit of 7 communes compared to the smallest county (Covasna). Subsequently, it received another 9 communes from the Giurgiu County (Berceni, Ciorogârla, Clinceni, Cornetu, Dărăşti-Ilfov, 1 Decembrie, Domneşti, Dragomireşti-Vale and Vidra) and 3 communes from the Ialomiţa County (Grădiştea, Nuci and Petrăchioaia) so that at present it numbers 1 town, 38 communes and 100 villages. When given county status the Ilfov Agricultural District was to include 2 towns, 37 communes and 103 villages.

The draft-law of Romania"s Capital in the future attaches the Ilfov County to the Bucharest Metropolitan Zone formed after the model of Rome (Italy), from a metropolitan centre (the present city of Bucharest) and the pre-metropolitan zones (the communes and towns located in the Ilfov County) headed by a governor in the rank of a Prime-Ministre and by a general administrator of the metropolitan zone.

Each locality is to maintain its present administrative structure, development programmes and projects which shall be implemented in a unitary manner throughout the metropolitan zone. This zone is to cover about 2,050 km^2, of which 1,800 km^2 in the rural area and 250 km^2 in the urban area. Bucharest"s great polarising capacity is highlighted by the structure of its population (nearly 2 million, as against 400,000 in the pre-metropolitan zones) and especially by the striking socio-economic and technical-urbanistic disparities between the two components of the proposed Metropolitan Zone.

The optimisation model suggested by us as an alternative to the above proposal proceeds from the idea that a general conceptual review of the present administrative-territorial organisation is necessary, bearing in mind the relationships existing between the human settlements themselves in Bucharest"s influence area. The great majority of the rural settlements in the Ilfov County, together with some from the Giurgiu, Călăraşi, Dâmboviţa, Ialomiţa and Teleorman counties, lie in the area of direct influence of the Capital. Its area of indirect influence includes the settlements located at greater distances, which gravitate towards Bucharest through the intermediacy of some local convergence centres (Giurgiu, Olteniţa and Urziceni). Proceeding from these centres, three under-department administrative units (similar to the small rural districts of the interwar period), encompassing the settlements from the present counties of Ialomiţa, Giurgiu, Călăraşi and Teleorman, are outlined. In this way, a macro-county (Ilfov) will emerge containing four under-department units (of the interwar rural district-type), and 145 local administrative units (towns and communes). This macro-county is to include 455 human settlements that overlap Bucharest"s metropolitan zone and are even comprised into its polarisation zone.

The position of the capital within the Romanian urban system and the organisation of its built-up area

A major characteristic of the Romanian urban system is an oversized Capital in comparison with the second ranking city in the hierarchy. The difference of 6.0 (March 18,2000 census figure) is surpassed only by Hungary in Central Europe (Budapest versus Debrecen: 9.43).

The great discrepancy between the size of Bucharest and of the other components of the urban system, together with a low population density in its built-up zone, imposed limitations to the enlargement of the city. Thus, as early as 1798,

Voivode Constantin Hangerli issued a decree empowering the Minister of the Interior to review the city bounds and prevent the building of houses beyound them.Other dispositions to this effect followed in December 1816, requesting measures to be taken in order to delimit Bucharest"s expansion and establish the width of its streets; April 29, 1831, there came the Regulations for the Bucharest Police Corps concerning the health condition of the population and public order, outlining urbanistic rules, taken over from previous regulations, and stipulating that in "Bucharest which is by far more extended than the number of its population, any structure or building raised outside the present perimetre of the town shall as from now be stopped"; it also defined with precision the limits of the built-up area. On June 2, 1893, a bill was passed for the Foundation of a House of Constructions in the city of Bucharest. The aim of another Law (May 14, 1895) was to halt the chaotic enlargement of the city by preventing or making it more difficult to parcel terrain at the periphery, an area distinguished "District IV".

Another method suggested to limit the enlargement of the built-up area was to plant a 200-300 m - wide belt around the town. This project did not materialise because the necessary funds could not be raised (in 1915, 1928 and 1933). And yet, the built-up area kept steadily enlarging, which made the local authorities extend the city bounds according to the situation on the ground.

The administrative-territorial organisation of Bucharest in the first half of the 20th century

Under the laws of Bucharest organisation (1926 and 1929) the city was divided into four sectors, each of them granted a juristic person status. Their delimitation followed Hoyt"s sectoral model (1933):

Sector I, extended in the north of the city, between Calea Moşilor road and General Lambru Blvd. (Şoseaua Colentina highway, today) in the east, and Calea Victoriei road and Şoseaua Mihail Ghica highway (Ion Mihalache Blvd. today) in the west. It covered 1,562 ha (25.7% of the overall built-up area) and had 12,052 buildings with 32,709 apartments;

Sector II, included the east of the city, east of the alignment formed of General Lambru Blvd. – Calea Moşilor road – Splaiul Unirii Blvd. – Calea Văcăreşti road. It covered 1,527 ha (12.2% of the overall built-up area) and had the greatest number of buildings in Bucharest: 16,233 (28% from the total), with 46,005 apartments, of which 89.8% were occupied;

Sector III, covered the south of the city. It was bounded in the north by Splaiul Unirii and Splaiul Independenţei Blvds, Regina Elisabeta Blvd., Mihail Kogălniceanu Blvd. and Regele Carol al II-lea Blvd. (Eroilor Sanitari Blvd. today). It was the largest district (1,727 ha, i.e. 28.5% of the overall built-up area) with 15,907 buildings and 42,871 apartments of which 91.5% were occupied;

Sector IV, extended in the west of the city, between Sectors II and I, that is between Regina Elisabeta Blvd., Carol al II-lea Blvd. and I.G. Duca Blvd. (Şoseaua Cotroceni highway today), which separated it from the Cotroceni Monastery located in the south and the highway heading to the north-west of the city (towards the town of Piteşti). It covered the smallest area (1,249.2 ha, 20.6% of the built-up surface), with 12,025 buildings and 37,661 apartments.

The remaining territory of the city of Bucharest (24,934 ha – 80.43% of the total) included the suburban communes, many of them encompassed now within its built-up area (Colentina, Pantelimon, Dudeşti, Popeşti-Leodeni, Şerban-Vodă, Lupeasca, Militari, Griviţa, Băneasa etc.).

The population of Bucharest in 1934 was of over 630,000 inhabitants, nearly twice the number registered at the beginning of the 20th century. The city was 6.21 times more hypertrophic than the second ranking town (Iaşi). Hence the necessity for a strict sectoral organisation of its built-up perimetre. The Law for the Organisation of Bucharest Administration divided the urban zone (as far the forts line) into two parts:

- construction zones: commercial, industrial, residential, etc.
- construction-free zones: agricultural terrains, parks, play-and-sports grounds, beaches, forests, etc.;

Apart from these zones, the Plan for the Systematisation of the City was to delineate networks of communication routes, streets, markets, railroads, railway stations, canals, airports, etc., and possible amalgamation of properties in order to obtain regular-shaped zones for the construction of dwelling-houses or industrial units.

Ten years later, on March 4, 1939, the Bill for the Organisation of the City of Bucharest was passed into law. It regulated urbanism and planning matters, also outlining five types of zones within Bucharest"s administrative territory: rural, green spaces, residential, commercial, industrial and public institutions. On the basis of that law, they elaborated Regulations for Constructions and Alignments in the City of Bucharest, which established the following zones: I, rural; II, residential; III, mixed (residential, commercial, healthy industries); IV, commercial; and V, industrial.

In the 1930s the Capital acquired a new and modern urbanistic aspect – residential districts and boulevards were commissioned, the string of lakes on the Colentina River and the Herăstrău Park were managed for recreation and the Village Museum opened its gates to the public. The earthquake of November 10, 1940 and the bombardments of April 4 and July-August, 1944 produced huge material damage and casualties. They had a serious impact on the city"s demographic evolution, the average increase rate over 1941-1948 was of only 7,038.7 inhabitants/year, compared to 32,136 inhabitants/year in the 1930-1941 period. Even so, right after the Second World War, the hypertrophy index registered the highest 20th-century value (8.83).

The administrative-territorial organisation of Bucharest under a centralised regime

A first change in the 1929 organisation scheme took place in 1948, when the Capital was divided into regions (urban and suburban). The regions, which somehow overlapped the former sectors, included 38 circumscriptions. Under the administrative-territorial organisation of 1950, Bucharest, together with other 7 major cities (Braşov, Cluj, Iaşi, Constanţa, Galaţi, Ploieşti and Timişoara) fell into the category of the so-called republican towns, subordinated directly to the central state bodies. Its administrative territory was reorganised into eight sectors (Rom. *raion*): Nicolae Bălcescu, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Griviţa Roşie, V.I. Lenin, I.V. Stalin, Tudor Vladimirescu, 1 Mai and 23 August. They were delimited according to the principle of circular sectors, with the “base” in the peripheral districts, englobing some suburban communes, too. From a demographic viewpoint they were pretty well balanced, between 180,272 inhabitants (15.3% of the total population of the city – Sector “1 Mai”) and 113,708 inhabitants (9.65% in “Griviţa Roşie” Sector).

This organisation was in place until 1968, when the “raions” were replaced by eight administrative sectors outlined by the same principles. Under that law, a

number of 14 suburban communes, subsequently reduced to 12 were singled out. The Capital was conceived to function as a "mixed urban-rural complex" similar to a county and having the same regime.

A new administrative-territorial organisation took place in 1979, when from 8 sectors Bucharest remained with 6. In 1981, the Ilfov Agricultural Sector fell into its administration. These sectors are actually "towns within towns", the demographic size of some surpassing that of the second-rank town in the urban hierarchy (Iaşi, 348,070 inhabitants). It is therefore necessary to reduce some of their size in order make their administration more efficient to the benefit of citizens. According to the law, sectoral authorities are subordinated to the municipal authorities, but this relation of subordination is relative, as cooperation relations are established between them because the sectoral authorities themselves are chosen by direct universal ballot.

Dysfunctions of the transition period and optimisation proposals

The heterogeneous size and the features of the present sectors (which encompass both the central and the peripheral areas), the range of problems confronting them lead to the fragmentation of their general development framework. Besides, the present inter-sectoral boundaries divide just that which is homogeneous, namely the central space, while the decline of some peripheral industrial zones made a number of polarising nuclei of the new residential quartiers which disappear. Moreover, the scarcity of services at the periphery directs fluxes of people towards the central zone, thus creating severe transport problems, at rush hours in particular. Therefore, we would suggest to have the Capital divided according to a multiple nuclei model residential districts centres liable to attract these fluxes, moreover, the problems specific to each district are far more homogeneous and may create a much more coherent framework.

At present, Bucharest"s 32 residential districts are not clearly delimited. They are far too numerous to form lower-rank local territorial communities by themselves, but they can associate (about 3-4) and form homogeneous sectors in terms of the categories of urban tissue they include, namely, residential quartiers with apartment-blocks, villas, one-storey dwelling– houses, districts with special social problems, others dominated by industrial or services zones.

Devising an optimisation model of Bucharest"s administrative-territorial organisation could start from the present electoral circumscriptions, from the numerous areas of discontinuity left in the built-up perimetre by the massive demolishing campaigns of the 1970s-1980s, and set up 12 sectors: four internal (central) and eight external (peripheral):

Sector I – between Splaiul Unirii and Splaiul Dudescu in the south, the Unirii, Decebal and Muncii Blvds in the north up to the vast discontinuity zone represented by Titan Park and the empty terrains between it and the Dâmboviţa River in the east;

Sector II – the largest in terms of area and number of inhabitants could be located in the central-north of the city, between Unirea, Decebal and Muncii Blvds., the National Stadium, the railway line starting from Obor Station (in the east) and Regie-Orhideelor streets, North Station zone (Calea Griviţei – Buzeşti streets), Kiseleff Avenue and Herăstrău Park in the west. The northern and southern bounds could be the Colentina and the Dâmboviţa rivers, respectively;

Sector III – Griviţa–1 Mai perimetre, situated between the western boundary of Sector II and the North Station – Urziceni town railway line;

Sector IV – the last to encompass Bucharest"s central districts, would be situated in Cotroceni – the Parliament Palace, between Libertăţii Blvd., Calea 13 Septembrie road, Şoseaua Panduri highway and Iuliu Maniu Blvd. up to the discontinuity zone of the Polytechnic University, with the Dâmboviţa River representing the northern limit.

The external sectors (V-XII), listed counterclockwise, are limited by the built-up line of the city of Bucharest:

Sector V – could extend in the eastern extremity of the city, between the Dâmboviţa River (the eastern limit of Sector I) and the Colentina River;

Sectors VI and **VII** – both north of the Colentina River, separated by the present boundary between Sectors I and II;

Sector VIII – including the residential districts of Pajura, Dămăroaia and Bucureştii Noi and bounded by railway line to the towns of Ploieşti and Urziceni;

Sector IX – between Regie-Orhidee streets and the Dâmboviţa River (Ciurel Lake);

Sector X – south of the Ciurel Lake might encompass the greatest part of Militari, Drumul Taberei and Ghencea districts. This sector would extend west of the Polytechnic University, and Lujerul and Braşov streets;

Sector XI – with Rahova and Ferentari districts situated between the eastern boundary of *Sector X* - the southern boundary of Sector IV and Piaţa George Coşbuc square, the discontinuity zone being represented by Carol I and Tineretului parks and Şoseaua Giurgiului in the east;

Sector XII – including most of Berceni district east of Sector XI.

These delimitations would make it easier to elaborate clear-cut unitary urban development policies required by the problems, specificity and functioning capacity of each zone in the built-up space.

Political-administrative function of the human settlements and organisation of the geographical space at medium and micro-territorial level

Territorial dysfunctions induced by the administrative structures of Romania's communes

Of all the EU recent members and candidates, Romania is the largest state organised on a departamental administrative basis in keeping with the 1968 administrative-territorial scheme. From the very beginning, the system was flawed by political intervention into territorial planning projects and by decision-makers ignoring the local realities. The result was an arbitrary communal structure, alien both to the local human and material fluxes and the existing infrastructure. Subsequently, ideologically-related actions materialised in the "rural planning" policy had the same disturbing effect. Distinguishing and solving the dysfunctionalities caused by the pattern of some communal administrative structures is a matter of great importance for the local communities who need have a correct outline of administrative boundaries corresponding to tradition and historical right, as well as to present economic and social realities.

Former "plasa" seats and the present social-economic context

The former "plasa" (administrative unit ranking between a commune and a county) was a type of very heterogene rous settlements including both large cities, macroterritorial polarising centres, and medium-large and small villages, some, of them subordinated to communal centres. As the return to some inter-war administrative-territorial centres has become a toprical issue, we wonder if such a

solution were a viable one. Looking at the potential of the “plasas” in the light of several indicators (size and demographic evolution, location potential and degree of population concentration in the administrative territory), a number of seven categories of former “plasa” seats were singled out for the purpose. Re-acquiring this status depends on their capacity of becoming a link between the urban and the rural systems and their optimum potentiality for their former hierarchical rank.

Human settlements in the disadvantaged zones

Under the current Romanian legislation, disadvataged zones are geographical areas strictly delimited territorially, englobing one or more neighbourning administrative units, characterised by mono-industries that employ over 50% of the salaried population, proceed to collective remittances in the wake of the liquidation, restructuring or privatisation of some economic agents, in case the situation affects over 25% of the employees living in the respective areas. These are zones in which the employment rate exceedes 30% of the national average are little accessible and have a poor infrastructure. Out of the 35 disadvantaged zones registered on January 1, 2002, five are altogether rural and 14 show dominantly rural features. The present paper in an attempt at distinguishing the possibilities for their revitalisation in the conditions in which the activities that had generated and developed them are on the decline.

RÉSUMÉ

LA FONCTION POLITIQUE ET ADMINISTRATIVE DE L'ETABLISSEMENTS HUMAINES DE LA ROUMANIE ET L'ORGANISATION DE L' ESPACE GÉOGRAPHIQUE

Les disfonctionnalités de l'organisation administrative et territoriale actuelle de la Roumanie

Les transformations économiques et sociales profondes qui se sont succédées ces dix dernières années ont incité, de plus en plus, l'idée d'une nouvelle réorganisation administrative et territoriale de la Roumanie, importante prémisse pour revitaliser les établissements humains moins développées du point de vue économique et social. Provenant, soit d'un patriotisme local, soit des nécessités concrètes, les contestations de l'organisation administrative actuelle sont orientées vers certaines structures administratives d'entre les deux guerres mondiales, y compris le reinvestissement des anciens centres administratives départementaux (entre 1926 et 1950). La question qui se pose: est-ce cette démarche viable, ou non ?

L'évolution du système urbain roumain dans les cinquante dernières années a déterminé d'amples mutations au niveau des relations entre les établissements humains (au commencement, entre 1950 et 1968, vers les résidences régionales, ensuite, après 1968, vers les nouvelles résidences départementales). En conséquence, on assiste à la réorganisation des anciennes zones d'influence urbaine. C'est pourquoi, selon nous, le retour arbitraire aux vieilles unités administratives (d'entre 1926 et 1950), sans une analyse complexe des relations actuelles entre les établissements humains, établies aux divers niveaux hiérarchiques, serait une grande erreur, un grand nombre d'anciens centres administratifs ne serait pas capable de devenir, maintenant, des véritables centres de convergence régionale afin de soutenir les unités administratives correspondantes. Il est nécéssaire, d'instituer un nouveau type intermédiaire d'unités administratives entre le niveau départemental[197] et le niveau communal, similaire au niveau de la *plasa* qui existait entre les deux guerres et était subordonné au pouvoir local départemental.

Pour simplifier le processus d'implantation des politiques de développement régional, il est nécéssaire d'identifier les unités administratives limitrophes aux spécialisations économiques similaires et de les regrouper dans les provinces historiquement individualisées. Les expériences européennes confirment le modèle fondé sur les macrorégions historiquement formées, le plus viable modèle d'organisation administrative et territorial-statistique en usage (le cas de la France, de l'Espagne, de l'Italie, de l'Allemagne, de l'Autriche etc).

Les critères pour un nouveau découpage administratif

Ainsi, dans cette étude, on a individualisé au niveau supérieur de la hiérarchie administrative, neuf régions, constituées sur le fondement historique:

[197] Le niveau départemental correspond pour la Roumanie au terme de judeţ. Maintenant, on compte 41 judeţe et la Municipalité de Bucarest.

Banat, Bucovine, Crişana, Dobroudja, Maramureş, Moldavie, Munténie, Olténie et Transylvanie, avec des relations fonctionnelles (infrastructure et systèmes d'interaction humaine) bien individualisées, dont le rôle doit s'amplifier. Le niveau moyen comporte un niveau départemental et un niveau sous-départemental *(plasa)* et un niveau inférieur, constitué par les unités communales et urbaines. Le rôle des régions de développement reste seulement territorial-statistique[198].

Dans ce découpage administratif on a suivi quelques critères:

1. *Les relations* entre les établissements humains (subordination, compétition et indifférence);
2. *les distances* entre les centres d'unités administratives de rang inferieur et les centres de convergence régionale qui pourraient être investis avec une fonction administrative;
3. *le potentiel* (économique, démographique et de position) des principaux centres urbains. Ainsi, nous avons individualisés les centres administratifs potentiels et leurs zones d'influence;
4. *les antécédences historiques;* ainsi on a individualisé quatre catégories de potentiels centres administratifs:
   - anciens chef-lieux de région, entre 1950 et 1968, qui se sont maintenus jusqu'à présent comme centres administratifs;
   - les centres administratifs actuels investis à cette fonction en 1968;
   - les anciennes résidences départementales (1926-1950);
   - les centres administratifs potentiels, villes dont le potentiel permet d'aspirer a cette fonction.

En vertu de ces critères, on a individualisé 9 régions, 42 départements *(judeţe)* et 84 sous-départements (*plase*), qui incluent à présent 265 villes (dont 94 municipalités), 2.686 communes et 13.285 villages.

Analyse régionale

Moldavie (9 départements) et **Bucovine** (2 départements). Les centres de convergence régionale sont les villes de Jassy (Iaşi) (345.795 hab.)[199] et de Galaţi (326.956 hab.); les deux autres villes anciens chef-lieux de région (Bacău et Suceava) ont des zones d'attraction limitées à l'espace de leurs unités administratives. Le nord de la région se caractérise par une intense fragmentation, issue de l'existence des nombreuses villes anciennes chef-lieu administratives, entre 1926 et 1950, qui revendiquent le retour á cette fonction: Rădăuţi, Câmpulung Moldovenesc et Fălticeni dans le département de Suceava et Dorohoi, dans le département de Botoşani. La subordination qui se manifeste aujourd'hui entre ces villes et les chef-lieux administratifs actuels exige la création d'unités administratives sous-départamentales, qui incluent l'espace rural polarisé par ces villes.

La ville de Vatra Dornei et les communes de la Dépression de Dorna et de la zone montagneuse limitrophe gravitent vers la ville de Câmpulung Moldovenesc (21.476 hab) et la tendance est à l'englobement de cette région dans une structure administrative montagneuse, subordonnée à la municipalité de Câmpulung

[198] Dans cet étude, nous avons considéré viables 7 macrorégions. La Région de Bucarest est nettement polarisée par la capitale et elle est moins petite que la zone d'influence de Bucarest.
[199] La population des villes est à 1 jullet 2000.

Moldovenesc. Similairement, les relations qui existent entre Roman et Paşcani exigent d'englober l'espace rural polarisé par Paşcani (45.865 hab) dans une structure administrative coordonnée par la municipalité de Roman (81.013 hab.) et l'espace rural polarisé par la municipalité d'Oneşti (59.921 hab), dans une structure sous-départementale coordonnée par la municipalité de Bacău (207.573 hab).

Dans l'actuel département de Vaslui, près du chef-lieu actuel, deux villes, anciennes résidences départementales (1926-1950), Bârlad (77.865 hab.) et Huşi (32.873 hab.), revendiquent cette fonction. La relation de compétition entre Bârlad et Vaslui et la position péripherique de Bârlad dans le département, détermine l'attraction dans sa zone d'influence, des villages du nord du département de Galaţi et justifie la création d'une nouvelle unité administrative de niveau départemental (Tutova) coordonnée par la municipalité de Bârlad. Par contraste, la municipalité de Huşi est nettement subordonnée à la ville de Vaslui, mais sa position marginale, près de la frontière et sur une voie secondaire d'accès diminue considérablement sa zone d'influence. Par conséquence, la structure administrative de cette zone d'influece doit être englobée dans le département de Vaslui.

De même façon, le département de Covurlui[200] serait composé, dans ce modèle d'organisation, dans deux niveaux sous-départementales: Galaţi et Tecuci, parce que la discordance entre les deux villes est évidente: la municipalité de Tecuci (46.000 hab. et trois entreprises industrielles) ne pourrait pas assumé la coordination d'une unité administrative telle qu'un département.

La **Munténie** englobe dans ce modèle d'organisation administrative, 8 départements: Argeş, Brăila, Buzău, Dâmboviţa, Ialomiţa, Ilfov, Prahova et Teleorman. C'est la région avec le plus grand nombre de villes (44) et communes (523). Il est necessaire d'aborder différemment la capitale et sa zone d'influence (4 villes et 84 communes) dans une unité administrative qui correspondait à la zone métropolitaine de Bucarest (qui devrait englober aussi les structures administratives créées par les zones d'influence des villes de Giurgiu, Oltenita et Urziceni).

Le département de Ialomiţa est l'une des zones critiques; il a une structure bipolaire, du à l'existence de deux villes polarisatrices: Călăraşi (76.636 hab) et Slobozia (55.308 hab), qui tendraient à générer des forces centrifuges. Les départements de Teleorman et d'Argeş ont une structure relativement similaire avec trois centres municipaux qui pourrait créer des structures administratives subordonnées. De la même façon, la ville de Râmnicu Sărat peut être réinvestie de fonctions administratives dans une structure administrative subordonnée au niveau de département de Buzău. Dans le département de Teleorman, la subordination est relative et les difficultés economiques du centre d'Alexandria (57.377 hab) peuvent transformer la fragile subordination dans une relation de compétition.

La **Dobroudja** est la province historique qui a enregistré le moins de changements administratifs pendant le dernier siècle; les départements de Constanţa et de Tulcea ont prouvé leur viabilité. Cependant, grâce à l'importance et aux problèmes spécifiques qui imposent un cadre cohérent de résolution, il est

[200] On considerait ce nom le plus adapté pour cette unité administrative grâce aux antécédents historiques et grâce au fait qu'elle se superpose au Plaine et au Plateau de Covurlui (deux unités naturelles qui s'appellent „Covurlui").

nécessaire d'accorder un statut administratif différent pour le Delta du Danube et pour le littoral de la Mer Noire, soumis aux autorités départamentales.

L'**Olténie** se caractérise par une grande homogénéité. La seule métropole régionale est la municipalité de Craiova (312.358 hab). Une situation différente se présente dans le département d'Olt: le développement explosif de la municipalité de Slatina (86.351 hab), surtout après 1968, a accentué le décalage par rapport à la municipalité de Caracal (phénomène concrétisé par la croissance de l'indice de hypertrophie de 0,98 – en 1968 à 2,23 – à présent). Caracal (38.721 hab) est le seul centre urbain dans ce périmètre qui peut revenir au statut de centre administratif. Dans ce contexte, il est nécessaire de constituer ce nouveau département par l'unification d'une unité administrative polarisée par Slatina, avec une autre, polarisée par Caracal. Dans le département de Dolj, la grande distance de Craiova à Calafat, impose la délimitation d'une petite sous-unité administrative, au sud-ouest, polarisée par la municipalité de Calafat (20.857 hab.).

Le **Banat** correspond administrativement a deux départements: Caraş-Severin et Timiş. Dans le département de Caraş-Severin, trois villes pourraient révendiquer le statut de centre administratif: Reşiţa[201] (l'actuel chef-lieu, municipalité developpée intensivement dans la période 1950-1990), Caransebeş (qui n'avait jamais obtenu ce statut, mais qui est avantagé par la position comme noyau ferroviaire et routier) et Oraviţa (jusqu'alors la plus petite ancienne résidence dépertamentale). Ces villes sont des centres administratives pour trois unités sous-départementales relativement équilibrées. Le deuxième département du Banat est celui de Timiş: la partie centrale et l'ouest gravitent vers Timişoara, le centre polarisateur du Banat (329.554 hab), mais l'est gravite vers la municipalité de Lugoj, ancien chef-lieu du département de Severin (48.629 hab).

Le Pays des Trois Criş (Crişana) et le Maramureş, qui correspondent au nord-ouest de la Roumanie, englobent 4 départements: Arad, Bihor, Satu Mare et le département de Maramureş (qui correpondent aux Pays de Maramureş et de Chioar).

Le département de Maramureş est divisé par l'existence d'obstacles orographiques qui séparent le Pays de Maramureş de Pays de Chioar. Il y existent deux noyaux de polarisation: la municipalité de Sighetu Marmaţiei (ancien chef-lieu du Pays de Maramureş – 44.238 hab) et Baia Mare (l'actuel chef-lieu, développé surtout après 1950 – 149.780 hab).

Dans le département de Satu Mare, on a individualisé une sous-unité polarisé par la municipalité de Carei (25.046 hab), subordonnée à la municipalité deSatu Mare (129.153 hab).

La **Transylvanie** est la plus grande et la plus divisée région du pays: 10 départements avec 24 unités sous-départementales.

[201] La ville de Reşiţa n'avait pas connu avant de 1968 la fonction de chef-lieu départamentale.

L' Organisation administrative et territoriale de la Roumanie. Model d'optimisation

NIVEAU			
Régional	**Départemental**	**Sous – départemental**	**Com[202].**
BUKOVINE (MOLDAVIE DE NORD)	**Botoşani**	Botoşani, Dorohoi	**74**
	Câmpulung	Câmpulung Moldovenesc, Dorna	**27**
	Suceava	Suceava, Rădăuţi, Fălticeni	**105**
MOLDAVIE CENTRALE)	**Bacău**	Bacău, Oneşti	**83**
	Iaşi	Iaşi	**47**
	Neamţ	Piatra Neamţ	**43**
	Roman	Roman, Paşcani	**63**
	Tutova	Tutova	**39**
	Vaslui	Vaslui, Fălciu	**53**
BAS DANUBE	**Brăila**	Brăila	**39**
	Covurlui	Galaţi, Tecuci	**57**
	Putna (Vrancea)	Putna (Vrancea)	**48**
DOBROUDJA	**Constanţa**	Litoral, Medgidia	**62**
	Tulcea	Tulcea, Delta	**33**
MUNTÉNIE (VALACHIE)	**Argeş**	Piteşti, Muscel, Curtea de Argeş	**100**
	Buzău	Buzău, Râmnicu Sărat	**113**
	Dâmboviţa	Dâmboviţa	**67**
	Ialomiţa	Slobozia, Călăraşi, Feteşti	**69**
	Ilfov	Bucureşti, Vlaşca, Olteniţa, Urziceni	**149**
	Prahova	Ploieşti, Câmpina	**95**
	Teleorman	Alexandria, Turnu, Roşiori	**101**
OLTÉNIE	**Dolj**	Craiova, Calafat	**114**
	Gorj	Târgu Jiu	**67**
	Mehedinţi	Drobeta – Turnu Severin	**65**
	Olt	Slatina, Drăgăşani, Romanaţi	**100**
	Vâlcea	Râmnicu Vâlcea	**61**
TRANSYLVANIE SUD-ESTIQUE	**Braşov**	Braşov, Făgăraş	**57**
	Harghita	Ciuc, Odorhei	**48**
	Sibiu	Sibiu, Mediaş	**52**
	Trei Scaune	Trei Scaune (Trois Sièges)	**37**
TRANSYLVANIE	**Alba**	Alba Iulia, Târnava Mică, Sebeş, Cugir	**73**
	Bistriţa-Năsăud	Bistriţa	**41**
	Cluj	Napoca, Someş, Turda	**113**
	Mureş	Târgu Mureş, Reghin, Târnăveni, Târnava Mare	**120**
	Sălaj	Zalău	**60**
	Bihor	Oradea	**89**
MARAMUREŞ	**Maramureş**	Maramureş, Chioar	**69**
	Satu Mare	Satu Mare, Carei	**56**
BANAT	**Arad**	Arad	**67**
	Caraş-Severin	Reşiţa, Caransebeş, Caraş	**70**
	Hunedoara	Deva, Brad, Hunedoara, Jiu	**74**
	Timiş	Timişoara, Severin	**82**

[202] Au recensement de 18 mars 2002

Au niveau des départements Alba et Mureş, au centre, on y trouve un grand nombre de centres urbains moyens: Blaj, Sebeş et Cugir dans le département de Alba; Sighişoara, Reghin et Târnăveni dans le département de Mureş, centres de polarisation avec une importance locale, qui peuvent constitue des noyaux pour des unités administratives sous-départementales. A la suite des rapports de subordination accentués qui existent entre ces villes et les chef-lieux actuels, le processus de fragmentation est rélatif; il se manifèste seulement par un grand nombre de sous-unitées départementales. Les forces céntrifuges au niveau de ces départements ne sont pas accentuées. C"est la situation du département de Braşov (la subordination entre les municipalités de Braşov et de Făgăraş) et du département de Sibiu (la subordination entre les municipalités de Sibiu et de Mediaş).

Dans ce modèle d"optimisation, une situation relativement diffèrente caractérise le département de Harghita, où les deux sous-unités (Ciuc et Odorheiu Secuiesc) se sont constituées sur les zones d"înfluence des deux municipalités en compétition: Miercurea Ciuc (dévelopée intensivement dans les derniers cinquante ans – 46.012 hab) et Odorheiu Secuiesc (ancien chef-lieu du département d"Odorhei – 38.939 hab).

De la même façon, on individualise un grand nombre d"unités sous-départementales, où les anciennes résidences Dej et Turda gravitent vers la municipalité de Cluj-Napoca (329.310 hab), chef-lieu de la région entière.

Les départements restées compactes (sans des sous-unités administratives subordonnées) sont:

- Putna (Vrancea) et Tutova, en Moldavie;
- Brăila, Dâmboviţa, en Munténie;
- Gorj, Mehedinţi et Vâlcea, en Olténie;
- Arad et Bihor en Crişana;
- Sălaj et Trois Sièges (Covasna), en Transylvanie.

En même temps, la tradition historique oblige la modification du nom de quelques unités administratives et le retour sur la carte administrative de la Roumanie de noms roumains aux traces historiques: Vlaşca, Romanaţi, Tutova, Fălciu, Covurlui, Târnava etc.